

Jean M. Auelová

**U LOVCŮ
MAMUTŮ 2**

Děti země 3

KNIŽNÍ KLUB

Jean M. Auelová

**U LOVCŮ
MAMUTŮ
2**

Děti země 3

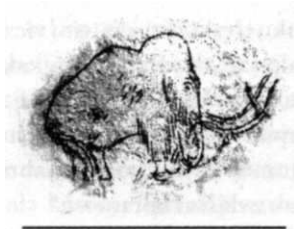
KNIŽNÍ KLUB

Přeložila Klára Vávrová

Originální vydání
The Mammoth Hunters

Odborná spolupráce prof. dr. Jan Jelínek, DrSc.
Copyright © 1985 by Jean M. Auel
Copyright of the Czech edition © Euromedia Group k. s., 2001
Traaslation © Klára Vávrová, 1995

ISBN 80-242-0626-9 (soubor)
ISBN 80-242-0628-5 (2. díl)
ISBN 80-242-0627-7 (1. díl)

21.

„Hu, hu, hu! To dělá tři!“ zvolala Krocije a prohnane se zachichotala, když počítala kotoučky, jejichž vyřezávané horní strany v mělké pletené misce ukazovaly nahoru.

„Jsi zase na řadě!“ řekla Necije. Seděly na zemi vedle kruhu nakresleného v suché hlíně, kde Talut vysvětloval svůj plán na lov bizonů. „Máš jich pořád ještě sedm. Já si přidám dva.“ Udělala na vyhlazeném povrchu kruhu další dvě čáry.

Krocije zvedla vrbový košík a zatřásla se sedmi malými kotoučky z mamutoviny. Kotoučky byly nepatrně klenuté, takže se na rovné ploše kolíbaly. Z jedné strany byly hladké a na druhé ukazovaly vyřezávané barevné rýhy. Krocije držela plochý košík těsně nad zemí a vyhodila kotoučky do výše. Obratně je zase zachytila nad rohoží s červeným okrajem, která představovala hrací pole. Tentokrát to byly čtyři zdobené strany, které ukazovaly nahoru, jenom tři byly čisté.

„Podívej! Podívej! Čtyři! Už jenom tři. Já vsázím ještě pět.“

Ajla, která seděla na rohoži vedle, popíjela čaj a přihlížela, jak stará žena znovu zatřásla kotoučky. Vyhodila je do výšky a zase zachytila. Tentokrát jich zůstalo pět s vyřezávanou stranou nahoru.

„Vyhrála jsem! Chceš ještě jednou zkusit štěstí, Necije?“

„Ne, dnes máš moc štěstí,“ řekla Necije a zvedla se. „A jak je to s tebou, Ajlo?“ zeptala se Krocije. „Nechtěla by sis zahrát?“

„V téhle hře nejsem dobrá,“ řekla Ajla. „Často ani všechny kotoučky nechytím.“

Čím víc vládl venku třeskutý mráz, tím víc měla Ajla příležitost přihlížet hráčům, ale sama hrála jen zřídka a vlastně jenom proto, aby se to naučila. Věděla, že Krocije je náruživá hráčka, která má málo trpělivosti s horšími nebo nerozhodnými hráči.

„A co bys řekla tomu, kdybychom si zahrály s kůstkami? Na to nepotřebuješ nijak zvláštní obratnost.“

„Copak o to, já bych hrála,“ řekla Ajla. „Ale o co? Já nic nemám.“

„S Necijí si děláme čáry a vyrovnáme to později.“

„Teď nebo později, já nevím, oč bych měla hrát.“

„Máš jistě něco, co bys mohla dát do zástavy,“ řekla Krocije netrpělivě, protože už chtěla začít hrát. „Něco, co má alespoň nějakou cenu.“

„A ty vsadíš něco podobné hodnoty?“

Stařena rázně přikývla. „Samozřejmě.“

Ajla usilovně přemýšlela. „Třeba... kožešiny nebo kůži, nebo něco, co můžu vyrobit. Počkej. Myslím, že o něčem vím. Jondalar hrál jednou s mamotem a vsadil svou dovednost. Když prohrál, udělal mamotovi nůž. Můžu vsadit svou dovednost, Krocije?“

„Proč ne? Udělám tady místo toho čáru,“ řekla Krocije a uhladila zem plochým dnem košíku. Sebrala ze země dvě kůstky a podávala je Ajle, každou v jedné ruce. „Tři čáry za jednu hru. Když správně uhodneš, dostaneš jednu. Když neuhádneš, dostanu ji já. První, kdo bude mít tři čáry, vyhrává.“

Ajla se dívala na kůstky pižmového tura. Jedna byla nepomalovaná, druhá měla na sobě červené a černé čáry. „Já volím tu čistou, jde to?“ zeptala se.

„Ano, jde,“ řekla Krocije a podívala se na ni prohnane. „Jsi připravená?“ Třela obě dlaně s kůstkami, ale otočila se naproti do kouta roztloukačů kamene, kde seděl Jondalar s Danugem. „Je skutečně tak dobrý, jak říkají?“ zeptala se a ukázala hlavou k němu.

Ajla rovněž pohlédla směrem k Jondalarovi, který se s rudovlasým mladíkem skláněl nad prací. Když znovu pohlédla na Krociji, měla žena ruce schované za zády.

„Ano, Jondalar je schopný,“ řekla.

Pokoušela se Krocije úmyslně odvést její pozornost? ptala se Ajla. Pozorně přeměřovala ženu sedící proti ní, všimla si šikmého držení ramen a způsobu, jak natáčí hlavu, jejího výrazu tváře.

Krocije dala zase ruce dopředu a držela je před Ajlou. V zavřených pěstích skrývala kůstky. Ajla se pozorně dívala do vrásčité tváře, která byla najednou naprosto bezvýrazná a nicneříkající. Pak pohlédla na staré ruce sužované dnou. Nepřitáhla jednu z nich přece jenom o trošku blíž k hrudi? Ajla se rozhodla pro druhou ruku.

„Prohrála jsi!“ radovala se Krocije potměšile, otevřela dlaň a ukázala Ajle kůstku s červenými a černými čarami. Udělala krátkou čáru do kruhu. „Zahraješ si ještě jednou?“

„Ano,“ řekla Ajla.

Tentokrát si Krocije při tření kůstek pobrukovala. Zavřela oči, dívala se ke stropu, usilovně tam zírala, jako by v blízkosti kouřového otvoru objevila něco zajímavého. Ajla byla v pokušení tam pohlédnout, aby viděla, co je tam tak úchvatného, a už chtěla sledovat Krocijin pohled, když ji napadlo, že Krocije i předtím užila stejný trik, aby odvedla její pozornost – právě ještě včas zahlédla, jak stará chytrá žena rychle pohlédla mezi ruce, než je nechala zmizet za

zády. Kolem rtů jí na okamžik pohrával vědoucí úsměv. Napnutí ramen a svalů ruky působilo dojmem, jako by pohybovala něčím ve skrytých rukách. Domnívala se Krocije, že Ajla spatřila jednu z kůstek, a teď je zaměňuje? Nebo chtěla dosáhnout jenom toho, aby si myslela právě tohle?

Ve hře je víc než jen pouhé hádání, pomyslela si Ajla, a bylo to mnohem zajímavější, když sama hrála, než když jenom přihlížela. Krocije před ní opět podržela své kostnaté ruce. Ajla na ně pozorně hleděla, aniž to dávala najevo. Za prvé nebylo zdvořilé na něco déle zírat, a pak vlastně nechtěla dát Krociji najevo, oč se vlastně zajímá. Nebylo snadné chovat se správně, protože stařena byla prohnaná hráčka. Nicméně Ajle připadalo, že jedno rameno drží trochu výš než druhé. A nestáhla teď trochu víc druhou ruku?

Ajla poklepala na pěst, o níž se domnívala, že Krocije chce, aby ji zvolila – totiž tu nesprávnou.

„Ha! Zase jsi prohrála!“ zvolala Krocije potěšeně, a hned vzápětí se ptala: „Hrajeme dál?“

Ještě než Ajla stačila přikývnout, už měla Krocije ruce za zády a hned je zase držela před ní. Tentokrát se přitom trochu předklonila.

Ajla odolala a usmála se. Stařena neustále něco měnila a snažila se, aby nic neprozrazovala. Ajla zvolila ruku, o níž se domnívala, že je správná. Odměnou jí byla malá čára v hliněném kruhu. Příště Krocije znovu změnila své držení, sklonila ruku a Ajla zvolila špatně.

„To dělá tři! Vyhrála jsem. Ale z jedné hry se nedá poznat, jestli má člověk smůlu nebo štěstí. Chtěla bys hrát ještě jednou?“ zeptala se Krocije.

„Ano, ráda bych,“ řekla Ajla.

Krocije se usmívala, ale když Ajla v příští hře dvakrát za sebou správně uhodla, přestala se tvářit přívětivě. Mračila se, když potřetí mnula kůstky.

„Podívej tamhle naproti! Co to je!“ řekla Krocije a ukázala tam bradou – byl to velmi neobratný pokus odlákat pozornost mladé ženy.

Ajla se tam podívala, a když na ni opět pohlédla, stařena se usmívala. Ajla si dávala na čas při volbě ruky, kde podle jejího mínění byla kůstka, která z ní udělá vítěze, i když se rozhodla velmi rychle. Nechtěla to však dát najevo. Naučila se chápat nevědomé signály těla, které žena při hře vysílala, a věděla proto naprosto přesně, v které ruce hladká kůstka je, jako by jí to Krocije přímo řekla.

Krocije by se velmi dotklo, kdyby věděla, že se tak snadno prozradí, ale Ajla měla proti ní neocenitelnou výhodu. Byla tak zvyklá všímat si jemných rozdílů chování, že se jí to stalo druhou přirozeností. Gesta a výraz tváře byly podstatnou součástí řeči, kterou se dorozumíval klan. Zatím si všimla, že mají význam i u lidí, kteří se dorozumívají slovy, jenom snad nejsou tak vědomě využívány.

Ajla byla natolik zaujata tím, aby se naučila mluvenou řeč lidí, u kterých teď žila, že se nijak zvlášť nesnažila chápat nevědomou řeč jejich těla. Teď, když už se dokázala dobře vyjádřit, i když snad ne s naprostou přesností a plynně, mohla dorozumívání rozšířit na výrazové prostředky, které se obvykle za řeč nepovažovaly. Hra, kterou hrála s Krocijí, jí ozřejmila, kolik se může naučit o lidech svého druhu tím, že použije vědění a znalosti získané u klanu. A pokud lidé klanu nemohli lhát, protože řeč těla nebyla schopná něco skrýt, nemohli tím méně před ní uchovat své tajemství ti, které znala jako Druhé lidi. Vždyť oni ani nevěděli, že „mluví“. Nebyla sice ještě tak daleko, aby si uměla vysvětlit všechny tělesné signály Druhých lidí, ale učila se.

Ajla zvolila ruku, která držela nezdobenou kůstku, načež Krocije s viditelným rozladěním udělala pro ni třetí čáru. „Tentokrát ti přálo štěstí,“ řekla. „Protože jsem jednu hru

vyhrála já a ty taky jednu, dá se říct, že jsme vyrovnané a můžeme zapomenout, oč jsme se vsadily.“

„Ne,“ řekla Ajla. „Vsadily jsme své znalosti, a ty jsi získala mou, léčitelství. Něco ti dám. A já bych chtěla zase tvou znalost.“

„Jakou?“ zeptala se Krocije. „Mou znalost hry? To na stará kolena umím nejlíp, a už jsi mě v tom porazila. Co tedy chceš ještě víc?“

„Ne, mně nejde o hru. Já bych chtěla udělat bílou kůži,“ řekla Ajla.

Krocije zapomněla překvapením zavřít ústa. „Bílou kůži!“

„Ano, bílou kůži. Z jaké máš šaty, které jsi měla na sobě při slavnosti přijetí.“

„Už dávno jsem bílou kůži nedělala,“ řekla Krocije. „Ale umíš to přece, že?“

„Ano.“ Krocijin pohled změkkl a zadíval se do dálky. „To jsem se naučila jako dívka, od své matky. Dříve byla bílá kůže u ohniště Jeřába posvátná, přinejmenším se to tak říkalo v legendě. Nikdo jiný ji nesměl nosit.“ Oči staré ženy opět ztvrdly. „Ale to bylo předtím, než ohniště Jeřába natolik kleslo ve všeobecné úctě, že dokonce ani cena nevěsty nic nevynese.“ Pronikavě se zadívala na mladou ženu. „Co pro tebe znamená bílá kůže?“

„Je překrásná,“ řekla Ajla, což způsobilo, že Krocijiny oči bezděčně zase změkly. „Kromě toho je bílá někomu svatá,“ dodala a zahleděla se na své ruce. „Chtěla bych ušít halenu, která by se někomu zvlášť líbila.“

Ajla si nevšimla, jak se Krocije podívala naproti k Jondalarovi, který se v tom okamžiku náhodou na ni taky podíval. Rychle odvrátil pohled, očividně byl v rozpacích. Stará žena potřásla hlavou, když pohlédla na Ajlu, která stále ještě držela hlavu skloněnou.

„A co za to dostanu?“ chtěla vědět Krocije.

„Takže mě to naučíš?“ zeptala se Ajla a podívala se na ni s úsměvem. Lakota, která svítla ve starých očích, jí neušla. Ale kromě lakoty tu bylo ještě něco jiného, zaměřeného do dálky, něco měkčího. „Dám ti lék proti bolestem svalů,“ řekla, „jako mamotovi.“

„Kdo tvrdí, že ho potřebuju?“ obořila se na ni Krocije. „Já ještě zdaleka nejsem tak stará jako on.“

„Ne, nejsi tak stará, Krocije, ale máš bolesti. Neříkáš slovy, že máš bolesti, ale vyjadřuješ to jiným způsobem, a já to vím, protože jsem léčitelka. Byliny nemůžou vyléčit bolavé kosti a klouby. Nic nedokáže tyto bolesti zahnat. Ale může se podniknout něco pro to, aby byly snesitelnější. Horké kašovitě obklady se postarají, aby ses snadněji pohybovala a lépe se ohýbala. Kromě toho dostaneš lék proti bolesti, který musíš brát každé ráno, a pak jiný pro další dobu,“ řekla Ajla. A protože cítila, že Krocije potřebuje možnost zachovat si tvář, dodala: „Musím ti přece ten lék udělat, abych vyrovнала svou prohru. To je totiž oblast, ve které se zase vyznám já.“

„No, asi bych měla dovolit, abys splatila svůj dluh,“ řekla Krocije. „Ale chtěla bych ještě něco.“

„A co to je? Udělám to, když to půjde.“

„Chtěla bych ještě víc toho bílého měkkého loje, který napíná starou kůži... a zase ji omlazuje,“ řekla tiše. Pak se narovnala a prohlásila zhurta: „Kůže mi v zimě znovu popraskala.“

Ajla se usmála. „Dostaneš to. Ale teď mi řekni, které zvíře má nejvhodnější kožešinu, abych z ní udělala bílou kůži. Pak se zeptám Necije, co má v zásobárnách.“

„Jelen. Sobí je taky dobrý, i když se sobí kůže hodí víc pro zahřátí. Všechny jelení kůže jsou dobré, z jelena, z losa i z velkorohého jelena. Ale než budeš mít kožešinu, potřebuješ ještě něco.“

„A co to je?“

„Budeš muset sbírat svou moč.“

„Moč?“

„Vodu, kterou vypouštíš. A nejen svou, ale i moč dalších lidí. Ale tvá se hodí nejlíp. Začni už teď se sbíráním, nečekej, až změkčíš jelenici. Musí nějakou dobu stát v teple,“ řekla Krocije.

„Obvykle nechávám svou moč za závěsem, v koši s mamutím trusem a popelem. A to se pak vyhazuje.“

„Tak ji nenechávej v koši. Sbírej ji v mamutí lebce nebo v hustě pleteném koši. V něčem, co neprosakuje.“

„A nač je jí zapotřebí?“

Krocije hned neodpověděla, ale pozorovala mladou ženu pronikavě: „Už nebudu mladší,“ řekla nakonec, „a nemám nikoho kromě Fralije... tak už to je. Obvykle předává žena to, co zná, svým dětem a vnoučatům, ale Fralije nemá čas a ani nemá o zpracování kůží zájem. Ona raději vyšívá. A taky nemá žádné dcery. Její synové... nu, ti jsou ještě mladí. Kdo ví? Ale moje matka mi předala své znalosti a teď je na mně, abych je předala dál... prostě někomu. Vydělávat a barvit kůže je tvrdá práce, ale já viděla tvé kůže, kožešiny a usně, které jsi přinesla. Dokazují, že máš potřebnou obratnost a pečlivost, které je zapotřebí, abys udělala bílou kůži. Celá léta mě ani nenapadlo, abych nějakou dělala, vlastně o ni nikdo neměl zájem.“

Stařena se předklonila a vzala Ajlu za ruku. „Tajemství bílé kůže je v moči. Může ti to připadat divné, ale je to tak. Když ji necháš nějakou dobu stát v teple, změní se. A když pak do ní namočíš kůži, moč z ní dostane všechny částičky tuku, které na ní zůstaly, a taky zmizí všechny mastné skvrny. Srst se pak snadněji uvolní. Kůže tak snadno neztrouchnívá a zůstane měkká i bez uzení. A proto pak není ani světle nebo tmavě hnědá. Ano, kůže získá světlou barvu, která pořád ještě není úplně bílá, ale už se jí blíží. Pak, když ji několikrát vyperáš a vyždímeš, bude připravená pro bílou barvu.“

Kdyby se jí na to někdo zeptal, nebyla by Krocije schopná vysvětlit, že močovina, hlavní součást moče, se v teple rozkládá a stane se čpavkovitou. Věděla jenom, že se moč, která se nechá stát, změní. Něco, co rozpouštělo tuky i bělilo a současně pomohlo uchránit kůži před rozkladem. Nepotřebovala znát, proč tomu tak je a že se tomu říká čpavek. Jí stačilo vědět, že to takhle působí.

„Křídu... máme křídu?“ zeptala se Krocije.

„Vymek nějakou má. Říká, že pazourky, které právě přinesl, pocházejí z křídové skály, a hodně pazourků má ještě křídový škraloup,“ řekla Ajla.

„Proč ses ptala Vymeka, jestli má křídu? Jak jsi věděla, že ti to ukážu?“ zeptala se Krocije podezíravě.

„To jsem nevěděla. Chtěla jsem už před dlouhou dobou udělat bílou halenu. Kdybys mi to neukázala, pokusila bych se o to sama. Ale to se sbíráním moči jsem nevěděla a sama bych na to nepřišla. Jsem moc ráda, že mi to ukážeš,“ řekla Ajla.

Krocije jenom něco zabručela. Co Ajla řekla, ji přesvědčilo, jenom to nechtěla přiznat. „Tak mi jednom nezapomeň udělat ten bílý měkký lůj.“ Pak ještě dodala: „A udělej něco i pro tu kůži. Myslím, že by nemohlo škodit, kdyby se lůj smíchal s křídou.“

Ajla nadzvedla závěs a vyhlédla ven. Vítr zpíval v pozdním odpoledni smutnou píseň, právě správnou melodii pro pustou krajinu a zatažené šedé nebe. Toužila po tom, aby už byla vysvobozena z chladu, který jí nedovoloval žádný pohyb. Ale zdálo se, že tahle tísnivá roční doba nikdy neskončí. Víha zafrkala, a když se Ajla otočila, viděla, že k ohništi Koní přišel mamot. Usmála se na něho.

Ajla projevovala starému šamanovi od počátku úctu, ale od doby, kdy jí začal zasvěcovat, se z její úcty vyvinula hluboká náklonnost. Částečně to bylo i tím, že viděla silnou

podobnost mezi velkým, vyhublým, prastarým šamanem a podsaditým, zmrzačeným jednookým kouzelníkem klanu, i když ani ne tak ve vnější podobě. Bylo to téměř, jako by znovu našla Kreba, přinejmenším jeho protějšek. Oba měli velkou úctu ke světu duchů a hluboké pochopení pro něj, i když duchy, které uctívali, nazývali jinými jmény. Oba vládli zvláštními silami, i když jak jeden, tak druhý byli tělesně slabí. A oba byli moudří, co se života a snažení lidí týče. Avšak pravým důvodem její lásky bylo, že ji mamot – i v tom byl Krebovi podobný – přijal s otevřenou náručí, pomohl jí chápat svět kolem sebe a učinil ji dcerou svého ohniště.

„Hledal jsem tě, Ajlo. Myslel jsem si, že asi budeš u koní,“ řekl mamot.

„Dívala jsem se právě ven. Doufám, že už brzy přijde jaro.“

„Touto dobou většina lidí touží po změně. Chtěli by konečně zase vidět a dělat něco jiného. Začínají se nudit a víc spí. Myslím, že to je taky důvod, proč ke konci zimy slavíme víc svátků. Brzy nás čeká soutěž ve smíchu. A ta je velmi oblíbená.“

„A co to je, tahle soutěž ve smíchu?“

„Přesně to, co říká její jméno. Každý se pokouší každého rozesmát. Někteří lidé si vezmou směšné šaty nebo si je obléknou nějak podivně. Vzájemně se na sebe šklebí, metají kozelce, utahují si z druhých nebo tropí jiné žerty. A když se kvůli tomu někdo rozčílí, sklídí od druhých jenom tím víc smíchu. Všichni se na to těší, ale nic není tak toužebně očekáváno jako svátek jara. A kvůli svátku jara tě právě hledám,“ řekl mamot. „Do té doby by ses měla naučit ještě spoustu věcí.“

„Proč je svátek jara něčím zvláštním?“ Ajla si nebyla jistá, jestli se má na něj taky těšit.

„K tomu je víc důvodů. Je to největší a současně nejradostnější svátek, který slavíme. Znamená konec dlouhé

hluboké zimy a příchod tepla. Říká se, že když člověk rozumí proměně ročních období, chápe i život. Pro většinu lidí jsou tři roční doby. Jaro je doba zrození. V mateřských vodách – v jarních záplavách – přináší Velká Matka Země nový život. Léto, teplé roční období, je doba růstu a zrání. Zima je malá smrt. Na jaře se život znovu obnovuje, je to znovuzrození. Tři roční doby – to pro většinu věcí stačí, a přesto ohniště Mamuta počítá pět ročních dob. Posvátné číslo Matky je pět.“

Přes počáteční zdrženlivost byla Ajla brzy uchválena výukou, na které mamot trval. Co všechno se nenaučila! Nové myšlenky, dokonce nový způsob myšlení. Bylo vzrušující objevovat tolik nových věcí a přemýšlet o nich, když byla uprostřed dění a nestála vyloučena stranou. Znalosti o světě duchů, o číslech, dokonce o lovu – to všechno byly věci, které jí zůstaly v klanu utajeny. Tyto věci tam byly jen pro muže. Jedině mog-urové a jejich pomocníci se jimi zabývali a žádná žena se nemohla stát mog-urem. I lov byl pro ně tabu. Ale naslouchat mohly, vycházelo se samozřejmě z toho, že se ženy nedokážou nic naučit.

„Rád bych s tebou prošel písně a nápěvy, které jsme nacvičili, a pak bych ti chtěl ukázat něco zvláštního. Symboly. Předpokládám, že tě to bude zajímat. V některých jde i o léčitelství.“

„Léčitelské symobly?“ zeptala se Ajla. Jistěže ji to zajímalo. Společně odcházeli k ohništi Mamuta.

„Máš vlastně nějaký určitý záměr s tou bílou kůží?“ zeptal se mamot, když rozprostřel mezi ohněm a lůžkem několik rohoží. „Nebo si ji jenom chceš schovat, jako tu červenou?“

„S tou červenou kůží ještě tak docela nevím, co provedu, ale z té bílé bych chtěla udělat halenu. Učím se teď šít, ale připadám si hrozně nešikovná. Ta kůže tak nádherně zbělela a já bych ji nerada zkazila, chci počkat, dokud se nenaučím

líp šít. Degije mě to učí, někdy taky Fralije, když jí Frebek právě příliš neztěžuje život.“

Ajla rozštípla pár kostí, přiložila je do ohně a mamot zatím donesl tenký oválný odřezek mamutoviny s velkým klenutým povrchem. Oválný obrys byl vyryt rydlem do mamutího klu. Ten postup se opakoval tak dlouho, dokud se nevytvořil hluboký žlábek. Přesný tvrdý úder pak vylouppl úštěp. Mamot vzal kousek kostěného uhlíku z ohně a Ajla usedla vedle něho s mamutí lebkou a paličkou z paroží.

„Než začneme nacvičovat bubnování, chtěl bych ti ukázat jisté symboly, které používáme, abychom si zapamatovali písňe, příběhy, přísloví, místa, dobu, jména – všechno, na co by se chtěl někdo rozpomenout,“ řekl mamot. „Ty jsi nás naučila posunky a signály. Já vím, všimla sis, že i my používáme určitá gesta, i když ne v té míře jako lidé klanu. Máváme na rozloučenou a kýváme na někoho, když chceme, aby k nám přišel. To je srozumitelné. Používáme i jiné symboly, zvlášť pak, když něco popisujeme, vyprávíme příběh nebo když někdo, kdo slouží Matce, provádí obřad. Tohle je něco, co si snadno zapamatuješ, protože podobný posunek užívá klan.“

Mamot provedl kruhový pohyb s dlaní vytočenou ven. „To znamená: ‚všechno, každý‘,“ vysvětloval a vzal pak do ruky uhlík. „Tímhle uhlíkem můžu stejný posunek namalovat na destičku, vidíš?“ řekl a udělal kruh. „Tenhle symbol znamená ‚všechno‘, a pokaždé, když to někde uvidíš, i když to nakreslil jiný mamot, budeš vědět, že to znamená ‚všechno‘.“

Pro starého šamana bylo vysloveně potěšením vyučovat Ajlu. Měla bystrou hlavu a rychle chápala. Bylo však ještě důležitější, že na ní bylo znát, jak ráda se učí. Její tvář prozrazovala její city, když ji učil, její zvědavost a zájem – a její úžas, když pochopila.

„To by mě nikdy nenapadlo! Může se tohle naučit každý?“ zeptala se.

„Jsou znalosti, které jsou posvátné a které se smějí předat jenom těm, kteří jsou zavázáni ohništi Mamuta, ale většinu znalostí se může naučit každý, kdo o to má zájem. Stává se, že ti, kteří projeví o tyto znalosti velký zájem, se nakonec zasvěť ohništi Mamuta. Svaté vědění se skrývá často za druhým významem, nebo dokonce za třetím. Většina lidí zná toto,“ – udělal ještě jeden kruh na destičku z mamutoviny – „a vědí, že to znamená ‚všechno‘, ale má to ještě jiný význam. Je mnoho symbolů pro Velkou Matku – tenhle je jeden z nich. Znamená Mut, Stvořitelku Všeho Života. Mnohé jiné čáry a obrysy mají nějaký význam,“ pokračoval. „Tak například tohle znamená ‚voda‘,“ řekl a udělal klikatou čáru.

„To taky bylo na mapě pro lov bizonů,“ řekl Ajla. „Myslela jsem, že to znamená ‚řeka‘.“

„Ano, taky to může znamenat řeku. Jak a čím je to nakresleno nebo na jakém je to místě – to všechno může trochu změnit význam. Když to například vypadá takhle,“ – nakreslil klikatou čáru s několika dodatečnými čarami – „pak to znamená: tahle voda není pitná. A stejně jako kruh to má ještě další význam. Je to symbol pro city, pro vášně, pro lásku, a mnohdy i pro nenávist. Ale může to být i symbol pro zapamatování našeho úsloví: ‚Voda je klidná, když je hluboká‘.“

Ajla vraštila čelo. Cítila, že se toto úsloví možná týká i jí. „Většina léčitelů dává symbolům významy, kterým jim pomáhají si něco zapamatovat, jenom pak jde o věci, které se týkají léčitelství a kterým ostatní jen tak snadno nerozumí,“ řekl mamot. „Já jich moc neznám, ale až půjdeme na letní setkání, poznáš další léčitele. Od nich se dozvíš víc.“

Ajlu to zaujalo. Vzpomněla si, že na setkání klanu poznala jiné léčitelky, od nichž se naučila spoustu nového.

Ochotně ji zasvětily do svého způsobu léčby a prozradily jí neznámé prostředky a dokonce ji naučily nové rytmy. Ale ze všeho nejkrásnější bylo přece jenom vůbec poznávat další lidi. „Ráda bych se naučila víc,“ řekla. „Já přece znám jenom léčitelství klanu.“

„Podle mého názoru máš víc znalostí, než si myslíš, Ajlo, rozhodně víc, než ti budou ostatní léčitelé ochotni uvěřit. Mnozí by se mohli od tebe učit, ale doufám, že chápeš, že to nějakou dobu potrvá, než tě skutečně uznají.“

Starý šaman viděl, jak znovu vraští čelo, a přál si, aby měl možnost, jak jí první představení usnadnit. Znal mnoho důvodů, proč to pro ni nebude snadné poznat další Mamutony, zvláště potom, když budou ve velkém počtu. Ale proč si s tím už teď dělat těžkou hlavu? pomyslel si a změnil téma. „Je tu ostatně ještě něco, co se týká léčitelství klanu a co bych se tě rád zeptal. Je to skutečně jenom ‚paměť‘? Nebo máš ještě jinou možnost, která by ti pomohla na něco se rozpomenout?“

„Jak rostliny vypadají, jejich semena, jejich odnože, to, kdy uzrávají a kde rostou, k čemu jsou dobré, s čím se míchají, jak se připravují a užívají, to všechno mám v paměti. Jiné způsoby léčby si taky pamatuju. Přemýšlím o nové možnosti užití něčeho, a proto potom vím, jak to používám,“ řekla.

„Ale symboly a znaky pro zapamatování nepoužíváš?“

Ajla chvíli přemýšlela, pak se usmála, vstala a přinesla svůj léčitelský vak. Vysypala před sebe obsah, sbírku malých váčků a balíčků, které byly pečlivě zavázané šňůrkami a řemínky. Dva z nich teď vzala do ruky.

„V tomhle je máta,“ řekla a ukázala mamotovi jeden váček, „a tenhle obsahuje šípek.“

„Jak to víš? Vždyť jsi to ani nerozdělala, ani jsi k tomu nečichla.“

„Že je uvnitř máta, to vím, protože šňůra je udělaná z lýčí určitého keře a na konci jsou dva uzle. Šňůra na váčku se šípky je z dlouhých koňských žíní a má tři uzle těsně za sebou,“ vysvětlovala Ajla. „Když nejsem právě nachlazená, tak mi stačí přičichnout, ale některé silné léčivé byliny nemají vůbec žádnou vůni. Proto se míchají s vonnými rostlinami, které nemají žádnou účinnost, aby se léky omylem nepomíchaly. Rozdílné šňůrky, různý počet uzlů, různé vůně, někdy dokonce různý tvar váčku. To pomáhá zapamatování, že je to tak?“

„Ano, to jsou jednoznačně znaky pro zapamatování. Musíš si pak ovšem zase zapamatovat zašněrování a uzly pro každý jednotlivý lék. Ale přece jenom, je to možnost, jak získat jistotu, že se užije skutečně správný lék. Chytré... je to opravdu velmi chytré,“ řekl mamot.

Ajla měla oči otevřené, ale ležela naprosto tiše a nehýbala se. Až na šerý svit zpola přikrytého ohniště byla tma. Jondalar právě přes ni přešel na lůžko a snažil se rušit ji co nejméně. Jednou si pohrávala s myšlenkou posunout se k vnitřní straně, ale pak si to rozmyslela. Nechtěla mu to ještě víc usnadňovat, aby mohl na lůžko vklouznout a nepozorovaně z něho zase zmizet. Zabalil se do vlastních kožešin, ležel na boku a zíral nehnutě do stěny. Věděla, že tak rychle neusnul, a všechno v ní toužilo po tom, aby natáhla ruku a dotkla se ho. Ale on ji už dříve odmítl, a to nechtěla znovu zažít. Bolelo to, když předstíral, že je unavený, nebo se tvářil, jako když spí, nebo jí vůbec nijak neodpověděl.

Jondalar počkal, dokud její pravidelný dech neprozradil, že konečně přece jenom usnula. Tiše se obrátil, podepřel se o lokty a očima se do ní vpíjel. Její rozčuchané vlasy byly rozhozené po kožešinách, jednu paži měla vystrčenou ven a prs odhalený. Cítil sálavé teplo a jemnou ženskou vůni. Uvědomoval si, jak se žádostí chvěje, ale byl si jistý, že by

nechtěla, aby ji ve spánku rušil. Obával se, že už ho vůbec nechce, když se tak rozzuřil po její noci s Rankem. Pokud se jí v poslední době náhodně dotkl, pokaždé sebou trhla. Mnohokrát uvažoval, že půjde spát jinam, do jiného lůžka nebo dokonce k jinému ohništi, ale i když bylo pro něho těžké spát vedle ní, věděl, že být od ní daleko by bylo ještě mnohem horší.

Na tváři měla pramen vlasů, který se s každým dechem pohyboval. Odhrnul ho jemně stranou. Pak opatrně zase ulehl a pokusil se uvolnit. Zavřel oči a nakonec v doprovodu jejího dechu usnul.

Ajla se probudila s pocitem, že ji někdo pozoruje. Ohně už zase hořely a denní světlo pronikalo částečně otevřenými kouřovými otvory. Otočila hlavu a viděla Rankovy temné, pronikavé oči, jak ji pozorují od ohniště Lišky. Rozespale se na něho usmála, načež jí odpověděl nadšeným úsměvem. Byla si jistá, že místo vedle ní je prázdné, přesto však sáhla na navršené kožešiny vedle sebe, aby se o tom přesvědčila. Pak odhrnula kožešiny a posadila se. Věděla, že Ranek počká, dokud se neobleče, než se odváží přijít ji navštívit.

Nejdřív jí bylo nepříjemné, když si uvědomila, že ji nikdy nespouští z očí. Jistým způsobem to sice bylo lichotivé a věděla, že to nemyslí zle, ale v klanu se to považovalo za nezdvořilost dívat se přes hraniční kameny do životního prostoru jiné rodiny. V jeskyni klanu nemohl být nikdo sám stejně jako v obydlí Mamutonů. Přesto posítovala Rankovu pozornost jako porušování soukromí, pokud o tom tady mohla být řeč.

Posílovalo to jenom nevyslovený pocit napětí, ve kterém žila. Neustále tady někdo byl. To ani v klanu nebylo jinak, ale tady to byli lidé, s jejichž zvyky nevyrostla. Rozdíly byly často sotva znatelné, ale buď vyvstávaly v těsném prostoru příbytku zřetelněji, nebo pro to měla zosílený cit. Často si

přála, aby mohla odtud pryč. Po třech letech osamělého života v údolí si neuměla představit, že by mohla být doba, kdy by si přála být sama a kdy by skutečně toužila po svobodě, po osamění.

Ajla rychle vykonala všechny ranní přípravy a snědla něco z toho, co zbylo z večerního jídla. Otevřené kouřové otvory obvykle znamenaly, že je venku jasno, a tak se rozhodla, že si vyjede s koňmi, protože potřebovali pohyb. Když odhrnula kožešinu k ohništi Koní, viděla tam stát Jondalara s Danugem a zaváhala.

Starat se o koně venku, pokud to počasí dovolilo, nebo s nimi pobývat v přístavbě, jí skýtalo vítanou záminku, aby se vzdálila od ostatních, když někdy chtěla být sama, ale zdálo se, že i Jondalar s nimi rád tráví čas. Když ho viděla u koní, držela se v povzdálí, protože i on ji nechal samotnou, když za nimi zašla. Jí však záleželo na tom, aby byl s nimi co možná nejvíc. Nejenže představovali spojení mezi ní a jím, ale starat se o ně společně přece jenom vyžadovalo, aby se dorozumívali. Když si všimla, jak často se jimi zaobírá a jaké má pro ně pochopení, pomyslela si, že možná potřebuje společnost koní ještě víc než ona.

Ajla vešla k ohništi Koní. Protože tam byl i Danug, doufala, že Jondalar třeba nezmizí tak rychle jako jindy. Když se přiblížila, už se měl k odchodu, ale ona si pospíšila, aby ho donutila na něco přistoupit.

„Už jsi uvažoval o tom, jak zaučíš Vítěze, Jondalare?“ zeptala se, když s úsměvem pozdravila Danuga.

„K čemu zaučím?“ zeptal se Jondalar, trochu zmatený její otázkou.

„No, aby tě nechal na sobě jezdit.“

O tom uvažoval dokonce velmi často, ano, právě o tom mluvil jako mimochodem s Danugem. Nechtěl ale dát najevo, jak silné je toto jeho přání. Zvláště tehdy, když se domníval, že se nevyrovná se skutečností, že Ajlu očividně přitahuje

Ranek, pak snil o tom, že letí jako vítr na zádech hnědého hřebce po stepi, jenom nevěděl, jestli se těmhle snům vůbec ještě může oddávat. Třeba si bude Ajla přát, aby na Vítězovi jezdil Ranek.

„Myslel jsem na to, ale nevěděl jsem... ano, nevěděl jsem, jak začít,“ řekl Jondalar.

„Já bych řekla, že bys měl pokračovat v tom, co jsme začali v údolí. Zvykej ho na to, aby nosil něco na zádech. Já nevím, jak ho přiměješ, aby šel, kam budeš chtít. Na provaze tě sice bude následovat, ale nevím, jak to půjde, až mu budeš sedět na zádech,“ řekla Ajla. Přímo to vyhrkla, řekla, co ji právě napadlo, protože jí záleželo především na tom, aby ho zatáhla do hovoru.

Danug pozoroval nejdřív ji a pak Jondalara. Přál si, aby mohl říct nebo udělat něco, co by zase všechno dalo do pořádku, nejen mezi nimi dvěma, ale mezi všemi. Na chvíli se rozhostilo rozpačité mlčení, když Ajla zmlkla. Danug si pospíšil, aby zaplnil mezeru.

„Třeba by mohl držet provaz zezadu, když bude koni sedět na zádech, místo aby se držel jeho hřívy,“ řekl.

Jako by někdo v temné jeskyni najednou vykřesal jiskru, Jondalar si naráz představil Danugův návrh. Zavřel oči a svraštil čelo, jak usilovně přemýšlel.

„Víš, to by mohlo jít, Danugu!“ řekl. Byl celý vzrušený a zaujatý tou představou. Možná by to vyřešilo problém, který ho tak dlouho zaměstnával. A tak zapomněl na okamžik na svou nejistotu, co se budoucnosti týče. „Třeba by se mu dalo upevnit něco na ohlávku a držet to zezadu. Silnou šňůru... nebo tenký kožený řemen... možná dokonce dva.“

„Já mám pár tenkých řemenů,“ řekla Ajla a všimla si, že už Jondalar nevypadá tak zarputile a strnule. Měla radost, že má stále ještě zájem o výchovu hřebčka, a byla zvědavá, jak to všechno půjde. „Donesu ti je, jsou uvnitř.“

Jondalar prošel za ní úzkým vchodem k ohništi Mamuta. Avšak když šla k zásobní plošině pro řemeny, zarazil se jako přimražený. Ranek se tam bavil s Degijí a Tronyjí a obrátil hlavu, aby se usmál na přicházející Ajlu. Jondalar cítil, jak se mu sevřel žaludek. Zavřel oči a zaskřípal zuby. Už se chystal uhnout zpět k východu, když se Ajla otočila a podala mu roli měkkých řemenů.

„Jsou dost silné,“ řekla, když mu je dávala. „Dělala jsem je minulou zimu.“ Vzhledla a viděla usouzené modré oči, které prozrazovaly všechnu bolest, zmatek a nerozhodnost, která ho trápila. „Než jsi přišel do mého údolí, Jondalare. Než tě duch Velkého jeskynního lva vyvolil a přivedl ke mně.“

Vzal roli a co nejrychleji odešel. Nechtěl se tam zdržovat. Pokaždé, když řezbář přišel k ohništi Mamuta, musel odejít. Nedokázal zůstat, když viděl Ranka ve společnosti Ajly, což se v poslední době stávalo stále častěji. Z dálky přihlížel, když se mladší lidé sešli u společného ohniště, rozprostřeli své nástroje a učili se jeden od druhého. Slyšel, jak hrají na nástroje a zpívají, naslouchal jejich žertování a smíchu. A pokaždé, když slyšel, jak se Ajlin smích smísil s Rankovým, zasadilo mu to bodnutí.

Jondalar odložil roli řemenů vedle ohlávky mladého hřebečka. Vzal z háku v přístavbě svůj přehoz, a když procházel kolem Danuga, neradostně se na něho usmál. Přetáhl si přehoz, pevně stáhl kapuci a na ruce si vzal rukavice, které mu visely z rukávů. Pak odhrnul mamutí závěs a vyšel před obydlí.

Silný vítr, který hnal roztrhané mraky po obloze, byl v tuto roční dobu obvyklý. Slunce, které občas prokouklo mezi cáry mraků, ještě nemělo dost síly, aby hrálo, a tak zůstávala teplota stále ještě hluboko pod bodem mrazu.

Neměl v úmyslu zůstat venku dlouho, ale chlad ho svým způsobem uklidňoval. Byla v něm neustálá výzva, aby kladl přežití nad vše ostatní. Nevěděl, proč tak prudce reagoval na

Ranka. Zčásti to bezpochyby byla obava, že ho připraví o Ajlu, a zčásti proto, že je ve svých představách vždycky viděl spolu. Současně v něm ale hlodal pocit viny, že byl sám ochoten Ajlu uznat jen neochotně a s výhradami. Musel si přiznat, že si ji Ranek zaslouží víc než on. Jedno se teď ale zdálo jisté. Ajla chtěla, aby se na Vítězovi učil jezdit on, ne Ranek.

Danug se díval za Jondalarem, který šel nahoru do svahu, pak spustil závěs a pomalu se vrátil dovnitř. Vítěz zaržal a pohazoval hlavou, když kolem něho procházel, načež se na něho Danug podíval a usmál se. Téměř všichni se zdáli mít ze zvířat radost, poklepávali je a mluvili s nimi, i když nikdo s takovou důvěrností jako Ajla. Zdálo se teď tak přirozené, že v přístavbě mají koně. Jak rychle všichni zapomněli na úžas, když je poprvé spatřili. Danug prošel druhým vchodovým obloukem a viděl stát Ajlu vedle lůžka. Zaváhal, ale pak k ní odhodlaně přistoupil.

„Šel nahoru do stepi a sám,“ řekl Ajle. „Není to právě to nejlepší, co mohl udělat v téhle zimě a v tomhle větru, i když to teď zrovna venku nevypadá tak zle.“

„Chceš mi tím naznačit, že se mu nic nestane, Danugu?“ Ajla se na něho podívala s úsměvem a on byl na chvíli v rozpacích. Samozřejmě že se Jondalarovi nic nestane. Byl zcestovalý a dokázal se o sebe postarat.

„Děkuji,“ řekla mu, „děkuju ti za pomoc a za to, že vůbec chceš pomoci.“ Zlehka se dotkla jeho ruky. Její ruce byly chladné, ale dotek byl teplý, a on to cítil s onou zvláštní intenzitou, kterou v něm probouzela. Současně ovšem cítil, že mu nabídla něco víc: své přátelství.

„Možná taky zajdu ven a podívám se, jestli se něco nechytlo do ok, které jsem položil,“ řekl.

„Zkus to ještě jednou takhle,“ řekla Degije.

Ajla rázně prorazila malou kůstkou díru blízko kraje kůže. Kůstka pocházela z přední tlapy polární lišky, dolů se zužovala a byla ještě zaostřená pískovcem. Ajla se pak pokusila protlačit tenkou šlachou, ale prostě si s tím neporadila a cítila se hrozně neohrabaná.

„Já se to snad nikdy nenaučím, Degije!“ zvolala nešťastně.

„Musíš se to jenom učit, Ajlo. Já už to dělám od dětství. Samozřejmě je to pro mě snadné, ale ty to taky dokážeš, když to jenom nevzdáš a budeš to zkoušet dál. Je to přece podobné, jako když pazourkovou špicí uděláš zářez a protáhneš řemen, a to přece děláš výborně.“

„Je to podstatně těžší udělat to s tenkou šlachou a mít jen malinkou díрку. Já prostě tu šlachou neprotáhnu a připadám si hrozně bezmocně. Nechápu, jak Tronyje dokáže tak pěkně přišívát korále a ostny dikobraza,“ řekla Ajla a dívala se na Fraliji, která právě v žlábků pískovce brousila dlouhý váleček mamutoviny. „Doufala jsem, že mě to naučí, abych pak mohla vyšít tu bílou halenu. Teď ale ani nevím, jestli ji dokážu ušít tak, jak si představuju.“

„To víš, že to dokážeš, Ajlo. Myslím, že není nic, co bys nedokázala, když to skutečně chceš,“ řekla Tronyje. „Až na zpěv!“ prohlásila Degije.

Všichni se zasmáli, Ajlu nevyjímaje. Jak její hlas zněl při mluvení hluboce a příjemně, zpěv zřejmě nepatřil k jejím darům. Dokázala udržet jednoduchý nápěv a měla i sluch pro hudbu. Věděla, když zpívala falešně, a zapískat melodii dokázala, ale jakákoliv jemnější modulace jí nešla. Jak to například uměl Barzek, to považovala za zázrak. Mohla by mu naslouchat celý den, kdyby byl ochotný tak dlouho zpívat. I Fralije měla hezký, jasný vysoký hlas, který Ajla ráda poslouchala.

O jejím hlase a zpěvu se hodně vtipkovalo. K tomu patřily i narážky na její přízvuk, i když byl vlastně jen jistou

ozdobou řeči a ne skutečným nedostatkem. Sama se tomu smála stejně srdečně jako všichni ostatní. Neuměla zpívat, v tom si nic nepředstírala. Na druhé straně ji mnozí výslovně chválili, jak se naučila mluvit. Brali to jako poklonu, že teď jejich řečí mluví tak plynně a pohotově. Při všem dobromyslném škádlení měla Ajla pocit, že k nim skutečně patří.

Každý měl nějakou zvláštnost nebo slabůstku, z které si druzí dělali legraci. Ať to byla Talutova mohutnost, Rankova barva kůže, Tulijina síla. Jenom Frebek se cítil v takovém případě uražený, proto se mu často posmívali za zády posunkovou řečí. Celý tábor Lva se skvěle dorozumíval přízpůsobenou řečí klanu, takže se i Rydag mohl účastnit všeobecného veselí.

Ajla na něho pohlédla. S Hartalem v klíně seděl na rohoži a zabavoval neposedné dítě hromadou kostí, aby neustále nelezlo k matce a nerozhazovalo korále, které pomáhala vyřezávat Fraliji. Rydag to s dětmi dobře uměl. Byl trpělivý, když si s nimi hrál a zabýval se jimi, pokud na to měly náladu.

Usmál se na ni. „Nejsi jediná, která neumí zpívat, Ajlo,“ ukazoval jí.

Opětovala jeho úsměv. Ne, skutečně nebyla jediná, kdo neuměl zpívat. Rydag neuměl ani zpívat, ani mluvit, ano, dokonce ani nemohl žít plným životem. Přes všechny léky, které mu dávala, nevěděla, jak dlouho bude žít. Mohl zemřít už dnes, ale stejně dobře mohl žít ještě několik let. Mohla ho jenom milovat každý den, který žil, a doufat, že bude mít možnost milovat ho i další den.

„Hartal taky neumí zpívat“ ukazoval jí a vyrazil přitom svůj svérázný hrdelní smích.

Ajla se pousmála a pobaveně zavrtěla hlavou. Poznal, co si myslela, a dělal si z toho legraci.

Necije stála v blízkosti ohniště a pozorovala je. Možná nezpíváš, Rydagu, ale přinejmenším teď mluvíš, pomyslela si. Navlékal právě jelení obratle na silnou šňůru a pak jimi chrastil, což se Hartalovi moc líbilo. Kdyby nebylo posunkové řeči, díky které si všichni stále víc uvědomovali, že je Rydag inteligentní, Hartalova matka by mu nikdy nesvěřila do opatrování své dítě, aby mohla sama pracovat. Této zimy už nikdo z nich nepochyboval, že je Rydag lidskou bytostí. To jenom Frebek trval dál na svém tvrzení, ale spíš ze zarputilosti než z přesvědčení, tím si byla Necije jistá.

Ajla se dál potýkala s sídlem a šlachou. Kdyby jen dokázala protáhnout ty jemné šlachy dírkou, aby vykoukly na druhé straně! Pokoušela se to dělat tak, jak jí to Degije ukázala, ale zřejmě k tomu bylo zapotřebí dlouholetého cviku, a do toho jí ještě hodně chybělo. Spustila kus kůže, na které se učila, do klína a dívala se chvíli na ostatní, jak vyrábějí korále z mamutoviny.

Když se pořádně udeřilo do mamutího klu v přesně odměřeném úhlu, odštípla se dost tenká klenutá deska. Do ní se vyrývaly rydly žlábků tak, že se tak dlouho přejíždělo stejnou čarou, dokud se dlouhé kusy neodlomily. Ty se pak škrábáky a noži opracovaly na hrubé válečky, které se dál brousily pískovcem máčeným ve vodě, aby se s ním dalo lépe pracovat. Ostrými pazourkovými čepelemi se pak válečky nařezaly na malé kousky, jejichž ostré okraje se ještě obrousily.

Naposled bylo třeba prorazit díрку, aby se korále daly navléct na šňůru nebo přišít na oděv. To se dělalo zvláštním nástrojem, dlouhou úzkou pazourkovou špicí, kterou musel vyrobit obratný výrobce nástrojů a která se zasadila do naprosto rovné a hladké hůlky. Špice tohoto vrtáku se posadila na malý tlustý mamutovinový kotouček a pak – podobně jako při rozdělování ohně – se tlačilo na vrták a

současně se jím vrtělo mezi dlaněmi sem a tam, dokud se díрка neprorazila.

Ajla přihlížela, jak Tronyje vrtí hůlkou mezi dlaněmi a soustřeďuje se na to, aby díрку dobře udělala. Uvědomovala si, že Mamutoni vynakládají spoustu práce na něco, co nepřináší zřejmý užitek. Korále nepomohly ani k nasycení, ani nezvětšily užitnou hodnotu oblečení, na které byly našity. Nicméně Ajla chápala, čím byly tyto korále hodnotné. Bez dostatečného tepla a pohodlí, jakož i dostatečné potravy by si tábor Lva nikdy nemohl dovolit vynaložit tolik času a námahy na něco, co nemělo bezprostřední užitek. Jenom vzájemně sehaná, dobře organizovaná skupina si mohla předem opatřit a uložit všechno potřebné k životu, takže jim zůstalo dost volných chvil, aby se věnovali výrobě korálů. Čím víc korálů na sobě měli, tím víc to dokazovalo, že je tábor Lva kvetoucí místo, kde se dobře žije, a tím víc úcty se jim dostávalo od jiných táborů.

Vzala zase do ruky šídlo a kus kůže z klína a poslední díрку, kterou prorazila, udělala trochu větší než ostatní. Pak se pokusila prostrčit sídlem šlachu. Dokázala to a šlachu z druhé strany vytáhla. Přesto to nevypadalo tak pěkně jako Degijiny pevné stehy. Rozladěně vzhlédla a viděla, jak Rydag protahuje šňůru přirozenou dírou v obratli. Vzal ještě jeden obratel a prostrčil šňůru míšním kanálem.

Ajla si povzdechla a znovu se pustila do práce. Vlastně to není tak obtížné prorazit kůži hrotem, pomyslela si. Málem by teď protáhla otvorem celé šídlo. Kdyby k němu mohla připevnit šlachu, byla by to vlastně hračka...

Zarazila se a pozorovala malou kůstku. Pak se znovu dívala, jak Rydag zavázal šňůru a chrastí obratli Hartalovi před očima. Viděla, jak Tronyje vrtí vrtákem mezi dlaněmi, obrátila pak hlavu a sledovala, jak Fralije brousí váleček z mamutoviny ve žlábkou pískovce. Teď zavřela oči,

připomněla si, jak Jondalar minulého léta v jejím údolí zhotovil z kosti hroty oštěpů...

Znovu putoval její pohled k jejímu kostěnému sídlu. „Degije!“ zvolala najednou.

„Co je?“ zeptala se mladá žena polekaně.

„Myslím, že vím, jak to půjde.“

„Co jak půjde?“

„Aby se šlacha protáhla dírou. Proč neprorazit ostrým hrotem díru do konce sídla a neprostrčit jím šlachu? Zrovna tak, jak právě provlékl Rydag šňůru skrz obratle. Pak můžeš šídlo protáhnout kůží a šlacha je bude následovat. Co myslíš? Šlo by to?“ ptala se Ajla.

Degije na chvíli zavřela oči, pak vzala Ajle šídlo z ruky a prohlížela si je. „To by pak ale musela být opravdu malá dírka.“

„Dírky, které vrtá Tronyje do korálů, jsou malé. Myslíš, že by musela být ještě o moc menší?“

„Tahle kost je hodně tvrdá. Nebylo by snadné do ní vyvrtat díрку a taky nevidím žádné vhodné místo.“

„A nemohly bychom si udělat podobné šídlo z mamutoviny? Jondalar dělá dlouhé úzké hroty oštěpů z kostí a brousí je pískovcem jako Fralijs. Nemohly bychom si udělat něco jako malinký hrot oštěpu a do tlustšího konce provrtat díрку?“ ptala se Ajla vzrušeně.

Degije uvažovala. „To by nám musel Vymek nebo někdo jiný udělat mnohem jemnější vrták, ale... možná, že by se to mohlo podařit. Ajlo, myslím, že by to mohlo jít.“

Všichni se namačkali kolem ohniště Mamuta. Vytvořili skupinky po třech nebo po čtyřech a povídali si, ale ve vzduchu bylo napjaté očekávání. Nějak vešlo ve známost, že Ajla chce vyzkoušet nový protahovač vláken. Několik lidí

pracovalo na jeho výrobě, ale protože nápad byl původně od Ajly, měla být ona první, kdo ho vyzkouší. Vymek a Jondalar společně vyráběli pazourkový vrták, který byl tak malý, aby se jím dala provrtat dírka. Ranek vybral mamutovinu a svým řezbářským nožem zhotovil celou řadu velmi malých, dlouhých, nahoru se zužujících válečků. Ty opět Ajla tak dlouho hladila a ostříla, dokud nebyla spokojená, avšak vlastní dírku pak provrtala Tronyje.

Ajla cítila všeobecné napětí. Když vytáhla cvičný kus kůže a šlachy, všichni ji obstoupili. Tvrdá, suchá jelení šlacha, hnědá jako kůže a na prst tlustá, se podobala hůlce. Tak dlouho ji zpracovávali otloukačem, dokud z ní nebyl svazek bílých vláken, která se dala snadno rozcupovat a pak znovu stočit na hrubé provazy nebo jemné tenké nitě, podle toho, co bylo zapotřebí.

Ajla si říkala, že tato příležitost si zaslouží trochu slavnostní nálady, a tak nijak nepospíchala, když vybírala správnou šlachy. Nakonec z ní oddělila tenké vlákno. Naslinila je, aby zvláčnělo, a pak je stočila. Vzala protahovač do levé ruky a podívala se ještě jednou kriticky na dírku. Provléknout vlákno ouškem mohlo být obtížné. Šlacha už zase uschla, a proto trochu ztvrdla, což to vlastně usnadnilo. Ajla pečlivě provlékala vlákno malou dírkou a zhluboka si oddechla, když je protáhla, šicí špici zvedla do výšky a vlákno viselo dolů.

Pak vzala do ruky kus kůže, na které se učila šít, zarazila při okraji špici a provlékla ji. Pak ji zvedla do výšky, načež ostatní obdivně vykřikovali. Vzala jiný kus kůže, kterou chtěla připojit, a opakovala postup, musela však tentokrát použít kousek mamutí kůže jako náprstek, aby prorazila špici tužším kusem kůže. Stáhla oba kusy dohromady, udělala pak ještě jeden steh a zvedla oba kusy do výšky, aby je předvedla.

„Jde to!“ prohlásila s rozzářenou tváří. Podala kůže a jehlu dál Degiji, která si taky vyzkoušela pár stehů.

„A jak krásně to jde! Tady, matko, vyzkoušej si to!“ řekla Degije a předala kůži i protahovač vláken náčelnici tábora Lvů.

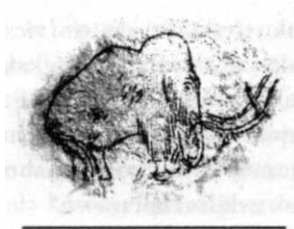
I Tulije si vyzkoušela pár stehů, spokojeně přikývla a podala všechno dál Neciji, která to rovněž vyzkoušela. Pak přišla na řadu Tronyje. Ta předala jehlu Rankovi, který se pokusil prorazit oba kusy kůže současně, ale zjistil, že to není nijak snadné.

„Myslím, že kdybys udělal z pazourku malý řezný hrot,“ řekl Ranek, když všechno předával Vymekovi, „usnadnilo by to proražení těžké kůže. Co říkáš?“

Vymek to rovněž zkusil a souhlasně přikývl. „Ano, ale už tenhle protahovač je moc chytrá věc.“

Každý jednotlivý člen tábora si vyzkoušel nový nástroj a všichni dávali za pravdu Vymekovi. Velmi to usnadnilo šití, když se vlákno neprotlačovalo, ale protahovalo.

Talut zvedl malý nástroj na šití do výšky a pozoroval ho ze všech stran. Malá štíhlá tyčinka, na jednom konci zašpičatělá a na druhém opatřená ouškem, představovala vynález, jehož význam okamžitě pochopil. Proč jen na to nikdo nepřišel dřív? ptal se. Bylo to tak prosté, a když to někdo jednou viděl, okamžitě to ocenil. Byl to nesmírně praktický nástroj.

22.

Osmero kopyt hřmělo v souzvuku na tvrdé půdě. Ajla se sklonila hlouběji nad hlavou klisny a přivřela oči ve větru, který jí ledově ošlehával kůži. Jela bez námahy, střídáním stisku kolen a stehen naprosto v souladu s napínajícími se a stahujícími se svaly pádícího koně. Všimla si změny rytmu v dusotě kopyt druhého koně a ohlédla se na Vítěze. Ten nejdřív vyběhl kupředu, teď však už jevil neklamné známky únavy a opožďoval se. Pomalu Víhu zastavila, načež se hned i mladý hřebeček zastavil. V obláčcích páry svého prudkého dechu sklonili koně hlavy. Obě zvířata byla vyčerpaná, ale byla to dobrá jízda.

Ajla seděla vzpřímeně a vedla Víhu pomalou chůzí zpátky k řece. Rozhlížela se a vychutnávala čas, který mohla trávit venku. Byl chladný, ale nádherný jasný den a záře bílého slunce se zdála oslnivější, když ji posílil jiskřivý led a bílá sněhová pokrývka po nedávné sněhové bouři.

Sotva vyšla toho rána Ajla před obydlí, rozhodla se, že si vyjede na rychlou dlouhou projížďku s koňmi. Vzduch se zdál lehčí, jako by jí spadlo břímě z ramen, a lákal ji ven. Chlad se jí nezdál tak pronikavý jako dosud, i když se zasněžená krajina sotva změnila. Nedokázala s jistotou určit,

jestli teplota stoupla a vítr vál méně prudce nebo ne, přesto se jí zdálo, že cítí slabý rozdíl.

Pro lidi, kteří žijí v extrémně chladných klimatických zónách, mají váhu dokonce drobné rozdíly, kdy se třeba chlad už nezdá tak pronikavý, a vítají je často s přemírou štěstí. Ještě to nebylo jaro, ale neúprosná zima trochu polevila a v lehkém, nicméně znatelném oteplení byl příslib nového života.

Ajla s úsměvem pohlédla na hřebečka, který měl krk prohnutý jako labuť a zvednutý ohon. V Ajliných očích byl Vítěz stále ještě hříbětem, při jehož narození pomáhala. Přitom už byl skutečně velký. Přestože ještě nedosáhl své plné výšky, byl už teď větší než jeho matka. Rád běhal s větrem o závod a byl velmi rychlý. Přesto byl mezi nimi rozdíl. Na krátké trasy Vítěz předbíhal svou matku a bez námahy ji nechával za sebou. Víha měla naopak víc vytrvalosti. Dokázala delší dobu vydržet větší rychlost, a pokud se vydali na delší jízdu, zpravidla svého syna dohnala a předehnala.

Ajla sesedla, avšak chvíli zůstala stát, než odhrnula mamutí závěs a vešla dovnitř. Často používala koně jako záminku, aby se dostala ven, a dnes ráno si obzvlášť oddechla, když zjistila, že počasí je vhodné pro delší vyjížďku. I když byla šťastná, že našla společnost lidí, kteří ji přijali mezi sebe a mohla se účastnit všeho jejich konání, tu a tam měla potřebu být sama, zvlášť potom, když nejistota a nevyřešená nedorozumění zvyšovaly napětí.

Fralije trávila k Frebekově narůstající nelibosti spoustu času s mladými lidmi u ohniště Mamuta. Ajla slýchala hádky od ohniště Jeřába nebo spíš hněvivé výlevy Frebeka, který si stěžoval, že je Fralije pořád pryč. Věděla, že to Frebek nerad vidí, když se s ní Fralije příliš přátelí, a byla si jistá, že se jí těhotná Fralije pro klid doma u ohniště víc a víc straní. To jí dělalo starosti, zvlášť když jí Fralije právě svěřila, že krvácí.

Ajla ji varovala, že dítě ztratí, pokud nebude odpočívat, a slíbila jí lék. Teď však, když nad ní nedůvěřivě bděl Frebek, bylo stále obtížnější ji léčit.

K Ajlině zmatku přispíval i rostoucí neklid kvůli Jondalarovi a Rankovi. Jondalar k ní nadále udržoval odstup, i když se jí v poslední době zdálo, že se chová téměř jako dřív. Před několika dny ho mamot požádal, aby si s ním promluvil o určitém nástroji, na který myslel, avšak pak byl starý šaman po celý den zaneprázdněný a teprve večer, když se mladí lidé shromáždili u ohniště Mamuta, našel čas, aby s ním promluvil o svém záměru. Ale i když seděli stranou, Jondalarovi neušel jejich smích a škádlení.

Ranek byl vůči Ajle pozornější než kdy předtím a dával jí skrytými žerty a škádlením najevo, že by s ní chtěl sdílet slasti. Jí stále ještě připadalo zatěžko mu to odmítnout. Poslušnost vůči přáním muže jí díky její výchově natolik přešla do krve, že stále ještě měla pocit povinnosti mu vyhovět. Stále víc chápala humor, smála se Rankovým žertům, pochopila dokonce vážné úmysly, které se občas za nimi skrývaly, ale jeho výzvám se obratně vyhýbala, čímž si Ranek často vysloužil všeobecný smích. Smál se s ostatními a oceňoval její vtip a ji přitahovala jeho nenucená přívětivost. Bylo jí prostě v jeho přítomnosti dobře.

I mamot si všiml, že se Jondalar usmívá. Vyhýbal se těmto schůzkám mladých lidí a dobromyslné škádlení sledoval jen z povzdálí. Většinou jejich smích jenom provokoval jeho žárlivost. Nevěděl, že smích byl často vyvolán tím, jak Ajla obratně odmítala vyhovět Rankovým výzvám. Toho si však dobře všiml mamot.

Příštího dne se na Ajlu Jondalar po dlouhé době zase usmál, což jí málem vyrazilo dech a srdce se jí rozbušilo. V dalších dnech přicházel k ohništi dřív než jindy a už nečekal, dokud neusnula. I když měla obavy, aby se mu nevnucovala, a on očividně váhal se jí přiblížit, přece jenom znovu začínala

věřit, že překoná, co mu působí takové potíže. Pak ale se zase vůbec neodvažovala doufat.

Ajla se nadechla, odhrnula těžký závěs a podržela ho, aby koně mohli projít dovnitř. Když svlékala přehoz a pověsila ho na hák, zašla dovnitř do obydlí. Ohniště Mamuta bylo pro změnu téměř liduprázdné. Byl tam jenom Jondalar a bavil se s mamotem. Byla potěšená, ale i překvapená, že ho tam vidí, a uvědomila si, jak málo ho v poslední době vůbec vídá. S úsměvem se k nim přiblížila, avšak když viděla Jondalarovu temnou tvář, zmocnilo se jí zklamání. Nezdálo se, že by byl rád, že ji vidí.

„Byla jsi celé ráno pryč, a sama!“ vyjel na ni. „Copak nevíš, jak je to nebezpečné vycházet sama? Ostatní si pak dělají starosti. Brzy by musel někdo jít tě hledat.“ Co neřekl, bylo to, že to byl on, kdo si dělal starosti a myslel na to, že ji půjde hledat.

Na takové uvítání nebyla Ajla připravená, bezděčně o krok ustoupila. „Nebyla jsem sama. Byla jsem přece s Víhou a Vítězem. Potřebovali to, aby se zase jednou pořádně proběhli. To bylo nutné.“

„Když je taková zima, neměla bys stejně chodit ven. Je to nebezpečné vycházet sama,“ řekl Jondalar dost ochable a podíval se přitom na mamota, od něhož očekával podporu.

„Už jsem přece řekla, že jsem nebyla sama. Byla jsem venku s Víhou a Vítězem. Navíc je venku hezky. Slunce svítí a už ani není taková zima.“ Jeho špatná nálada ji rozčílila. Nechápala, že se za ní skrývá téměř nesnesitelná starost o ni. „Kromě toho jsem bývala i dřív v zimě sama venku, Jondalare. Kdo myslíš, že na mě dohlížel, když jsem žila sama v údolí?“

Má pravdu, pomyslel si. Dokáže na sebe sama dát pozor. Neměl bych jí přikazovat, kdy a kam může jít. Mamot se o ni nijak zvlášť neobával, když se ho na ni ptal. A je přece dcerou jeho ohniště. Měl bych víc dát na starého šamana,

pomyslel si a připadal si pošetile, jako by udělal scénu pro nic za nic.

„Hm... no, snad bych se měl podívat na koně,“ zabručel a pospíchal k přístavbě.

Ajla se dívala za ním a ptala se, jestli si snad myslí, že se o ně nepostarala. Byla rozčilená a naprosto vyvedená z míry. Zdálo se jí, že už Jondalara nedokáže pochopit.

Mamot ji nespouštěl z očí. Že ji to ranilo a cítila se dotčená, mohl vidět každý. Čím to jenom bylo, že ti, jichž se to týká, mají takové potíže pochopit vlastní problémy? Měl nutkání s nimi promluvit a donutit je, aby poznali, co bylo každému jinému jasné, ale pak tomu odolal. U Zelandonce od počátku cítil vnitřní napětí a byl přesvědčený, že problém není tak prostý, jak se zdá. Nejlepší bylo vyčkat, dokud se to samo nevyřeší. Nicméně mohl přimět Ajlu, aby s ním o tom promluvila, nebo jí alespoň pomoci, aby pochopila, jakou má možnost volby, a ujasnila si vlastní přání a možnosti.

„Říkáš, že už venku není taková zima, Ajlo?“ zeptal se mamot. Trvalo chvíli, než jeho otázka pronikla změtí jiných naléhavých otázek k jejímu vědomí. „Cože? Ach... ano. Myslím, že není. Nemám pocit, že by bylo zrovna tepleji, vlastně jenom není tak moc zima.“

„Už jsem si říkal, kdy Matka zlomí zimě vaz,“ řekl mamot, „a říkám si, že už to musí být brzy.“

„Zlomí zimě vaz? To nechápu.“

„Ach, to se jen tak říká, Ajlo. Posad' se. Povím ti zimní příběh o Velké Štědré Matce Zemi, která stvořila veškerý život,“ řekl starý muž s úsměvem.

Ajla si sedla na rohož vedle ohně.

„Ve velkém boji vybojovala Matka Země na chaosu životní sílu, chladnou a nehybnou prázdnotu jako smrt, a z ní stvořila život a teplo. Teď musí neustále znovu bojovat o život, který stvořila. Když se blíží chladná roční doba, víme, že boj mezi Štědrou Matkou Zemí, která chce stvořit teplý

život, a chladnou smrtí chaosu znovu započal. Ale nejdřív se musí postarat o své děti.“

Příběh se začal Ajle líbit. Povzbudivě se na šamana usmála. „A co dělá, aby se postarala o své děti?“

„Mnohé uloží ke spánku, jiné teple obleče, aby jim chlad neublížil, a jiné zase přiměje sbírat potravu a zalézt do bezpečí. Když je chladněji a chladněji, zdá se, jako by vítězila smrt, a skutečně je Matka stále víc a víc zatlačována. Na vrcholu chladné roční doby, kdy Matka bojuje na život a na smrt, se nic nehýbe, nedochází z žádným změnám, všechno se zdá být mrtvé. Kdybychom neměli teplé místo, kde můžeme žít, a zásoby potravin, zvítězila by v zimě smrt. A často, když boj trvá déle než obvykle, se to skutečně stane. Nikdo pak raději nevychází. Lidé vyrábějí různé věci, vyprávějí si příběhy nebo si jen tak povídají, ale nijak moc se nepohybují a spí víc než obvykle. Proto se zimě taky říká malá smrt.

Nakonec, když chlad Matku natolik zatlačí, že už to dál nejde, Matka ještě jednou sebere všechnu svou sílu a zlomí zimě vaz. To znamená, že jaro sice přijde, ale rozhodně to ještě jaro není. Matka má za sebou dlouhý boj, její síly jsou vyčerpány a musí odpočívat, než dokáže stvořit nový život. Ale už se ví, že zvítězila. Je to cítit ve vzduchu.“

„Ano, to je to! Já to cítila, mamote! To proto jsem vzala koně a udělala jsem s nimi tuhle vyjížďku. Matka zlomila zimě vaz!“ zvolala Ajla. Příběh přesně vystihoval to, co cítila.

„Myslím, že pak je načase uspořádat slavnost, co říkáš?“

„Ano, proč ne?“

„Nechtěla bys mi pomoci s přípravami?“ Počkal jen tak dlouho, aby stačila přikývnout. „Ne všichni vycítí toto vítězství tak zřetelně, ale brzy to taky ucítí. Můžeme dávat pozor na znamení a pak rozhodnout, jestli nastal správný okamžik.“

„Jaká znamení?“

„Jakmile se život zase probouzí, cítí to každý svým způsobem. Mnozí jsou veselejší a chtějí za každou cenu ven, i když je ještě příliš chladno na to, aby se mohli venku zdržovat delší dobu, a to jsou potom precitlivělí a podráždění. Zima ví, že je všechno ztracené, proto bývá touto dobou nejzúřivější. To zase lidé vycítí a taky zuří. Jsem rád, že jsi mě na to upozornila. Ode dneška až do jara budou lidé stále podrážděnější. Předpokládám, že si toho všimneš. Pak nadejde čas pro slavnost. Ta dá lidem možnost projevit své štěstí, a ne zlobu.“

Věděl jsem, že si toho všimne, pomyslel si mamot, když ji viděl, jak krabatí čelo. Já ten rozdíl dosud necítím, ale ona už ho poznala. Věděl jsem, že má spoustu darů, přesto mě její schopnosti stále znovu udivují, a jsem si jistý, že jsem je zdaleka ještě všechny nepoznal. Možná je ani nikdy nepoznám, možná jsou možnosti v ní skryté větší, než ty mé. Co to ještě říkala o tom kořenu a obřadu s mog-ury? Rád bych ji připravil... lovecký obřad u klanu! Mě naprosto obrátil naruby, hluboce na mě zapůsobil. Ještě dnes cítím jeho účinek. A ona má taky zkušenost v tomto směru... zdalipak ji to taky tolik změnilo? Posílilo to její přirozené sklony? Rád bych věděl... svátek jara, není to příliš brzo, abychom užili kořen? Možná bych měl vyčkat, dokud společně se mnou neučiní přípravy pro slavnost zlomení vazů... nebo ještě počkat... bude hodně času mezi dneškem a jarem...

Oblečená do těžkého přehozu přišla Degije střední chodbou k ohništi Mamuta.

„Doufala jsem, že tě tu najdu, Ajlo. Ráda bych prohlídla oka, která jsem položila, jestli se nechytly nějaké polární

lišky. Chtěla bych jimi podšít Branagův přehoz. Měla bys chuť jít se mnou?“

Ajla, která se právě probouzela, pohlédla k částečně odkrytému kouřovému otvoru. „Zdá se, že počasí je dobré. Ale nejdřív se musím obléknout.“

Odhodila přikrývku, posadila se, protáhla a zažívala, pak se odebrala k oddělenému prostoru u přístavby. Cestou tam procházela kolem lůžka, kde spalo klubko dětí, jedno přes druhé jako vrh vlčat. Viděla, že Rydag otevřel velké hnědé oči, a usmála se na něho. Zase oči zavřel a zachumlal se mezi Nuvi a Rugiji. Nejmenší Nuvi byly čtyři roky a Rugiji osm. Krysavec, Brynan a Tuši patřili taky k houfu a v poslední době si Ajla všimla, že se i Tašer, Fralijin nejmladší, začal zajímat o ostatní děti. Lacijs, která vyrůstala v ženu, si s nimi hrála stále méně.

Děti byly s láskou rozmazlovány. Směly jíst a spát, kde a kdy chtěly. Patřilo jim celé obydlí. Upoutávaly na sebe pozornost dospělých a často zjišťovaly, že je to přijímáno jako příjemné rozptýlení. Koneckonců nikdo neměl nijak zvlášť naspěch. Ať už zájem nebo náhoda zavedla děti kamkoliv, vždycky se našel nějaký starší člověk, který byl ochotný jim pomoci a vysvětlit jim, co si přály vědět. Když chtěly šít kůže, dostaly potřebné nářadí i odřezky a šlachy. Když chtěly vyrábět nástroje, dostaly pazourky i otloukače.

Často se praly a kočkovaly a vynalézaly hry, které byly mnohdy odvozené od činností dospělých. Dělal si vlastní malá ohniště a učily se zacházet s ohněm. Hrály si, že jsou na lovu, vrhaly oštěpy na kusy masa ze zásobárny a vařily je. Při hrách napodobovaly pohyby souložících dvojic, čemuž se dospělí shovívavě usmívali. Žádná část normálního života nebyla vyloučena jako něco, co bylo třeba zatajit nebo potlačit, všechno sloužilo jako nutná výchova na cestě k dospělosti. Jedině násilnosti byly zakázané, zvlášť hrubé a zbytečné násilnosti.

Protože Mamutoni žili tak těsně vedle sebe, udělali zkušenost, že nic nemohlo jistěji zničit tábor a vůbec lidi než násilnosti, zvláště v zimě, kdy byly odkázáni výlučně na svůj příbytek. Ať už to byla náhoda nebo záměr, všechny zvyky, obyčeje nebo způsoby chování směřovaly k tomu, aby omezily násilnosti na nejmenší míru. Všeobecně vytvořené normy chování připouštěly různost v konání a jednání, která zpravidla nevedla k násilnostem. Dovednosti každého jednotlivce se podporovaly. Každý byl veden ke snášenlivosti. Žárlivost a závist lidé sice chápali, ale nepodporovali. Soutěže, ano dokonce slovní půtky se využívaly jako náhradní způsob, ale byly ritualizovány, přísně kontrolovány a musely se držet uvnitř pevně stanovených hranic. Základní pravidla se děti rychle naučily. Křičet a hulákat bylo dovoleno, ale bít se nesměly.

Ajla prohlédla velký vak na vodu a ještě jednou se usmála směrem ke kupě spících dětí, které byly včera v noci velmi dlouho vzhůru. Měla ráda kolem sebe děti.

„Než vyrazíme, musím ještě donést sních. Najít čistý sních tady nablízku je čím dál obtížnější.“

„Neztrácejme tím čas,“ řekla Degije. „My máme u ohniště ještě vodu a Necije taky. Až se vrátíme, můžeme sních donést.“ Měla už na sobě tlusté zimní oblečení pro venek, zatímco Ajla si nejdřív vůbec musela obléknout spodní oblečení. „Mám vodní vak a taky něco k jídlu,“ řekla Degije. „Jestli tedy nejsi moc hladová, můžeme hned vyrazit.“

„Snídaně může počkat, jenom si musím udělat trochu horkého čaje,“ řekla Ajla. Bylo lákavé vyhovět Degijinu přání, aby vyrazily co možná nejdřív. Strávit čas s Degijí mohlo být velmi příjemné.

„Myslím, že Necije má horký čaj. Určitě nebude mít nic proti tomu, když si od ní vezmeme pohár.“

„Ona dělá ráno vždycky mátový čaj. Já si jenom rychle najdu pro něco, co... co vždycky ráno piju. A taky si vezmu s sebou prak.“

Necije trvala na tom, aby obě mladé ženy snědly ještě trochu horké kaše. Kromě toho jim dala pár plátků ze včerejší pečeně. Talut chtěl vědět, kterou cestou se chtějí dát, a dal si pak zhruba vylíčit, kde Degije položila oka.

Když vycházely hlavním vchodem z příbytku, byl už zatím jasný den. Slunce se zvedlo nad pruh mraků na horizontu a nastoupilo svou cestu po jasném nebi. Ajla si všimla, že koně jsou už venku. Nemohla se jim vůbec divit.

Degije ukázala Ajle, jak se obratným otočením nohy vklouzne do koženého pásku, upevněného na podlouhlém rámu hustě propleteném vrbovým proutím. Po několika cvičných krocích šla Ajla ve sněžnicích stejně obratně jako Degije.

Jondalar se za nimi díval od vchodu přístavku. Pohlédl k obloze, vraštil čelo a uvažoval, jestli by je neměl prostě následovat, ale pak si to rozmyslel. Bylo sice vidět několik mraků, ale nic nenaznačovalo, že by se mělo změnit počasí nebo že by hrozilo nějaké nebezpečí. Proč jsem si jenom dělal pokaždé takovou starost, když Ajla odcházela ven? Kdyby ji tajně sledoval, jenom by se zesměšnil. Kromě toho nešla sama. Degije byla s ní a spolu snad na sebe dají pozor... i kdyby začalo sněžit... nebo přišlo ještě něco horšího. Jenom by je rušil, když chtěly být samy. Spustil závěs a vrátil se dovnitř, avšak pocitu, že by se Ajle mohlo něco stát, se nezbavil.

„Podívej, Ajlo!“ zvolala Degije, poklekla do sněhu a prohlížela zmrzlou bílou polární lišku, která visela z oka, pevně staženého kolem krku. „Položila jsem ještě jiná oka. Pojd', pospěšme si, ať je tady ještě stačíme prohlídnout,“ řekla, když si lišku přehodila přes rameno.

Ajla by ráda zůstala, aby si prohlédla, jak je oko udělané, ale pak raději následovala Degiji. „Co z ní chceš udělat?“ zeptala se jí, když ji zase dohonila.

„To přijde na to, kolik jich dám dohromady. Chtěla jsem udělat lem pro Branagův zimní přehoz, ale dělám mu taky ještě halenu, červenou... ostatně není tak zářivě červená jako ta tvá. Bude mít dlouhé rukávy, na to potřebuju dvě kůže. Chtěla bych, aby se obě barvy kůží k sobě hodily. Docela ráda bych ji ozdobila zuby polární lišky, co myslíš, bylo by to hezké?“

„Určitě to bude překrásné.“ Nějakou dobu se brodily sněhem, pak řekla Ajla: „Co myslíš, že by se hodilo nejlíp k bílé haleně?“

„To záleží na tom. Uvažuješ o jiné barvě, nebo bys chtěla, aby zůstala čistě bílá?“

„Nejvíce by se mi líbila čistě bílá, ale nejsem si jistá.“

„Pak by se přece taky hodila bílá polární liška.“

„Na to jsem sice už myslela... ale asi by to nebylo úplně ono,“ řekla Ajla. Přitom to nebyla ani tak barva, která jí dělala starosti. Mnohem více myslela na to, že darovala polární lišky Rankovi při slavnosti přijetí, a tu dobu si připomínala jen moc nerada.

Druhé oko bylo spuštěné, ale bylo prázdné. Oko ze šlachy bylo prostě prokousnuté. Kromě toho tu byla vlčí stopa. Do třetího oka se opět chytla liška a taky ta zmrzla na kost, pak ji však nějaký masožravec nahlodal. Kožešina tak byla bezcenná.

Ajla opět ukázala na vlčí stopu.

„Vypadá to skoro tak, jako bych chytala lišky pro vlky,“ řekla Degije.

„Zdá se, že je to jenom jeden vlk, Degije,“ řekla Ajla.

Degije se obávala, že už nezíská žádnou další dobrou kožešinu, i kdyby se v jejím čtvrtém oku ještě liška chytla. Tím víc pospíchala tam, kam oko nastražila.

„Myslím, že to bylo tamhle naproti u těch keřů,“ řekla, když se blížily k zalesněnému pahorku, „ale nevidím...“

„Tamhle je to, Degije!“ zvolala Ajla a pospíchala napřed. „A vypadá dobře. Podívej se na ten ocas!“

„To jsem ráda!“ Degije si oddechla. „Doufala jsem, že získám alespoň dvě.“ Vyprostila ztuhlou lišku z oka, svázala ji dohromady s první a přehodila je přes kmínek. Ted', když měla své dvě kožešiny, byla spokojená. „Mám hlad. Mohly bychom si teď' odpočinout a trochu se najíst, co říkáš?“

„Ted', když to říkáš, tak si uvědomuju, že mám taky hlad.“

Byly v rokli, porostlé spíše keři než stromy. Rokli vymlel vodní tok a malé údolí vypadalo v mizejících dnech dlouhé zlé zimy bezútěšně. Tady nebylo nic jiného než čern a běloba a nudné šedé tóny. Sněhová pokrývka přerušená křovím a složená z mnoha starých vrstev působila špinavě. Bylo na ní hodně stop. Větve byly čerstvě polámané větrem nebo sněhem, nebo je nahlodala hladová zvěř. Vrby a olše se krčily těsně u země. Ve větru a pod sněhovou tíží zakrněly. Holé větve několika ubohých břízek se třely o sebe, jako by škemraly o trochu zeleně. Dokonce jehličnaté stromy ztratily barvu. Sukovité smrky s kůrou porostlou lišejníkem byly bezbarvé a temné velké modříny měly pod sněhovou tíhou svěšené větve.

Na mírně stoupajícím svahu byla vidět hromada sněhu plná trní – suché šlahouny, vyhnané minulého léta, aby ovládly nové území. Pro Ajlu signalizovaly tyto neproniknutelné houštiny místo, kde bude moci ve správnou dobu hledat bobule a listy léčivých bylin. Viděla za bezútěšností této krajiny naději, kterou to všechno skrývalo. Po dlouhé době, kterou museli trávit uzavření uvnitř, jí připadala dokonce bezútěšná zimní krajina slibná, navíc teď, když svítilo slunce.

Obě mladé ženy navrstvily sněh, aby se mohly posadit. Degije rozvázala vak a vytáhla jídlo a pití, které vzala na cestu, přičemž voda byla nejdůležitější. Rozvázala balíček z březové kůry a podala Ajle bochníček – výživnou směs sušených plodů, masa a tuku, to všechno uhnětené dohromady.

„Matka dělala včera večer taky své oblíbené placky z oříšků limby a dala mi jednu na cestu,“ řekla Degije, rozvázala další balíček a ulomila kus placky pro Ajlu, protože věděla, že je má ráda.

„Musím se Tulije zeptat, jak je dělá,“ řekla Ajla a ukousla si, než vybalila plátky z Necijiny pečeně a položila je vedle. „Máme tady venku opravdovou hostinu. Jediné, co nám chybí, je čerstvá jarní zelenina.“

„Ano, to bychom už nemohly chtít víc. Už se nemůžu jara dočkat. Čím víc se jaro blíží, tím je čekání snad ještě horší,“ řekla Degije.

Ajla měla radost z výletu a byla ráda, že je sama jenom s Degijí.

Dokonce se jí zdálo, že cítí v chráněné rokli trochu tepla. Uvolnila si řemen pod bradou a shrnula si kapuci, pak si urovnala prak, který teď nosila vždycky kolem hlavy, zavřela oči a zvedla tvář proti slunci. Viděla odraz jasné koule na rudém pozadí svých zavřených víček a nechávala na sebe působit příjemné teplo. Když konečně zase oči otevřela, bylo jí, jako by najednou všechno viděla s větší jasností.

„Vždycky se při slavnosti zlomení krku zápasí?“ zeptala se Ajla. „Nikdy předtím jsem neviděla, aby někdo s někým bojoval a vůbec nepohyboval nohama.“

„Ano, tím uctíváme...“

„Podívej, Degije! To je jaro!“ vpadla jí do řeči Ajla, vyskočila a běžela k blízkému vrbovému keři. Když se k ní Degije připojila, ukázala jí slibně nalité pupeny štíhlých větví, ale zvlášť jeden pupen, který se objevil příliš brzo, aby

mohl přežít, a který se právě rozvil. S radostným vzrušením z tohoto objevu se obě ženy na sebe usmívaly. Bylo to, jako by vynalezly jaro samo.

Ze šlach udělané oko viselo nedaleko vrby. Ajla je zvedla. „Myslím, že je to velmi dobrý způsob lovu. Není třeba na zvěř číhat. Prostě položíš oko a zastavíš se později pro úlovek. Ale jak je děláš a jak víš, že chytíš právě lišku?“

„Není těžké oka nastražit. Víš přece, jak tvrdé jsou šlachy, když je namočíš a pak necháš uschnout – stejně jako surovou kůži, vid’?“

Ajla přikývla.

„Na jednom konci uděláš docela malé ouško,“ pokračovala Degije ve vysvětlování a současně to Ajle ukazovala. „Pak vezmeš druhý konec a prostrčíš ho, takže vznikne ještě jedno oko, a to musí být dost velké, aby jím prošla hlava lišky. Pak šlachu namočíš a necháš ji uschnout, takže poutko zůstane otevřené. Musíš pak jít na místo, o kterém víš, že se tam zdržují lišky, obvykle tedy tam, kde už jsi nějaké viděla nebo chytila. Tohle místo mi ukázala moje matka. Lišky tu bývají každým rokem, to poznáš podle spousty stop. V blízkosti svých nor chodí často stejnými stezkami. Abys mohla nastražit oko, musíš najít takovou vyšlapanou liščí stezku a tam, kde vede kolem keřů nebo kolem stromů, nastražíš oko asi tak ve výši hlavy a připevníš je tady a tady.“ Při vysvětlování ukazovala Degije přesně, jak to dělá, a Ajla vraštila čelo.

„Když liška potom tudy probíhá, strčí hlavu do oka, a to se jí zatáhne kolem krku. Čím víc se liška brání, tím pevněji se oko zatahuje. Netrvá to dlouho. Jediný problém je vlastně v tom, abys našla lišku dřív, než ji najde někdo jiný. Danug mi vyprávěl, jak kladou oka lidé dál na severu. Říká, že ohnou mladý kmínek k zemi a svážou ho s okem. Jakmile se zvíře chytí, kmínek vystřelí do výšky a zvíře zvedne. Tak zůstane kořist viset ve vzduchu, dokud si pro ni nepřijdou.“

„To není špatný nápad,“ řekla Ajla a vrátila se k místu, kde odpočívaly. Vzhlédla a pak Degije ke svému údivu viděla, jak strhává prak z hlavy a rozhlíží se kolem po zemi. „Kde je nějaký kámen?“ šeptala. „Tamhle!“

Pohybem, který byl tak bleskurychlý, že ho Degije sotva stačila sledovat, zvedla Ajla kámen, vložila ho do praku, zavířila jím a vystřelila. Degije slyšela dopad kamene, ale teprve když došly k místu, kde odpočívaly, poznala cíl Ajliny střely. Byl to bílý hranostaj, malá lasice, dobře dvě pídě dlouhá, jejíž huňatý bílý ocas s černou špicí tvoří dobře třetinu celé její délky. V létě má hranostaj žlutohnědou srst s bílým břichem, ale jeho zimní srst je až na špice čenichu a ocasu a černé kruhy kolem malých bystrých očí čistě bílá.

„Chtěl nám ukrást pečení,“ řekla Ajla.

„Já ho v tom sněhu ani neviděla. Musíš mít moc dobré oči,“ řekla Degije. „A jak rychlá jsi s prakem! Vlastně nevím, proč bys měla klást oka, Ajlo.“

„Prak je dobrý, když vidíš, co lovíš, ale oko můžeš položit a pak už tam nemusíš být. Je dobré znát obojí,“ odpověděla Ajla, která to vzala naprosto vážně.

Zase si sedly a dojedly, co jim ještě zbylo. Při hovoru Ajla stále znovu zajížděla rukou k hranostajovi a hladila jeho měkkou hustou srst. „Hranostajové mají přece jenom nejkrásnější srst,“ řekla.

„Pěknou srst mají všechny tyhle lasice,“ řekla Degije. „Norkové, soboli, ano, dokonce rosomáci mají vynikající kožešinu. Ne zrovna takhle hebkou, ale na kapuce jsou zvlášť dobré, když nechceš, aby se ti kolem tváře dělal ledový okraj. Ale je to těžké chytat je do oka, a vydat se na ně s oštěpem je vlastně úplně nemožné. Jsou mrštní a potměšilí. Ty jsi to s prakem dokázala, i když stále ještě nechápu, jak je to možné.“

„Když jsem začala s prakem, lovila jsem nejdřív jenom taková zvířata. Mojí první kořisti byli mrchožrouti, a tak jsem poznala jejich způsob života ze všeho nejdřív.“

„A proč to?“ zeptala se Degije.

„Já jsem vůbec nesměla lovit, a tak jsem nelovila zvířata, která se můžou jíst, ale jenom taková, která nám potravu kradla.“ Protáhla tvář a ušklíbla se. „Tak jsem si myslela, že to zase napravím.“

„A proč vlastně nechtěli, abys chodila na lov?“

„To ženy v klanu nesmějí... ale nakonec mi dovolili alespoň používat prak.“ Ajla se na chvíli odmlčela a zamyslela se. „Víš, že jsem složila rosomáka dávno předtím, než jsem zabila prvního králíka?“ Musela se usmát rozporu, který v tom byl.

Degije zavrtěla užasle hlavou. Jaké podivné musela mít Ajla dětství, pomyslela si.

Zvedly se k odchodu. Degije šla pro lišky a Ajla vzala měkkého bílého hranostaje. Znovu přejela rukou po celé kožešině až dolů k černé špici na ocase.

„Ano, to je to, co bych chtěla. Hranostaje!“ prohlásila najednou Ajla.

„Ale vždyť ho přece máš,“ řekla Degije.

„Ne, já myslím, na tu bílou halenu. Představuju si ji s bílým lemem a ocas jako Ozdobu. Mně se líbí ta černá špička.“

„Ale odkud bys vzala dost hranostajů, abys jimi mohla vypodložit celou halenu?“ zeptala se Degije. „Brzy bude jaro a pak už budou mít jinou srst.“

„Moc jich nepotřebuju, a kde je jeden, bývá jich nablízku obvykle víc. Budu je lovit. Teď hned,“ řekla Ajla. „Musím si ale nejdřív najít pár dobrých kamenů.“ Odhrnula sněh a prohledávala břeh zamrzlého jezírka.

„Teď hned?“ ptala se Degije.

Ajla se zastavila. Ve svém vzrušení na Degiji úplně zapomněla. Její přítomnost mohla naprosto ztížit pátrání po hranostajích. „Nemusíš na mě čekat, Degije. Vrať se, já už cestu najdu.“

„Vrátit se? Ale já si to nechci nechat ujít.“

„A dokážeš být naprosto zticha?“

Degije se usmála. „Nejsem přece poprvé na lovu, Ajlo.“ Ajla zrudla. Měla pocit, že se zachovala trapně. „Nechtěla jsem tím říct...“

„Ale to já přece vím,“ řekla Degije a usmívala se. „Myslím, že bych se mohla ještě něco přiučit od někoho, kdo složil rosomáka dřív než králíka. Rosomák je hrozně potměšilý, drzý, nebojácný a zlomyslný, snad žádné zvíře není horší, ani hyeny ne. Viděla jsem, jak zahnal leoparda od jeho kořisti. Prý dokážou vzít kořist i jeskynnímu lvu. Budu se snažit, abych ti nepřekážela, ale jestli si myslíš, že bych mohla hranostaje vyplašit, tak mi to řekni a já tu na tebe počkám. Ale samotné se mi domů jít nechce.“ Ajla se usmála a pomyslela si, jak je krásné mít přítelkyni, která ji tak rychle chápe. „Hranostajové v ničem nezaostávají za rosomáky. Jsou jenom mnohem menší, Degije.“

„A nemohla bych ti s něčím pomoci?“

„Pořád ještě nám zbylo něco z pečeně. To by se mohlo hodit, ale nejdřív musíme najít stopu... jakmile budu mít dost kamenů.“

Když měla Ajla dost vhodných kamenů pohromadě a nastrkala je do váčku, který jí visel z opasku, vzala vak, ve kterém měla jídlo na cestu, a přehodila si ho přes levé rameno. Pak se zastavila a rozhlížela se po krajině, dokud nenašla místo, které se jí zdálo pro počátek slibné. Degije stála jenom krok za ní a čekala, až se ujme vedení. Ajla říkala polohlasně, téměř jako by myslela nahlas:

„Lasice si nevyhrabávají nory, usadí se tam, co najdou, třeba v králíčí noře, když králíka zabijou. Někdy si myslím,

že by nepotřebovaly vůbec nic, kdyby neměly mladé. Jsou pořád na cestě, loví, běhají, lezou, panáčkují a rozhlíží se a především neustále zabíjejí. Ve dne v noci, i když jsou syté a lovit by nemusely. Žerou všechno: veverky, králíky, ptáky, vejce, hmyz, dokonce mršiny, ale častěji svou kořist zabíjejí a žerou ji čerstvou. Když jsou v úzkých, vypouštějí smrad. Nestříkají ho jako tchoři, ale smrdí to stejně odporně. A pak vyrazí takovýhle zvuk...“ Ajla vyrazila výkřik, který zněl zpola jako přidušené vrásknutí a zpola tiché zavrčení. „A v době páření pískají.“

Degije se nestačila divit. Dozvěděla se za krátkou chvíličku o lasících a hranostajích víc než předtím za celý život. Ani předtím nevěděla, jaké vydávají zvuky.

„Jsou dobré matky a mají hodně mladých, dvě ruce...“ Ajla se zarazila, protože ji nenapadala číslovka. „Deset, někdy dokonce víc. Ale někdy taky jenom pár. Mlád'ata zůstávají u matky, dokud úplně nedorostou.“ Opět se zarazila a pátravě se rozhlédla po krajině. „Touhle dobou by mohl být vrh ještě u matky. Najdeme stopy... já bych řekla, že to bude tamhle blízko rákosí.“ Zamířila ke sněhové kupě, pokrývající změt' stvolů, které rostly už celá léta na stejném místě.

Degije šla za ní a ptala se, jak je možné, že se toho Ajla tolik naučila, když není o moc starší než ona. Degiji neušlo, že Ajla poslední věty zkracovala – to jediné prozrazovalo její vzrušení – ale právě to jí ozřejmilo, jak dobře už Ajla mluví. Málokdy mluvila rychle a mluvila jejich řečí téměř dokonale, a to, že je cizinka, se poznalo už jen na způsobu, jak vyslovovala určité hlásky. Degije se domnívala, že tuto zvláštnost asi nikdy neztratí, ano, dokonce doufala, že tomu tak bude. Byla tím zvláštní... a nějak lidská.

„Dávej pozor na stopu s pěti prsty, někdy jsou taky jenom čtyři. Menší stopy jinak nemá žádný masožrout. Stoupají zadníma nohama přesně do stopy předních noh.“

Degije zůstala opodál. Nechtěla rozdupat stopy, ale prostě jenom pozorovat. Ajla pomalu a velmi pečlivě prohledávala krok za krokem okolní sněhovou příkrývku, nevynechala žádný zasněžený kmen, žádnou větev nějakého křoví, ani štíhlé kmeny holých bříz, ani pod těžkou tíhou pohrbené těžké větve borovic.

Najednou její stále bdělé a živé oči ustrnuly. Co spatřila, to jí vzalo dech. Pomalu našlápla, současně sáhla po vaku s jídlem, vytáhla velký kus bizoní pečeně a položila ji před sebe. Pak se zase s největší opatrností stáhla a sáhla do váčku s kameny.

Degije rovněž nehnutě stála, jenom vykukovala přes Ajlu a snažila se poznat, co to tam Ajla vidí. Nakonec si všimla pohybu a zaměřila pohled na malé bílé tvory, kteří se k nim plazivě blížili. Pohybovali se úžasně rychle, přeskakovali povalené kmeny, lezli po stromech nahoru dolů, do malých proláclin ve sněhu a přitom spořádali všechno, na co přišli. Degije si zatím nikdy neudělala tolik času, aby tyhle žravé dravce pozorovala, a teď z nich nemohla spustit oči. Občas se zastavili, panáčkovali a rozhlíželi se bdělýma očkama po okolí, napínali uši, aby zaslechli každý zvuk. Pach jejich kořisti je neomylně přitahoval.

Pustošili hnízda polních myší a hrabošů, mezi kořeny stromů hledali prezimující žáby a mloky a napadali malé ptáky, kteří byli příliš hladoví a zkrhlí, aby dokázali včas uletět. Tak se tahle horda osmi až deseti malých bílých lasic stále blížila. Hlavou neustále kroutily ze strany na stranu, černá očička bděle blýskala, vyrážely s vražednou přesností na mozek, krční tepnu nebo hrdlo kořisti. Tito nejdůkladnější krvežízniví lupiči, jaké zvířecí svět zná, útočili nemilosrdně. Degije si najednou uvědomila, jak je ráda, že jsou jenom tak malí. Celé bezohledné pustošení jako by nemělo jiný důvod než pouhou radost ze zabíjení – kromě nutnosti zásobovat neustále činorodé tělo palivem, protože si to tak příroda přála.

Hranostajové ucítili plátek masa a bez váhání se na něj vrhli. Najednou zavládl zmatek: vymršťené kameny bušily do plazících se lasic a některé hned zůstaly nehybně ležet. Nezaměnitelný puch jejich žláz zaplnil vzduch. Degije byla natolik zaujata pozorováním hbitých zvířat, že si vůbec nevšimla Ajliných pečlivých příprav a pak jejich rychlých střel.

Pak najednou skočilo mezi bílé lasice velké černé zvíře, jakoby odnikud, a Ajlu vyděsilo jeho výstražné vrčení. Vlk se vrhl na zbytek bizoního masa, ale dva stejně neohrožení a smělí hranostajové mu v tom zabránili. Vlk trochu couvl, pak spatřil hranostaje, kterého Ajla právě zabila, a místo toho popadl jeho.

Ale Ajla nebyla ochotná jen tak mu vydat svou kořist, na to ji to stálo příliš námahy, aby ji oželela. Byli to její hranostajové a ona je chtěla pro bílou halenu. Když vlk prchal s malým bílým hranostajem v tlamě, pustila se Ajla za ním. I vlci jsou masožrouti, tehdy, když se cvičila ve střelbě z praku, je pozorovala stejně dobře jako lasice. I s životem vlků se obeznámila. Při běhu za vlkem popadla ulomenou větev. Osamělý vlk většinou utekl, když se mu někdo rozhodně postavil. Bylo možné, že by pak upustil hranostaje.

Kdyby to byla smečka nebo i jenom dva vlci, Ajla by se neodvážila k tomuto smělému útoku, ale když se černý vlk zastavil, aby líp popadl hranostaje, kterého nesl v hubě, vyrazila na něho větví a mohutně se rozmáchla, aby ho pořádně praštila. Nepovažovala větev za nejlepší zbraň, ale chtěla vlka přece jenom zahnat a tak vystrašit, aby upustil malé chundelaté zvířátko, které jí ukradl. Avšak tentokrát to byla Ajla, kdo se vyděsil. Vlk sice pustil hranostaje, ale se zlým vrčením vyrazil přímo na ni.

Její první reakce byla dát větev před sebe a udržet si tak vlka od těla. Všechna energie, která do ní vjela a kterou zalarmovala, jí říkala: uteč! Avšak ledová křehká větev se

zlomila, když jí zamávala a udeřila jí do stromu. Jediné, co jí zůstalo v ruce, byl poloztrouchnivělý pahýl. Ulomený kus praštil vlka do čenichu, a to stačilo, aby se zarazil.

Ani vlk nemínil útok tak vážně. Jenom se zastavil, popadl mrtvého hranostaje a odběhl ze zalesněné prolákliny.

Ajle sice nahnal strach, ale taky zuřila a byla uražená. Nemůže mu přece jenom tak dovolit, aby jí sebral jejího hranostaje! Pustila se znovu do pronásledování.

„Nech ho běžet!“ volala Degije. „Máš dost. Nech mu to přece!“

Ale Ajla ji neposlouchala a nedala na ni. Vlk vyběhl na volné prostranství a Ajla mu byla těsně v patách. Když popadla další kámen a ujistila se, že jí zbyly ještě dva, rozběhla se. I když očekávala, že jí velká šelma brzy uteče, musela se o to alespoň pokusit. Vložila do praku kámen a vystřelila ho na běžícího vlka. Druhý, vypálený hned vzápětí, dokončil, co započala. Oba zasáhly cíl.

Pocítila sebeuspokojení, když se vlk složil. Tohle zvíře jí už nic nevezme. Když k němu běžela, aby si vzala hranostaje, uvažovala, že by možná mohla vzít i vlčí kožešinu.

Když však Degije Ajlu po chvíli doběhla, seděla vedle mrtvého černého vlka a bílého hranostaje a nehýbala se. Výraz její tváře dělал Degiji starost. „Co se stalo, Ajlo?“

„Měla jsem jí ho nechat. Měla jsem vědět, že měla důvod chtít pečené maso, i když ho chtěli hranostajové. Vlci vědí, jak potměšilé jsou lasice, a každý vlk se v revíru, který dobře nezná, raději stáhne zpátky. Měla jsem jí nechat hranostaje.“

„Já nechápu. Máš svého hranostaje a kromě toho ještě kožešinu černého vlka. Co to má znamenat – žes jí ho měla nechat?“

„Podívej,“ řekla Ajla a ukázala na břicho vlka. „Kojí. Má mladé.“

„Není ještě příliš brzo pro vrh vlčat?“

„Ano, je. Není to správná roční doba. To je tím, že je to samotářka. Proto taky pro ni nebylo snadné najít dost žrádla. A proto se tak neohroženě vrhla na pečení a na hranostaje. Podívej, jak jí vystupují žebra. Vlčata jí vysávají všechnu sílu z těla. Už není nic víc než kost a kůže! Kdyby žila ve smečce, tak by jí ostatní zvířata pomohla nakrmit mláďata. Na druhé straně by neměla teď mladé, kdyby žila ve smečce. Obvykle má mladé jenom vůdčí samice smečky, a na to má tahle od počátku špatnou barvu. Vlci si zvyknou na určité barvy a znaky. Ale ona je na tom stejně jako bílá vlčice, kterou jsem pozorovala, když jsem se víc zaobírala vlky. Smečka ji taky nechtěla. Neustále se snažila zalíbit se starému vlčákovi a vůdčí vlčici, ale oni ji u sebe nechtěli. A když se smečka příliš rozrostla, bílá vlčice odtáhla. Možná už nesnesla, že ji nikdo nechtěl.“

Ajla pozorovala černou vlčici. „Jako tuhletu. Možná je to důvod, proč chtěla mít mladé – protože byla tak osamělá. Ale neměla je mít tak brzy v roce. Myslím, že je to stejná černá vlčice, kterou jsem viděla při lovu bizonů, Degije. Musela opustit smečku, aby si našla samce a založila vlastní smečku. Nové smečky vznikají tímhle způsobem. Ale samotáři to mají vždycky těžké. Vlci loví společně a starají se o sebe vzájemně. Starý samec vždycky pomáhá vůdčí samici s vlčaty. Měla bys je někdy vidět, jak si s nimi hrají! Ale kde je asi její samec? Jestli vůbec nějakého našla? Nebo už nežije?“

Degije s překvapením zjistila, že Ajla zadržuje slzy kvůli mrtvé vlčici. „Jednou umřou všichni. Všichni se vrátíme k Velké Matce.“

„Já vím, Degije, ale nejdřív byla jiná než ostatní, a pak byla taky ještě sama. Měla přece mít v životě alespoň něco, svého druha, smečku, anebo alespoň pár mláďat.“

Degije najednou pochopila, proč Ajlu přemohl tak prudký soucit s touhle vyhublou vlčicí. „Ale ona přece má mláďata, Ajlo.“

„A ta teď taky pojdou. Nemají smečku. Ani samce. Bez matky umřou hladý.“ Najednou Ajla vyskočila. „Ale já je nenechám umřít!“

„Co sis to vzala do hlavy? Kam jdeš?“

„Najdu je. Budu sledovat stopu vlčice až k jejímu doupěti.“

„To může být nebezpečné. Třeba tam přece jenom jsou ještě nějakí jiní vlci. Jsi si tím skutečně tak jistá, že je osamělá?“

„Naprosto jistá, Degije. Na to mám vycvičený pohled.“

„No, jestli si to nedáš vymluvit, tak bych ráda řekla jenom jedno, Ajlo.“

„A co?“

„Jestli ode mě očekáváš, že potáhnu s tebou krajinou a budu sledovat vlčí stopu, můžeš si své hranostaje nést sama,“ řekla Degije a vydolovala z vaku pět bílých hranostajů. „Já mám co dělat se svými liškami!“ Degije se nadšeně šklebila, když viděla její překvapenou tvář.

„Ach, Degije!“ Ajla opětovala její úsměv. „Ty jsi je hned vzala s sebou!“ Obě ženy se srdečně objaly.

„Jedno je jasné, Ajlo. Kde jsi ty, není nikdy nuda.“ Degije jí pomohla nacpat hranostaje do vaku. „A co s vlkem? Když ho nevezmeš, udělá to někdo jiný, a černá vlčí kožešina se hned tak nevidí.“

„Ráda bych ji vzala s sebou, ale nejdřív musím najít vlčata.“

„Dobře, tak ji ponesu já,“ řekla Degije a naložila si vlčici na rameno. „Jestli nám později zbude trochu času, tak jí kůži stáhnu.“ Chtěla se ještě něco zeptat, ale pak si to zřejmě rozmyslela. Stejně se dost brzy dozví, co má Ajla v úmyslu, pokud najdou nějaká živá vlčata.

Aby sledovaly správnou stopu, musely se nejdřív vrátit do rokle. Vlčice dobře zakryla své stopy, věděla, jak ohrožená jsou mláďata, která zanechala bez ochrany. Degije si už

několikrát byla jistá, že stopu ztratily, přitom byla sama zkušená ve čtení stop. Ale Ajla se nemínila jen tak snadno vzdát, a tak stopu vždycky po nějaké době zase našly. Když došly k místu, kde Ajla usoudila, že s určitostí musí být vlčí doupě, už se slunce klonilo k západu.

„Upřímně řečeno, Ajlo, já tu nevidím žádné známky života.“

„Když jde o samotáře, nemůže to být jinak. Kdyby tady byly známky života, znamenalo by to, že by si přidělala starosti.“

„Možná máš pravdu. Ale jestli jsou uvnitř skutečně vlčata – jak je chceš vylákat?“

„Asi mi nezbude nic jiného, než abych pro ně sama zašla.“

„To přece nemůžeš udělat, Ajlo. Něco jiného je pozorovat vlky z dálky – ale jít dovnitř do doupěte, to zacházíš příliš daleko! Co jestli jsou její mlád'ata už větší? Kromě toho není vyloučeno, že tam je samec.“

„Viděla jsi nějaké stopy, které by nepocházely od černé vlčice?“

„Ne, ale nelíbí se mi, že chceš dovnitř do vlčího doupěte.“

„Nenamáhala jsem se takhle, abych sem přišla a ani nezjistila, jestli jsou ještě nějaká vlčata naživu. Já musím dovnitř, Degije.“

Ajla odložila svůj vak a šla k malé černé díře v zemi. Byla to stará nora, která byla dávno opuštěná, protože neměla nijak výhodnou polohu. Nicméně to bylo zřejmě to nejlepší, co černá vlčice mohla najít. Ajla se položila na břicho a lezla dolů.

„Počkej, Ajlo!“ zavolala na ni Degije. „Tady, vezmi si alespoň nůž.“

Ajla přikývla, vzala nůž do zubů a lezla dál do černé díry.

Zpočátku to šlo šikmo dolů a v chodbě bylo těsno. Najednou uvízla a musela se zase vrátit.

„Bude lepší, když půjdeme, Ajlo. Už se připozdilo, a jestli se nedostaneš dovnitř, tak se prostě dovnitř nedostaneš.“

„Ne,“ řekla Ajla a přetáhla si přehoz přes hlavu. „Já se dovnitř dostanu.“

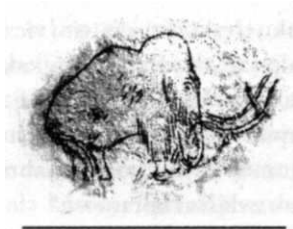
Třásla se chladem, dokud nebyla v doupěti, ale první úsek tunelu byl skutečně příliš úzký. Dole, kde už chodba dál neklesala, ale pokračovala vodorovně, bylo víc prostoru, ale doupě se zdálo opuštěné. Protože bránila světlu vlastním tělem, trvalo chvíli, než si oči přivykly na temnotu. Ale teprve když už se chystala zase vylézt ven, se jí zdálo, že něco slyší.

„Vlčku, vlčku, jsi tady?“ volala. Napadlo ji, jak často pozorovala vlky. Napodobila úpěnlivé kňučení. Pak napjala uši. Docela tiché zakňučení odpovědělo z nejhlubšího kouta doupěte a Ajla by radostí nejraději zavýskla.

Lezla po zemi blíž za zvukem a vyrážela podobné kňučení. Tentokrát už slyšela odpověď blíž a pak spatřila dvě svítící oči. Když však sáhla po vlčeti, s prskáním se stáhlo a Ajla ucítila, jak se jí do ruky zakously jeho ostré zuby.

„Au! Ty se bráníš!“ zvolala Ajla, ale pak se usmála. „Kdo se brání, v tom je ještě život. Ted' pojd', vlčku. Už se ti nic nestane. Pojd'!“ Znovu se natáhla po vlčeti a kňučela přitom. Ucítila měkký chomáček kožešiny. Pak rázně popadla štěně, které celou dobu prskalo a škrábalo, a sama se sunula ven z tunelu.

„Podívej se, co jsem našla, Degije!“ řekla Ajla, protáhla tvář k vítěznému úšklebku a zvedla do výšky šedé vlčí mládě.

23.

Jondalar byl venku a neklidně přecházel mezi hlavním vchodem a přístavbou pro koně. I v teplém přehozu, který měl na sobě – byl to starý Talutův přehoz – cítil náhlý pokles teploty, když se slunce dotklo horizontu. Už několikrát vyšel nahoru do svahu směrem, kterým se vydaly Ajla s Degijí, a uvažoval, jestli by tam znovu neměl vyjít.

Od té doby, co obě mladé ženy ráno odešly, přemáhal v sobě strach. A když začal brzy odpoledne pobíhat před příbytkem sem a tam, ostatní se jen shovívavě usmívali. Teď už však nebyl sám, kdo si dělal starosti. Dokonce Tulije už několikrát vyšla nahoru na svah a Talut mluvil o tom, že vyšle pátrací skupinu s pochodněmi. Dokonce Víha a Vítěz se zdáli být neklidní.

Když ostré světlo na západě zmizelo za pruhem mraků, který visel těsně nad zemí, zbyl jenom přesně ohraničený rudý kotouč. Neskutečný kruh bez hloubky a hmoty, příliš dokonalý a příliš symetrický, aby se hodil do přirozeného okolí. Přitom to byla tahle červená koule, která barvila mraky a dávala zdravý nádech bledému srpku druhého nezemského poutníka, který visel hluboko nad východní oblohou.

Právě když se Jondalar chystal znovu vystoupit po svahu, vynořily se nahoře dvě postavy – zřetelné obrysy před levandulově zbarveným pozadím. Vysoko na nebi svítila první osamělá hvězda. Jondalar si oddechl a opřel se o kly vchodu. Až se mu zamotala hlava, jak se najednou zbavil dlouhého napětí. Byly zdravé a v pořádku. Ajle se nic nestalo!

Ale proč byly tak dlouho pryč? Musely přece vědět, jak se o ně všichni strachují. Co je asi tak dlouho zdrželo? Možná měly nějaké potíže. Měl s nimi přece jenom raději jít. „Přicházejí! Přicházejí!“ volala Lacije.

Lidé vybíhali z obydlí jenom lehce oblečení. Kdo byl už dřív venku a byl teple oblečený, běžel jim naproti do svahu.

„Proč vám to tak dlouho trvalo? Už je skoro tma. Kde jste byly?“ chtěl vědět Jondalar, jakmile Ajla dorazila k obydlí.

Užasle na něho pohlédla.

„Pojďme nejdřív dovnitř,“ řekla Tulije.

Degije dobře věděla, že její matka není zrovna šťastná, když byly celý den venku. Byly teď unavené a rychle se ochlazovalo. Výčitkami je můžou zahrnout později.

Tulije se musela nejdřív přesvědčit, že je s nimi všechno v pořádku. Proto je doslova tlačila dovnitř do příbytku.

Degije, která byla ráda, že se zbaví svého břemene, shodila z ramene černou vlčici, která zatím zmrzla na kost. Když ji ostatní viděli ležet na rohoži, ozývaly se užaslé výkřiky a Jondalar pobledl. Byly tedy skutečně v nebezpečí!

„To je vlk!“ řekl Druvek a podíval se obdivně na svou sestru. „Odkud ho máš?“

„Počkej, až uvidíš, co přinesla Ajla,“ řekla Degije a vytáhla z vaku bílé polární lišky.

Ajla jednou rukou vytahovala z koše zmrzlé hranostaje, druhou držela opatrně přitisknutou k břichu na teplé kožešině s kapuci.

„To jsou krásní hranostajové,“ řekl Druvek, na kterého malé bílé lasice zdaleka neudělaly takový dojem jako černý vlk, ale samozřejmě se nechtěl Ajly dotknout.

Ajla se s úsměvem podívala na mladého muže a rozvázala opasek, který měla uvázaný přes přehoz. Pak sáhla dovnitř a vytáhla malou šedou chlupatou kuličku. Všichni koukali, co to asi je. Najednou se kožešina pohnula.

Vlče se zachumlalo v teple na Ajlině těle a spalo, ale teď je vyděsilo světlo, hluk a neznámé pachy. Kňučelo a tisklo se k ženě, jejíž pach a teplo už zatím znalo. Ajla posadila hebké stvoření na zem do kruhu na kreslení. Vlče vstalo, udělalo pár nejistých krůčků, hned si dřeplo a udělalo loužičku. „To je vlk,“ řekl Danug.

„Vlčí mládě!“ dodala Lacije s radostným světlem v očích.

Ajla viděla, jak si Rydag dřep, aby si mohl lépe prohlédnout malé zvíře. Natáhl ruku, vlče ji nejdřív očichalo a pak ji olízlo.

„Odkud ho máš, Ajlo?“ ptal se chlapec znakovou řečí.

„To je dlouhá historie,“ ukázala mu. „Tu ti povím později.“ Rychle si stáhla přehoz, Necije ho od ní vzala a podala jí pohár horkého čaje. Ajla se vděčně napila.

„Nezáleží na tom, odkud ho má, ale co s ním zamýšlí!“ ozval se Frebek.

Ajla věděla, že rozumí znakové řeči, i když to popíral. Očividně rozuměl Rydagovi. Obrátila se a podívala se na něho.

„O to se postarám já, Frebeku,“ řekla se vzdorně blýskajícima očima. „Já mu zabila matku,“ ukázala na černou vlčici, „a proto se teď ujmu jejího dítěte.“

„To není dítě. To je vlk! Zvíře, které může lidem ublížit,“ řekl Frebek. Ajla se jen zřídkakdy chovala vůči němu nebo i vůči ostatním tak pevně a neústupně. Kromě toho zjistil, že při menších problémech často ustoupila, aby se vyhnula střetům, stačilo, aby byl jenom dost důrazný. Proto nečekal

tak bezprostřední měření sil a nelíbilo se mu to, i když cítil, že to tentokrát nedopadne, jak by si přál.

Manuv pohlédl nejdřív na vlčka, pak na Frebeka a jeho tvář se roztáhla k širokému úšklebku. „Máš strach, že by ti tohle zvíře mohlo něco udělat, Frebeku?“

Posměšný smích ostatních doprovázel jeho otázku a Frebek zlostí zrudl.

„To jsem přece nemínil. Jenom říkám, že vlci můžou být lidem nebezpeční. Nejdřív koně a teď vlci. Co přijde příště? Já nejsem zvíře a nechci žít pohromadě se zvířaty,“ řekl a zuřivě odešel. Nechtěl nechat dojít k tomu, aby zbytek tábora Lva musel zvolit, jestli chtějí mít raději jeho, nebo Ajlu s jejími zvířaty.

„Nezbylo ti trochu masa z bizoní pečeně, Necije?“

„Máš určitě pořádný hlad, hned ti připravím něco k jídlu.“

„Ne pro mě. Pro vlčka,“ řekla Ajla.

Necije přinesla Ajle plátek pečeně a uvažovala, jestli tak malý vlk bude něco takového žrát. Ale Ajla si připomněla svou dřívější zkušenost: děti jsou schopné jíst všechno, co jedí jejich matky, jenom to musí být měkčí, aby to mohly snadněji rozžvýkat a spolknout. Kdysi přinesla do jeskyně ve svém údolí mládě jeskynního lva a krmila ho místo mlékem masem a kaší. Vlci jsou rovněž masožravci. Připomněla si, jak často pozorovala, že starší zvířata rozžvýkala a spolkla maso, aby to přinesla do doupěte, kde je zase pro mláďata vyvrhla. Ona to však nemusela nejdřív žvýkat, měla ruce a ostrý nůž, mohla maso rozsekat na malé kousky.

Když Ajla zpracovávala pečení na kaši, dala ji do misky a přidala horkou vodu, aby se to přiblížilo teplotě mateřského mléka. Vlček očichal kruh na kreslení, ale zdálo se, že má strach překročit jeho hranice. Ajla se posadila na rohož, natáhla ruku a tiše ho lákala. Její pach pro něho už znamenal bezpečí. Vytáhla ho ze studeného a osamělého doupěte a dala

mu teplo. Chundelatý chomáček se blížil na nejistých nohách k natažené ruce.

Nejdřív ho vzala, aby si ho pořádně prohlédla. Zjistila, že mládě je sameček a ještě velmi mladý, zřejmě od jeho narození neuběhl víc než jeden cyklus měsíce. Uvažovala, jestli má ještě sourozence, a pokud ano, kam se asi poděli. Štěně nemělo žádná zranění, která by jí něco prozradila, a ani nebylo špatně živené, i když byla černá vlčice naprosto vyhublá. Když Ajla o tom přemýšlela, jak hrozná rizika asi jeho matka podstoupila, jenom aby ho udržela naživu, musela myslet na zkoušku, kterou sama musela prodělat a kdy jí rovněž šlo o život. Její odhodlání bylo stále pevnější. Pokud to půjde, uchová syna téhle vlčice naživu, ať to stojí co to stojí, ani Frebek, ani kdokoliv jiný jí v tom nezabrání.

S vlčetem v klíně ponořila prst do misky s naškrabaným masem a strčila mu je pod nos. Vlče bylo hladové. Nejdřív prst očmuchalo, pak si lízlo a nakonec jí ho dočista olízalo. Znovu nabrala kaši a i tu hladově slízalo. Držela vlče v klíně a dál je krmila. Přitom cítila, jak je jeho malé břicho stále plnější. Když měla pocit, že má dost, dala mu pod nos trochu vody, ale tu jenom ochutnalo. Nato vstala a přenesla je k ohništi Mamuta.

„Na lavici tamhle naproti určitě najdeš pár starých košů,“ řekl mamot, který šel za ní.

Usmála se na něho. Věděl přesně, nač myslí. Prohrabala staré věci a našla velký pletený koš na vaření, který se už na okrajích roztřepal. Položila ho do hlavy svého lůžka. Když dala štěně dovnitř, kňučelo a chtělo ven. Zvedla je a nerozhodně se rozhlédla. Nevěděla, co by se vlastně lépe hodilo. Měla sto chutí vzít si je k sobě do lůžka, ale už měla dost zkušeností s dorůstajícími hříbaty a lvíčaty. Později bylo obtížné zvykat je na nové místo. Kromě toho nemusel mít Jondalar právě chuť sdílet lůžko s vlkem.

„Není v koši šťastný. Zřejmě potřebuje svou matku nebo druhá vlčata, aby s nimi spal,“ řekla Ajla.

„Dej mu něco, co ti patří, Ajlo,“ řekl mamot. „Něco měkkého, důvěrného. Ty jsi teď jeho matka.“

Přikývla a prošla své oblečení. Moc toho neměla. Krásné šaty od Degije, pak oblečení, které si ušila v údolí, než přišla sem, a pár opotřeбенých věcí, které jí dali ostatní k převlečení. U klanu měla mnoho přehozů na výměnu, dokonce v údolí koní tomu tak bylo...

Všimla si koše, který přinesla z údolí a který postavila do nejzazšího rohu zásobní plošiny. Vytáhla kožešinu, ve které nosila Durka, ale když ji chvíli držela v ruce, zase ji složila a dala zpátky. Nesnesla pomyšlení, že by se právě té měla vzdát. Pak však našla svůj starý přehoz z klanu, velkou měkkou kožešinu. Takovou nosila po celou dobu, co si jen vzpomínala – až do dne, kdy opustila údolí koní s Jondalarem. Jak dávno jí to teď připadalo! Vyložila koš klanovým přehozem a na něj dala štěně. To přehoz očmuchalo, brzy se do něho zavrtilo a po krátké době usnulo.

Teprve teď si Ajla uvědomila, jak je unavená a hladová – a že má oblečení celé vlhké od sněhu. Převlékla se do suchého a vzala si měkké obutí pro pobyt uvnitř, které ji naučil vyrábět Talut. To, které měl na slavnosti jejího přijetí, se jí natolik líbilo, že ho přiměla, aby jí ukázal, jak se dělá.

Toto obutí mělo přirozený základ: sobí nebo jelení zadní běhy se zlomily u kotníku tak, že měly podobný tvar jako lidská noha. Kůže se nad a pod kotníkem oddělila a nepoškozená stáhla. Po vydělání se spodní část sešila šlachami v požadované délce a horní se svazovala nad kotníkem šlachami a šňůrami. Výsledkem bylo obutí beze švů, teplé a pohodlné.

Po převlečení přešla Ajla naproti do přístavby, aby se podívala, jak se daří koním, a aby jim ukázala, že je zase

tady. U klisny si všimla jistého váhání a odporu, když ji chtěla poplácat.

„Ty cítíš vlka, že je to tak, Vího? Na to si budeš muset zvyknout. A ty taky, Vítězi. Protože tenhle vlk u nás chvíli zůstane.“

Dala oběma koním očmuchat své ruce. Vítěz couvl, několikrát pohodil hlavou a pak ji ještě jednou očmuchal. Víha dala Ajle sice tlamu do rukou, ale svésila uši a nerozhodně přešlapovala z nohy na nohu.

„Zvykla sis na Drobka, Vího, zvykneš si taky na... vlka. Zítřka ho přinesu sem, hned jak se probudí. A až uvidíš, jak je ještě malý, poznáš, že ti nemůže ublížit.“

Když se Ajla vrátila dovnitř, viděla Jondalara, jak stojí u lůžka a prohlíží si malého vlčka. Ve tváři měl neproniknutelný výraz, ale přesto se jí zdálo, že vidí v jeho očích něco jako zvědavost, dokonce možná trochu něhy. Vzhlédl a uviděl ji. Hned svraštil čelo známým způsobem.

„Ajlo, proč jsi byla tak dlouho pryč?“ řekl. „Všichni se už chystali, že vás půjdou hledat.“

„Neměly jsme to v úmyslu, ale když jsem si všimla, že ta černá vlčice, kterou jsem zabila, kojila, musela jsem se podívat, jestli nenajdu vlčata,“ řekla Ajla.

„Co na tom záleží? Vlci umírají neustále, Ajlo!“ Zpočátku mluvil rozumným tónem, ale hlas se mu po přestálém strachu o ni chvěl. „Bylo hloupé, že jsi sledovala vlčí stopu. Kdybys narazila na smečku, mohla by to být tvá smrt.“ Současně s úlevou se mu v hlase objevil i nádech mrzutosti.

„Ale mně to vadilo, Jondalare,“ prohlásila Ajla rozezleně a zasazovala se o vlčka. „A hloupá jsem taky nebyla. Nebylo to poprvé, kdy jsem se vydala na lov šelem, a vlky já dobře znám. Kdybych narazila na smečku, nesledovala bych stopu až k jeskyni. Protože potom by se vlčete ujali ostatní ze smečky.“

„I když to byla samotářka – proč jsi strávila celý den tím, že jsi hledala vlčí mládě?“ Jondalar stále zvyšoval hlas. Musel se zbavit napětí a současně ji chtěl přesvědčit, aby už nikdy nepodstupovala takové riziko.

„Tohle mládě bylo zřejmě jediné, které vlčice kdy měla. Nemohla jsem je nechat umřít hlady, protože jsem to byla já, kdo mu zabil matku. Kdyby se o mě nikdo nepostaral, když jsem byla malé dítě, tak bych teď nežila. Nemůže mi to teď být prostě jedno, i když je to vlčí mládě.“ To už i Ajla zvýšila hlas.

„Vlk je něco jiného. Vlk je zvíře. Měla jsi být natolik rozumná, abys kvůli němu nedávala v sázku vlastní život,“ rozkřičel se Jondalar. „Za takového počasí se přece nechodí ven na celý den!“

„Já jsem naprosto rozumná, Jondalare,“ řekla Ajla a oči jí zlostně blýskaly. „Myslíš snad, že nevím, kdy je můj život v nebezpečí a kdy ne? Dávala jsem na sebe pozor celou dobu, než jsi přišel, a byla jsem vystavena mnohem horšímu nebezpečí. Dokonce tebe jsem zachránila. Nemusíš mi říkat, že jsem hloupá a nerozumná!“

Lidé, kteří se shromáždili kolem ohniště Mamuta, se neklidně usmívali a pokoušeli se snížit význam hádky.

Jondalar se rozhlédl a viděl, jak lidé odvracejí oči, usmívají se a hovoří spolu. Ale především si všiml Ranka. Nebylo v jeho širokém úsměvu něco pohrdavého?

„Máš pravdu, Ajlo. Ty mě skutečně nepotřebuješ, že ano? Nepotřebuješ mě vůbec na nic.“ To poslední Jondalar doslova vyplivl, a když se přiblížil Talut, zeptal se ho: „Měl bys něco proti tomu, kdybych se přestěhoval ke společnému ohništi, Talute? Budu se snažit, abych nikomu nepřekážel.“

„Ne, samozřejmě proti tomu nic nemám, ale...“

„Dobře. Tak moc děkuju,“ řekl Jondalar, popadl své kožešiny na spaní a vzal si několik svých věcí z lůžka, které sdílel s Ajlou.

Ajla byla jako zasažená bleskem. Pomyšlení, že by si skutečně přál spát daleko od ní, ji naprosto vyvedlo z míry. Málem by ho poprosila, aby neodcházel, ale pak jí hrdost nedovolila, aby otevřela ústa. Jondalar sice líhal vedle ní, ale slasti už spolu dlouho nesdíleli. Byla si jistá, že ji přestal mít rád. A pokud už ji nemá rád, nechtěla ho přemlouvat, aby zůstal.

„Pak snad bude nejlíp, když si vezmeš i svůj díl jídla,“ řekla, když naházel své věci do koše. Ale pak se přece jenom pokusila, aby jejich rozchod nebyl tak úplný, a dodala: „I když nevím, kdo ti tam bude vařit. Není to přece skutečné ohniště.“

„Kdo myslíš, že mi vařil, když jsem byl na cestě? Nějaká donka? Já nepotřebuju ženu, aby na mě dávala pozor a starala se o mě. Budu si vařit sám.“ S náručí plnou kožešin prošel kolem ohniště Lišky a ohniště Lva a shodil své věci na spaní blízko místa, kde se obvykle roztloukaly pazourky.

Nemluvilo se o ničem jiném než o jejich rozchodu. Když o tom uslyšela Degije, hned přiběhla. Prostě tomu nechtěla věřit. Zatímco Ajla krmila vlče, přešla se svou matkou k ohništi Tura a tam o tom chvíli v klidu hovořily.

Degije, která se převlékla do suchého oblečení, se tvářila kajícně, i když rozhodně. Samozřejmě neměly zůstat tak dlouho venku. Ale ne, za daných okolností jim prostě nic jiného nezbylo. Tulije by ráda vyčinila i Ajle, ale pak usoudila, že nenastal správný okamžik, především potom, když jí Degije vypověděla, jak celý den probíhal. Ajla řekla Degiji, aby se vrátila domů, než se pustila po vlčí stopě. To sice bylo nesmyslné, ale byly koneckonců obě dospělé a schopné být samy za sebe odpovědné. Přesto – ještě nikdy neměla Tulije o svou dceru takovou starost.

Necije šťouchla loktem do Tronyje, načež obě naplnily podnosy teplým jídlem a přinesly je pro Ajlu a Degiji k ohništi Mamuta. Doufaly, že se přece jenom ještě všechno

urovná, až se Ajla nají a bude mít příležitost všechno vypovědět.

Všichni čekali se svými zvědavými otázkami, dokud se nevyřídily životně důležité věci jako teplo a jídlo pro obě mladé ženy – a malého vlčka.

I když byla Ajla hladová, připadalo jí, že nedokáže pozřít ani sousto. Pořád zajížděla pohledem tam, kam zmizel Jondalar. Zdálo se, že všichni ostatní našli cestu k ohništi Mamuta, protože očekávali, že uslyší o vzrušujícím a napínavém dobrodružství. Ať už na to měla Ajla náladu, nebo ne, všichni teď chtěli slyšet jejich vyprávění.

Degije se chopila slova a vyprávěla o podivné okolnosti, že našla jedno oko zcela prázdné a rozkousané, druhé s téměř sežranou polární liškou. Teď si byla téměř jistá, že to byla právě černá vlčice, které nezbylo nic jiného, než se držet lišek, které se chytily do ok – sama bez smečky se nemohla pustit na lov jelena, koně nebo bizona. Ajla se dokonce domnívala, že černá vlčice mohla sledovat Degijinu stopu od jednoho oka k druhému, už když je kladla. Pak Degije vyprávěla, že Ajla chtěla za každou cenu získat bílé kožešiny, aby z nich mohla udělat halenu, tentokrát ne z bílých polárních lišek, ale z hranostajů.

Jondalar přišel, když už vyprávění začalo. Sedl si docela vzadu ke stěně a snažil se nic neříkat a nebyť nápadný. Už teď toho litoval, že se tak překotně a neuváženě přestěhoval, a vyčítal si to. Když uslyšel Degijinu poznámku o bílých kožešinách, nahrnula se mu krev do hlavy. Pokud Ajla pro někoho chystala oblečení z bílé kožešiny, ale nechtěla pro to použít bílou polární lišku, mohlo to mít jenom jediný důvod: že už totiž dotyčnému takovou darovala. A věděl moc dobře, komu ji darovala.

Jondalar zavřel oči a zaťal pěsti. Už na to nechtěl myslet, a přesto to nedokázal vypudit z hlavy. Ajla musela mít v

úmyslu zhotovit něco pro muže, který vypadal tak úchvatně v bílé kožešině – pro Ranka.

Ale i Ranek se ptal, kdo je asi tím šťastným. Dohadoval se, že to bude Jondalar, ale přesto doufal, že to bude někdo jiný, snad dokonce on sám. Při tom pomyslení dostal nápad. Ať už pro něho něco ušije nebo ne, on pro ni stejně může něco udělat. Připomněl si, jak byla vzrušená a šťastná, když dostala koníka, kterého vyřezal, a hned si usmyslil, že pro ni ještě něco vyřeže. Něco, co ji vzruší a udělá jí radost, zvlášť když se teď Jondalar od ní odstěhoval. Jeho přítomnost mu stále bránila v tom, aby se jí víc přiblížil. Pokud se Jondalar sám vzdal svého práva a o své vůli opustil její lůžko a ohniště, cítil se Ranek oprávněn o Ajlu se ucházet.

Malý vlček tiše kňučel ve spánku a Ajla, která seděla na kraji svého lůžka, sáhla do koše a konejšivě ho hladila. Jediné okamžiky, kdy se ve svém mladém životě zahřál a cítil se v bezpečí, byly ty, když se mohl zahrabat ke své matce, která ho ale často nechávala samotného v chladné jeskyni. Ajlina ruka ho vytáhla z neutěšeného a úděsně osamělého doupěte a dala mu teplo, žrádlo a pocit bezpečí. Aniž se úplně probudil, uklidnil se pod jejím konejšivým hlazením.

Ajla nechala Degiji dovyprávět celý příběh a jen tu a tam ji doplňovala. Nebylo jí nijak do řeči. Kromě toho bylo zajímavé, že Degijin příběh nebyl úplně takový, jaký by vyprávěla ona. Nebyl proto méně pravdivý, prozrazoval jenom jiný pohled a Ajla byla překvapená mnohými dojmy a postřehy své přítelkyně. Jí se situace vůbec nezdála tak nebezpečná. Degije se mnohem víc bála vlčice než ona, zřejmě měla pro zvířata mnohem menší pochopení a nevyznala se v nich tolik jako ona.

Vlci patřili k mírnějším masožroutům a byli ve svém chování přímočaří. Bylo třeba jenom rozpoznat signály, které si dávali. Lasice byly například mnohem krvežíznivější než

vlci, a medvědi zase nevypočitatelnější. Stávalo se jen výjimečně, že vlci napadli člověka.

Ale takhle je Degije neviděla. Řekla, že vlk zákeřně napadl Ajlu a jak se sama roztrásla strachy. Vypadal sice nebezpečně, ale i kdyby ho Ajla neodrazila – útokem se vlk jenom bránil. Možná že by Ajlu zranil, ale pravděpodobně by ji nezabil. Vlčice taky hned couvla a dala se na útěk, jakmile se zmocnila hranostaje.

Když pak Degije líčila, jak se Ajla spustila do vlčího doupěte hlavou napřed, všichni se na ni dívali obdivně a s úctou. Musela být buď hrozně odvážná, nebo blázen. Ajla sama se nepovažovala za jedno ani druhé. Věděla, že v krajině nejsou žádní jiní vlci, jinak by přece viděla jejich stopy. Černá vlčice byla samotářka, která zřejmě žila daleko od domovského revíru, a černá vlčice byla mrtvá.

Degijino názorné vyprávění o Ajliných činech vzbudilo v jednom z posluchačů nejen obdiv a úctu. Jondalar byl čím dál vzrušenější. V duchu si ještě víc vyprávění přizdobil a viděl Ajlu nejen ve velkém nebezpečí, ale obklíčenou vlky, krvácející a možná ještě hůř zřízenou. Nedokázal snést tu představu. Strach, kvůli kterému byl předtím tak nejistý, ho teď přepadl s dvojnásobnou silou. Ostatních lidí se zmocnily podobné pocity.

„Neměla ses vystavovat takovému nebezpečí, Ajlo!“ řekla náčelnice.

„Matko!“ řekla Degije vyčítavě. Tulije jí slíbila, že nebude mluvit o své starosti.

Ostatní, kteří jako očarování naslouchali tomu, co Degije vyprávěla, se mrzutě podívali na náčelnici, že přerušila tak dobře vyprávěné, napínavé dobrodružství. Bylo tím vzrušivější, že to nebyl vymyšlený příběh. I když ho budou později ještě často vyprávět, nikdy nebude tak působivý jako teď, poprvé. Celá nálada byla pokažená – a Ajla se koneckonců vrátila ve zdraví zase domů.

Ajla se podívala nejdřív na Tuliji, pak na Jondalara. Věděla od prvního okamžiku, kdy se vrátil k ohništi Mamuta, že je rozzlobený a Tulije zřejmě taky. „Nebyla jsem zase v tak velkém nebezpečí,“ řekla.

„Chceš snad tvrdit, že není nebezpečné lézt do vlčího doupěte?“ zeptala se Tulije.

„Ne, nebylo to nebezpečné. Vždyť to bylo doupě samotářky, a ta byla přece mrtvá. Vlezla jsem tam jenom proto, abych se podívala, jestli má vlčata.“

„Dobrá, ale bylo nutné zůstat venku tak dlouho jenom proto, abys vypátrala vlčí stopu? Při návratu se vám už téměř setmělo.“

Jondalar říkal totéž. „Ale já věděla, že černá vlčice má mladé. Viděla jsem, že kojí. Bez matky by umřeli hladem,“ prohlásila Ajla, i když to už jednou řekla a domnívala se, že to ostatní museli pochopit.

„Pak tedy dáváš v sázku vlastní život,“ – a život Degije, pomyslela si Tulije, i když to nevyslovila, – „kvůli vlčímu mláděti? Když tě vlčice napadla, bylo přece nesmyslné se za ní pustit jenom proto, abys dostala zpátky hranostaje. Mělas jí ho nechat.“

„Tak v tom ti musím odporovat, Tulije,“ vpadl jí do řeči Talut. Všichni se otočili na náčelníka. „Nablízku žil vyhladovělý vlk, který už zřejmě sledoval Degiji při kladení ok Kdo ví, jestli by ji nesledoval až sem? Počasí je teplejší, děti si hrají víc venku. Kdyby byl vlk skutečně zoufalý, mohl by některé dítě napadnout. My bychom na něco takového rozhodně nebyli připraveni. Teď víme, že je vlk mrtvý. A to je jenom dobře.“

Ostatní souhlasně přikyvovali, ale Tulije se tak snadno nedala umlčet. „Možná že je lepší, že je teď vlk mrtvý, ale nemůžeš tvrdit, že bylo nutné, aby Ajla zůstala tak dlouho venku jenom proto, aby našla jeho mládě. A když je teď tedy našla – co si s ním počneme?“

„Já si myslím, že Ajla jednala správně, když se pustila za vlkem a zabila ho,“ řekl Talut. „Je jenom škoda, že to byla zrovna kojící matka. Všechny matky mají právo vychovat své mladé, dokonce i vlčice. Ale nejenom to – námaha, kterou Ajla a Degije podstoupily, aby vystopovaly vlčí doupě, vůbec nebyla marná, Tulije. Našly přece víc než jenom malé vlče. Protože našly stopy jediného vlka, víme teď, že se nablízku nepotulují žádní vyhladovělí vlci. A pokud má Ajla ve jménu Velké Matky soucit s mládětem vlčice, nevidím v tom nic špatného. Je to tak malinké stvoření.“

„V téhle chvíli je malé, ale malé nezůstane pořád. Co si u nás počneme se vzrostlým vlkem? Můžeme vědět, jestli později nenapadne děti?“ ptal se Frebek. „U našeho ohniště budeme mít brzy malé dítě.“

„Tak, jak Ajla zachází se zvířaty, myslím, že by měla vědět, jak vlkovi zabránit, aby někomu ublížil. Přesto bych chtěl jako náčelník tábora Lva výslovně říct,“ – a při těch slovech se Talut významně podíval na Ajlu –, „pokud by se objevil sebemenší náznak, že by mohl vlk někomu ublížit, zabiju ho. Souhlasíš s tím, Ajlo?“

Všechny oči se obrátily na ni. Ajla zrudla a začala koktat, ale pak vyslovila, co cítila: „Nemůžu s jistotou říct, že tenhle vlk, až dospěje, někoho nezraní. Nemůžu ani říct, jestli u nás zůstane.“

Vychovala jsem od malička koně. Byla to klisna a opustila mě, aby našla svého hřebce. Nějakou dobu zůstala u stáda, ale nakonec se ke mně vrátila. A taky jsem se starala o jeskynního lva, dokud nedospěl. Víha se k Drobkovi chovala jako pomocnice matky a oba se spřátelili. I když jeskynní lvi napadají koně a i mně by mohl něco udělat – nikdy neohrožoval ani mě, ani Víhu. Byl vždycky jenom mým dítětem.

Když Drobek odešel, protože hledal lvici, už se ke mně nevrátil, ale navštěvoval mě a několikrát jsme se potkali i ve

stepi. Neohrožoval ani Víhu a Vítěze, ani mě, i když si našel lvici a založil vlastní smečku. Drobek napadl dva muže, když vnikli do jeho jeskyně. Jednoho z nich zabil, ale když jsem mu poručila, aby odešel a nechal je na pokoji, poslechl mě. Žila jsem s jeskynním lvem a vlky jsem pozorovala. Myslím, že vlk, který vyrostl s lidmi v táboře, jim nikdy nic neudělá, ale jedno bych ráda řekla jasně a zřetelně: pokud by měl znamenat jenom náznak nebezpečí pro nějaké dítě nebo vůbec pro lidi –,“ několikrát polkla, „pak ho já, Ajla z Mamutonů, vlastní rukou zabiju.“

Ajla se rozhodla hned druhého rána seznámit vlčka s Víhou a Vítězem, aby si zvykli na jeho pach a zbavili se zbytečného neklidu. Když jim dala nažrat, vzala štěně a vynesla je naproti do přístavby.

Než se s vlčkem přiblížila ke koním, vzala suchý koňský trus, rozdrobila ho a vetřela mu ho do srsti. Doufala, že Víha bude ochotná spřátelit se ještě s jednou malou šelmou, když se předtím spřátelila se lvíčetem. Pamatovala si, že Drobka přijala ochotněji, když se nejdříve vyválel v jejím trusu.

Když přidržela Víze u tlamy malý chomáček, klisna nejdříve ucukla a odvrátila se, ale pak přece jenom zvítězila její přirozená zvědavost. Opatrně se přiblížila a cítila společně se zneklidňujícím vlčím pachem důvěrný pach vlastního trusu. Vítěz byl rovněž zvědavý, ale ne tak opatrný. Přestože měl instinktivní nedůvěru k vlkům, nikdy nežil v divokém stádu a nikdy nebyl napaden obratnými vlčími lovci. Proto se přiblížil k teplému a živému chomáčku, zajímavému, a přesto nějak hrozivému. Natáhl krk, aby si líp prohlédl, co Ajla držela v obou dlaních.

Když oba koně dostatečně vlčka očichali, položila ho Ajla před oběma velkými zvířaty na zem a slyšela prudké nadechnutí. Ohlédla se ke vchodu ohnité Mamuta a viděla, že Lacije vykukuje za závěsem. Talut, Jondalar a pár ostatních

se tlačilo za ní. Nechtěli Ajlu rušit, ale i oni byli zvědaví a nedokázali odolat pokušení, aby viděli první setkání vlčího mláděte s koňmi. Ať byl vlček sebemenší, byla to šelma, a koně jsou přirozenou kořistí vlků. Ostatně kopyta a zuby dokážou být taky mocné zbraně. Konež dokážou zabít vzrostlé útočící vlky. A s takhle malým štěnětem se mohli vypořádat velmi snadno.

Konež brzy poznali, že jim malý lovec nemůže být nebezpečný, a tak překonali počáteční nedůvěru. Bylo to tak směšné, když malé vlče, stále ještě nejisté na nohou a sotva větší než koňské kopyto, vzhlíželo k obrovským zvířatům. Víha sklonila hlavu a s funěním ho odstrčila, pak ho zase přitáhla a očichávala. Vlče se krčilo a tisklo k zemi, když vidělo, jak se k němu blíží obrovská hlava. Avšak z pohledu malého štěněte byl jistě celý svět zabydlen obry. I lidé byli pro něho obři, i žena, která ho krmila.

Neobjevilo v teplém dechu, který na něho foukal z nozder, nic nebezpečného. Pro jeho jemný čich měl v sobě pach koní něco důvěrně známého. Cítil ho v Ajlině oděvu a v jejích věcech, dokonce z ní samé. Malé vlče usoudilo, že i tyhle čtyřnozí obři patří k její smečce, a zvědavě natahovalo hlavu, až nakonec svým drobným čenichem šťouchlo do měkkých teplých nozder klisny.

„Oni se líbají!“ slyšela Ajla Laciji.

Vlče začalo olizovat klisně tlamu, jak je obvyklé při setkání členů vlčí smečky. Víha prudce zvedla hlavu. Ale překvapivé malé zvíře ji příliš zaujalo, aby zůstala dlouho odvrácená, a tak si brzy nechala znovu líbit, aby ji malá šelma olizovala.

Po chvíli, když se vzájemně poznávali, zvedla Ajla vlčka a odnesla ho zpátky k ohništi Mamuta. To byl sice slibný začátek ale nechtěla nic přehánět. Později chtěla vlčka vzít s sebou na vyjížďku.

Ajla si všimla, že se Jondalar pobaveně zašklebil, když se zvířata spolu seznamovala. Tento úsměv, který jí byl kdysi tak důvěrně známý, v ní vyvolal nevýslovný pocit štěstí. Snad bude přece jenom ochoten vrátit se k ohništi Mamuta, teď, když měl dost času, aby si to ještě jednou rozmyslel. Avšak když šla dovnitř a usmála se na něho svým krásným úsměvem, odvrátil pohled a rychle šel za Talutem ke společnému ohništi.

Ajla ztratila naději a svěsila hlavu. Zůstala jí jenom bolavá tíha a byla přesvědčená, že už o ni Jondalar skutečně nestojí.

Velice se však mýlila. Jondalar litoval, že jednal tak unáhleně, a byl pevně přesvědčený, že by po svém prudkém odchodu nebyl vítán. Domníval se, že úsměv nepatřil jemu, ale vztahoval ho jenom na úspěšné setkání mezi zvířaty. Avšak to, že viděl její úsměv, ho naplnilo takovými mukami lásky a touhy, že už nesl být v její blízkosti.

Ranek viděl, jak Ajla sleduje očima záda vysokého Zelandonce. Ptal se, jak dlouho asi vydrží jejich odloučení a jaké bude mít následky. I když měl přímo strach v něco doufat, věděl, že Jondalarův odchod zvýšil jeho naděje u Ajly. Nejasně tušil, že byl jedním z důvodů jejich rozchodu, cítil však, že problém mezi nimi je hlubší povahy.

Ranek se nijak netajil tím, že se zajímá o Ajlu. Jondalar k němu nepřišel, aby mu naprosto jasně řekl, že má úmysl mít s Ajlou vztah, který vylučuje kohokoliv jiného. Dával najevo jenom potlačovanou zlobu a udržoval odstup. A Ajla ho sice nepovzbuzovala, ale ani se od něho chladně neodtahovala.

Byla to pravda, Ajla byla ráda v Rankově společnosti. Nevěděla, co vlastně Jondalara přimělo k tomu, že se od ní odtáhl, ale byla si téměř jistá, že důvodem je její špatné chování. To, že se jí Ranek tak nepokrytě dvořil, jí ale dávalo naději, že snad její chování nebylo tak nevhodné.

Lacije stála vedle Ajly. Oči měla jen pro vlčí mládě, které Ajla držela. Ranek se k nim připojil.

„Na ten pohled nikdy nezapomenu, Ajlo,“ řekl Ranek. „Jak tenhle drobeček lízal obrovskému koni tlamu. Je to odvážný malý vlk!“

Zvedla oči, usmála se a měla radost z Rankovy chvály, jako by byl vlček jejím dítětem. „Zpočátku měl strach. Vždyť koně jsou tolikrát větší než on. Jsem ráda, že se tak rychle spřátelili.“

„Jak mu chceš říkat? Vlku?“ zeptala se Lacije.

„Ještě jsem o tom neuvažovala, ale zdá se mi to vhodné jméno.“

„Neuměl bych si představit vhodnější,“ přiznal Ranek.

„Co tomu říkáš, bude se ti líbit, když ti budeme říkat Vlku?“ zeptala se Ajla, zvedla vlče do výšky a dívala se na ně. Vlče se obrátilo, chtělo k ní a lízalo jí tvář. Všichni se usmívali.

„Myslím, že se mu to líbí,“ řekla Lacije.

„Ty to se zvířaty opravdu umíš, Ajlo,“ řekl Ranek a dodal pak s tázavým pohledem: „Ale je tu něco, co bych rád znal. Jak jsi věděla, že mu koně nic neudělají? Vlčí smečky útočí na koně a já sám viděl, jak kůň zabil vlka. Jsou to úhlavní nepřátelé.“

Ajla se zarazila a přemýšlela. „Nejsem si jistá, prostě jsem to věděla. Možná kvůli Drobkovi. I jeskynní lvi zabíjejí koně a měli byste zažít Vínu, když byl Drobek ještě malý. Chránila ho jako matka nebo přinejmenším jako teta. Víha věděla, že jí vlčí mládě nemůže ublížit, a zdá se, že i Vítěz to pochopil. Myslím, že pokud se znají od malička, mohla by se i jiná zvířata spolu spřátelit, a s lidmi taky.“

„Proto jsou Víha a Vítěz tvoji přátelé?“ zeptala se Lacije.

„Ano, myslím že ano. Měli jsme čas si na sebe zvyknout a dobře se poznat. A ten čas potřebuje i Vlč.“

„Myslíš, že by si zvykl i na mě?“ zeptala se Lacije s takovou touhou v hlase, že se Ajla musela usmát.

„Tady,“ řekla a podala jištěně. „Pochovej si ho.“

Lacije k sobě přitiskla teplý chomáček, sklonila k němu tvář a cítila na ní jeho jemné chlupy. Vlk i jí olízal tvář, a tím patřila k jeho smečce.

„Myslím, že mě má rád,“ jákala Lacije. „Právě mě políbil.“

Ajla se usmívala jejímu nadšení. Věděla, že takové přátelské chování je u vlčat naprosto přirozené. Lidé tomu zřejmě nedokázali odolat stejně jako dospělí vlci. Teprve když vlci vyrostou, jsou plaší, mají se na pozoru a jsou k cizím zvířatům nedůvěřiví.

Mladá žena se zájmem sledovala, jak vlče vypadá v Lacijině náručí. Mělo ještě jednolitě šedou srst zcela malých štěňat. Teprve později získá temnější a světlejší pruhy vzrostlých vlků – pokud ovšem nebude černý jako jeho matka.

Když uslyšeli Krocijiny nadávky, všichni tři zvedli hlavy.

„Tvé sliby neznamenají vůbec nic! Slíbil jsi, že mi budeš prokazovat úctu! A dal jsi mi slovo na to, že budu vždycky vítána, ať se stane cokoliv!“

„Já vím, co jsem slíbil. Nemusíš mi to pořád připomínat,“ křičel Frebek.

Hádka přišla nečekaně. Zima byla dlouhá, a tak měli dost času na zhotovování a opravování věcí, na vyřezávání a pletení, na vyprávění příběhů, na zpěvá hru na nástroje. Zbývalo hodně času i na nejrůznější zábavy a rozptýlení. Jak však zima pomalu končila, způsoboval těsný prostor příbytku různá nedorozumění. Potlačované spory mezi Frebekem a Krocijí vedly ke křečovitým vztahům. Většina lidí očekávala, že brzy musí dojít k otevřenému výbuchu.

„A teď říkáš, že bys chtěl, abych odešla. Já jsem matka, která neví, kam by se poděla, a ty bys chtěl, abych odešla. Tomu říkáš, že držíš slib?“

Při slovní púťce procházeli střední chodbou a brzy jejich křik s plnou silou zasáhl ohniště Mamuta. Vlček se polekal křiku a tak sebou škubal, až ho Lacije upustila. Než se nadála, zmizel a ona nevěděla kam.

„Já svůj slib dodržuju,“ řekl Frebek. „To jsi špatně slyšela. Řekl jsem, že...“ Sice jí dal své slovo, ale tenkrát nevěděl, jaké to bude žít společně s věčně nespokojenou stařenou. Kdyby tak mohl mít Fraliji a nemusel si s ní brát i její matku, pomyslel si, ohlédl se a hledal možnost, jak by se dostal z úzkých, kam ho zahnala Krocije.

„Myslel jsem, že...“ Všiml si Ajly a podíval se přímo na ni. „Potřebujeme víc místa. Ohniště Jeřába není pro nás dost velké. Co si vůbec počneme, až přijde dítě? Tady u tohohle ohniště se zdá, že je místa nadbytek – zbývá dokonce i pro zvířata!“

„Není pro zvířata, ohniště Mamuta bylo vždycky tak velké, ještě dřív, než Ajla přišla,“ přispěchal Ranek Ajle na pomoc. „Všichni se tu scházíme, a proto musí být větší než ostatní ohniště. Vždyť ani nestačí, když sem přijdou všichni najednou. Nemůžeš mít prostě tak velké ohniště, jako je tohle.“

„Copak jsem to snad žádal? Jenom říkám, že naše není pro nás dost velké. Jak to, že má tábor Lva místo pro zvířata, a ne pro lidi?“

Stále víc lidí se tlačilo kolem, aby viděli, co se děje. „Nemůžeš oddělit místo z ohniště Mamuta,“ prohlásila Degije a o krok ustoupila, aby mohl předstoupit starý šaman. „Řekni mu to, mamote!“

„Nikdo nemusel dělat místo vlkovi. Spí v koši u hlavy jejího lůžka,“ spustil mamot smířlivým tónem. „Naznačuješ, že Ajla má pro sebe celé tohle ohniště, přitom je to ve

skutečnosti jenom velmi málo místa. Tady se shromažďujeme všichni, ať se koná nějaký obřad nebo ne, zvláště děti. Tady je vždycky někdo, Fraliji a děti nevyjímaje.“

„Fraliji jsem řekl, že to nerad vidím, když tu tráví tolik času, ale ona říká, že potřebuje prostor, když dělá svou práci. Fralije by sem nechodila se svou prací, kdybychom měli dost místa u vlastního ohniště.“

Fralije celá zrudla a vrátila se k ohništi Jeřába. Tohle sice Frebekovi řekla, ale neodpovídalo to zcela pravdě. Trávila ráda čas u ohniště Mamuta i kvůli společnosti jiných – a protože jí Ajliny rady pomohly, aby lépe snášela své těžké těhotenství. Teď se obávala, že se napříště bude muset ohniště Mamuta stranit.

„Já jsem přece vůbec nemluvil o vlkovi,“ pokračoval Frebek, „i když se mě nikdo neptal, jestli chci sdílet obydlí s tímhle zvířetem. Nevím, jak jsem k tomu přišel, že mám žít se zvířaty pod jednou střechou jenom proto, že to někoho napadne je sem dovést. Já nejsem zvíře, a ani jsem nevyrostl mezi zvířaty, ale tady mají zvířata větší práva než lidi. Celý tábor se účastní toho, když se pro koně staví příbytek navíc. My naproti tomu se musíme smířit s těsným prostorem nejmenšího ohniště.“

Toto tvrzení mělo za následek všeobecné pobouření a jeden mluvil přes druhého, každý se snažil, aby se mu dostalo sluchu.

„Co to má znamenat, nejmenší ohniště?“ odporoval Tornek rozzlobeně. „My nemáme víc místa než vy, možná dokonce méně, stejně jako ostatní.“

„To je pravda,“ řekla Tronyje. Manuv horlivě přikyvoval a dával jí za pravdu.

„Nikdo nemá místa nazbyt,“ řekl Ranek.

„Má pravdu,“ ještě jednou řekla Tronyje, tentokrát s větším důrazem. „Myslím, že dokonce ohniště Lva je menší

než vaše, Frebeku, a žije tam víc lidí než u vás, a jsou starší. Žijí skutečně stísněně. Měli by možná dostat ještě trochu místa z prostoru společného ohniště. Pokud by si to některé ohniště zasloužilo, pak ohniště Lva.“

„Ale ohniště Lva nežádá víc místa,“ namítla Necije.

Ajla se dívala z jednoho na druhého, nedokázala prostě pochopit, že se najednou celý tábor tak hlasitě účastnil hádky. Přitom měla pocit, jako by to nějak byla její vina.

Hlasité zařvání najednou přerušilo všeobecný hluk a všichni zmlkli. Talut zaujal velitelský postoj. Rozkročil se a v pravici držel tajemně zdobenou dlouhou a rovnou hůl. Tulije přistoupila k němu a podpořila ho svou autoritou. Ajla se cítila mocným párem doslova zastrašena.

„Došel jsem pro hůl mluvčího,“ řekl Talut a zvedl hůl do výšky a zatřásl jí, aby dodal řečenému váhy. „Projednáme spor mírumilovně a najdeme řešení, které všechny uspokojí.“

„Ve jménu Matky. Nikdo nezneuctí hůl mluvčího,“ dodala Tulije. „Kdo chce promluvit jako první?“

„Myslím, že by měl nejdřív promluvit Frebek,“ řekl Ranek. „On má problém.“

Ajla se stáhla pryč od hlučících a vzájemně se překřikujících lidí. Všimla si, že se Frebek necítí právě ve své kůži a že ho pozornost, které se mu dostalo, znervóznila. Rankova slova dala zřetelně najevo, že celé pozdvižení je podle mínění ostatních jeho vina. Ajla stála trochu skrytá v pozadí a pozorovala Frebeka poprvé trochu důkladněji.

Byl středně vysoký, dokonce spíš menší. Teď, když si ho víc prohlédla, usoudila, že je sama dokonce větší než on. Byla taky o trochu větší než Barzek a asi stejně velká jako Vymek. Zvykla si, že převyšuje všechny ostatní, a tak si toho přestala všimnat. Frebek měl světle hnědé vlasy, trochu prořídle, oči světle modré a jasné, pravidelné rysy bez znetvoření. Byl to docela obyčejně vypadající člověk a Ajla nemohla objevit nic, co by jí prozradilo, proč je pořád tak

nesnášenlivý a v poslední době se tváří tak uraženě. Byly doby, kdy si nic nepřála toužebněji, než aby vypadala jako ostatní v tlupě – tak jako se Frebek vůbec ničím nelišil od ostatních členů tábora Lva.

Když Frebek předstoupil a přijal od Taluta hůl mluvčího, Ajla si všimla, jak Krocije potměšile protáhla ústa. Bezpochyby přinejmenším zčásti odpovídala za Frebekovo chování, ale bylo to všechno? Příčiny musely být hlubší. Ajla se rozhlížela, kde je Fralije, ale mezi lidmi shromážděnými u ohniště Mamuta ji nespatriila. Nakonec ji objevila na konci ohniště Jeřába, jak tam stojí a všechno odtamtud s napětím sleduje.

Frebek si ještě několikrát odkašlal, pak pevněji sevřel hůl mluvčího a spustil: „Ano, mám problém.“ Neklidně se rozhlédl, pak se zamračil a narovnal se, jak to jen šlo. „Chci říct, že my u ohniště Jeřába máme problém. Ohniště prostě nemá dost prostoru. Máme sotva místo na práci, je to nejmenší ohniště v celém příbytku...“

„Není nejmenší. Vaše je větší než naše!“ vpadla mu do řeči Tronyje. Prostě to nevydržela.

Tulije ji přejela přísným pohledem. „Budeš mít příležitost promluvit, jakmile Frebek skončí.“

Tronyje zrudla a zamumlala omluvu. Její rozpaky zřejmě dodaly Frebekovi odvalu. Najednou byl útočnější.

„V této chvíli nemáme dost místa. Fralije ho potřebuje k práci a... a Krocije taky. Brzy budeme mít ještě o jednoho člena víc. Myslím, že bychom měli dostat víc prostoru.“ Frebek předal hůl Talutovi a ustoupil.

„Tronyje, teď můžeš mluvit,“ řekl Talut.

„Já ani nechci... já jenom myslela... no, možná tedy přece,“ řekla Tronyje a uchopila hůl. „My nemáme víc místa než ohniště Jeřába a je nás stejně tolik.“ A pak ještě, jako by usilovala o Talutův souhlas, dodala: „Myslím, že dokonce ohniště Lva je menší...“

„To není důležité, Tronyje,“ řekl Talut. „Ohniště Lva nežádá víc prostoru, a taky nejsme tak blízko ohniště Jeřába, aby nás Frebekova žádost mohla nějak omezit. Vy od ohniště Soba máte právo říct svůj názor, protože změny u ohniště Jeřába by mohly mít vliv na váš prostor. Chtěla bys jinak ještě něco říct?“

„Ne, myslím, že ne,“ řekla Tronyje, zavrtěla hlavou a vrátila mu hůl.

„Jinak ještě někdo?“

Jondalar si přál, aby mohl něco říct, co by pomohlo, ale stál mimo a cítil, že by nebylo dobré, kdyby se do toho míchal. Měl potřebu postavit se na Ajlinu stranu. Jak už litoval, že odnesl své kožešiny na spaní! Byl teď proto téměř rád, když Ranek předstoupil a vzal hůl mluvčího. Někdo se musel za ni vzít.

„Není to nijak důležité, ale Frebek přehání. Nemůžu říct, jestli potřebují víc místa nebo ne, ale ohniště Jeřába skutečně není nejmenší. Ta čest přísluší ohništi Lišky. Ale my jsme jenom dva a jsme spokojeni.“

Ozvalo se hlasité mumlání a Frebek přejel zlým pohledem řezbáře. Ti dva muži spolu nijak zvlášť nevycházeli. Ranek měl vždycky pocit, že mají málo společného a měl sklon prostě Frebeka nebrat na vědomí. Frebek to pociťoval jako opovržení a v tom neměl tak docela nepravdu. Zvlášť od té doby, kdy začal mluvit pohrdavě o Ajle, se Rankův vztah k Frebekovi ještě zhoršil.

Talut, který by se rád vyhnul všeobecné hádce, zvedl hlas a obrátil se na Frebeka. „Jak by mělo být podle tvého názoru rozděleno místo, abyste měli víc prostoru?“ S touto otázkou předal hůl Frebekovi.

„Nikdy jsem netvrdil, že chci vzít místo ohništi Soba. Jenom si myslím, že mnozí lidé mají víc místa než potřebují, když mají dokonce místo pro zvířata. Pro koně se postavila celá přístavba, ale zdá se, že nikoho nezajímá, že nás bude

brzy o jednu osobu víc. Třeba by se dalo něco... přeložit," uzavřel Frebek krotce. Nebyl šťastný, když viděl, že se chápe hole mamot.

„Chceš naznačit, že by se mělo ohniště Soba posunout do prostoru ohniště Mamuta, aby mělo ohniště Jeřába víc místa? To by jim mimořádně ztížilo život. A co se Fralije týče a okolnosti, že sem přichází, aby pracovala, tak snad přece po ní nechceš, aby se omezila jenom na ohniště Jeřába a jinak nikam nechodila, nebo snad ano? To by bylo nezdravé a připravilo by ji to o družnost, kterou tady nachází. Prostě se od ní očekává, že své věci přinese sem. Tohle ohniště je tady k tomu, aby se tu dělaly práce, na které je zapotřebí víc místa, než může poskytnout vlastní ohniště. Ohniště Mamuta patří všem a je dnes pro shromáždění téměř malé.“

Když mamot vrátil hůl Talutovi, vypadal Frebek, jako by přijal pokárání, ale když se Ranek znovu chopil hole, zarputil se.

„Co se týče přístavby pro koně, tak máme všichni jenom prospěch z dalšího prostoru, zvláště až budeme hloubit zásobní sklep. Ale už teď je to pro všechny pohodlný přístup. Všiml jsem si, že ty sám tam například dost často věšíš svůj přehoz a používáš nový východ častěji než starý, Frebeku," řekl Ranek. „Kromě toho novorozeňata jsou malá, ta nepotřebují mnoho místa. Já si myslím, že nepotřebujete víc místa.“

„Co ty víš?“ vyjela na něho Krocije. „U tvého ohniště se ještě nikdy žádné dítě nenarodilo. Malé děti potřebují hodně místa, dokonce mnohem víc, než si myslíš.“

Teprve když to Krocije řekla, uvědomila si, že se tím poprvé postavila na Frebekovu stranu. Zamračila se a řekla si pak, že má Frebek přece pravdu. Skutečně asi potřebují víc místa. Byla sice pravda, že ohniště Mamuta bylo místem, kde se všichni scházejí, nicméně Ajla získala tím, že žila u tak velkého ohniště, větší vážnost. Ačkoliv všichni považovali

dřív ohniště Mamuta za společné, patřící všem, pokud tam žil mamot sám, pak se teď všichni chovali, jako by patřilo Ajle. Víc místa pro ohniště Jeřába by zvýšilo vážnost všech jeho obyvatel.

Krocijina námitka dala signál ke všeobecnému hovoru. Talut a Tulije se na sebe významně podívali a připustili, aby každý dal volně najevo své mínění. Někdy museli mít lidé možnost říct, co si myslí. Během tohoto přerušení zachytila Tulije pohled Barzeka, který předstoupil a požádal o hůl, když opět nastal klid. Tulije mu přikývnutím dala najevo souhlas, jako by věděla, co řekne. Přitom spolu nemluvili.

„Krocije má pravdu,“ řekl a přikývl jí. Stará žena se narovnala a zatvářila se blahosklonně. Zlepšila si o Barzekovi mínění. „Děti skutečně potřebují místo, mnohem víc místa, než by si člověk myslel, když je poměřuje podle velikosti. Možná je načase provést pár změn, ale nemyslím si, že by se mělo ubrat místo ohništi Mamuta. Potřeby ohniště Jeřába narůstají, ale potřeby ohniště Tura se zmenšují. Tarneg teď žije v táboře své ženy a brzy založí s Degijí nový tábor. Pak odejde i ona. Proto ohniště Tura, které má pochopení pro potřeby rostoucí rodiny, předá něco ze svého místa ohništi Jeřába.“

„Jsi spokojený, Frebeku?“ zeptal se Talut.

„Ano,“ odpověděl Frebek, který najednou nevěděl, jak má odpovědět na nečekaný obrat, který v událostech nastal.

„Pak to přenechám vám, abyste se dohodli, kolik místa vám předá ohniště Tura. Ostatně si myslím, že bude jen spravedlivé s tím počkat, dokud Fralije neporodí dítě. Souhlasíš s tím?“

Frebek přikývl. Stále ještě se z toho nevzpamatoval. V táboře, z kterého přišel, by ho ani ve snu nenapadlo, aby požadoval víc místa. A kdyby to udělal, jenom by se mu vysmáli. Neměl na to ani právo, ani dost vážnosti. Když začala hádka s Krocijí, vůbec nemyslel na místo. Jenom slepě

hledal možnost, jak odpovědět na její věčné popichování, ať bylo její obviňování sebeoprávněnější. Teď velmi rychle dospěl k názoru, že důvodem veškerých jejich sporů byl vlastně nedostatek místa, a opájel se vědomím, že se Krocije konečně jednou postavila na jeho stranu. Vyhrál bitvu. Dvě bitvy: jednu proti táboru a druhou proti Krociji.

Když se lidé rozešli, viděl Barzeka v rozhovoru s Tulijí a došlo mu, že oběma dluží dík.

„Děkuju vám za pochopení,“ řekl Frebek náčelnici a muži od ohniště Tura.

Barzek to odmítl jako samozřejmost, ale přesto by se jich asi dotklo, kdyby jim Frebek nepoděkoval. Byli si velmi dobře vědomi toho, že hodnota jejich ústupku zdaleka přesahuje těch několik stop místa. Dali tím najevo, že ohniště Jeřába požívá vážnost, která si zaslouží ústupek od ohniště náčelnice. Nicméně bylo to postavení Krocije a Fralije, které měli na mysli, když už dříve hovořili o posunu hranice mezi ohništi. Předvídali změněné potřeby obou rodin. Barzek už dokonce mnohem dřív myslel na to, aby problém řešili, ale Tulije mínila, že by měli počkat na vhodnější okamžik a považovat toto nové uspořádání třeba jako dárek pro novorozeně.

Oba věděli, že správný okamžik nastal. Nepotřebovali víc než na sebe pohlédnout a přikývnout. A protože Frebek zdánlivě vybojoval vítězství, muselo ohniště Jeřába při novém stanovení hranic ohniště projevit smířlivost. Barzek právě hrdě prohlásil, jak je Tulije moudrá, když se k nim Frebek blížil, aby jim poděkoval.

Později Frebek přešel k ohništi Jeřába, vychutnával znovu celou událost a počítal vítězné body, o nichž si myslel, že je získal, stejně jako by to byla jedna z her, které v táboře tak rádi hráli.

A v určitém smyslu to taky hra byla – velmi jemná a přitom smrtelně vážná, hra o postavení a vážnost, kterou hrají

všichni tvorové žijící ve společenstvích. Jde při tom o způsob, jak se jednotlivé bytosti zařazují – koně do stáda, vlci do smečky, lidé do obce – aby spolu mohly žít. Při této hře stojí proti sobě dvě soupeřící síly, které jsou stejnou měrou důležité pro přežití: sebeurčení jednotlivce a obecné blaho. A jde při tom o získání dynamické rovnováhy.

Když se Ajla blížila ke skupině, která se tlačila kolem ohniště, rozhlédla se a hledala vlčka. Dělal to naprosto podvědomě, a když ho nikde neviděla, předpokládala, že si našel nějaké místo, kde by se během všeobecné vzrušené hádky schoval.

„... Frebek prosadil dík Tuliji a Barzekovi přece jenom svou vůli,“ řekl Tornek.

„Kvůli Fraliji z toho mám radost,“ řekla Tronyje a oddechla si, že ohniště Soba nebude rozpuštěno nebo omezeno. „Musím jenom doufat, že teď Frebek na nějakou dobu dá pokoj. Tentokrát skutečně vyváděl.“

„Já takové hlučné spory nemám ráda,“ řekla Ajla a myslela na to, že všechno začalo Frebekovou stížností, že její zvířata mají víc místa než on.

„Nenech se tím otrávit,“ řekl Ranek. „Zima byla dlouhá. Něco takového se touhle dobou stává každý rok. To všechno znamená jenom trochu rozptýlení.“

„Nemusel to tolik rozvířovat, když chtěl dostat víc místa,“ řekla Degije. „Slyšela jsem, jak o tom matka s Barzekem mluvili dávno předtím, než s tím přišel on. Měli v úmyslu odstoupit ohništi Jeřába část svého prostoru, ale měl to být dárek pro Fralijino dítě. Stačilo, aby o to Frebek požádal.“

„To je důvod, proč je Tulije tak dobrou náčelnicí,“ řekla Tronyje. „Ona prostě myslí na všechno.“

„Je dobrá a Talut zrovna tak,“ řekla Ajla.

„Ano, to je.“ Degije se usmívala. „A proto je taky stále ještě náčelníkem. Nikdo jím nezůstane tak dlouho, pokud si není jistý úctou svých lidí. Myslím, že Branag bude stejně

dobrý. Mohl se od Taluta hodně naučit.“ Srdečný vztah Degije a Taluta přesahoval formální vztah strýce a neteře, který mladé ženě zajišťoval mezi Mamutony společně s dědictvím po matce velkou vážnost.

„Ale kdo by byl náčelníkem, kdyby Talut pozbyl vážnosti?“ zeptala se Ajla. „A jak by se to stalo?“

„Nu... no.“ Degije se pokusila to vysvětlit, ale pak se raději obrátila na mamota, aby Ajle zodpověděl její otázku.

„Pokud staří náčelníci předávají vedení mladšímu bratrovi nebo mladší sestře, kteří byli zvoleni – obvykle jsou to příbuzní – nastane nejdříve období učení, pak se koná obřad a staří náčelníci se stanou rádci,“ řekl šaman a učitel.

„Ano. Tak to udělal i Brun. V mladších letech dbal rad Zouga, a když byl starší, předal vedení Broudovi, synovi své družky. Ale co se stane, když si tábor přestane vážit svého náčelníka? Mladšího náčelníka?“

„Taková změna jistě nikdy neprobíhá tak rychle,“ řekl mamot, „lidé by se zřejmě po jisté době přestali podle něho řídit. Obraceli by se víc na někoho jiného, na někoho, kdo by byl například v lovu úspěšnější a dovedl je lépe vést nebo by se snadněji vyrovnával s problémy. Někdy se náčelník musí sám vzdát vedení, někdy se tábor prostě rozpadne, někteří se připojí k novému náčelníkovi, zatímco jiní zůstanou u starého. Náčelníci se většinou tak snadno nevzdávají svého postavení a může to vést k problémům, někdy dokonce k bojům. Pak se přenechává rozhodnutí rádcům. Náčelník nebo náčelnice, kteří se o vedení dělili s někým, kdo způsobil problém nebo je za něj činěn odpovědným, zřejmě nejsou schopni založit nový tábor, i když to třeba vůbec nebyla jejich...“ – mamot zaváhal a Ajle nešlo, že pohlédl letmo k ženě u ohniště Jeřába, která se právě bavila s Necijí – „jejich vina nebo vina dotyčného. Lidé chtějí náčelníka, na něhož se můžou spolehnout, a nedůvěřují těm, kteří mají problémy... nebo prožijí tragédii.“

Ajla přikývla a mamot věděl, že mu rozumí – jak tomu, co řekl, tak i tomu, co naznačil. Zábava pokračovala, avšak Ajliny myšlenky se vrátily ke klanu. Brun byl dobrým náčelníkem, avšak co učiní jeho tlupa, když Broud není tak dobrý? Uvažovala, jestli by se tlupa přidala k jinému náčelníkovi a kdo by jím mohl být. Bude ještě dlouho trvat, než syn Broudovy družky dospěje.

Starost, která v ní po celou dobu hlodala, najednou propukla.

„Kde je Vlk?“ zeptala se.

Od té doby, co vypukla hádka, ho neviděla a ani nikdo jiný. Všichni ho začali hledat. Ajla prohledala své lůžko, pak každý kout ohniště, dokonce nahlédla do místa odděleného kožešinami, kde byly koše s popelem a koňským trusem, který vlčeti ukázala. Najednou cítila stejnou paniku jako matka, která postrádá své dítě.

„Tady je, Ajlo!“ slyšela Torneka a oddechla si, avšak žaludek se jí sevřel, když ještě dodal: „Má ho Frebek.“ Její překvapení hraničilo s úžasem, když viděla, že Frebek přichází. Nebyla sama, kdo na něho nechápavě zíral. Nechtěla věřit svým očím.

Frebek, který nevynechal jedinou příležitost, aby nadával na Ajlina zvířata nebo ji tupil za to, že se jimi zaobírá, držel vlčí mládě něžně v náručí. Podal jí malého vlčka, ale Ajla si všimla, že chvíli zaváhal, jestli to má udělat, jako by jí malé stvoření jen nerad vydával. A viděla v jeho očích měkký výraz, jaký u něho ještě nikdy nezažila.

„Musel dostat strach,“ prohlásil Frebek. „Fralije říkala, že najednou tam byl, u ohniště, a že kňučel. Nevěděla, odkud přišel. Většina dětí tam byla a Krysavec ho vzal a dal na jednu zásobní plošinu, k hlavě lůžka. Ale tam je škvíra ve stěně. Zasahuje dost hluboko do skalní stěny. Vlk ji našel a zalezl až do nejzazšího kouta, a vůbec odtud nechtěl vylízt.“

„Asi mu to připomínalo jeho doupě,“ řekla Ajla.

„To říká Fralije taky. Ona už pro něho nemohla dolézt, když je tak tlustá, a myslím, že měla i strach, když slyšela od Degije, jak jsi lezla do vlčího doupěte. Taky nechtěla dovolit, aby pro něho dolezl Krysavec. Když jsem přišel, musel jsem pro něj dolízt sám.“ Frebek se zarazil, a když pak pokračoval, slyšela Ajla z jeho hlasu něco jako úžas. „Když jsem k němu natáhl ruku, byl tak rád, že mě vidí, že mi olízal celou tvář. Nedokázal jsem mu v tom zabránit.“

Frebek se tvářil chladně a s nadhledem, aby zakryl skutečnost, že ho dojala důvěra ustrašeného vlčího mláděte. „Ale když jsem ho dal na zem, kňučel a kňučel, dokud jsem ho zase nevzal.“ Zatím se kolem shluklo víc lidí. „Já nevím, proč si vybral zrovna ohniště Jeřába nebo mě, aby u mě hledal útočiště, když se cítil ohrožený.“

„Pro něho je tábor teď jeho smečkou a ví, že jsi členem tábora, zvlášť když jsi ho vytáhl ze škvíry, kam se schoval,“ odpověděla Ajla a pokusila se uvědomit si okolnosti.

Frebek byl ještě celý nadšený z vítězství, když se vrátil ke svému ohništi – a naplněný něčím hlubším, což pociťoval jako nezvykle srdečné teplo: pocit, že je rovný mezi rovnými. Nepřehlédli ho jen tak ani se mu neposmívali. Talut ho vždycky vyslechl, přesně tak, jako by zaujímal místo, které mu přísluší, a Tulije, náčelnice, se nabídla, že mu dá část místa, které přísluší jí. Dokonce Krocije se přidala na jeho stranu.

Najednou, při pohledu na Fraliji, měl sevřené hrdlo. Fralije, které si vysoce vážil a oceňovali ji i ostatní, měla brzy přivést na svět první dítě jeho ohniště, onoho ohniště, které mu dala Krocije, ohniště Jeřába. Byl mrzutý, když mu řekla, že se vlče schovalo ve škvíře, avšak jak přátelsky ho štěně přijalo přes všechna tvrdá slova, to ho překvapilo. Dokonce i to nové vlčí mládě ho vítalo a chtělo se pak schovat jenom u něho. A teď řekla Ajla, že je to tím, že to vlče k němu má

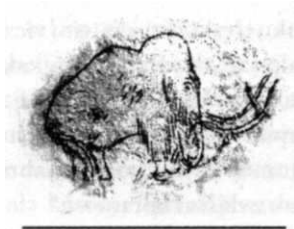
důvěru, protože ví, že je členem tábora Lva. Dokonce tohle vlče ví, že k nim patří.

„No, bude zřejmě lepší, když ho budeš mít tady,“ radil Frebek když odcházel. „A dávej na něho pozor. Mohlo by se stát, že na něho někdo stoupne.“

Když Frebek odešel, podívali se lidé, kteří stáli v blízkosti, udiveně na sebe.

„No, jestli se tady neudala změna! To bych ráda věděla, co se to s ním stalo,“ řekla Degije. „Kdybych nevěděla, jak tomu je, řekla bych, že má tohohle vlčka opravdu rád.“

„Nebyl bych věřil, že je toho schopen,“ řekl Ranek a najednou pocítil k muži u ohniště Jeřába úctu, jakou k němu ještě nikdy nepocítil.

24.

Pro členy tábora Lva byla čtyřnohá stvoření v říši Matky buď proto, aby jim dodala potravu nebo kožešiny, nebo aby ztělesňovala duchy. Znali zvířata v jejich přirozeném prostředí, vyznali se v tazích a pohybech stád a věděli, kde je najít, pokud je chtěli lovit. Dokud k nim však nepřišla Ajla se svými koňmi, byla pro ně zvířata jako jednotlivá stvoření něčím neznámým.

Nad vzájemným vztahem mezi koňmi a Ajlou, a v průběhu času v rozdílné míře i jinými lidmi, stále žasli. Nikdy předtím by nikoho z nich ani nenapadlo, že taková zvířata mohou reagovat na lidi a chápat je, nebo že je možné přimět je, aby na písknutí přiběhla nebo aby nesla na zádech jezdce. Avšak dokonce ani koně, ať byli sebezajímavější, je nenadchli tolik jako malý vlk. Jako lovci a příležitostně i jako protivníci měli Mamutoni vlky v úctě. Občas se vydali na lov vlků, protože potřebovali zimní kožešinu, a taky se stalo, i když jen zřídka, že člověk padl za oběť vlčí smečce. V podstatě se vlk a člověk respektovali a pokud možno si šli z cesty.

Mlád'ata vždycky lidi dojímají. Děti – vlčí děti nevyjímaje – v nás rozeznávají určitou strunu, avšak Vlk – tak

ho nadále volali – měl sám ještě zvláštní kouzlo. Od prvního dne, kdy chundelatý temně šedý chomáček lezl na nejistých nohách po zemi jejich obydlí, připadal lidem neodolatelný. Bylo těžké nenechat se okouzlit jeho zvědavostí a jeho přítulností. Netrvalo dlouho a byl miláčkem celého tábora.

Lidé tábora Lva si to sice neuvědomovali, ale přispívalo k tomu i to, že se jejich a vlčí chování od sebe zase tak moc nelišilo.

Člověk i vlk byla inteligentní stvoření, která žila ve společenství spleteného ze složitých a stále se měnících vztahů. Na jedné straně mělo soužití skupiny své výhody, na druhé straně se počítalo s individuálními rozdíly. Právě pro podobnost společenské struktury, jakož i určitých charakteristik, které se vyvinuly nezávisle na sobě jak u lidí, tak u psovitých šelem, mohl mezi nimi vzniknout jedinečný vztah.

Vlkův život začal za neobvyklých a obtížných okolností. Jako jediné štěně, které zůstalo naživu z vrhu osamělé vlčice, nikdy nepoznal bezpečí smečky. Místo teplé útěchy sourozenců ze stejného vrhu nebo starostlivých tet nebo starostlivého strýce, kteří by zůstali nablízku, když se matka na krátkou dobu vzdálila, pocítilo osamělost, která je pro vlčí mládě něčím vysloveně nezvyklým. Jediným vlkem, kterého znalo, byla matka, avšak vzpomínka na ni se kalila tou měrou, jak Ajla zabírala její místo.

Avšak Ajla byla víc než jenom náhražka matky. Když se rozhodla, že si vlčí mládě ponechá a vychová je, představovala lidskou polovinu neobvyklého spojení, které se vyvinulo mezi dvěma naprosto rozdílnými druhy – mezi psem a člověkem – spojení, které mělo být hluboké a trvalé.

Vlk byl příliš malý, když ho Ajla našla, aby si vytvořil opravdový vztah k jiným vlkům, pokud by byli nablízku. Byly mu asi čtyři týdny a za normálních okolností by právě začínal opouštět podzemní doupě a seznamoval by se s

příbuznými – oněmi vlky, s kterými by sdílel zbytek svého života. Místo toho se připojil k lidem a koním z tábora Lva.

Bylo to poprvé, kdy se to stalo, ale nemělo to být naposled. Náhodou nebo záměrně k tomu došlo mnohokrát a na mnoha různých místech, tak jak se tato představa rozšiřovala. Vlci jsou předky všech psích ras a na počátku si uchovali svou vlčí povahu. Avšak v průběhu vývoje se u těch mnohých generací vlků, kteří se rodili a byli vychováni u lidí, vytvářely rozdíly oproti divoce žijícím předkům.

Vlkům s normálními dědičnými rozdíly v barvě, stavbě těla a velikosti – tmavou kožešinou, bílou skvrnou, zvlášť krátkýma nebo dlouhýma nohama – tedy znaky, které by je zahrnaly na okraj smečky, pokud by nebyli přímo vypuzeni, dávali lidé často přednost. Dokonce zvířata s genetickými úchytkami – třeba trpasličího vzrůstu nebo obři s velkými kostmi – která by v divočině neměla možnost přežít nebo se rozmnožovat, byla hýčkána a dařilo se jim. Pěstovali se neobvyklí nebo od normy se odchyloující psi, aby si uchovali nebo posílili určité rysy, které si lidé přáli, až nakonec vnější podoba mnohých psů s prapředkem vlkem nebyla vůbec poznatelná. U všech psů však zůstaly zachovány podstatné rysy jako inteligence, ochranný instinkt, oddanost a hravost.

Vlk vnímal signály relativních rozdílů postavení uvnitř tábora stejně rychle, jako by to činil uvnitř smečky, přičemž jeho chápání postavení a úcty samozřejmě neodpovídalo nutně představám lidí. Tulije byla sice náčelnice tábora Lva, ale pro Vlka byla nejvýše postavenou ženou Ajla. Ve vlčí smečce byla matka vrhu vedoucí vlčicí, která ostatně jen zřídkakdy připustila, aby jiné vlčice měly mladé...

Nikdo v táboře nevěděl přesně, co si zvíře myslelo nebo cítilo, ano, zda má vůbec city a myšlenky, které by lidé mohli chápat. Ale na tom tolik nezáleželo. Lidé soudili podle způsobu chování a z Vlkova chování nepochyboval nikdo o

tom, že Ajlu nade vše miluje a uctívá. Ať byla kdekoliv, vždycky o tom věděl, a stačilo, aby pískla, lusкла prsty, zvedla ruku, ano, dokonce jenom aby kývla, a už byl u jejích nohou, obdivně k ní vzhlížel a odčítal jí i nejmenší přání z očí. Byl ve svém chování naprosto nevědomý. Kňučel podřízeně a zoufale, když ho hubovala, a vrtěl se v záchvatu blaha, když přestala. Žil její pozorností. Z ničeho neměl větší radost, než když si s ním hrála nebo dováděla, a stačilo i jen přátelské slovo nebo poklepání, aby ji olízal nebo aby vylákal jiné zřetelné projevy oddanosti a přítulnosti.

Tak naprosto oddaný jako Ajle nebyl Vlk jinak nikomu. Vůči většině ostatních jevil různé stupně přívětivosti nebo pochopení, což opět vyvolávalo úžas nad tím, že zvíře může vyjádřit takovou různost citů. To, jak poslouchal Ajlu, posilovalo v táboře přesvědčení, že Ajla má nad zvířaty magickou moc.

Trochu větší potíže měl mladý Vlk s tím, když měl rozhodnout, kdo je mužským vůdcem v jeho smečce tvořené lidmi. Vůdce ve vlčí smečce byl předmětem nejvyšší pozornosti všech ostatních vlků. Zdravicí obřad, kdy zbytek smečky vůdci lízal horlivě tvář, očichával jeho kožich, tlačil se k němu a který často končil nádherným společným vytím, potvrzoval všeobecně jeho vůdčí nároky. Avšak taková oddanost se žádnému muži v lidské smečce neprojevovala.

Vlk si brzy všiml, že oba velcí čtyřnozí členové jeho nezvyklé smečky zdravili nadšeněji než kohokoliv jiného vysokého světlovlasého muže, ovšem s výjimkou Ajly. Kromě toho ulpěl jeho pach v Ajlině lůžku a v jeho bezprostředním okolí, k němuž patřil i Vlkův košík. Protože mu chyběly jiné náznaky, měl Vlk sklon přisuzovat postavení vůdce smečky Jondalarovi. Zvláště když se mu na jeho pokusy o přiblížení dostávalo přívětivé nebo hravé pozornosti.

Děti, které si s ním hrály, byly jeho sourozenci z vrhu, a tak bylo Vlka vidět často s nimi pohromadě, zvláště často u ohniště Mamuta. Děti rychle objevily, že má Vlk rád, když se s ním mazlí, chovají ho a hladí. Měly v patřičné úctě jeho ostré malé zoubky a naučily se, že ho nesmějí dráždit, aby po nich v obraně nechňapl. Byl k nim snášenlivý. Zřejmě dobře poznal rozdíl, když ho Nuvi stiskla trochu příliš prudce nebo když ho Brynan tahal za ocas, jenom aby ho slyšel zakvičet. První si dal trpělivě líbit, zatímco na druhé odpovídal obranným chňapnutím. Nic neměl Vlk raději než hry a dokázal být neustále středem nějakého skotačení. Děti taky brzy objevily, že rád přináší věci, které odhodily. Když pak vyčerpáním padly a usnuly, kde se právě nacházely, bylo malé vlčí mládě často mezi nimi.

Po prvním večeru, kdy Ajla slíbila, že nepřipustí, aby Vlk někdy někomu ublížil, se rozhodla, že ho bude obezřele a uvážlivě vychovávat. Víhu vychovala neuvědoměle. Když poprvé vylezla klisně na záda, učinila to z náhlého popudu. I když si časem uvědomovala znamení, která vyvinula a později úmyslně používala, ovládala klisnu stále ještě převážně intuitivně. A nadále se domnívala, že Víha poslouchá její příkazy, protože to sama chce.

Při výchově jeskynního lva už postupovala cílevědoměji. Když našla zraněné lvíče, věděla, že může přimět zvíře, aby se podřídilo jejím přáním. Zprvu směřovala k tomu, aby zkrotila příliš bouřlivé projevy lásky lvího mláděte. Vychovávala láskou, tak jako byly vychovávány děti v klanu. Mírné chování odměňovala náklonností, ale když zapomněl zatáhnout drápy nebo na ni příliš dotíral, odstrčila ho rozhodně stranou nebo vstala a prostě odešla. Když na ni v zápalu hry příliš bezstarostně skočil, naučil se zarazit, když zvedla ruku a pevným hlasem zvolala: „Přestaň!“ To pochopil natolik, že i když už byl vzrostlý a téměř tak velký jako Víha, na Ajlin příkaz zanechal všeho, co právě dělal.

Ona naopak odpovídala láskyplným hlazením a drbáním, dokonce někdy tím, že se s ním válela po zemi. Když byl starší, naučil se spoustu věcí, kromě jiného taky společně s ní lovit.

Ajla brzy pochopila, že dětem jen prospěje, když poznají chování vlků. Vyprávěla jim příběhy z doby, kdy začala sama lovit a mezi jinými šelmami pozorovala důkladně i vlky. Vyprávěla jim, že vlčí smečka má vůdkyni a vůdce, stejně jako mají Mamutoni náčelnici a náčelníka. Vysvětlila jim, že se vlci spolu dorozumívají určitými postoji a gesty, jakož i jistými zvuky. Klekla si na všechny čtyři, aby jim ukázala, jakou pozici zaujímá vůdce smečky – hlavu vysoko, uši postavené, ocas rovně natažený – a pozici toho, kdo se vůdci přibližuje – trochu skrčenější, snažící se olíznout tvář vůdce, přičemž velmi věrohodně napodobovala i zvuky. Předvedla varovné vrčení a hravé chování. A toho všeho se často účastnil i Vlk.

Děti jí se zájmem naslouchaly a dospělí se k nim často přidali s nemenším potěšením. Brzy se ve hrách chlapců objevily vlčí signály, avšak nikdo je neuměl používat lépe a chápavěji než ono dítě, jehož vlastní řeč sestávala převážně ze znamení. Mezi vlkem a malým chlapcem smíšených duchů se vyvinul naprosto neobvyklý vztah, který všechny v táboře udivoval. Necije nechápavě potřásala hlavou. Rydag nejen používal signály Vlka s mnoha jeho zvuky, ale zdálo se, že v tom postoupil ještě o krok dál. Lidem, kteří ho při tom sledovali, často připadalo, jako by spolu mluvili, a mladý Vlk jako by věděl, že chlapec potřebuje zvláštní péči a pozornost.

Vůči Rydagovi byl Vlk od počátku méně divoký, byl mírnější a svým způsobem se ho víc snažil ochraňovat než ostatní děti. Kromě Ajly by dal přednost už jen jeho společnosti. Pokud měla Ajla jinou práci, vyhledal Rydaga. Býval často v jeho blízkosti nebo mu dokonce spal v klíně. Ajla sama nevěděla, čím to je, že si Rydag a Vlk tak rychle

porozuměli. Chápala Rydagovu vrozenou schopnost rozeznat nejjemnější rozdíly ve Vlkových signálech, ale jak poznal malý Vlk potřeby slabého lidského mláděte?

Ajla používala při výchově vlčka vedle jiných příkazů také odvozené vlčí signály. Po řadě nepříjemných příhod se musel naučit používat koš s popelem a trusem stejně jako lidé, nebo chodit ven. To se ukázalo být překvapivě snadné, Vlkovi byly zřejmě jeho hromádky trapné a celý se kroutil, když ho Ajla proto hubovala.

Vlk rád žvýkal kůži, zvláště obutí. Odnaučit ho to bylo velmi obtížné. Pokaždé když ho Ajla při tom přistihla, byl zkroušený a otíral se jí o nohy, aby se jí zalíbil. Nicméně neposlouchal a často pokračoval, sotva se k němu otočila zády. Ohrožoval obutí všech, ale zvláštní zálibu měl v měkkém domácím obutí, tomu zřejmě nedokázal odolat. Musela je všet vysoko, aby se k němu nedostal, jinak by je roztrhal. Ale i když byla mrzutá, když jí něco rozkousal, mnohem smutnější byla, když zničil věci druhých lidí. Byla za něho zodpovědná, ona ho přivedla do obydlí, proto soudila, že každá škoda, kterou způsobil, padá na její vrub.

Ajla právě přišívala poslední korále na bílou halenu, když slyšela od ohniště Lišky hlasité nadávky. „Dej to sem!“ volal Ranek.

Podle tónu hlasu Ajla poznala, že Vlk zase něco provedl. Běžela tam, aby se podívala, co je to tentokrát, a viděla, jak se Ranek a Vlk tahají o rozkousanou botu.

„Vlku! Pust’!“ řekla a rukou rychle sekla těsně před jeho čenichem. Vlk okamžitě botu pustil a dřep si, přičemž lehce svěsil uši a s ocasem na zemi srdceryvně kňučel. Ranek položil svou botu na plošinu.

„Doufám, že ti ji nezničil,“ řekla Ajla.

„Na tom stejně nezáleží. Už je stará,“ řekl Ranek s úsměvem a dodal obdivně: „Ty to s ním skutečně umíš. Poslouchá tě na slovo.“

„Ale jenom když u něho stojím a dívám se,“ řekla a pohlédla na malé zvíře. Vlk k ní pozorně vzhlížel a pln očekávání vrtěl ocasem. „Jakmile se k němu otočím zády, zase něco rozkouše, i když naprosto přesně ví, že to nemá dělat. Jakmile mě vidí přicházet, tak věc pustí. Nevím, jak ho mám naučit, že se věci druhých nesmí dotýkat.“

„Možná potřebuje něco, co by patřilo jenom jemu,“ navrhoval Ranek. Pak na ni pohlédl očima plnými žáru. „Nebo něco tvého.“

Vlček k ní neustále vyskakoval a dožadoval se s kňučením její pozornosti. Nakonec několikrát netrpělivě štěknul.

„Klid! Buď zticha!“ poručila mu mrzutě. Hned se skrčil, skryl hlavu mezi tlapy a zkroušeně k ní vzhlížel.

Ranek to sledoval a pak řekl Ajle: „Nesnese, když se na něho zlobíš. Chtěl by vědět, že ho máš ráda. Myslím, že vím, jak mu je.“

Přistoupil k ní blíž a v jeho očích se objevila ona vřelost a touha, která ji už jednou tak hluboce dojala. Cítila, že ji to vzrušuje, a zmateně ustoupila. Aby na sobě nedala znát své vzrušení, zvedla vlčí mládě, načež jí Vlk horlivě lízal tvář.

„Podívej, jak je šťastný, když ví, že ho máš ráda,“ řekl Ranek. „I mě by potěšilo, kdybych věděl, že mě miluješ. Miluješ mě?“

„Hm... samozřejmě tě mám ráda, Ranku,“ vykoktala Ajla a necítila se vůbec ve své kůži.

Věnoval jí rozzářený úsměv, z očí mu koukalo šibalství a ještě něco hlubšího. „Pro mě by bylo slastí, kdybych ti směl ukázat, jak jsem šťastný, že mě máš ráda,“ řekl, přistoupil blíž a vzal ji kolem boků.

„To ti věřím,“ řekla a vymkla se mu. „Nemusíš mi to dokazovat, Ranku.“

Nebylo to poprvé, kdy se jí snažil přiblížit. Obvykle žertoval, a to mu dovolilo dát jí najevo, jak se cítí, a jí umožnil uhnout, aniž někdo z nich ztratil tvář. Měla se k odchodu. Raději se chtěla vyhnout další rozmluvě. Měla pocit, že ji hned požádá, aby s ním sdílela lůžko, a nevěděla, jak by měla odmítnout muže, který ji vyzval, aby k němu přišla, nebo to ještě důrazněji požadoval. Zatím sice pochopila, že je to její právo, ale výchova jí tolik přešla do krve, že si nebyla jistá, jestli by ho skutečně dokázala odmítnout.

„Proč ne, Ajlo?“ řekl a šel vedle ní. „Proč nedovolíš, abych ti to dokázal? Spíš teď přece sama, a to bys neměla.“

Pocítila píchnutí, když si uvědomila, že skutečně spí sama, ale snažila se, aby to na sobě nedala znát. „Nespím sama,“ řekla a zvedla vlčka. „Vlk spí u mě, v koši, nedaleko mé hlavy.“

„To není totéž,“ řekl Ranek. Mluvil naprosto vážně a zdál se odhodlaný. Ale pak se najednou zastavil a usmál se. Nechtěl na ni naléhat. Viděl, jak je zmatená. Od jejího rozchodu s Jondalarem ještě neuplynulo dost času. Snažil se zmírnit napětí. „Je příliš malý, aby tě zahřál... ale musím přiznat, že je rozkošný.“ Láskyplně podrbal Vlka na hlavě.

Ajla dala s úsměvem vlčka do koše, ten však byl jedním skokem zase venku, sedl si, chvíli se drbal a pak pospíchal ke své misce se žrádlem.

Ajla vzala bílou halenu a složila ji, aby ji uklidila. Přejela rukou po měkké bílé kůži a hermelínovém lemování a narovнала malé bílé ocásky. Přitom se jí stáhl žaludek a cítila, jak se jí do očí hrnou slzy, které se marně snažila potlačit. Ne, to není totéž, pomyslela si. Jak by to mohlo být totéž?

„Ajlo, ty víš, jak velice po tobě toužím a co pro mě znamená,“ řekl Ranek, který stál za ní. „Víš to přece, ne?“

„Myslím, že ano,“ řekla, ale neotočila se a zavřela oči.

„Miluju tě, Ajlo. Víím, že jsi v téhle chvíli rozrušená, ale chtěl bych, abys to věděla. Miloval jsem tě od prvního okamžiku, kdy jsem tě viděl. Chtěl bych, abys přišla k mému ohništi a spojila se se mnou. Teď tě prosím, abys o tom uvažovala... dovol mi, abych se pokusil udělat tě šťastnou. Uděláš to? Budeš o tom uvažovat?“

Ajla se dívala na bílou halenu ve své ruce a myšlenky v hlavě se jí pletly jedna přes druhou. Proč už se mnou Jondalar nechce spát? Proč už se mě nedotýká, proč přestal se mnou sdílet slasti, i když ještě spal vedle mě? Když jsem se stala Mamutonkou, všechno se změnilo. Nechtěl snad, aby mě k sobě přijali? Pokud tomu tak je – proč mi to neřekl? Možná to ale přece jenom chtěl. Přinejmenším to tvrdil. Myslela jsem, že mě má rád. Možná už mě přestal mít rád. Nikdy mě nepožádal, abych se s ním dala dohromady. Co si teď počnu, jestli Jondalar odejde beze mě? Tlak v žaludku neustával. Rankovi nejsem lhostejná, Ranek chce, aby mi na něm záleželo. Je přívětivý a dokáže mě často rozesmát... a miluje mě. Ale já ho nemiluju. Přála bych si, abych ho mohla milovat... možná bych se o to měla pokusit.

„Ano, Ranku, budu o tom přemýšlet,“ řekla tiše, ale hrdlo se jí sevřelo a bolelo to, když to říkala.

Jondalar sledoval, jak Ranek odešel od ohniště Mamuta. Začal teď tajně pozorovat druhé, a to mu bylo trapné. V této společnosti stejně jako v jeho vlastní nebylo považováno za slušné, když dospělí pozorovali druhé nebo se nadmíru zajímali o jejich konání. Jondalar vždycky dbal na společenské zvyky. Pokoušel se to skrýt, ale přesto nepřetržitě pozoroval Ajlu a ohniště Mamuta.

Lehký krok a nadšený úsměv, který spatřil kolem úst řezbáře, když se vracel k ohništi Lišky, naplnily Jondalara strachem. Věděl, že to musí souviset s něčím, co řekl Ajle

nebo co udělal, jinak by nebyl v tak povznesené náladě. Jondalar se obával nejhoršího.

Věděl, že po jeho odchodu od ohniště Mamuta tam byl Ranek stálým hostem, a dělal si výčitky, že mu dal tuhle příležitost. Přál si, aby mohl vzít zpět svá slova a celou hloupou hádku, ale byl přesvědčený, že je příliš pozdě něco odčinit. Připadal si bezmocný, ale v jistém ohledu to byla úleva, že už není Ajle tak docela nablízku.

I když si to sám nepřiznal, bylo jeho jednání určováno i něčím jiným než jenom přáním, aby jí dal příležitost zvolit muže, kterého sama chce. Byl tak hluboce zraněn, že část v něm si přála ránu vrátit. Kdyby ho odmítla, mohl ji i on odmítnout. Současně ale potřeboval nechat i sám sobě volnou volbu, vidět, zda by mohl lásku k ní překonat. Uvažoval vážně, jestli by skutečně pro ni nebylo lepší, aby tu zůstala, tady, kde ji přijali a milovali, místo aby se s ní vracel ke svým lidem. Taký si nebyl jistý, jak by se sám zachoval, pokud by ji jeho lidé odmítli. Byl by pak připraven vést s ní život vyvržence? Byl by ochoten jít s ní znovu pryč, ještě jednou opustit své lidi, zvláště když podnikne tak dlouhou zpáteční cestu? Nebo by ji pak i on odmítl?

Kdyby si zvolila někoho jiného, byl by nucen ji tady nechat a byl by ušetřen rozhodování. Avšak pomyšlení, že by mohla milovat někoho jiného, mu způsobovalo nesnesitelná muka a nevěděl, jestli by to vydržel – nebo jestli by vůbec chtěl to vydržet. Čím víc bojoval sám se sebou, aby svou lásku nedal najevo, tím víc v sobě podporoval majetnické pocity a žárlivost a tím víc nenáviděl sám sebe.

Za vzpouru ve svém nitru, kdy se pokoušel vyjasnit si své protichůdné pocity, zaplatil daň. Nemohl jíst ani spát, tváře se mu propadly a pohubl. Oblečení na jeho vysoké postavě plandalo. Nedokázal se soustředit ani na překrásný nový pazourek. Často se ptal, jestli neztrácí rozum nebo jestli ho neposedl nějaký ničivý noční duch. Byl rozervaný svou

láskou k Ajle, obavou, že ji ztratí, a strachem, co by se stalo, kdyby ji opustil. Bylo pro něho nesnesitelné pobývat v její blízkosti. Obával se, že by ztratil sebevládu a udělal něco, čeho by pak litoval. Ale nedokázal přestat ji sledovat.

Tábor Lva promíjel svému hostu tenhle bezvýznamný prohrěšek. Lidé si dobře uvědomovali jeho city k Ajle, i když dělal všechno pro to, aby je skryl. Všichni mluvili o tíživé situaci, do které se tito tři mladí lidé dostali. Řešení jejich problémů se zdálo všem, kdo stáli mimo, tak jednoduché. Ajla a Jondalar se přece měli rádi. Proč si prostě nepřiznali své city a nevyzvali pak Ranka, aby se podílel na jejich vztahu? Necije však cítila, že to není tak jednoduché. Moudrá mateřská žena cítila, že Jondalarova láska k Ajle je příliš silná. Určitě se nedala potlačit jenom proto, že nebylo vysloveno pár slov. Mezi nimi bylo něco mnohem hlubšího. Kromě toho chápala mnohem víc než kdo jiný, jak hluboká je Rankova láska k mladé ženě. Nevěřila, že by tu šlo o situaci, která by se dala vyřešit tím, že by prostě žili ve třech. Ajla se bude muset rozhodnout.

Od chvíle, kdy ji Ranek požádal, aby uvažovala, jestli se nepřestěhuje k jeho ohništi, a dotkl se bolestné a zřejmé skutečnosti, že teď spí sama, nebyla Ajla schopná myslet na nic jiného, jako by ta představa v sobě skrývala něco nutkavého.

Upnula se k myšlence, že Jondalar zapomene na tvrdá slova, která si řekli, a vrátí se k ní, zvláště když to vypadalo, jako by pokaždé, když se podívala ke společnému ohništi, zachytila jeho pohled mezi pilíři a věcmi visícími od stropu, i když se vždycky hned zase odvrátil. Říkala si, že o ni zřejmě stále ještě musí mít zájem, když ji hledá. Ale po každé další noci, kterou strávila sama, její naděje víc a víc mizela.

„Přemýšlej o tom...“ Rankova slova jí nešla z mysli. Když drtila sušené lopuchy a sladké kapradí, aby připravila

mamotovi čaj na bolesti kloubů, musela myslet na usměvavého muže s tmavou kůží a uvažovala, jestli by se nenaučila ho milovat. Ale představa života bez Jondalara způsobila, že jí bylo mdlo od žaludku. Přidala do čaje čerstvý břečťan, nalila do misky s rozdrcenými listy horkou vodu a pak odnesla čaj starci.

Usmívala se, když jí poděkoval, avšak zdála se stísněná a smutná. Byla po celý den zamyšlená. Mamot věděl, že od té doby, co se Jondalar odstěhoval, byla naprosto vyvedená z míry, a přál si, aby jí dokázal pomoci. Viděl, jak s ní předtím mluvil Ranek, a uvažoval, jestli má na to zavést řeč, avšak byl toho názoru, že se v Ajlině životě neděje nic beze smyslu. Byl přesvědčený, že Matka připravila její okamžité obtíže, protože tím sleduje něco naprosto určitého. Proto váhal se do toho vměšovat. Ať už ona a oba mladí muži museli podstoupit jakékoliv zkoušky, tyto zkoušky byly nutné. Díval se za ní, když vyšla do přístavby, a neušlo mu, že se za chvíli zase vrátila.

Ajla přikryla oheň na noc, vrátila se ke svému lůžku, vysvlékla se a připravila na spaní. Byla to muka vědět, že má před sebou noc a že Jondalar nebude spát vedle ní. Zaobírala se drobnými úkoly, aby oddálila dobu, kdy si půjde lehnout, protože věděla, že stejně polovinu noci probděl. Nakonec vzala Vlka, posadila se na kraj lůžka, hladila ho a mluvila s ním, dokud v jejím náručí neusnul. Pak ho opatrně položila do koše a hladila ho, dokud si opět nelehl.

Mamot se probudil a otevřel oči. Rozeznával ve tmě jenom nezřetelné obrysy. V obydlí byl klid a noční ticho rušilo jenom šustění, těžký dech a mumlání ze spaní. Pomalu otočil hlavu směrem k slabé záři uhlíků v ohništi a snažil se přijít na to, co ho vytrhlo z hlubokého spánku. Slyšel nablízku potlačované vzlyky. Nakonec odhrnul závěs.

„Ajlo? Ajlo, bolí tě něco?“ zeptal se mamot tiše. Cítila jeho teplou ruku na paži.

„Ne,“ řekla přidušeným hlasem, jak se ovládala. Obrátila tvář ke stěně.

„Ty pláčeš.“

„Je mi líto, že jsem tě vzbudila. Měla jsem být zticha.“

„Nevzbudil mě žádný zvuk, to Matka mě k tobě zavolala. Ty trpíš. Cítíš bolest, je to tak?“

Ajla se zhluboka nadechla a snažila se potlačit vzlykot, který se jí dral z úst. „Ano,“ řekla. Teď k němu obrátila tvář a on viděl v tlumeném světle slzy.

„Pak jen plač, Ajlo. Nijak to nepotlačuj. Máš důvod k bolesti a máš právo plakat,“ řekl mamot.

„Ach, mamote,“ zvolala a zavzlykala, pak však znovu ztlumila hlas. Ulevilo se jí, když jí dovolil plakat, a tak plakala, protože měla starost a protože jí to lámalo srdce.

„Jen se vypláč, Ajlo. Udělá ti to dobře,“ řekl, posadil se na kraj jejího lůžka a mírně ji poplácal po zádech. „Všechno bude tak, jak to má být a jak je to zamýšleno. Všechno je v pořádku, Ajlo.“

Když konečně přestala plakat, hledala měkkou kůži, aby si otřela tvář a vysmrkala se. Pak se posadila. „Už je mi líp,“ řekla.

„Vždycky pomůže vyplakat se, když člověk cítí, že to potřebuje. Ale ještě to nepřešlo, Ajlo.“

Ajla sklonila hlavu. „Já vím.“ Pak se k němu obrátila a zeptala se: „Ale proč?“

„Jednou budeš vědět proč. Myslím, že tvůj život řídí mocné síly. Ty jsi vyvolena pro zvláštní osud. Tíha, kterou neseš, není lehká. Uvaž jen, co jsi už ve svém mladém životě všechno prodělala. Ale tvůj život nebude jenom samá bolest, zažiješ i velké radosti. Budeš milována, Ajlo. Ty lásku přitahuješ. Bude ti dána, aby ti ulehčila nést tvé břímě. Budeš vždycky milována... možná to je příliš mnoho lásky...“

„Myslela jsem, že mě Jondalar miluje...“

„Já bych si na tvém místě nebyl příliš jistý, že tomu tak není. Ale ještě mnoho dalších lidí tě miluje, jeden starý muž například taky,“ řekl mamot s úsměvem. I na Ajle tím vylákal úsměv. „Dokonce jeden vlk a dva koně tě milují. Nebylo jich už víc, kteří tě milovali?“

„Máš pravdu. Iza mě milovala. Byla mou matkou. Nezáleželo na tom, že mě nepřivedla na svět. Když umírala, řekla mi, že mě milovala ze všech nejvíc... a Kreb mě taky měl rád... a to i když jsem ho zklamala... a zranila ho.“ Ajla se na chvíli odmlčela a pak pokračovala: „Uba mě měla ráda... a Durk.“ Opět se odmlčela. „Myslíš, že ještě někdy uvidím svého syna, mamote?“

Starý muž neodpověděl hned. „Jak dlouho je to, kdy jsi ho viděla naposled?“

„Tři... ne, čtyři roky. Porodila jsem ho časně na jaře, a když jsem odešla, byly mu tři roky. Je přibližně tak starý jako Rydag. Ajla najednou pohlédla na starého šamana a mluvila vážně, ale vzrušeně dál: „Mamote, Rydag je dítě smíšených duchů, stejně jako můj syn. Když tu může žít Rydag, proč potom taky ne Durk? Ty jsi cestoval k poloostrovu a zase ses vrátil, proč bych tam pro něho neměla dojít? Mohla bych ho přivést sem. Tak daleko to zase není.“

Mamot sraštil čelo a pečlivě rozvažoval, co řekne. „Na to ti nemůžu odpovědět, Ajlo. Tuhle otázku si musíš zodpovědět jenom ty sama, avšak než se k něčemu rozhodneš, musíš dobře zvážit, co je nejlepší – nejenom pro tebe, ale i pro tvého syna. Ty jsi Mamutonka. Naučila ses naší řeč a znáš zatím spoustu našich zvyků a obyčejů. Přesto se máš i ty nadále co učit.“

Ajla neposlouchala pečlivě volená slova starého šamana. V duchu už postoupila dál. „Když se Necije ujala dítěte, které ani nemůže mluvit, proč by se neujala takového, které mluvit dokáže? Durk by byl v stavu naučit se mluvit. Mohl by být

Rydagovým přítelem. Mohl by mu pomáhat, běhat a donášet mu věci. Durk je dobrý běžec.“

Mamot ji nechal pokračovat v jejím nadšeném výčtu, dokud sama nepřestala, avšak pak se zeptal: „Kdy by ses chtěla vydat na cestu, abys ho přivedla, Ajlo?“

„Jakmile to jen půjde. Na jaře... Ne, na jaře ztěžují záplavy cestování. Budu muset počkat do léta.“ Ajla se odmlčela. „Ale možná přece jenom ne. Tohoto léta se koná setkání klanu. Kdybych nedorazila dřív, než odejdou, musela bych počkat až na jejich návrat. Ale pak budou mít s sebou Uru...“

„To děvče, které bylo slíbené tvému synovi?“ zeptal se mamot.

„Ano. Za pár let se stanou párem. Děti klanu dorůstají rychleji než Druzí lidé. Ve srovnání s dívkami klanu jsem dospívala mnohem pomaleji... Ale Ura by už mohla být žena, připravená pro druhá a vlastní ohniště.“ Ajla svraстила čelo. „Byla ještě maličká, když jsem ji viděla, a Durk... naposledy, když jsem viděla Durka, byl ještě malý chlapec. Brzy z něho bude muž a postará se o svou družku. Družku, která by mohla mít děti. Já neměla žádného druhá. Družka mého syna by mohla mít dítě dřív, nezbudu mít nějaké já.“

„Víš, kolik ti je let, Ajlo?“

„Ne tak přesně, ale počítám své roky vždycky na konci zimy, přibližně v tuhle dobu. Proč, to nevím.“ A opět svraстила čelo. „Je mi teď osmnáct let, mamote. Stárnu.“

„Pak ti bylo jedenáct, když jsi porodila syna?“ zeptal se překvapeně.

Ajla přikývla.

„Znal jsem pár dívek, které byly ženami už v devíti nebo deseti letech, ale to je ještě příliš brzy. Laci je ještě není docela žena, a už jí je dvanáct.“

„Ale už brzy bude ženou. Cítím to,“ řekla Ajla.

„Asi budeš mít pravdu. Ale ty nejsi tak stará, Ajlo. Degiji je sedmnáct a teprve v létě při letním setkání se dá dohromady s Branagem.“

„To je pravda a já slíbila, že se zúčastním její svatby. Ale nemůžu být současně na letním setkání a zúčastnit se i setkání klanu. Už si ani nejsem jistá, jestli bych se mohla ke klanu vrátit. Jsem prokletá. Pro ně jsem mrtvá. Dokonce Durk by mě mohl považovat za ducha a mít ze mě strach. Ach, mamote! Co mám dělat?“

„Musíš si všechno dobře rozvážit, než se rozhodneš, co je nejlepší,“ odpověděl. Vypadala zmateně, a tak se rozhodl změnit téma. „Ale máš ještě čas. Ještě ani nenastalo jaro. Ale přesto tu svátek jara bude dřív, než se nadějeme. Už jsi myslela na kořeny a na obřad, o kterém jsi mluvila? Jsi ochotná zařadit tento obřad do svátku jara?“

Ajle přejel mráz po zádech. Ta představa ji lekala, avšak bude tu mamot, aby jí pomohl. Bude vědět, co je třeba udělat, a podle všeho chtěl poznat, jak se to s tím vlastně má.

„Dobře, mamote. Ano, udělám to.“

Jondalar si okamžitě uvědomil změnu ve vztahu Ajly a Ranka, i když se s tím nechtěl smířit. Pozoroval je několik dní, až si nakonec nemohl nadále zastírat, že Ranek prakticky žije u ohniště Mamota a Ajla jeho přítomnost vítá. I když se sebevíc přesvědčoval, že je to tak lepší a že teď má právo odejít, nedokázal překonat bolest, že ztrácí její lásku, ani svou odloučenost. Přes skutečnost, že odešel on a ze své vůle opustil její lůžko a její společnost – teď měl pocit, že ho vypudila ona.

Dlouho na to nepotřebovali, pomyslel si Jondalar. Byl tam hned příštího dne a ona se nemohla dočkat, až se odstěhuje, aby ho mohla přijmout s otevřenou náručí. Určitě jen čekali na to, že odejdu. Měl jsem to vědět...

Co jí předhazuješ? Byl jsi to koneckonců ty, kdo ji opustil, Jondalare, říkal si potom. Neřekla ti, abys šel. A k

Rankovi už víc nezašla. Byla vždycky tady, připravená pro tebe, a ty jsi to věděl naprosto přesně...

Pak je teď tedy připravená pro něho. A on se nemůže dočkat. Můžeš mu to mít za zlé? Snad je to tak lepší. Tady je vítaná, Mamutoni jsou víc zvyklí na ploskolebce... na lidi klanu. A je milována...

Ano, je milována. Není to to, co jí přeješ? Aby byla přijata, aby měla někoho, kdo ji miluje?

Ale já ji miluju, pomyslel si a znovu ho přepadla bolest. Ach, Matko! Jak to jen mám vydržet? Je jediná, kterou jsem kdy tak miloval. Nechci, aby jí někdo ublížil, nechci, aby ji odvrhli. Proč ji? Ach, Dono, proč to musela být právě ona?

Možná bych měl odejít. Ano, odejdu, pomyslel si, v té chvíli neschopen jasnější myšlenky.

Jondalar přešel ráznými kroky k ohništi Lva a přerušil Taluta a mamota, kteří mluvili o nadcházející oslavě jara.

„Odcházím,“ prohlásil bez okolků. „Co bych mohl vyměnit za trochu jídla na cestu?“ Vypadal zoufale, jako by přišel o rozum.

Náčelník a šaman na sebe významně pohlédli.

„Jondalare, příteli,“ řekl Talut a poklepal mu na rameno, „s radostí ti dáme jídla na cestu, co jen budeš potřebovat, ale teď nemůžeš odejít. Jaro je přede dveřmi, to je pravda, ale jenom se podívej ven. Zuří tam vánice a sněhové bouře na konci zimy jsou vždycky nejhorší.“

Jondalar se uklidnil, když poznal, že nemůže uskutečnit své náhlé rozhodnutí.

Talut cítil, že napětí v Jondalarových svalech polevuje, čím déle mluví. „Na jaře pak přicházejí záplavy a je třeba překročit mnoho řek. Kromě toho se nemůžeš vzdálit tak daleko od domova, strávit zimu s Mamutony a pak ani nejít na lov mamutů, Jondalare. Když se vypravíš domů, už k tomu nikdy nebudeš mít příležitost. První lov se koná v časném létě, brzy poté, co vyrazíme na letní setkání. Nejlepší čas

vydat se na cestu by byl hned potom. Udělal bys mi velkou laskavost, kdyby sis to rozmyslel a zůstal u nás alespoň do lovu mamutů. Chtěl bych, abys předvedl svůj vrhač oštěpů.

„Ano, samozřejmě, rozmyslím si to,“ řekl Jondalar. Pak pohlédl rudovlasému náčelníkovi do očí. „A mockrát děkuju, Talute. Máš pravdu. Ještě nemůžu odejít.“

Mamot seděl se zkříženýma nohama na svém oblíbeném místě k rozjímání – na plošině vedle lůžka, která sloužila jako úložný prostor pro prostěradla ze sobí kůže, kožešiny a ostatní věci na spaní. Vlastně se necvičil ani tak v pohroužení, jako spíš přemýšlel. Od oné noci, kdy ho Ajla probudila svými slzami, si uvědomoval víc než dřív, jak je Ajla zoufalá proto, že se Jondalar odstěhoval. Její smutek na něho udělal velký dojem. I když se jí podařilo skrýt své pocity před ostatními, sám si všiml mnohých maličkostí v jejím chování, které by mu dříve možná unikly. I když se zřejmě cítila dobře v Rankově společnosti a smála se jeho žertům, byla stísněná, a láska a pozornost, kterou věnovala Vlkovi a koním, prozrazovaly, jak ztracená si připadá a jak ji šíří touha.

Mamot se zaměřil víc i na Jondalara a všiml si v jeho chování stejné beznaděje. Zdál se být utrápený, i když se i on snažil nic nedávat najevo. Po onom zoufalém pokusu, kdy chtěl odejít uprostřed sněhové bouře, se starý šaman obával, že Jondalar trpí představou, že Ajlu ztratil. Starý muž, který se tak důvěrně stýkal se světem duchů Matky a jejími sudbami, v tom viděl hlubší význam než jenom mladou lásku. Možná má Matka i s ním něco zvláštního v úmyslu: plány, v nichž jde i o Ajlu.

Jakkoliv mamot váhal se do toho vměšovat, ptal se, proč mu asi Matka ukázala, že ona je silou, která stojí za jejich vzájemnými city. I když byl přesvědčený, že nakonec

okolnosti stvoří podle svých plánů – mohlo odpovídat jejímu přání, aby jí v tomto určitém případě pomohl.

Když tak o tom uvažoval, zda a nakolik má vyjavit přání Matky, přišel k ohništi Mamuta Ranek a sháněl Ajlu. Mamot věděl, že vzala Vlka na vyjížďku s Víhou a že ještě nějakou chvíli zůstane venku. Ranek se rozhlížel, pak objevil starého muže a šel k němu.

„Nevíš, kde je Ajla, mamote?“ zeptal se. „Ano. Je venku se zvířaty.“

„Už jsem se divil, že jsem ji tak dlouho nikde neviděl.“

„Jsi v poslední době přece hodně v její společnosti.“ Ranek se ušklíbl. „A doufám, že s ní budu ještě častěji.“

„Nepřišla sem sama, Ranku. Nemá Jondalarův zájem přednost před tvým?“

„Možná, že tomu tak bylo, když přišli, ale pak se jí on vzdal. Opustil ohniště,“ řekl Ranek. Mamot slyšel v jeho hlase náznak vzdoru.

„Myslím, že k sobě stále ještě chovají silné city. Nemyslím, že jejich rozchod je trvalý, zvláště jestli jejich hlubší náklonnost dostane příležitost, aby znovu rozkvetla, Ranku.“

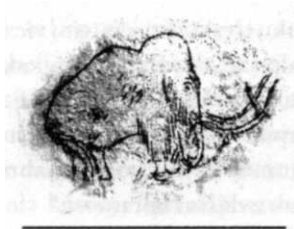
„Jestli mi tím chceš naznačit, mamote, že mám odstoupit, tak je mi to líto. Na to je příliš pozdě. I já chovám silné city k Ajle.“ Rankův hlas se téměř zlomil vzrušením. „Mamote, já ji miluju. Chtěl bych se s ní dát dohromady, založit s ní ohniště. Je načase, abych se usadil. Chtěl bych mít děti u svého ohniště. Nikdy jsem nepoznal nikoho takového, jako je ona. Ona je všechno, co jsem si kdy vysnil. Jestli se mi podaří přimět ji k souhlasu, chtěl bych náš slib oznámit při oslavě jara a v létě slavit svatbu.“

„Jsi si jistý, že to skutečně chceš, Ranku?“ zeptal se mamot. Měl Ranka rád a věděl, že by Vymeka potěšilo, kdyby chlapec, kterého si přivedl z cesty, našel ženu a usadil se. „Mezi Mamutony je hodně žen, které by se rády daly s

tebou dohromady. Co chceš říct té hezké mladé rudovlásce, které ses téměř zaslíbil? Jak se jmenuje? Trycije?“ Mamot si nebyl jistý: pokud by se na Rankově tváři mělo poznat zrudnutí – muselo by být rudé jako plamen.

„Řeknu jí... řeknu jí, že je mi to líto. Nemůžu jinak. Nechci žádnou jinou. Ajla je teď taky Mamutonka. Měla by se dát dohromady s Mamutonem. A já bych chtěl, abych to byl já.“

„Pokud se tak má stát, Ranku,“ řekl mamot vlídně, „stane se, ale nezapomeň na jedno: volba nezáleží na tobě. Ano, ani na ní nezáleží. Ajlu vyvolila Matka pro něco zcela zvláštního. Vybavila ji proto mnohými dary. Ať se jakkoliv rozhodneš nebo ona se rozhodne, první právo na ni má Matka. Každý muž, který se s ní spojí, se spojí rovněž s Matčinými záměry.“

Když prastará země neznatelně sklonila své severní temeno blíž k velké zářící hvězdě, kolem které kroužila, cítily dokonce i krajiny blízko ledovců mírný zahřívající polibek a probouzely se ze spánku hluboké a ještě chladné zimy. Jaro se blížilo zpočátku jenom váhavě, avšak pak nastoupilo s naléhavostí roční doby, která má vyměřený jen krátký čas.

Kapky, které během prvních teplých dnů padaly z větví a vchodových oblouků obydlí, zmrzly v noci na rampouchy. V průběhu dlouhých oteplujících se dnů, které následovaly, se dlouhé špičaté rampouchy zvětšovaly, utrhly se pak někdy ze svých ledových úchytů a zajely jako oštěpy do sněhových závějů, roztávaly na břечku, kterou pak odplavila bahnitá voda. Žlábký, rýhy a potoky tajícího sněhu a ledu se sbíhaly a odnášely nahromaděnou vodu, tak dlouho zadržovanou v ledové nehybnosti. Stále větší proudy tekly starými kanálky a korýtky a zadíraly se hlouběji do měkkého podloží, přičemž jim občas pomohla lopata z jeleního paroží nebo naběračka z mamutoviny.

Zamrzlá řeka vzdychala a sténala při svém útěku z rdousivého sevření zimy, zatímco tající vody tekly do jejího skrytého toku. Bez jakéhokoliv varování se ozvala ohlušující

rána, kterou bylo slyšet dokonce uvnitř v obydlí, a za ní následovala hned druhá, a pak oznámil narůstající hluboký rachot, že led už nedokázal svázat vodní masy. Ledové kry tančily a nořily se, otáčely se kolem vlastní osy, zachytávaly se, dokud je nakonec přece jenom nestrhl mocný proud. To předznamenalo změnu roční doby.

Zimu jako by odplavila voda. Lidé tábora Lva, kteří byli stejně jako zamrzlý proud odsouzeni k nečinnosti, se vyhnuli ven z obydlí. I když o teple se dalo mluvit jenom ve srovnání s ještě větší zimou, stísněný život uvnitř vystřídala živá činnost venku. Víkali každou záminku vyjít ven, dokonce i velký jarní úklid.

Lidé tábora Lva byli podle vlastních měřítek čistotní. I když bylo bohatě sněhu a ledu, potřebovali ještě oheň a velkou zásobu paliva, aby získali vodu. Přesto něco z vody, kterou rozpouštěli na vaření, používali i k mytí. Kromě toho pravidelně chodili do potní lázně. Osobní životní prostor obvykle dobře udržovali, o pracovní náčiní a náradí pečovali a těch několik kousků oblečení, které nosili uvnitř, kartáčovali, příležitostně taky prali a udržovali v pořádku. Přesto však byl na konci zimy uvnitř v obydlí nepředstavitelný zápach.

Přispívalo k němu jídlo v různém stadiu použitelnosti a rozkladu, vařené, nevařené i zkažené. Tuk v lampách často žlukl, protože starý olej se stále doplňoval čerstvými kousky loje. Koše s výkaly a jiným odpadem, které se hned nevynesly nebo se rozsypaly, nádoby s nasbíranou močí, která se nechávala stát pro zpracování kůží, a lidé sami. I když byly potní lázně zdravé a čistily kůži, přispívaly jen málo k tomu, aby zahnały přirozený tělesný pach. To se ale taky ani neočekávalo. Osobní pach patřil k poznávacím znakům jedince.

Mamutoni byli zvyklí na silné a často pronikavé pachy každodenního života. Měli silně vyvinutý čich a používali ho

stejně jako zrak a sluch, aby si byli neustále vědomi toho, co se děje kolem nich. Dokonce ani zvířecí pachy nepovažovali za nepříjemné, protože i ty byly přirozené. Avšak když se oteplilo, nosy, které byly na pachy přivyklé, zjistily následky toho, že zde žilo sedmadvacet lidí po delší dobu ve stísněném prostoru. Jaro byla doba, kdy se kožešinové závěsy u vchodu odhrnuly, aby se obydlí vyvětralo. Kromě toho posbírali odpad celé zimy a vyhodili ho ven.

Pro Ajlu to taky ještě znamenalo odstranit koňský hnůj z přístavby. Koně k její radosti přestáli zimu dobře. Bylo to ale celkem pochopitelné. Stepní koně byli otužilí, přizpůsobení tuhým zimám. I když si svou potravu museli z větší části najít sami, Víha a Vítěz mohli po libosti přicházet do přístavby, která jim skýtala víc ochrany než všechno, co mohli najít jejich divoce žijící příbuzní. Kromě toho dostávali vodu a v omezené míře i krmení.

Ve volné přírodě dospívají koně rychle, což je za normálních okolností pro přežití nutné. Stejně jako všechna ostatní hříbata, která se narodila v téže době, vyrostl i Vítěz. I když měl v příštích letech ještě trochu přibrat, byl už teď statný mladý hřebec, který o trochu převyšoval svou matku.

Jaro však byla taky doba, kdy už se mnohého nedostávalo. Docházely zásoby určitých potravin, zvláště oblíbených rostlin, a z jiného zbývalo už jen málo. Když Mamutoni prošli zbýlé zásoby, byli rádi, že podnikli ještě onu poslední výpravu na bizony. Kdyby to neudělali, došly by jim teď i zásoby masa. I když jim maso zaplnilo žaludky, zůstávali nějak nespokojení. Ajla si připomněla Iziny jarní čaje, které připravovala pro Brunovu tlupu, a tak se rozhodla, že nějaké připraví i pro tábor Lva. Její léčivé nápoje ze sušených bylin, k nimž patřil kyselý šťovík, bohatý na železo, jakož i šípky, trochu vyrovnávaly nedostatek vitaminů, který vyvolával hlad po čerstvých potravinách, ale zcela je nahradit nemohly. Všichni toužili po první čerstvé zelenině. Ajlin

návrat k léčitelským znalostem se však neomezil jenom na přípravu jarních nápojů.

Protože obydlí, zbudované zpola pod zemí, bylo dobře izolované a ohřívané několika ohništi, lampami a přirozenou tělesnou teplotou lidí, bylo v něm teplo. Dokonce i když venku vládla nejtuzší zima, mohli se uvnitř oblékat jenom lehce. V zimě mysleli Mamutoni pečlivě na to, aby si před odchodem ven oblékli přiměřené oblečení, ale jakmile začal snít tát, často zanechali vši opatrnosti. I když se teplota zvedla sotva nad bod mrazu, měli pocit, že je mnohem tepleji, takže vycházeli ven a přitom měli na sobě sotva něco víc než své obvyklé oblečení, které nosili doma. Protože se k tání sněhu často přidružil jarní déšť, stávalo se, že promokli na kůži a promrzli, než se vrátili dovnitř. I to je oslabovalo.

V prvních teplejších jarních dnech měla Ajla víc práce s léčením kašle, rýmy a bolesti v krku než v nejchladnější zimě. Vlně jarního nachlazení a potíží dýchacích cest se nikdo nevyhnul. Dokonce i Ajla musela několik dní zůstat na lůžku, aby vyléčila horečku a zarputilý kašel. Než jaro skutečně zavládlo, léčila v táboře Lva téměř každého. Podle druhu onemocnění podávala čaj z léčivých bylinek, doporučovala vdechování páry a zábaly krku a prsou. Kromě toho pomáhala svým chápavým a přesvědčivým chováním u lůžka nemocného. Všichni chválili účinnost jejích léků. I když třeba nepomohly přímo, lidé měli pocit, že je jim líp.

Necije Ajle prozradila, že toto jarní nachlazení je postihuje každoročně, ale když mamot krátce po jejím onemocnění ulehl, Ajla nehleděla na vlastní potíže a pečovala o něho. Vážnější zánět dýchacích cest mohl být smrtelný. Šaman měl ale přes svůj pokročilý věk stále ještě pozoruhodnou životní sílu a zotavil se rychleji než mnozí jiní. I když si pochvaloval Ajlinu oddanou péči, naléhal na ni, aby se starala o ostatní, kteří potřebovali její pomoc víc než on. Přál si, aby pokud možno sama sobě dopřála víc klidu.

Když dostala horečku Fralije a otrásala se ošklivými záchvaty kašle, nemusel na Ajlu nikdo naléhat, aby se jí ujala, avšak tady její dobrá vůle nic nezmohla. Když chtěla pomoci Fraliji, nedovolil jí Frebek, aby přišla k jeho ohništi. Krocije byla bez sebe, hrozně se s ním pohádala a tentokrát byli všichni v táboře na její straně. Frebek se však nedal obměkčit. Krocije se pustila dokonce do Fralije a pokoušela se ji přimět, aby se vzepřela Frebekovi, ale to nepomohlo. Nemocná Fralije jenom zakroutila hlavou a kašlala dál.

„Ale proč?“ ptala se Ajla mamota. Popíjela s ním horký čaj a naslouchala novému výbuchu Fralijina kašle. Tronyje si vzala k jejich ohništi Tašera, který byl věkově mezi Nuvi a Hartalem. Krysavec spal s Brynanem u ohniště Tura. Tak měla nemocná těhotná žena víc klidu, ale Ajla vždycky trpěla, když ji slyšela kašlat.

„Proč nedovolí, abych jí pomohla? Vidí přece, že druzí se cítí líp, a ona potřebuje mou pomoc víc než kdokoliv jiný. Kašel je u ní mnohem nebezpečnější, zvláště teď.“

„To není těžká otázka, Ajlo. Pokud někdo věří, že členové klanu jsou zvířata, nemůže věřit, že dokážou léčit. A protože jsi vyrostla u nich – jak bys mohla něco takového znát?“

„Ale oni nejsou zvířata. Léčitelky klanu se velmi dobře vyznají v léčení.“

„Já vím, Ajlo. A vím to líp než kdokoliv jiný, nakolik léčitelka klanu ovládá své umění. Myslím, že i tady to už ví každý, dokonce i Frebek. Přinejmenším jsou vděční za tvé znalosti. Frebek jenom nedokáže po všech těch hádkách couvnout, bojí se, že by ztratil tvář.“

„Co je důležitější? Jeho tvář, nebo Fralijino dítě?“

„Fralije si zřejmě myslí, že Frebekova tvář je důležitější.“

„Není to Fralijina vina. Frebek a Krocije ji chtějí donutit, aby se rozhodla mezi nimi, a to ona nechce.“

„To je Fralijino rozhodnutí.“

„V tom je právě ta potíž. Ona se nechce rozhodovat. Odmítá mezi nimi volit.“

Mamot zavrtěl hlavou. „Ne, ona volí, ať už chce nebo ne. Ale není to volba mezi Frebekem a Krocijí. Kolik jí ještě zbývá do porodu?“ zeptal se. „Jak já to vidím, mohlo by to být každou chvíli.“

„Nejsem si jistá, ale myslím, že tak brzy to zase nebude. Působí jenom proto tak tlustě, že je jinak vyhublá, ale dítě nebude ještě dost velké. To je právě to, co mi dělá velké starosti. Myslím, že je příliš brzo.“

„V tom nemůžeš nic dělat, Ajlo.“

„Kdyby se jen Frebek a Krocije pořád nehádali.“

„To s tím nemá co dělat. To není Fralijin problém – to je něco mezi Frebekem a Krocijí. Fralije se nemusí stavět mezi ně. Ona se může rozhodovat sama, a přesně to dělá. Rozhodla se nedělat nic. Nebo mnohem spíš, pokud jsou tvé obavy oprávněné, a to si myslím, že jsou, pak se rozhoduje, zda porodí teď nebo později. Možná rozhoduje o životě a smrti svého dítěte... a třeba přivede do nebezpečí i sebe samu. Ale rozhodnutí je její a je možné, že je na tom víc, než my všichni tušíme.“

Co mamot řekl, Ajle ještě dlouho po tomto rozhovoru zůstalo v paměti, a když si sama lehla, musela na to stále ještě myslet. Měl samozřejmě pravdu. I když se Fralije citově zmítala mezi matkou a Frebekem, nebyl to boj, který bojovala Fralije. Ajla si lámala hlavu jak najít možnost, aby Fraliji přesvědčila. Pokoušela se o to marně už dřív. Teď, když jí Frebek nedovolil přijít k jejich ohništi, neměla příležitost s ní o tom promluvit. Když konečně usnula, starost o Fraliji ji tížila.

Uprostřed noci se probudila, ležela tiše a napínala uši. Nebyla si jistá, co ji probudilo, ale domnívala se, že slyšela v temnu obydlí Fralijino sténání. Když bylo delší dobu ticho, pomyslela si, že se jí to asi jenom zdálo. Vlk kňučel a ona k

němu natáhla ruku, aby ho uklidnila. Třeba měl taky špatné sny a to ji probudilo. Avšak její ruka se zarazila ještě dřív, než k němu dosáhla. Naslouchala a zdálo se jí, že slyší přidušené sténání.

Ajla odhodila kožešinu a vstala. Tiše obešla závěsy a tápala ke košům, aby si ulevila. Pak si přetáhla halenu a přistoupila k ohni. Slyšela potlačovaný kašel, který přešel do křečovitého záchvatu a skončil přidušovaným sténáním. Ajla rozhrabala uhlíky, přidala trochu dříví a kostěných třísek, dokud se oheň nerozhořel, načež do něho hodila pár kamenů a sáhla po vaku s vodou.

„Mně taky můžeš udělat trochu čaje,“ řekl tichým hlasem mamot ze svého lůžka, pak odhrnul závěs a posadil se. „Myslím, že brzy budou vzhůru všichni.“

Ajla přikývla a přilila vodu do koše. Následoval další záchvat kašle, pak byly slyšet kroky a polohlasný šepot od ohniště Jeřába.

„Potřebuje něco pro ztišení kašle a něco, co ji zbaví křečí... pokud už není příliš pozdě. Podívám se do svých bylin...,“ řekla Ajla, odložila pohár a zaváhala, „pro všechny případy, kdyby si je přece jenom někdo vyžádal.“

Vzala hořící poleno a mamot ji viděl, jak se přehrabuje v sušených bylinách, které přinesla z údolí. Je skutečně zázrak vidět, jak ona léčí, pomyslel si mamot. Na to, jak je mladá, je velmi zdatná. Kdybych byl na Frebekově místě, možná bych si spíš dělal starosti s jejím mládím a možná s nezkušeností, a ne tak tím, odkud pochází. Víím, že ji vyučila nejlepší léčitelka, ale jak jen je možné, že už toho tolik zná? Musela se s tímto darem už narodit a Iza, léčitelka, to musela poznat od samého počátku.

Nový záchvat kašle od ohniště Jeřába přerušil jeho myšlenky.

„Pojď, Fralije, napij se trochu vody,“ řekl Frebek ustaraně.

Fralije jenom zavrtěla hlavou. Nebyla schopna mluvit a pokoušela se potlačit kašel. Ležela na boku, podpírala se loktem a držela si před ústy kousek měkké kožešiny. Oči se jí leskly horečkou a ve tváři byla námahou rudá. Pohlédla ke své matce, která seděla na lůžku na druhé straně střední chodby a dívala se na ni.

Na Krocijině tváři byl znát hněv i zoufalství. Udělala všechno, aby svou dceru přiměla požádat o pomoc: domlouvala jí, nadávala, uváděla dobré důvody, ale nic nepomohlo. Sama přijala od Ajly lék proti nachlazení a od Fralije bylo hloupé, že nevyužila pomoci, která se jí nabízela. Avšak to všechno byla vina toho hloupého muže, toho hloupého Frebeka. Jenom se nehodilo o tom mluvit. Krocije se rozhodla, že už nepromluví ani slovo.

Fralijin kašel polevil. Vyčerpaně se zase položila. Doufala, že se tentokrát neobjeví ta druhá bolest, kterou si nechtěla připustit. Čekala, zadržovala dech a ustrašeně vyčkávala věci, které měly přijít. Bolest se ohlásila v kříži. Fralije zavřela oči, zhluboka se nadechla a pokusila se prostě vůlí bolest potlačit. Položila si ruku na vystouplé břicho a cítila, jak se svaly napjaly, když bolest zesílila. Je příliš brzy, pomyslela si ustrašeně. Mělo by se narodit nejdřív za měsíc.

„Fralije? Jsi v pořádku?“ ptal se Frebek. Stále ještě tam stál s vodou v ruce.

Protože viděla jeho starost a poznala jeho bezmoc, pokusila se na něho usmát. „To je jen ten kašel,“ řekla. „Každého na jaře přepadne.“

Nikdo mu nerozumí, ze všech nejmíň Krocije. Přitom se tolik snaží, aby všem ukázal, že za něco stojí. Proto nechťel polevit, tolik se hádal a tak snadno se urážel. Krociji to uvádělo do rozpaků. Frebek nechápal, že hodnota – bohatství a kvalita rodinných svazků, jakož i míra vlastního vlivu se potvrzuje tím, co se může dostat od příbuzných a od skupiny, ke které člověk patří. Krocije se mu to pokusila ukázat tím, že

mu přiznala právo Jeřába, a to nejenom ohniště, které přinesla Fralije, když se dali spolu dohromady – tedy osobovat si právo Jeřába jako své vlastní vrozené právo.

Krocije očekávala přívětivé uznání svých přání a požadavků. Frebek měl projevovat vděčnost a pochopení, že mohl ohniště Jeřába, které podle jména bylo stále ještě její, nazývat svým. Její požadavky však byly nezměrné. Ztratila toho tolik, že jí připadalo zatěžko vzdát se byt' i jen mála ze svého nároku na vysokou vážnost, navíc kvůli někomu, kdo toho přinesl tak málo. Krocije se obávala, že Frebek sníží tuto její vážnost. Potřebovala být neustále ujišťována, že její vážnost nijak neutrpěla. Fralije nechtěla Frebeka vystavit ostudě tím, že by se mu to pokoušela vysvětlit. To všechno byla ošemetná záležitost, něco, s čím se vyrůstalo... Ale Frebek nikdy nic neměl.

Fralije znovu pocítila bolest v kříži. Doufala, že když zůstane naprosto klidně ležet, bolest zase poleví... pokud dokáže během té doby nekašlat. Přece jenom si přála promluvit s Ajlou, aby jí dala něco proti kašli. Ale Frebek si nesměl myslet, že se tím staví na stranu matky. Dlouhé vysvětlování by jí však jenom podráždilo krk a Frebeka by zahnilo do obrany. Znovu se rozkašlala, a to právě v okamžiku, kdy stah dosáhl vrcholu. Potlačila výkřik bolesti.

„Fralije? Je to... víc než kašel?“ zeptal se Frebek a díval se na ni úpěnlivě. Nedokázal si představit, že by ji samotný kašel přiměl k takovému sténání.

Zaváhala. „Co tím myslíš?“ zeptala se.

„No, to dítě... ale ty jsi porodila už dvě děti, víš přece, jak to chodí, ne?“

Fralije se znovu rozkašlala, a když konečně záchvat pominul, vyhnula se odpovědi.

Na okrajích kouřových otvorů se objevilo světlo, když se Ajla vrátila ke svému lůžku a dooblékla se. Většina členů tábora byla polovinu noci vzhůru. Nejdřív je probudil Fralijin

kašel, avšak pak bylo zřejmé, že netrpěla jenom svým nachlazením. Tronyje měla potíže s Tašerem, který se chtěl vrátit k matce. Vzala ho do náruče a odnesla ho k ohništi Mamuta. Protože stále ještě kňoural, vzala ho Ajla, chovala ho, chodila po obvodu ohniště Mamuta a pokoušela se ho rozptýlit tím, že mu ledacos ukazovala. Malý Vlk je neustále sledoval. Aj la procházela s Tašerem kolem ohniště Lišky a Lva až ke společnému ohništi a neustále Tašera konejšila a uklidňovala.

Jondalar ji viděl přicházet a srdce se mu rozbušilo. Přál si, aby přišla blíž, ale současně byl neklidný a měl strach. Od té doby, co se odstěhoval, spolu sotva promluvili, a teď nevěděl, co by jí měl říct. Rozhlédl se a uvažoval, co by asi dítě utišilo, přitom zavadil pohledem o kost, která zbyla z předešlého dne.

„Třeba by měl chuť ji okusovat,“ navrhl, když vešla do prostoru velkého společného ohniště, a podával jí kost.

Vzala ji a vtiskla ji dítěti do ruky.

„Tady, chceš to, Tašere?“

Masa už na ní moc nebylo, spíš jen trochu k olizování. Tašer strčil silný konec kosti do pusy, zjistil, že mu chutná, a konečně se utišil.

„To byl dobrý nápad, Jondalare,“ řekla Ajla. Měla tříletého chlapce v náručí, stála blízko něho a vzhlížela k němu.

Dívali se na sebe, mizeli jeden v pohledu druhého, nemluvili, ale vzájemně vnímali každý rys tváře, každý stín a každou podrobnost, která se změnila.

Pohubl, pomyslela si Ajla. Jak vypadá hubený. Je ustaraný, dělá si starosti o Fraliji, které by tak ráda pomohla, pomyslel si Jondalar. Ach, Dono, jak je krásná!

Tašer upustil kost a Vlk po ní hned chňapl.

„Pust’!“ poručila Ajla. Neochotně ji pustil na zem, ale dál ji hlídal.

„Teď mu ji přece můžeš nechat. Myslím, že by se Frebekovi nelíbilo, kdybys dala Tašerovi kost, kterou měl Vlk v hubě.“

„Nechci, aby bral věci, které mu nepatří.“

„On to vlastně vůbec nevzal, Tašer kost upustil, a tak si zřejmě Vlk myslel, že mu ji hodil,“ pokoušel se to Jondalar rozumně vysvětlit.

„Možná máš pravdu. Nic se nestane, když si ji nechá.“ Dala mu příslušné znamení, načež Vlk popadl kost a šel s ní rovnou ke kožešinám na spaní, které Jondalar rozprostřel na zemi v blízkosti svého pracoviště. Tam se uvelebil a začal kost okusovat.

„Vlku, koukej slízt dolů,“ přikázala mu Ajla a šla k němu.

„Nech ho, Ajlo... pokud ti to nevadí. Přichází sem často a cítí se tu dobře. A já... já ho mám rád.“

„Proč by mi to mělo vadit,“ řekla a usmála se. „Vycházel jsi vždycky dobře i s Vítězem. Myslím, že tě zvířata mají ráda.“

„Ale ne tak jako tebe. Tebe milují. Já...“ Najednou se odmlčel. Celo se mu zachmuřilo a zavřel oči. Když je zase otevřel, narovnal se a o krok ustoupil. „Matka ti dala zvláštní dar,“ řekl a jeho tón i chování byly najednou mnohem odměřenější.

Ajle vhrkly slzy do očí a krk se jí sevřel. Sklonila hlavu a taky o krok ustoupila.

„Vypadá to, že Tašer bude mít brzy bratříčka nebo sestřičku,“ změnil téma Jondalar.

„Obávám se, že máš pravdu,“ řekla Ajla.

„Myslíš, že by neměla mít dítě?“ zeptal se Jondalar překvapeně.

„Ale ano, to jistě, jenom ne teď. Je ještě příliš brzy.“

„Víš to určitě?“

„Ne, nevím. Nesměla jsem ji prohlédnout,“ řekla Ajla. „Frebek?“

Ajla přikývla. „Nevím, co mám dělat.“

„Nechápu, proč má pořád ještě námitky proti tvému léčení.“

„Mamot říká, že si Frebek myslí, že ploskolebci nemůžou umět léčit. A že proto jsem se od nich nemohla ničemu přiučit. Přitom si myslím, že Fralije nutně potřebuje pomoc. Ale mamot se domnívá, že Fralije o ni musí požádat sama.“

„S tím má zřejmě mamot pravdu. Ale jestli je dítě na cestě, pak by tě přece mohla ještě požádat o pomoc.“

Ajla vzala Tašera na druhou ruku. Chlapec si strčil palec do úst a zdál se teď spokojený. Viděla Vlka na Jondalarových kožešinách na spaní, které tak dobře znala a které ještě před nedávnem ležely vedle jejích kožešin. Kožešiny a jeho blízkost jí připomněly Jondalarovy doteky a to, jaké pocity v ní dokázal vyvolat. Tolik si přála, aby ty kožešiny zase ležely na jejím lůžku!

Když na něho znovu pohlédla, prozrazovaly její oči žádost a Jondalar okamžitě pocítil u sebe reakci. Bolestně toužil po tom, aby mohl natáhnout ruku, ale zakázal si to. Jeho jednání Ajlu mátl. Zpočátku se na ni díval tak, jak to dělával vždycky, oním pohledem, který v ní probouzel zvláštní pocit. Proč přestal? Byla jako zbitá, ale na okamžik pocítila něco jiného... něco jako naději. Možná najde přece jenom ještě nějakou možnost proniknout k němu, když se o to bude dál pokoušet.

„Doufám, že to udělá,“ řekla Ajla, „ale mohlo by být pozdě na zastavení stahů.“ Chystala se k odchodu a Vlk se zvedl, aby šel s ní. Pohlédla nejdřív na Vlka, pak na Jondalara, zarazila se a pak se zeptala: „Kdyby se přece jenom po mně ptala, nechal by sis Vlka u sebe? Nemohl by jít se mnou, jenom by mi u ohniště Jeřába překážel.“

„Ano, ovšem,“ řekl, „ale bude tady chtít zůstat?“

„Vlku, zpátky!“ řekla. Tiše zakňučel, vzhlédl k ní a zdálo se, že pochybuje o rozkazu. „Zpátky!“ řekla, zvedla ruku a ukázala na Jondalarovy kožešiny. „Zpátky!“ opakovala.

Vlk svěsil ocas, zkroušeně se nahrbil a poslušně šel zpátky. Na kožešinách se posadil a díval se za ní. „Zůstaň!“ přikázala mu. Mladý Vlk si lehl, položil hlavu mezi tlapy a sledoval ji očima, když se obrátila a vracela se ke svému ohništi.

Krocije, která stále ještě seděla na svém lůžku, sledovala, jak Fralije vykřikla a tloukla kolem sebe pažemi. Nakonec bolest polevila a Fralije se zhluboka nadechla, což však u ní vyvolalo záchvat kašle. Matce připadalo, že vidí v jejím pohledu něco jako zoufalství.

Krocije byla neméně zoufalá. Někdo musí něco udělat. Fralijiny bolesti už pokročily a kašel ji oslaboval. Očekávané dítě už mnoho naděje nemělo. Narodí se příliš brzy a děti, které se narodily příliš brzy, nepřežily. Ale Fralije potřebovala lék na zmírnění kašle a bolesti. A později bude potřebovat něco, co by jí pomohlo přenést se přes zármutek. Nemělo smysl s Fralijí mluvit, rozhodně ne ve chvíli, kdy se kolem ní motal ten hlupák. Copak nevidí, v jakých je nesnázích?

Krocije neustále pozorovala Frebeka, který se nevzdaloval od Fralijina lůžka a bezmocně a ustaraně na ni zíral. Třeba to přece jenom uzná, pomyslela si. Měla by se přece jenom ještě jednou pokusit s ním promluvit.

„Frebeku, chtěla bych s tebou mluvit,“ řekla Krocije nakonec.

Zatvářil se překvapeně, protože Krocije ho málokdy oslovila jménem a málokdy ho o něco žádala. Obvykle se na něho vždycky jenom rovnou rozkřičela.

„Co chceš?“

„Fralije si ode mě nedá říct, ale už sis musel všimnout, že začíná rodit.“

Fralije ji přerušila potlačovaným kašlem.

„Fralije, řekni mi pravdu,“ řekl Frebek, když kašel konečně pominul. „Je to tady?“

„Ano... myslím, že ano,“ řekla.

Protáhl tvář k úsměvu. „Proč jsi mi nic neřekla?“

„Protože jsem doufala, že to není pravda.“

„Ale proč?“ ptal se. Teď už vůbec nic nechápal. „Ty to dítě nechceš?“

„Přichází moc brzo, Frebeku. Děti, které se narodí příliš brzy, nezůstanou naživu,“ odpověděla Krocije místo své dcery.

„Nezůstanou naživu? Fralije, je to pravda? Je pravda, že tohle dítě nebude žít?“ ptal se Frebek zděšeně. Pocit, že něco není v pořádku, v něm po celý den narůstal, ale nechtěl tomu věřit, a tak prostě nevěřil, že by to mohlo být tak zlé.

„Tohle je první dítě mého ohniště, Fralije. Tvé dítě, narozené u mého ohniště.“ Poklekl vedle jejího lůžka a držel ji za ruku. „Tohle dítě musí žít. Řekni mi, že bude žít,“ prosil ji. „Fralije, řekni mi, že to přežije.“

„To ti nemůžu říct. Já to nevím.“ Její hlas byl chraptivý námahou.

„Myslel jsem, že se v těchhle věcech vyznáš, Fralije. Jsi matka. Už jsi porodila děti.“

„U každého dítěte je to jiné,“ zašeptala. „U tohohle to bylo od samého počátku těžké. Měla jsem strach, že je ztratím. Co jsme si užili starostí... než jsme našli místo, kde bychom se mohli usadit... já nevím. Myslím, že je jenom příliš brzy, aby se narodilo.“

„Proč jsi mi nic neřekla, Fralije?“

„Co bys na tom změnil?“ řekla Krocije přidušeným hlasem, ve kterém byla beznaděj. „Co bys mohl udělat? Co víš o těhotenství? O porodu? O kašli? Bolestech? Nechtěla ti nic říct, protože jsi nedělal nic jiného, než že jsi tu, která by jí

mohla pomoci, urážel. Ted' dítě zemře a já nevím, nakolik je Fralije oslabená.“

Frebek se obrátil na Krociji. „Fralije? Fraliji se nesmí nic stát! Nebo snad může? Ženy přece neustále rodí děti.“

„Já nevím, Frebeku. Podívej se na ni a posud' sám.“

Fralije se pokoušela zadržet nový záchvat kašle. Bolest v kříži se znovu ohlásila. Zavřela oči, stáhla obočí. Rozcuchané vlasy jí padaly do tváře rozpálené horečkou. Frebek vyskočil a chystal se opustit ohniště.

„Kam jdeš, Frebeku?“

„Pro Ajlu.“

„Pro Ajlu? Ale já myslela...“

„Od chvíle, co sem přišla, tvrdí, že budeš mít potíže. Měla s tím pravdu. A když to věděla, možná je přece jenom léčitelka. Všichni to tvrdí. Nevím, jestli je to pravda, ale musíme něco udělat... pokud ovšem nejsi proti tomu.“

„Dojdi pro ni!“ zašeptala Fralije.

Napětí a vzrušení se zmocnilo všech, když Frebek procházel střední chodbou k ohništi Mamuta.

„Ajlo, Fralije je...“ spustil, příliš rozrušený a popletený, než aby mohl přemýšlet o tom, jestli ztrácí tvář nebo ne.

„Ano, já vím. Požádej někoho, aby došel pro Neciji. Potřebuju, aby mi pomohla. A dones Fraliji tenhle pohár. Pozor, je to horké. Je to vývar na zmírnění kašle,“ řekla Ajla a pospíchala k ohništi Jeřába.

Když Fralije spatřila Ajlu, naráz se uklidnila.

„Ze všeho nejdřív musíme upravit lůžko, abys ležela pohodlně,“ řekla Ajla, narovnala kožešiny a podepřela jí záda polštářem.

Fralije se usmála a najednou si z nějakého důvodu všimla, že Ajla stále ještě mluví s přízvukem. Ne, vlastně to není ani opravdový přízvuk, pomyslela si. To jenom určité hlásky jí dělají potíže. Je zvláštní, jak snadno si člověk na něco takového zvykne.

U hlavy jejího lůžka se objevila Krocije. Podala Ajle sbalenou kůži.

„Tohle je kůže pro porod, Ajlo.“ Rozbalila ji, a zatímco se Fralije odsunula trochu stranou, rozprostřely ji pod ni. „Už byl nejvyšší čas, že pro tebe zašli, abys zarazila porod,“ řekla Krocije. „Je to škoda, protože jsem měla pocit, že to tentokrát bude děvčátko. Je to bída, že umře.“

„Tak tím bych si vůbec nebyla tak jistá, Krocije,“ řekla Ajla.

„Víš přece moc dobře, že tohle dítě přichází příliš brzo.“

„Ano, ale ještě ho nemusíš posílat do příštího světa. Stále ještě se dá něco dělat, pokud není příliš brzo... a porod proběhne hladce.“ Ajla pohlédla na Fraliji. „Tak si počkáme.“

„Ajlo, myslíš skutečně, že je ještě naděje?“ zeptala se Fralije s horečnatě lesknoucíma očima.

„Naděje je vždycky. Tak, a teď tohle vypij. To ti zmírní kašel a budeš se cítit líp. Pak uvidíme, jak už jsi daleko.“

„Co v tom je?“ chtěla vědět Krocije.

Ajla na ni na okamžik zamyšleně pohlédla, než odpověděla. Otázka zněla spíš jako rozkaz, avšak Ajla cítila, že se za ní skrývá starost a zájem. Tón, kterým to vyslovila, souvisel spíš s jejím obvyklým způsobem mluvy. Jako by byla zvyklá udělovat rozkazy. Ostatně bylo podivné, když někdo bez vůdčího postavení mluvil tak velitelsky.

„Je v tom ostružiník, aby ji uklidnil a zmírnil kašel a bolesti,“ vysvětlovala Ajla. „Svařila jsem ho se sušeným kořenem ploštičníku, který jsem musela nejdřív rozdrtit. Ten by měl pomoci zbavit svaly křečí, aby lépe pracovaly a urychlily porod. Stahy příliš pokročily, už se nedají zarazit.“

Krocije souhlasně přikyvovala. Zajímalo ji, co všechno Ajla ví, a taky chtěla přesně vědět, co čaj obsahuje. Byla spokojená. Odpověď jí dokázala, že Ajla prostě jenom nepodávala lék, o němž jí někdy někdo pověděl, ale že přesně

ví, co dělá. Ne proto, že znala účinek rostlin, ale protože ho znala Ajla.

V průběhu dne přišel každý na okamžik, aby dodal Fraliji odvalu. Přesto se však v jejich úsměvu objevovalo něco smutného. Věděli, že Fraliji očekává těžká zkouška a že je sotva naděje na zdárný konec.

Frebekovi se čas pomalu vlekl. Nevěděl, co by měl dělat, připadal si ztracený a nejistý. Byl několikrát nablízku, když ženy rodily, ale nepamatoval si, že by to trvalo tak dlouho. Myslel si, že porod jiných žen nemohl být tak obtížný.

Když se všechny ženy shromáždily kolem jeho ohniště, nezbylo pro něho místo. Beztak ho tam nebylo zapotřebí. Nikdo si vůbec nevšímal, že sedí na Krysavcově lůžku a čeká. Nakonec se zvedl a odešel, vlastně ani nevěděl kam. Zjistil, že má hlad, a tak zamířil ke společnému ohništi. Doufal, že by tam mohly být zbytky pečeně nebo něco jiného k snědku. Neurčitě myslel na to, že by navštívil Taluta. Potřeboval s ním mluvit, s někým sdílet to, co prodělal, a nalézt trochu pochopení.

Když procházel ohništěm Mamuta, stáli Ranek, Danug a Tornek v blízkosti ohniště a bavili se s mamotem, takže mu trochu bránili v průchodu. Frebek se zastavil. Neměl chuť je žádat, aby mu ustoupili z cesty.

Váhal, ale nemohl tam zůstat stát celou věčnost, a tak se chystal, že projde střední částí ohniště Mamuta a přistoupí k nim.

„Jak se daří, Frebeku?“ zeptal se Tornek.

Přívětivá otázka ho vyděsila. „To kdybych věděl,“ odpověděl.

„Já vím, jak ti je,“ řekl Tornek a ušklíbl se. „Nikdy si nepřipadám zbytečnější, než když Tronyje rodí. Já se nemůžu dívat na to, jak trpí, a jenom si přeju, abych mohl něco udělat, ale ono není nic, čím bys jí pomohl. Porodit dítě, to je ženská záležitost, to musejí udělat samy. Já jsem pak vždycky jenom

překvapený, jak rychle zapomene na všechny bolesti, jakmile spatří dítě a ví.

Odmlčel se, všiml si, že toho řekl už moc. „Je mi to líto, Frebeku. Nechtěl jsem...“

Frebek se zachmuřeně obrátil na mamota. „Fralije říká, že podle jejího názoru přichází dítě příliš brzy. A Krocije tvrdí, že děti, které přijdou moc brzy, nezůstanou naživu. Je to tak? Umře tohle dítě?“

„Na to ti nedokážu odpovědět, Frebeku. To je v rukou Matky,“ řekl starý muž. „Já vím jenom tolik, že to Ajla nevzdá. Teď záleží na tom, jak moc brzo dítě přichází. Děti, které přijdou příliš brzo, jsou obvykle malé a slabé, a proto většinou umírají. Ale není tomu vždycky tak, zvláště když nepřijdou o moc dřív. Čím déle žijí, tím větší mají naději. Já nevím, co dokáže Ajla udělat, ale jestli někdo něco může udělat, pak je to ona. Jí byl dán velký dar a já tě můžu ujistit, že žádná léčitelka by nemohla mít lepší učitelku, než měla ona. Vím z vlastní zkušenosti, jak zdatné jsou léčitelky klanu. Mě kdysi jedna léčila.“

„Tebe? Tebe léčila žena ploskolebců?“ zeptal se Frebek. „To nechápu. Jak to? A kdy?“

„Když jsem byl mladý a na cestě,“ řekl mamot.

Muži očekávali, že poví svůj příběh, ale brzy vyšlo najevo, že o tom nemíní dál mluvit.

„Mamote, rád bych věděl, kolik příběhů a tajemství se skrývá v tvém dlouhém životě,“ řekl Ranek a díval se přitom na mamota obdivně.

„Zapomněl jsem toho víc, než ty zažiješ za celý svůj život, mladý muži. Ale taky si na ledacos vzpomínám. Byl jsem už starý, když ses ty narodil.“

„Kolik je ti let?“ zeptal se Danug. „Víš to?“

„Byla doba, kdy jsem si to pamatoval tak, že jsem si na kůži každé jaro udělal znamení pro důležitou událost, která se toho roku odehrála. Takových kůží jsem měl nakonec řadu,

obřadní závěs je jednou z nich. Ale teď už jsem tak starý, že to dál nepočítám. Přesto, Danugu, ti řeknu, kolik mi je let. Moje první žena měla tři děti.“

Danug pohlédl na Frebeka.

„Prvorozený chlapec zemřel. Druhé dítě, dívka, měla čtyři děti. Nejstarší z jejích dětí byla dívka, a když ta vyrostla, porodila Tuliji a Taluta. Ty jsi prvorozený Talutovy ženy. Žena Tulijina prvorozeného možná právě očekává dítě. Pokud mi Matka dopřeje ještě jeden rok, mohlo by se stát, že zažiju pátou generaci. Vidíš, jak jsem starý, Danugu.“

Danug kroutil hlavou. To bylo víc, než si dokázal představit.

„Nejsi příbuzný s Manuvem, mamote?“ zeptal se Tomek.

„Je třetím dítětem ženy mladšího bratrance, tak jako jsi ty třetím dítětem Manuvovy ženy.“

Právě v tom okamžiku se zdálo, že u ohniště Jeřába nastal ruch. Všichni se obrátili a dívali se tam.

„Tak, teď se zhluboka nadechni,“ řekla Ajla, „a ještě jednou zatlač. Už jsi to skoro dokázala.“

Fralije se držela Necijiných rukou, rychle se nadechla a zatlačila.

„Dobře! To je dobře!“ povzbuzovala ji Ajla. „Teď přichází! Už je tady! Dobře! Je tady!“

„Je to holčička, Fralije,“ řekla Krocije. „Říkala jsem ti, že to tentokrát bude holčička!“

„A... jaká je?“ zeptala se Fralije. „Je...?“

„Necije ti teď pomůže porodit lůžko,“ řekla Ajla a očistila ústa novorozence od šlemu, když bojoval o první dech. Následovalo napjaté mlčení. Pak se ozval – nádherně a úchvatně – křik života.

„Žije! Ona žije!“ řekla Fralije a slzy úlevy a naděje jí vhrkly do očí.

Ano, žije, pomyslela si Ajla. Ale jak je maličká. Ještě nikdy neviděla tak drobné dítě. Nicméně žilo, hýbalo se a dýchalo.

Ajla položila dítě tváří dolů Fraliji na břicho a uvědomila si, že až dosud viděla jenom novorozence klanu. Děti Druhých lidí byly možná od počátku menší. Pomohla Neciji s lůžkem, pak dítě otočila a na dvou místech svázala pupeční šňůru červeně nabarvenou šlachou, kterou si připravila. Ostrým pazourkovým nožem pak mezi tím šňůru přerázla. Ať už ke svému štěstí nebo neštěstí – dítě bylo oddělené od matky, bylo malým dýchajícím stvořením. Příští dny budou pro ně kritické.

Ajla pečlivě při mytí dítě prohlížela. Zdálo se být v pořádku. Holčička byla neobyčejně malá a její křik nebyl nijak silný. Zabalila ji do měkké kožešiny a podala ji Krociji. Když Necije a Tulije odebraly kožešinu, na které Fralije rodila, a Ajla se postarala, aby Fraliji očistila a opatřila dobře sající mamutí vlnou, položila rodičce novorozenou dcerušku do náruče. Pak zamávala na Frebeka, aby si prohlédl první dceru svého ohniště. Krocije se tiskla nablízku.

Fralije rozbalila holčičku a vzhledla pak se slzami v očích k Ajle. „Je tak maličká,“ řekla a políbila ji. Pak si lehla a položila si ji na prsa. Novorozeně chvíli hledalo, pak našlo bradavku, a když Ajla viděla, jak se ve Fralijiných rysech objevil úsměv, poznala, že saje. Avšak po několika okamžicích se zase pustilo a zdálo se námahou vyčerpané.

„Je tak maličká... zůstane naživu?“ zeptal se Frebek Ajly, ale byla to spíš prosba.

„Dýchá. A když saje, je tu naděje. Ale aby žila, potřebuje pomoc. Musí být neustále v teple, a tu trochu síly, kterou má, musí věnovat sání. Všechno mléko, které vypije, musí být k tomu, aby rostla,“ řekla Ajla. A pak se přísně podívala na Frebeka a Krociji. „Jestli chcete, aby přežila, nesmí být u tohoto ohniště od nynějška žádná hádka. To by ji rušilo, a

pokud má zesílit, nesmí se to stát. Neměla by ani křičet, na to je příliš slabá. Všechno mléko potřebuje k růstu.“

„Jak jí můžu zabránit v tom, aby křičela, Ajlo? Jak mám vědět, kdy je čas ji nakrmit, když nebude křičet?“ zeptala se Fralije.

„Frebek a Krocije ti budou oba pomáhat, protože maličká musí být neustále u tebe, tak jako bys ještě byla těhotná, Fralije. Myslím, že nejlepší by bylo, kdybys ji měla uvázanou na prsou. Tak ji udržíš v teple. Tvá blízkost a tlukot tvého srdce jí udělají dobře, protože obojí už zná. Ale nejdůležitější je, aby pokaždé, když bude mít chuť pít, mohla jenom otočit hlavu, aby dostala na tvou bradavku. Pak nespotřebuje na křik nic ze síly, kterou tak nutně potřebuje pro růst.“

„A jak to bude s přebalováním?“ ptala se Krocije.

„Natři jí kůži tou měkkou mastí, kterou jsem ti dala, Krocije. Udělám ti novou. A vezmi suchý trus, polož ji na něj, ten dobře saje. Když bude potřeba ji očistit, zahod' to, ale zbytečně s ní nehýbej. A ty, Fralije, ty by sis měla odpočinout. Pohybuješ se co možná nejméně. To udělá dobře i tobě. Musíme se snažit, aby tvůj kašel přestal. Pokud přežije příštích pár dnů, každý další den, který zůstane naživu, ji posílí. Jestli pomůžete, Frebku a Krocije, pak má naději.“

Když slunce zapadlo za horizont a kožené závěsy u vchodu byly zase spuštěny, rozhostil se v celém obydlí pocit tlumené naděje. Většina lidí už povečeřela, rozhrabávali oheň, čistili nářadí, ukládali děti ke spaní a scházeli se, aby si popovídali a vzájemně si dělali společnost. Někteří seděli kolem ohniště Mamuta, avšak bavili se šeptem, jako by byla hlasitá slova něčím nepatřičným.

Ajla dala Fraliji mírný prostředek na uklidnění, aby se vyspala. V následujících dnech si beztak užije jen málo spánku. Většina malých dětí si zvykne spát přiměřenou dobu, než se probudí k jídlu, avšak Fralijino novorozeně nedokázalo déle sát, a mělo proto brzy hlad. Fralije musela

dohánět spánek v krátkých zdřímnutích, pokud bylo její dítě ještě tak slabé.

Bylo něco udivujícího v tom, jak Frebek a Krocije spolu vycházeli a vzájemně si pomáhali, a přitom se k sobě chovali naprosto zdvořile a zdrženlivě. Možná že toto chování nemělo mít dlouhé trvání, ale přece jenom se snažili a zdálo se, že něco z jejich podrážděnosti a zaujatosti zmizelo.

Krocije se uložila brzy ke spánku. Byl to namáhavý den a už nebyla mladá. Byla unavená a měla v úmyslu později vstát a pomáhat Fraliji. Krysavec spal ještě společně s Tulijíným synem a Tronyje dávala pozor na Tašera. Frebek seděl sám u ohniště Jeřába, díval se do ohně a bojoval s protichůdnými pocity. Drobné dítě, první dítě jeho ohniště, v něm probouzelo náklonnost a potřebu ochraňovat je, ale současně i strach. Ajla mu dala holčičku do náruče, aby ji chvíli pochoval, když s Krocijí upravovaly Fralijino lůžko. Nemohl z ní spustit oči a byl překvapený, že něco tak maličkého může být tak dokonalé. Drobné ručičky už dokonce měly nehtíky. Měl strach se pohnout, strach, že jí ublíží, a nesmírně se mu ulevilo, když mu ji Ajla zase odebrala. Současně ji ale dával pryč nerad.

Frebek se najednou zvedl a prošel střední chodbou dolů. Tuto noc nechtěl být sám. Zastavil se na kraji ohniště Mamuta a pozoroval lidi, kteří seděli kolem ohně. Byli to mladší lidé tábora a dříve by kolem nich nevšímavě prošel cestou ke společnému ohništi nebo na návštěvu k Talutovi a Neciji nebo Tuliji a Barzekovi nebo Manuvovi nebo Vymekovi – a v poslední době k Jondalarovi a občas taky Danugovi. I když se i Krocije dost často zdržovala u společného ohniště, bylo snadnější si jí nevšímat než se vystavit možnosti, že by ho Degije přehlížela nebo se k němu Ranek choval pohrdavě. Ale Tomek k němu byl milý, jeho žena už taky porodila děti, a tak věděl, jak se při tom muži cítí. Frebek se zhluboka nadechl a šel k ohništi.

Právě když se postavil vedle Torneka, propukli všichni v hlaholivý smích a Frebek si na okamžik myslel, že se smějí jemu. Už chtěl zmizet.

„Frebeku! Tady jsi!“ řekl Tomek.

„Myslím, že je tu ještě čaj,“ řekla Degije. „Pojď, naliž si.“

„Všichni říkají, že je to překrásná holčička,“ řekl Ranek.

„A Ajla říká, že má naději přežít.“

„Můžeme mluvit o štěstí, že u nás máme Ajlu,“ řekla Tronyje.

„Ano, to můžeme,“ odpověděl Frebek. Na okamžik zavládlo ticho. To snad bylo první dobré slovo, které kdy Frebek o Ajle řekl.

„Možná by holčička mohla dostat jméno při svátku jara,“ řekla Lacije. Frebek si vůbec nevšiml, že seděla ve stínu vedle mamota. „To by jí přece přineslo štěstí.“

„Ano, to určitě,“ řekl Frebek a přijal pohár, který mu podala Degije. Už se začal cítit líp.

„I já se zúčastním svátku jara,“ řekla Lacije zpola plaše, zpola hrdě.

„Lacije je žena,“ vysvětlovala mu Degije lehce pohrdavým tónem starší sestry, která jinému dospělému říká něco chytrého.

„Při letním setkání tohoto roku prožije obřad První slasti,“ dodala Tronyje.

Frebek přikývl a usmál se na Laciji. Nevěděl, co by měl říct.

„Spí ještě Fralije?“ zeptala se Ajla.

„Když jsem odcházel, tak spala.“

„Myslím, že si taky půjdu lehnout,“ řekla Ajla a zvedla se. „Jsem unavená.“ Položila Frebekovi ruku na paži. „Přijdeš pro mě, až se Fralije probudí?“

„Ano, jistě, to udělám, Ajlo... a... hm... děkuju,“ řekl tiše.

„Ajlo, myslím, že roste a přibývá,“ řekla Fralije. „Jsem si jistá, že je těžší, a kromě toho se začíná rozhlížet. A taky se mi zdá, že pije trochu víc.“

„Je to teď pět dní a taky mi připadá, že nabírá síly,“ přizvukovala Ajla.

Fralije se usmála, pak jí vhrkly do očí slzy. „Ajlo, já nevím, co bych si bez tebe počala. Já si dělám takové výčitky, že jsem k tobě nepřišla už dřív. Při tomhle těhotenství jsem měla od počátku pocit, že něco není v pořádku. Ale když se matka s Frebekem začali hádat, nemohla jsem se prostě přidat na jednu nebo na druhou stranu.“

Ajla jenom přikývla.

„Já vím, matka dokáže být obtížná, ale víš, ona toho tolik ztratila. Byla kdysi náčelnice.“

„To jsem si myslela.“

„Byla jsem nejstarší ze čtyř dětí, měla jsem ještě dvě sestry a bratra... když se to stalo, bylo mi asi jako teď Laciji. Matka mě vzala do tábora Jelena, protože jsem měla poznat syna jejich náčelnice. Ráda by viděla, kdybychom se dali on a já dohromady. Já tam nechtěla jít, a když jsem ho poznala, nechtěla jsem ho. Byl už starší a měl mnohem víc zájem o mé postavení než o mě samotnou. Ale než návštěva skončila, matka mě dokázala přimět, abych souhlasila. Bylo domluveno, že svatba bude příštího roku. Když jsme se vrátili do tábora... Ajlo, to bylo strašné...“ Fralije zavřela oči a snažila se ovládnout.

„Co se vlastně stalo, neví nikdo... hořelo tam. Bylo to staré obydlí, které stavěl ještě matčin strýc. V táboře Jelena měli strach, že je bude pronásledovat neštěstí, a my jsme ztratili své postavení. Chtěli zrušit slib, ale Krocije s tím šla před radu sester a přiměla je dodržet úmluvu. Kdyby se pokusili tomu vyhnout, tak by tábor Jelena ztratil veškerý vliv a veškerou vážnost. V létě jsme pak byli dáni

dohromady. Matka řekla, že to musím udělat. Bylo to taky to jediné, co nám zbylo, ale šťastné spojení to nebylo nikdy, až na to, že se z něho narodil Krysavec a Tašer. Matka se se všemi neustále přela, zvláště s mým mužem. Byla zvyklá o všem rozhodovat. Nebylo to pro ni snadné, když tohle všechno ztratila. Prostě se s tím nedokázala smířit. Lidé v ní viděli zahořklou, neustále hádavou a s ničím nespokojenou ženu a nechtějí ji mít kolem sebe.“

Fralije se odmlčela a po chvíli pokračovala:

„Když pak mého muže nabral na rohy tur a on umřel, prohlásil tábor Jelena, že přinášíme jenom neštěstí, a proto jsme museli odejít. Matka se snažila pro mě najít někoho jiného. Bylo pár takových, kteří by měli zájem. Měla jsem díky svému původu stále ještě vážené postavení. Jenom matku nikdo nechtěl. Tvrdili, že je to ona, která přináší neštěstí, ale myslím, že ji jenom nemohli vystát, protože s ničím nebyla spokojená a pořád naříkala. Nemohla jsem jí nic vyčítat, ale oni pro ni neměli nejmenší pochopení. Jediný, kdo mi učinil nabídku, byl Frebek. Moc toho nabídnout nemohl,“ Fralije se smutně usmála, „ale co měl, to nabídl bez výhrad. Nejdřív jsem si nebyla jistá. Neměl žádnou vážnost a neumí se taky chovat – matce to bylo trapné. Chtěl by, aby si ho lidi vážili, a tak se pokouší být důležitý tím, že neustále říká nepěkné věci... o ostatních. Rozhodla jsem se nejdřív žít s ním na zkoušku. Matka to nemohla pochopit, když jsem při našem návratu prohlásila, že jeho nabídku přijmu. Nikdy to nepochopila...“

Fralije se s jemným úsměvem podívala na Ajlu. „Umíš si představit, jaké to bylo žít s někým, kdo tě nechtěl a od počátku o tebe neměl nejmenší zájem? A pak najít muže, který tě chtěl natolik, že byl ochotný dát všechno, co měl, a který ti slíbil všechno, co kdy dostane? První noc, když jsme společně odtáhli, se mnou jednal... jako se zvláštním pokladem. Prostě nemohl pochopit, že má právo se mě

dotknout. Dával mi pocit... nedokážu to vysvětlit... ano, že jsem žádoucí a potřebná. Když jsme sami, je ještě dnes takový, ale matka a on od začátku spolu nevycházeli. Jako by to byla mezi nimi věc hrdosti, jestli se mám svěřit do tvých rukou – ano, prostě jsem nedokázala Frebeka připravit o jeho sebeúctu, Ajlo.“

„Myslím, že ti rozumím, Fralije.“

„Pořád jsem si namlouvala, že to všechno není tak zlé, a pak mi taky pomohl tvůj lék. Byla jsem pořád přesvědčená, že si to rozmyslí, až k tomu dojde. Ale chtěla jsem, aby popud vyšel od něho a aby nevznikl dojem, že jsem ho k tomu donutila.“

„Jsem ráda, že to udělal.“

„A přesto nevím, co bych udělala, kdyby mé dítě...“

„Ještě si nemůžeme být jisté, ale myslím, že máš pravdu. Skutečně vypadá mnohem statněji,“ řekla Ajla.

Fralije se usmívala. „Vymyslela jsem pro ni jméno a doufám, že se Frebekovi bude líbit. Bude se jmenovat Bektyje.“

Ajla stála vedle prázdné zásobní plošiny a probírala své sušené byliny. Byly tu hromádky kůry, kořenů, semen a malé svazky stonků, misky se sušenými listy, květy, plody a mnohé celé sušené rostliny. Ranek přišel k ní a snažil se, aby si nevšimla, že něco drží za zády.

„Ajlo, máš moc práce?“ zeptal se.

„Ne, vlastně ani ne, Ranku. Jenom prohlížím byliny, abych zjistila, co potřebuju. Byla jsem dnes s koňmi venku. Už je skutečně jaro, a to je má nejmilejší roční doba. Zelené pupeny rozpukají, kočičky kvetou, vždycky jsem je měla ráda. Brzy bude všechno zelené.“

Ranek se usmíval jejímu nadšení. „Všichni už se těší na svátek jara. To oslavíme nový život, nový počátek, a když se

ted' Fraliji narodilo dítě a Laci je dožrála v ženu, je hodně důvodů k oslavě.“

Ajla se trochu zamračila. Nevěděla, jestli se má na svátek jara těšit nebo ne. Mamot se ujal jejího vzdělávání a stalo se pár zajímavých věcí – jenom byly současně i trochu děsivé. Ostatně ne v té míře, jak se obávala. Pak si ale řekla, že všechno dobře dopadne, a zase se usmála.

Ranek, který přesně sledoval výraz její tváře, se ptal, co jí asi prochází hlavou, a uvažoval, jak by mohl začít mluvit o tom, kvůli čemu přišel. „Obřad by mohl být tento rok zvlášť vzrušující...“ odmlčel se, hledal správná slova.

„To můžeš mít pravdu,“ řekla Ajla a stále ještě myslela na roli, kterou má při slavnosti sehrát.

„Nezdáš se ale právě nadšená,“ řekl Ranek s úsměvem.

„Připadám ti tak? Na co se skutečně těším, to je pojmenování Fralijiny holčičky. A kvůli Laci mám taky radost. Víím, jak jsem byla šťastná, když jsem se konečně stala ženou – a jakou úlevu pocítila Iza. To jenom že mamot chystá něco zvláštního, z čeho nejsem docela moudrá.“

„Já pořád zapomínám, že ještě nejsi tak dlouho Mamutonkou. Ty nevíš, co všechno se při oslavě jara koná. Není divu, že se netěšíš jako všichni ostatní.“ Neklidně přešlapoval z nohy na nohu, díval se na zem, pak zase na ni. „Ajlo, možná by ses těšila víc, a i já, kdybys...“ Ranek to nedořekl, rozhodl se ještě jednou začít jinak, a podal jí malý předmět, který skrýval za zády. „Tohle jsem udělal pro tebe.“

Ajla vzhlédla s očima rozšířenými úžasem k Rankovi. „To jsi udělal pro mě? Ale proč?“

„Protože jsem chtěl. Je to pro tebe, a to je všechno. Přijmi to třeba jako dárek jara,“ řekl a nutil ji, aby si to vzala.

Přijala figurku z mamutoviny, opatrně ji držela v ruce a prohlížela ji ze všech stran. „To je jedna z tvých ptačích žen,“ řekla Ajla se zbožnou úctou a současně potěšena, „taková, jakou jsi mi už jednou ukazoval. Ale není to ta samá.“

Oči se mu rozzářily. „Udělal jsem ji jenom pro tebe, ale měl bych tě varovat,“ řekl s hranou vážností, „zaklel jsem do ní kouzlo, abys ji měla ráda... a taky toho, kdo ji vyřezal.“

„Proto jsi do ní nemusel nic zaklínat, Ranku.“

„Takže se ti líbí? Pověz, co jí říkáš?“ ptal se, i když se lidí obvykle neptal, co si o jeho dílech myslí, vlastně mu to bylo lhostejné. Pracoval pro sebe a aby potěšil Matku – avšak tentokrát mu záleželo víc než na čemkoliv jiném, aby potěšil Ajlu. Vložil do každého zářezu, který učinil, do každé linie, kterou vypracoval, celé své srdce, svou touhu a své sny – stále v naději, že jeho zobrazení Matky okouzlí ženu, kterou miluje.

Prohlížela si podrobně figurku a všimla si trojúhelníku obráceného dolů: symbol ženy, jak se naučila, a jeden z důvodů, proč číslo tři znamenalo plodnost a Matka byla posvátná. Trojúhelník se opakoval v klikatých čarách vpředu na figurce, pokud představovala ženu, nebo na zádech, pokud představovala ptáka. Celá soška byla zdobená řadou klikatých čar a souběžně probíhajících linií v úžasném geometrickém vzoru. Celek byl hezký na pohled, ale znamenal ještě mnohem víc.

„To je překrásné, Ranku. Obzvlášť se mi líbí, jak jsi vyryl tyhle linie. Ten vzor mi jistým způsobem připomíná křídla, ale i vodu, jak se kreslí na mapách,“ řekla Ajla.

Rankův úsměv se proměnil v nadšený jásot. „Já to věděl! Já věděl, že to poznáš! Křídla jejího ducha, když se stane ptákem a letí zpátky na jaře, a plodová voda Matky, která naplňuje moře.“

„Je to překrásné, Ranku, ale já si to nemůžu nechat,“ řekla a pokusila se mu to vrátit.

„Proč ne? Udělal jsem to jenom pro tebe,“ řekl a odmítl si to vzít zpět.

„Ale co ti za to můžu dát já? Já nemám nic, co by se tomu vyrovnalo.“

„Jestli je to to, co ti dělá starost, tak bych měl návrh. Máš něco, co bych chtěl a co je mnohem cennější než tenhle kousek mamutoviny,“ řekl Ranek s úsměvem, přičemž jeho oči spokojeně a zamilovaně zářily. „Dej se se mnou dohromady, Ajlo. Buď mou ženou. Chtěl bych s tebou sdílet ohniště, chtěl bych, aby tvé děti byly dětmi mého ohniště.“

Ajla váhala s odpovědí. Ranek si všiml jejího váhání a mluvil dál ve snaze, aby ji přemluvil. „Uvažuj přece, co všechno máme společného. Ty jsi Mamutonka a já Mamuton, ale oba jsme přijati, a když se dáme dohromady, nemusí nikdo z nás jít do jiného tábora. Můžeme oba zůstat v táboře Lva a ty bys mohla dál pečovat o mamota a Rydaga a z toho by zase měla radost Necije. A to nejdůležitější, Ajlo, je to, že tě miluju. Chtěl bych sdílet svůj život s tebou.“

„Já... já nevím, co mám říct.“

„Řekni ano, Ajlo. Oznámíme to a o svátku jara oslavíme zasnoubení. Formálně to můžeme zpečetit svatbou v létě společně s Degijí.“

„Když já nevím... myslím, že.“

„Nemusíš mi dát odpověď hned teď.“ Doufal, že bude ochotná okamžitě souhlasit. Ted' poznal, že možná potřebuje trochu času. Jenom jednomu musel zabránit: aby řekla ne. „Slib mi, že mi dáš příležitost, abych ti dokázal, jak moc tě miluju, jak moc po tobě toužím a jak šťastni bychom spolu mohli být.“

Ajla si připomněla, co jí řekla Fralije. Bylo zvláštní cítit, že po ní nějaký muž touží, že je tu muž, pro něhož něco znamená a který se nesnaží neustále jít jí z cesty. Kromě toho se jí líbila představa zůstat tady, u lidí, kteří ji mají rádi a které i ona má ráda. Tábor Lva teď pro ni byl její rodina, Jondalar by tu nikdy nezůstal. To věděla už dávno. Chtěl se vrátit do svého domova a chtěl ji tam vzít s sebou, kdysi. Ted' se však zdálo, že už si to vůbec nepřeje.

Ranek byl milý a měla ho ráda, a dát se dohromady s ním by znamenalo zůstat tady. A pokud měla ještě mít nějaké dítě, muselo se to stát brzy. Už není nejmladší. Přese všechno, co jí řekl mamot, bylo pro ni osmnáct let už příliš mnoho. Jak krásné by bylo mít ještě dítě, pomyslela si. Takové, jako má Fralije. Jenom silnější. S Rankem by mohla mít dítě. Zdalipak by pak mělo Rankovy rysy, jeho temné oči, měkké rty, krátký široký nos, který byl tak naprosto jiný než velké, ostré zobákovité nosy mužů klanu? Jondalar má nos, který je tvarem a velikostí něco mezi tím... proč už zase myslela na Jondalara?

A pak ji napadla myšlenka, která způsobila, že se jí vzrušením rozbušilo srdce. Kdyby tu zůstala a dala se dohromady s Rankem, mohla by dojít pro Durka! Možná příštího léta. Příští léto nebude setkání klanu. A co s Urou? Proč by nemohla přivést sem i ji? Pokud by odešla s Jondalarem, pak by už Durka nikdy neuviděla. Zelandonci žijí odtud příliš daleko a Jondalar nebude mít chuť se ještě jednou vrátit pro Durka a vzít ho k sobě. Dívala se na tmavého muže a poznala lásku, která mluvila z jeho očí. Říkala si, že by se možná měla dát dohromady s ním.

„Řekla jsem, že o tom budu uvažovat, Ranku,“ řekla.

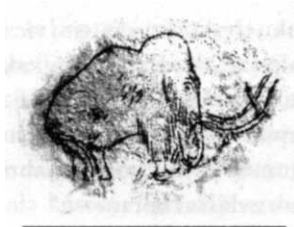
„Já vím, vím, ale jestli potřebuješ víc času, aby sis rozmyslela, jestli se se mnou chceš zasnoubit, tak alespoň přijď ke mně, Ajlo. Dej mi možnost, abych ti dokázal, co pro mě znamenáš. Řekni mi, že uděláš alespoň to. Přijď ke mně, Ajlo,“ řekl a vzal ji za ruku.

Sklopila oči, pokusila se ujasnit si své pocity. Cítila mocné, současně ale i vlídné nutkání ho následovat. A když si to uvědomila, připadalo jí zatěžko vyrovnat se s pocitem, že by s ním měla sdílet slasti. Avšak současně se ptala, jestli by mu neměla dát příležitost a vyzkoušet to s ním, tak jak to Fralije vyzkoušela s Frebekem.

S pohledem stále ještě skloněným Ajla přikývla. „Dobře, přijdu k tobě.“

„Dnes večer?“ řekl a radostí se chvěl. Nejraději by své štěstí hlasitě vykřičel.

„Ano, Ranku. Když chceš, přijdu k tobě dnes večer.“

Jondalar se ve střední chodbě postavil tak, aby měl dobré místo, odkud by měl přehled o tom, co se děje u ohniště Mamuta. Pátrat po Ajle se mu stalo zvykem, téměř o tom ani nepřemýšlel. Už mu to ani nebylo trapné, protože se to prostě stalo součástí jeho života. Ať dělal cokoliv, nemohl na ni ani na okamžik zapomenout, nanejvýš se Ajla příležitostně dostala jenom na okraj jeho vědomí. Věděl, kdy spí a kdy se probouzí, kdy jí nebo co dělá. Věděl, kdy vyšla ven, kdo ji navštívil a jak dlouho zůstal. Měl dokonce určitou představu, o čem se bavili.

Věděl, že nejvíc času u ohniště Mamuta tráví Ranek. I když je neviděl rád pohromadě, přece jenom věděl, že už s ním Ajla od té doby neležela a že se zřejmě snaží vyhnout užšímu styku s ním. Její chování ho přivedlo k tomu, že se více méně smířil se situací a potlačil své obavy. O to tvrději ho proto zasáhlo, když ji viděl v době, kdy se chodilo spát, odcházet spolu s Rankem k ohništi Lišky. Nejdřív tomu nemohl uvěřit. Domníval se, že si Ajla chce jenom něco donést a že se hned zase vrátí na své lůžko. Že má v úmyslu strávit noc s řezbářem, pochopil teprve tehdy, když přikázala Vlkovi, aby se vrátil k ohništi Mamuta.

Ale když mu to došlo, bylo to jako výbuch v hlavě, cítil divokou bolest a současně ho přemáhala zlost. Byl jako zbitý. Jeho prvním popudem bylo běžet k ohništi Lišky a vyrvat ji Rankovi. V duchu viděl, jak se mu Ranek posmívá, chtěl mu dát pěstí do té jeho tmavé usmívající se tváře, zničit jeho posměšný pohrdavý úsměv. Snažil se ovládnout ze všech sil, ale nakonec to nevydržel, popadl přehoz, vyběhl ven a zhluboka dýchal. Plnými doušky nasával chladný vzduch, jen aby zchladil divokou žárlivost, nic nedbal na řezavou bolest v plicích.

Překvapivá vlna mrazu tohoto časného jara zmrazila bláto, šlápoty lidí v rozměklé půdě přeměnila na tvrdé hrboly, takže bylo těžké po ní chodit. Z kaluží se staly zrádné skluzavky. Jondalar ztratil ve tmě rovnováhu a měl co dělat, aby neupadl. Když zase došel k přístavbě, vešel dovnitř.

Víha zaržála na pozdrav a Vítěz se k ní přidal. Strčil ho tlamou do boku a doufal, že se mu dostane pohlazení. Jondalar trávil s koňmi v zimě spoustu času a během náladového předjaří snad ještě víc. Měli rádi jeho společnost a on se v jejich teplé přítomnosti uvolnil. Vzápětí se pohnul závěs před vchodem, který vedl do obydlí, hned nato ucítil pracku na noze a slyšel prosebné kňučení. Shýbl se a zvedl vlčí štěně.

„Vlku!“ řekl s úsměvem a zaklonil hlavu, když mu Vlk horlivě olízl tvář. „Co tu děláš?“ Pak mu úsměv z tváře zmizel. „Poslala tě pryč, co? Jsi zvyklý být v její blízkosti a teď ti chybí. Já vím, jak ti je. Je těžké si zvyknout spát sám, když jsi tak dlouho spal vedle ní.“

Když hladil malé štěně, napětí, které ho sužovalo, trochu polevilo, a neměl chuť štěně hned zase odložit. „Co s tebou mám dělat, Vlku? Přece tě nepošlu pryč. Možná bych tě mohl nechat spát u sebe.“

Krčil čelo a pak zjistil, že se dostal do úzkých. Jak se měl vrátit se štěnětem ke svému lůžku? Venku bylo chladno a

nebyl si jistý, jestli by tohle malé stvoření vyšlo ven s ním. Pokud by však použil vchod, který vedl k ohništi Mamuta, musel by projít prostorem ohniště Lišky, aby došel ke svému lůžku. K tomu by ho ale nemohlo přimět nic na světě. Kdyby měl s sebou alespoň kožešiny na spaní. Bez ohně byla v přístavbě příliš velká zima. Avšak kdyby byl zabalený do kožešin, mohl by se mezi koňmi vyspat. Ale teď neměl jinou volbu. Musel vzít štěně, vyjít ven a vrátit se do obydlí hlavním vchodem.

Poklepal koně po slabinách, přitiskl štěně k sobě a vyšel do chladné noci. Tentokrát se mu vítr citelněji a ledověji opřel do tváře a rozdělil kožešinu jeho přehozy. Vlk se snažil k němu tím pevněji přitisknout a tiše kňučel, ale nesnažil se utéct. Jondalar šel opatrně po hrbolaté zmrzlé zemi a oddechl si, když došel k přednímu vchodu.

Když došel do prostoru společného ohniště, vládl už v obydlí klid. Jondalar šel ke svým kožešinám, položil na ně Vlka a byl rád, že zřejmě nemá nic proti tomu, aby zůstal s ním. Rychle ze sebe shodil přehoz a obutí, zalezl do kožešin a vzal malého Vlka k sobě.

Jondalar brzy zjistil, že na holé zemi kuchyně není tak teplo jako na lůžku ohraničeném závěsy. Teď navíc spal jenom v lehkém oblečení, které nosil uvnitř. Trvalo mu chvíli, než našel poněkud pohodlnější polohu. Teplý chomáček kožešiny, který se k němu stočil, brzy usnul.

Takové štěstí nebylo Jondalarovi dopřáno. Jakmile zavřel oči, slyšel noční zvuky a celý strnul, jak se je zarputile snažil nevnímat. Normálně patřil dech, převalování, kašel a šepot lidí ke kulise, kterou prostě nikdy nebral na vědomí, ale dnes jeho uši slyšely, co slyšet nechtěly.

Ranek posadil Ajlu na kožešiny a díval se na ni dolů. „Jak jsi krásná, jak dokonalá jsi, Ajlo! Tolik po tobě toužím! Chtěl bych, abys u mě byla pořád. Ach, Ajlo...“ řekl a sklonil se k ní, aby jí foukl do ucha a ucítil její ženskou vůni. Cítila jeho

plné měkké rty na svých, vnímala jeho vzrušení. Po chvíli jí položil ruku na břicho a pomalu a s mírným tlakem po něm kroužil.

Netrvalo dlouho a posunul ruku nahoru a přikryl jeden prs, sklonil hlavu, vzal do úst její ztuhlou bradavku a sál z ní. Když jí vzrušení proniklo do útroby, zvedla proti němu se zasténáním kyčle. Přitiskl se k ní a ona cítila jeho teplý tvrdý úd. Vzal do úst její druhou bradavku, prudce z ní sál a přitom blaženě sténal.

Hladil jí rukou bok, pak sjel po noze dolů a zase zpátky po vnitřní straně stehna. Když našel vlhkou skulinu, zajel do ní. Cítila, jak v ní hledá, a tiskla se k němu. Posunul se na ni, až na ní ležel celý, sál nejdřív z jednoho prsu, pak z druhého a nakonec třel nos a ústa mezi jejími prsy.

„Ach, Ajlo. Ty má krásko, jak jsi dokonalá! Jak jsi mě mohla tak rychle vzrušit? Tak to dokáže jen Matka. Ty znáš její tajemství. Jsi dokonalá...“

Znovu sál a ona cítila, jak jí probíhá vlna rozkoše. Jeho ruka hledala její bod slasti, a když ho rytmicky třel, stále tvrději a rychleji, neubránila se výkřiku. Konečně byla připravená, vzepřela se proti němu, pohybovala pánví a hlasitě vzdychala.

Když ho objala koleny, vsunul se jí mezi nohy. Vedla ho, a když cítila, jak do ní proniká, unikl jí blažený povzdech. Jeho tělo se zvedalo a klesalo a ona cítila stále silnější rozkoš, když volal její jméno.

„Ach, Ajlo, Ajlo! Jak po tobě toužím! Buď mou ženou, Ajlo. Buď mou,“ opakoval Ranek a jeho vzrušení se stále stupňovalo. Tiše vykřikovala v rytmu jeho pohybů a on do ní pronikal stále rychleji a rychleji, dokud je nezalila vlna blaha.

Ajla dýchala prudce a lapala po dechu, když na ni Ranek nakonec klesl. Bylo tomu dávno, kdy spolu sdíleli slasti, bylo to v noci jejího přijetí mezi Mamutony a teprve teď pochopila, jak jí to chybělo. Ranek byl tak nadšený, že ji má,

že se snažil co nejvíc se jí zavděčit. Sama byla náruživější, než předpokládala, a i když všechno proběhlo velmi rychle, nebyla neuspokojená.

„Pro mě to bylo dokonalé,“ zašeptal Ranek. „Jsi šťastná, Ajlo?“

„Ano. Slasti s tebou jsou hezké, Ranku,“ řekla a slyšela, jak vydechl.

Oba tiše leželi a vychutnávali doznívání pocitů, avšak Ajla se v myšlenkách vrátila k jeho otázce. Je šťastná? Nebyla nešťastná. Ranek byl hodný a ohleduplný muž a slasti s ním sdílela ráda, ale... něco chybělo. Nebylo to stejné jako s Jondalarem, avšak v čem byl vlastně rozdíl, to by nedokázala říct. Možná to bylo jenom tím, že na Ranka ještě není tak zvyklá jako na Jondalara, pomyslela si a pokoušela se najít pohodlnější polohu. Ranek začínal být příliš těžký. Když ucítil její pohyb, zvedl se, usmál se na ni a překulil se na bok. Ležel vedle ní a objímal ji.

Třel ústa a nos o její krk a šeptal jí pak do ucha: „Miluju tě, Ajlo. Toužím po tobě! Řekni, že budeš mou ženou.“

Ajla mu zůstala dlužna odpověď. Nemohla říct ano, a taky nechtěla říct ne.

Jondalar skřípal zuby a zatímal ruce do kožešiny a proti své vůli naslouchal šepotu a potlačovanému dechu a rytmickým pohybům, které zaznívaly od ohniště Lišky. Přetáhl si kožešinu přes hlavu, ale přesto nedokázal uniknout Ajliným tlumeným výkřikům. Kousal kus kůže, aby nevykřikl, ale někde vzadu v hrdle zaznívala jeho bolest a bezmezné zoufalství. Vlk, který to slyšel, kňučel, tiskl se k němu a slízával mu slané slzy, kterým se Jondalar marně bránil.

Nemohl to vydržet. Vědět, že je Ajla s Rankem, pro něho byla nesnesitelná představa. Přitom to bylo její rozhodnutí – a jeho. Co jestli bude znovu sdílet řezbářovo lůžko? Ještě jednou si to muset vyslechnout, to by bylo příliš! Ale co mohl

dělat? Odejít. Mohl odejít. Musel odejít. Ráno. Hned zítra ráno, jakmile se rozední, odejde.

Jondalar nedokázal usnout. Doslova ustrnul, když pochopil, že jenom odpočívají, ale rozhodně ještě neskončili.

Konečně byly v obydlí slyšet jenom zvuky spánku, ale Jondalar přesto neusnul. V duchu slyšel znovu Ajlu a Ranka a stále znovu si představoval, jak se spolu milují.

Jakmile se objevilo první mdlé světlo kolem odkrytého kouřového otvoru a ještě dřív, než kdokoliv jiný vstal, nacpal kožešiny na spaní do vaku. Pak si přetáhl přehoz a obul se, vzal oštěpy a vrhač a odhrnul kožešiny, aby prvním vchodem tiše vyšel z obydlí. Vlk chtěl jít s ním, ale Jondalar mu polohlasně poručil: „Zůstaň!“ a spustil za sebou závěs.

Venku si kvůli rezavému větru natáhl kapuci přes hlavu a přivázal si ji tak pevně kolem tváře, že mu sotva byly vidět oči. Navlékl si i rukavice, které mu visely z rukávů, a vydal se nahoru do svahu. Led mu křupal pod nohama, v šeru šedého jarního rána se potácel a horké slzy, které se mu teď, když byl sám, vyřinuly, ho oslepovaly.

Nahoře to fičelo ještě prudčeji, vítr byl chladnější než dole a napadl ho i z boku. Zastavil se a pak se vydal k jihu, dolů po směru řeky. Postupoval kupředu jen namáhavě. Přece jenom byl takový mráz, že se na tajícím sněhu vytvořil ledový krunýř. Jondalar se často bořil až po kolena a musel při každém kroku vytahovat nohy. Kde však už nebyla sněhová pokrývka, byla půda tvrdá, hrbolatá a často kluzká. Jednou uklouzl, zřítíl se a odřel si bok.

I když ráno pokročilo, slunce neproniklo mraky, které hustě zatáhly nebe. Jediné, co prozrazovalo jeho existenci, bylo pomalé projasňování šedého dne beze stínů. Jondalar šel, kam ho nohy nesly. Zaobíral se svými myšlenkami a sotva vnímal okolí.

Proč nedokáže snést myšlenku, že Ajla a Ranek byli spolu? Proč mu připadalo tak těžké připustit, že si sama

zvolila muže? Copak ji chtěl jenom pro sebe? Znali ostatní muži taky takové pocity? A takovou bolest? Bylo to tím, že se jí jiný muž dotýkal? Byl to strach z toho, že ji ztratí?

Nebo to bylo víc než jenom to? Neměl pocit, že si zaslouží, aby ji ztratil? O svém životě u klanu mluvila úplně bez zábran, a on to přijímal jako každý jiný, dokud nezačal uvažovat o tom, co by tomu asi řekli jeho vlastní lidé. Vyprávěla by u Zelandonců stejně nenuceně o svém dětství? Tak dobře se hodila k lidem z tábora Lva. Přijali ji bez výhrad – ale bylo by to stejné, kdyby věděli o jejím synovi? Bylo mu proti mysli o tom vůbec uvažovat. Ale pokud se za ni tak styděl, neměl by se jí vzdát?

Žízeň nakonec přerušila jeho sebezpytování. Zastavil se, sáhl po vaku s vodou a zjistil, že ho zapomněl. A tak v sněhové závěji prorazil tenkou vrstvu ledu, nabral hrst sněhu do úst a pomalu ho nechal rozpouštět. To mu přešlo do krve, o tom vůbec nemusel přemýšlet. Od dětství mu vštěpovali, aby při žízni nikdy nejedl sníh, dokud neroztaje, pokud možná dřív, než přijde do úst. Kdo polykal nerozpuštěný sníh, podchladil si tělo. Dokonce rozpouštět sníh v ústech byla jenom nejzazší možnost.

Zapomenutý vak na vodu ho přiměl k tomu, aby na okamžik uvažoval o své situaci. Jídlo na cestu si taky nevzal, jak mu teď došlo. Byl prostě příliš zaujatý tím, že si neustále vybavoval zvuky v obydlí a mučil se představami, které v něm vyvolávaly.

Došel k rozlehlému sněhovému poli a ani se nezastavil, dokud se nepropadl. Kdyby měl jen trochu oči pro své okolí, napadlo by ho, že to bylo víc než jenom sněhová závěj. On však vůbec nepřemýšlel. Po prvních pár krocích prorazil krunýř, ale nepřistál ve sněhu, ale až po kolena ve vodě z tajícího sněhu. Jeho kožené obutí namazané tukem bylo dostatečně nepropustné, aby obstálo proti vlhkému sněhu, ale proti vodě nepomohlo. Úlek ho konečně vytrhl z jeho

myšlenek. Brodil se zpět, prolomil ještě víc ledu a brzy pocítil ledový chlad v stále studenějším větru.

Jak jen jsem mohl udělat něco tak hloupého, pomyslel si. Ani nic na převlečení nemám. Žádné jídlo na cestu, ani vak na vodu. Musím zpátky. Nejsem ani v nejmenším vybaven na delší cestu, co jsem si to jenom myslel? Víš přesně, nač jsi myslel, Jondalare, volal sama sebe k pořádku a zavřel oči, když se ho znovu zmocnila bolest.

Cítil ledový chlad v nohou a nepříjemné čvachtající vlhko. Uvažoval, jestli by se neměl pokusit nejdřív obutí vysušit, než se vydá na zpáteční cestu, ale pak mu došlo, že nemá ani pyrit, ani pazourek, ani troud. Jeho obutí bylo vycpané mamutí srstí. Ta byla i ve vlhkém stavu schopna uchránit mu nohy před omrznutím, pokud se bude neustále pohybovat.

Když sledoval své stopy zpět, přistihl se při vzpomínce na bratra. Připomněl si, jak Thonolan uvízl v tekutém písku u ústí Velké řeky a tam chtěl zůstat a zemřít. Poprvé pochopil v plné míře, proč Thonolan ztratil jakoukoliv životní vůli, když Tamije zemřela. Rozpomněl se, že jeho bratr se přece rozhodl zůstat u lidu své ženy, kterou miloval. Ajla je pro Mamutony stejně cizí jako on. Ne, opravil se, to není pravda. Ajla je teď Mamutonka.

Když se blížil k obydlí, spatřil velkou mohutnou postavu.

„Necije měla o tebe strach a poslala mě za tebou. Kde jsi byl?“ zeptal se Talut, když přizpůsobil svůj krok Jondalarovu.

„Byl jsem trochu venku.“

Velký náčelník přikývl. Že Ajla sdílela slasti s Rankem nebylo pro něho právě tak žádným tajemstvím jako Jondalarovo utrpení. „Máš mokré nohy.“

„Probořil jsem se ledem do vody. Považoval jsem to za závěj.“

Když scházeli dolů po svahu k obydlí, řekl Talut: „To obutí bys měl hned zout. Mám nějaké na výměnu, to ti dám.“

„Děkuju,“ řekl Jondalara najednou si uvědomil, jak velice stál po celou dobu stranou. Neměl nic vlastního, byl ve všem odkázán na dobrou vůli lidí z tábora Lva, i když šlo o nejnutnější oblečení a jídlo na cestu. Nechtěl žádat o víc, ale nezbylo by mu nic jiného, pokud by se skutečně chtěl vydat na cestu, a až bude skutečně pryč, nebude moct žít z jejich zásob.

„Tady jsi, no konečně,“ řekla Necije, když vešel do obydlí. „Jondalare, vždyť ty jsi úplně promrzlý, a mokrý jsi taky! Sundej to obutí! Donesu ti něco horkého napít.“

Necije mu donesla horký čaj a Talut mu dal pár starých bot a suché kalhoty. „Ty si můžeš nechat,“ řekl.

„Děkuju ti za všechno, co jsi pro mě udělal, ale přesto bych tě chtěl požádat o laskavost. Musím jít dál, musím zpátky domů. Byl jsem příliš dlouho pryč. Je načase, abych se vydal na zpáteční cestu, ale na to potřebuju nějaké vybavení a jídlo. Jakmile se oteplí, bude snadnější najít cestou potravu, ale pro začátek si musím vzít něco s sebou.“

„Můžeš mít, co potřebuješ. Rád ti všechno dám. I když ti mé oblečení je trochu velké, nosit je můžeš,“ řekl medvědovitý náčelník, pak se však přece jenom ušklíbl, uhladil si rozježený vous a dodal: „Ale mám lepší nápad. Proč nepožádáš Tuliji, aby tě vybavila?“

„Proč zrovna Tuliji?“ zeptal se Jondalar udiveně.

„Její první muž měl přibližně tvou postavu a já si jsem jistý, že má ještě hodně jeho věcí. Byly velmi dobré, toho si Tulije vždycky hleděla.“

„Ale proč by mi to měla dávat?“

„Ještě pořád sis u ní nevyzvedl svou vyhranou sázku. Když jí řekneš, že by sis ji vyzvedl ve formě vybavení na cestu, dá si záležet, abys dostal to nejlepší, aby se zbavila svého závazku,“ prohlásil Talut.

„Ach ano, máš pravdu,“ řekl Jondalar s úsměvem. Naprosto zapomněl na onu vyhranou sázku. Pomyslení, že přece jenom něco má, mu pozvedlo náladu. „Požádám ji o to.“

„Ale nemáš v úmyslu jít pryč, že ne?“

„Odejdu. Jakmile to jen půjde,“ řekl Jondalar.

Náčelník tábora Lva se posadil k vážnému rozhovoru. „Není radno vydávat se touto dobou na cesty, Jondalare. Všude taje sníh. Jenom se podívej, co se ti přihodilo při malé vycházce,“ řekl Talut. „Kromě toho jsem se těšil, že půjdeš s námi na letní setkání a taky se zúčastníš lovu mamutů.“

„Já opravdu nevím,“ řekl Jondalar. Všiml si, že mamot sedí a jí v blízkosti jednoho z ohnišť. Starý šaman mu připomněl Ajlu. Jondalar nevěřil, že by vydržel ještě jeden jediný den navíc. Jak by pak měl pomýšlet na to, aby tu zůstal až do letního setkání?

„Začátek léta je mnohem lepší čas na to, abys vyrazil. To je bezpečnější. Měl bys ještě počkat, Jondalare.“

„Rozmyslím si to,“ řekl Jondalar, i když neměl v úmyslu zůstat ani o den déle, než bude nutné.

„To udělej!“ řekl Talut. „Necije říkala, že mám dohlédnout, abys dostal trochu její horké polévky, kterou uvařila k snídani. Dala do ní poslední z těch dobrých kořenů.“

Jondalar si vyzkoušel Talutovo obutí, pak vstal a šel k ohništi, kde seděl mamot, aby snědl miskou polévky. Pozdravil starého muže, vzal si sám jednu z misek uložených nablízku a nabral si polévku. Pak usedl vedle starého šamana, vytáhl svůj jídelní nůž a vylovil kus masa.

Mamot vytřel miskou a odložil ji. Pak se obrátil na Jondalara a řekl: „Nemohl jsem jinak, než že jsem slyšel o tvém úmyslu brzy odcestovat.“

„Ano, zítra nebo pozítří. Jakmile budu mít všechno pohromadě,“ řekl Jondalar.

„To je příliš brzy!“ prohlásil mamot.

„Já vím. Talut říká, že je to možná nejhorší doba pro cestování, ale už jsem byl dřív na cestě v horší dobu.“

„Tak to nemyslím. Musíš zůstat ještě do svátku jara,“ řekl mamot vážně.

„Vím, že tenhle svátek je velká věc, všichni o tom mluví, ale já musím rozhodně jít.“

„Nemůžeš jít. Je to nebezpečné.“

„Proč? Jaký rozdíl už je v těch několika dnech? Sníh bude i později tát a budou povodně.“ Mladý host nemohl pochopit, proč starý muž tak trvá na tom, aby zůstal až do svátku jara, který pro něho nic moc neznamenal.

„Jondalare, já nepochybuju, že můžeš cestovat při každém počasí. Já ale nemyslel ani tak na tebe jako na Ajlu.“

„Na Ajlu?“ podivil se Jondalar a žaludek se mu stáhl. „Nechápu.“

„Zasvětil jsem Ajlu do několika praktik od ohniště Mamuta. Má při letošním svátku jara provést zvláštní obřad. Použijeme kořen, který přinesla od klanu. Jednou ho sama vzala... za vedení jejich mog-ura. Mám zkušenost s několika zázračnými rostlinami, které jsou schopné přenést tě do světa duchů, ale tenhle zvláštní kořen jsem ještě nikdy nevyzkoušel a Ajla ho taky ještě neužila sama. Oba tedy vyzkoušíme něco nového. Zdá se... nu ano, má jisté pochybnosti a... jisté změny by ji mohly rozrušit. Kdybys teď odešel, mohlo by to mít na Ajlu nepředvídatelný vliv.“

„Chceš tím říct, že tenhle obřad je nějakým způsobem pro Ajlu nebezpečný?“ zeptal se Jondalar.

„Styk se světem duchů není nikdy tak zcela bez nebezpečí,“ prohlásil šaman. „Už tam sice jednou byla, ale pokud se tam příště vydá sama bez jakéhokoliv řízení a rady, mohla by zabloudit. Proto ji vyučuji. Ajla bude ale odkázána i na pomoc těch, kteří k ní něco cítí a milují ji. Proto je nanejvýš důležité, abys byl při tom.“

„Proč já?“ řekl Jondalar. „My... už nejsme spolu. A jsou tu jiní, kteří... k ní něco cítí, kteří Ajlu milují. Jiní, kterým tyto city opětují.“

Starý muž se zvedl. „Nedokážu ti to vysvětlit, Jondalare. Prostě to cítím, je to jako vnuknutí. Můžu jenom říct, že mě obestřely zlé předtuchy, když jsem slyšel o tvém odchodu. Nevím přesně, co znamenají, ale raději bych viděl... ne, musím to říct mnohem důrazněji. Neodcházej, Jondalare! Jestli ji máš rád, slib mi, že odejdeš teprve po svátku jara,“ řekl mamot.

Jondalar vstal a díval se do vrásčité nevyzpytatelné tváře starého šamana. Vůbec to neodpovídalo jeho způsobu, aby něco požadoval bez udání důvodu. Proč bylo pro něho najednou tak důležité, aby on, Jondalar, tady zůstal? Věděl mamot něco, co neví on? Ať už to bylo cokoli, mamotovo tušení mu nahnalo strach. Jestli je Ajla v nebezpečí, nemůže odejít.

„Zůstanu,“ řekl. „Slibuju, že odejdu teprve po svátku jara.“

Trvalo několik dní, než Ajla znovu sdílela lůžko s Rankem, což věru nebylo tím, že by ji Ranek dostatečně nepovzbuzoval. Když ji o to poprvé přímo požádal, připadalo jí zatěžko mu to odmítnout. Její výchova v klanu na ni stále ještě mohutně působila, že si myslela, že učiní skutečně něco špatného, když mu to odmítne, a téměř očekávala, že se Ranek bude zlobit. Ten se však tvářil chápavě a řekl, že jistě potřebuje čas, aby si přivykla na tu myšlenku.

Ajla se dozvěděla o Jondalarově dlouhém pochodu po její noci s Rankem a tušila, že to musí mít něco společného s ní. Byl to snad jeho způsob, jak jí chce ukázat, že pro něho pořád ještě něco znamená? Jenom k ní byl ještě uzavřenější než dřív, pokud to vůbec bylo možné. Šel jí co nejvíc z cesty a mluvil s ní jen tehdy, když nebylo zbylí. Dospěla k závěru, že se musí mýlit a že už ji skutečně nemá rád. Byla smutná,

když se rozhodla, že se s tím musí smířit, snažila se však nedat na sobě nic znát.

Ranek naproti tomu dával víc než najevo, že ji miluje. Nadále na ni naléhal, aby s ním vklouzla pod jeho kožešiny a ve formálně uznávaném vztahu s ním sdílela jeho ohniště, jinými slovy, aby se stala jeho ženou. Nakonec přivolila – především proto, že jevil tolik pochopení – že s ním bude sdílet lůžko, ale co se trvalého spojení týče, žádný slib mu nedávala. Strávila s ním několik nocí, pak však zase nějakou dobu nechtěla, přičemž jí tentokrát připadalo snadnější mu to odmítnout.

Zdálo se jí, že to jde všechno příliš rychle. Ranek chtěl oznámit jejich zasnoubení o svátku jara, který se měl konat už za několik dní, ona však chtěla víc času na rozmyšlenou. Ráda s ním sdílela slasti, Ranek byl láskyplný a věděl, co má ráda. Dokonce se jí líbil, jenom něco chybělo. Měla pocit určité neúplnosti. I když chtěla a přála si, aby ho milovala – nemilovala ho.

Jondalar nezamhouřil oka, když byla Ajla společně s Rankem a napětí mezi nimi viditelně rostlo. Neciji připadalo, že ještě víc zhubnul, avšak v Talutově starém oblečení, které na něm plandalo, a s rozčuchaným zimním vousem se to nedalo tak přesně poznat. Dokonce Danug si všiml, že vypadá vyhuble a má propadlé oči, a domníval se, že zná příčinu. Jak by si přál mu pomoci! Jak Jondalar, tak Ajla pro něho znamenali hodně, ale pomoci jim nikdo nedokázal. Dokonce ani Vlk ne, i když jim přinášel víc útěchy, než tušil. Kdykoliv Ajla nespala u ohniště Mamuta, malý Vlk vyhledal Jondalara, což mladému muži dávalo pocit, že není sám odstrčený a může s někým sdílet svůj zármutek. Trávil ale taky stále více času s koňmi, někdy u nich dokonce spal, aby nemusel být v obydlí svědkem událostí, které ho tak trýznily. Jenom když se Ajla sama zabývala koňmi, úmyslně se v přístavbě neukazoval.

V příštích dnech se opět oteplilo a Jondalarovi připadalo stále obtížnější se Ajle vyhýbat. Přes sněhovou břečku a kaluže si stále častěji vyjížděla na koni, a i když se Jondalar snažil nepozorovaně zmizet, jakmile vešla do přístavby, několikrát se s ní náhodně srazil. Zamumlal pak nějakou omluvu a vzdálil se co nejrychleji.

Ajla často brala s sebou Vlka a občas i Rydaga, avšak když chtěla být naprosto volná, nechala vlčí štěně u Rydaga, čímž mu vždycky způsobila velkou radost. Víha a Vítěz si zatím zvykli na mladého Vlka a jemu se ve společnosti koní líbilo, ať už seděl s Ajlou Víze na zádech nebo běžel vedle ní a snažil se nebýt pomalejší než ona. Bylo to dobré cvičení a vítaná příležitost pro Ajlu opustit obydlí, v němž si všichni po dlouhé zimě připadali stále víc stísnění. Avšak před silnými city, které hlodaly v ní a kolem ní, nebylo úniku.

Začala řídit Vítěze voláním, pískáním a znameními, když jela na Víze, avšak pokaždé, když si myslela, že je načase, aby ho přivykla nosit na hřbetě jezdce, musela myslet na Jondalara a zase to odsunula. Přitom nešlo ani tak o vědomé rozhodnutí, jako spíš o vyčkávání, které vyplývalo z nespoutané naděje, že přece jenom jednou všechno dopadne tak, jak doufala, a že pak bude Vítěze cvičit Jondalar a taky na něm bude jezdit.

Jondalarovy myšlenky se ubíraly téměř stejným směrem. Při jednom jejich náhodném setkání ho Ajla povzbuzovala, aby si vyjel na Víze, že sama na to nemá čas a kůň musí po dlouhé zimě mít víc pohybu. Naprosto zapomněl, jak nekonečně vzrušující bylo sedět na zádech koně a jet s větrem o závod. A když pak viděl vedle sebe běžet Vítěze, který už dokonce předbíhal svou matku, snil o tom, že místo na Víze jede na mladém hřebečkovi vedle Ajly a Víhy. Sice se mu dařilo nějak klisnu řídit, ale měl pocit, že ho právě jenom trpí, a to v něm stále probouzelo lehkou nevoli. Víha byla Ajlin kůň, ovšem i když spočíval toužebným pohledem

na mladém hnědém hřebci a choval k němu nejvřelejší city, patřil Vítěz v jeho myšlenkách rovněž Ajle.

Čím víc se oteplovalo, tím víc myslel Jondalar na odchod. Rozhodl se dát na Talutovi radu a požádat Tuliji o vyrovnání sázky, aby si tak opatřil ošacení a vybavení na cestu, které nutně potřeboval. Tulije byla zase ráda, že se tak lehce zbavila svých povinností.

Jondalar se právě chystal připevnit řemen na svou novou temně hnědou halenu, když Talut přišel ke společnému ohništi. Pozitíří se měl slavit svátek jara. Všichni se snažili pořádně se umýt. Po vydatném pocení a odpočinku se rychle ponořili do studené řeky a pak v očekávání velkého dne odpočívali.

Poprvé od svého odchodu z domova měl Jondalar víc dobře vypracovaného hezky zdobeného oblečení, než bezprostředně potřeboval, stejně tak měl dost vaků, stanových kůží a jiných cestovních potřeb. Vždycky mu záleželo na dobré jakosti a Tulije měla radost, když chválil její umění. Od počátku to předpokládala a byla teď přesvědčená, že – ať už jsou ti Zelandonci kdokoliv – Jondalar pochází od vysoce postavených lidí.

„Tohle vypadá, jako by to bylo děláno přímo pro tebe, Jondalare,“ řekl Talut. „Ty řady korálů napříč přes ramena ti přesně padnou.“

„Ano, oblečení mi padne dobře, Tulije byla víc než velkorysá. Děkuji, že jsi mi to navrhl.“

„Jsem rád, že ses rozhodl počkat. Letní setkání se ti bude líbit.“

„Hm... eh... nechtěl bych...“ Jondalar se zoufale snažil najít správná slova, aby vysvětlil, proč neodešel, jak měl zprvu v úmyslu.

„... a já se postarám o to, aby tě vybrali hned pro první lov mamutů,“ pokračoval Talut, který se domníval, že

Jondalar zůstal, protože mu to on, Talut, poradil a protože ho pozval.

„Jondalare?“ řekla Degije trochu zděšeně. „Zezadu jsem si skoro myslela, že jsi Darnev.“

S usměvavou tváří ho obešla a prohlížela si ho od hlavy až na paty. Co viděla, to se jí líbilo. „Vždyť ty sis oholil vousy!“ řekla nakonec.

„Je jaro, a tak jsem si říkal, že je načase,“ řekl a opětoval její úsměv, přičemž jeho oči prozrazovaly, že se mu i ona líbí.

Degije byla nadšená jeho modrýma očima a vůbec celým vyzařováním, které z něho vycházelo. Avšak pak se zasmála a řekla, že už bylo načase, aby se důkladně očistil a oblékl si něco slušného. Úplně zapomněla, jak je hezký, když ho viděla jenom v Talutově odloženém oblečení a s nepěstěným vousem.

„Tahle halena ti sluší, Jondalare. Počkej, až přijdeš na letní setkání. Cizinci vždycky přitahují na sebe víc pozornosti a já si myslím, že se všechny Mamutonky postarají, abys měl pocit, že jsi skutečně velmi vítán,“ řekla se šelmovským úsměvem.

„Ale...“ Jondalar se vzdal vysvětlování, že nemá v úmyslu jít na letní setkání. Proč jim to říkat už teď? To může udělat i později, až bude skutečně připravený k odchodu.

Když všichni odešli, vyzkoušel si ještě druhé oblečení, tentokrát takové, které se lépe hodilo pro všední dny nebo na cesty. Pak vyšel ven a vyhledal náčelnici, aby jí ještě jednou poděkoval a ukázal jí, jak dobře mu věci padnou.

V předsíni narazil na Danuga, Rydaga a Vlka, kteří právě přicházeli zvenku. Danug držel na jedné ruce Rydaga a druhou nesl Vlka. Zahalili se do kožešin a vlasy měli stále ještě vlhké. Danug odnesl Rydaga po společném pocení dolů k řece a pak ho zase vynesl k obydlí. Teď postavil chlapce na zem a pustil i štěně.

„Vypadáš dobře, Jondalare!“ dal mu najevo Rydag znakovou řečí. „Připravuješ se na svátek jara?“

„Ano. A ty?“ zeptal se Jondalar rovněž znakovou řečí.

„Já mám taky nové oblečení. Necije mi je udělala ke svátku jara,“ odpověděl Rydag s úsměvem.

„A taky pro letní setkání,“ dodal Danug. „Ušila nové oblečení i mně, Laciji a Rugiji.“

Jondalar si všiml, že Rydagův úsměv pohasl, když se Danug zmínil o letním setkání. Zdálo se, že se na velké setkání netěší tolik jako ostatní.

Když Jondalar odhrnul těžký závěs a vyšel ven, zašeptal Danug Rydagovi, aby ho někdo jiný slyšel: „Neměli bychom mu říct, že venku stojí Ajla? Pokaždé, když ji vidí, tak před ní uteče.“

„Ne. Vždyť ji chce vidět. A ona jeho taky. Vydávají správné signály, ale říkají špatná slova,“ dal mu na srozuměnou Rydag znakovou řečí.

„Máš pravdu. Ale čím to, že to nepoznají? Jak by se mohli jinak dorozumět?“

„Že by zapomněli na slova a dbali jenom na znamení,“ odpověděl Rydag s úsměvem, jaký lidé klanu neznali, pak vzal štěně do náruče a nesl je dovnitř do obydlí.

Co mu oba chlapci neřekli, objevil Jondalar, sotva vyšel ven. Ajla stála u koní před vchodem. Právě svěřila Vlka do ochrany Rydaga a těšila se na dlouhou vydatnou vyjížďku, aby se zbavila napětí, které cítila. Ranek si přál její souhlas ještě před svátkem jara, ale ona se nemohla rozhodnout. Když uviděla Jondalara, hned ji napadlo, aby ho vyzvala k vyjížďce na Víze, jak už to udělala dřív několikrát. Koneckonců věděla, jak rád jezdí na koni, a doufala, že jeho láska ke koním ho přiblíží i jí. Ale dnes se nechtěla vyjížďky vzdát. Těšila se na to a právě chtěla vyrazit.

Když k němu ještě jednou pohlédla, vzalo jí to dech. Ostrou pazourkovou břitvou si oholil vous a vypadal proto

přibližně tak jako minulého léta, když přišel do jejího údolí a její srdce přiměl, aby tlouklo až v krku a vháněl jí červeň do tváří. Odpovídal na její tělesné signály rovněž nevědomky svými signály. „Oholil sis vous,“ řekla Ajla.

Aniž si to uvědomila, řekla to zelandonsky. Jemu trvalo chvíli, než si uvědomil, co bylo jiné, ale pak se tomu prostě usmál. Jak dlouho už neslyšel vlastní řeč! Ten úsměv ji povzbudil a něco ji napadlo.

„Právě jsem si chtěla vyjet na Víze a už delší dobu myslím na to, že by měl někdo začít zvykat Vítěze na jezdce. Nepojedeš s námi a nepokusíš se jet na něm? Počasí je vhodné. Sníh už téměř zmizel, ukazuje se nová tráva a půda už není úplně tvrdá, kdyby někdo spadl z koně,“ řekla a chtěla odjet dřív, než se stane něco, co by ho přimělo si to rozmyslet a zase se odtáhnout.

„Hm... já nevím.“ Jondalar váhal. „Myslel jsem, že bys na něm chtěla poprvé jet sama.“

„Na tebe je zvyklý, Jondalare, a ať už na něm jede kdokoliv jako první, pomohlo by, kdyby u toho byli dva. Jeden ho může uklidňovat a starat se, aby stál klidně, než druhý nasedne.“

„To máš asi pravdu,“ řekl Jondalar se svraštělým čelem. Nevěděl, jestli s ní má jet nahoru do stepi, ale taky nevěděl, jak by jí to měl odmítnout. A kromě toho už si dávno přál jet na koni. „Jestli opravdu chceš, abych to udělal, tak bych to asi měl udělat.“

„Já zajdu pro ohlávku s řemeny na řízení, které jsi pro něho udělal,“ řekla Ajla a už běžela do přístavby, aby si to snad nerozmyslel. „Vyjdi s nimi zatím nahoru na svah.“

Jondalar už začínal mít pochybnosti, ale než stačil něco říct, byla pryč. Přivolal tedy koně a vydal se s nimi na cestu nahoru k širé rovině. Ještě tam nedorazili, když je Ajla dohonila. Nevzala s sebou jenom ohlávku s provazem, ale i vak s jídlem a vak s vodou. Když dorazili nahoru, zavedla

Víhu k velkému hrbolu, který už použila častěji, když někdo z tábora Lva chtěl nasednout na klisnu, zvlášť někdo z mladších Mamutonů. Navyklým švihem se vyhoupla na záda plavé klisny.

„Nasedni, Jondalare. Můžeme jet ve dvou.“

„Ve dvou?“ řekl téměř v panice. Na to nepomyslel a nejraději by rovnou utekl.

„Musíme najít nějaký hezčí rovnější úsek. Tady se o to nemůžeme pokoušet. Vítěz by mohl zapadnout do nějaké škvíry v zemi nebo seběhnout dolů po svahu,“ řekla.

Byl v pasti. Jak měl odmítnout jet ten krátký úsek s ní na jednom koni? Stoupl na hrbol, pak opatrně nasedl a snažil se odsednout co nejvíc od Ajly, aby se jí ani nedotkl. Sotva seděl, dala znamení Víze, aby vyrazila.

Nemohl proti tomu nic dělat. Nemohl na pádícím koni zabránit tomu, aby se k ní nesunul stále blíž. Cítil teplo jejího těla i přes oblečení, cítil jemnou a příjemnou vůni květů, které používala na mytí a k tomu její důvěrně známou ženskou vůni. Při každém kroku, který kůň udělal, cítil její nohy, její boky, zadek, který se k němu tiskl – a všechno ho vzrušovalo. Hlava mu plavala a musel se držet, aby ji nepolíbil na krk, neobjal ji a nesevřel její pevné prsy.

Proč na tohle přistoupil? Proč jí to rovnou neodmítl? Co už na tom záleželo, jestli pojede na Vítězovi nebo ne? Společně už nikdy na koni nebudou cestovat. Slyšel, co si všichni povídají: Ajla a Ranek oznámí o svátku jara své zasnoubení. Sám se pak vydá na cestu domů.

Ajla dala Víze znamení, aby zastavila. „Co myslíš, Jondalare? Před námi je hezký rovný úsek.“

„Ano, vypadá to tak,“ řekl a seskočil z koně.

Ajla přehodila nohu Víze přes krk a seskočila na druhé straně. Dýchala rychle, ve tváři byla zarudlá a oči jí blýskaly. Hluboce vdechovala jeho vůni, přímo tála v jeho tělesném teple a vzrušil ji dotek jeho pohlaví. Cítila, jak velice po ní

touží. Proč tak pospíchá, aby se mě zbavil, pomyslela si. Proč mě nechce? Proč mě už nemiluje?

S koněm mezi sebou se oba snažili zase nabýt rozvahu. Ajla písknutím přivolala Vítěze – bylo to jiné písknutí než to, kterým přivolávala Víhu. A když ho poplácala po krku, podržela ho a promluvila s ním, byla schopná se opět podívat na Jondalara.

„Nasadíš mu ohlávku?“ zeptala se a vedla hřebečka ke hromadě kostí, kterou spatřila nablízku.

„Já nevím. Co bys udělala ty?“ řekl Jondalar. I on se zase ovládl a představa, že teď konečně pojedje na Vítězovi, ho přivedla na jiné myšlenky.

„Abych řídila Víhu, na to jsem nikdy nic nepoužívala, to jsem jí dávala prostě na srozuměnou pohyby svého těla. Ale Vítěz je zvyklý, že ho vodíme na provaze. Myslím, že bych mu ji raději dala,“ řekla.

Společně dali Vítězovi ohlávku. Cítil, že se chystá něco neobvyklého, a byl živější než obvykle, proto ho hladili a poklepávali po slabinách, aby ho uklidnili. Pak naskládali na sebe pár mamutích kostí, aby mohl Jondalar nasednout, a zavedli Vítěze k hromadě. Na návrh Ajly mu Jondalar drbal krk a záda a pak se o něho opřel celou vahou, dál ho drbal a hladil, aby si tak Vítěz na něho úplně zvykl.

„Jakmile budeš nahoře, vezmi ho kolem krku. Může se stát, že se tě pokusí shodit,“ řekla Ajla a uvažovala, co by mu v posledním okamžiku mohla ještě poradit. „Přece jenom už na cestě z údolí sem nesl na zádech břemeno. Třeba mu to nepřipadne ani tak zatěžko, aby si na tebe zvykl. Drž pevně lano, aby nespadlo a Vítěz na ně nestoupl. Jinak bych ho prostě nechala běžet, kam se mu zachce a dokud se neunaví. Já pojedu za vámi na Víze. Jsi připravený?“

„Myslím, že ano,“ řekl Jondalar a neklidně se usmíval.

Jondalar stoupl na hromadu kostí, opřel se o huňaté silné zvíře a domlouval mu, zatímco mu Ajla držela hlavu. Pak mu

pomalu položil nohu na záda, opatrně na něho usedl a vzal ho kolem krku. Když Vítěz na sobě ucítil těžkou váhu, svěsil uši. Když ho Ajla pustila, začal vyvádět, vzepjal se na zadní, hrbil a prolamoval záda a snažil se za každou cenu břemeno shodit. Nakonec vyrazil tryskem do stepi.

Jondalar přivřel oči, aby viděl v chladném větru, a pak se ho zmocnila obrovská radost. Viděl, jak země pod ním ubíhá, a nemohl to pochopit. Skutečně jel na mladém hřebci a bylo to přesně tak vzrušující, jak si to představoval. Zavřel oči, cítil pod sebou mohutnou sílu, když se svaly pod ním napínaly a stahovaly. Zaplavil ho pocit, že prožívá něco mimořádného, jako by se poprvé ve svém životě účastnil zázraku a stvoření Velké Matky samotné.

Všiml si, že se mladý hřelec unavil a slyšel jiný dusot kopyt, otevřel oči a viděl vedle sebe Ajlu na Víze. Rozzářený nadšením se na ni usmál, a úsměv, kterým mu na to odpověděla, mu rozbušil srdce ještě víc, pokud to vůbec bylo možné. Všechno ostatní pro ten okamžik ztratilo význam. Celý svět sestával pro Jondalara v této chvíli z nezapomenutelné jízdy na zádech pádícího mladého hřebce a bolestně krásného úsměvu ve tváři ženy, kterou miloval.

Konečně Vítěz zpomalil a nakonec zastavil. Jondalar seskočil. Mladý hřelec tam stál s hlavou svěšenou téměř až k zemi, s nohama od sebe, a slabiny se mu zvedaly a klesaly, jak těžce oddechoval. Víha se přiblížila a Ajla sesedla. Donesla z koše pár kusů měkké kůže, podala jednu Jondalarovi, aby mohl utřít zpoceného Vítěze, a sama začala utírat Víhu. Oba vyčerpaní koně se postavili těsně k sobě a vzájemně se o sebe opírali.

„Na tuhle jízdu nezapomenu po celý svůj život,“ řekl Jondalar.

Tak uvolněný nebyl už dávno a Ajla cítila, jak je vzrušený. Podívali se na sebe, usmívali se, smáli se, sdíleli spolu zázrak okamžiku. Aniž o tom uvažovala, postavila se

na špičky, aby ho políbila. Už chtěl její polibek opřevovat, když si vzpomněl na Ranka. Ztuhl a vymanil se z jejího objetí.

„Nezahrávej si se mnou, Ajlo,“ řekl chraptivým hlasem. Stálo ho velké přemáhání, aby ji od sebe odstrčil.

„Že si zahrávám?“ řekla a její oči prozrazovaly, jak ji to ranilo.

Jondalar zavřel oči, stiskl zuby a chvěl se, tolik se musel přemáhat, aby se ovládl. A pak, najednou, jako by se protrhla hráz, bylo toho na něho příliš. Popadl ji a líbal. A byl to brutální a zoufalý polibek, z kterého je oba bolela ústa. Vzápětí se Ajla ocitla na zemi a Jondalar zasunul ruku pod halenu a škubal šňůrou, kterou ji měla převázanou.

Chtěla mu pomoci, aby ji uvolnil, ale tak dlouho nedokázal čekat. Netrpělivě ji popadl oběma rukama za měkkou kůži nohavic a vši silou potlačované vášně, která se už nedala zadržet, je roztrhl. Slyšela jen, jak švy praskají. Okamžik se zaobíral vlastním opaskem, pak už byl na ní, bezuzdný ve své zběsilosti a jeho tvrdý pulzující úd ji hledal.

Sáhla dolů, aby mu pomohla a vedla ho a přitom cítila, jak její vlastní vzrušení roste, když si uvědomila, co tak zoufale chce. Avšak co ho hnalo k téhle zběsilosti? Proč je v takových nesnázích? Copak nevidí, že je pro něho připravená? Po celou dlouhou zimu na něho čekala. Nebyl okamžik, kdy by nebyla ochotná se mu vzdát. Jako by její tělo jenom čekalo na jeho potřebu, na jeho znamení. Na nic jiného po celou dobu nečekala. Do očí jí vhrkly slzy touhy a lásky. Jak dlouho čekala, kdy po ní zase zatouží!

S náruživostí, která byla potlačovaná stejně jako jeho, se mu otevřela, přijala ho a dala mu to, o čem si myslel, že si bere násilím. Odevzdala se mu cele. Když se odtáhl, hladověla po tom, aby se vrátil a znovu ji vyplnil. Vzpínala se proti němu, narážela proti jeho horkému údu a cítila, jak ji

přemáhá vzrušení. Prohnula se v zádech, aby cítila jeho pohyb, aby o něho třela svůj bod rozkoše a stýkala se s ním.

Křičel rozkoší, tak neuvěřitelný to byl pocit, že ji vlastní. Stalo se mu to poprvé v životě. Oni dva se k sobě hodili, byli pro sebe stvořeni. Ach, Matko, ach, Dono, jak mu chyběla! Jak po ní toužil! Jak ji miloval! Zajel do ní, cítil její vlhké objetí, cítil, jak ho do sebe nasává, žádá si ho víc a víc, dokud se celý jeho úd do ní neponořil.

Vlny nezměrné rozkoše ho přemáhaly, vracely se s každým jeho pohybem. A znovu se do ní nořil a znovu a znovu, zatímco ona ho objímala, hladověla po něm, šířaná touhou. Jondalar se zbavil všech zábran, stále znovu do jí zajížděl, a ona se pokaždé vzepřela proti němu, cítil, jak se jejich vzrušení stupňuje až k vyvrcholení, dokud se přes ně nepřelila poslední vlna rozkoše.

Nehnutě ležel na ní, uprostřed širé stepi, v níž právě klíčil nový život. Najednou ji k sobě přitiskl, skryl hlavu na jejím krku a volal její jméno: „Ajlo, Ajlo, má Ajlo!“

Pokryl polibky její krk, ústa a pak zavřené oči. Pak stejně rychle, jak začal, zase přestal. Odtrhl se od ní, vzepřel se na lokty a díval se na ni.

„Ty pláčeš! Ublížil jsem ti! Ach, Matko, co jsem ti udělal?“ ptal se. Vyskočil a díval se, jak s roztrženým oblečením leží na holé zemi. „Dono! Ach, Dono, co jsem to udělal? Já ji znásilnil! Jak jenom jsem to mohl udělat? Zrovna ji, která od počátku znala jenom tuhle bolest! A teď jsem jí udělal totéž! Ach, Dono! Ach, Matko! Jak jsi jen mohla připustit, abych to udělal?“

„Ne, Jondalare!“ řekla Ajla a posadila se. „Tak nemluv. Vždyť jsi mi neublížil.“

Ale on to nechtěl slyšet. Obrátil se k ní zády, nemohl na ni hledět. Rukama si zakryl tvář. Nedokázal se otočit. Odešel, pln zlosti na sebe, styděl se a cítil lítost. Pokud si nemohl být jistý, že jí neublížil, musel od ní udržovat odstup a postarat

se, aby se ani ona k němu nepřiblížila. Dělá dobře, že si zvolila Ranka, pomyslel si. Já si ji nezasloužím. Slyšel, že vstává a jde ke koním. Pak slyšel, jak k němu přichází a cítil její ruku na své paži.

„Jondalare, ty jsi mi...“

Trhl sebou. „Nedotýkej se mě!“ vyjel na ni pln pocitu viny a zlosti na sebe.

Ucukla. Co už zase udělala špatně?

„Jondalare...?“ řekla a opět přistoupila k němu.

„Nepřibližuj se ke mně! Neslyšela jsi mě? Jestli se mě dotkneš, mohl bych se zapomenout a znovu tě znásilnit!“ Znělo to jako hrozba.

„Neznásilnil jsi mě, Jondalare,“ řekla, když se otočil a odcházel. „Nikdy mě nemůžeš znásilnit. Není okamžik, kdy bych nebyla pro tebe připravená...“

Ale jeho myšlenky byly tak plné lítosti a nenávisti k sobě, že to vůbec neslyšel.

Nezastavil se ani na okamžik a šel zpátky k táboru Lva. Chvilí se dívala za ním, pokusila se srovnat si myšlenky. Pak se obrátila ke koním. Vzala do ruky Vítězovu uzdu, druhou rukou se přidržela hřívý Víhy, nasedla a brzy Jondalara dohonila.

„Nechceš přece jít celou cestu zpátky pěšky, nebo snad ano?“ řekla.

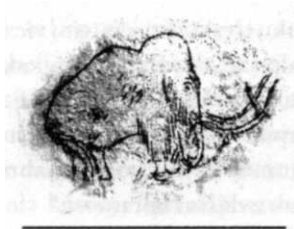
Nejdřív vůbec neodpověděl, ano, dokonce k ní ani neotočil hlavu. Jestli si namlouvá, že za ní znovu bude sedět na koni... pomyslel si, když jela vedle něho. Koutkem očí viděl, jak vede mladého hřebce za sebou, a tak k ní nakonec obrátil tvář.

Podíval se na ni pln něžnosti a touhy. Připadala mu rozkošnější a žádoucnější než kdy předtím, teď, kdy si byl jistý, že všechno pokazil.

Ajla bolestně toužila po jeho blízkosti, aby mu řekla, jak to bylo nádherné, jak si připadá naplněná a dokonalá, ano, a

jak velice ho miluje. Avšak on se tak zlobil, že byla celá zmatená. Nevěděla, co by měla říct.

Hleděli na sebe, toužili po sobě, všechno je k sobě táhlo, ale mlčenlivě volání lásky zaniklo ve vzájemném nepochopení a v rozdílných kulturních představách, které jim oběma přešly do krve.

„Myslím, že bys měl jet zpátky na Vítězovi,“ řekla Ajla.
„Pěšky je to dlouhá cesta.“

Dlouhá cesta, pomyslel si. Jak daleko teď byl od domova? Ale přikývl a následoval ji k balvanu na okraji malého potoka. Vítěz nebyl zvyklý nosit jezdce. Jondalar musel být při nasedání stále ještě opatrný. Hřbec opět svěsil uši a podrážděně se vzpínal, ale nakonec se uklidnil a následoval jako obvykle svou matku.

Při zpáteční cestě nepadlo mezi nimi ani slovo, a když dorazili k obydlí, byli oba rádi, že lidé byli buď uvnitř nebo někde v okolí, kde je neviděli. Nikomu z nich nebylo do řeči. Jakmile se koně zastavili, Jondalar sesedl a šel k přednímu vchodu. Měl pocit, že by měl přece jenom něco říct, a otočil se právě ještě v okamžiku, než Ajla vešla do přístavby.

„Hm... Ajlo?“

Zastavila se a vzhledla.

„Víš, to jsem myslel upřímně. Na tohle odpoledne nikdy nezapomenu. Na tu jízdu myslím. Moc ti děkuju.“

„Neděkuj mně, Jondalare. Poděkuj Vítězovi.“

„To jistě, ale Vítěz to neudělal sám.“

„Ne, jel jsi společně s ním.“

Chtěl říct ještě něco, ale pak si to rozmyslel, vraštil čelo, díval se do země a zmizel předním vchodem.

Ajla se chvíli dívala na místo, kde stál, zavřela oči a musela se bránit pláči. Jakmile se zase ovládla, šla dovnitř.

I když se koně cestou napili, nalila jim vodu do velké kádě, donesla kus měkké kožesiny a Víhu ještě jednou utřela. Potom ji vzala kolem krku, opřela se o ni a přitiskla si čelo na ježatý krk této staré přítelkyně, jediné přítelkyně, kterou měla, když žila sama v údolí. Brzy se o ni opřel i Vítěz a ona byla mezi nimi najednou jako v kleštích. Ale tenhle důvěrně známý stisk ji přece jenom trochu utěšil.

Mamot viděl, že Jondalar přišel, a slyšel hlomozit Ajlu a koně v přístavbě. Měl neodbytný pocit, že něco není v pořádku. Když se objevila u ohniště, podíval se na její oblečení a napadlo ho, jestli snad nespádla z koně a nezranila se, ale muselo to být ještě něco jiného. Něco, co jí působilo velký zármutek. Pozoroval ji ze skrytu svého lůžka. Převlékla se do něčeho jiného. Všiml si, že měla oblečení roztržené. Muselo se něco stát. Přiběhl Vlk, hned vzápětí za ním Rydag s Danugem, který jí hrdě podával síť s několika rybami. Ajla se usmála a blahopřála oběma rybářům, ale sotva přešli k ohništi Lva, aby odevzdali svůj úlovek a vysloužili si ještě další chválu, vzala vlčí štěně do náruče a hýčkala je. Starý muž si dělal starosti. Zvedl se a šel k Ajle.

„Rád bych s tebou prošel ještě jednou ten klanový obřad s kořenem,“ řekl. „Jenom pro jistotu, že jsme všechno udělali dobře.“

„Cože?“ zeptala se, a teprve teď ho viděla. „Ach... jestli chceš, tak ano, mamote.“

Položila Vlka do koše, ale ten hned zase vyskočil a vystřelil k ohništi Lva a k Rydagovi. Nechtělo se mu odpočívat...

Byla zamyšlená a zabývala se něčím, co jí působilo trápení. Vypadala, jako by měla pláč na krajíčku.

„Říkala jsi,“ řekl mamot, aby ji přiměl k hovoru a třeba i k tomu, aby mu trochu vylila své srdce, „říkala jsi, že tě Iza naučila ten nápoj připravovat.“

„Ano.“

„A jak se sama máš na to připravit, to ti taky řekla. Máš všechno, co potřebuješ?“

„Musím se nejdřív očistit. Nemám sice zrovna přesně to, co bych potřebovala, protože je teď jiná roční doba, ale můžu k tomu použít i jiné věci.“

„Mog-ur, tvůj Kreb, byl to on, kdo nad tebou bděl?“

Zaváhala. „Ano.“

„Musel být velmi mocný.“

„Jeho totemem byl jeskynní medvěd. Ten ho vyvolil a ten mu propůjčil velkou moc.“

„Účastnili se obřadu s kořenem ještě další lidé?“ Ajla svěsila hlavu a přikývla.

Bylo tam něco, co mu neřekla, pomyslel si mamot a uvažoval, jestli je to důležité. „Pomohli mu, aby nad tím bděl?“

„Ne. Krebova moc přesahovala moc všech ostatních. Vím to, cítila jsem to.“

„Jak jsi to cítila, Ajlo? To jsi mi nikdy nevyprávěla. Myslel jsem, že ženy klanu jsou vyloučeny z účasti na nejtajnějších obřadech.“

Opět sklopila oči. „To taky jsou,“ řekla tiše.

Zvedl jí bradu. „Možná bys mi to měla vyprávět, Ajlo.“

Přikývla. „Iza mi nikdy neukázala, jak se nápoj připravuje. Řekla, že jenom na učení je to příliš posvátné. Já se snažila, abych to udělala přesně tak, jak to mělo být. Když jsme šli na setkání klanu, nechtěli mog-urové, abych pro ně nápoj připravila. Říkali, že nepatřím ke klanu. Možná měli pravdu,“ dodala Ajla a sklopila znovu oči. „Ale nebyl tam nikdo jiný.“

Prosila ho snad teď o pochopení? divil se mamot.

„Myslím, že jsem udělala nápoj příliš silný, nebo ho bylo mnohem víc, než mělo být. Nevypili ho všichni. Později, po tanci žen, jsem našla zbytek. Motala jsem se a nedokázala jsem myslet na nic jiného, než že mě Iza nabádala, že je nápoj příliš posvátný na to, aby se něco z něho mohlo vylít. Proto jsem ho vypila. Co se stalo pak, to už nevím – a přesto na to zřejmě nikdy nezapomenu. Nějak jsem našla Kreba a mog-ury a on mě zapojil do obřadu. Vrátil se se mnou zpátky úplně na počátek vzpomínek. Pamatuju se, že jsem dýchala teplou vodu moře, na to, že jsem se prohrabávala hlínou... klan a Druzí lidé mají stejné předky – věděl jsi to?“

„Nepřekvapuje mě to,“ řekl mamot a pomyslel si, co by dal za takovou zkušenost a takový zážitek!

„Ale měla jsem taky strach, zvlášť než mě Kreb našel a vedl mě.“

A... potom... potom jsem to už nikdy nebyla tak docela já. Někdy mě děsí mé sny. Myslím, že ze mě udělal někoho jiného.“

Mamot přikývl. „To by mohlo být vysvětlení,“ řekl. „Divil jsem se, čím to je, že bez jakékoliv výuky můžeš mít tolik zkušeností.“

„Ale Kreb se taky změnil. Dlouhou dobu to nebylo mezi námi takové jako dřív. Společně se mnou viděl něco, co nikdy předtím neviděl. Ublížila jsem mu, nevím jak, ale ublížila jsem mu,“ řekla Ajla a slzy jí vhrkly do očí.

Mamot ji vzal kolem ramen a ona se tiše rozvzlykala. Její slzy se proměnily v potok a ona vzlykala a otrásala se. Rozplakala se kvůli Krebovi, ale pak plakala ze smutku, zmatku a nešťastné lásky.

Jondalar všechno sledoval od společného ohniště. Cítil potřebu jít za ní a nějak to napravit, ale lámal si hlavu, co by měl říct. Když viděl Ajlu plakat, byl si jistý, že starému šamanovi všechno pověděla. Tvář mu hořela studem. Musel

nepřetržitě myslet na to, co se stalo nahoře ve stepi, a čím víc na to myslel, tím se mu to zdálo strašnější.

Neudělal nic jiného, než že odešel. Ani se nepokusil jí pomoci, ani jí neřekl, že toho lituje a jak se proto hrozně stydí. Jondalar se nenáviděl, chtěl odejít, všechno sbalit, odtáhnout, aby už nemusel na oči Ajle, mamotovi a komukoliv jinému. Ale slíbil mamotovi, že zůstane až do svátku jara. Mamot mnou teď musí pohrdat, pomyslel si. Bylo by to tak zlé nesplnit ještě další slib? Ale bylo to víc než slib, co ho zdržovalo. Mamot řekl, že Ajla by mohla být v nebezpečí, a tak i když se nenáviděl a toužil utéci, nemohl nechat Ajlu v nebezpečí samotnou.

„Je ti teď líp?“ zeptal se mamot, když se posadila a osušila si oči.

„Ano,“ řekla.

„A nezranila ses?“

Ta otázka ji překvapila. Jak to mohl vědět? „Ne, ani trochu, ale on si to myslí. Kdybych mu tak dokázala porozumět!“ řekla a opět hrozilo, že se rozpláče. Pak se pokusila o úsměv. „Když jsem žila u klanu, neplakala jsem tolik. Oni nesnášeli pláč. Iza si myslela, že mám nemocné oči, protože mi vyhrkly slzy, když jsem byla smutná. Chtěla je vždycky léčit zvláštním lékem, když jsem plakala. A já se ptala, jestli tomu je tak jenom u mě, nebo jestli všem Druhým lidem vlhnou oči.“

„Teď to víš,“ řekl mamot s úsměvem. „Slzy nám byly dány, abychom lépe snášeli bolest. Život není vždycky snadný.“

„Kreb říkal, že není jednoduché žít s mocným totemem. Měl pravdu. Jeskynní lev dává mohutnou ochranu, ale je třeba taky obstát v těžkých zkouškách. Vždycky jsem se z nich poučila a vítala je, ale snadné to není.“

„Ale myslím, že je to nutné. Byla jsi vyvolena, protože s tebou má Matka své záměry.“

„Proč právě já, mamote!“ zvolala Ajla lítostivě. „Nechci být nic zvláštního. Nechtěla bych být ničím jiným, než jsem, chci si najít druhu a mít děti jako každá žena.“

„Musíš být tím, co je ti souzeno, Ajlo. To je tvůj osud, tvé určení. Kdybys nebyla schopná to udělat, Matka by tě nevyvolila. Možná jde o něco, co může vykonat jenom žena. Ale nebuď nešťastná, děvenko. Tvůj život nebudou jenom zkoušky a obtíže. Zažiješ i štěstí. Možná ale nebude takové, jaké bys chtěla nebo jaké sis myslela, že by mělo být.“

„Mamote, jeskynní lev je teď taky Jondalarův totem. Byl vyvolen a poznamenán stejně jako já.“ Bezděčně si sáhla rukou na jizvy na noze, ale ty byly skryté v nohavicích. „Myslela jsem, že byl vyvolen pro mě, protože žena s mocným totemem potřebuje muže rovněž se silným totemem. Teď už si tím nejsem tak jistá. Myslíš, že se stane mým druhem?“

„To je věcí Matky, aby to určila, a ať uděláš cokoli – nic na tom nezměníš. Ale pokud bude vyvolen, bude i k tomu důvod.“

Ranek věděl, že si Ajla vyjela s Jondalarem. Společně s několika dalšími šel lovit ryby, ale po celý den si dělal starosti, že by urostlý statný Zelandonec mohl Ajlu získat zpátky. V Darnevově oblečení vypadal Jondalar překvapivě dobře a řezbář se svým vyvinutým citem pro vše krásné si dobře uvědomoval jeho nepopiratelnou přitažlivost, především pro ženy. Teď mu spadl kámen ze srdce, že jsou stále ještě odděleni a zřejmě si vzdáleni víc než kdy předtím. Avšak když Ajlu požádal, aby přišla k němu do jeho lůžka, řekla, že je unavená. Usmál se a řekl jí, jen ať se vyspí. Když nechtěla spát s ním, byl přece jenom rád, že bude spát sama.

Ajla nebyla ani tak unavená tělesně, jako naprosto duševně vyčerpaná. Dlouho ležela bdělá a přemýšlela. Byla ráda, že Ranek nebyl doma, když se s Jondalarem vrátili, a byla mu vděčná, že se nezlobil, když odmítla přijít k němu – stále ještě očekávala zlostný výbuch a trest, že se odvážíla být neposlušná. Ale Ranek nic nežádal, a to, že byl ohleduplný, ji přimělo k jinému rozhodnutí.

Pokusila se získat jasno v tom, co se vlastně stalo – a především, co cítí. Proč si ji Jondalar vzal, když ji vůbec nechtěl? A proč se k ní choval tak hrubě? Téměř jako Broud. A proč byla přesto tak ráda, když si ji vzal? Když si ji bral Broud násilím, bylo to pro ni pokaždé utrpení. Byla tohle láska? Působilo jí to snad rozkoš proto, že ho miluje? Ale Ranek ji taky přiměl k tomu, aby cítila rozkoš, a Ranka nemilovala, nebo snad přece?

Možná ho přece jenom miluje, rozhodně jistým způsobem, ale tím to nebylo. Protože byl Jondalar tak netrpělivý, podobalo se to jejím zážitkům s Broudem, a přesto to nebylo totéž. Byl hrubý a vzrušený, ale neznásilnil ji. Rozdíl dobře znala. Broud jí chtěl jenom ublížit a podrobit své vůli. Jondalar po ní naopak toužil a ona mu na to odpovídala každým kouskem svého těla a byla pak uspokojená a nic jí nechybělo. Nikdy by necítila něco podobného, kdyby jí ublížil a zranil. Nutil by ji k tomu, kdyby nechtěla? Ne, pomyslela si, to by neudělal. Kdyby něco namítala, kdyby ho od sebe odstrčila, nenaléhal by na ni, o tom byla přesvědčená. Ale ona nic nenamítala, naopak, chtěla ho, a to musel vycítit.

Toužil po ní – ale miloval ji taky? Pouhé přání sdílet s ní slasti zdaleka ještě neznamenalo to, že ji miluje. Láska možná způsobuje, že jsou slasti hlubší, ale zřejmě bylo možné vychutnávat je i bez lásky. To jí dokázal Ranek. Ranek ji miloval, o tom nepochybovala. Chtěl se s ní dát dohromady, založit s ní vlastní ohniště a chtěl její děti u svého ohniště.

Jondalar ji nikdy nepožádal, aby se s ním spojila, a nikdy neřekl, že by chtěl její děti.

A přesto ji kdysi miloval. Možná cítil rozkoš, protože ho milovala ona, i když ji už sám nemiloval. Přitom po ní stále ještě toužil a vzal si ji. Proč jenom byl potom tak chladný? Proč ji znovu odvrhl? Proč ji přestal milovat? Kdysi si myslela, že ho zná. Teď už ho vůbec nechápala. Obrátila se na bok, stočila se do klubíčka a tiše plakala, protože si přála, aby ji Jondalar znovu miloval.

„To jsem rád, že jsem nezapomněl Jondalara pozvat na první lov mamutů,“ řekl Talut Neciji, když se stáhli k ohništi Lva. „Celou noc opracovával hrot oštěpu. Myslím, že mu opravdu záleží na tom, aby šel s námi.“

Necije se na něho podívala, pozvedla obočí a potřásla hlavou. „Lov mamutů, to je to poslední, nač asi myslí,“ řekla a upravila kožešinu kolem spící hlavičky nejmladší dcerky. Láskyplně se usmála na svou nejstarší, která se stulila vedle mladší sestry. Její dívčí postava už získávala ženské tvary. „Příští zimu to musíme nějak zařídit, aby měla Lacije vlastní lůžko. Vždyť už bude žena. Rugije ji ostatně bude postrádat.“

Talut se ohlédl a viděl, jak jejich host oklepává pazourek a přitom se pokouší přes ostatní ohniště dohlédnout k Ajle. Když ji nikde neviděl, podíval se k ohništi Lišky. Talut obrátil hlavu a viděl, že si jde Ranek lehnout sám. I on se neustále díval naproti k Ajlině lůžku. Zřejmě má Necije pravdu, pomyslel si.

Jondalar zůstal tak dlouho vzhůru, dokud poslední člen tábora neodešel od společného ohniště. Právě opracovával dlouhý pazourkový úštěp, který chtěl spojit se silnou násadou, tak jak to dělal Vymek. Naučil se dělat mamutonský lovecký oštěp tím, že nejdříve udělal jeho přesnou kopii. Ona část jeho ducha, která byla neustále otevřená pro jemnosti jeho řemesla, už vymýšlela případná vylepšení nebo

přínejmenším zajímavé pokusy, avšak byl se zpracováním pazourku natolik obeznámen, že se nemusel nijak zvlášť soustředit, a to bylo dobře. Stejně se v myšlenkách neustále vracel k Ajle a práce mu sloužila jenom za záminku, aby nemusel nikomu dělat společnost a mohl být se svými myšlenkami sám.

Ulevilo se mu, když ji před chvílí viděl, že si jde lehnout sama. Nesnesl by, kdyby teď šla spát k Rankovi. Složil pečlivě své nové oblečení a zalezl do nových spacích kožešin, které rozprostřel přes starou cestovní kožešinu. Teď zkrřížil ruce pod hlavou a zíral do stropu nad ohništěm. Mnoho nocí takhle ležel a pozoroval strop. Stále ještě ho trápil stud a lítost, dnešní noc však už alespoň necítil palčivou žádost, a i když se kvůli tomu nenáviděl, připomínal si slasti, které prožil s Ajlou odpoledne. Myslel na ně, vyvolával si opatrně každou podrobnost, pozoroval všechno ze všech stran a pomalu vychutnával, o čem dosud neměl čas uvažovat.

Byl uvolněnější než tehdy po Ajlině přijetí mezi Mamutony a upadl do zasněného polospánku. Namlouval si to, že byla tak vstřícná? To se mu asi muselo jenom zdát, protože tolik po něm zase nemohla toužit. Skutečně opětovale tak vášnivě jeho objetí? Cítil zase stahy ve slabinách, když si představil, jak ji vyplnil a jak vřele ho objala. Samozřejmě nebyla tato touha tak naléhavá, měla v sobě spíš něco z teplého doznívání, nebyla v ní bolest, smíšená z potlačované žádosti, mocné lásky a hlodavé žárlivosti. Chtěl jí působit rozkoš – tak rád jí působil rozkoš – chystal se k ní znovu zajít.

Teprve když odhodil kožešinu a posadil se, aby vyhověl nutkání, které posílilo snění, pocítil v údech následky odpoledne. Nemohl k ní jít. Už si k ní nikdy nemůže jít lehnout. Nemůže se jí už nikdy dotknout. Ztratil ji. Zničil jakoukoliv naději, kterou ještě měl, že by si ho mohla zvolit. Vzal si ji přece násilím, proti její vůli.

S nohama na rohoži a s lokty opřenými na přitažených kolenou seděl na kožešinách, chytil se za hlavu a stud ho mučil. Otřásal se hnusem. Ze všech odporných činů, které kdy učinil, byl tenhle zdaleka nejhorší.

Nebylo nic odpornějšího, dokonce ani dítě smíšených duchů nebo žena, která takové dítě porodila, než muž, který si vzal ženu proti její vůli. Tak to určila Velká Matka a takové chování zakázala. Stačilo jen pozorovat zvířata, která stvořila, aby se vědělo, jak je to nepřírozené. Žádný samec by si nevzal samici proti její vůli.

V době říje jeleni bojovali o právo pářit se s laní, avšak když laň jelena nechtěla, stačilo, aby odešla. Ať to zkoušel jakkoliv často, musela k tomu svolit, musela se kvůli němu zastavit. Nemohl si ji vzít násilím. Tak tomu bylo u všech zvířat. Vlčice nebo lvice si vybíraly samce samy. Lvice se třela o lva, lákala ho svým pachem a dala ocas stranou, když se s ní pářil, avšak zuřivě zahнала každého samce, který by se pokusil pářit se s ní proti její vůli. Za takovou opovážlivost by musel drazé zaplatit. Samec se mohl vytrvale dvořit, ale volba byla vždycky na samici. Tak to zařídila Matka. Jenom u lidí si dokázal muž vzít ženu násilím, jenom opovržením hodný muž, který nedbal zákonů Matky.

Ti, kteří sloužili Matce, říkali často Jondalarovi, že musí mít obzvláštní přízeň Matky, a všechny ženy to věděly. Žádná mu neodolala, dokonce ani Matka sama. V tom spočíval právě jeho dar. Avšak teď by mu dokonce Dona ukázala záda. Neprosil o to, ani Donu, ani Ajlu, ani kteroukoliv jinou. Vzal si ji násilím a proti její vůli.

Mezi Jondalarovými lidmi by byl muž, který se dopustil takového činu, stížen opovržením nebo by dopadl ještě hůř. Když vyrůstal, mluvili mladí chlapci mezi sebou o tom, jaké to asi je být vykleštěn. I když nepotkal nikdy nikoho, koho by to skutečně postihlo, považoval to za přiměřený trest. Teď

byl on tím, kdo by měl být takhle potrestán. Co si jenom myslel? Jak jenom mohl něco takového udělat?

A ty sis dělal starosti, že by ji nepřijali! Měl jsi strach, že by ji odmítli, a nebyl sis jistý, jestli bys mohl s ní žít. Koho by teď odmítli? Co by si pomysleli o tobě, kdyby to věděli? Zvlášť po tom... po tom, co bylo předtím? Ani Dalanar by tě už k sobě nepřijal. Zahnal by tě od svého ohniště, zpřetrhal by všechny svazky s tebou. Zolena by byla zděšená. Marthona... nedokázal myslet na to, co by asi cítila jeho matka.

Ajla mluvila s mamotem. Jistě mu to pověděla, proto asi plakala. Položil čelo na kolena a zakryl si hlavu pažemi. Ať mu udělají cokoliv, zaslouží si to!

Seděl tam nějakou chvíli schoulený, maloval si strašné tresty, které by na něho uvalili. Dokonce si přál, aby mu udělali něco hrozného, aby se tak zbavil tíže viny, která na něm spočívala.

Nakonec zvítězil rozum. Pochopil, že o tom po celý večer nepadlo ani slovo. Mamot s ním dokonce mluvil o svátku jara a taky se o ničem nezmínil. Proč tedy Ajla tolik plakala? Možná kvůli jeho chování, ale neřekla vůbec nic. Zvedl hlavu a opatrně se díval přes temná ohniště směrem k ní. Bylo to možné? Ajla měla skutečně veškeré právo na odplatu. Už si zažila víc než dost hrubého jednání od toho ploskolebce... Jaké má teď vlastně právo smýšlet tak špatně o tom druhém muži? Je snad sám lepší?

Přesto si to ponechala pro sebe. Nikomu nic neřekla, nežádala jeho potrestání. Byla k němu příliš dobrá. Prostě si ji nezaslouží. Je jen dobře, aby se zasnoubila s Rankem, pomyslel si. A ještě když se zaobíral touto myšlenkou, všechno se v něm sevřelo, protože pochopil, že to má být jeho trest, i kdyby mu přitom bylo sebehůř.

Jondalar se vždycky snažil ovládat. Jiní muži projevovali své pocity – smáli se, zuřili nebo plakali – mnohem snadněji

než on. Co si ze všeho nejvíc zakazoval, byly slzy. Od té doby, kdy ho poslali pryč a kdy proplakal celou noc pro ztracený domov a své mládí, proléval slzy už jen jedinkrát: v Ajlině náruči pro ztrátu bratra. Teď ale, této noci, ho přemohl smutek znovu. Mlčky hořce plakal v obydlí lidí, kteří byli vzdáleni rok cesty od jeho domova. Nedokázal slzy zastavit, proléval je nad ztrátou toho, co mu bylo dražší než všechno ostatní. Nad ztrátou ženy, kterou miloval.

Dlouho očekávaným svátkem jara se slavil začátek nového roku a děkovalo se za rok uplynulý. Přitom se neslavil hned s počátkem roku, ale na vrcholu jara, když už byly první zelené pupeny víc rozvité a mohly se sklízet čerstvé výhonky. Protože teprve tím začínal pro Mamutony běh roku. S překypující radostí a nekonečnou úlevou, kterou mohli zcela pochopit jen ti, jejichž život byl neustále ohrožen, vítali první známky zeleně, která zaručovala přežití nejenom jim, ale i zvířatům, s nimiž sdíleli zemi.

V nejtemnějších a nejchladnějších nocích tvrdé zimy doby ledové, v nichž to vypadalo, jako by mohl zmrznout vzduch sám, se i v nejodvážnějších srdcích probouzely obavy, jestli se teplo a život vůbec někdy vrátí. V oněch dnech, kdy se zdálo jaro nejvzdálenější, přinášely vzpomínky a příběhy o dřívějších oslavách jara úlevu a osvobození od hlubokých obav a živily novou naději, že běh ročních období bude prese všechno pokračovat. Proto lidé pořádali každý jarní svátek tak slavnostně, jak jen to bylo možné.

Při velkém jarním svátku se dbalo na to, aby se nikdo nedotkl zásob z minulého roku. Jednotlivě nebo v malých skupinkách byli Mamutoni celé dny na nohou a lovili zvěř, rybařili, kladli pasti a sbírali rostliny. Jondalar měl příležitost použít vrhač oštěpů a měl radost, že docela sám může přispět k oslavě březí tuří krávou, i když byla vyhublá.

Sbíraly se všechny požitelné rostliny. Kočičky břízy a vrby, mladé rozvíjející se výhonky kapradí stejně jako staré kořeny, které bylo možné zbavit kůry a rozmělnit na mouku. Šťavnaté lýčí břízek a borovic, které bylo sladké od stoupající mízy, pupeny, výhonky, hlízy, kořeny a květy všeho druhu. Země byla přebohatě požehnaná skvostnou čerstvou potravou. Výhonky a mladé lusky hadího mlíčí byly vítanou zeleninou, zatímco jeho květy, které byly plné nektaru, se používaly ke slazení. Čerstvé listy jetele, kopřiv, vratiče, sedmikrásek a lociky se jedly za syrová nebo se vařily. Výhonky bodláku a zvláště jeho jemné kořeny byly velmi žádané. Cibule lilií byly rovněž pochoutkou stejně jako výhonky orobince a sítiny. Kořeny lékořice se mohly žvýkat syrové nebo péct v popelu. Mnohé rostliny se hledaly kvůli výživě, jiné čistě pro chuť. Mnohé se taky používaly k přípravě čajů.

Ajla znala léčivé účinky většiny rostlin a doplňovala své zásoby. Na kamenitých svazích hledala úzké, špičatě vybíhající listy divokých cibulí a na suchých místech, kde jinak sotva rostlo něco jiného, listy štovíku. Devětsilu se dařilo nejlíp na vlhkých místech blízko vodních toků. Protože má lehce slanou příchut', hodil se dobře jako koření, ale Ajla ho sbírala taky pro jeho léčivé účinky na kašel a dýchací obtíže. Vlčí česnek se sbíral kvůli chuti, stejně tak ostře chutnající jalovcové bobulky, hlízy pepřovité tygří lilie, bazalka, šalvěj, tymián, máta a listy lípy, které rostly těsně při zemi. K tomu se družila celá řada jiných bylin a zeleniny. Část se sušila a uchovávala pro pozdější spotřebu, mnohé se použilo k okoření ryb nebo nedávno uloveného bizona. Obojí bylo určeno k oslavě.

Ryb byl dostatek a zvláště v tuto roční dobu byly ceněné, protože většina jiné zvěře byla po dlouhé zimě vyhublá. Avšak k slavnostní hostině patřilo i čerstvé maso, kvůli symbolu jara alespoň jedno nově narozené zvíře – tohoto

roku jemné bizoní mládě. Že se mohlo připravit jídlo vysloveně z čerstvých plodů země, bylo považováno za důkaz, že Matka opět připravila celou škálu svých darů a že nadále uživí své děti.

Veškerými přípravami, opatřováním ryb, masa a zeleniny, očekávání svátků jenom narůstalo. Dokonce koně to vycítili. Ajla si všimla, jak jsou neklidní. Ráno je vyvedla ven, očistila je a vyhřebelcovala kus dál od obydlí. Koně i Ajla byli touto činností nadšeni, ona tak měla navíc důvod být o samotě a přemýšlet. Věděla, že musí dnes dát odpověď Rankovi. Zítra byl svátek jara.

Vlk se stočil do klubíčka a nespouštěl z ní oči. Najednou zavěťřil, zvedl hlavu, rozhlížel se a bičoval zem ocasem – znamenalo to, že se někdo blíží s přátelským úmyslem. Ajla se otočila a krev se jí nahrnula do tváří. Srdce jí bušilo až v krku.

„Doufal jsem, že tě zastihnu samotnou, Ajlo. Jestli proti tomu nic nemáš, chtěl bych s tebou mluvit,“ řekl Jondalar podivně tlumeným hlasem.

„Ne, nemám nic proti tomu,“ řekla.

Byl oholený, světlé vlasy měl sčesané dozadu a svázané v týle. Kromě toho měl na sobě jeden z nových obleků od Tulije. Připadal jí tak hezký, že jí to téměř bralo dech. Avšak to rozrušení nezpůsobil jenom jeho vzhled. Dokonce v Talutových odložených věcech vypadal v jejích očích dobře. Jeho přítomnost na ni působila, jako by vysílal žhnoucí žár, který ji zahříval, i když nestáli těsně u sebe. Byl to žár, který neměl co dělat se smyslností, přitom působil obsáhleji, hlouběji, víc ji naplňoval a ona toužila tento žár cítit, bolestně toužila, aby ji celou zahalil, a tak by se málem o něho opřela. Avšak něco v jeho očích ji zarazilo, něco nevýslovně smutného, čeho si v nich nikdy dřív nevšimla. Stála tam tiše a čekala, co řekne.

Na okamžik zavřel oči, sbíral myšlenky a nebyl si jistý, jak by měl začít.

„Vzpomínáš si ještě, jak jsme byli společně ve tvém údolí, než ses naučila dobře mluvit? Chtělaš mi tehdy dát na vědomí něco, co bylo velmi důležité, ale co jsi nedokázala vyjádřit, protože jsi pro to ještě neznala slova. Tehdy jsi začala se mnou mluvit posunky. Vzpomínám si, jak překrásné se mi zdály tvé pohyby, téměř jako tanec.“

Vzpomínala si až příliš dobře. Pokoušela se mu tehdy říct, co by mu ráda řekla i teď. Co k němu cítí, jaký pocit v ní probouzí. Tehdy pro to ještě neznala slova. Ani říct mu, že ho miluje, nestačilo.

„Nevím, jestli jsou slova, která by vyjádřila, co ti chci říct. Je mi to líto – to jsou jenom slova, která vycházejí z mých úst, jenom to neumím říct jinak. Je mi to líto, Ajlo, mnohem víc líto, než dokážu říct. Neměl jsem právo tě k tomu nutit, ale co se stalo, nemůže se odestát. Můžu jenom říct, že už se to nikdy nestane. Brzy odejdu, jakmile Talut usoudí, že je bezpečné cestovat. Tohle je tvůj domov. Pro lidi tady něco znamená... mají tě rádi. Jsi Ajla z Mamutonů. Já jsem Jondalar ze Zelandonců. Je načase, abych se vrátil domů.“

Ajla ze sebe nedokázala vypravit ani slovo. Sklopila oči, snažila se skrýt slzy, které nemohla zadržet, proto se odvrátila a dál hřebelcovala Víhu, neschopná pohlednout na Jondalara. Odejde. Chce jít domů a nepožádal ji, aby šla s ním. Nechce ji. Nemiluje ji. Potlačila vzlyk, který jí stoupal do hrdla a dál kartáčkovala koně. Od doby, když žila v klanu, nebojovala tak zoufale se slzami, aby je neukázala.

Jondalar tam stál a zíral jí na záda. Je jí to lhostejné, pomyslel si. Měl jsem odejít už dávno. Odvrátila se od něho. Chtěl se otočit a přenechat ji její práci, avšak mlčenlivá řeč jejího těla mu sdělila poselství, které nedokázal pochopit

slovy. Byl to jenom pocit, že něco nesouhlasí. Něco ho přimělo, aby zaváhal a neodešel.

„Ajlo...?“

„Ano,“ řekla, nadále k němu obrácená zády a přemáhala se, aby se jí nezlomil hlas.

„Je... je něco, co pro tebe můžu udělat, než odejdu?“

Neodpověděla hned. Chtěla něco říct, co by ho přimělo, aby si to rozmyslel. Zoufale hledala možnost, aby ho k sobě upoutala. Koně! Měl rád Vítěze. Rád na něm jezdil.

„Ano, je tu něco,“ řekla nakonec a snažila se, aby její hlas zněl co nejklidněji.

Protože neodpovídala, měl se k odchodu, teď se však rychle otočil.

„Mohl bys mi pomoci zacvičit Vítěze... pokud tu ještě budeš. Nemám na něho tolik času, kolik by potřeboval.“ Odvážila se obrátit a znovu na něho pohlédla.

Namlouval si to jenom, že je bledá a že se chvěje?

„Nevím, jak dlouho zůstanu,“ řekl, „ale udělám, co půjde.“ Chtěl toho říct víc, chtěl jí dát najevo, že ji miluje a že odchází, protože si zaslouží někoho lepšího, než je on. Někoho, kdo ji miluje bez výhrad, někoho, jako je Ranek. Se sklopeným zrakem hledal vhodná slova.

Ajla měla strach, že už déle nezadrží slzy. Znovu se obrátila ke klisně a hřebelcovala ji, pak upustila bodlák, vyskočila na Víhu a odjela – to všechno se odehrálo během okamžiku jediným hbitým pohybem.

Jondalar vzhlédl a o pár kroků ustoupil. Naprosto překvapeně sledoval, jak Ajla na klisně vyjíždí do svahu a Vítěz s mladým Vlkem vybíhají za nimi.

Stál tam ještě dlouho potom, kdy už po nich nebylo ani vidu. Pak se teprve pomalu vrátil do obydlí.

Očekávání a napětí večer před svátkem jara bylo tak veliké, že nikdo nemohl ani spát. Děti stejně jako dospělí zůstali vzhůru dlouho do noci. Lacie byla zvlášť vzrušená,

hned plna netrpělivosti, hned nervózní z krátké slavnosti, při níž se mělo oznámit, že se připravuje na obřad, který se má konat při příležitosti letního setkání a při němž se stane ženou.

I když už tělesně vyzrála, měla se plně stát ženou teprve potom, až bude mít za sebou toto období, jehož vyvrcholením je obřad První slasti. Až ji některý muž otevře, aby mohla přijmout pronikající duchy, kteří jsou dáni Velkou Matkou, bude schopna být matkou a bude považována v každém ohledu za ženu. Může pak tedy být dána dohromady s nějakým mužem a založit nové ohniště. Ted' už nebyla dítě, ale ještě nebyla žena. Musí se naučit od starších žen a od těch, kteří slouží Matce, všechno o ženství, mateřství a o mužích.

Až na mamota byli veškerí muži vyhoštěni od ohniště Mamuta. Ted' se tu shromáždily ženy, aby byly oporou Laciji, která se měla stát ženou a připravovala se na obřad příštího večera, a aby jí byly nápomocny radami a návrhy. I když byla Ajla jednou ze starších žen, učila se přitom téměř tolik jako Lacije.

„Zítřka ráno nemusíš nic moc dělat, Lacije,“ prohlásil právě mamot. „Později se budeš muset naučit víc, ale zítřka nejde o nic jiného než o oznámení. Toho se ujme Talut, pak ti předám sošku Mut. Uchovávej ji na bezpečném místě, dokud nebudeš schopná založit vlastní ohniště.“

Lacije, která seděla před starým mužem, přikývla. Byla sice ustrašená, ale přece jenom si byla dobře vědoma pozornosti, které se jí dostává.

„Chápeš, že ano? Od zítřka nesmíš být nikdy sama s nějakým mužem nebo s ním třeba jenom o samotě mluvit. Tak tomu bude, dokud nebudeš zcela ženou,“ řekl mamot.

„Ani s Danugem nebo Druvekem?“ zeptala se Lacije.

„Ne, ani s nimi ne,“ řekl jí starý šaman. Vysvětlil jí, že v této přechodné době, kdy ji už neochraňují strážní duchové

dětství a duchové ženství ještě nenabyli plné síly, je zvlášť ohrožena zlými vlivy. Musí se neustále pohybovat pod bdělým dozorem nějaké ženy a nesmí být o samotě ani s bratrem nebo s bratrancem.

„A jak je to s Brynanem? Nebo Rydagem?“ zeptala se Lacieje.

„To jsou ještě děti,“ řekl mamot. „Od dětí nehrozí nebezpečí. Ti mají ochranné duchy, kteří se nad nimi vznášejí po celou dobu. Proto teď právě potřebuješ zvláštní ochranu. Strážní duchové tvého dětství tě opouštějí a dělají místo, aby do tebe mohla vstoupit životní síla Matky.“

„Ale Talut nebo Vymek mi přece nic neudělají. Proč s nimi nesmím mluvit sama?“

„Mužští duchové jsou přitahováni k životní síle, a ty teď zjistíš, že budeš přitahovat muže. Mnozí mužští duchové jsou žárliví na sílu Matky. Mohli by se pokusit ti ji v této době uloupit, když jsi tak zranitelná. Bez vhodných opatření by do tebe mohl vniknout mužský duch, a i kdyby ti neuloupil životní sílu, mohl by ti ublížit nebo ji znásilnit. Pak bys nikdy neměla děti nebo bys měla sklony muže a měla bys přání sdílet slasti se ženami.“

Lacieje vykulila oči. Že to bylo tak nebezpečné, to nevěděla. „Dám pozor, nepřipustím, aby se mi nějaký mužský duch přiblížil... ale... mamote...“

„Copak je, Lacieje?“

„Jak je to s tebou, mamote? Ty jsi přece taky muž.“ Některé ženy se zachichotaly a Lacieje zrudla. Možná to byla hloupá otázka.

„Stejnou otázku bych taky položila,“ řekla Ajla. Lacieje na ni vděčně pohlédla.

„Ano, to je dobrá otázka,“ řekl mamot. „Jsem sice muž, ale jsem taky ten, který slouží Matce. Pravděpodobně by nebylo nebezpečné se mnou mluvit v kterémkoliv čase. Při určitých obřadech, kdy vystupuji jako ten, který slouží Matce,

budeš muset se mnou mluvit, i když u toho nikdo jiný nebude, Lacije. Přesto si myslím, že by bylo dobré, když sem nebudeš jen tak prostě chodit, abys mě navštívila nebo si se mnou promluvila, pokud u toho nebude jiná žena.“

Lacije přikývla, vraštila čelo a doslova cítila, jak zodpovědně musí postupovat, aby zaujala zcela nový vztah k lidem, které znala a milovala po celý svůj život.

„A co se stane, když mužský duch uloupí někomu životní sílu?“ zeptala se Ajla. Představy Mamutonů, které byly podobné, a přesto tak rozdílné od tradic klanu, probudily její zvědavost.

„Pak tu máš mocného šamana,“ řekla Tulije.

„Nebo zlého,“ dodala Krocije.

„Je to pravda, mamote?“ obrátila se na něho Ajla.

Lacije vypadala trochu udiveně a zmateně a dokonce Degije, Tronyje a Fralije se obrátily se zájmem na mamota.

Starý muž se soustředil a pečlivě zvažoval odpověď.

„My jsme jenom její děti,“ řekl. „Připadá nám zatěžko poznat, proč Mut, Velká Matka, má s mnohým z nás zvláštní záměry. Víme jenom, že má své důvody. Možná jsou období, kdy potřebuje někoho, kdo je vybaven zvláštní silou. Mnozí lidé se možná narodili s určitými dary. Jiní jsou vyvoleni později, ale bez jejího vědomí není vyvolen nikdo.“

Všichni se obrátili na Ajlu, avšak současně se snažili, aby to nedělali příliš nápadně.

„Ona je Matkou všech,“ pokračoval mamot. „Nikdo nemůže zcela vniknout do jejích tajemství, vyjevuje se nám ve všech podobách. To je důvod, proč chybí tvář na soškách, které ji představují.“ Mamot se obrátil na nejstarší ženu tábora. „Co je zlo, Krocije?“

„Zlo je někomu z potměšilosti způsobit škodu. Zlo je smrt,“ odpověděla stará žena přesvědčeně.

„Matka je všechno, Krocije. Tvář Matky je zrození jara, plnost léta, ale i malá smrt zimy. Životní síla je její tvář,

avšak druhá tvář života je smrt. Co je smrt jiného než návrat k ní, aby došlo k novému zrození? Je smrt zlo? Bez smrti není život. Je to zlé způsobit někomu potměšile škodu? Možná, avšak dokonce ti, kteří působí zlo, to dělají z důvodů, které určuje ona. Zlo je síla, kterou ona ovládá, prostředek dosažení cíle. Zlo představuje jenom neznámou tvář Matky.“

„Ale co se stane, když mužská síla ukradne životní sílu ženy?“ zeptala se Lacije. Jí nešlo o filozofii, ona to chtěla jenom vědět.

Mamot se na ni pátravě zadíval. Byla téměř ženou, měla právo se to dozvědět. „Pak zemře, Lacije.“

Dívka se otřásla.

„Ale i když je o ni oloupena, zůstane třeba přece jenom něco, dost na to, aby vznikl nový život. Životní síla, která přebývá v ženě, která si třeba nevšimne, že o ni byla oloupena, dokud neporodí nový život. Pokud žena zemře při porodu, je to nepopíratelně tím, že jí některý mužský duch uloupil životní sílu, než byla otevřena. Proto není zdravé vyčkávat příliš dlouho s obřadem ženství. Kdyby tě Matka připravila už minulého podzimu, promluvil bych o tom s Necijí, jestli by se nemělo sejít pár táborů, abys nemusela procházet celou zimu nechráněná, i když by to znamenalo, že bys přišla o vzrušující slavnost u příležitosti letního setkání.“

„Jsem ráda, že o ni nepřijdu, ale...“ Lacije se odmlčela. Životní síla ji ještě nějakou dobu zaměstnávala víc než slavnost. „A to žena vždycky umře?“

„Ne, někdy bojuje, aby si svou životní sílu podržela, a pokud je velmi silná, může se stát, že jí nejen zůstane, ale že získá i trochu mužské síly, nebo alespoň její část. Pak nosí v těle sílu obou.“

„To jsou ženy, z nichž jsou mocné šamanky,“ dodala Tulije.

Mamot přikývl. „To se stává často. Mnohé se obracejí k ohništi Mamuta, aby se naučily zacházet jak s mužskou, tak

ženskou silou, a mnohé z nich jsou povolány, aby sloužily Matce. Nezřídka jsou výtečné léčitelky nebo cestují v říši Matky.“

„A co je s mužským duchem, který uloupí životní sílu?“ zeptala se Fralije, položila si své maličké na rameno a mírně je poklepávala. Věděla, že je to otázka, kterou by ráda položila její matka.

„Ten je zlo samo,“ řekla Krocije.

„Ne,“ prohlásil mamot a vrtěl hlavou. „Tak tomu není. Mužská síla je jenom přitahována ženskou životní silou. Nemůže si pomoci sama a muži to obvykle vůbec nevědí, že jejich mužská síla uloupila nějaké mladé ženě životní sílu, dokud nepoznají, že je nepřitahují ženy, ale jiní muži. V tom jsou opět mladí muži zranitelní. Nechtějí být jiní, nechtějí, aby si někdo všiml, že jejich mužskému duchu by mohla nějaká žena uškodit. To je často naplňuje velkým studem, a místo aby hledali radu u ohniště Mamuta, pokoušejí se to skrýt.“

„Ale jsou mezi nimi takoví, kteří jsou zlí a mají velkou moc,“ řekla Krocije. „Moc, která může zničit celý tábor.“

„Mužská a ženská síla, spojené v jednom těle, mohou být velmi mocné. Bez správného vedení mohou působit zlo a nemoci a neštěstí, ano, dokonce vyvolat smrt. Člověk, který přeje někomu jinému neštěstí, toho může dosáhnout dokonce bez takové síly. A s ní je výsledek téměř nevyhnutelný, avšak při správném vedení může být muž s oběma silami mocným šamanem jako žena s oběma silami mocnou šamankou – a takoví se často snaží využít tyto síly jenom k dobru.“

„A co jestli takový člověk nechce být šamanem?“ zeptala se Ajla. Možná že se se svými dary narodila, přesto stále ještě měla pocit, že je nucena do něčeho, o čem tak přesně neví, jestli to skutečně chce.

„Nemusí jím být,“ řekl mamot. „Ale pokud hledají druhá, jako jsou sami, najdou ho snadněji mezi těmi, kteří slouží Matce.“

„Vzpomínáš si ještě na ty cestující z kmene Sungajů, které jsme potkali před mnoha roky, mamote?“ zeptala se Necije. „Byla jsem tehdy mladá, ale nebyly tehdy nejasnosti ohledně jednoho jejich ohniště?“

„Teď, když ses o tom zmínila, tak si vzpomínám. Právě jsme se vrátili z letního setkání. Několik táborů bylo ještě společně na zpáteční cestě, když jsme na ně narazili. Nikdo nevěděl, co se z toho vyvine, protože došlo k několika přepadům, avšak nakonec jsme s nimi uzavřeli přátelství. Pár žen Mamutonů se hrozně rozčílilo, protože jeden jejich muž se k nim chtěl přidružit v jejich mateřském obydlí. Muselo se hodně vysvětlovat, aby bylo zřejmé, že u jednoho ohniště, o němž jsme předpokládali, že tam žije žena se dvěma druhy, ve skutečnosti šlo o muže a jeho dvě družky, jenomže jenom jedna z nich byla žena a druhá byla muž. Když o něm mluvili, říkali ona. Měl vous, ale nosil ženské šaty, a i když neměl prsa, byl pro jedno z dětí matkou. Beze všech pochyb se choval jako matka toho dítěte. Nejsem si jistý, jestli mu to dítě přenechala žena ohniště nebo některá jiná žena. Ale říkali mi, že jevil veškeré známky těhotenství a porodních bolestí.“

„Musel si zřejmě velice přát být ženou,“ mínila Necije.

„Možná vůbec neuloupil životní sílu ženy. Třeba se jenom narodil do nesprávného těla. I to se může stát,“ řekl mamot.

„A to měl každý měsíc bolesti břicha?“ zeptala se Degije. „Podle toho se dá přece zjistit, jestli je někdo skutečně žena nebo ne.“ Všichni se zasmáli.

„Ty máš pokaždé bolesti břicha, když se měsíc zaokrouhlí, Degije? Můžu ti něco proti tomu dát, jestli chceš,“ řekla Ajla.

„Možná za tebou příště přijdu a požádám tě o to.“

„Až budeš mít dítě, už to nebude tak zlé, Degije,“ řekla Tronyje.

„A až budeš těhotná, nebudeš si s tím muset vůbec dělat starosti,“ řekla Fralije a usmála se na spící tvář své maličké, ale zdravé holčičky a setřela jí mléko z koutku úst. Najednou se zvědavě podívala na Ajlu. „Co jsi používala, když jsi... byla mladší?“

„Měkké kožešinové vložky. To se dobře hodí, zvlášť na cestách. Ale někdy jsem je složila nebo vystlala mufloní vlnou nebo srstí, taky jemným ptačím peřím. A někdy měkkým chmýřím rostlin, hodně pevně zmačkaným. S mamutím trusem jsem to nikdy dřív nezkoušela, ale jde to taky.“

Mamot měl schopnost, když chtěl, být velmi nenápadný a ustoupit do pozadí, takže ženy na něho úplně zapomněly a mluvily volně, což by nikdy neudělaly, kdyby byl nablízku jiný muž. Ajla si ovšem byla vědoma jeho přítomnosti a sledovala tiše, jak ji pozoruje. Nakonec, když zábava pohasla, se mamot opět obrátil na Laciji.

„Brzy budeš hledat místo pro svůj osobní styk s Matkou. Pak dávej pozor na své sny. Pomůžou ti je najít. Než navštívíš své zcela osobní místo pro rozjímání, postíš se a budeš se muset očistit. Musíš vyznávat čtyři nebeské směry a podsvětí a nebe, a přinést Matce oběť, zvlášť když budeš potřebovat její pomoc nebo požehnání. To je pak zvlášť důležité, až nastane doba, kdy bys ráda měla dítě, Lacije, nebo když se dozvíš, že je budeš mít. Pak musíš navštívit své osobní místo rozjímání a spálit na její počest obětní dar. Dar, který k ní dospěje v podobě kouře.“

„Jak se dozvím, co jí mám dát?“ zeptala se Lacije.

„Mohlo by to být něco, co náhodou najdeš, nebo něco, co sama uděláš. Budeš to vědět, až budeš mít pocit, že je to správné. Vždycky to budeš vědět.“

„Když budeš chtít určitého muže, můžeš ji o něj poprosit,“ řekla Degije se spikleneckým úsměvem. „Nemůžu ti ani říct, kolikrát jsem prosila o Branaga.“

Ajla pohlédla na Degiji a rozhodla se později víc vyptat na toto osobní místo pro rozjímání.

„Je toho tolik, co se musím naučit!“ řekla Lacije.

„Tvá matka ti pomůže, když budeš potřebovat, a Tulije taky,“ řekl mamot.

„Necije mě požádala a já jsem souhlasila, abych tento rok byla jednou z dohlížejších žen, Lacije,“ řekla Tulije.

„To jsem ráda, Tulije,“ řekla Lacije srdečně. „Pak rozhodně nebudu tak sama.“

„Taky jsem ráda,“ řekla náčelnice a usmála se, když viděla její radost, „nestává se koneckonců každým rokem, aby tábor Lva měl novou ženu.“

Lacije se soustředila, až se mračila, a pak se zeptala tiše: „Tulije, jaké je to tam uvnitř? Ve stanu, myslím. Té určité noci.“ Tulije s úsměvem pohlédla na Neciji. „Máš z toho trochu strach?“

„Ano, trochu.“

„Nemusíš se bát. Všechno ti vysvětlíme. Nestane se nic nečekaného.“

„Je to něco takového, jako jsme si na to s Druvekem hráli jako děti? On na mě pak prudce skočil... myslím, že se snažil být Talut.“

„Ne, skutečně ne, Lacije. To byly dětské hry, vy jste si jenom hráli a pokoušeli jste se být jako dospělí. Oba jste byli ještě mladí, příliš mladí.“

„To je pravda. Byli jsme velmi mladí,“ řekla Lacije a připadala si teď mnohem starší. „Jsou to dětské hry. Hrát si na něco takového jsme přestali už před dlouhou dobou. V poslední době se ani Danug ani Druvek nechtějí se mnou moc bavit.“

„To zase přijde,“ řekla Tulije. „Tím jsem si zcela jistá, ale nezapomeň: nesmíš se teď s nimi bavit – a nikdy s nimi nebud' o samotě!“

Ajla se natáhla pro vak na vodu, který visel za kožený řemen na háku na opěrném pilíři. Vak byl z žaludku velkorohého jelena a byl zpracován tak, že si zachoval své přirozené, vodotěsné vlastnosti. Plnil se spodním otvorem, který se zvedl, přeložil a tak uzavřel. Kousek kosti z předního běhu s přirozeným podélným žlábkem byl na jednom konci opatřen kolem dokola rýhou. Aby se hrdlo vaku uzavřelo, byla do otvoru jeleního žaludku zasazena zátka z kosti tak, že se na obvodovém zářezu pevně omotala provazem.

Ajla vytáhla kus tenkého pruhu kůže, protaženého přirozenou rýhou v kostěné zátce, nalila vodu do vodotěsného koše, v němž připravovala ranní čaj, a zatáhla uzlovitý řemínek zpátky do hrdla, aby je zavřela. Když do koše hodila rozpálený kámen na vaření, voda zasyčela. Několikrát kamenem zahýbala, aby z něho dostala co možná nejvíc tepla, pak ho vylovila dvěma plochými hůlkami a znovu dala do ohně. Mokrými hůlkami vytáhla ještě jeden horký kámen a i ten znovu pustila do vody. Když voda začala vřít, nasypala do ní správné množství sušených listů a kořenů, především pak jemné stvoly sleziníku, a všechno nechala louhovat. Pečlivě dbala na to, aby brala pravidelně Izin tajný lék. Doufala, že jeho kouzlo pomůže i jí, jako pomáhalo celá léta lze. Teď nechtěla dítě. Byla příliš nejistá.

Když se oblékla, nalila odvar do poháru, který používala jenom ona, pak usedla na rohož blízko ohně a ochutnala silný, hořký nápoj. Na jeho chuť si zvykla. V tuto dobu se probouzela a napít se tohoto čaje patřilo ke každodenní zvyklosti. Při pití přemýšlela o věcech, které se toho dne měly stát. Protože teď nastal den, na který se všichni tolik těšili: den svátku jara.

Nejkrásněji na něm bylo pro ni pojmenování Fralijiny holčičky. Byla drobounká, ale rostla a dařilo se jí dobře. Už dávno nemusela být nepřetržitě uvázána u prsu matky. Byla teď tak silná, že mohla křičet a přes den taky spát sama, i když ji Fralije stále ještě měla ráda nablízku.

K ohništi Jeřába zavítalo v poslední době štěstí, a to nejenom proto, že měli všichni radost z novorozence, ale protože se Frebek a Krocije naučili spolu vycházet bez věčných hádek. Ne že by už nebyly problémy. Teď se s nimi jen lépe vypořádali a Fralije sama se ujala role prostředníka mezi Frebekem a svou matkou.

Ajla uvažovala o Fralijině dítěti, a když vzhledla, viděla, že ji pozoruje Ranek. Dnes chtěl oznámit jejich zasnoubení. Ajla sebou zděšeně trhla, když si uvědomila, že Jondalar chce odejít. Náhle si vzpomněla na onu strašnou noc, kdy Iza zemřela.

„Nepatříš ke klanu,“ řekla jí Iza. „Narodila ses Druhým lidem a patříš k nim. Jdi na sever, Ajlo. Hledej své vlastní lidi. A najdi si mezi nimi svého druha.“

Najdi si svého druha... pomyslela si Ajla. Kdysi věřila, že tím druhem bude Jondalar, ale on odchází, vrací se bez ní domů. Jondalar ji nechce.

Ranek ji však chtěl. Pokud chce mít ještě dítě, měla by ho mít brzy, už není nejmladší. Vypila ještě jeden doušek Izina nápoje a zbytek tekutiny promíchala s usazeninou na dně poháru. Kdyby teď přestala brát Izin lék a pak sdílela slasti s Rankem – začalo by v ní růst dítě? Mohla by to přece vyzkoušet. Možná by se měla dát s Rankem dohromady. Usadit se s ním u jeho ohniště, mít děti. Byly by to hezké tmavé děti se zářivýma očima a kudrnatými černými vlásy? Nebo by měly světlou kůži a byly světlovlasé jako ona?

Pokud zůstane tady a dá se dohromady s Rankem, nebude tak daleko od klanu. Mohla by se tam pak vydat pro Durka a přivést ho sem. Ranek byl hodný k Rydagovi, možná by nic

nenamítal proti dítěti smíšených duchů u svého ohniště. Tábor Lva by snad Durka přijal a udělal z něho Mamutona.

Představa, že by přece jenom mohla zase dostat svého syna, ji naplnila nadějí. Možná je dobře, že Jondalar odejde bez ní. Pokud by šla s ním, už by svého syna nikdy neviděla. Ale když Jondalar odejde bez ní, neuvidí už nikdy jeho.

Nemusela volit. Zůstane tady. Dá se dohromady s Rankem. Snažila se přesvědčit sama sebe, že je pro ni skutečně lepší, aby tu zůstala. Ranek byl dobrý člověk, miloval ji a toužil po ní. Také ona ho měla ráda. Nebude zlé s ním žít. Mohla by mít děti. Mít dobrého muže, vlastní lidi a navíc ještě syna. To bylo víc, než o čem se dřív odvážila snít. Co si ještě měla přát? Ano, co už si mohla přát, když Jondalar stejně odchází?

Řeknu mu to, pomyslela si. Řeknu Rankovi, že může dnes oznámit naše zasnoubení.

Avšak když se zvedla a šla k ohništi Lišky, měla v hlavě jednu jedinou myšlenku. Jondalar odejde bez ní. Už nikdy Jondalara neuvidí. A když si to uvědomila, tísnilo ji to a musela zavřít oči, aby potlačila svůj zármutek.

„Talute! Necije!“

Ranek vyběhl z obydlí, aby vyhledal náčelníka a svou druhou matku. Když je uviděl, byl natolik vzrušený, že sotva mohl mluvit. „Souhlasí! Ajla řekla, že souhlasí! My se s Ajlou zasnoubíme!“

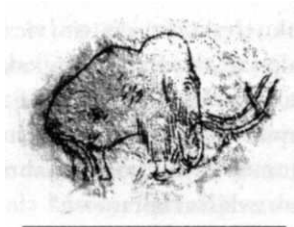
Jondalara vůbec neviděl, a i kdyby ho viděl, bylo by mu to lhostejné. Ranek nechtěl myslet na nic jiného než na to, že žena, po které toužil víc než po čemkoliv jiném na světě, svolila, že bude jeho.

Ale Necije si všimla Jondalara, viděla, jak zbledl, jak sevřel mamutí kel, který tvořil vchod, a poznala bolest v jeho tváři. Potom pustil kel a vydal se dolů k řece. Neciji letmo

přepadly obavy. Řeka byla rozvodněná. Bylo by snadné se jí nechat unést pryč.

„Matko, já nevím, co si mám dnes obléknout. Nemůžu se rozhodnout!“ volala Lacijské plačtivým tónem. Neklidně očekávala svůj první obřad, jímž bude uznáno její vyšší postavení.

„Tak se na to podíváme,“ řekla Necijské a naposledy se ohlédla k řece. Po Jondalarovi nebylo ani vidu ani slechu.

Jondalar prochodil naprosto zoufalý celé dopoledne podél řeky. Stále znovu slyšel v duchu Rankova radostná slova. Ajla svolila. Večer během oslavy oznámí jejich zasnoubení. Neustále znovu si říkal, že to už přece očekával dlouho, ale na vědomí to prostě vzít nechtěl. Pravda byla mnohem horší, než by kdy považoval za možné. Nejraději by umřel, stejně jako tehdy Thonolan po smrti Tamije.

Necije se obávala odůvodněně. Jondalar šel dolů k řece čistě náhodně, avšak když pak stál nad divoce vířící vodou, začala ho přitahovat. Zdála se skýtat mír, osvobození od bolesti, starostí a zmatků. A přesto se na ni jenom díval. Něco neméně nutkavého ho drželo zpátky. Na rozdíl od Tamije nebyla Ajla mrtvá, a pokud žila, pořád ještě hořel malý plamínek naděje. Ale ze všeho nejvíc se obával o její bezpečí.

Našel osamělé místo na břehu, které bylo zakryté křovím a nízkými stromy, a snažil se připravit na těžkou zkoušku dnešního večera. Řekl si, že tomu koneckonců ještě není tak, že by se dali s Rankem dohromady už dnešního večera. Byl to jenom slib, že s ním v budoucnu založí ohniště. Ale on, Jondalar, taky něco slíbil. Řekl mamotovi, že zůstane až do svátku jara. Samozřejmě to nebyly zasnuby, co ho tady

drželo. I když neměl tušení, oč jde, nebo co při tom má dělat – nemohl odejít, pokud byla Ajla vystavena nějakému neznámému nebezpečí. Prostě nemohl odejít, i kdyby to znamenalo dívat se na její zasnoubení s Rankem. Pokud mamot, který se vyznal ve světě duchů, měl předtuchu, že jí hrozí nějaké nebezpečí, Jondalar očekával jenom to nejhorší.

V době kolem poledne Ajla oznámila mamotovi, že začne s přípravami pro obřad s kořenem. Několikrát spolu prošli podrobnosti, dokud si Ajla nebyla naprosto jistá, že nezapomene na nic důležitého. Vzala čisté oblečení, měkkou savou jelení přikrývku a ještě pár dalších věcí, avšak místo aby odešla z obydlí přístavbou, udělala okliku přes společné ohniště. Doufala, že uvidí Jondalara, a současně doufala, že ho neuvidí, a tak byla jak zklamaná, tak i pocítila úlevu, když v koutě výrobců nástrojů zastihla jenom Vymeka. Ten jí řekl, že tam Jondalar od časného rána nebyl. Ochotně jí dal malé pazourkové jádro, o které požádala.

Když došla dolů k řece, vydala se hledat vhodné místo proti proudu. Při ústí menšího přítoku, který byl spíš potokem než říčkou, se zastavila. Malý vodní tok si prorazil cestu kolem útesu, vyčnívajícího z příkré skalní stěny na protilehlém břehu, která tvořila ochranu proti větru. Lem zelenajících se keřů a nízkých stromů vytvořil chráněné místo a současně byl zásobárnou suchého dřeva z minulého roku.

Ze svého chráněného stanoviště pozoroval Jondalar řeku, ale byl natolik zaměstnán vlastními myšlenkami, že pořádně nevnímal divoce šumící kalnou vodu. Ani si nevšiml, že se stíny zkracují, jak slunce vystupuje výš na nebi, a ulekl se, když slyšel někoho přicházet. Neměl náladu se s někým bavit, neměl chuť v tento den, který byl svátkem Mamutonů, být milý a přívětivý, a tak se rychle schoval za křoví, aby – sám neviděn – vyčkal, dokud blížící se člověk nepřejde.

Když poznal v příchozím Ajlu, která se očividně taky rozhodla zůstat tady, nevěděl, co má dělat. Nemyslel na to, aby se tiše odplížil. Ajla byla dobrá lovkyně, slyšela by ho, tím si byl naprosto jistý. Chvilí pomýšlel na to, že by prostě vystoupil z křoví, řekl nějakou omluvu a pak by šel svou cestou, avšak ani to neudělal.

Snažil se být co možná nejméně nápadný, zůstal sedět ve svém úkrytu a pozoroval ji. Nemohl jinak, ani nedokázal dívat se jinam, když poznal, že se připravuje na nadcházející obřad a domnívá se, že je sama. Zpočátku byl prostě překvapený, že ji má před sebou, a pak sledoval její konání jako očarováný. Prostě na ni musel hledět.

S pazourkem a pyritem Ajla rychle rozdělala oheň a dala do něho kameny na vaření, aby se rozežřály. Měla v úmyslu provést očistný obřad co nejvěrněji, jak se to dělalo v klanu, ale několika odchylkám se nevyhnula. Uvažovala, že rozdělá oheň třením dřev, jak se rozdělával v klanu, že bude tak dlouho vrtět kouskem dřívka v dlaních na suché dřevěné podložce, dokud nevznikne žhavý prach. Ale v klanu ženy ani nenosily oheň, ani ho nerozdělávaly k obřadním účelům. Protože musela tak jako tak porušit tradici, pokud chtěla rozdělát oheň, mohla stejně dobře použít i pyrit.

Ženy směly zhotovovat nože a jiné nástroje z pazourku, pokud tyto nástroje nesloužily jako lovecké zbraně nebo k jejich výrobě. Usoudila, že potřebuje nový váček pro amulet. Bohatě zdobený váček Mamutonů, který nosila na krku, nebyl pro účely obřadu vhodný. A aby zhotovila klanový amulet, potřebovala nůž, jaký se dělával v klanu. To byl důvod, proč požádala Vymeka o pazourkové jádro. Chvilí se rozhlížela po břehu a našla kámen velikosti pěsti, který mohla použít jako otloukač. Zbavila jím nejdřív pazourek vnější křídové kůry a dala mu pak předběžný tvar. Bylo to už dávno,

co naposledy dělala vlastní nástroje, avšak ještě nezapomněla, jak se vyrábějí. Brzy se zabrala do práce.

Když byla hotová, měl temně šedý, lesknoucí se kámen přibližně tvar válce s plochou horní stranou. Pozorovala své dílo, odštípla ještě jeden ústěp, pak pečlivě zamířila a odštípla ústěp na úzkém konci oválu z kraje horní plochy, takže tím vznikla ploška pro úder. Otáčela kámen, nastavila ho do přesného úhlu a udeřila do místa, kde vznikla jizva. Odlomil se dost tlustý ústěp sledující tvar připraveného oválu s ostrým řezným břitem.

I když používala jenom otloukač a pracovala snadno a rychle, jak je možné jenom po častém cviku, zhotovila naprosto účelný a ostrý nůž. Musela přitom přemýšlet a postupovat velmi přesně, i když neměla v úmyslu si nůž ponechat. Byl to řezací nástroj, který se držel v ruce a který neměl držadlo. Měla teď už celou řadu nástrojů s jemnými břity a většinou taky s držadlem, nepotřebovala už klanové nože – jenom teď k tomuto zvláštnímu účelu. Nezdržovala se tím, aby otupila mimořádně ostrý hřbet, čímž by se snadněji a bezpečněji držel, a uřízla z okraje jelení přikrývky, kterou přinesla s sebou, dlouhý pruh. Pak odřízla kousek kůže a vyřízla z něj kruh. A opět se chopila otloukače. Když opatrně odsekla pár ústěpů z pazourkového nože, stalo se z nože špičaté šídlo. To použila, aby na okraji koženého kruhu prorazila díry, jimiž pak protáhla kožený řemínek.

Sundala bohatě zdobený váček z krku, nahmatala uzel a vysypala posvátné předměty, znamení svého totemu, do dlaně. Na okamžik je pozorovala a pak je přitiskla ve sbalené pěsti k hrudi, než je dala do nového, prostšího váčku, který odpovídal těm, jaké se používaly v klanu. Rozhodla se zůstat u Mamutonů a dát se dohromady s Rankem. Očekávala, že jí i tentokrát jeskynní lev dá znamení, že se rozhodla správně.

Když byl amulet hotový a znovu naplněný, sešla k malé říčce, nabrala vodu do košíku na vaření a dala do něho horké

kameny z ohně. Bylo ještě příliš časně z jara na to, aby mohla najít kořeny mydlice, a na přesličku, která rostla na vlhkých stinných místech, byla krajina příliš otevřená. Musela najít náhradu za tradiční očišťovací prostředky klanu.

Když zamíchala do vřelé vody sladce vonící, pěnící květy sušené pochvatky, přidala ještě vějířky kapradí a několik květů orlíčku, které utrhala cestou, a kromě toho kvůli vůni ještě pár pupenů březových větviček. Pak nádobu odstavila stranou. Musela chvíli uvažovat, čím by nahradila prostředek proti blechám a vším, který by jinak získala z vývaru přesličky. Náhoda tomu chtěla, že jí to neúmyslně prozradila Necije.

Rychle se vysvlékla, vzala dvě hustě pletené nádoby a sešla dolů k říčce. Jedna obsahovala příjemně vonící výtažek, který právě připravila, druhá odstátou moč.

Jondalar ji kdysi požádal, aby mu předvedla, jakým způsobem postupovali lidé v klanu při výrobě pazourkových nástrojů, a už tenkrát to na něho udělalo velký dojem. Teď uchváceně pozoroval, s jakým klidem a jistotou postupovala. Pracovala bez kostěného otloukače nebo dláta, ale potřebné nástroje zhotovovala obratem ruky. To všechno se zdálo tak snadné, že se ptal, jestli sám umí tak dobře zacházet s otloukačem jako ona. Věděl, že k tomu patří velká znalost a soustředění, a přesto mu tehdy řekla, že výrobce nástrojů v klanu, od kterého se učila, znal mnohem víc než ona. Jeho obdiv k zručnosti ploskolebců výrazně stoupl.

Taky kožený váček zhotovila v krátké době. Nebyl sice víc než čistě účelový, ale jednoduchost, jak ho zhotovila, byla vynalézavá. Teprve když pozoroval, jak zachází s předměty ve váčku a jak je drží v dlani, všiml si jejího chmurného výrazu, aury starosti a smutku, která ji obklopovala. Měla by mít radost, ale zdálo se, že je nešťastná. Ale to si jistě jen namlouvá.

Když se začala svlékat, zatajil se mu dech. Pohled na její plnou zralou krásu v něm probudil žádost, která ho téměř přemohla. Avšak pak pomyslel na své neomluvitelné chování, když po ní naposledy zatoužil, a to mu zabránilo v tom, aby se své žádosti poddal.

V průběhu zimy si Ajla opět začala splétat vlasy do copů, jako to dělala Degije, a když si vyčesala dlouhé vlasy nahoru, musel myslet na dobu, kdy ji viděl poprvé nahou, v letním vedru v údolí koní, když po koupeli vypadala tak zlatě a krásně a vlhce. Přinutil se na chvíli odvrátit pohled. Když se ponořila do říčky, naskytla se mu příležitost, aby se odkradl. Avšak i kdyby na tom závisel jeho život, nedokázal by se hnout z místa.

Počátek Ajlina očištného obřadu tvořilo mytí odstátou močí. Tekutina páčila a silně páchla, rozpouštěla však tuky na kůži a ve vlasech a zabíjela blechy a vši. Dokonce vlasy tím trochu zesvětlily. Říční voda, v níž bylo ještě hodně vody z tajících ledovců, byla ledová, avšak působila osvěživě, a vířící bahnitá a písčitá voda smývala společně se štiplavým pachem taky špínu a tuky.

Kůže jí zrudověla, jak se drhla, a celá se třásla, když vyšla ven z ledové vody, ale voňavý roztok byl ještě teplý a měkce pěnil, když si jím myla tělo a vtírala ho do vlasů. Tentokrát se šla spláchnout do ústí potoka, kde byla méně bahnitá tůň. Když opět vyšla, zabalila se do jemné jelení příkrývky, aby se usušila. Pak si rozčesala zacuchané vlasy jehlicí do vlasů a vykartáčovala je mohutným kartáčem. Byl to blažený pocit být svěží a čistá.

I když bolestně toužil zajít za ní a hladověl po tom, aby ji sevřel do náruče, skýtalo mu jisté uspokojení alespoň se na ni dosyta vynadívat. Nejen že se pásl pohledem na její tělo vybavené bujnými ženskými křivkami a tvrdými svaly

prozrazujícími sílu. Také s požitkem pozoroval i její přirozené půvabné pohyby a přihlížel, s jakou snadností všechno dělá. Když rozdělávala oheň nebo zhotovovala nástroj, který chtěla mít, věděla přesně, jak má postupovat, a nedělala přitom žádné zbytečné pohyby. Jondalar vždycky obdivoval její schopnosti, její řemeslnou zručnost a její inteligenci. To bylo to hlavní, co ho na ní tak přitahovalo. Cítil, jak postrádá její společnost, a teď, když ji pozoroval, byl rozechvělý její blízkostí.

Ajla byla téměř oblečená, když se ozval štěkot mladého vlčete. Vzhledla a usmála se.

„Vlku! Co tu děláš? Utekl jsi Rydagovi?“ řekla, když na ni štěně na uvítanou vyskakovalo. Měla očividně stejnou radost, že ji našel. Pak Vlk očenichal celý kruh a Ajla shledávala své věci.

„Teď, když jsi mě našel, můžeme jít domů. Pojd', Vlku. Co to hledáš v tom křoví... Jondalare!“

Ajla ztratila řeč a stála, jako by do ní udeřil blesk, když objevila, za kým se Vlk rozeběhl. Jondalar byl ve velkých rozpacích, takže taky nebyl schopen slova. Ale jejich oči říkaly víc, než by dokázala vyjádřit slova. Jenom nechtěli oba věřit tomu, co viděli. Nakonec se Jondalar pokusil o vysvětlení.

„Já jsem... nu ano... právě jsem šel kolem... no...“

Vzdal to, ani se nesnažil dokončit chabou omluvu, otočil se a spěšně odcházel. Ajla šla za ním trochu pomaleji a stoupala s náhle ztěžklýma nohama do svahu, který vedl k obydlí. Jondalarovo chování ji naprosto zmátlo. Nebyla si jistá, proč se před ní schoval. Nevěděla, co si o tom má myslet. Vrátila se přístavbou k ohništi Mamuta, kde doufala, že zastihne mamota, aby ukončila své přípravy, a znovu si připomněla, jak na ni Jondalar hleděl.

Jondalar se nevrátil hned do tábora. Nebyl si jistý, jestli by snesl mluvit s ní nebo s někým jiným. Když se blížil od

řeky k cestě, která vedla nahoru k obydlí, zase se obrátil a ještě jednou se vrátil. Brzy byl zpátky na chráněném místě, odkud sledoval Ajlu.

Dorazil ke zbytkům malého ohně, poklekl a rukou ještě cítil doutnající teplo. Pak přivřel oči a připomněl si scénu, jejímž svědkem se tajně stal: když oči zase otevřel, objevil pazourek, který tu zanechala, a vzal ho do ruky, aby si ho lépe prohlédl. Viděl úštěpy, které odštípla, a přiložil některé z nich zase zpátky na původní místo, aby si ještě přesněji vybavil, jakým způsobem postupovala. Vedle kožených odpadků objevil šídlo. I to zvedl a pozorně prohlížel. Bylo uděláno jinak, než jak byl zvyklý dělat je sám. Vypadalo příliš prostě, téměř hrubě, přesto to však byl dobrý, účelný nástroj. A ostrý, pomyslel si, když ho opřel o prsty.

Nástroj, který udělala Ajla, mu ji připomněl, a jako by současně svým způsobem představoval její záhadu a veškeré její zřejmé protiklady: tajemstvím opředenou nevinnou upřímnost, její pradávnné vědění spojené s prostotou, její obratnost spočívající na hluboké a bohaté zkušenosti. Rozhodl se ponechat si šídlo, aby mu ji navždy připomínalo. Zabalil je do zbytků kůže, aby si je vzal s sebou.

Slavnostní hostina započala v odpoledním teple, u společného ohniště, tedy uvnitř. Avšak kožešinové závěsy shrnuli ke straně a uvázali je, dokonce i v přístavbě, aby mohl dovnitř pronikat čerstvý vzduch a mohlo se snadno vcházet a vycházet. Mnoho z činností se však konalo venku, zvláště hry a závody – zápas byl zřejmě nejoblíbenějším jarním sportem – a zpěv a tanec.

Lidé si vyměňovali dárky, aby si popřáli štěstí a všechno nejlepší. Tím se snažili napodobit Velkou Matku Zemi, která všem opět přinesla teplo a život, a dávali tak výraz své vděčnosti za dary, které Matka skýtala svým tvorům. Byly to většinou maličkosti jako pásky a pochvy na nože, zuby zvíř

s otvorem k navléknutí, aby se mohly nosit na krku jako přívěšek, šňůry perel, které se mohly našít na oděv. Tohoto roku patřil k nejoblíbenějším dárkům protahovač vláknů spolu s pouzdry, malými trubičkami z mamutoviny nebo z duté ptačí kosti, v nichž se mohly jehly uchovávat. První schránku na jehly zhotovila Necije. Společně se čtverečkem mamutí kůže, který sloužil jako náprstek na šití, ji uchovávala ve zdobeném váčku na šití. Další ženy ji brzy napodobily.

Pyrity byly považovány za kouzelné kameny a každé ohniště je opatrovalo s úctou. Společně se soškami Mut, Velké Matky, se uchovávaly ve výklenku. Barzek rozdál několik krabiček troudu, které byly všeobecně oblíbené. V těchto krabičkách se mohl nosit troud, dokonce i na cestách. Troud tvořila směs, která se zvláště snadno zapálila jiskrou – směs chmýří, sušeného a rozemletého trusu a tenkých třísek. Krabičky s troudem měly rovněž zvláštní přihrádku na pyrit a pazourek ke křesání.

Když se večer zvedl chladný vítr, zašli lidé už v povznesené náladě dovnitř do obydlí a spustili závěsy. Teď nastal čas, aby si vyhlédli dobré místo, oblékli si obřadní roucha nebo ještě nějaký dodatečný šperk a naplnili poháry – buď osvěžujícím bylinkovým čajem nebo Talutovým opojným nápojem. Nakonec našli všichni cestu k ohništi Mamuta, kde se zúčastnili první části svátku jara.

Ajla a Degije zamávaly na Laciji a vyzvaly ji, aby si k nim přisedla. Koneckonců teď byla téměř jednou z nich, byla už téměř ženou. Danug a Druvek ji sledovali nezvykle plachými pohledy, když kolem ní procházeli. Lacije narovnála záda a držela hlavu vzhůru, nepromluvila však s nimi. S úsměvem usedla mezi oběma ženami a měla jednak pocit, že je něco zvláštního, a jednak že k nim patří.

Lacije si v dětství s chlapci hrála, ale teď už nebyla dítě, nebyla malá dívka, kterou mladí muži prostě přehlížejí nebo s kterou mohou jednat povýšeně. Patřila teď k onomu magicky

dráždivému, lehce nebezpečnému, tajemnému světu žen. Její tělo se změnilo a dokázalo v nich jenom tím, že kolem nich přešla, vyvolat nečekané a neovladatelné pocity. Dokonce už její přímý pohled je dokázal vyvést z míry.

Avšak ještě děsivější bylo něco, o čem jenom slyšeli. Mohla způsobit, že – bez zranění a zřejmě i bez bolesti – vyšla krev z jejího těla, což jí umožňovalo přitáhnout magii Matky samotné. Jak se to stane, jim nebylo jasné, jenom věděli, že z jejího těla jednoho dne vzejde nový život. Jednoho dne Lacije porodí dítě. Nejdřív z ní ovšem musel některý muž udělat ženu. To opět byl jejich úkol – ne u Lacije, přirozeně, protože byla přece sestra a sestřenice, rozhodně příliš blízká příbuzná. Ale jednoho dne, až budou starší a zkušenější, budou vyvoleni, aby splnili tento důležitý úkol, protože i když dívka dokázala vyloučit krev – dítě mohla dostat teprve potom, když ji muž udělal ženou.

Nadcházející letní setkání mělo přinést poznání oběma mladíkům, zvláště Danugovi, protože ten byl z nich starší. Nikdo na ně nenaléhal, ale až bude načas, budou tu ženy, které se pro tento rok zasvětily službě Matce. Ty tu pak budou pro mladé muže, aby mohli získat zkušenosti a aby poznali tajemné radosti žen.

Tulije vkročila do středu skupiny, zvedla hůl mluvčího, poklepala s ní a počkala, dokud nenastal klid. Když k ní všichni s očekáváním vzhledli, předala ozdobenou hůl Talutovi, který si oblékl obřadní roucho, k němuž patřila i jeho ozdoba hlavy z mamutoviny. V bohatě zdobeném rouchu z jedné jediné bílé kožešiny se objevil mamot. Ten držel v ruce obratně vypracovanou dřevěnou hůl jakoby z jediného kusu, jenomže jeden konec byla suchá odumřelá větev bez listů a druhý konec byl plný pupenů a drobných lístků těsně před rozvitím. Tuto hůl podal Tuliji. Jí jako náčelnici příslušelo, aby zahájila svátek jara. Jaro byl čas žen, čas rození a nového života, čas nových začátků.

Tulije zvedla hůl o dvou různých koncích oběma rukama vysoko nad hlavu a vyčkala, dokud k ní všichni nehleděli, pak ji dala přes koleno a rozlomila na dvě části, což symbolizovalo konec starého a začátek nového roku. Tím zahájila obřadní část večera.

„Matka se na nás štědře usmívala a věnovala nám v posledním roce veškerou přízeň,“ řekla Tulije. „Můžeme toho tolik oslavovat, že je těžké určit, která významná událost by měla posloužit k tomu, aby označila ten rok. Ajla byla přijata mezi Mamutony, máme tedy jednu novou ženu. Kromě toho se Matce zlíbilo, aby připravila Laciji, což znamená, že brzy budeme mít ještě jednu novou ženu.“

Ajlu překvapilo, když slyšela, že Tulije mluví o ní.

„Máme novorozeně, dívku, která dostane jméno a bude patřit k nám. Kromě toho bude oznámeno nové spojení.“

Jondalar zavřel oči a několikrát polkl.

Tulije pokračovala: „Ve zdraví jsme přečkali zimu a je načase, aby nový běh znovu započal.“

Když Jondalar vzhlédl, Talut předstoupil a držel hůl mluvčího. Viděl, že Necije dává znamení Laciji. Lacije vstala, neklidně se usmála na obě mladé ženy, které jí dávaly pocit jistoty, a přistoupila pak k mohutnému muži s ohnivě rudými vlasy, který byl mužem jejího ohniště. Talut se na ni povzbudivě a s láskou usmál. Viděla Vymeka vedle své matky. I když nebyl jeho úsměv tak nakažlivý, i on byl hrdý na dceru své sestry, která bude jeho dědičkou a brzy se stane ženou. Byl to pro ně pro všechny významný okamžik.

„Jsem velmi hrdý na to, že mohu oznámit, že Lacije, první dcera ohniště Lva, je připravena stát se ženou,“ řekl Talut. „U příležitosti letošního letního setkání projde obřady ženství.“

Mamot předstoupil a něco Laciji podával. „Tohle je tvá Mut, Lacije,“ řekl. „Tím máš něco, kde se může zabydlet

Matka a s čím kromě toho jednoho dne založíš vlastní ohniště. Uchovávej ji na bezpečném místě.“

Lacije přijala vyřezávanou sošku z mamutoviny, vrátila se na své místo a ukazovala ji radostně všem kolem.

Ajla si ji prohlížela s velkým zájmem. Věděla, že figurku dělal Ranek, protože měla podobnou, a když si připomněla slova, která právě byla vyslovena, uvědomila si, proč ji od něho dostala. Potřebovala sošku Matky, aby společně s ním mohla založit ohniště.

„Ranek pracuje na něčem novém,“ prohlásila Degije, když viděla figurku ptačí ženy. „Takovou jsem ještě nikdy neviděla. Je tak neobvyklá, že si nejsem jistá, jestli ji skutečně chápu. Moje soška vypadá mnohem spíš jako žena.“

„Mně jednu daroval, podobnou, jako má Lacije,“ řekla Ajla. „Pro mě je to jak žena, tak pták. Přijde na to, jak ji pozoruješ.“ Ajla vzala Lacijinu sošku a otáčela ji, aby byla vidět z rozdílných úhlů. „Říkal mi, že mu jde o to, aby ztvárnil Matku v její duchovní podobně.“

„Ano, teď, když jsi mi to ukázala, tak to chápu,“ řekla Degije a vrátila sošku Laciji, která ji opatrně skryla v dlaních.

„Mně se líbí. Není taková, jakou mají všichni ostatní, a znamená něco zvláštního,“ řekla Lacije, potěšená tím, že dostala od Ranka sošku, jakých je jen málo. I když nikdy nežil u ohniště Lva, byl i Ranek její bratr. Jenom byl o hodně starší než Danug, proto v něm viděla spíš strýce než bratra. Taky mu vždycky nerozuměla, ale vzhlížela k němu s úctou a věděla, že si ho všichni Mamutoni váží jako řezbáře. Měla by jistě radost z každé sošky Matky, kterou by od něho dostala, ale teď ji zvlášť potěšilo, že se rozhodl dát jí takovou, jakou dostala Ajla. A Ajle teď daruje něco, co sám považuje za svou nejlepší práci.

Obřad pojmenování Fralijina dítěte už začal, a tak mu teď všechny tři ženy věnovaly pozornost. Ajla poznala destičku se zářezy, kterou Talut zvedl do výše, a na okamžik musela

myslet na obřad, kdy byla ona přijímána mezi Mamutony. Ale tohle byl zřejmě zcela obvyklý obřad. Mamot musel vědět, co dělá. Zatímco sledovala, jak Fralije představuje své malé dítě šamanovi a náčelníkovi tábora Lva, bezděčně myslela na jiný obřad pojmenování, kdy se strachem představovala své dítě a byla připravena na nejhorší.

Slyšela, jak mamot říká: „Jaké jméno jsi vybrala pro dítě?“ Fralije odpověděla: „Má se jmenovat Bektyje.“ Ajla však slyšela Kreba, jak říká: „Durk. Jméno chlapce budiž Durk.“

Slzy jí vhrkly do očí a pocítila znovu vděčnost, jaká ji naplnila, když Brun přijal jejího syna a Kreb mu dal jméno. Vzhlédla a všimla si Rydaga, který – s Vlkem v klíně – seděl uprostřed hloučku dětí a díval se na ni svými velkýma hnědýma prastarýma očima, které jí tolik připomínaly Durka. Najednou toužila po tom, aby znovu spatřila svého syna, avšak hned vzápětí si uvědomila: Durk je dítě smíšených duchů stejně jako Rydag, ale Durk se narodil v klanu a ten ho přijal, dostal jméno a tlupa klanu ho vychovala. Její syn patří ke klanu a ona je pro lidi klanu mrtvá. Přejel jí mráz po zádech a pokusila se setřást ze sebe to pomyšlení.

Křik nemluvněte vrátil Ajlu zpátky do přítomnosti a k obřadu. Ostrý nůž se trochu zařízl do pažičky dítěte a do mamutovinové tabulky bylo vyryto znamení. Bektyje dostala jméno a byla přiřazena k ostatním Mamutonům. Mamot nakapal pálivý roztok na malou ranku, načež malá Bektyje, která ještě nikdy nepoznala bolest, vykřičela ještě hlasitěji svou nespokojenost. Avšak zarputilý dětský pláč vykouzlil úsměv na Ajlině tváři. I když se narodila tak brzy, Bektyje zesílila. Byla teď tak silná a zdravá, že mohla dokonce křičet.

Fralije zvedla Bektyji do výše, aby ji všichni viděli, pak ji přitiskla k sobě a zpívala jasným hlasem konejšivou, a přesto veselou píseň, která dítě brzy uklidnila. Pak se Fralije vrátila na své místo vedle Frebeka a Krocije. Během několika

okamžiků spustila Bektyje nanovo, avšak křik pak přestal naráz a každý věděl: teď dostala Bektyje nejlepší možnou útěchu.

Degije strčila do Ajly, aby ji upozornila, že ten okamžik nadešel. Teď byla na řadě ona. Mamot na ni kývl. Na okamžik nebyla schopná se pohnout. Pak chtěla utéct, ale kam? Nechtěla dávat Rankovi tento slib, chtěla Jondalara, chtěla ho požádat, aby neodcházel, avšak když vzhlédla a viděla Rankovu horlivou a šťastně se usmívající tvář, zhluboka se nadechla a vstala. Jondalar ji nechtěl a Rankovi slíbila, že se s ním zasnoubí. Váhavě přistoupila k oběma vůdcům tábora.

Ranek viděl, jak se k němu blíží, viděl ji vystoupit ze stínu do světla hlavního ohniště a hrdlo se mu stáhlo. Ajla měla na sobě světlé kožené šaty, které jí darovala Degije, ty, které jí tak slušely.

Jenom vlasy si nezapletla, ani nesvázala do uzlu, ani nevyčesala do složitého účesu, k němuž patřily i korále nebo jiné ozdoby, jaké obvykle nosily ženy Mamutonů. Z úcty ke klanovému obřadu s kořenem, který měla později vykonat, měla vlasy rozpuštěné. Ve světle ohně se leskly, spadaly jí až na ramena a lemovaly její jemně řezanou tvář zlatým světlem. V tom okamžiku byl Ranek přesvědčen, že je ztělesněním Matky samé. Přání, aby se stala jeho ženou, bylo tak vroucí, že ho téměř stravovalo, byla to bolestivá touha a Ranek nemohl ani uvěřit, že je tento večer skutečností.

Ranek nebyl jediný, koho oslnila její krása. Když vstoupila do světelného kruhu ohně, byl celý tábor překvapený. Jemné šaty Mamutonů ve spojení s přirozenou krásou jejích vlasů tvořily ohromující jednotu, která se působivě uplatnila v dramatickém osvětlení. Talut myslel na to, jakým je Ajla obohacením tábora, a Tuliye byla rozhodnuta za ni požadovat velmi vysokou cenu nevěsty, a i kdyby měla sama polovinou přispět, všichni by tím jenom

získali na postavení a vážnosti. Mamot, který byl beztak přesvědčený, že je Ajle určeno, aby zvlášť významným způsobem sloužila Matce, zaznamenal se zadostiučiněním, že Ajla má smysl jak pro správný okamžik, tak pro dramatické působení, a věděl, že jednoho dne bude představovat sílu, s kterou se bude muset počítat.

Avšak nikdo nevnímal tak silně její přítomnost jako Jondalar. Její krása ho oslepovala stejně jako Ranka, avšak Jondalar vyrostl mezi přirozenými vůdci vlastního národa a cítil vlastnosti, které v ní náčelník tábora Lva a šaman vytušili a poznali. Jondalarova matka byla náčelnice a po ní zaujal toto místo jeho bratr. Dalanar byl náčelníkem nové skupiny, kterou založil, a Zolena zaujala nejvyšší postavení mezi zelandony. Jako by ho někdo udeřil do žaludku a on musel lapat po dechu, najednou si uvědomil, co ztratil.

Jakmile se Ajla postavila vedle Ranka, Tulije se chopila slova: „Ranku z Mamutonů, synu ohniště Lišky v táboře Lva, ty jsi požádal Ajlu z Mamutonů, dceru ohniště Mamuta v táboře Lva, která stojí pod zvláštní ochranou ducha jeskynního lva, aby se s tebou spojila a založila s tebou ohniště. Je to tak, Ranku?“

„Ano, tak je to,“ odpověděl a obrátil se s rozzářeným úsměvem na Ajlu.

Načež se Talut obrátil na Ajlu: „Ajlo z Mamutonů, dcero ohniště Mamuta z tábora Lva, která jsi pod zvláštní ochranou ducha jeskynního lva, souhlasíš s tímto spojením s Rankem z Mamutonů, synem ohniště Lišky v táboře Lva?“

Ajla zavřela oči a musela několikrát polknout, než nakonec sotva slyšitelně řekla: „Souhlasím.“

Jondalar, který seděl docela vzadu u zdi, zavřel oči a tiskl křečovitě zuby. Tohle si zavinil sám. Kdyby ji neznásilnil, možná by se dnes neobrátila k Rankovi. Ostatně u něho líhala už značnou dobu. Od prvního dne, kdy byla přijata mezi Mamutony, s ním sdílela jeho lůžko. Ne, to nebyla tak docela

pravda, musel si přiznat. Po oné první noci už nespala u řezbáře, dokud se spolu tak hloupě nepohádali a on se neodstěhoval od ohniště Mamuta. Proč se pohádali? On se na ni vůbec nezlobil, jenom si o ni dělal starosti. Proč tedy opustil ohniště Mamuta?

Tulije se obrátila na Vymeka, stojícího mezi Rankem a Necijí. Ajla si ho vůbec nevšimla. „Souhlasíš se spojením syna ohniště Lišky a dcery ohniště Mamuta?“

„Souhlasím s tímto spojením a vítám je,“ odpověděl Vymek

„A ty, Necije?“ zeptala se Tulije. „Souhlasíš se spojením svého syna Ranka a Ajly, pokud dojde k dohodě o přiměřené ceně nevěsty?“

„Souhlasím,“ řekla Necije.

Pak se obrátil Talut na starého muže vedle Ajly. „Hledači duchů, který ses vzdal jména a ohniště, který jsi byl povolán a zasvěcen ohništi Mamuta, který za nás za všechny mluvíš s Velkou Matkou, ty, který Matce sloužíš,“ řekl náčelník a s rozmyslem uvedl všechna oslovení šamana, „souhlasí mamot se spojením Ajly, dcery ohniště Mamuta, a Ranka, syna ohniště Lišky?“

Mamot neodpověděl hned. Podíval se nejdřív na Ajlu, která stála vedle něho se skloněnou hlavou. Čekala, a když nic neříkal, vzhlédla k němu. Mamot se jí pátravě zadíval do tváře, všiml si způsobu, jak tam stála, a všiml si taky světelné záře, která ji obklopovala.

„Dcera ohniště Mamuta se může spojit se synem ohniště Lišky,“ řekl nakonec. „Není nic, co by mluvilo proti takovému spojení. Nepotřebuje ani mého souhlasu, ani souhlasu kohokoliv jiného. Rozhodnutí záleží jenom a jedině na ní. Nikdo jí ho nemůže vzít, lhostejno, kde se nachází. Pokud by ale někdy toto svolení potřebovala, tak jí je dávám. Přesto nadále zůstane dcerou ohniště Mamuta.“

Tulije překvapeně hleděla na starého muže. Měla neurčitý pocit, že se za jeho slovy skrývá víc, než říkájí. Jeho celá odpověď měla v sobě něco mnohoznačně významného a Tulije se ptala, co tím vlastní míní, rozhodla se ale, že si tím bude lámat hlavu až později.

„Ranku, synu ohniště Lišky, a Ajlo, dcero ohniště Mamuta, vyjádřili jste úmysl dát se dohromady. Chcete se spojit, abyste smísili své duchy a vytvořili ohniště. Všichni, kterých se to týká, s tím souhlasí,“ řekla Tulije a pak se obrátila na řezbáře: „Ranku, pokud budete dáni dohromady, slibuješ dát Ajle ochranu, jakož i část svého mužského ducha, chceš se o ni starat, když ji Matka požehná novým životem? A jsi ochoten uznat její děti za děti svého ohniště?“

„Ano, to je to, co si přeju víc než cokoliv jiného,“ řekl Ranek.

„Ajlo, pokud budete dáni dohromady, slibuješ, že budeš o Ranka pečovat a poskytneš mu ochranu své mateřské moci, uvítáš životní dar Matky bezvýhradně a budeš připravena dělit se o své děti s mužem svého ohniště?“ zeptala se Tulije.

Ajla otevřela ústa, aby promluvila, ale nejdřív ze sebe nedostala ani hlásku. Odkáslala si a pak řekla, co měla odpovědět, avšak její odpověď byla tak tichá, že sotva byla slyšet: „Ano, slibuju.“

„Slyšeli jste všichni tento slib a jste ochotni to dosvědčit?“ obrátila se Tulije na shromážděné.

„Slyšíme to a dosvědčujeme,“ odpověděli lidé kolem. Pak Degije a Tomek rozezněli na kostěných nástrojích pomalý krokový rytmus a postupně tiše změnili tóny, aby doprovodili hlasy, které začaly zpívat.

„Při letním setkání budete spojeni, aby všichni Mamutoni byli svědky,“ řekla Tulije. „Obejděte teď třikrát oheň, abyste potvrdili slib.“

Bok po boku obešli Ranek a Ajla pomalu za zvuků nástrojů a zpěvu lidí ohniště.

Stalo se. Byli zasnoubeni. Ranek byl bez sebe radostí. Bylo mu, jako by se mu nohy při chůzi nedotýkaly země. Jeho štěstí bylo tak všeobjímající, že pro něho bylo nepředstavitelné, že by je s ním Ajla nesdílela. Všiml si určitého váhání, avšak měl pro to omluvy, předpokládal, že je to plachost, nebo že je unavená a neklidná. Miloval ji tolik, že nebyl v stavu ani vzít v úvahu, že by ho mohla milovat méně než on ji.

I když se snažila, aby na sobě nedala nic znát, Ajla měla srdce těžké, když kráčela kolem ohně. Jondalar se schoulil do sebe, prostě už nedokázal sedět zpříma, jako by už v těle neměl kosti. Připadal si prázdný jako odložený pytel. Chtěl utéct pryč, jenom pryč, aby už neviděl krásnou ženu, kterou miloval a která teď kráčela vedle šťastně se usmívajícího Ranka.

Když dokončili třetí okruh, nastala přestávka a všichni, kteří se obřadů zúčastnili, si dávali dárky a blahopřání. Dárkem pro Bektyji byl větší prostor, který ohništi Jeřába postoupilo ohniště Tura, k tomu dostala řetěz jantaru a mušlí a malý nožík v bohatě zdobeném pouzdře. To všechno bylo počátkem bohatství, které měla v průběhu svého života nashromáždit. Lacijs dostala osobní dárky, jaké jsou důležité pro ženu, k tomu překrásnou a bohatě vyšívanou letní halenu od Necije, kterou měla mít na sobě během oslav při letním setkání. Byly tam i mnohé další dárky od příbuzných a dobrých přátel z jiných táborů.

Ajla a Ranek dostali věci pro domácnost: z rohu vyřezanou naběračku, škrabku opatřenou dvěma úchopy na čištění vnitřní strany kožešin, která měla zářez, do něhož se vkládalo náhradní ostří. Dostali tkané rohože, poháry a misky. Ajle se sice zdálo, že dostali spoustu věcí, ale i to byl jenom malý začátek. U příležitosti letního setkání měli dostat mnohem víc dárků, avšak tam se bude od nich – a od celého tábora Lva – očekávat, že taky budou dárky rozdávat. Ať

velké nebo malé, dary představovaly závazek, a sledování toho, kdo komu co dluží, byla spleť, ale úchvatná hra.

„Ajlo, já mám takovou radost, že budeme slavit svatby ve stejnou dobu!“ prohlásila Degije. „Bude to mnohem veselejší plánovat všechno společně s tebou, i když ty se vrátíš sem, zatímco já půjdu pryč a budeme stavět nové obydlí. Příští rok mi budeš chybět. A jsem zvědavá, které z nás Matka dřív požehná, jestli tobě nebo mně. Ajlo, jak musíš být šťastná!“

„To taky jsem,“ řekla Ajla a usmívala se, ale srdcem byla jinde.

Degije se divila, že Ajla projevuje tak málo nadšení. Připadalo jí, že se Ajle nezdají zásnuby tak vzrušující, jako se zdály jí. Ajla si říkala, že by měla být skutečně šťastná, ano, chtěla být šťastná, ale místo toho si uvědomovala jenom své ztracené naděje.

Zatímco se všichni vesele bavili, vzdálili se Ajla a mamot k ohništi Tura, aby učinili poslední přípravy. Když všechno přichystali, vrátili se střední chodbou, avšak mezi ohništěm Soba a ohništěm Mamuta se mamot zastavil v pološeru. Lidé stáli v malých skupinkách a vzrušeně hovořili. Šaman vyčkal, až se nikdo nedíval jejich směrem. Pak dal Ajle pokyn, společně vstoupili do obřadního prostoru a až do posledního okamžiku se drželi ve stínu.

Zpočátku si nikdo nevšiml, že mamot mlčky stojí vedle zástěny před ohništěm. Zahalil se do přehozu, paže měl zkřížené na prsou a oči zdánlivě zavřené. S hlavou skloněnou mu u nohou seděla Ajla. I ona měla přehoz přes ramena. Když si jich konečně všimli, měli tajemný pocit, že se náhle objevili v jejich středu. Nikdo je neviděl přijít. Byli prostě tady.

Lidé si rychle hledali místa, kam by se usadili, byli vzrušení a plni očekávání. Všichni byli připraveni zažít tajemství a magii od ohniště Mamuta a byli napjati, co to asi bude za nový obřad, který se připravoval.

Avšak mamot chtěl nejdřív vysvětlit, že svět duchů skutečně existuje, a skutečnost změněného vědomí ozřejmit tím, že ji předvede těm, kteří o ní zatím jenom slyšeli nebo možná viděli její důsledky.

Kolem se rozhostilo ticho. Ve všeobecném mlčení byl najednou slyšet dech a praskání ohně. Pohybující se vzduch byla neviditelná přítomnost, která pronikala větrnými kanály ohnišť, slyšitelná jako tlumený dech v pootevřených kouřových otvorech klenby. Zcela pozvolna, takže si nikdo neuvědomil, kdy k tomu vlastně došlo, se ve skučícím větru ozvaly monotónní hlasy, které přešly do rytmického zpěvu. Zatímco se všichni shromáždění přidávali a chvějivé tóny zaplnily prostor přirozenou harmonií, starý šaman prováděl kolébavé taneční pohyby. Brzy podtrhl rytmus buben a chřestítka z několika náramků.

Mamot najednou ze sebe shodil přehoz a stál před shromážděnými naprosto nahý. Neměl žádné kapsy, žádné rukávy, žádné tajné záhyby, kam by mohl něco strčit. Najednou před jejich očima začal růst a jeho průsvitná třpytivá přítomnost vyplnila prostor. Ajla zamžikala. Věděla, že se šaman nezměnil. Když se soustředila, poznala, ačkoliv to nebylo nijak snadné, důvěrně známou postavu starého muže s ochablou kůží a dlouhými, tenkými, kostnatými údy.

Opět se scvrkl do normální velikosti, ale jako by přesto vstřebal třpytivou přítomnost nebo se jinak do ní vtělil, takže ho obklopoval třpyt, který mu dával nadživotní velikost. Předpažil ruce s dlaněmi nahoru. Byly prázdné. Srazil dlaně k sobě a pak je držel u sebe. Zavřel oči a nejdřív stál naprosto tiše. Pak se začal třást, jako by se bránil velké síle. Pomalu a s velkou námahou roztahoval ruce. Mezi nimi se objevila černá, podivně beztvará postava a nejednomu diváku přejel mráz po zádech. Tato postava probouzela nepříjemný pocit, pach zla, něčeho odporného, děsivého. Ajla cítila, jak se jí zježily vlasy v týle, a zadržela dech.

Postava rostla a od skupiny sedících se táhl nakyslý pach strachu. Všichni seděli vzpřímeně, natahovali krky, zpívali s naříkavou naléhavostí. Napětí, které ovládlo obydlí, bylo téměř nesnesitelné. Postava potměněla, nafoukla se, cukala tělem nebo spíš tím, co bylo opakem těla. Starý šaman se celý napjal a chvěl se námahou. Ajla se o něho obávala a soustředila se jenom na něho.

Zcela nečekaně a bez jakéhokoliv varování Ajla najednou cítila, jak je vtahována dovnitř a byla společně s mamotem v jeho těle nebo v jeho očích. Poznala zcela zřetelně nebezpečí, pochopila, co znamenalo – a byla zděšená. Mamot ovládal něco, co nedokázala slova vyjádřit, co se nedalo pochopit. Vtáhl ji do sebe, jednak aby ji chránil, a jednak aby mu ona pomohla. S něčím bojoval, aby to ovládl, a ona byla u něho, prožívala to a současně se učila. Když zase s námahou spojil ruce, postava se zmenšila a Ajla viděla, jak ji zatlačuje tam, odkud přišla. Hlasité prasknutí, podobné zahřmění, zadunělo v její mysli, a jeho ruce se zase spojily.

Bylo to pryč. Mamot přinutil zlo odejít a Ajla si uvědomila, že mamot povolal druhé duchy, aby mu pomohli přemoci nebezpečí. Tušila neurčité zvířecí postavy, strážné duchy, mamuta a jeskynního lva, možná dokonce jeskynního medvěda, samotného Ursuse. Pak zase byla tady, seděla na rohoži a dívala se na starého muže, který byl prostě opět mamot.

Tělesně byl vyčerpaný, ale duševně se jeho schopnosti zostřily. Bojem, kdy stála jedna vůle proti druhé, se stal citlivější. I Ajla jako by viděla jasněji a cítila, že strážní duchové jsou stále ještě přítomni. Byla už natolik zasvěcená, aby poznala, že mamot chce vyřadit pokud možno všechny ještě existující zlé vlivy, které by mohly ohrozit její obřad. Přitáhlo je zlo, které mamot vyvolal, a společně s ním je všechny zahnal.

Mamot si znamením vyžádal ticho. Zpěv a bubnování utichly. Nastal čas, když měla Ajla začít klanový obřad s kořenem. Šamanovi záleželo na tom, aby ozřejmil, jak důležitá je pomoc tábora, až k tomu dojde, jak důležitý bude jejich zpěv. Ať už je klanový obřad zavede kamkoliv, zpěv je opět přivede zpátky domů.

Ve vyčkávavém tichu noci rozezněla Ajla zcela nezvyklé rytmy, jaké ještě nikdy neslyšeli. Vyloudila je na nástroji, který byl přesně to, co se zdálo, že je, totiž velká, z jediného kusu dřeva vyřezaná obrácená dřevěná mísa, kterou sem přinesla z údolí koní a která budila úžas pro svou velikost a taky proto, že ji Ajla používala jako hudební nástroj.

Stromy, které by byly dost velké, aby bylo možné udělat z nich mísu tohoto druhu, nerostly v holé, suché a větrné stepi. Dokonce v pravidelně zaplavovaném údolí řeky rostly vysoké stromy jen zřídka, avšak malé údolí, kde žila Ajla, bylo chráněné před nejhoršími rezavými větry a bylo dostatečně zavlažované, takže tam dokonce vyrostlo pár vysokých jehličnanů. Jednoho z těch velikánů zasáhl blesk a z pahýlu byla udělána tahle mísa.

Ajla používala k bubnování hladkou dřevěnou hůlku. I když mohla vyvolat několik tónových variací, když bušila na mísu na rozdílných místech, nešlo o poklepový nástroj, jako byly dunící bubny z lebky a z lopatky, jí šlo především o rytmus. Lidé z tábora Lva byli ohromeni. Tohle nebyl jejich druh hudby, a tak se při ní necítili nijak dobře. Rytmické zvuky, které Ajla vyluzovala, měly v sobě něco výrazně cizího, avšak právě to vyvolávalo odpovídající atmosféru vyjadřující klanový pocit.

Mamota přemohly vzpomínky na dobu, kterou u klanu strávil. Údery, kterými Ajla končila, neprozradily konec a závěr, ale spíš zprostředkovávaly pocit, že musí ještě něco přijít, a tak ve vzduchu viselo napjaté očekávání.

Tábor nevěděl, co by měl očekávat, avšak když Ajla shodila přehoz a vstala, překvapil je vzor, kterým si pomalovala tělo: červené a černé kruhy. Až na tetování těch, kteří patřili k ohništi Mamuta, zdobili Mamutoni svůj oděv, ale nikdy těla. Lidé z tábora Lva poprvé vytušili něco o světě, z kterého Ajla přišla, o kultuře, která jim byla natolik cizí, že jí nemohli zcela porozumět. Ne proto, že šlo o jiný způsob oblékání, o volbu ostřejších barevných tónů nebo zálibu v různých typech oštěpů, ba ani o jinou řeč. Šlo prostě o jiný způsob myšlení. Teď však pochopili, že i toto je lidské myšlení.

Jako očarování sledovali, jak Ajla nalévá vodu do dřevěné misky. Pak vzala sušený kořen, kterého si nevšimli, a začala ho žvýkat. To bylo zpočátku obtížné. Kořen byl starý a suchý a kaši z něho musela vyplivnout do misky, nesměla z něho nic spolknout. Když mamot rozvažoval, jestli může mít kořen ještě nějaký účinek, prohlásila Ajla, že se vší pravděpodobností je v sušené podobě dokonce silnější než čerstvý.

Po velmi dlouhé době – vzpomínala si, že i poprvé to trvalo dlouho – vyplivla rozžvýkaný kořen a zbytek tekutiny do misky s vodou. Prstem míchala tekutinu, dokud nebyla mléčně bílá. Když se domnívala, že vypadá přesně tak, jak má, podala misku mamotovi.

Šaman zabušil na buben a zachřestil náramky. Udal tím bubeníkům a zpěvákům správné tempo, které měli dodržet, a naznačil pak kývnutím hlavy Ajle, že je připraven. Byla rozrušená. Její dosavadní zkušenost s kořenem v ní probouzela nepříjemné vzpomínky, a tak v duchu ještě jednou prošla každou podrobnost přípravy a pokusila se rozpomenout na všechno, co jí řekla Iza. Snažila se provést obřad co možná nejpodobněji tomu, jaký zažila v klanu. Odpověděla rovněž kývnutím, načež mamot přiložil misku ke

rtům a napil se první doušek. Když vypil polovinu nápoje, podal Ajle zbytek, aby ho vypila.

Už chuť byla prastará, připomínala půdu v hlubokých stinných pralesích se zvláštními obrovskými stromy a zeleným baldachýnem listí, jímž slunce a světlo pronikalo jenom lomené. Nápoj na ni zapůsobil téměř okamžitě. Přepadla ji lehká nevolnost, trochu se potácela a všechno se s ní točilo. Zatímco se obydlí nadále točilo, rozhled se jí zastřel a mozek jako by narostl a chtěl jí prorazit lebku. Najednou obydlí zmizelo a Ajla se ocitla na jiném temném místě.

Připadala si ztracená a na okamžik se jí zmocnila panika. Pak měla pocit, jako by k ní někdo vztahoval ruku, a došlo jí, že mamot je na stejném místě jako ona. Pocítila úlevu, že ho našla, avšak mamot nebyl v jejím vědomí stejnou měrou jako tehdy Kreb. Taky neudával ani jí, ani sobě směr, jako to učinil Kreb. Vlastně ji vůbec neřídil, jenom tu byl a vyčkával, co se stane.

Slabě, jako by zpěváci byli uvnitř obydlí a ona sama venku, slyšela monotónní zpěv a dunící hlasy bubnů. Zaposlouchala se do tohoto zvuku. Měl na ni uklidňující účinek, dával jí záchytný bod a pocit, že není sama. I mamotova blízkost ji uklidňovala, i když toužila po silné vedoucí mysli, která jí tehdy poprvé ukazovala cestu.

Tma se rozjasnila v šero, které se nejdříve jen mihotalo a nakonec hrálo všemi barvami. Cítila pohyb, jako by s mamotem letěli opět nad krajinou, ale nebyly tu žádné rozlišující znaky, jenom neurčitý pocit něčeho, co pronikalo opalizujícím mrakem, který ji obklopoval. Pozvolna, zatímco se její rychlost neustále zvětšovala, houstl mračný opar kolem ní do tenké vrstvy v zářivých barvách duhy. Klouzala podél dlouhého průsvitného tunelu, jehož stěny byly jako vnitřek měchýře, a letěli rychleji a stále rychleji a rovnou k oslnivému bílému světlu, které bylo jako slunce, jenom

ledově studené. Křičela, avšak byl to bezhlesý křik, a to už vletěli do světla a proletěli jím.

Ocitla se v hlubokém, studeném černém prázdnu, a to jí připadalo úděsně známé. Už tady jednou byla, avšak tehdy ji našel Kreb a odvedl ji odtud. Nezřetelně cítila, že mamot je stále ještě s ní, ale věděla taky, že jí nemůže pomoci. Zpěv lidí nebyl nic jiného než nezřetelná ozvěna. Věděla, že kdyby jednou ustal, nenašla by už nikdy cestu zpátky. Ostatně si nebyla jistá, jestli se jí vůbec zpátky chce. Na tomto místě nebyly žádné pocity, jenom jí chybělo něco, co způsobovalo, že sama viděla, jak je zmatená a jak velice bolí její láska a její zoufalství. Černá prázdnota byla děsivá, avšak nezdála se hroznější než ztracenost a bezútěšnost v jejím nitru.

Opět pocítila pohyb, černota se projasnila. Znovu se vznášela v oparu, tentokrát však byl jiný, hustší a těžší. Mrak se rozdělil a před ní se otevřel pohled, který pro ni vlastně nic neznamenal. Nebyla to mírná, přirozená krajina, kterou znala. Mnohem spíš měla neznámé tvary a obrysy. Byla rovná a pravidelná s tvrdými hladkými plochami, rovnými liniemi a s obrovským množstvím ostře svítících nepřirozených barev. Něco se rychle pohybovalo, ale možná to jen tak vypadalo. Ale nelíbilo se jí tady a bojovala, aby to od sebe odrazila a odpoutala se od toho.

* * *

Jondalar sledoval, jak Ajla vypila nápoj, a zmocnily se ho obavy, když viděl, jak se zapotácela a zbledla. Několikrát zalapala po dechu a pak padla na zem. I mamot se pohroužil sám do sebe, avšak pro šamana nebylo nic neobvyklého, že prostě padl na zem, když se vydal na hledání duchů, vzdálil se a přešel do jiného světa, lhostejno, jestli k tomu pil nebo snědl něco, co mu pomohlo to uskutečnit.

Mamot a Ajla leželi na zádech a zpěv a bubnování pokračovalo. Jondalar viděl, jak se Vlk snaží dostat k Ajle, avšak současně ho něco zdržovalo. Chápal, jak mu asi je. I on toužil přispěchat Ajle na pomoc. Pohlédl na Ranka, aby zjistil, jak to na něho působí, ale lidé z tábora Lva se všichni zdáli naprosto klidní, a tak váhal zasáhnout do posvátného obřadu. Místo toho se přidal ke zpěvu. Mamot ho výslovně upozorňoval, jak důležitý je při tomto obřadu zpěv.

Uběhlo hodně času a ani Ajla, ani šaman se nehýbali. Jondalar měl stále větší strach o Ajlu a připadalo mu, že i ve tvářích několika dalších lidí se zračí obavy. Vstal a chtěl ji vidět, ale ohně dohořely a uvnitř obydlí byla tma. Slyšel kňučení, a když se podíval dolů, uviděl Vlka. Vlčí štěně ještě jednou zakňučelo a úpěnlivě se na něho podívalo. Několikrát se rozběhlo k Ajle, ale pokaždé se vrátilo zpátky k němu.

Jondalar slyšel v přístavbě ržát Víhu. Znělo to neklidně, jako by větrila nebezpečí. Rozhodl se, že se tam podívá. Bylo to nepravděpodobné, ale mohlo se stát, že by se do přístavby vkradla nějaká šelma a ohrožovala koně, zatímco všichni ostatní byli zaujati obřadem. Když ho Víha spatřila, zafrkala. Jondalar neobjevil nic, co by vysvětlilo její chování, ale přesto ji zřejmě něco zneklidňovalo. Dokonce ani když ji poklepal po krku a konejšivě na ni mluvil, neuklidnila se. Neustále se tlačila ke vchodu k ohništi Mamuta, i když se nikdy dřív nepokoušela dostat se tam. I Vítěz byl neklidný, ale ten možná jenom cítil neklid své matky.

Opět k němu přiběhl Vlk, kňučel a vyl, odběhl ke vchodu k ohništi Mamuta a zase se vrátil.

„Co je, Vlku? Co je s tebou?“ A co je s Víhou, pomyslel si. Pak mu došlo, co asi obě zvířata zneklidnilo. Ajla! Museli cítit, že Ajle hrozí nebezpečí!

Rychlými kroky se vracel, poznal, že teď víc lidí obklopilo Ajlu a mamota a pokoušeli se je probudit. Už se

neudržel a rozběhl se k Ajle. Byla strnulá, měla zkřečovatělé svaly a byla studená. Téměř nedýchala.

„Ajlo!“ vykřikl Jondalar. „Ach, Matko, jak vypadá! Téměř jako by byla mrtvá! Ajlo! Ach, Dono, nenech ji umřít! Ajlo, vrať se! Neumírej, Ajlo! Prosím tě, neumírej!“

Držel ji v náručí, volal se stále větší naléhavostí její jméno a prosil ji, aby neumírala.

Ajla cítila, jak se čím dál víc vzdaluje. Pokoušela se zaposlouchat, jestli neuslyší zpěv a bubnování, ale byla to jen nezřetelná, vzdálená vzpomínka. Pak se jí zdálo, že slyší své jméno. Usilovně naslouchala. Ano, znovu je slyšela, úpěnlivě vykřikované, tak, jako by to bylo hrozně důležité. Cítila, jak se k ní mamot přiblížil, a společně se soustředili na zpěv. Slyšela tiché hlasy a ten zvuk ji přitahoval. Pak slyšela v dálce dunivé stakato bubnu. Zřetelně teď uslyšela své jméno, volané úpěnlivě a s nezměrnou láskou. Cítila, jak se něco usilovně snaží dosáhnout onu bytost dvou spojených duchů: jí samé a mamota.

Najednou se pohnula, táhlo ji to jakoby žhavým vláknem. Měla pocit velké rychlosti. Hustý mrak ji zahalil a zůstal za ní. V okamžiku proletěla prázdňem. Třpytivá duha se proměnila v šedý opar a v příštím okamžiku se ocitla zpátky uvnitř obydlí. Pod sebou na zemi spatřila své vlastní tělo, nepřirozeně tiché a mrtvolně bledé. Viděla záda světlavého muže, jak se nad ní sklání a drží ji v náručí. A pak cítila, jak ji mamot postrčil kupředu.

Ajle se zachvěla víčka, pak otevřela oči a viděla nad sebou Jondalarovu tvář. Velký strach v jeho očích se naráz proměnil v úlevu. Pokusila se promluvit, ale jazyk jako by měla napuchlý, a byla jí zima, hrozná zima.

„Vrátili se!“ slyšela volat Neciji. „Nevím, kde byli, ale už jsou zase tady. A je jim zima. Doneste kožešiny a něco horkého k pití!“

Degije přinesla náruč kožešin ze svého lůžka a Jondalar ustoupil, aby do nich mohla zabalit Ajlu. Vlk přiběhl a olízl jí tvář a Ranek donesl pohár horkého čaje. Talut jí pomohl se posadit. Víha ržála z přístavby a Ajla vycítila její strach. Posadila se a taky zaržála, aby Víhu uklidnila. Pak se ptala, kde je mamot.

Pomohli jí na nohy, položili jí kožešinu přes ramena a pak ji zavedli ke starému šamanovi. I jeho zabalili do teplých kožešin. Seděl s pohárem horkého čaje v ruce. Sice se na ně usmíval, ale jeho pohled prozrazoval starost. Aby lidi z tábora zbytečně nerozrušil, pokusil se zlehčit nebezpečí jejich pokusu. Chtěl však, aby Ajla pochopila, v jak vážném nebezpečí se vznášeli. I ona toužila mluvit o tom, co právě prožili, ale nechtěla se vyptávat před ostatními.

Necije vycítila okamžitě jejich potřebu, nevtíravě se postarala o to, aby se ostatní vzdálili a nechali je o samotě.

„Kde jsme to byli, mamote?“ zeptala se Ajla.

„Já nevím, Ajlo. Nikdy dřív jsem tam nebyl. Bylo to jiné místo, možná jiná doba. Asi to vůbec nebylo místo – myslím opravdové místo,“ řekl zamyšleně.

„Ale muselo to být ono,“ řekla. „Všechno mi připadalo tak skutečné a mnohé jako bych poznávala. Tohle místo prázdnoty, ta tma. Byla jsem tam už jednou s Krebem.“

„Věřím ti, když říkáš, že tvůj Kreb měl velkou moc. Možná dokonce ještě větší, než sis uvědomovala, když mohl mít vládu nad tím místem.“

„Ano, to mohl, mamote, ale...“ Něco ji napadlo, ale nebyla si jistá, jestli to dokáže vyjádřit. „Kreb vládl nad tím místem, ukázal mi své vzpomínky a naše počátky. Jenom si nemyslím, že by Kreb někdy šel tam, kde jsme byli my, mamote. Myslím, že by toho nebyl schopen. To mě asi ochránilo. Měl jisté síly a vládl jimi, ale byly jiné. Místo, kam jsme se dostali tentokrát, bylo nové. Kreb nemohl jít na nová

místa, mohl jít vždycky jenom tam, kde už jednou byl. Asi poznal, že pro mě je to možné. Proto tedy byl tak smutný?“

Mamot přikývl. „Možná. Ale mnohem důležitější je, že ono místo je mnohem nebezpečnější, než jsem tušil. Kvůli ostatním v táboře jsem to zlehčoval. Kdybychom byli déle pryč, nemuseli bychom se už vůbec vrátit. Taky jsme se nevrátili sami. Někdo nám pomohl... někdo, kdo velmi toužil, abychom se vrátili... a bylo to tak silné přání, že překonalo všechny překážky. Když se taková volní síla zaměří s takovou rozhodností na to, aby uskutečnila, co si předsevzala, pak jí nic neodolá, nanejvýš sama smrt.“

Ajla vraštila čelo, očividně hluboce zneklidněná, a mamot se ptal, jestli asi ví, kdo ji přivedl zpátky, nebo jestli pochopila, proč bylo třeba takové volní síly k její ochraně. Později to zřejmě pochopí, ale nebylo na něm, aby jí to říkal. Na to musela přijít sama.

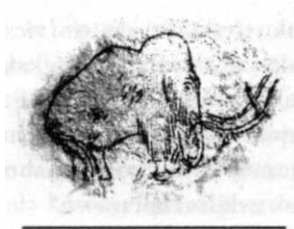
„Já už se na to místo nevrátím,“ pokračoval. „Na to jsem příliš starý. Nechtěl bych, aby se můj duch ztratil v onom prázdnu. Jednou, až rozvineš všechny své síly, možná pocítíš přání se tam ještě jednou podívat. Neradil bych ti to, ale pokud se tam vydáš, postarej se o to, abys měla mocnou ochranu. Postarej se, aby na tebe čekal někdo, kdo tě může zavolat zpátky.“

Cestou ke svému lůžku se Ajla rozhlížela, jestli neuvidí Jondalara, ale ten se stáhl do pozadí, když jí Ranek donesl čaj, a víc už nepřišel. I když neváhal k ní přijít, když se domníval, že je v nebezpečí, byl teď nejistý. Zasnoubila se s řezbářem. Jaké měl právo držet ji v náručí? Kromě toho se zdálo, že všichni věděli přesně, co mají dělat, donesli jí horký čaj a kožešiny. Měl pocit, že jí nějakým zvláštním způsobem pomohl, protože po ní tolik toužil, ale když o tom přemýšlel, začal o tom pochybovat. Pravděpodobně už byla beztak na zpáteční cestě, řekl si. Nic než náhoda. Jenom jsem tam náhodou byl. Ajla si na to ani nevzpomene.

Když Ranek viděl, že Ajla skončila rozhovor s mamotem, šel k ní a požádal ji, aby přišla k němu, ne proto, aby s ní sdílel slasti, ale jenom aby ji držel v náručí a zahříval ji. Ona však důrazně prohlásila, že se cítí líp ve svém vlastním lůžku. Nakonec s tím souhlasil, ale dlouho o tom přemýšlel. I když všem ostatním bylo jasné, že se Jondalar nadále zajímá o Ajlu i poté, co se odstěhoval od ohniště Mamuta, dokázal to on, Ranek, přehlízet. Avšak po této noci si nemohl nevšímat silných citů, které k ní Jondalar nadále chová, zvláště potom, když viděl, jak prosil Velkou Matku o její život.

Neměl nejmenší pochyby o tom, že Jondalar pomohl, aby se vrátila, ale nechtěl věřit, že ona opětuje jeho city. Této noci se přece zasnoubila s ním. Ajla bude jeho ženou a bude s ním sdílet ohniště. I on měl o ni starost a obával se o ni, a pomyšlení, že by ji ztratil – při nějakém neštěstí nebo že by mu ji odvedl jiný muž – jenom posilovalo jeho touhu.

Jondalar zahlédl Ranka, jak šel k Ajle, a oddechl si, když viděl, že se vrací ke svému ohništi sám. Avšak pak se obrátil na bok a přetáhl si kožešinu přes hlavu. Jaký v tom už byl rozdíl, jestli k němu půjde dnes v noci nebo ne? Někdy k němu přece jenom půjde. Zasnoubila se s ním.

Obvykle počítala Ajla své roky od konce zimy. Její nový rok tedy začínal s obdobím znovuzrození. Jaro jejího osmnáctého roku přineslo spoustu lučních květin a čerstvých zelených výhonků. Uvíтали je s takovou radostí, jaká je myslitelná jenom tam, kde je zima tuhá a dlouhá.

Po svátku jara se všechno prudce rozvíjelo. Zářivé květy stepí vybledly a nahradila je rychle rostoucí šťavnatá nová tráva – a putující stáda pasoucí se zvěře, kterou přilákala svou zelení.

Zvířata nejružnějšího druhu táhla v obrovských počtech po otevřené rovině. Mnohých přišlo najednou tolik, že se nedala spočítat, někdy přišla v malých stádech nebo rodinách. Všichni se však pásli na větrem bičovaných, neuvěřitelně bujných pastvinách zavlažovaných vodou z ledovců.

Obrovská stáda bizonů s velkými rohy pokryla pahorky a mělká údolí živoucí masou, bučící a neustále se pohybující, za níž nezůstalo nic než udupaná země. Tuři tvořili na své cestě k severu dlouhé řetězy, zvláště podél větších řek. K nim se často přidružila stáda losů a velkorohých jelenů. Plachá srnčí zvěř se držela v menších skupinách především v zalesněných údolích a v severnějších lesních oblastech, které

tvořily jejich vyhledávané letní pastviště. Přicházeli i samotářští losi, kteří se rádi zdržovali v močálech a u stepních jezírek z tajících ledovců. Divoké kozy a mufloni, obvykle obyvatelé hor, se v chladnějších oblastech rovněž drželi v otevřených rovinách, kde se převážně potkávali u napajedel s menšími rodinami antilop sajga nebo s většími stády stepních koní.

Každoroční putování srstnaté zvěře se odehrávalo na ohraničeném prostoru. S tlustou vrstvou tuku a vrchní a spodní srstí byli přizpůsobeni životu v blízkosti ledovců. Příliš velké teplo nesnášeli. Žili po celý rok ve stepních oblastech, kde bylo sice chladno, ale sucho, a sníh napadl jen v tenké vrstvě, takže se i v zimě mohli napást suché trávy. Velkým ovcím podobní pižmoví tuři byli stálými obyvateli ledového severu a pohybovali se v menších stádech na ohraničeném prostoru. Srstnatí nosorožci, žijící v menších rodinách, i mamuti, vytvářející větší stáda, se pohybovali v rozlehlých prostorech. V trochu teplejších a vlhčích kontinentálních stepích jihu jejich potravu přikrývaly tlusté vrstvy sněhu a tato mohutná zvířata by v nich zapadla. Na jaře táhli k jihu, aby se napásli jemné mladé trávy, avšak jakmile se oteplilo, vraceli se zpět na sever.

Lidé z tábora Lva jásalí, když zjistili, že se stepi opět hemží zvěří. Každý nový druh je potěšil, zvláště když šlo o taková zvířata, která se obvykle zdržovala v chladnějších oblastech, protože právě ta jim pomáhala přežít. Pohled na obrovského, nevypočitatelného nosorožce se dvěma rohy, z nichž přední byl dlouhý a daleko předsazený, s dvojí srstí – vrchní s dlouhými a jemnými pesíky a hustou spodní vrstvou, posadou – je vždy uváděl doslova ve vytržení.

Nic však nevyvolalo mezi Mamutony takové vzrušení jako pohled na mamuta. Když se blížila doba, kdy obvykle táhli kolem, byl vždycky někdo z nich na stráži. Od té doby, kdy Ajla odešla od tlupy klanu, viděla mamuty vždycky

jenom z dálky, a proto teď byla stejně vzrušená jako ostatní, když Danug jednoho odpoledne sbíhal po svahu a křičel: „Mamuti! Mamuti!“

Byla mezi prvními, kteří vyběhli ven, aby se na ně podívali. Talut, který často nosil Rydaga na zádech, byl právě s Danugem ve stepi, a všimla si, že se Necije, která teď nesla Rydaga na boku, hodně opožděje za ostatními. Už se jí chystala pomoci, když vzal Rydaga na ramena Jondalar. Necije i chlapec mu poděkovali úsměvem a i Ajla se usmála, ale Jondalar její úsměv neviděl. Ranek, který běžel za ní, si všiml jejích rozjasněných rysů, když se na něho obrátila. Její jemný krásný úsměv v něm vyvolával hřejivý pocit a probouzel v něm horoucí přání, aby mu už konečně patřila. Nemohla jinak než odpovědět na výraz lásky v jeho temných očích, a tak její úsměv, když ho spatřila, nepohasl.

Mlčky a se zbožnou úctou sledoval celý tábor Lva, jak obrovská srstnatá zvířata táhnou kolem. Mamuti byli v jejich kraji největší zvířata vůbec. Stádo, k němuž patřila i řada mladších zvířat, táhlo kolem nich v největší blízkosti a stará vedoucí mamutí samice si je s nedůvěrou přeměřila.

V ramenou byla asi tři metry vysoká, hlava s hrbem na čele byla v poměru k velikosti těla příliš velká, delší než polovina krátkého chobotu, z jehož konce vycházely dva vysoce citlivé a pohyblivé prstovité výběžky, jeden nahoře a druhý dole. V kohoutku měla hrb, v němž se uchovával tuk na zimu. Krátká záda spadala dost příkře k pánvi. Ocas měla krátký a měla taky malé uši.

Mamuti byli výtečně vybaveni pro život ve velkém chladu. Jejich tlustá kůže byla izolována asi desetacentimetrovou nebo ještě tlustší vrstvou tuku a byla pokrytá hustou, dva až tři centimetry krátkou posadou. Hrubá, temně hnědočervená, vlhkost odpuzující vrchní vrstva pesíků byla až půl metru dlouhá, visela v hustých pramenech přes jemnou prachovou spodní vrstvu a chránila ji před

větre a vlhkostí. Vysoce výkonnými zuby rozmělnovali mamuti v zimě suchou travu, větve a kůru bříz, vrb a modřínů stejně snadno jako v létě zelené traviny, ostřici a byliny.

Nejpůsobivější však byly na mamutech obrovské kly, které probouzely jak úžas, tak strach. Vyrůstaly blízko sebe z horní čelisti, nejdřív mířily příkře dolů, pak se mohutným obloukem zvedaly nahoru a ven a nakonec se ještě obracely dovnitř. U starých samců mohly kly dosáhnout až čtyř metrů, avšak když dorostly této délky, už se na konci křížily. U mladších zvířat byly kly nebezpečnou zbraní a přirozeným nástrojem k vyvracení stromů stejně jako k odklizení sněhu překrývajícího pastvu. Jakmile se však obrátily nahoru a překřížily se, tak víc překážely, než pomáhaly.

Pohled na mohutná zvířata vyvolal v Ajle spoustu vzpomínek na dobu, kdy se s nimi setkala poprvé. Ještě si přesně pamatovala, jak horoucně si tehdy přála, aby mohla jít na lov s muži, a jak byla nedočkavá. Přitom ji napadlo, že ji Talut vyzval, aby se zúčastnila prvního lovu mamutů, který Mamutoni uspořádají tohoto roku. Ráda lovila a představa, že tentokrát bude smět doprovázet ostatní lovce, v ní probouzela nedočkavost. Začala se skutečně těšit na letní setkání.

První lov roku měl důležitý symbolický význam. Srstnatí mamuti byli mohutní a majestátní. Pocity, které probouzeli u Mamutonů, se však neomezovaly jenom na úžas a ohromení z jejich velikosti. Měli je rádi, protože na nich byli závislí, přáli si, aby těchto velkých zvířat byla stálá hojnost. Svůj vlastní způsob života jim zcela přizpůsobili a uctívali je.

Mamuti neměli žádné přirozené nepřátele. Nebyla šelma, která by je lovila. Obrovský jeskynní lev, dvojnásobně větší než všechny ostatní šelmy, které zabíjely své oběti mezi velkými pasoucími se zvířaty, jako byli tuři, bizoni, jeleni, sobi a koně, možná občas ulovil mamutí mládě nebo nemocné, stářím oslabené zvíře, avšak žádná čtyřnohá šelma, ať už lovila sama nebo ve smečce, nemohla ulovit mamuta v

plné síle. Jedině Mamutoni, děti Velké Matky Země, je dokázali ulovit. Oni byli vyvolení. Zaujímalí mezi stvořeními Matky první místo. Byli lovci mamutů.

Když stádo mamutů přešlo, sledovali je členové tábora Lva s největší obezřelostí. Lovit je chtěli až později, teď měli zájem o jemnou spodní vrstvu srsti, kterou mamuti shazovali ve velkých chuchvalcích. Temně rudě zbarvená vlna, kterou posbírali po zemi nebo která se zachytila v křovinách, byla považována za zvláštní dar ducha mamutů.

Pokud tomu náhoda chtěla, mohli posbírat i bílou vlnu muflonů, kterou tyto divoké ovce na jaře shazovaly, neuvěřitelně měkkou hnědou vlnu pižmových turů a taky rudou vlnu srstnatých nosorožců. Sběru se věnovali s velkým nadšením a v duchu za to děkovali Velké Matce, která svým dětem dávala v bohaté míře všechno, co potřebovaly: rostlinou i masitou stravu, pazourek a hlínu. Bylo třeba jenom vědět, kde a kdy se má co hledat.

Mamutoni rádi přidávali ke své potravě čerstvou zeleninu a zpestřovali si tak jídelníček. Zjara a na počátku léta lovili zvířata, jen když jim došly zásoby. Touto dobou byla zvířata ještě příliš hubená. Během dlouhé a tvrdé zimy spotřebovala všechnen tuk, který pro ně byl důležitým pramenem koncentrované energie. Příležitostně si Mamutoni našli bizoního býka, jenž měl kůži na hřbetě černou, což znamenalo, že ještě má vrstvu tuku, nebo březí samice různých druhů, protože maso nenarozených mláďat bylo velmi jemné. Kromě toho se daly jejich kožešiny výborně použít pro oblečení dětí nebo jako spodní oblečení. Velkou výjimkou v tomto ohledu byli sobi.

Nepřehledná sobí stáda táhla k severu, přičemž samice, nosící rovněž paroží jako samci, táhly napřed s mladými, loňského roku narozenými zvířaty, a býci táhli v odstupě za nimi. Podobně jako i u ostatních zvířat žijících ve stádech, jejich počet zmenšovali vlci, kteří je doprovázeli a vybírali si

především stará a nemocná zvířata. Kromě toho se na soby zaměřily i kočkovité šelmy jako velcí rysi, štíhlí leopardi a příležitostně mohutný jeskynní lev. Velcí masožravci opět tím, co zanechali, poskytovali potravu spoustě menších šelem a mrchožroutům na zemi i ve vzduchu, liškám, hyenám, hnědým medvědům, cibetkám, malým stepním kočkám, rosomákům, lasicím, havranům, luňákům, sokolům a mnohým dalším.

Dvounohý lovec – člověk – lovil všechna zvířata. Kožešinami a peřím svých loveckých soupeřů neopovrhoval, i když tábor Lva se zaměřil hlavně na soby – ne kvůli masu, i když ani to nepřišlo nazmar. Jazyk byl považován za lahůdku a značná část masa se sušila a sloužila především jako potrava na cesty. Šlo jim však o kožešiny. Nejčastěji byly šedožluté, ale také v různém zbarvení od krémově bílé až téměř k černé, přičemž kožešiny mladších zvířat měly načervenalý nádech. Kožešiny většiny severských tažných zvířat byly lehké a teplé. Nebylo lepší oblečení do chladu než ze sobích kožešin, protože jejich srst izolovala přirozeným způsobem. A jako podložka na spaní a rohož na zem byly se vším ostatním nesrovnatelné. Lovci z tábora Lva obklíčili každoročně pár zvířat nebo je chytali do jam, aby doplnili vlastní zásoby a měli dárky, které potřebovali, když se vydali na letní putování.

Čím víc se blížilo letní setkání, tím byli Mamutoni vzrušenější a tím víc se těšili. Nejméně jednou denně přišel někdo a řekl Ajle, že ji určitě potěší, když se seznámí s tím nebo oním příbuzným nebo přítelem, nebo jak velice jim záleží na tom, aby je poznala.

Jediný, kdo jevil málo nadšení pro nadcházející setkání, byl Rydag. Ajla ho ještě nikdy nezažila tak stísněného a už se obávala, že se jeho nemoc zhoršila.

Několik dnů ho důsledně sledovala a jednoho neobvykle teplého odpoledne, když seděl venku a přihlížel, jak několik lidí napíná sobí kožešiny, si k němu přisedla.

„Mám pro tebe nový lék, Rydagu, který by sis měl vzít na letní setkání,“ řekla Ajla. „Je čerstvější a možná taky silnější než ten, který jsi bral až dosud. Rozhodně mi musíš říct, jestli zjistíš nějaký rozdíl, jestli je ti po něm líp nebo hůř,“ řekla rukama i slovy, jak s ním obvykle mluvila. „Jak se teď cítíš? Došlo v poslední době k nějakým změnám?“

Rydag byl vždycky rád, když se s ním Ajla bavila. I když jí byl velmi vděčný, že se teď mohl dorozumět s lidmi z tábora, omezilo se toto dorozumívání přece jenom v podstatě na nejjednodušší věci. On sám rozuměl celá léta jejich slovům, avšak když se na něho obraceli, měli sklon to, co chtěli říct, zjednodušit, aby vystačili se znameními, která znali. Ajlina znamení však byla, co se jemných rozdílů týče, blíž mluvené řeči a objasňovala lépe to, co chtěla vyjádřit.

„Ne, cítím se jako vždycky,“ signalizoval jí chlapec.

„Nejsi unavený?“

„Ne... vlastně ano. Trochu unavený.“ Usmál se. „Ale už ne tolik jako dřív.“

Ajla přikývla a pozorně na něho hleděla, hledala nějaké viditelné příznaky a pokoušela si namluvit, že v jeho stavu nedošlo k žádné změně, přinejmenším ne ke změně k horšímu. Jenom působil stísněným dojmem.

„Rydagu, trápíte něco? Jsi nešťastný?“

Pokrčil rameny a odvrátil od ní pohled. Pak na ni však přece jenom pohlédl. „Nechtěl bych tam jít,“ dal jí na srozuměnou znakovou řeč.

„Kam bys nechtěl jít? Nerozumím ti.“

„Na setkání,“ řekl a zase se díval jinam.

Ajla svraстила čelo, ale už na něho nenaléhala. Rydag o tom očividně nechtěl mluvit a brzy zašel do obydlí. Prošla za ním předsíní a snažila se být nenápadná. Od společného

ohniště viděla, jak si lehl na své lůžko. Dělal si o něho vážné starosti. Přes den si jen zřídka kdy šel lehnout. Viděla vejít Neciji, která se zastavila a chystala se spustit kožešinový závěs. Ajla k ní pospíšila, aby jí pomohla.

„Necije, nevíš, co je s Rydagem? Zdá se mi tak... nešťastný,“ řekla Ajla.

„Já vím. To je touhle dobou vždycky. Nechce se mu na letní setkání.“

„To mi taky řekl. Ale proč?“

Necije se zastavila a podívala se zpříma na Ajlu. „Ty to opravdu nevíš, že?“ Když Ajla zavrtěla hlavou, Necije řekla: „Nedělej si s tím starosti, Ajlo. Stejně na tom nemůžeš nic změnit.“

Ajla šla dál střední chodbou a krátce pohlédla na chlapce. Měl oči zavřené, avšak věděla, že nespí. Zavrtěla hlavou a přála si, aby mu mohla pomoci. Zřejmě to bylo tím, že je tak jiný, ale nebylo to poprvé, kdy měl jít na letní setkání.

Prošla prázdným prostorem ohniště Lišky k ohništi Mamuta. Najednou se přiřítíl Vlk předním vchodem, oběhl ji a hravě na ni vyskakoval. Posunky mu přikázala, aby tiše seděl. Poslechl, ale tvářil se uraženě, že to nakonec nevydržela a hodila mu kus rozžvýkané měkké kůže, která dřív byla jejím obutím. Nakonec mu je přenechala, když to vypadalo tak, že je to jediná možnost, jak ho odnaučit, aby hryzal obutí všech ostatních lidí. Teď se však brzy unavil svou starou hračkou, vystrčil přední tlapy, vrtěl ocasem a kňučel.

Ajla se musela smát a usoudila, že je skutečně příliš krásný den na to, aby ho trávila uvnitř. Dlouho se nerozmýšlela, vzala svůj prak a váček s kulatými kameny a dala Vlkovi znamení, aby šel s ní. Když viděla v přístavbě stát Víhu, rozhodla se vzít ven i ji.

Vchodovým obloukem vyšla ven. Za ní šli plavá klisna a mladý šedý vlk, jehož kožešina a znaky se výrazně lišily od

jeho černé matky. Ajla viděla Vítěze stát dole na svahu, který vedl k řece. Jondalar byl u něho. Svlékl si v teplém slunci halenu a vedl mladého hřebce na provaze za sebou. Jak slíbil, cvičil Vítěze, trávil tím dokonce největší část svého času, což jemu i koni jen svědčilo.

Když ji spatřil, zamával na ni, aby počkala, a vrátil se.

Bylo nezvyklé, aby za ní přišel nebo jí naznačil, že s ní chce mluvit. Od příhody ve stepi se Jondalar změnil. Sice se jí přímo nevyhýbal, ale jen zřídka se snažil ji oslovit, a když to učinil, byl zdvořilý jako cizí člověk. Ajla doufala, že jí ho Vítěz přiblíží, ale pokud si všimla nějaké změny, pak se zdál jenom ještě uzavřenější než předtím.

Stála a čekala, až k ní vysoký svalnatý muž přijde. Přitom musela bezděčně myslet na to, jak ráda vyhověla jeho žádosti ve stepi. Cítila, jak se jí zmocňuje touha. To byla reakce těla, nad kterým neměla moc, avšak když se Jondalar přiblížil, viděla, jak jeho tvář zrudla a v jeho temně modrých očích se objevil onen zvláštní výraz, který tak dobře znala. I když vůbec neměla v úmyslu se tam dívat, všimla si vyboulení v jeho nohavicích, a to jí rovněž vehnalo krev do tváří.

„Promiň, Ajlo. Nechtěl jsem tě rušit, ale myslel jsem si, že ti musím ukázat nový postroj, který jsem udělal pro Vítěze. Třeba budeš chtít taky takový pro Víhu,“ řekl co nejlhostejnějším hlasem a přál si, aby tak ovládal i své tělo.

„Nerušíš mě,“ řekla Ajla, i když tomu bylo přesně naopak. Prohlídla si postroj, který zhotovil z tenkých spletených kožených řemínků.

Z počátku jara chtěla Víha k hřebci. Brzy poté, když to Ajla zjistila, slyšela zřetelně ržání hřebce nahoře ve stepi. I když Víhu už jednou znovu našla, když předtím nějakou dobu žila s hřebcem a se stádem, byla pro ni myšlenka, že by ji měla teď ztratit, nesnesitelná. Kdo ví, jestli by se k ní teď znovu vrátila. Proto jí tentokrát dala kolem krku ohlávku a uvazovala ji, aby ji, stejně jako mladého hřebce, který byl

rovněž rozčilený, zkrotila a udržela v přístavbě, když s nimi nemohla být. Od té doby příležitostně ohlávku používala, i když dávala raději Víze volnost, aby přicházela a odcházela, jak se jí zlíbí. „A jak to slouží?“ zeptala se.

Předvedl jí to na Víze s druhým postrojem, který pro ni udělal. Ajla mu položila zdánlivě lhostejným tónem řadu otázek, ale sotva vnímala, co říká. Na to byla příliš zaujata tím, co vyzařoval, vnímala jeho lehký, příjemný mužský pach. Nedokázala se nedívat: viděla jeho ruce, hru jeho svalů na hrudi, jeho pohlaví. Doufala, že její otázky povedou k tomu, že se budou bavit dál, ale jakmile Jondalar skončil s vysvětlováním, nechal ji stát a odešel. Ajla viděla, jak vzal svou halenu, nasedl na Vítěze a uzdou, kterou upevnil k jeho novému postroji, ho ovládal a vedl nahoru do svahu. Chvilku pomýšlela na to, že by se na Víze vydala za nimi, ale pak si to rozmyslela. Když mu tolik záleželo na tom, aby od ní odešel, nemohlo to znamenat nic jiného, než že ji nechce mít ve své blízkosti.

Hleděla za Jondalarem, dokud jí nezmizel z očí. Pak se podařilo Vlkovi, který s tichým ňafáním skákal kolem ní, přece jenom upoutat její pozornost. Uvázala si prak kolem hlavy, ještě jednou se přesvědčila, že má dost kamenů ve váčku, zvedla Vlka a posadila ho Víze na hřbet. Pak sama nasedla a vyjela rovněž nahoru do svahu, i když jiným směrem než Jondalar. Měla v úmyslu lovit s Vlkem, který už sám vyčenichal několik myší a lovil nízkou zvěř. Zjistila, že se velmi dobře hodí na to, aby vyplašil zvěř pro její prak. I když to zpočátku bylo spíš náhodné, Vlk se učil rychle.

V jednom se Ajla mylila. Jondalar tak rychle mizel pryč ne proto, že by v té chvíli nechtěl být v její blízkosti, ale právě proto, že s ní chtěl být neustále. Nedokázal v její blízkosti ovládat své tělo. Byla teď však zasnoubená s Rankem, a tím na ni ztratil jakýkoliv nárok.

V poslední době odjížděl na koni, když chtěl uniknout nějaké obtížné situaci nebo svým vlastním rozporným pocitem, nebo když chtěl být jenom sám, aby přemýšlel. Pochopil, proč Ajla tak často vyjížděla na Víze, když ji něco trápilo. Když seděl na koni, letěl otevřenou krajinou a ovíval ho vítr, povznášelo ho to a zároveň i uklidňovalo.

Když dorazil nahoru do stepi, popohnal Vítěze do běhu a naklonil se nad jeho silný krk. Bylo překvapivě snadné zvyknout Vítěze na to, že má na zádech jezdce, i když ho ovšem s Ajlou už delší dobu zvykali nosit břemena. Mnohem těžší bylo rozhodnout, jak má Vítěze ovládat.

Jondalar si byl vědom toho, že způsob, jak Ajla ovládala Víhu, se vyvinul naprosto přirozeně, takže její pokyny byly zprostředkovány nevědomě. On se však snažil koně cvičit. Jeho příkazy byly cílevědomé, a když cvičil koně, sám se přitom spoustu naučil. Teď už věděl, jak správně na koni sedět, jak se pohybovat v souladu s mohutnými svaly hřebce a nenechat se jen tak natřásat. Kromě toho objevil, jak je Vítěz citlivý na stisk stehén a na změnu těžiště, což mu podstatně usnadňovalo jeho ovládání.

Od té doby, kdy získal více cviku a taky seděl pohodlněji, vyjížděl si častěji, a to byl přesně ten druh učení, které kůň potřeboval. A čím víc se Vítězem zaobíral, tím víc mu přirůstal k srdci. Rád ho měl od samého počátku, ale byl stále ještě především Ajliným koněm. Neustále si namlouval, že cvičí Vítěze pro ni, ale s představou, že tu jednoho dne mladého hřebečka zanechá, se nemohl smířit.

Jondalar měl v úmyslu odcestovat hned po svátku jara. Teď byl stále ještě tady a nebyl si jistý proč. Byla celá řada věcí, kterými to pro sebe zdůvodňoval – že je ještě příliš brzo, že je jaro nevypočitatelně, že slíbil Ajle vycvičit Vítěze – ale v hloubi duše věděl, že to všechno jsou jenom záminky. Talut se domníval, že zůstává, aby se s nimi zúčastnil letního setkání, a Jondalar ho nechal při tom, i když sám sobě

neustále namlouval, že už bude dávno pryč, než se oni vydají na cestu. Každého večera, když se uložil ke spánku, a zvlášť tehdy, když Ajla navštívila ohniště Lišky, si říkal, že hned zrána vyrazí, pak to ale znovu odsunul. Bojoval sám se sebou, avšak když vážně pomyslel na to, aby sbalil své věci a šel, vzpomněl si, jak Ajla ležela nehybná a studená na zemi u ohniště Mamuta, a prostě nedokázal odejít.

Druhého dne po svátku jara s ním mamot mluvil a řekl mu, že onen kořen byl tak silný, že ho nemohl ovládnout. Řekl, že je příliš nebezpečný, a proto že už ho sám nikdy nevezme. Poradil i Ajle, aby ho už neužívala, a varoval ji, že potřebuje silnou ochranu, pokud by ho přece jenom někdy znovu měla užít. Neřekl to přímo, ale starý muž Jondalarovi naznačil, že to je on, Jondalar, kdo ji dovedl zpátky.

Co tehdy šaman řekl, Jondalara nanejvýš znepokojilo, ale skýtalo mu to i zvláštní útěchu. Když se muž od ohniště Mamuta obával o Ajlino bezpečí, proč požádal právě jeho, aby zůstal? A proč řekl šaman, že to byl on, kdo ji nakonec dovedl zpátky? Byla zasnoubená s Rankem a nemohlo být pochyb o tom, jaké city k ní řezbář chová. Když tam byl Ranek, proč nechtěl mamot jeho? Proč ji nepřivedl zpátky on? Co věděl starý šaman? Ať to bylo cokoli – představa, že by tu nebyl, až by ho Ajla potřebovala nebo byla vystavena novému nebezpečí, byla pro něho stejně nesnesitelná jako vědomí, že žije s jiným mužem. Nedokázal se rozhodnout ani pro jedno, ani pro druhé: zda má zůstat, nebo odejít.

„Vlku! Dej to sem!“ křičela Rugije rozzlobeně. Hrála si s Rydagem u ohniště Mamuta, když jim Necije řekla, aby jí nepřekáželi, protože musí balit. „Ajlo! Vlk má mou panenku a nechce mi ji dát.“

Ajla seděla na plošině u lůžka, obklopená pečlivě vyrovnanými hromadami věcí. „Vlku! Pust’!“ poručila. „K noze,“ ukázala mu pak.

Vlk pustil panenku z kožených zbytků a s ocasem staženým mezi nohy se téměř plazil po břiše.

„Pojď sem nahoru!“ řekla a poklepala na místo u hlavy svého lůžka, kde obvykle spával. Vlk vyskočil nahoru. „A teď si lehni a dej Rugiji a Rydagovi pokoj.“ Vlk ležel s hlavou na předních tlapách a vzhlížel k ní s žalostně kajícímá očima.

Ajla znovu prohlédla své věci, pak ale přestala a zadívala se zamyšleně na obě děti, které si hrály na zemi u ohniště Mamuta. Nechtěla se tam dívat, ale nemohla odvrátit oči. Hrály si na ohniště, předstíraly, že mají ohniště jako dospělí muži a ženy. Jejich dítětem byla kožená panenka s kulatou hlavou, kterou zabalily do měkké kožešiny. Byla to panenka, která Ajlu uchvátila. Sama žádnou nikdy neměla. Lidé klanu nedělali nic podobného, nekreslili, nedělali figurky ani z kůže, ani z hlíny. Celá hra jí však připomněla zraněného králíčka, kterého jednou přinesla do jeskyně, aby ho Iza vyléčila. Mazlila se s králíčkem stejně jako teď Rugije s panenkou.

Ajla věděla, že to většinou byla Rugije, která přicházela s nápady ke hrám. Někdy si hráli, že jsou druh a družka, pak zase, že jsou náčelník a náčelnice, sourozenci, kteří stojí v čele vlastního tábora. Ajla pozorovala malou světlavlasou holčičku a hnědovlasého chlapce, a najednou si uvědomila, jak silně jsou u něho vyvinuté klanové rysy. Pro Rugiji je Rydag její bratr, pomyslela si, ale pochybovala, že by oni dva kdy společně vedli nějaký tábor.

Rugije strčila Rydagovi panenku do ruky, vstala a odběhla, aby ve hře něco obstarala. Rydag se díval za ní, pak odložil panenku a podíval se s úsměvem na Ajlu. Když se Rugije hned nevrátila, Rydag už neměl o imaginární dítě zájem. Dával přednost živým dětem, neměl však nic proti tomu, aby si hrál Rugijinu hru, když byla při tom. Po nějaké chvíli vstal i Rydag a odešel. Rugije zřejmě zapomněla na hru

i na panenku, a tak ji šel hledat nebo se poohlédnout po něčem jiném.

Ajla se vrátila ke své práci a pokoušela se rozhodnout, co si má vzít na letní setkání a co ne. Minulého roku musela mnohokrát projít své věci, aby rozhodla, co si má vzít s sebou a co zanechat. Tentokrát však balila jenom na cestu a chtěla si vzít jenom tolik, co sama mohla unést.

Tulije s ní mluvila o tom, jestli by mohli využít koně a smyk, aby přepravili dárky. Tím by získala na vážnosti jak ona, tak celý tábor Lva. Ajla vzala kůži, kterou nabarvila načerveno, roztřepala ji a uvažovala, jestli ji bude potřebovat. Nedokázala se nikdy rozhodnout, aby z této červené kůže něco udělala. Ani teď nevěděla, k čemu by ji mohla použít, ale červená barva byla v klanu posvátná a kromě toho se jí líbila. Proto ji složila a přidala k těm několika málo věcem, které chtěla vzít s sebou kromě toho, co bezpodmínečně potřebovala: k vyřezávanému koníkovi, kterého tak milovala a kterého jí daroval Ranek při slavnosti jejího přijetí, kromě toho si chtěla vzít svou novou sošku Matky. Překrásně vypracovaný pazourkový hrot od Vymeka, nějaké šperky, korále a náhrdelník. Šaty od Degije, bílou halenu, kterou sama ušila, a kožešinu, v které nosila Durka.

Když procházela ještě další věci, myšlenky se jí zatoulaly a znovu se zaobírala Rydagem. Jestlipak jednou bude mít družku jako Durk? Nevěřila, že by na letním setkání byly dívky, jako je on. Ajla si ani nebyla jistá, jestli Rydag jednou vyroste. Jak teď byla vděčná, že její syn je zdravý a statný a že dostane svou družku. Broudova tlupa se jistě brzy vydá na cestu k letnímu setkání, pokud už nevyrazili. Ura zřejmě očekává, že se s nimi vrátí a nakonec se stane Durkovou družkou – asi se bojí opustit vlastní tlupu. Chudák Ura! Jak pro ni bude těžké opustit lidi, které zná, a žít v cizím místě u cizí tlupy. Myšlenka, na kterou dosud nepřišla, jí teď prolétla myslí. Co jestli nebude mít Durka ráda? Musím v to

doufat, pomyslela si, protože jinou volbu ti dva zřejmě stejně nemají.

Při vzpomínce na syna sáhla Ajla po váčku, který sem přinesla z údolí koní, a nakonec vysypala jeho obsah. Srdce se jí na okamžik zastavilo, když uviděla figurku z mamutoviny. Byla to ženská postava, ale jiná než ostatní ženské sošky, jaké kdy dřív viděla. Teď teprve jí došlo, jak je neobvyklá. Většina sošek Matky s výjimkou Rankových symbolizovaných ptačích žen měla bujné mateřské rysy a kulatou naznačenou hlavu, která byla mnohdy zdobená ornamenty. Všechny měly symbolizovat Matku, avšak ta, kterou držela v ruce, byla štíhlá, s vlasy spletenými do mnoha cůpku, jak je kdysi sama nosila. Nejobdivuhodnější však byla pečlivě vypracovaná tvář s jemným nosem a krásnou bradou a s náznakem očí.

Držela figurku v ruce, dívala se na ni, a když se jí vybavily vzpomínky, rozplynula se jí před očima. Aniž to věděla, kutálely se jí slzy po tváři. Tuhle figurku vyřezal Jondalar v jejím údolí, a když byl hotov, vysvětlil jí, že mu šlo o to, aby zachytil jejího ducha, aby se nikdy neodloučili. Z toho důvodu dal figurce její podobu, ačkoliv vlastně nikdo neměl nikdy zpodobňovat živou bytost, protože by tak mohl zajmout jejího ducha. Řekl, že chce, aby figurka patřila jí, aby ji nikdo nemohl zneužít proti ní. Byla to, jak jí teď došlo, její první soška Matky. Jondalar jí ji daroval po jejich obřadu První slasti, když z ní učinil skutečnou ženu.

Nikdy nezapomene na to léto v údolí, kdy byli docela sami, jenom oni dva. A teď chce Jondalar odejít bez ní. Přitiskla si figurku k hrudi a přála si, aby mohla táhnout s ním. Vlk soucitně kňučel a pomalu k ní lezl, protože věděl, že vlastně má zůstat tam, kde mu přikázala. Natáhla se k němu, vzala ho a skryla tvář v jeho kožešině, zatímco on se pokoušel slízat její slané slzy.

Slyšela někoho přicházet střední chodbou, usušila si tvář a snažila se ovládnout. Když kolem procházeli Barzek a Druvek zahloubání v rozhovoru, odvrátila se, jako by právě něco hledala. Pak dala figurku zpátky do váčku a opatrně jej položila nahoru na rudou kůži, kterou sama nabarvila. Prostě by se se svou první soškou Matky nedokázala rozloučit.

Později toho večera, když se tábor Lva shromáždil ke společnému jídlu, začal Vlk najednou hrozivě vrčet a hnal se k přednímu vchodu. Ajla vyskočila, běžela za ním a ptala se, co to asi může být. Několik lidí ji následovalo. Když odhrnula závěs, spatřila cizince, a to ustrašeného cizince, couvajícího před mladým vlčkem, který už hodně vyrostl a zřejmě se chystal na něho zaútočit.

„Vlku! K noze!“ poručila Ajla. Vlk se neochotně stáhl, ale nespouštěl cizince z očí, zuby měl vyceněné a temně vrčel.

„Ale to je přece Ludeg!“ zvolal Talut, přistoupil s rozzářeným úsměvem k cizinci a objal ho. „Vítej! Pojď dál! Venku je zima.“

„Ano... hm... já nevím,“ řekl muž a nespouštěl oči z mladého vlka. „Je jich uvnitř ještě víc?“

„Ne, už žádný jiný,“ řekla Ajla. „Vlk ti nic neudělá. Já to nedovolím.“

Ludeg se podíval tázavě na Taluta. Zřejmě nevěděl, jestli má neznámé ženě věřit. „Proč máte u sebe vlka?“

„To je dlouhé povídání, to si jistě líp poslechněš v teple u ohně. Vlk ti nic neudělá, to ti můžu slíbit,“ řekl Talut a významně se podíval na Ajlu, když pouštěl mladého muže dovnitř.

Ajla dobře věděla, co ten pohled znamená. Následovala je a dala Vlkovi důrazně na srozuměnou, že se má držet vedle ní, ale neuměla mu poručit, aby už nevrčel. Věděla, že vlci, kteří na příslušnících své smečky láskyplně visí, útočí na cizí vlky, kteří proniknou do jejich teritoria, a zabíjejí je. Vlkovo

chování bylo naprosto pochopitelné, ale nedalo se nic dělat, bude si muset zvyknout na cizí lidi, ať se mu to líbí, nebo ne.

Necije pozdravila srdečně syna své sestřenice, odebrala mu cestovní vak a přehoz a podala to Danugovi, aby to odnesl na volné lůžko u ohniště Mamuta. Pak naplnila mísu a pozvala mladého muže, aby usedl na zvlášť dobré místo.

Ludeg se stále ještě nedůvěřivě díval k Vlkovi. Měl strach a pokaždé, když tam neklidně pohlédl, zesílilo hrozivě znějící Vlkovo vrčení. Když Ajla Vlka pokárala, svěsil uši a přitiskl se k zemi, avšak v příštím okamžiku už znovu na cizince vrčel. Už pomýšlela na to, že mu dá provaz na krk, ale pak si uvědomila, že by to příliš nepomohlo. Tím by zvíře, připravené se bránit, jenom zmátla, což by opět znejistilo cizince.

Rydag se držel v pozadí, a přestože hosta znal, byl v jeho přítomnosti velmi plachý. Byl to on, kdo nejdříve vše pochopil. Ludeg je nedůvěřivý a celý napjatý, možná by se uvolnil, kdyby viděl, že je Vlk v podstatě milé a spolehlivé zvíře. Většina lidí se teď tlačila k společnému ohništi, a když Rydag uslyšel, že se Hartal probudil, dostal nápad. Šel k ohništi Soba, vzal za ruku malého chlapce a přišel s ním ke společnému ohništi, avšak ne k jeho matce, ale k Ajle a k Vlkovi.

Hartal si v poslední době velmi oblíbil hravé štěně, a sotva je spatřil, nadšeně vykřikoval. Hned se k němu rozběhl. Jeho dětské kroky byly ještě velmi nejisté, zakopl a padl na něho. Vlk tiše zavyl, ale jeho jedinou odpovědí bylo, že malému chlapci olízal tvář, což Hartala rozesmálo. Odstrčil teplý vlhký jazyk a zajel přitom malou pěstičkou do vlčí tlamy s ostrými zuby. Pak Vlka popadl za chundelatou srst a přitáhl ho k sobě.

Ludeg zapomněl na svůj neklid a zíral udivenýma očima na malého chlapce, který si hrál s vlkem. Ještě víc ho udivilo, jak si tato šelma všechno nechala líbit. Když se Vlk zaobíral

malým chlapcem, nemohl už všechnu svou pozornost věnovat cizinci. Ajla se usmála na Rydaga, věděla okamžitě, že sem přivedl Hartala, aby zmírnil napětí. Když si Tronyje přišla pro syna, Ajla zvedla Vlka a domnívala se, že nastal vhodný čas, aby ho seznámila s cizincem.

„Myslím, že si na tebe Vlk rychleji zvykne, když dovolíš, aby se seznámil s tvým pachem,“ obrátila se na mladého muže.

Ajla mluvila dobře mamutonsky a Ludeg si všiml jistého rozdílu jenom podle způsobu, jak některá slova vyslovovala. Poprvé se na ni víc zadíval a ptal se, kdo asi je. Že nebyla v táboře Lva minulého roku, když se tábor rozdělil, to věděl. Ano, nevzpomínal si, že by ji vůbec někdy viděl. Na tak krásnou ženu by jistě nezapomněl, tím si byl naprosto jistý. Odkud asi pocházela? Vzhlédl a všiml si urostlého světlavlasého cizince, který ho rovněž pozoroval.

„A co mám udělat?“ zeptal se.

„Myslím, že bys mu měl dovolit, aby ti očichal ruku, už to by pomohlo. Kromě toho má rád, když ho někdo hladí, ale s tím bych raději nespěchala. Potřebuje trochu času, aby si na tebe zvykl,“ řekla Ajla.

Ludeg váhavě natáhl ruku. Ajla postavila Vlka na zem, ale zůstala opatrně nablízku. Nevěřila, že by ho Vlk mohl kousnout, ale jistá si tím nebyla. Po nějaké době se muž shýbl a dotkl se husté srsti, která právě začínala pelichat. Ještě nikdy se nedotkl živého vlka, a tak se mu to zdálo dost vzrušující. Usmál se na Ajlu a opět si pomyslel, jak je krásná.

„Talute, myslím, že bude nejlíp, když rychle povím, co je nového,“ řekl Ludeg. „Protože si myslím, že tady v táboře Lva se udály věci, o kterých bych zase rád slyšel já.“

Velký náčelník se usmíval. Takový zájem uvítal. Běžci obvykle přicházeli, protože bylo třeba něco vyřídit, a byli vyhledáváni nejenom proto, že uměli rychle utíkat, ale že rádi vyprávěli dobré příběhy.

„Tak nám to řekni. Jaké novinky přinášíš?“ zeptal se Talut.

„Nejdůležitější je to, že se změnilo místo pro letní setkání. Hostitelem je tábor Vlka. Místo setkání, které bylo vybráno loňského roku, bylo odplaveno. Ale mám ještě další zprávy, a ty jsou smutné. Přenocoval jsem v táboře Sungajů. Tam řadí nemoc, a je to nemoc, která zabíjí. Někteří už umřeli, a když jsem odcházel, byli syn a dcera náčelnice moc nemocní. Pochybují, že zůstanou naživu.“

„To je strašné!“ řekla Necije.

„Jakou nemocí trpí?“ zeptala se Ajla.

„Zdá se, že je to v prsou. Vysoká teplota, hluboký kašel a těžký dech.“

„Jak daleko je do toho tábora?“ zeptala se Ajla.

„Ty to nevíš?“

„Ajla k nám přišla jako host, ale už jsme ji přijali,“ vysvětlovala Tulije. Pak se obrátila na Ajlu: „Není to příliš daleko.“

„Můžeme tam jít, Tulije? Nebo mě tam někdo může dovést? Jestli jsou ty děti nemocné – třeba bych jim mohla pomoci.“

„Já nevím. Co myslíš, Talute?“

„Tábor Sungajů leží stranou naší cesty na letní setkání v táboře Vlka, a navíc s nimi ani nejsme příbuzní, Tulije.“

„Myslím, že Darnev má vzdálenou příbuznou v táboře Sungajů,“ řekla Tulije. „A je zlé, když jsou děti náčelnice ohroženy na životě.“

„Možná bychom tam měli jít, ale pak bychom měli vyrazit co nejdřív,“ řekl Talut.

Ludeg naslouchal s velkým zájmem. „Nuže, když jsem vám teď řekl své novinky, rád bych se něco dozvěděl o nových členech tábora Lva, Talute. Je ona skutečně léčitelka? A odkud je ten vlk? Ještě nikdy jsem neslyšel, aby někde měli lidé v obydlí vlka.“

„Ale to ještě není všechno,“ řekl Frebek. „Ajla má taky dva koně, klisnu a mladého hřebce.“

Host se nevěřícně zadíval na Frebeka, pak se pohodlně usadil a se zájmem si vyslechl všechno, co mu lidé z tábora Lva vyprávěli.

Ráno po dlouhé noci, kterou tábor Lva strávil vyprávěním, se Ludeg mohl podívat, jak Ajla a Jondalar skvěle dokážou jezdit na koních, a to na něho udělalo nemalý dojem. Opustil tábor, aby dalším účastníkům letního setkání sdělil změnu místa a současně novinku o nové ženě Mamutonů. Tábor Lva chtěl příštího dne zrána vyrazit na cestu, a tak byl tento den věnován posledním přípravám.

Ajla se rozhodla vzít s sebou víc léčivých bylin, než mívala obvykle ve svém léčitelském vaku, a prošla proto ještě jednou své zásoby. Při balení se bavila s mamotem. Musela hodně vzpomínat na setkání klanu, a když viděla, jak si starý šaman tře ztuhlé klouby, napadlo ji, že starší lidé v klanu, kteří nebyli schopni podstoupit dlouhý pochod, prostě byli ponecháni doma. Jak chtěl mamot zvládnout tuto dlouhou cestu? Ta myšlenka jí dělala takové starosti, že vyšla ven a rozhlížela se, jestli někde uvidí Taluta, aby se ho na to zeptala.

„Největší část cesty ho nesu na zádech,“ prohlásil Talut.

Napadlo ji, že Necije přiložila další vak k věcem, které měli táhnout koně na smyku. Rydag seděl nablízku na zemi a tvářil se nešťastně.

Ajla se rozhlížela, kde najde Jondalara. Zastihla ho, jak právě balí koš, který mu dala Tulije. „Jondalare! Tady jsi,“ řekla.

Polekaně vzhlédl. Ona byla poslední, koho by v tomto okamžiku tady očekával. Právě na ni myslel a uvažoval, jak se s ní má rozloučit. Už se probojoval k tomu, že tohle je

správný okamžik, aby se vrátil domů. Koneckonců i všichni ostatní opustí obydlí.

Avšak místo aby táhl s táborem Lva na letní setkání, chtěl se vydat opačným směrem a nastoupit cestu domů.

„Víš, jak se dostane mamot na letní setkání?“ zeptala se Ajla.

Ta otázka ho překvapila. To nebylo něco, nač by myslel. Nebyl si ani právě jistý, o čem mluvila.

„Hm... ne...“, řekl.

„Talut ho musí nést na zádech. A pak je tu ještě Rydag. I toho musí někdo nést. Přemýšlela jsem o tom, že jsi přece navykl Vítěze nosit někoho na zádech. Vítěz jde tam, kam chceš, je to tak?“

„Myslím, že ano.“

„Dobře! Pak tedy nic nebrání tomu, aby mamot a Rydag jeli na setkání na koni. Oni dva ho sice nedokážou ovládat, ale my dva, my můžeme koně vést. Bude to tak mnohem snadnější pro všechny a Rydag byl v poslední době tak nešťastný. Třeba by mu to spravilo náladu. Pamatuješ si ještě, jakou měl radost, když jel poprvé na Víze? Nic proti tomu nemáš, že ne, Jondalare? Nemusíme přece jet na koni, když všichni ostatní jdou pěšky,“ řekla Ajla.

Byla tak šťastná a vzrušená, že dostala tenhle nápad, a on si byl jist: ani ve snu nepřipadla na myšlenku, že by s nimi neměl jít. Jak jí to teď má odmítnout? pomyslel si. Ten nápad byl dobrý a tábor Lva pro něho udělal tolik, že tohle bylo to nejmenší, čím se jim mohl odvděčit.

„Ne, nemám nic proti tomu jít pěšky,“ řekl Jondalar. Pocítil podivné uvolnění, když se díval, jak jde za Talutem, aby mu to pověděla. Jako by z něho sňala obrovskou tíhu. Pospíšil si s balením, vzal pak své náčiní a připojil se k ostatním členům tábora.

Ajla dohlížela na balení obou smyků. Už bylo téměř všechno hotovo a mohli vyrazit.

Necije viděla přicházet Jondalara a usmála se na něho. „Jsem ráda, že ses rozhodl jít s námi a že pomůžeš Ajle s koňmi. Mamot to bude mít tak mnohem pohodlnější. A podívej se na Rydaga! Ještě nikdy jsem nezažila, že by se tak těšil na letní setkání.“

Jak je možné, že Necije věděla, že jsem měl v úmyslu vydat se na cestu domů, pomyslel si Jondalar.

„A uvaž, jaký dojem to udělá, když nejen přijedeme s koňmi, ale s lidmi, kteří na nich pojedou,“ řekl Barzek.

„Jondalare, už na tebe čekáme. Ajla si nebyla jistá, kdo má jet na kterém koni,“ řekl Talut.

„To je úplně jedno,“ řekl Jondalar. „Ale na Víze je to trochu pohodlnější, ta tolik neposkakuje jako Vítěz.“

Viděl, že Ranek pomáhá Ajle, aby rozložila náklad na koních rovnoměrně. Přímo se schoulil, když je viděl spolu se smát, a poznal, jak přechodná byla úleva, kterou pocítil. Jenom odsunul, co bylo nezvratné a co se teď potvrdilo.

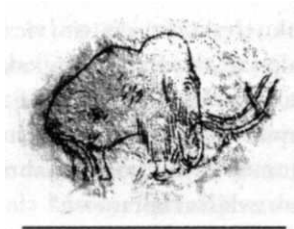
Když mamot provedl tajemná gesta a pronesl ještě tajemnější zaříkávání, zastrčil sošku Matky do země před hlavní vchod, aby chránila toto obydlí, a pak nasedl s Ajlinou a Talutovou pomocí na Víhu. Zdál se trochu neklidný, ale možná se Jondalar mýlil. Doufal, že starý muž cestu na koni dobře zvládne.

Rydag neměl strach. Pro něho to koneckonců nebylo poprvé, co seděl na koni. Přesto byl dost vzrušený, když ho Jondalar zvedl a posadil na hřbet Vítěze. Lacijs na něho hleděla se směsicí starosti o jeho bezpečí a s nadšením, ale i s trochou závisti. Rydag se na ni zešíroka zašklebil. Lacijs často přihlížela, jak Jondalar cvičil koně, ostatně vždycky jenom zdáli, protože bylo těžké přimět jinou ženu, aby šla s ní, jenom aby tam pak stála a přihlížela – být dospělý mělo i své nevýhody. Lacijs usoudila, že krocení koně rozhodně nemá nic společného s magií. Bylo třeba především hodně

trpělivosti – a samozřejmě mít koně, kterého bylo možné krotit.

Tábor byl podroben ještě poslednímu přezkoumání a pak se všichni konečně vydali na cestu, když dorazili nahoru na svah, Ajla se zastavila a stejně tak Vlk, který k ní s očekáváním vzhlížel. Ajla pohlédla zpátky na obydlí, kde našla domov a kde ji přijali lidé jejího druhu. Už teď jí chyběl pocit bezpečí. Bude tam ještě toto obydlí, až se vrátí, aby je všechny znovu přijalo a pomohlo jim přečkat dlouhou chladnou zimu?

Vítr rozhýbal kožešinový závěs před vchodem a Ajla viděla lebku jeskynního lva nad ním. Ajle z Mamutonů přejel mráz po zádech a bylo jí smutno.

Tábor Lva se vydal na cestu po rozlehlé travnaté stepi, která v těchto chladných oblastech byla pramenem života a v tuto dobu už rozkvetla do plné krásy. Modravě fialové a žluté květy posledních trpasličích kosatců sice stále ještě zářily, ale už vybledaly. Pryskyřník byl v plném květu. Rozlehlá plocha temně rudých květů, která pokryla celé údolí mezi dvěma pahorky, vyvolávala mezi lidmi výkřiky obdivu a úžasu. Co však převládalo, byla mladá modře kvetoucí lipnice a už dozrávající kostřava a kavyl, proměňující step v mírně se vlnící stříbrná jezera, která tu a tam měla temnější skvrny modré šalvěje. Teprve později, když dozrály mladé traviny a kavylky odhodily své trásně, proměnily se úrodné roviny ze stříbrného moře ve zlaté.

Mladý Vlk byl ve svém živlu, když objevoval spoustu drobné zvěře, která tu žila. Vrhá se na tchoře a lasice – hranostaje v jejich hnědé lesní srsti – a dával se na ústup, když se mu tito neohrožení lupiči postavili na odpor. Když se před ním polní myši a hraboši se sametovou srstí, zvyklí jít z cesty liškám, bleskurychle schovávali v podzemních chodbách, lovil skokany, křečky a pichlavé ježky s dlouhými ušima. Až se musela smát, když viděla tarbika s krátkými

předníma nohama a silným ocasem a se třemi prsty na dlouhé zadní noze, jak mohutnými skoky mizí v noře, kde spal přes zimu zimním spánkem. Zajíci, křečci a tarbíci byli natolik velcí, že stálo za to je lovit. Ajla jich několik složila prakem, když je Vlk vypátral. Stažení z kůže a upečení na prutu u večerního ohně byli vítanou pochoutkou.

Stepní hlodavci, kteří si vyhrabávali nory, zemi jenom prospívali, protože kypřili půdu a převraceli ji. Někteří však vyhrabávali tak rozsáhlé chodby a nory, že zcela měnili charakter krajiny. Vchodů do nor kropenatých syslů bylo bezpočet, tábor Lva na svém pochodu na ně neustále narážel. Lidé museli obcházet krtiny, zarostlé travou, které jim někde sahaly po kolena nebo až k bokům. Každá z nich byla domovem celé hordy svišťů.

Syslové byli oblíbenou kořistí luňáků, avšak tito dlouhoocasí dravci se živili i jinými hlodavci stejně jako mršinami a hmyzem. Tito půvabní ptáci vypátrali obvykle nic netušící sysly i z velkých výšek, avšak dokázali se stejně jako potměšilé poštolky zastavit téměř na místě nebo letět těsně nad zemí a kořist překvapit. Kromě jestřábů a sokolů se i malí orli živili rychle se množícími drobnými hlodavci. Jednou Ajla spatřila, jak Vlk zaujal postoj, který ji přiměl k větší pozornosti. Viděla jednoho z velkých temně hnědých dravých ptáků v blízkosti jeho hnízda, jak svému mláděti přináší sysla. Se zájmem to sledovala, ale ani ona, ani Vlk ptáky nerušili.

Celá řada dalších ptáků žila z toho, co jim skýtala otevřená krajina. Skřivánků a jiných zpěvných ptáků bylo ve stepi všude dost. Byli tu sněžní kuři, jeřábci, koroptve, dropi, překrásní modrošedě opeření zoravové s černou hlavou a bílými chocholkami nad očima. Přilétali zjara, vybudovali si hnízda, žili z hmyzu, ještěrek a hadů a na podzim odlétali s hlasitým voláním směrem k jihu, seřazeni ve velkých klínovitých formacích.

Talut vykročil a udával tempo, které obvykle nasadil, když byl na cestě s celým táborem, a které příliš nenamáhalo nejpomalejší členy tábora. Tentokrát zjistil, že postupují rychleji než jindy. Bylo to zásluhou koní. Tím, že všechny dárky a zboží na výměnu stejně jako kůže na stany byly naložené na smycích, a protože koně nesli na zádech i lidi, nemusel nikdo nést víc než dřív. Náčelník měl radost, že postupují rychleji, zvláště když tentokrát šli oklikou. Ale rychlý postup představoval i problém. Talut rozvrhl trasu, kterou měli jít, taky podle míst k odpočinku s vodou. Teď musel tyto věci znovu zvažovat.

Zastavili na břehu malé říčky, i když bylo ještě brzy. V blízkosti vody se ve stepích občas objevovaly skupinky stromů a keřů, a tak i teď mohli rozbít svůj tábor na velké plošině obklopené stromy.

Když Ajla vypřáhla Víhu ze smyku, rozhodla se, že vezme s sebou Laciji na projížďku. Dívka ráda pomáhala s koňmi a ti ji taky proto měli rádi. Obě nasedly na Víhu a projížděly spolu malým smíšeným lesíkem z břízek, borovic, buků a modřínů a dostaly se do údolíčka s malou tučnou pastvinou. Bylo to kvetoucí místo uprostřed stromů. Ajla zastavila a zašeptala do ucha mladé ženě, která seděla na koni před ní:

„Teď buď naprosto zticha! Vidíš, tam naproti, u vody.“

Lacije se podívala směrem, který jí Ajla ukázala. Nejdřív nic neviděla, ale pak se usmála, když spatřila antilopu sajga se dvěma docela malými koloušky, která nejistě zvedla hlavu a větřila. Pak Lacije objevila ještě řadu těchto antilop. Spirálovitě točené rohy jim rostly přímo z hlavy a na konci se lehce zahýbaly dozadu. Neforemný převislý nos jim dával charakteristický výraz.

Protože seděly nehybně na zádech koně a dívaly se na ně, uvědomily si najednou zvuky ptactva: vrkání holubů, radostné trylky nějakého lesního zpěváčka, volání datla. Ajla

rozeznala překrásný měkce znějící zpěv žluvy a odpověděla jí tak nerozeznatelně, že ptáka naprosto zmátla. Lacije si přála, aby uměla taky tak napodobovat zvířata.

Ajla dala Víze sotva viditelné znamení, načež klisna prošla lesní světlinou. Lacije se doslova chvěla vzrušením, když se blížily k antilopě. Pak objevila další, rovněž s dvěma koloušky. Najednou se vítr obrátil, všechny antilopy zvedly hlavy a hned odběhly lesíkem do otevřené stepi. Šedá čára se táhla za nimi, a tak Ajla věděla, kdo je vyplašil.

Když se Vlk vrátil celý udýchaný a padl na zem, Víha se mírumilovně pásla a obě ženy seděly v prosluněné trávě a sbíraly jahody. Hrst zářivých květů pokrývala zem vedle Ajly, byly to rudé květy s dlouhými tenkými okvětními lístky, které vypadaly, jako by je někdo ponořil do červené barvy, k tomu chomáčky velkých zlatožlutých květových kalíšků a pod nimi bílé, jemnými chloupky potažené plody.

„Kdyby jich tak bylo dost, abychom mohly nějaké vzít s sebou,“ řekla Ajla a dala další drobnou, avšak neobvykle sladkou jahodu do úst.

„To by jich ale muselo být mnohem víc. Mně by stačilo, kdyby jich tu bylo dost pro mě,“ řekla Lacije a ušklíbla se. „Tady to pro mě zůstane zvláštním místem – bude patřit jenom nám dvěma, Ajlo.“ Strčila si další jahodu do úst, zavřela oči a vychutnávala ji. Pak se zatvářila zamyšleně. „Ti koloušci, ti byli ještě hodně mladí, že? Tak blízko jsem se k nim ještě nikdy nedostala.“

„To je tím, že jsme jely na Víze. Proto nás antilopy pustily tak blízko. Kde jsou koně, tam nemají strach, zato z našeho Vlka ano.“ Ajla se na něho podívala. Když slyšel své jméno, vzhlédl. „Ten je vyplašil.“

„Ajlo, smím se tě něco zeptat?“

„Jen se ptej. Můžeš se mě vždycky zeptat.“

„Myslíš, že později najdu nějakého koně? Myslím malého, abych se o něho mohla starat, tak jako ty o Víhu – a který by si na mě zvykl.“

„To nevím. Já jsem Víhu nehledala, byla to náhoda. A najít malé hříbě bude těžké. Všechny matky brání svá mláďata.“

„Kdybys chtěla ještě jednoho koně, malého koně, co bys udělala?“

„O tom jsem ještě nikdy nepřemýšlela... myslím, kdybych chtěla mít hříbě... počkej, nech mě, ať si to rozmyslím... pak bys nejdřív musela chytit jeho matku. Vzpomínáš si na lov bizonů minulý podzim? Kdybys lovila koně a zahнала stádo do ohrady, nemusela bys všechny zabít. Pak by sis mohla nechat jedno nebo dvě hříbata. Možná by se ti dokonce podařilo oddělit nějaké mladé zvíře od ostatních. Pak bys mohla ostatní prostě pustit, kdybys je nepotřebovala.“ Ajla se usmála. „Pro mě by teď bylo těžší lovit koně než dřív.“

Když se vrátily, seděla většina Mamutonů kolem velkého ohně a jedla. Obě mladé ženy si nabraly jídlo a přisedly si k ostatním.

„Viděly jsme několik antilop sajga,“ vyprávěla Lacije, „dokonce i s koloušky.“

„A jahody jste taky našly, jak vidím,“ poznamenala Necije suše, když viděla červené ruce své dcery. Lacije se začervenala. Napadlo ji, že si je všechny chtěla ponechat pro sebe.

„Nebylo jich tam dost, abychom nějaké přinesly,“ řekla Ajla.

„I kdyby jich bylo dost, to by nepomohlo. Znáám přece Laciji a vím, jak je po nich posedlá. Kdybychom ji nechali, snědla by všechny a nikomu by nenechala ani jednu.“

Ajla si všimla, jak to uvedlo Laciji do rozpaků, a změnila téma. „Kromě toho jsme natrhaly devětsil. Ten pomáhá proti

kašli. A pro nemocný tábor jednu rostlinu s červenými květy – jak se jmenuje, to nevím – její kořen je velmi dobrý proti silnému kašli a uvolňuje hleny v prsou,“ řekla.

„Vůbec jsem netušila, když jsi ty květy trhala, že myslíš na nemocné v táboře,“ řekla Lacijs. „Jak víš, že mají právě tuhle nemoc?“

„Přesně to nevím, ale když jsem tu rostlinu viděla, pomyslela jsem si, že nemůže škodit, když jich pár vezmu s sebou, zvlášť když jsme všichni taky měli kašel. Jak dlouho ještě bude trvat, než do toho tábora dojdeme, Talute?“

„To se dá těžko říct,“ řekl náčelník. „Postupujeme rychleji než jindy. Vlastně bychom měli do tábora Sungajů dorazit za jeden nebo dva dny. Mapa, kterou mi udělal Ludeg, je velmi dobrá. Musíme jenom doufat, že nepřijdeme příliš pozdě. Jejich nemoc je horší, než jsem předpokládal.“

Ajla svraštila čelo. „Odkud to víš?“

„Našel jsem znamení, které tu někdo zanechal.“

„Znamení? Jaké znamení?“ zeptala se Ajla.

„Pojď se mnou, ukážu ti je,“ řekl Talut, odložil pohár a vstal. Vedl ji k hromadě kostí v blízkosti vody. Kosti, zvlášť velké kosti jako lebky, se daly najít všude v rovině, ale když se přiblížili, bylo Ajle jasné, že to není přirozeně navrstvená hromada. Někdo ty kosti navršil úmyslně. Nahoru položil mamutí lebku s roztržitými kly, a sice spodní stranou nahoru.

„Tohle znamená špatné zprávy,“ řekl Talut a ukázal na lebku. „A to velmi špatné. Vidíš tuhle spodní čelist s oběma obratli, které na ní leží? Špice čelisti ukazuje směrem, kterým se máme dát, a tábor je odtud dva dny pochodu.“

„Jsou zřejmě odkázáni na pomoc druhých, Talute! Je to důvod, proč je tady to znamení?“

Talut ukázal na kus ohořelé březové kůry, kterou držel rozštíply levý kel. „Vidíš tohle?“

„Ano. Kůra je ohořelá, jako by ležela v ohni.“

„To znamená nemoc, smrtelnou nemoc. Někdo umřel. Lidé mají z té nemoci strach. Tohle je obvyklé místo odpočinku cestujících. Tohle znamení sem bylo dáno ne proto, aby prosilo o pomoc, ale jako varování, aby se lidé nepřibližovali.“

„Ale já tam musím, Talute. Vy ostatní nemusíte jít se mnou, ale já tam musím. Můžu se vydat na cestu teď hned, na Víze.“

„A co jim řekneš, jestli je skutečně najdeš?“ řekl Talut. „Ne, Ajlo. Nepřipustili by, abys jim pomohla. Nikdo tě nezná. Nejsou to Mamutoni, ale Sungajové. Mluvili jsme o tom. Víme, že bys tam chtěla jít. Vyrázili jsme tímhle směrem a půjdeme s tebou. Myslím, že s koňmi to dokážeme během jednoho dne místo dvou.“

Slunce se už dotýkalo horizontu, když se tábor Lva blížil k osadě na rozlehlé přirozené terase asi deset metrů nad širokou prudkou řekou. Když je lidé z osady spatřili, Talut dal příkaz zastavit. Lidé na ně nejdřív zaraženě zírali, pak odběhli do svých příbytků. Po chvíli se objevil muž a žena, kteří měli tváře pomalované okrovou pastou a hlavy posypané popelem.

Je příliš pozdě, pomyslel si Talut, když se s Tulijí, Necijí a Ajlou blížil k táboru Sungajů. Ajla vedla na otěži Víhu s mamotem. Zřejmě je vyrušili při něčem důležitém. Když nově příchozí byli asi třicet metrů od Sungajů, muž s rudě pomalovanou tváří zvedl paži a držel ji dlaní dopředu, očividně proto, aby je zastavil. Řečí, kterou Ajla neznala, ale která přesto zněla trochu povědomě, oslovil Taluta. Vlastně by mu měla rozumět, byla to řeč dost podobná té, kterou mluvili Mamutoni. Talut odpověděl svou řečí. Nato muž ještě jednou promluvil.

„Proč tábor Lva přišel právě teď?“ zeptal se muž a mluvil teď mamutonsky. „V tomto táboře řádí nemoc a je tu smutek. Nevšimli jste si znamení?“

„Viděli jsme znamení,“ řekl Talut. „Ale máme s sebou ženu, dceru ohniště Mamuta, která je zdatnou léčitelkou. Bězec Ludeg, který se před několika dny zastavil u nás, nám pověděl o neštěstí, které vás postihlo. Chystali jsme se na cestu k našemu letnímu setkání, ale Ajla, naše léčitelka, chtěla předtím přijít sem a nabídnout vám pomoc. Jeden z nás je příbuzný s jedním z vás. Jsme tedy pokrevní příbuzní. Přišli jsme.“

Muž pohlédl na ženu stojící vedle něho. Každý viděl, že truchlí, avšak vzchopila se s velkou námahou.

„Je příliš pozdě,“ řekla. „Jsou mrtví.“ Její hlas přešel do nářku, když zoufale zvolala: „Jsou mrtví. Mé děti, mé děti, můj život, jsou mrtví.“ Dva lidé přistoupili k ženě a odvedli ji.

„Moji sestru postihlo velké neštěstí,“ řekl muž. „Ztratila jak dceru, tak syna. Dívka už byla téměř žena, chlapec byl o několik roků mladší. Všichni pro ně truchlíme.“

S velkým soucitem potřásl Talut hlavou. „To je skutečně velké neštěstí. Sdílíme váš zármutek a nabízíme každou útěchu, kterou můžeme dát. Podle našeho zvyku bychom rádi několik dní zůstali, abychom připojili naše slzy k vašim, dokud se vaši mrtví nevrátí k prsům Matky.“

„Talute, zeptej se ho, jestli smím vidět ty, kteří jsou ještě nemocní. Možná můžu pomoci jim,“ řekla Ajla tiše.

„Ano, Talute. Zeptej se, jestli Ajla může prohlédnout nemocné,“ připojil se mamot. „Myslím, že dokáže rozhodnout, jestli je pro nás nebezpečné tady zůstat, nebo ne.“

Muž s rudou tváří zíral na starého muže na koni. Od počátku to nedokázal pochopit, ale nechtěl ukázat, jak je ohromený, a kromě toho byl zármutkem tak otupený, že mohl

svou zvědavost zkrotit, pokud mluvil jménem tábora a jménem své sestry. Avšak když mamot promluvil, pohled na muže na koni ho podivně zarazil. „Čím to, že tenhle muž sedí na koni?“ vyhrkl. „Proč kůň klidně stojí? A i ten druhý za ním?“

„To je dlouhá historie,“ řekl Talut. „Ten muž je náš mamot a koně poslouchají naši léčitelku. Když budeme mít čas, rádi vám všechno povíme, ale nejdřív by chtěla Ajla prohlédnout vaše nemocné. Možná jim může pomoci. Kromě toho nám může říct, jestli tu ještě sídlí zlí duchové a jestli je ovládne a zneškodní. Jestli nám neuškodí, pokud tu zůstaneme.“

„Říkáš, že je zdatná. Musím ti věřit. Když ovládá koně, musí vládnout mocným kouzlem. Nech mě promluvit s těmi, kteří jsou uvnitř.“

„Je tu ještě jedno zvíře, o němž bys měl vědět,“ řekl Talut a obrátil se pak k ženě. „Zavolej ho sem, Ajlo!“

Pískla a Vlk se vytrhl z Rydagovy náruče ještě dřív, než ho mohl pustit.

Muž z tábora Sungajů a ostatní kolem stojící se ulekli, když se k nim Vlk rozběhl, ale nikdo nepopíše jejich úžas, když viděli, jak se zastavil u Ajliných nohou a vyčkávavě k ní vzhlížel. Na znamení si lehl na břicho, avšak bdělá ostražitost, s níž pozoroval cizince, je znepokojovala.

Tulije pečlivě sledovala reakce lidí z tábora Sungajů a poznala, jak obrovský dojem na ně udělala tahle ochočená zvířata. Všichni, kteří s nimi měli co dělat, ale i celý tábor Lva stoupl v očích Sungajů. Jenom skutečnost, že mamot seděl na koni, zvýšila jeho vážnost. Nedůvěřivě ho pozorovali, avšak reakce na Ajlu byla ještě výraznější. Tu pozorovali přímo s bázlívou úctou.

Tulije si uvědomila, jak si sami na koně už zvykli. Samozřejmě se pamatovala na vlastní obavy, když spatřila poprvé Ajlu s koňmi, a tak se snadno vcítala do pocitů

Sungajů. Byla při tom, když k nim Ajla přinesla malého vlčka a viděla ho vyrůstat. Avšak když se snažila vidět Vlka tak, jak ho musel vidět každý cizí člověk, pochopila, že už dávno není roztomilým malým štěnětem. Je sice ještě mladý, ale už je téměř úplně vzrostlý, a z koně byla dospělá klisna. Jistě se obávají, že když si Ajla mohla podříditi vůli hrdého koně a mohla poroučet duchu nezávislých vlků – že vládne ještě jinými silami. Když navíc ještě slyšeli, že je dcerou ohniště Mamuta a léčitelka.

Tulije byla zvědavá, jakého se jí asi dostane přijetí, až dorazí na setkání, avšak vůbec se nedivila, když Sungajové vyzvali Ajlu, aby prohlédla nemocné členy tábora. Mamutoni zatím usedli a čekali. Když Ajla zase vyšla, šla k mamotovi, Talutovi a Tuliji.

„Myslím, že onemocněli tím, čemu Necije říká jarní nemoc, mají horečku, tlak na prsou a dýchací potíže, jenom je to postihlo později a mnohem silněji,“ prohlásila Ajla. „Dva starší lidé zemřeli dřív, avšak nejsmutnější je, když umírají děti. Nejsem si jistá, proč tomu tak muselo být. Mladí lidé jsou většinou dost silní, aby se zotavili z téhle nemoci. Všichni ostatní zřejmě mají už nejhorší za sebou. Mnozí ještě hrozně kašlou, ale v tom jim můžu pomoci a dát jim lék. Vážně nemocný už zřejmě není nikdo. Ráda bych něco namíchala, abych pomohla matce. Nese to velmi těžce, ale kdo by se tomu mohl divit. Nejsem si tím tak docela jistá, ale myslím, že bychom neměli být v nebezpečí, když tu zůstaneme do pohřbu. Ale neměli bychom bydlet v jejich příbytcích.“

„Jestli zůstaneme, pak navrhuju, abychom si postavili své stany,“ řekla Tulije. „Pro ně je to už tak dost těžké a alespoň nebudou muset mít cizince ve svém středu. Kromě toho to ani nejsou Mamutoni. Sungajové jsou... jiní.“

Příštího rána Ajlu probudily hlasy nedaleko stanu. Rychle vstala, oblékla se a vyhlédla ven. Několik lidí hloubilo dlouhou úzkou jámu. Tronyje a Fralije byly venku, seděly v blízkosti ohně a krmily své děti. Ajla šla s úsměvem k nim. Z kouřícího koše na vaření stoupala vůně šalvějového čaje. Nabrala si pohár, přisedla k nim a popíjela čaj.

„Budou je chtít pohřbít dnes?“ zeptala se Fralije.

„Předpokládám to,“ řekla Ajla. „Myslím, že se Talut nechtěl přímo ptát, ale mám ten dojem. Bohužel neznám jejich řeč, i když tu a tam rozumím pár slov.“

„To musí být hrob, co tam kopou. Ale proč ho dělají tak dlouhý?“ ptala se Tronyje.

„Nevím. Rozhodně jsem ráda, že brzy potáhneme dál. Já vím, je to správné, že tu zůstáváme, ale já přesto nemám pohřby ráda,“ řekla Fralije.

„To nemá rád nikdo,“ řekla Ajla. „Přála bych si, abychom přišli o několik dnů dřív.“

„Ale ty přece vůbec nevíš, jestli bys mohla pro ty děti něco udělat,“ řekla Fralije.

„Mně je líto matky,“ řekla Tronyje. „Musí to být zlé ztratit dítě – ale hned dvě najednou... Já nevím, co bych dělala.“ Přitiskla Hartala k sobě, ale maličký se jí vymknul a utíkal pryč.

„Ano, je zlé ztratit dítě,“ řekla Ajla. Řekla to tak hořce, že Fralije vzhlédla a ptala se, co se děje. Ajla odložila pohár a vstala. „Viděla jsem nablízku růst pelyněk. Kořen je velmi účinný. Nepoužívám ho často, ale chtěla bych udělat něco, co matku trochu uklidní a přinese jí úlevu, a tak to musí být hodně silné.“

Tábor Lva zažil už v průběhu dne řadu činností a obřadů, ale účastnil se jich jenom na okraji. Večer se změnila atmosféra a byla nabitá tak zoufalým smutkem, že se mu ani hosté neubránili a propukli v upřímně pociťovaný nářek,

když Sungajové obě děti vynesli na nosítkách ven a každému jednotlivému přítomnému ukázali k rozloučení.

Když nosítka pomalu nesli kolem truchlících hostí, všimla si Ajla, že děti jsou oblečeny v překrásná a bohatě zdobená roucha jako na významnou slavnost. I když nechtěla, působilo to na ni a probudilo to její zájem. Kousky různě zbarvených nebo od přírody různobarevných kůží byly sešity do geometrických vzorů, z kterých vznikly košile a dlouhé kalhoty. Na některých místech byly zdobené malými kuličkami z mamutoviny. Hlavou jí probleskla letmá myšlenka. Zdalipak všechny tyhle zdlouhavé práce byly provedeny jenom pomocí sídla? Možná by tu uvítali, kdyby jim ukázali protahovadlo, špičatou jehlu s ouškem na tlustém konci.

Dále si všimla čelenek a řemenů v pase. Mrtvá dívka měla kolem ramen přehoz s překrásným vzorem a z materiálu, který zřejmě pocházel ze spředených chuchvalců spodní vlny, jakou odhazuje některá zvěř. Nejraději by si na přehoz sáhla a lépe si ho prohlédla, aby viděla, jak je to uděláno, ale teď by to bylo nevhodné. Ranek, který stál vedle ní, si rovněž všiml přehozu a upozornil ji na složité vzory z pravoúhle seřazených spirál. Ajla doufala, že se o tom dozví trochu víc, než se vydají na další cestu. Možná jí Sungajové prozradí, jak to zhotovují, když jim za to dá jednu ze svých jehel z mamutoviny s ouškem na konci.

Kromě toho byly obě děti ještě ozdobené šperky z mušlí, kostí a zubů šelem. Chlapec měl velký zvláštní kámen, který byl provrtaný, takže se mohl nosit na šňůře jako přívěsek. Na rozdíl od dospělých, kteří měli vlasy rozčuchané a posypané popelem, měly děti vlasy pečlivě upravené do umných účesů. Chlapec je měl spletené do copů, dívka je měla na spáncích stočené do uzlu.

Ajla se nemohla zbavit myšlenky, že děti jenom spí a každým okamžikem se probudí. Se svými kulatými tvářemi

vypadaly příliš mladě a zdravě, než aby už odešly do říše duchů. Přejel jí mráz po zádech a bezděčně pohlédla na Rydaga. Přitom se potkala s pohledem Necije a podívala se jinam.

Nakonec byly děti odneseny k dlouhému úzkému hrobu. Byly do něho uloženy hlavami k sobě. Žena s velmi zvláštní ozdobou hlavy a v dlouhém rouchu pošítem perlami vstala a zanotovala ostrý naříkavý nápěv, až všechny obestřela hrůza. Měla na sobě spoustu náhrdelníků a přívěsků, které při každém pohybu cinkaly a chřestily.

Ajla se s ní setkala, a i když se spolu nemohly bavit, žena ji přitahovala. Mamot jí vysvětlil, že není léčitelka jako Ajla, ale že je to žena, která dokáže navázat spojení se světem duchů. Byla protějškem jejich mamota – nebo Kreba. To Ajlu ohromilo. Stále ještě pro ni nebylo snadné představit si ženu jako mog-ura.

Muž a žena s červeně pomalovanými tvářemi rozsypali červený okr na děti a Ajla musela myslet na červenou okrovou mast, kterou Kreb natřel Izino tělo. Ještě pár dalších věcí dostaly děti obřadně do hrobu: tyče z mamutoviny, vyrovnané z přirozeného zakřivení, oštěpy, pazourkové nože a dýky, vyřezávané figurky představující mamuta, bizona a koně. Ajla však usoudila, že se nemůžou srovnávat s krásně vyřezávanými figurkami Ranka. Udiveně si všimla, že vedle každého dítěte byla položená dlouhá hůl z mamutoviny s připevněnými vyřezávanými kruhovými kotouči, z nichž visela pera a jiné věci. Když členové tábora Sungajů propukli v naříkavý zpěv, Ajla se předklonila a tiše se zeptala mamota: „Ty hole jsou podobné těm, jaké má Talut. Jsou to hole mluvčího?“

„Ano, jsou. Sungajové jsou s Mamutony víc spřízněni, než by mnozí lidé chtěli přiznat,“ řekl mamot. „Jsou určité rozdíly, ale jejich pohřební obřady se od našich téměř neliší.“

„Proč dostávají děti do hrobu hole mluvčího?“

„Dostávají všechno, co budou potřebovat, až se probudí ve světě duchů,“ vysvětloval mamot. „Jejich postavení musí být zřejmé, aby tam neztratily nic ze své vážnosti.“

Ajla chvíli přihlížela, avšak když Sungajové začali zasypávat hrob, obrátila se opět na mamota.

„A proč jsou pohřbeni hlavami k sobě?“

„Je to bratr a sestra,“ řekl, jako by tím bylo všechno vysvětleno. Avšak když viděl Ajlinu zmatenou tvář, pokračoval: „Cesta do světa duchů může trvat dlouho, může být obtížná a mohli by bloudit, zvláště když jsou tak mladí. Musí se spolu dorozumívat, vzájemně si pomáhat a utěšovat se. Matka považuje za odporné, když spolu sourozenci sdílejí slasti. Mohli by si myslet, kdyby leželi vedle sebe, že mají být dáni dohromady. S hlavami proti sobě si však mohou na cestě dodávat odvalu a nemusí mít žádné pochybnosti o svých příbuzenských vztazích, když dospějí na místo svého určení.“

Ajla přikývla. Připadalo jí to rozumné, avšak když přihlížela, jak se vrší hrob, nepřála si nic víc, než aby přece jenom byla dorazila o několik dní dřív. Nebylo jisté, že by jí mohla pomoci, ale mohla by se o to alespoň pokusit.

Talut zastavil na břehu malé říčky, rozhlédl se na obě strany, proti proudu i po proudu, a ujistil se, zda znaky krajiny souhlasí se znameními na tabulce z mamutoviny, kterou držel v ruce. Pak porovnal postavení slunce, zahleděl se do mraků na severu a začíchal ve větru. Nakonec si pečlivěji prohlédl bližší okolí.

„Tady se utáboříme pro dnešní noc,“ řekl a složil svůj náklad. Pak šel ke své sestře, která právě určovala, kde má stát hlavní stan, aby vedlejší stany, které využívaly část opěrných sloupů, měly co možná nejvíc rovného místa.

„Tulije, co říkáš tomu, kdybychom tu zůstali a vyměnili trochu zboží? Prohlédl jsem si mapu, kterou udělal Ludeg.

Nejdřív jsem vůbec nevěděl, kde vlastně jsme. Ale podívej,“ – ukázal jí dvě různé destičky, obě opatřené znaky – „tady to je mapa, která nám ukazuje cestu k táboru Vlka, kde se má konat letní setkání, a tady je ta, na které je označena cesta do tábora Sungajů. Odtud by to nebyla nijak velká zacházka, kdybychom navštívili tábor Mamuta.“

„Myslíš tábor Pižmového tura,“ řekla Tulije rozmrzele a pohrdavě. „Drze si změnili jméno tábora. Ohniště Mamuta má každý, ale celý tábor nazvat táborem Mamuta, to by neměl dělat nikdo. Cožpak nejsme všichni lovci mamutů?“

„Ale tábor je vždycky nazván podle ohniště náčelníka a jejich nový náčelník je prostě jejich mamot. Kromě toho to ještě zdaleka neznamená, že s nimi nemůžeme vyměnit nějaké zboží – pokud už ovšem neodešli. Víš přece, že jsou příbuzní s táborem Jantaru a mají proto vždycky nějaký jantar na výměnu,“ řekl Talut. Znal slabost své sestry pro zkamenělou pryskyřici s překrásně teplým zlatým leskem. „A Vymek říká, že mají přístup k vynikajícímu pazourku. My zase máme spoustu sobích kožešin a pár dalších věcí na výměnu.“

„Nechápu, jak může muž založit ohniště, když nemá ani ženu. Ale jak už jsem řekla: jsou domýšliví a drzí. Samozřejmě se můžeme u nich zastavit a vyměnit s nimi pár věcí, Talute.“ Na tváři náčelnice se objevil záhadný úsměv. „Ale jistě, docela určitě to musíme udělat. Myslím dokonce, že pro tábor Mamuta bude velmi zajímavé seznámit se s naším ohništěm Mamuta.“

„Dobrá, pak bychom měli vyrazit co možná nejdřív,“ řekl Talut. Nebyl z ní právě chytrý a potřásl hlavou. Co má asi jeho chytrá a prohnaná sestra za lubem?

Tábor Lva dorazil k velké klikaté řece, která vyhloubila své koryto mezi příkrými břehy spraše a vytvořila krajinu podobnou jejich domovu. Talut zamířil k výběžku mezi dvěma roklemi a rozhlížel se. Dole na břehu viděl na pastvině

s několika málo stromy pasoucí se jeleny a zubry. V určité vzdálenosti, tam, kde řeka ostře zatačela, zpozoroval velkou hromadu kostí, která dosahovala téměř až na břeh. Drobné postavy se pohybovaly sem a tam, lezly po hromadě a někteří z nich odnášeli jednotlivé kosti.

„Ještě jsou tady,“ zavolal na ostatní. „Zřejmě se pustili do stavby.“

Sešli po svahu dolů k táboru, který se rozkládal na prostorné terase, asi pět metrů nad hladinou řeky. Jestli byla Ajla překvapená podzemním obydlím, které bylo domovem tábora Lva, tak ji tábor Mamuta překvapil neméně. Místo jednoho jediného velkého obydlí, pokrytého pevnou vrstvou jílu a drny, které Ajla v duchu srovnávala s obrovskou jeskyní nebo dokonce se zvířecí norou, tisklo se k sobě tady na terase několik jednotlivých kruhových chýší. Byly rovněž pokryté drny pomazanými vrstvou jílu a na okraji už tu a tam taky rostla tráva, ne však nahoře. Ale připomínaly obrovské holé hromady hlíny, jaké si dělají svišti nad svými norami.

Když přišla blíž, pochopila, proč byly nahoře holé. Stejně jako tábor Lva používal i tábor Mamuta střechy svých obydlí jako rozhledny.

Na dvou chýších stály hloučky diváků, a když teď jejich pozornost upoutali hosté, nebyl důvod, aby se zdržovali na střechách. Když tábor Lva obešel jednu chýši, která jim bránila ve výhledu, spatřila Ajla předmět jejich zájmu a byla překvapená.

Talut měl pravdu, pustili se do stavby. Ajla zaslechla poznámku o jménu, které si tento tábor v poslední době přisvojil, avšak teď, když spatřila, co právě stavěli, připadalo jí případné. Možná že bude obydlí nakonec vypadat stejně jako všechna ostatní – způsob, jak používali pro stavbu mamutí kosti, měl v sobě něco ze zvláštností tohoto zvířete. I tábor Lva používal mamutí kosti jako opěrné a konstrukční prvky pro své obydlí, taky se vyhledávaly určité kosti a části

kostí, které do sebe přesně zapadaly nebo se přisekaly tak, aby se k sobě hodily. Avšak kosti, které se používaly při stavbě tohoto obydlí, neměly jenom nosnou funkci. Byly pospojovány tak, že celá stavba vyjadřovala bytí mamuta způsobem, jaký odpovídal představě víry Mamutonů.

Aby toho dosáhli, přivlekli nejdřív spoustu kostí z velké hromady dole na břehu. Započali kruhem, jehož průměr byl přibližně pět kroků a tvořily ho výlučně jenom mamutí lebky umístěné tak, že pevná čelní plocha byla přivrácena dovnitř. Vchod tvořil dobře známý oblouk z velkých klů ukotvených v mamutích lebkách a spojených nahoře ve špici. Kolem vnější strany obydlí asi až do poloviny celkové výše byla postavená kruhová stěna skládající se snad ze stovky mamutích dolních čelistí klínovitého tvaru, které se vždycky po čtyřech skládaly do sebe špičkou brady dolů.

Tyto čelisti, které stály vedle sebe, vytvářely nejvýraznější a nejvýznamnější dojem celé stavby, klikatou čáru podobnou znaku, jaký na mapách označoval vodu. Jak se Ajla dozvěděla od mamota, byla klikatá čára pro vodu současně i symbolem Velké Matky, stvořitelky všeho života. Čelisti představovaly dolů směřující trojúhelník jejího Venušina pahorku, její klín. Nekonečně znásobeny znamenaly tyto znaky život jako takový. Nejenom vodu, ale i plodovou vodu Matky, která zaplavuje zemi a naplňuje moře a jezera a řeky. Nemohlo být pochyb: co se zde budovalo, mohlo být jedině ohniště Mamuta.

Kruhová stavba ještě nebyla zcela hotová, avšak její stavitelé už dokončovali zbytek chýše a zakliňovali do sebe symetricky lopatky a kyčelní kosti a obratle. Uvnitř tvořily dřevěné trámy dodatečnou oporu konstrukce a vypadalo to, že strop bude sestaven z klů.

„Tak tomu říkám dílo opravdového umělce!“ prohlásil Ranek s úctou, když přistoupil blíž a obdivoval práci jejich rukou.

Ajla věděla, že se mu to bude líbit. Viděla, že Jondalar stojí trochu opodál a drží za uzdu Vítěze. Přitom si všimla, že to na něho zapůsobilo a že obdivuje ducha, který připadl na tuto myšlenku. Celému táboru Lva to vzalo řeč. Avšak jak Tulije předpokládala, tábor Mamuta byl neméně překvapen svými hosty – nebo přesněji ochočenými zvířaty, která přišla s nimi.

Nějakou dobu na sebe oba tábory obdivně a nechápavě zíraly, pak přistoupili muž a žena – oba trochu mladší než náčelníci tábora Lva – k Tuliji a Talutovi, aby je pozdravili. Muž právě vyvlekl nahoru do svahu těžkou mamutí kost – tady se rozhodně nebudovalo přechodné obydlí, které by se po čase strhlo a postavilo na jiném místě, ale trvalé sídliště. Muž byl do pasu svlečený a upocený. Tvář měl celou tetovanou a Ajla se musela přemáhat, aby na něho prostě necivěla. Na levé tváři neměl jenom klikatý vzor jako mamot z tábora Lva, ale i symetricky uspořádané klikaté čáry, trojúhelníky a kosočtverce, jakož i pravouhlé spirály v červené a modré barvě.

I žena pracovala, i ona byla do pasu svlečená, avšak místo kalhot měla suknici, která jí visela krátce pod kolena. Nebyla tetovaná, zato měla nosní dírky propíchnuté a jako šperk v nich měla hůlku z hlazeného jantaru.

„Tulije! Talute! To je překvapení! Nečekali jsme vás, ale vítáme tábor Lva ve jménu Matky!“ řekla žena.

„Ve jménu Matky – děkujeme za vaše uvítání, Avarije,“ řekla Tulije. „Nechtěli jsme přijít nevhod.“

„Byli jsme nablízku, Vinkaveku,“ dodal Talut, „a tak jsme se chtěli zastavit, než potáhneme dál.“

„Tábor Lva nikdy nepřichází nevhod,“ řekl muž. „Ale jak se stalo, že jste byli nablízku? Cesta do tábora Vlka tudy přece nevede.“

„Běžec, který přišel, aby nám řekl, že se změnilo místo setkání, se zastavil u Sungajů a řekl nám, že jsou velmi

nemocní. Máme teď nového člena, léčitelku, Ajlu od ohniště Mamuta," řekl Talut a kývl na ni, aby předstoupila. „Ajla projevila přání tam zajít a podívat se, jestli by jim nemohla pomoci. Přicházíme právě odtamtud.“

„Ano, znám tábor Sungajů," řekl Vinkavek a pak se obrátil na Ajlu.

Na okamžik měla dojem, že ji jeho oči propichují. Stále ještě si zcela nezvykla opětovat otevřený pohled lidí, chvíli váhala, avšak pak přece jenom usoudila, že tohle není správná doba, aby se chovala plaše a skromně jako žena klanu, a podívala se na něho rovněž pronikavě. Najednou se zasmál a v jeho světle šedých očích se objevil spokojený výraz. Kromě toho Ajla cítila, že se mu líbí jako žena. Načež si uvědomila, že náčelník je přitažlivý muž, ne proto, že by byl hezký nebo měl nějaké zvláštní rysy, nebo že ho tetování vyzvěдалo z řady ostatních, ale pro svou vůli a inteligenci, kterou vyzařoval.

Náčelník pohlédl k mamotovi sedícímu na Víze.

„Ty tedy stále ještě dlíš mezi námi, starý muži," řekl potěšeně a dodal s lišáckým úsměvem: „A jsi stále ještě schopný připravit překvapení. Odkdy jsi přešel mezi přivolatele? Nebo potřebujeme jiné jméno? Dva koně a vlk, kteří jsou na cestě s táborem Lva? Tomu říkám víc než dar přivolatele.“

„Možná by bylo jiné jméno vhodné, Vinkaveku, ale není to můj dar. Zvířata poslouchají Ajlu.“

„Ajlu? Zdá se, že starý mamot si přisvojil důstojnou dceru.“ Vinkavek si ještě jednou přeměřil Ajlu. Nevšiml si, jak Rankova tvář potemněla, tím spíš si však toho všiml Jondalar. Ten chápal, co se v něm odehrává, a poprvé měl pocit zvláštního spříznění s řezbářem.

„Už tu dost dlouho stojíme a mluvíme," řekla Avarije. „Na to bude dost času později. Jste po cestě jistě unavení a hladoví. Půjdu vám připravit jídlo a místo k odpočinku.“

„Jak vidíme, stavíte nový příbytek, Avarije. Kvůli nám se nezdržujte. Když nám ukážeš místo, kde můžeme postavit stany, tak to postačí,“ řekla Tulije. „Ale později se s vámi rádi najíme – a taky vám třeba ukážeme pár jemných sobích kožešin, které máme náhodou s sebou.“

„Tak to já mám lepší nápad,“ řekl Talut burácivým hlasem a shodil břemeno z ramen. „Proč bychom vám neměli pomoci? Musíte mi sice říct, kam co mám dát, ale mám dost síly, abych donesl jednu nebo dvě mamutí kosti.“

„Ano, taky bych rád pomohl,“ nabízel se Jondalar, přivedl blíž Vítěze a sundal Rydaga na zem. „Tomu říkám neobvyklé obydlí. Něco takového jsem ještě nikdy neviděl.“

„V tom případě jen do toho! Vaši pomoc uvítáme. Už všichni pospícháme, abychom mohli vyrazit na letní setkání. Ale postavit pořádnou chýši, na to je zapotřebí léto, a my ji musíme dokončit, než vyrazíme. To je od tábora Lva opravdu velkorysé,“ řekl Vinkavek a ptal se, kolik kusů jantaru ho bude jejich velkorysost stát, až dojde k výměnnému obchodu. Pak však dospěl k závěru, že se vyplatí zavčas dokončit stavbu a ucpat pusy těm, kteří si nejvíc stěžují.

V prvním okamžiku si Vinkavek v houfu lidí z tábora Lva nevšiml vysokého světlavého muže, avšak pak se na něho pozorněji zadíval a opět putoval pohledem k Ajle, která vypráhala Vínu a zbavila ji smyku. Muž byl cizinec stejně jako Ajla a zdálo se, že umí rovněž zacházet s koňmi. Náčelník tábora Mamuta obrátil pozornost opět k Ajle. Přitom si všiml, že tmavý řezbář se neustále zdržuje v její blízkosti. Ranek měl vždycky oko pro krásu a výjimečnost, pomyslel si. Avšak kdo potom je ten cizinec? Neměl něco společného s tou ženou? Vinkavek pohlédl na Jondalara a viděl, že nespouští Ajlu a Ranka z očí.

Něco se tu děje, usoudil Vinkavek. Pak se usmál. Ať už jsou vztahy jakkoliv propletené, pokud měli oba zájem, pak se vší pravděpodobností není ještě žena formálně vázána.

Znovu na ní spočinul pohledem. Byla to strhující žena, navíc dcera ohniště Mamuta, léčitelka, jak přinejmenším tvrdili. A zacházet se zvířaty umí, jak viděl. Žena vysokého postavení bezpochyby – avšak odkud pochází? A proč to je vždycky tábor Lva, který přichází s něčím neobvyklým?

Obě náčelnice stály uvnitř téměř hotového, avšak stále ještě prázdného nového obydlí. I když teď byla vnější stěna už krytá, klikatý vzor stěny byl uvnitř ještě slabě patrný.

„Skutečně nechceš cestovat společně s námi, Avarije?“ zeptala se Tulije. Její krk zdobil nový náhrdelník z jantarových kuliček.

„Můžeme několik dní počkat, dokud nebudete připraveni na cestu.“

„Ne, jenom jděte napřed. Umím si představit, jak už jsou všichni nedočkaví, aby se dostali na setkání, a už jste toho udělali tolik. Chýše je vlastně hotová. Bez vás bychom to zdaleka tak rychle nestihli.“

„Bylo nám potěšením pracovat společně s vámi. Musím přiznat, že nový příbytek je velmi působivý. Je to pocta Matce. Tvůj bratr je pozoruhodný muž. Tady uvnitř se doslova bytostně cítí přítomnost Matky.“ Bylo to míněno naprosto upřímně a Avarije to věděla.

„Děkuju, Tulije. Jsme vděční za vaši pomoc. Právě proto bychom vás už nechtěli zdržovat. Beztak už přijdete na setkání pozdě, protože jste nám pomáhali. Nejlepší místa už budou obsazená.“

„Už nepotřebujeme na cestu moc času. A naše břemena jsou podstatně lehčí. Tábor Mamuta rozumí obchodu.“

Avarije přeměřila nový náhrdelník náčelnice. „Zdaleka ne tak dobře jako tábor Lva,“ řekla.

Tulije byla stejného mínění. Věděla, že tábor Lva je tvrdý partner, jenom se nehodilo to přiznat, a tak změnila téma. „Nuže, budeme se těšit, že vás znovu uvidíme. Když to bude

možné, budeme vám držet místo, kde byste se mohli utábořit.“

„To by bylo od vás milé, jenom se obávám, že přijdeme mezi posledními. Budeme se muset spokojit s tím, co zbude. Přesto vás najdeme,“ řekla Avarije, když vycházely ven.

„Potom tedy vyrazíme zítra ráno,“ řekla Tulije. Obě ženy se objaly a přiložily k sobě tváře.

„Tulije, kdybych už neviděla Ajlu, než vyrazíte, poděkuj jí, prosím, ještě jednou za pyrit k rozdělování ohně,“ řekla Avarije a dodala pak jako mimochodem: „Už jsi pro ni určila cenu nevěsty?“

„Už jsme o tom sice uvažovali, ale ona toho může nabídnout tolik, že není snadné to rozhodnout,“ řekla Tulije a měla se k odchodu. Po několika krocích se však ještě jednou obrátila a usmála se. „Ona a Degije se spolu tak spřátelily, že Ajla je pro mě téměř jako dcera.“

Tulije si sotva mohla odpustit úsměv. Dobře si všimla, že Vinkavek pozoruje Ajlu se zvláštním zájmem a věděla, že poznámka Avarije vůbec nebyla tak náhodná. Požádal svou sestru, aby se na to zeptala. Nebylo by to špatné spojení, pomyslela si Tulije, a užší spojení s táborem Mamuta by bylo jedině výhodné. Samozřejmě měl Ranek první právo. Jsou spolu zasnoubeni, avšak jestli podá nabídku někdo jako Vinkavek, nebylo na škodu ji vzít na vědomí. Přinejmenším to zvyšovalo Ajlinu cenu. Jistě, byl to dobrý nápad od Taluta, aby sem zašli a trochu obchodovali.

Avarije se za ní dívala. Tulije bude tedy osobně vyjednávat cenu nevěsty. To jsem si mohla myslet! Možná bychom se měli zastavit ještě v táboře Jantaru. Vím, kde Matka uchovává surový jantar, a pokud se Vinkavek skutečně pokusí získat Ajlu, potřebuje všechno, co jen může dostat. Ještě nikdy jsem nezažila tak tvrdého partnera, jako je Tulije, pomyslela si Avarije proti své vůli s obdivem. Až dosud neměla nijak zvláštní mínění o velké náčelnici tábora Lva,

avšak v posledních dnech měla příležitost ji lépe poznat, a tak jí musela přece jenom vzdát úctu a dokonce by ji ráda pro sebe získala. Tulije zdatně pomáhala při stavbě a uměla velkoryse chválit, co si chválu zasloužilo, a pokud byla tvrdou obchodnicí, nuže, to byla koneckonců povinnost náčelnice. Ano, kdyby byla sama mladá a chtěla se s někým dát dohromady, neměla by nic proti tomu, aby jí někdo jako Tulije vyjednával cenu nevěsty, pomyslela si Avarije.

Tábor Lva se vydal z tábora Mamuta severním směrem a při pochodu sledoval většinou tok řeky. V oblasti velkých vodních cest, které brázdily kontinent, se severní krajina neustále měnila a nabízela bohatou rozmanitost rostlinstva. Jejich trasa je zavedla z močálů tundry a sprašových plání k lesním jezerům zarostlým rákosím a od šťavnatých mokřisek k větrným pahorkům a k pastvinám pokrytým pestrými letními květy. I když byly rostliny na severu většinou zakrnělé, květy, které vyháněly, byly často větší a nádhernější, než měly rostliny na jihu. Většinu z nich Ajla znala, i když ne vždycky věděla, jak se jmenují. Když kolem některých procházela nebo když si sama vyjela na koni, často některou rostlinu utrhla, aby ji ukázala mamotovi, Neciji nebo Degiji a dozvěděla se její jméno.

Čím víc se blížili k místu, kde se mělo konat letní setkání, tím častěji nalézala Ajla dobré důvody, aby někam odbočila. Léto bylo vždycky dobou, kdy si přála samotu. Tak tomu bylo vždycky, co si jen vzpomínala. V zimě se smířila s tím, že musí být zavřená, ať už v jeskyni Brunovy tlupy, v údolí koní nebo v obydlí Mamutonů. I když ani v létě nebyla ráda v noci sama, za dne se často ráda vydávala sama na cestu. To byla pro ni doba k přemýšlení. Nikým nepozorována se cítila zbavená všech omezení a přílišného dohledu, ať už z podezíravosti nebo z lásky.

Když večer rozbili tábor, mohla se snadno vzdálit. Buď se věnovala sběru rostlin, nebo lovu. Používala jak vrhač oštěpů, tak prak, aby přinesla čerstvé maso. Avšak to, oč jí ve skutečnosti šlo, byla samota. Potřebovala prostě čas k přemýšlení. Obávala se okamžiku, kdy dorazí k cíli, i když si vlastně nedokázala vysvětlit, proč tomu tak je. Už se zatím setkala se spoustou lidí a všichni ji přijímali. Proto vlastně nechápala, proč se toho tak bojí. Avšak čím víc se blížili, tím byl Ranek vzrušenější a tím zachmuřenější byl Jondalar. A tím víc si přála, aby se tomu setkání táborů mohla vyhnout.

Poslední večer jejich putování se vrátila Ajla z dlouhé procházky s náručí květin. Všimla si, že Jondalar kreslí nožem znaky na kousku uhlazené země vedle ohniště. Tomek měl v jedné ruce kousek mamutoviny, v druhé ostrý nůž a pozorně znaky prohlížel.

„Tady přichází,“ řekl Jondalar. „Ajla to dokáže líp popsat. Já si nejsem jistý, jestli bych našel cestu z údolí do tábora Lva. Odtud rozhodně ne. Nato jsme příliš často měnili směr a udělali příliš mnoho oklik.“

„Jondalar se pokusil nakreslit mapu, aby nám ukázal cestu do údolí, kde jste našli pyrit,“ řekl Talut.

„Od chvíle, kdy jsme vyrazili, jsem měl oči otevřené, ale nenašel jsem ani kousek,“ dodal Tornek. „Jednou bych se tam chtěl vydat a nějaký donést. Ty, které máme, nebudou sloužit věčně. Můj pyrit už má hluboké praskliny.“

„Já dokážu jen špatně odhadnout vzdálenosti,“ řekl Jondalar. „Cestovali jsme na koni, a proto je těžké říct, kolik dnů by to bylo pěšky. A my jsme se jen tak rozhlíželi a toulali kolem, zastavili jsme, když jsme prostě měli chuť a nesledovali jsme žádnou určitou stezku. Jsem si téměř jistý, že jsme dál na severu ještě jednou překročili řeku, která teče tvým údolím,“ obrátil se na Ajlu. „Možná dokonce víckrát než jednou. Když jsme se vrátili, byla už skoro zima a spousta znaků krajiny se měnila.“

Ajla odložila květiny a chopila se nože na kreslení. Pak uvažovala, jak by nakreslila mapu údolí. Udělala první čáru a pak zaváhala.

„Nepokoušej se určit to odtud,“ povzbuzoval ji Talut. „Prostě uvažuj, jak by se tam šlo z tábora Lva.“

Ajla se soustředila a vraštila čelo. „Já vím, že bych vám dokázala ukázat cestu z tábora Lva,“ řekla, „ale pořád ještě se nevyznám v kreslení map. Prostě nevím, jak se taková mapa kreslí.“

„Tak si proto nedělej starosti,“ řekl Talut. „Nepotřebujeme přece mapu, když nám můžeš ukázat cestu. Možná bychom si tam mohli udělat výlet, až se vrátíme z letního setkání.“ Pak ukázal vousatou bradou na květiny. „Co jsi přinesla tentokrát, Ajlo?“

„To bych se ráda dozvěděla od vás. Víím, oč jde, ale nevím, jak je nazýváte.“

„Tahle červená je muškát,“ řekl Talut. „A tohle je mák.“

„Ještě víc květin?“ zeptala se Degije, která se k nim právě připojila.

„Ano. Talut mi řekl, jak se jmenují tyhle dvě,“ řekla Ajla.

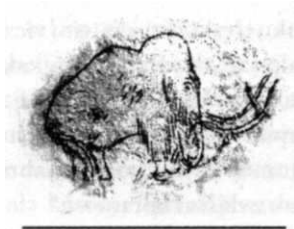
„Počkej, ať se podívám. Tohle je vřes a tohle je karafiát,“ řekla Degije a usedla vedle Ajly. „Už jsme téměř na místě. Talut říká, že někdy během zítřka tam dorazíme. Nemůžu se dočkat. Zítra uvidím Branaga, a pak už to nebude dlouho trvat, než nás konečně dají dohromady. Nevím, jestli se mi dnes v noci vůbec podaří usnout.“

Ajla se na ni usmála. Degije byla tak vzrušená, že bylo těžké nesdílet s ní její nadšení. Avšak to jí jenom připomnělo, že i ona má být brzy dána dohromady s Rankem. Když Jondalar mluvil o jejím údolí a o návratu tam, probudilo to v ní bolestnou žádost. Pozorovala ho a snažila se, aby to na sobě nedala znát, ale měla pocit, že si toho přesto všiml. Stále se stávalo, že se jejich pohledy krátce setkávaly, než oba uhnuli očima.

„Ajlo, já znám tolik lidí a chtěla bych, abys je poznala taky. Tolik se těším, že budeme slavit svatbu současně. To je něco, co budeme mít společného.“

Jondalar se zvedl. „Musím jít... a... eh... rozložit si kožešiny na spaní,“ řekl a pospíchal pryč.

Degije pozorovala, jak ho Ajla sleduje očima, a byla si téměř jistá, že je jí do pláče. Potřásla hlavou. Ajla prostě nepůsobila dojmem ženy, která se má brzy spojit s milovaným mužem, aby s ním založila ohniště. Nebyla v ní radost, žádné vzrušení. Něco chybělo. Něco, co mělo jméno Jondalar.

31.

Ráno pokračoval tábor Lva dál proti proudu řeky, držel se nahoře ve stepní rovině, neztrácel ale z očí řeku, která tekla pod nimi po levé ruce a byla celá zkalená vodou z ledovce. Když dorazili k soutoku dvou větších řek, zastavili se u levé z obou. Naložili většinu svých věcí do člunu, který za tím účelem měli s sebou, překročili dva široké přítoky, vystoupili opět do náplavové nivy a táhli dál lesy a pastvinami říčního údolí.

Talut pečlivě pozoroval zátoky a rokle na vysokém břehu protější strany a srovnával krajinu se znaky na mamutovinové tabulce, jejichž význam Ajle stále ještě unikal. Daleko vpředu v ostrém ohybu řeky se na protějším břehu zvedala skála dobře šedesát metrů vysoká. Na jejích straně byla travnatá rovina s křovinami, která zasahovala několik mil dál do vnitrozemí. Když se přiblížili, spatřila Ajla hromadu kostí, kterou korunovala vlčí lebka. Nad řekou se táhlo zvláštní uskupení skal, přesně v tom směru, kterým je Talut vedl.

Řeka byla v tomto místě široká a mělká, a tak ji mohli snadno překročit, a navíc jim někdo cestu ještě usnadnil. V řece byly rozmístěny kameny a kosti tak, že lidé, kteří chtěli přes řeku, měli schůdnou stezku.

Jondalar se zastavil a pečlivě si prohlédl místo. „To je ale chytrý nápad!“ řekl. „Můžeš přejít řeku a ani si nezmáčíš nohy.“

„Nejlepší místa pro stavbu obydlí jsou na téhle straně. Údolí tvoří dobrou ochranu proti větru, ale na lov je lepší chodit naproti,“ vysvětloval mu Barzek. „Přechod přes řeku voda vždycky odplaví, ale tábor Vlka vybuduje každý rok nový.“

Talut se chystal přejít na druhou stranu. Ajla si všimla, že je Víha mimořádně neklidná, a tak usoudila, že má strach z vody protékající kolem stupňů. Nakonec ji však klisna následovala bez dalších problémů.

Když urazili polovinu cesty, náčelník se zastavil. „Tady se dají dobře chytat ryby,“ řekl. „Proud je silný a je tu dost hluboko. Lososi připlouvají až sem, taky jeseteři, štiky, pstruzi a sumci.“ Tahle poznámka byla určena Ajle a Jondalarovi, ale i mladým lidem, kteří tady ještě nikdy nebyli. Tábor Lva totiž navštívil tábor Vlka naposledy před několika lety.

Talut je vedl k velké široké rokli, a když se přiblížili, zaslechla Ajla podivný zvuk, znělo to jako hlasité šumění nebo tlumený křik. Pomalu šli do svahu. Asi dvacet metrů nad řekou a dobře sto padesát kroků od ní dorazili k úpatí široké rokle. Na jejím dně se krčilo asi půl tuctu kulatých staveb, chráněných příkrými stěnami rokle před nepřízní počasí.

Ajla v celém svém životě ještě nikdy neviděla tolik lidí. Přes tisíc lidí z více než třiceti táborů se sešlo na letním setkání Mamutonů. Celá rokle byla pokrytá stany. Tady bylo nejméně čtyřikrát nebo pětkrát víc lidí než na setkání klanu a snad všichni zírali na nově příchozí.

Nebo spíš na koně a vlka. Vlčí mládě se ustrašeně tisklo Ajle k noze. Víha byla neklidná a Ajla si byla jistá, že Vítěz je na tom stejně. Strach o zvířata jí pomohl překonat vlastní

strach z tolika lidí. Zvedla oči a viděla, jak Jondalar drží Vítěze za uzdu, aby mu zabránil se vzpínat, zatímco se Rydag úzkostlivě držel jeho hřívky.

„Necije, sundej Rydaga!“ zavolala. Avšak Necije už sama viděla, co se děje. Ajla pomohla sestoupit mamotovi, pak vzala klisnu kolem krku a vedla ji k Vítězovi, aby ho uklidnila. Vlk ji následoval.

„Je mi to líto, Ajlo. Měl jsem myslet na to, že se konečně můžou spláshit, když je tu taková spousta lidí.“

„Copak jsi věděl, že jich bude tolik?“

„Ne, nevěděl... ale myslel jsem si, že jich může být tolik, kolik přichází na letní setkání Zelandonců.“

„Myslím, že bude nejlepší, když postavíme tábor stranou ostatních,“ řekla Tulije. „Možná tady, na okraji. Pak jsme sice od všeho dál,“ – zatímco mluvila, rozhlížela se po okolí – „ale budeme mít lepší přístup k vodě.“

Tulije počítala s tím, že jejich příchod bude velkolepý, a nebyla zklamaná. Už když překračovali řeku, vzbudili pozornost, a teď se všichni tlačili, aby viděli příchozí z tábora Lva. Tulije však nepočítala s tím, že zvířata budou tak vyděšená.

„Co třeba naproti u té stěny,“ navrhoval Barzek. „Země je tam sice hrbolatá, ale mohli bychom ji srovnat.“

„Myslím, že to vypadá dobře. Má někdo jiný návrh?“ zeptal se Talut a podíval se výmluvně na Ajlu. Ona a Jondalar odvedli zvířata právě tam, aby je uklidnili. Lidé z tábora Lva odklidili kamení a křoví a srovnali zem tak, aby mohli postavit velký společný stan.

Bydlet v jednom stanu bylo podstatně příjemnější, zvláště když se při jeho stavbě použily dvě vrstvy kůží jako krytina. Izolující vrstva vzduchu mezi nimi pomohla udržet teplo uvnitř a vlhkost, která se tvořila s večerním ochlazením, stékala po vnitřní straně vnější plachty. Kůže tvořící vnitřní plachtu, která byla na zemi podstrčená pod rozložené

přikrývky, bránila tomu, aby uvnitř ve stanu táhlo. I když tento stan nebyl tak trvanlivý jako podzemní obydlí tábora Lva, byl přece jenom pevnější než přístřešky z jedné plachty, které Mamutoni jinak na cestách používali. Svůj letní příbytek nazývali tábor Orobince, aby rozlišili místo, kde trávili léto, od zimního bydliště. Nadále se však považovali za příslušníky skupiny, která se nazývala tábor Lva.

Vnitřek stanu byl rozdělen na čtyři části, z nichž každá měla vlastní ohniště. Obvykle nesly stan silné, avšak pružné mladé kmeny nebo taky žebra a jiné dlouhé kosti mamuta. Střed – největší část stanu – byl domovem ohniště Lva, Lišky a Mamuta. Stan nebyl tak prostorný jako podzemní obydlí, ale používal se hlavně ke spaní a téměř nikdy se nestávalo, že by se skutečně všichni současně ukládali ke spánku. Všechny ostatní soukromé i společné činnosti se konaly venku, takže postavení stanu bylo stejně významné jako vyhrazené místo kolem stanu. Bylo tedy důležité, kde se venku vybudovalo společné ohniště.

Zatímco stavěli stan a vymezovali prostor svého tábora, ostatní lidé na setkání se postupně vzpamatovávali z počátečního překvapení, jaké jim připravila zvířata, a živě se bavili. Ajla konečně objevila příčinu podivného šumivého zvuku. Připomněla si, jaké to bylo, když poprvé přišla do tábora Lva a jak jí všichni připadali hluční, když mluvili jeden přes druhého. Tenhle hluk tady byl něco podobného, jenom byl mnohem silnější, byl to šum hlasů obrovské spousty lidí.

Není divu, že jsou Víha a Vítěz tak neklidní, pomyslela si. I jí ten neustálý hluk působil potíže, nebyla na to zvyklá. Setkání klanu nebylo tak velké, a i kdyby bylo, nikdy by nebylo tak hlučné. V klanu se užívalo k dorozumívání jen málo slov. Na klanovém setkání bylo všechno tiché. Avšak u lidí, kteří se až na malé výjimky domlouvali mluvenou řečí,

vládl v táboře vždycky hluk. Podobně jako stepní vítr ani lidské hlasy nikdy neutichaly, nanejvýš změnily svou sílu.

Mnozí přispěchali, aby pozdravili tábor Lva a nabídli pomoc při stavění stanu a zařizování. Všichni se srdečně zdravili, avšak Talut a Tulije si několikrát vyměnili významné pohledy. Nepamatovali si, že by kdy měli tolik ochotných rukou. S pomocí Lacije, Jondalara a Ranka a na krátkou chvíli i Taluta zřídila Ajla oddělené místo pro koně. Oba mladí muži pracovali velmi dobře ruku v ruce, ale mluvili spolu jen málo. Pomoc zvědavců Ajla odmítla. Vysvětlila jim, že koně jsou plaší a že je cizí lidé zneklidňují. Z jejího jednání bylo zřejmé, že má moc nad zvířaty, a to probouzelo ještě větší zvědavost. O Ajle brzy mluvili všichni.

Na nejzazším konci tábora, kde se rokle zatáčela a sbíhala dolů k údolí řeky, postavili přístřešek. Přitom na strop použili kůže, které měli s sebou Ajla a Jondalar, když byli sami na cestě, a napnuli je mezi mladými stromy. Tím byli koně trochu z dohledu lidí, kteří si rozbili tábor v údolí. Výhled na řeku a pastvinu se stromy na druhé straně byl odtud překrásný.

Ještě rozbalovali zavazadla, aby připravili místa na spaní, když k nim přišla skupina z tábora Vlka a z několika dalších táborů, aby je obřadně uvítali. Byli v prostoru tábora hostitelů, a i když se to očekávalo, tak to bylo přece jenom víc než jenom zdvořilost, když dostali svolení lovit zvěř a ryby v obvyklých lovištích tábora Vlka, sbírat lesní plody na pasekách a plody podzemnice, obilí nebo různé hlízy a kořeny. I když letní setkání netrvalo přes celé léto, být hostitelem pro tak velkou masu lidí bylo náročné, a proto se museli zeptat, jestli se nemají některým oblastem vyhýbat, aby se nadmíru nevyčerpávaly přirozené zásoby krajiny.

Talut byl překvapený, když se dozvěděl, že místo setkání bylo změněno. Obvykle se Mamutoni jako celá skupina nesetkávali v jednom táboře, ale volili místa venku ve stepi

nebo v nějakém velkém údolí řeky, kde se mohla snadněji rozmístit taková spousta lidí.

„Ve jméno Velké Matky vítáme u nás tábor Lva,“ řekla útlá šedovlasá žena.

Tulije se ulekla, když ji uviděla. Toto byla kdysi velmi půvabná a zdravá žena, snadno nesoucí svůj díl odpovědnosti, kterou převzala se svým bratrem, avšak od minulého setkání jako by zestárla o deset let.

„Marii, umíme si vážit vašeho pohostinství. Ve jménu Matky vám děkujeme.“

„Jak vidím, tak jste to zase jednou dokázali!“ řekl jeden z mužů a uchopil na pozdrav Talutovy ruce.

Valez byl mladší než jeho sestra, avšak Tulije si poprvé všimla, že i on zestárl. Najednou si uvědomila, že i ona je smrtelná. Vždycky se domnívala, že Marii a Valez jsou přibližně stejně staří jako ona.

„Je to zřejmě největší překvapení, s kterým jste kdy přišli,“ pokračoval Valez. „Když Toran přiběhl a křičel něco o koních, kteří s vámi jdou přes řeku, museli hned všichni tam a nestačili se divit. A pak někdo uviděl vlka...“

„Nečekáme, že nám teď o tom všechno povíte,“ řekla Marii, „i když musím přiznat, že jsem zvědavá. Ale to byste pak museli vyprávět neustále dokola. Můžeme stejně dobře počkat do dnešního večera, pak to můžete povědět všem najednou.“

„To má Marii samozřejmě pravdu,“ řekl Valez, i když hořel zvědavostí, aby se dozvěděl, jak to se zvířaty je. I on si všiml, že jeho sestra vypadá zvlášť unaveně, a obával se, že by to mohlo být naposled, kdy se účastní letního setkání. Proto taky souhlasil s tím, aby byli hostiteli pro ostatní tábory, když bylo původní místo odplaveno. Tohoto léta měl jiný sourozenecký pár převzít vedení jejich tábora.

„Prosím, užívejte, co potřebujete. Jste pohodlně ubytováni? Je mi líto, že jste tak daleko, ale přišli jste pozdě.“

Ani jsem si nebyla jistá, jestli vůbec ještě přijdete,“ řekla Marii.

„Dělali jsme velkou okliku,“ vysvětlil jí Talut. „Ale tohle je pro nás nejlepší místo, kvůli zvířatům. Nejsou zvyklá na tolik lidí.“

„Já bych se rád dozvěděl, jak si zvykli na jednoho jediného!“

Tuliji se rozzářily oči, když viděla přicházet urostlého mladého muže, avšak Degije byla u něho dřív než ona.

„Tarnegu! Tarnegu!“ zvolala a objala ho. Ostatní od ohniště Tura byli hned u nich. Tarneg objal svou matku, pak Barzeka a všichni měli slzy v očích. Pak si křikem vyžádali jeho pozornost Druvek, Brynan a Tuši. Tarneg vzal oba chlapce kolem ramen, přitiskl je k sobě a řekl jim, jak vyrostli, pak sevřel do náruče Tuši. Když se dost naobjímali a Tarneg Tuši pošimral a tím vyvolal její nadšený smích, zase ji postavil na zem.

„Tarnegu!“ zahřměl Talut hromovým hlasem.

„Talute, ty starý medvěde!“ odpověděl Tarneg neméně burácivým hlasem, když se oba muži sevřeli do náruče. Byli si velmi podobní. Tarneg byl téměř stejně mohutný jako jeho strýc, avšak měl tmavší plet' své matky. Sklonil se, aby otřel svou tvář o Necijinu, pak s uličnickým úsměvem kulatou ženu objal a vyzvedl ji do výše.

„Tarnegu! Co to děláš? Hned mě pusť!“ bránila se. Postavil ji bez námahy zase na nohy a mrkl na ni. „Teď konečně vím, že jsem stejně dobrý muž jako ty, Talute,“ řekl Tarneg a propukl v hlaholivý smích. „Víš, jak dlouho jsem si přál, abych tohle udělal? Prostě abych dokázal, že to umím?“

„Není nutné...“ spustila Necije.

Talut pohodil hlavou a řval smíchy. „K tomu patří víc než jen tohle, mladý muži. Teprve až se budeš tužit v kožešinách jako já, můžeš se se mnou měřit.“

Necije se vzdala pokusu hájit svou důstojnost, zálibně spočinula očima na svém muži a jenom potřásala hlavou. „Co je jenom v těchhle letních setkáních, že se staří muži snaží dokázat, jak jsou zase mladí?“ řekla. „Nu, pak alespoň budu mít klid.“ Zachytila Ajlin zvědavý pohled.

„Tak na to bych nesázel!“ řekl Talut. „Tak starý ještě nejsem, abych nenašel cestu ke lvici svého ohniště jenom proto, že odklidím trochu sněhu někde jinde.“

„Hmmm,“ pokrčila Necije rameny, odvrátila se a už na to neodpovídala.

Ajla stála u koní a držela Vlka nablízku, aby nevrčel a neděsil lidi. Přesto sledovala scénu se zájmem a nedala si ani ujít, jak to přijímali kolemstojící. Danug a Druvek se zdáli trochu rozpačití. I když ještě neměli zkušenosti, věděli, o čem se tu mluví, a právě toho měli v poslední době plnou hlavu. Tarneg a Barzek se šklebili od ucha k uchu. Lacije zrudla a pokoušela se schovat za Tuliji, která se tvářila, že tohle všechno je pod její důstojnost. Většina lidí se dobromyslně usmívala, dokonce i Jondalar, jak si Ajla všimla, a to ji překvapilo. Přemýšlela o tom, zda důvody pro jeho chování k ní nemají něco společného s mravy a obyčeji, které jí byly cizí. Možná Zelandonci na rozdíl od Mamutonů neuznávají právo volit si partnera, i když se nezdálo, že by odsuzoval něco z toho, co tu bylo řečeno.

Všimla si chápavého úsměvu Necije, který jí pohrával kolem úst, když cestou do stanu procházela kolem ní. „Takhle je to každý rok,“ řekla téměř šeptem. „Musí mít svůj velký výstup a všem ukázat, jaký je kus chlapa, a v prvních dnech najde možná dokonce někde sníh k odhazování, jenom ta žena vypadá zcela jistě jako já: světlovlasá a tlustá. A pak, když si myslí, že už se nikdo nedívá, tráví většinu nocí stejně nejraději doma v táboře Orobince, a není právě šťastný, když tam někdy nejsem.“

„A kde jsi potom ty?“

„Kdo ví? Při tak velkém setkání, jako je tohle, se většina lidí zná jenom zběžně, i když známe každý tábor. Tak se najde každý rok někdo, koho bys chtěla poznat víc. I když musím přiznat, že je to často jiná žena s dorůstajícími dětmi, která třeba umí jinak kořenit mamutí maso. Někdy se mi zalíbí i nějaký muž nebo já jemu. Ale kvůli tomu není třeba dělat rozruch. Proč by se neměl Talut trochu pobavit? Ale upřímně řečeno, myslím si, že by nebyl rád, kdybych dělala totéž.“

„Ty to tedy neděláš,“ řekla Ajla.

„To přece není zase tak moc velký ústupek, když jde člověku o to, aby u vlastního ohniště byl soulad a dobrá vůle... a aby se... nu ano, líbil jemu.“

„Ty ho máš opravdu ráda, že?“

„Toho starého huňáče?“ Už se proti tomu chtěla bránit, ale pak se zasmála a v očích se jí objevilo něco moudrého. „Měli jsme spolu neshody, zpočátku. Víš přece, jak dokáže být hlučný, ale nikdy jsem mu nedovolila, aby mě ponižoval. A to se mu, myslím, na mně líbí. Talut by mohl rozmačkat muže, kdyby chtěl, ale to není jeho způsob. Nikdy by nezkrivil vlasek na hlavě někomu, kdo je slabší než on, a to jsou přece téměř všichni ostatní! Ano, mám ho ráda, a když má člověk někoho rád, chtěl by dělat věci, které se mu líbí.“

„To bys tedy... jenom kvůli němu nešla s jiným mužem, i kdyby se ti líbil a kdybys vlastně chtěla?“

„V mém věku už to člověku nepříjde tak zatěžko, Ajlo. A upřímně řečeno, nemám se moc čím chlubit. Když jsem ještě byla mladší, tak jsem se pokaždé těšila na setkání, protože tu bylo vždycky pár nových tváří a hrály se veselé hry a dokonce tu a tam došlo k menšímu muchlování v kožešinách, ale myslím, že v jednom má Talut pravdu. Není moc mužů, kteří by se mu vyrovnali. Ne kvůli závějším sněhu, které může odházet, ale protože mu záleží na tom, jak to dělá.“

Ajla chápavě přikývla. Pak se zamyslela. Co dělat, když tu jsou dva muži a oba milují stejnou ženu? „Jondalare!“

Při zvuku cizího hlasu Ajla vzhlédla. Viděla, že se Jondalar obrátil a s úsměvem šel pozdravit cizí ženu.

„Takže jsi pořád ještě u Mamutonů! A kde je tvůj bratr?“ řekla statná žena. Nebyla velká, ale svalnatá.

Jondalarovo čelo se bolestně zachmuřilo. Ajla z výrazu ženy usoudila, že se dozvěděla, že Thonolan už není mezi živými.

„Jak se to stalo?“

„Lvice mu chtěla vzít jeho kořist, a tak ji pronásledoval do jeskyně. Její samec ho zabil a zranil i mě,“ vyprávěl Jondalar tak stručně, jak to jen šlo.

Žena soucitně přikyvovala. „Byl jsi zraněný, říkáš? A jak to, že jsi vyvázl?“

Jondalar pohlédl k Ajle a viděl, že je pozoruje. Zavedl proto ženu k ní. „Ajlo, to je Brecije z Mamutonů, náčelnice tábora Vrby. A tohle je Ajla z Mamutonů, dcera ohniště Mamuta v táboře Lva.“

Brecije byla zaražená. Dcera ohniště Mamuta! Odkud asi pochází? V minulém roce ještě v táboře Lva nebyla. A Ajla nebylo obvyklé jméno mezi Mamutony.

A taky nemluví jako Mamutoni, ale ani ne jako Sungajové, pomyslela si Brecije. Nemluví ani Jondalarovým přízvukem. Nebyla si jistá, jestli se dá mluvit o přízvuku. Mamutonsky mluví dobře a má jenom zvláštní zvyk určitá slova polykat. „Jsem ráda, že tě poznávám... říkal jsi Ajla?“ zeptala se Brecije.

„Ano, Ajla.“

„To je nezvyklé jméno.“ Když nenásledovalo vysvětlení, Brecije pokračovala: „Tak to ty máš... hm... tahle zvířata!“ Uvědomila si, že ještě nikdy v životě neviděla živé zvíře tak zblízka, přinejmenším žádné, které by stálo tiše a nepokusilo se utéct.

„To je tím, že se o ně stará,“ vysvětloval Jondalar s úsměvem.

„Ale neviděla jsem tě taky s jedním koněm? Musím přiznat, že jsi mě překvapil, Jondalare. V těchhle šatech bych tě na chvíli pokládala za Darneva, a i když jsi vedl koně, myslela jsem si ještě, že se mi to snad jenom zdá nebo že se Darnev vrátil ze světa duchů.“

„Pokud jde o zvířata, tak se já učím od Ajly,“ řekl Jondalar. „To ona mě zachránila před jeskynním lvem. Můžeš mi věřit, ona umí zázračně zacházet se zvířaty.“

„To je vidět,“ řekla Brecije a podívala se tentokrát na Vlka, který vůbec nebyl neklidný, nanejvýš se tvářil výhružně. „Je to důvod, proč ji přijalo ohniště Mamuta?“

„Byl to jeden z mnoha důvodů,“ řekl Jondalar.

Brecije se jenom dohadovala, že ohniště Mamuta tábora Lva muselo přijmout Ajlu teprve nedávno. Jondalarova odpověď jí potvrdila její dohady. Nezodpověděl jí však otázku, odkud vlastně Ajla pochází. Většina lidí se domnívala, že přišla s urostlým světlovlasým mužem, ale Brecije věděla, že se Jondalar objevil na jejím území jenom se svým bratrem. Kde asi našel tuhle ženu?

„Ajlo! To jsem rád, že tě zase vidím!“

Když Ajla vzhlédla, viděla Branaga ruku v ruce s Degijí. Objali se srdečně a třeli tváře o sebe. I když se s ním setkala jenom jednou, byl pro ni jako starý přítel a bylo hezké znát na tomto setkání alespoň jednoho člověka.

„Matka by chtěla, abys přišla a seznámila se s náčelnicí a náčelníkem tábora Vlka,“ řekla Degije.

„Ráda,“ řekla Ajla, v podstatě potěšena, že má důvod vzdálit se od téhle Brecije s pichlavýma očima. Ajla tušila, že je to žena rychle uvažující, a nebylo jí v její přítomnosti právě nejlíp. „Jondalare, zůstaneš u koní?“ Všimla si, že ještě pár dalších lidí přišlo společně s Branagem a Degijí a teď se přiblížili ke koním. „Pro ně je to ještě příliš nové a jsou

šťastnější, když mají nablízku někoho, koho znají. Kde je Rydag? Ten by mohl dát pozor na Vlka.“

„Je uvnitř,“ řekla Degije.

Ajla se obrátila, aby se tam podívala, a viděla ho, jak ustrašeně stojí u vchodu. „Tulije by chtěla, abych se teď seznámila s náčelníci a náčelníkem tábora Vlka. Dáš pozor na Vlka?“ ukázala mu rukama.

„Dohlídnu na něho!“ odpověděl jí a pohlédl trochu ustrašeně na lidi kolem. Pomalu se přiblížil, sedl si pak vedle Vlka a vzal ho kolem krku.

„Tak se na to podívejme! Ona mluví dokonce s ploskolebci. Není divu, že je tak zadobře se zvířaty!“ ozval se posměšně hlas z davu. Pár lidí se zasmálo.

Ajla se rozzlobeně obrátila a blýskla očima na toho, který promluvil.

„Každý s nimi může mluvit, dá se přece taky mluvit kamenem, háček je jenom v tom, že je nepřiměřeně k řeči,“ řekl jiný hlas, což opět vyvolalo smích.

Ajla se tam obrátila a téměř se zakoktala. Byla tak rozzlobená, že ze sebe nemohla vypravit ani slovo.

„Chce snad někdo tvrdit, že tenhle chlapec je zvíře?“ Tentokrát promluvil známý hlas a Ajla sraštila čelo, když se přiblížil člen tábora Lva.

„Ano, Frebeku, já. Proč ne? On neví, co říkám. Ploskolebci jsou zvířata, to jsi sám dost často říkal.“

„A teď říkám, že to není pravda, Chalegu. Rydag rozumí velmi dobře tomu, co říkáš, a není těžké ho přimět k tomu, aby ti odpověděl. Musíš se jenom naučit jeho řeč.“

„Jakoupak řeč? Ploskolebci nedokážou mluvit. Kde jsi sebral ten nesmysl?“

„Mluví rukama,“ prohlásil Frebek. Všeobecný posměch mu byl odpovědí. Ajla ho pozorovala, probudil její zvědavost. Frebek vůbec neměl rád, když se mu někdo posmíval.

„Tak mi prostě nevěř!“ prohlásil s pokrčením ramen a chtěl už jít, jako by mu na tom nezáleželo. Avšak pak se otočil a podíval se na muže, který se posmíval Rydagovi. „Ale nech si říct jedno: dokáže mluvit i s tímhle vlkem, a jestli mu přikáže, aby tě napadl, tak bych nechtěl být v tvé kůži.“

Aniž si toho Chaleg všiml, dal Frebek Rydagovi znamení. Hra rukou cizinci nic neříkala. Rydag se však podíval na Ajlu a hledal u ní radu. Celý tábor Lva přihlížel a báječně se bavil, protože věděl, že tajnou znakovou řečí se mohou domlouvat a nikdo to ani nepostřehne, natož aby tomu rozuměl.

Frebek pokračoval: „Proč mu to neukážeš, Rydagu?“

Najednou už Vlk neseseděl mírumilovně. S naježenými chlupy v týle byl jedním skokem u muže, cenil zuby a vrčel tak, že se každému divákovi zjezily vlasy. Muž zděšeně vykulil oči a ustoupil. Ostatní v jeho blízkosti rovněž, avšak Chaleg ustupoval stále víc. Na Rydagovo znamení se Vlk klidně vrátil ke chlapci a zdálo se, že je velmi spokojený sám se sebou. Ještě několikrát se otočil, pak se natáhl na zem s hlavou mezi předními prackami a pozoroval Ajlu.

Mohlo to taky dopadnout špatně, to si musela Ajla přiznat. Ostatně rozkaz, který Vlk dostal, nezněl přímo: kousni! Byla to spíš hra, kdy Vlk rychle zaútočil a pak se stáhl. Tak si s ním hrály děti a tak si neustále spolu hrají vlčí mláďata. Vlk se jenom musel naučit, že nesmí skutečně kousnout. Ajla mu při svých loveckých výpravách dávala podobné znamení, když chtěla, aby Vlk pro ni plašil zvěř. Když někdy přesto zvěř zakousl a sám roztrhal, nemělo to nic společného se signálem skutečně zaútočit. Proto se Vlk muže ani nedotkl. Jenom k němu skočil. Ale nebezpečí, že by ho skutečně mohl napadnout, bylo velké.

Ajla věděla, jak bedlivě vlci chrání své teritorium a vlastní smečku. V ohrožení byli připraveni zabíjet. Ano, pomyslela si, když viděla, že se Vlk vrací. Jestli se vlci

dokážou smát, tak se teď Vlk směje. Cítila, že docela přesně ví, oč tu jde, že to všechno je jenom předstírání, a to on dokonale umí. Dával vším najevo: teď zaútočím. A pak bezprostředně před napadením přestal. Předvést se před tolika lidmi nebylo pro mladého Vlka lehké, ale udělal svou věc velmi dobře. A vidět, jak se ten muž tváří, to stálo za to. Rydag není žádné zvíře!

Branag vypadal, jako by mu to ochromilo údy, ale Degije se ušklebovala, když se přidali k Tuliji a Talutovi a druhému páru.

Ajla byla náležitě představena náčelnici a náčelníkovi hostitelského tábora a věděla okamžitě, co beztak věděli všichni ostatní. Marii byla velmi nemocná. Neměla by tu ani stát, pomyslela si Ajla a už jív duchu připravovala léčivé byliny a radila, jak se má chovat. Když viděla barvu její pleti, zakalené oči a řídké vlasy, uvažovala, jestli je jí vůbec ještě pomoci, avšak tušila rovněž sílu, kterou tahle žena má. Marii se tak snadno nevzdá, a to mohlo být důležitější než všechny léky.

„Předvedla jsi nám něco skvělého, Ajlo,“ řekla Marii. I ona si všimla zvláštností její řeči. „Kdo poroučel vlkovi, chlapec nebo ty?“

„Já nevím,“ řekla Ajla s úsměvem. „Vlk poslouchá na znamení, ale my mu je dali oba.“

„Vlk? Říkáš, jako by to bylo jméno?“ řekl Valez.

„Taky se tak jmenuje.“

„Mají koně taky jména?“ zeptala se Marii.

„Klisna se jmenuje Víha,“ řekla Ajla a vyslovila jméno tak, jako by zaržála, načež Víha rovněž odpověděla zaržáním. „Většina lidí jí prostě říká Víha. Hřebeček je její syn. Jondalar mu dal jméno Vítěz. To je slovo z jeho řeči a znamená někoho, kdo rychle utíká a porazí všechny ostatní.“

Marii přikývla. Ajla se na ženu chvíli pronikavě zadívala, pak se obrátila na Taluta. „Hrozně mě unavila práce na

přístřešku pro koně. Jsem moc vyčerpaná. Vidíš tam ten velký kmen? Mohl bys ho sem donést, abych se posadila?“

Talut byl na okamžik ohromený. To přece vůbec nebyl její způsob! A o něco takového by Ajla nikdy nepožádala, zvlášť uprostřed rozhovoru s náčelníci hostitelského tábora! Jestli se někdo potřeboval posadit, tak to byla Marii. A pak mu to došlo. Samozřejmě! Že už na to dávno nepřišel! Pospíchal, aby donesl kmen.

Ajla na něm usedla. „Doufám, že proti tomu nic nemáte. Jsem opravdu unavená. Nechceš si taky sednout, Marii?“

Marii trochu nejisté usedla vedle ní. Po chvilce se usmála. „Moc děkuju, Ajlo. Neměla jsem v úmyslu zdržet se tak dlouho. Jak jsi poznala, že se mi motá hlava?“

„Ona je léčitelka,“ řekla Degije.

„Dokáže přivolat zvěř a ještě je léčitelka? To je nezvyklé, aby měl člověk tolik darů najednou. Není divu, že se jí hned chopilo ohniště Mamuta.“

„Ráda bych ti něco připravila, co bys měla brát,“ řekla Ajla.

„Už jsem byla u mnoha léčitelů, ale proč bys to se mnou neměla zkusit? Nic proti tomu nemám, Ajlo. Ale než na to zapomenou, ráda bych se tě něco zeptala. Byla sis naprosto jistá, že vlk tomu muži nic neudělá?“

Ajla zaváhala jenom na okamžik. „Ne. Nebyla jsem si jistá. Je stále ještě velmi mladý. Není možné se vždycky na něho spolehnout. Jenom jsem si myslela, že jsem dost blízko, abych zasáhla, kdyby se neudržel.“

Marii přikývla. „Ani na lidi se člověk nemůže vždycky zcela spolehnout, proto bych to neočekávala ani u zvířat. Kdybys řekla něco jiného, nevěřila bych ti. Chaleg si ostatně bude stěžovat, až se vzpamatuje z úleku. Přednese věc před radou bratří a ti ji přednesou nám.“

„Nám?“

„Radě sester,“ řekla Tulije. „Sestry jsou u nás nejvyšší autorita. Jsou Matce blíží než bratři.“

„Jsem ráda, že jsem tu byla a viděla to na vlastní oči. Nemusím si dělat starosti s protichůdnými výpověďmi,“ řekla Marii. Pak pohlédla na koně a znovu na vlka. „Vypadají jako docela obyčejná zvířata, žádní duchové nebo nějaká neskutečná zjevení. Řekni mi, co žerou koně, když jsou u vás, Ajlo? Žerou vůbec něco?“

„Stejně věci jako ostatní koně. Vlk žere většinou maso, syrové nebo pečené. Je jako každý jiný z nás a obvykle žere, co dostane, dokonce zeleninu. Někdy pro něho lovím, ale už je tak dobrý, že si sám chytí myši a menší zvířata. Konec žerou trávu a zrní. Vlastně jsem je chtěla odvést na pastvinu na protějším břehu a nechat je tam nějakou dobu pást.“

Valez pohlédl přes vodu a pak se podíval na Taluta. „Je mi to sice nemilé, ale musím ti říct, Ajlo, že by mohlo být nebezpečné, kdybys je tam nechala samotné!“

„Proč?“ zeptala se s nádechem strachu v hlase.

„Kvůli lovcům. Tvoji koně vypadají přece stejně jako ostatní koně, zvláště ta klisna. Tmavý hřebec není tak obvyklý, to přiznávám. Měli bychom všude rozhlásit, aby nikdo nezabíjel hnědé koně, zvláště když se chovají důvěřivě. Ale ta klisna... tak jako ona vypadají přece všichni koně ve stepi a já si myslím, že nemůžeme od lidí očekávat, že nebudou vůbec lovit koně. Mnozí lidé jedí koňské maso obzvláště rádi,“ vysvětloval Valez.

„Pak budu muset jít s nimi,“ řekla Ajla.

„To nesmíš!“ zvolala Degije. „To bys pak ze všeho, co se tady bude dít, vůbec nic neměla.“

„Já ale nemůžu připustit, aby jí někdo ublížil,“ řekla Ajla. „Pak si prostě pár věcí odpustím.“

„To by ale byla hrozná škoda!“ prohlásila Tulije.

„Napadá tě jiné řešení?“ zeptala se Degije.

„Ne... kdyby Víha byla alespoň taky hnědá,“ řekla Ajla.

„Ano, a proč ji tedy prostě nenabarvíme?“

„Nenabarvíme – jak to myslíš?“

„Namícháme barvu, jak to dělám na kůže, a tu jí vetru do srsti.“

Ajla chvíli uvažovala. „Myslím, že to nepůjde. Je to sice dobrý nápad, Degije, ale nabarvit ji na hnědo není řešení. Taky Vítěz je pořád ještě v nebezpečí. I hnědý kůň vypadá pořád ještě jako kůň, a když se někdo vydá na lov koní, nebude myslet na to, že nemá zabíjet hnědé koně.“

„To je pravda,“ řekl Talut. „Lovci se zaberou do lovu a dva koně, kteří nemají strach z lidí, jsou lákavým cílem.“

„A co kdybychom jim dali docela jinou barvu... červenou. Proč neudělat z Víhy červeného koně. Zářivě červený kůň! Ten by se nedal přehlédnout.“

Ajla protáhla tvář. „Mně se ta představa nelíbí. Udělat z ní červeného koně. Všichni by měli vědět, že není obyčejný kůň. Opravdu myslím, že bychom něco měli udělat, ale červený kůň... Počkej! Mě napadá něco jiného.“ Ajla pospíchala do stanu, vysypala na kožešiny cestovní vak a našla na dně to, co hledala. Pak se s tím hned vrátila k ostatním.

„Podívej, Degije! Vzpomínáš si ještě na tohle?“ řekla Ajla a rozbalila červenou kůži, kterou sama nabarvila. „Pořád jsem nevěděla, co bych z ní měla udělat. Prostě se mi líbila kvůli barvě. Teď ji můžu uvázat kolem Víhy, když bude sama na pastvině.“

„Červená barva je z daleka vidět,“ řekl Valez s úsměvem a přikývl. „Myslím, že to půjde. Když ji bude mít na sobě, bude každý vědět, že jde o zcela zvláštního koně, a taky zřejmě zaváhá, aby ho složil – i když se to předem říct nedá. Můžeme dnes večer oznámit, že kůň s červenou přikrývkou a hnědý kůň, kterého má u sebe, se nemají lovit.“

„Nešlo by něco přivázat i na Vítěze?“ zeptal se Talut. „Nemuselo by to být tak svítivé – ale něco, co vyrobil člověk,

aby každý věděl, že se mu na dosah oštěpu nepřiblížil obyčejný kůň.“

„Protože na lidi není rozhodně spolehnoutí,“ řekla Marii, „myslím, že varování nestačí. Nebylo by moudřejší, abyste ty a váš mamot vyhlásili zákaz zabíjení koní? Kletbu, která odradí každého, kdo by chtěl vyzkoušet, jak smrtelní jsou tihle koně.“

„Můžeš říct Rydagovi, aby poštal Vlka na každého, kdo by jim chtěl ublížit,“ řekl Branag s úsměvem. „Ta příhoda se už teď určitě roznesla a jistě se při každém vyprávění pořádně nafoukne.“

„To vůbec není tak špatný nápad,“ řekla Marii a zvedla se k odchodu. „Přinejmenším by se to mělo roznést jako zvěst.“

Viděli odcházet oba vůdce tábora Vlka. Tulije smutně potřásla hlavou a pustila se do vybalování věcí. Talut si umínil, že vyzví, kdo řídí soutěže, aby byla zařazena i soutěž s vrhačem oštěpů, a zastavil se u Brecije a Jondalara, aby s nimi promluvil. Degije a Branag šli s Ajlou ke koním.

„Já znám přesně toho pravého, kterému se to musí říct, aby se zvěst rozšířila jako požár,“ řekl Branag. „Když se teď o tom tolik mluví a i když všichni všemu nevěří, myslím, že obejdou koně obloukem a dají jim pokoj. Nikdo by asi nechtěl podstoupit nebezpečí, že by na něho Rydag poštal Vlka. Co jsem se ale ještě chtěl zeptat: Jak se naučil Rydag dávat Vlkovi znamení?“

Degije udiveně pohlédla na muže, s kterým byla zasnoubená. „Ty to skutečně nevíš? Já nevím, proč předpokládám, že víš všechno, co vím já. Frebek si to prostě nevycucal z prstu, aby hájil tábor Lva. Řekl jen pravdu. Rydag skutečně rozumí, co se říká – co každý říká. Vždycky tomu rozuměl. Jenom jsme to nevěděli, dokud nepřišla Ajla a nenaučila nás znakovou řeč, takže jsme se s ním naučili dorozumívat. Když se Frebek tvářil, že chce odejít, řekl to Rydagovi, a Rydag se zeptal Ajly, jestli to má udělat. Všichni

jsme věděli, co si spolu říkali, a proto jsme taky věděli, co se stane.“

„Je to pravda?“ zeptal se Branag. „Vy jste spolu mluvili a nikdo to neslyšel?“ Pak se rozesmál. „Ano, jestli chci mít v budoucnu pravý požitek z překvapení, která chystá tábor Lva, pak asi udělám dobře, když se taky naučím tuhle tajnou řeč.“

„Ajlo!“ zvolala Krocije, která právě vyšla ze stanu. Zastavili se a počkali na ni. „Tulije mi řekla, že se chystáte označit koně,“ řekla, když k nim přišla. „Je to moc dobrý nápad a červená vypadá velmi dobře na světlém koni. Ale nemáte žádnou další červenou kůži. Při baleními padlo do rukou, co bych ti darovala.“ Rozbalila roli a rozklepala kůži.

„Ach, Krocije!“ zvolala Ajla ohromeně. „Ta je ale krásná!“ řekla přímo s nábožnou úctou, když spatřila křídově bílý kožený přehoz, na němž byly pravoúhle seřazené spirály a klikaté čáry z okrově červených bodlin ježka.

Když se Krocije nabažila Ajlina údivu, měla oči rozzářené. „To je pro Vítěze. Myslím, že bílá bude na tmavě hnědé kůži z daleka viditelná.“

„Krocije, na to je ale příliš krásná!“ Poté, kdy se sama snažila vyrobit bílou kůži, věděla, jak je to obtížné. „On by ji zašpinil a zaprášil. A kdyby se válel na zádech, jak má ve zvyku, všechno zdobené by se zničilo. Nemůžu připustit, aby Vítěz tohle nosil,“ řekla Ajla.

Krocije na ni přísně pohlédla. „Když je někdo na lovu koní a uvidí hnědého koně s tak krásně zdobenou bílou příkrývkou, myslíš, že na něho zamíří a vystřelí?“

„Ne, to ne, ale dalo ti to příliš mnoho práce, než abych mohla dovolit, aby se to zničilo.“

„To jsem dělala už moc dávno,“ řekla Krocije a její tvář změkla. Oči jí zvlhly, když dodala: „Ten přehoz jsem chystala pro svého syna, Fralijina bratra. Nikdy jsem nedokázala dát ho někomu jinému. Nesnesla bych se dívat na to, jak ho nosí někdo jiný, ale zahodit jsem ho taky nemohla.

Tak jsem ho neustále vláčela s sebou, zbytečný kus kůže, na kterou bylo vynaloženo tolik zbytečné práce. Jestli teď ta kůže pomůže ochránit Vítěze, nebude už zbytečná, a moje práce bude mít přece jenom nějakou cenu. Chtěla bych, aby sis to vzala. Za to, co jsi mi dala.“

Ajla přijala dar, ale přesto se tvářila zmateně. „Co ti mám za to dát, Krocije?“

„To je maličkost,“ řekla Krocije. „Prostě si to vezmi!“

Frebek chtěl právě zajít do stanu, viděl ji, a než zašel, spokojeně se usmál. Opětovala jeho úsměv.

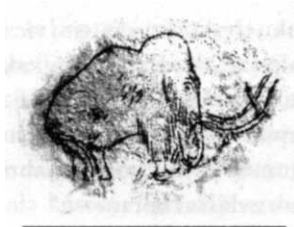
„Mě moc překvapilo, když se Frebek zastal Rydaga a hájil ho,“ řekl Branag. „Od něho bych to vůbec nečekal.“

„Hodně se změnil,“ řekla Degije. „Sice se pořád ještě rád hádá, ale už není tak těžké s ním vyjít. Někdy je i ochotný poslouchat, co říkají jiní.“

„No, co já vím, nikdy neměl strach předstoupit a říct, co si myslí,“ řekl Branag.

„Možná to bylo tohle, co na něm Fralije obdivovala,“ řekla Krocije. „Nikdy jsem nepochopila, co na něm vidí, a dělala jsem, co jsem mohla, jen abych jí ho rozmluvila. Nemohl vůbec nic nabídnout. Jeho matky si nikdo nevážil, neměl žádné zvláštní dary a já si myslela, že se Fralije prostě zahazuje. Mluví pro něho asi to, že vůbec měl odvahu se Fralije zeptat, a on ji opravdu chtěl. Měla bych zřejmě spoléhat na její úsudek, vždyť je to konečně má dcera. Když někdo pochází od chudého ohniště, tak to ještě neznamena, že z něho nemůže nic být.“

Branag pohlédl na Degiji a pak přes hlavu Krocije na Ajlu. Podle jeho názoru se Krocije změnila snad ještě víc než Frebek.

Ajla byla ve stanu sama. Pohlédla na místo, které jí přidělili, a snažila se najít ještě něco, co by bylo třeba udělat, něco, aby měla důvod odložit odchod z tábora Orobince. Mamot jí řekl, že ji seznámí s ostatními lidmi, s nimiž je vážou zvláštní pouta, tedy s ostatními mamoty, kteří patří k ohništi Mamuta.

Viděla v tomto setkání těžkou zkoušku, protože si byla jistá, že se jí budou vyptávat, že ji budou hodnotit, aby si o ní udělali úsudek, jestli má skutečně právo být přijata mezi ně.

Sama neměla pocit, že by měla nějaké zvláštní dary. Byla léčitelka, protože ji toto umění naučila Iza. V tom, že měla zvířata, nebyla žádná magie. Klisna ji poslouchala, protože ji k sobě vzala jako osiřelé hříbě a taky proto, aby měla společnost, když žila sama v údolí, a Vítěz se tam narodil. Vlka zase zachránila, protože to dlužila jeho matce. Věděla ze zkušenosti, že zvířata, která vyrůstají společně s lidmi, se k nim chovají přátelsky. A v tom přece nebylo nic tajemného.

Rydag zůstal nějakou dobu s ní uvnitř stanu, když ho prohlédla a vyptala se ho, jaké má obtíže. Rozhodla se, že mu lék připraví trochu jinak. Pak vyšel ven a sedl si k Vlkovi, aby pozoroval lidi. Neciji rovněž připadalo, že je chlapec ve

zvlášť dobré náladě. Měla z toho opravdovou radost a nešetřila chválou Frebeka, který byl zase až téměř v rozpacích, když slyšel na sebe tolik chvály. Ajla ho ještě nikdy neviděla tak usměvavého a věděla, že část jeho štěstí pramení z pocitu, že ho konečně přijali mezi sebe a že k nim patří. Pro tento pocit měla pochopení.

Ajla se naposledy rozhlédla kolem. Pak vzala malý kožený váček a připevnila si ho k opasku. Povzdechla si a vyšla ven. Až na mamota, který si povídal s Rydagem, byli zřejmě všichni pryč. Když ji spatřil Vlk, zvedl hlavu, a tak upozornil Rydaga a mamota, aby se k ní otočili.

„Jsou všichni pryč? Neměla bych tu zůstat a dát pozor na Rydaga, dokud se někdo nevrátí?“ nabízela se.

„Vlk na mě dává pozor,“ oznámil Rydag znakovou řečí a zašklebil se. „Když někdo spatří Vlka, dlouho se tu nezdrží. Řekl jsem Neciji, aby jen šla. A ty, ty teď taky jdi, Ajlo.“

„Má pravdu. Vlk se zdá spokojený, že je tady u Rydaga, a lepšího hlídače si neumím představit,“ řekl mamot.

„A co kdyby se mu udělalo špatně?“ řekla Ajla.

„Kdyby mi bylo špatně, řeknu Vlkovi: Dojdi pro Ajlu!“ Rydag předvedl znamení, které se předtím naučili ve hře i v praxi. Vlk vyskočil, položil Ajle přední tlapy na ramena a chtěl jí olízat bradu.

S úsměvem ho podrbala na krku a pak mu dala znamení, aby ji pustil.

„Chtěl bych tu zůstat, Ajlo. Rád tu sedím a dívám se na řeku, na koně na pastvině, na lidi, co chodí kolem.“ Rydag se šklebil. „Někdy si mě vůbec nevšimnou. Zírají na stan, na koňský přístřešek. Pak je upoutá Vlk. Směšní lidé!“

Mamot a Ajla se usmáli jeho nadšením, s jakým sledoval úžas kolemjdoucích lidí.

„Nu, myslím, že to půjde. Necije by ho nenechala samotného, kdyby si myslela, že to nemůže klidně udělat,“ řekla Ajla. „Jsem připravená, mamote.“

Když šli k táboru Vlka, všimla si Ajla, že stany a obytné tábory tu byly postaveny těsněji u sebe a že se to tu lidmi jen hemží. Byla ráda, že mají svůj tábor na okraji, kde mají výhled na stromy a trávu, řeku a pastvinu. Někteří lidé jim kývali na pozdrav nebo i prohodili pár slov, když procházeli kolem. Ajla pozorovala mamota a všimla si, jak bere jejich pozdravy na vědomí a odpovídá.

Stan na konci ne právě rovné řady šesti chýší zřejmě tvořil střed všeho dění. Ajla si všimla, že kolem něho je volný prostor. Zde se zřejmě všichni shromažďovali. Chýše v bezprostředním sousedství nesloužily pravděpodobně k bydlení. Jedna měla kolem ohradu z mamutích kostí a suchého roští, aby se oddělila od ostatních. Když procházeli kolem, někdo volal její jméno. Ajla se zastavila a udiveně se ptala, kdo na ni může volat z druhé strany ohrady.

„Lacije!“ řekla a vzpomněla si na to, co jí Degije vyprávěla. Pokud ještě žila Lacije v táboře Lva, nemusela se tak přísně vyhýbat mužům. Když však dorazili na setkání, bylo nutné, aby se zdržovala v odloučení. Bylo s ní několik dalších mladých žen a všechny se usmívaly a chichotaly. Lacije představila Ajle své stejně staré družky, které se s ní jen ostýchavě pozdravily.

„Kam jdeš, Ajlo?“

„K ohništi Mamuta,“ odpověděl mamot místo ní.

Lacije přikývla, jako by to předpokládala.

Ajla si všimla, že se Tulije zdržuje v blízkosti stanu zdobeného okrově rudými vzory a baví se s ostatními ženami. Zamávala na ni a usmála se.

„Lacije, podívej! Rudá noha!“ řekla jedna z přítelkyň tiše, ale vzrušeně. Všichni přestali mluvit a pohlédli tím směrem. Mladé ženy se znovu rozchichotaly. Ajla se s největším zájmem dívala za ženou, která prošla kolem. Přitom viděla, že chodidla bosých nohou měla nabarvená rudou barvou. Už o nich slyšela, avšak tahle byla první, kterou uviděla. Vypadá

jako docela obyčejná žena, pomyslela si. A přesto měla v sobě něco, co ji přimělo, aby se po ní znovu ohlédla.

Mladá žena se blížila k několika mladíkům, které Ajla předtím nikdy neviděla a kteří se shlukli pod malou skupinkou stromů na druhé straně volného prostranství. Ajle připadalo, že její chůze byla tím vyzývavější, čím víc se k nim blížila, a v jejím úsměvu bylo něco toužebného. Teď si taky víc všimla nabarvených chodidel. Žena se zastavila, mluvila s muži a její smích byl daleko slyšet. Když Ajla s mamotem šla dál, připomněla si rozhovor, který s ním vedly staré ženy v předvečer svátku jara.

Všechny mladé ženy v období, kdy ještě neprošly obřadem zasvěcení, byly neustále přísně střeženy, a to nejen ženami, které k tomu byly zvlášť určeny. Ajla myslela na mladíky, kteří se v naději, že zahlédnou zapovězené, a tím žádoucnější mladé ženy, sešli na okraji zakázaného území, kde se zdržovala Lacije se stejně starými družkami. Nikdy jindy v životě nebyla žena předmětem takového zájmu mužů. Mladé ženy vychutnávaly své jedinečné postavení a zvláštní pozornost, které se jim dostávalo, a byly stejně zvědavé na druhé pohlaví, ale považovaly pod svou důstojnost dát to na sobě znát. Většinu času ale trávily tím, že vykukovaly ze stanu nebo za ohradu a dohadovaly se o nejruznějších mužích, kteří se tísnili kolem ohrady a dávali najevo přehnanou lhostejnost.

Mladí muži, kteří pozorovali a byli pozorováni, jednou založí vlastní ohniště s některou z dívek, které se právě stávaly ženami, ale s velkou pravděpodobností nebudou vybráni pro jejich zasvěcení. Mladé ženy a starší rádkyně, které s nimi sdílely stan, probíraly více možností ohledně starších a zkušenějších mužů. Těch, kteří se nakonec dostali do užší volby, se nejdřív soukromě zeptali, než padla konečná volba.

Ve dni před obřadem obvykle mladé ženy, které spolu bydlely v jednom stanu, společně vyšly. Občas se stalo, že jich bylo pro jeden stan příliš mnoho a pak se zřídily pro mladé ženy stany dva. Když našly muže, s kterým chtěly strávit noc, obklopily ho a „chytily“. Tito muži je měli doprovázet. Jen málokdo proti tomu něco namítal. Po několika přípravných obřadech se odebrali všichni společně do potměného stanu, tápali kolem, aby se našli a strávili noc tím, že objevovali rozdíly a poznávali slasti, které si vzájemně mohli dát. Očekávalo se, že ani mladé ženy, ani muži nevědí, s kým se nakonec spojili. Ve skutečnosti tomu bylo přece jenom jinak. Dohled starších žen zaručoval, že nedošlo k nepatřičným hrubostem. Kromě toho byly pohotově pro ty případy, kdy od nich někdo potřeboval poradit. Když se z nějakého důvodu stalo, že mladá žena nebyla otevřena, uskutečnil se většinou tichý obřad druhé noci a nikomu se otevřeně nedávala vina.

Ani Danug, ani Druvek nebyli vyzváni, aby přišli do Lacijina stanu, především proto, že byli příbuzní, ale taky proto, že byli ještě příliš mladí. Ostatní ženy, které už prošly obřadem První slasti v předchozích letech, zvláště ty, které ještě zůstaly bezdětné, se mohly rozhodnout, jestli zastoupí Velkou Matku a mladým mužům zjeví její podstatu. Po zvláštním obřadu, který zvýšil jejich vážnost a pro tuto dobu je učinil něčím zvláštním, byla ženám pomalována chodidla sytou rudou barvou tak, že se nedala snadno smýt, i když později sama od sebe zase zmizela. Tím oznamovaly, že jsou připraveny pomoci mladým mužům získat zkušenost. Mnohé z nich nosily i červený kožený náramek na paži, na kotnících nebo kolem pasu.

I když se to neobešlo bez škádlení, plnily ženy svůj úkol zodpovědně. Protože znaly přirozenou plachost a netrpělivost mladých mužů, jednaly s každým ohleduplně, učily ho, jak má jemně zacházet se ženou, aby byl jednoho dne vyvolen

učinil z dívky ženu a aby zplodil dítě. Matka pak mnohé z těchto žen požehnala, aby ukázala, jak velice ji těší, že se samy nabídly a ujal se tohoto úkolu. Dokonce i těm, které už delší dobu žily společně s mužem a stále ještě dítě neměly, požehnala mateřstvím.

Kromě žen, které se ženami teprve měly stát, byly ženy s rudými chodidly mezi muži každého věku nejžádanější. Nic nedokázalo Mamutona tak rychle vzrušit jako záblesk rudého chodidla, a protože to ženy věděly, barvily si chodidla, aby byly přitažlivější. Žena v tomto postavení si sama mohla volit muže. Jejich služba patřila vlastně mladším mužům, ale ti starší, kterým se podařilo ji přimět, aby s nimi ležela, to považovali za zvláštní úspěch.

Mamot vedl Ajlu k táboru, který byl nedaleko místa vyhrazeného pro obřady ženství. Přistoupil k otevřenému vchodu do stanu a zaškrabal na kůži. Ajla mu nakukovala přes rameno a snažila se nebýt příliš nápadná.

Na první pohled vypadal stan jako každý jiný stan v obytném táboře. Rozdíl byl vlastně jenom v tom, že všichni přítomní byli tetovaní. Mnozí měli, podobně jako starý mamot, nahoře na pravé lícni kosti jenom temně modrý rybí vzor, tři nebo čtyři přerušené čáry jako spodní části dolů ukazujících trojúhelníků do sebe zaklíněných. Ty připomínaly spodní čelisti mamuta, které se používaly při stavbě Vinkavekovy chýše. Tetování jiných, zvláště mužů, jaksi Ajla všimla, bylo mnohem bohatší a výpravnější. Kromě rybího vzoru měli ještě klikaté čáry, trojúhelníky, kosočtverce a pravoúhle seřazené spirály v červené a modré barvě.

Ted' byla Ajla ráda, že navštívili tábor Mamuta, než přišli sem na setkání, protože jinak by ji zdobené tváře vyděsily. Avšak po setkání s Vinkavekem ji nemohlo nic překvapit. I když tetování na tvářích těchto lidí bylo fascinující a rozmanité, žádné nebylo tak složité jako to jeho.

Pak si všimla dalšího rozdílu. Ačkoliv v tomto táboře zřejmě bylo víc žen než mužů, nebyly tu žádné děti. Pečovali o ně asi v ostatních táborech. Pochopila rychle, že by tady děti překážely. Na tomto místě se scházeli dospělí k vážným hovorům, obřadům nebo i hrám. Někteří hráli venku hry se zvlášť označenými kostmi, hůlkami a kousky mamutoviny.

I když se všichni snažili nedat to na sobě znát, záleželo jim na tom, aby si Ajlu dobře prohlédli. Byli zvědaví na tuto mladou ženu, kterou starý mamot nejen začal vzdělávat, ale přijal ji za dceru svého ohniště. Slyšeli, že je cizinka, dokonce ani ne Mamutonka. A nikdo nevěděl, odkud přišla.

Mnozí se už během dne prošli kolem tábora Orobince, aby viděli koně a vlka. Zvířata na ně udělala velký dojem, ale nechťeli to na sobě dát znát. Jak mohl člověk zkrotit hřebce? Nebo přimět klisnu k tomu, aby tiše stála mezi tolika lidmi? A ten vlk! Proč byl vlk v táboře Lva tak oblíbený? Ke všem ostatním lidem se choval jako opravdový vlk. Nikdo se k němu nemohl přiblížit nebo i jen bez pozvání vstoupit do prostoru jejich tábora. Chalega prý doslova napadl.

Starý muž pokynul Ajle, aby vešla, a oba usedli u velkého ohniště, v němž plápolal jenom malý ohýnek. Ajla pohlédla na ženu, která seděla na protější straně ohniště. Nikdy předtím neviděla tak tlustou ženu a ptala se, jak vůbec dokázala sem pěšky dojít.

„Přivedl jsem ti svou dceru, abys ji poznala, Lomi,“ řekl starý mamot.

„Už jsem si říkala, kdy asi přijdeš,“ odpověděla žena. Potom mlčky vytáhla dvěma hůlkami z ohně rozpálený kámen, rozvázala balíček s listy, nasypala jich několik na kámen a vdechovala stoupající kouř.

Ajla poznala vůni šalvěje, méně výraznou vůni divizny a lobelky. Podrobněji se zadívala na ženu, všimla si, že má potíže při dýchání, které se brzy zlepšily, a pochopila, že trpí chronickým kašlem, snad dýchavičností.

„Připravuješ si z kořenu divizny šťávu proti kašli?“ zeptala se Ajla. „To často pomůže.“ Nejdřív váhala, jestli má promluvit, a nebyla si jistá, proč to udělala, když nebyla řádně představena. Chtěla pomoci, a tak jí připadalo, že jedná správně.

Lomi překvapeně zvedla hlavu a dívala se na mladou ženu se zájmem. Na mamotově tváři se ukázal náznak úsměvu.

„Ona je taky léčitelka?“ obrátila se Lomi na mamota.

„Myslím, že není žádná lepší, dokonce ani ty ne, Lomi.“

Lomi věděla, že to není žádné lehkovážné tvrzení, protože starý muž měl její umění ve velké vážnosti.

„A já myslela, mamote, že sis jenom vzal k sobě hezkou mladou ženu, aby sis zpříjemnil poslední roky.“

„To taky, Lomi. Zmírnila mi bolesti kloubů a jiné s tím související potíže,“ řekl.

„Jsem ráda, že je v ní víc, než je vidět. Zdá se mi na to dost mladá.“

„Je v ní víc, než tušíš, Lomi, i když je tak mladá.“

Ted' konečně se na ni Lomi obrátila. „Tak ty jsi Ajla.“

„Ano, jsem Ajla z Mamutonů z tábora Lva, dcera ohniště Mamuta... a jsem pod zvláštní ochranou jeskynního lva,“ dodala Ajla, jak ji to mamot naučil.

„Ajla z Mamutonů, hm. Jméno zní sice nezvykle, ale tvůj hlas taky. Ne nepříjemně, to musím zdůraznit. Jenom nezvykle. Přiměje lidi, aby ti naslouchali. Já jsem Lomi, mamot z tábora Vlka a léčitelka Mamutonů.“

„První léčitelka,“ dodal mamot.

„Jak můžu být první léčitelka, starý mamote, když se mi ona vyrovná?“

„Neřekl jsem, že se ti Ajla vyrovná, Lomi. Jenom jsem řekl, že není žádná lepší. Její léčitelství je... neobvyklé. Vědomosti získala od... od někoho, kdo dobře ovládal určité léčitelské způsoby. Rozeznala bys tak rychle jemnou vůni

divizny, kdy je ještě zastíněna těžkou vůní šalvěje, kdybys neměla ani zdání, co je mezi těmi listy? Poznala bys, jakou nemoc léčíš?“

Lomi se chystala promluvit, zaváhala však a neodpověděla.

Mamot pokračoval: „Myslím si, že jí stačilo tě jenom pozorovat, aby to zjistila. Má neuvěřitelný dar poznat nemoci a úžasné znalosti o léčebných prostředcích. Chybí jí ale zběhlost právě v těch oblastech, v nichž se ty tak vyznáš: ty umíš zjistit a odstranit příčiny nemoci a podpořit léčbu u toho, kdo má vůli se opět uzdravit. Mohla by od tebe hodně získat a já doufám, že budeš ochotná se jí věnovat. Jsem si jistý, že i ty by ses mohla spoustu věcí naučit od ní.“

Lomi se obrátila na Ajlu: „Chceš to?“

„To bych opravdu chtěla,“ přikývla Ajla.

„Když toho víš tolik už teď, co myslíš, že by ses mohla ode mě naučit?“

„Já jsem léčitelka. To je... co jsem, myslím... je to můj život. Nemohla bych být jiná. Učila mě léčitelka, která... která byla nejlepší. Od začátku mi vštěpovala, že se nikdy nesmím přestat učit. Proto bych ti byla vděčná, kdybych se od tebe mohla učit,“ řekla Ajla. Nepředstírala svůj zájem, skutečně toužila po někom, s kým by mohla sdílet své představy, pohovořit si o různých způsobech léčby a od něhož by se mohla učit.

Lomi hned neodpověděla a zamyslela se.

„Ajla má pro tebe dárek,“ řekl mamot. „Pokud chceš, aby ještě někdo vstoupil, zavolej ho sem, ale pak, prosím, spusť závěs.“

Všichni, kteří byli venku, už vešli buď během jejich rozhovoru, nebo stáli u vchodu. Teď se nahrnuli dovnitř. Nikdo si nechtěl nechat nic ujít. Když se usadili a závěs u vchodu byl spuštěn a přivázán, vzal mamot hrst hlíny z kruhu na kreslení a uhasil ohýnek. Jasně denní světlo se však přesto

nedalo zcela ztlumit, pronikalo kouřovým otvorem a prosvítalo za koženým závěsem. Mamot věděl, že v šerém stanu nebude představení tak působivé jako kdysi v naprosté tmě jejich příbytku, ale byl přesvědčený, že každý hned pochopí, jaký má tento objev pro ně význam.

Ajla vzala ze svého opasku kožený váček, který si ona a mamot vyžádali od Barzeka, a vytáhla troud, pyrit a pazourek. Když bylo všechno připraveno, Ajla se soustředila a poprvé po dlouhých měsících se obrátila ke svému totemu. Myslela na velkou, působivou a rychle přeskakující jiskru a prosila, aby se všechno uskutečnilo tak, jak si mamot přál. Pak vzala do ruky pazourek a udeřila jím do pyritu. Jasně to zablýsklo, dokonce v ne zcela temném stanu, pak jiskra zhasla. Znovu křísla a tentokrát jiskra přeskočila a brzy se v ohništi opět rozhořel malý ohýnek.

Všichni mamoti byli zvyklí připravovat překvapení a byli hrdí, že rychle rozpoznají, v čem spočívá. Bylo toho jen málo, co je vskutku překvapilo, ale Ajlino rychlé rozdělení ohně jim vzalo řeč.

„Kouzlo je v pyritu,“ řekl mamot, když Ajla zase všechno uložila do koženého váčku a ten předala Lomi. Pak však změnil tón a jeho hlas byl velmi zvláštní. „Ale způsob, jak se z něho dostane oheň, byl vyjeven Ajle. Nemusel jsem ji přijímat za dceru, Lomi. Ta byla už od počátku dítětem ohniště Mamuta, byla vyvolena Matkou. Může jenom naplňovat své určení. Teď vím, že jsem byl vyvolen, abych při tom sehrál určitou roli, a proto mi bylo dopřáno žít tak dlouho.“

Po jeho slovech všem přítomným ve stanu ohniště Mamuta přejel mráz po zádech a vlasy se jim zježily. Mamot se dotkl pravého mystéria, hlubšího poslání, které každý z nich pod vnějším pozlátkem a i případným cynismem v sobě cítil. Starý mamot byl pro ně pojem. Už jenom jeho stáří mělo v sobě něco magického. Neznali nikoho, kdo by žil tak

dlouho. Dokonce jeho jméno se v průběhu let ztratilo. Každý z nich byl mamot, šaman svého tábora, on však byl mamot jako takový, jeho povolání a jméno splynuly. Nikdo z nich nepochyboval o tom, že Matka jeho vysokým věkem něco sleduje. A když řekl, že důvodem je Ajla, pak byla Ajla jistě nadána hlubokými a nevyzpytatelnými mystérii života, před nimiž měl každý z nich úctu.

Když Ajla společně s mamotem vyšla ze stanu, měla plnou hlavu starostí. I ona cítila napětí a naskočila jí husí kůže, když starý mamot mluvil o jejím osudu. Jenom si nepřála být předmětem tak velkého zájmu sil, které se vymykaly jejím představám. Ty řeči o osudu ji děsily. Nebyla jiná než všichni ostatní a nechtěla jiná být. Taky neměla ráda, když se dělaly poznámky o tom, jak divně mluví. V táboře Lva už to nikomu nevadilo. Zapomněla, že určitá slova prostě nedokáže správně vyslovit, i když se sebevíc snaží.

„Ajlo, tady jsi! Už jsem tě hledal.“

Když vzhlédla, spatřila temné Rankovy oči. Opětovala jeho úsměv. On byl přesně ten správný, aby ji odpoutal od myšlenek, které ji tísnily. Pohlédla na mamota, jestli ji ještě potřebuje. Ten se usmál a řekl jí, aby jen šla a porozhlédla se s Rankem po táboře.

„Chtěl bych, abys poznala pár řezbářů. Někteří z nich dělají moc hezké věci,“ řekl Rank, vzal ji kolem pasu a odváděl ji. „My řezbáři máme vždycky tábor v blízkosti ohniště Mamuta.“

Z Ranka vyzařovalo stejné vzrušení, jaké pocítila i ona ve společnosti léčitelky Lomi. I když byly vlastně soupeřky ve znalostech a postavení, nikdo nechápal lépe jemné rozdíly nějakého řemesla nebo umění tak dobře jako ten, kdo je sám provozoval. Jenom s ostatními léčitelkami se mohla Ajla například radit o tom, jestli je lepší pro léčbu kašle divizna nebo snad jiná bylina. Rozhovory o léčení jí chyběly. Viděla, jak Jondalar, Vymek a Danug trávili neuvěřitelnou spoustu

času povídáním o pazourcích a výrobě nástrojů, a teď poznala, že i Ranek se rád bavil s těmi, kteří rovněž zpracovávali mamutovinu.

Když přecházeli po volném prostranství, viděla Ajla Danuga a Druveka a pár dalších mladých mužů v rozhovoru s rudou nohou. Usmívali se a neklidně přešlapovali. Danug vzhlédl a usmál se, když spatřil Ajlu. Rychle se omluvil a běžel k nim po zdupané suché trávě. Zastavili se a počkali, dokud je nedohonil.

„Viděl jsem tě mluvit s Lacijí a chtěl jsem tě seznámit s několika přáteli, Ajlo, ale my nesmíme příliš blízko k táboru chichotalek... hm, tedy...“ Danug zrudl, protože prozradil, jak mladí muži označovali místo, které pro ně bylo tabu.

„To máš pravdu, ony se skutečně pořád chichotají.“

Urostlému mladíkovi viditelně spadl kámen ze srdce. „Na tom přece není nic špatného. Pospícháte? Nebo bys mohla jít se mnou a seznámit se s nimi?“

Ajla se tázavě podívala na Ranka.

„Taky jsem ji právě vedl k některým lidem, které bych chtěl, aby poznala,“ řekl Ranek. „Ale to nepospíchá. Můžeme jít nejdřív pozdravit tvé přátele.“

Když se vrátili ke skupině mladíků, všimla si Ajla, že žena s červenými chodidly je stále ještě mezi nimi.

„Stejně jsem tě chtěla poznat, Ajlo,“ řekla žena, když Danug skončil představování. „Všichni o tobě mluví, ptají se, odkud asi přicházíš a proč tě ta zvířata poslouchají. Dala jsi nám všem hádanku, o které asi budeme mluvit ještě celá léta.“ Usmála se a důvěrně na Ajlu mrkla. „Dej na mě, nikomu neprozrazuj, odkud přicházíš, jen ať hádají, bude alespoň zábava.“

Ranek se zasmál. „Má pravdu, Ajlo,“ řekl. „Řekni mi, Mygije, proč sis tento rok nabarvila chodidla?“

„Když jsme se Zacanem zrušili naše ohniště, nechtěla jsem zůstat v jeho táboře a ani jsem neměla chuť vrátit se do

tábora své matky. Tohle řešení se mi zdálo správné. Tak mám na nějakou dobu místo, kam patřím, a když se Matce zlíbí, aby mě za to požehnala dítětem, přivítala bych to. Teď mě ostatně napadá – víš, Ranku, že Matka dala ještě jedné ženě dítě tvého ducha? Vzpomínáš si přece na Tryciji? Mariinu dceru, která žije tady v táboře Vlka? Minulého roku se rozhodla pro červená chodidla. A letos dostala chlapce. Toralijina holčička má tmavou pleť jako ty, ale tenhle chlapec ne. Viděla jsem ho. Je úplně světlý a má rudé vlasy, ještě zářivější, než jsou její, a přesto ti je hrozně podobný. Má stejný nos a všechno. Říká mu Ralev.“

Ajla pohlédla s úsměvem na rtech na Ranka a všimla si, že jeho tvář potemněla. On se červená, pomyslela si. Člověk ho musí dobře znát, aby to poznal. Jsem si jistá, že si na Tryciji vzpomíná.

„Myslím, že raději půjdeme, Ajlo,“ řekl Ranek a vzal ji kolem pasu, jako by ji musel nutit, aby se s ním vrátila. Ona se však chvíli zpěchovala.

„Hezky jsem si s tebou popovídala, Mygije. Doufám, že zase budeme mít brzy příležitost,“ řekla Ajla a obrátila se pak na Necijina syna. „Jsem ráda, že jsi mi představil své přátele, Danugu.“ Obdařila jeho a Druveka zářivým úsměvem. „Ráda jsem poznala vás všechny,“ dodala ještě a pohlédla postupně na každého mladíka. Pak s Rankem odešla.

Danug se za ní díval a zhluboka si povzdechl. „Přál bych si, aby měla Ajla rudá chodidla,“ řekl a přátelé mu přizvukovali.

Když Ranek a Ajla procházeli kolem velké chýše, která měla ze tří stran volný prostor, slyšela bubnování a k tomu ještě jiné zvuky, jaké dosud nikdy neslyšela. Pohlédla ke vchodu, ale ten byl zavřený. Právě když na kraji volného prostranství zahýbali do jiného tábora, zastoupil jim někdo cestu.

„Takže jsi přece jen dorazil s táborem Lva, Ranku,“ řekla drobná žena s mléčně bílou pihatou tváří. Její oči zlostně blýskaly. „Proč ses nezastavil u nás, abys mě pozdravil? Už jsem si myslela, že jsi snad spadl do řeky nebo že tě udupalo stádo prchajících bizonů.“ Její tón byl jedovatý.

„Trycije! Já... ach... právě jsem chtěl... hm... museli jsme nejdřív postavit tábor,“ řekl Ranek. Nikdy nezažila Ajla výmluvného Ranka v takových rozpacích, a kdyby neměl tak tmavou pleť, byl by teď rudý jako Mygijina chodidla.

„Nechceš mě seznámit se svou přítelkyní, Ranku?“ řekla Trycije kousavě. Každý mohl vidět, jak je rozčilená.

„Ano, jistě,“ řekl Ranek. „Ajlo, tohle je Trycije, moje... jedna moje přítelkyně.“

„Měla bych s tebou o čem mluvit, Ranku,“ řekla Trycije a přešla rychle představování, „ale na tom teď už zřejmě nezáleží. Naznačené sliby k ničemu nezavazují, že? Předpokládám, že s touhle ženou máš být při letošní slavnosti dán dohromady.“ Její hlas prozrazoval, jak je pobouřená, ale i zraněná. Ajla uhádla, oč jde, a mladou ženu chápala. Nevěděla však, jak se s touto obtížnou situací vyrovnat. Pak se však rozhodla, předstoupila a napřáhla k ní obě ruce.

„Trycije, já jsem Ajla z Mamutonů, dcera ohniště Mamuta tábora Lva a jsem pod ochranou jeskynního lva.“

Ajlino obřadné představení Tryciji připomnělo, že je dcerou náčelnice a že tábor Vlka je koneckonců tohoto roku hostitelem letního setkání. Měla tak určitou zodpovědnost. „Jménem Mut, Velké Matky, vítej do tábora Vlka, Ajlo z Mamutonů,“ řekla.

„Slyšela jsem, že Marii je tvoje matka.“

„Ano, jsem Mariina dcera.“

„Už jsem ji poznala. Je to obdivuhodná žena. Teď jsem ráda, že poznávám tebe.“

Ajla slyšela, jak si Ranek úlevou oddechl. Pohlédla na něho přes rameno a všimla si přitom, že Degije pospíchá k

chýši, odkud se ozývalo bubnování. Usoudila, že by si měl Ranek sám vyjasnit své vztahy s Tryciji, a tak využila okamžitého nápadu.

„Ranku, tamhle je Degije a já s ní musím nutně mluvit. Řezbáře navštívíme později,“ řekla a spěchala pryč.

Ranek stál jako opařený a najednou viděl, že mu nezbude, než dát Tryciji vysvětlení, ať už se mu chce nebo ne. Viděl ji tam stát, rozhněvanou a zraněnou. Její zářivě rudé vlasy, jaké nikdy předtím neviděl, mu společně s jejími rudými chodidly loňského roku zvlášť učarovaly. Navíc byla i ona umělkyně a její práce na něho udělaly velký dojem. Pletla obdivuhodné koše a jemně vypracovanou rohož, kterou měl na zemi u svého ohniště, upletla Trycije pro něho. Loňského roku brala svou službu Matce tak vážně, že zpočátku Ranka nechtěla ani vidět. Odmítala ho, a tím pro něho byla jen ještě přitažlivější.

Nezasnoubil se s ní, i když o tom vážně uvažoval. Zřejmě by to i udělal, kdyby právě nebyla ve službě Matky. Trycije odmítala i jen zmínky o zasnoubení, protože se obávala, že by tím Matku rozzlobila a ta by jí nepožehnala. Matka se tedy asi příliš nezlobila, když dala Trycijinu dítěti jeho ducha. Zřejmě mu je chtěla ukázat, dítě, které by přivedla k jeho ohništi, dítě jeho ducha. Za jiných okolností by pro něho byla neodolatelná, ale Ranek miloval Ajlu. Kdyby měl co nabídnout, možná by pomýšlel na to, že by si ponechal obě, ale protože se už rozhodl, nepřipadalo to v úvahu. A pomýšlení, že by měl žít bez Ajly, mu svíralo žaludek. Toužil po ní víc, než kdy toužil po kterékoliv jiné ženě.

Ajla zavolala na Degiji, a když ji dohonila, šly společně dál.

„Poznala jsi tedy Tryciji,“ řekla Degije.

„Ano, chce si zřejmě promluvit s Rankem, a tak jsem byla ráda, když jsem tě uviděla. Mohla jsem alespoň odejít a nechat je o samotě,“ řekla Ajla.

„Není divu, že s ním chce mluvit. Minulého roku všichni mluvili o tom, že se oni dva jistě zasnoubí.“

„Víš, že má dítě, syna?“

„Ne, to nevím. Neměla jsem ani čas se s lidmi pozdravit a nikdo mi to zatím neřekl. To zvyšuje její cenu a tím se zvýší i její cena nevěsty. Kdo ti to řekl?“

„Mygije, jedna žena s rudými chodidly. Říká, že je to chlapec Rankova ducha.“

„Ten duch tu ale hodně obchází! Letos se narodilo pár dětí jeho ducha. U jiných mužů se to nikdy neví tak docela přesně, ale u něho je to jasné. Barva jeho kůže se prosadí,“ řekla Degije.

„Mygije říká, že ten chlapec je světlý a má rudé vlasy, ale ve tváři prý vypadá úplně jako Ranek.“

„To je zajímavé! Tak to musím později určitě k Tryciji zajít a podívat se na něho,“ řekla Degije s úsměvem. „Dcera náčelnice by měla vykonat návštěvu u dcery jiné náčelnice, zvláště když je to hostitelský tábor. Chtěla bys jít se mnou, až tam půjdu?“

„Já ani nevím... ano, snad, myslím, že bych s tebou šla ráda,“ řekla Ajla nakonec.

Došly ke vchodu oné chýše, z níž zaznívaly neobvyklé zvuky. „Chtěla jsem se právě podívat dovnitř k hudebníkům. Třeba by se ti to mohlo líbit,“ řekla Degije a zaškrabala na kožený závěs před vchodem. Zatímco čekaly, až zevnitř závěs odváží, Ajla se rozhlížela.

Jihovýchodně od vchodu byla ohrada ze sedmi mamutích lebek a ostatních kostí. Mezery byly vyplněné udusaným jílem, který dodával ohradě pevnost. Zřejmě to je ochrana proti větru, usoudila Ajla. Jediný vítr, který vál údolím, v němž byla osada, musel přicházet od řeky. Na severovýchodě napočítala čtyři velká venkovní ohniště a dvě jasné vyznačená místa pro práci. Jedno bylo zřejmě určeno výrobě nástrojů z mamutoviny, druhé pro pazourkové nástroje.

Pazourková jádra byla nablízku. Ajla viděla Vymeka a Jondalara a pár dalších mužů a žen, kteří se pravděpodobně rovněž zabývali výrobou nástrojů z pazourku. Mohla předpokládat, že tu najde Jondalara.

Závěs se odhrnul a Degije zamávala na Ajlu, aby ji následovala, avšak někdo u vchodu ji pak zdržel.

„Degije, víš přece, že nepouštíme dovnitř žádné návštěvníky,“ řekla žena. „Právě nacvičujeme.“

„Ale Kylije, tohle je dcera ohniště Mamuta,“ řekla Degije překvapeně.

„Nevidím žádné tetování. Jak může být mamot, když nemá tetování?“

„Tohle je Ajla, dcera starého mamota. On ji přijal k ohništi Mamuta.“

„Tak? Počkejte okamžik. Já se zeptám.“

Degije netrpělivě čekala, avšak Ajla si zatím pozorně prohlížela chýši, která působila dojmem, jako by se celá sesedla.

„Proč jsi mi neřekla, že je to ta s těmi zvířaty?“ řekla Kylije, když se vrátila. „Tak pojďte dál!“

„Měla bys vědět, že bych nepřivedla nikoho nevhodného,“ řekla Degije.

V chýši nebyla tma, kouřový otvor byl větší než obvykle a propouštěl hodně světla. Přesto Ajla potřebovala chvíli, než si její oči přivykly z jasného slunečního světla venku na šero uvnitř. Nejdřív si myslela, že Degije mluví s dítětem. Uviděla však ženu, zřejmě trochu starší, než byla její velká přítelkyně. Kylije byla malá a štíhlá, téměř drobná. Rozhodně mohla vedle Degije vypadat jako dítě. Její vláčné a lehké pohyby však prozrazovaly sebevědomí a zkušenost zralé ženy.

I když chýše vypadala z vnějšku velká, bylo uvnitř méně místa, než Ajla předpokládala. Strop byl nižší než obvykle a snad polovinu prostoru zabíraly čtyři mamutí lebky, které byly zčásti zapuštěné do země tak, že otvory po klech

ukazovaly nahoru. Do těchto otvorů byly vloženy malé kmínky. Sloužily jako vzpěry stropu, který buď klesl, nebo se propadl. Když se Ajla rozhlédla, došlo jí, že tahle chýše rozhodně není nová. Dřevo a strop byly stářím zešedlé. Neviděla obvyklé domácí zařízení nebo nějaké místo na vaření, hořel tu jen malý oheň. Země byla čistě umetená a jenom temnější stopy prozrazovaly místa, kde dříve byla větší ohniště.

Mezi opěrnými pilíři byly napjaté provazy pro kožešiny, které oddělovaly jednotlivé části prostoru. Kožešiny byly teď zvednuté nahoru. Na provaze nebo na hácích ve stěně visela změř nejružnějších věcí, jaké Ajla ještě nikdy předtím neviděla. Nádherná barevná roucha, přívěsky z kostí a jantaru a ještě pár jiných věcí, z nichž nebyla právě moudrá.

V chýši bylo víc lidí. Mnozí se shromáždili s pohárem v ruce kolem malého ohýnku. Dvě ženy seděly ve světle, které padalo kouřovým otvorem, a něco šily. Vlevo od vchodu seděli a klečeli lidé vedle velké mamutí kosti, zdobené červenými čarami a klikatým vzorem. Ajla poznala stehenní kost, lopatku, dvě spodní čelisti, pánevní kost a lebku.

I když je všichni srdečně pozdravili, Ajla se nemohla zbavit dojmu, že přítomné z něčeho vyrušily. Všichni na ně s očekáváním hleděli, jako by chtěli zjistit, proč přišly.

„Nepřestávejte kvůli nám cvičit,“ řekla Degije. „Já jsem přivedla Ajlu, abych vás s ní seznámila, ale nechceme rušit. Počkáme, až si budete chtít udělat přestávku.“

A tak se všichni opět věnovali svým úkolům a Degije a Ajla se usadily na rohoži.

Žena, která seděla před stehenní kostí, vyklepávala kladívkem ze sobího paroží monotónní rytmus, avšak zvuky, které tak vznikaly, byly víc než jen rytmické. Když totiž tloukla na dutou kost na různých místech, vyloudila z ní příjemně znějící plné tóny různé výšky a síly. Ajla se naklonila, aby zjistila, co vyvolává zvláštní zabarvení tónů.

Stehenní kost byla asi metr dlouhá a ležela vodorovně na dvou opěrách, takže se nedotýkala země. Kloub nahoře byl odstraněn a byla vybrána část houbovitého vnitřku, což jenom zvětšilo přirozenou trubici. Nahoře byla kost po celé délce pomalovaná pravidelnými temně rudými klikatými čarami, vzorem, který se často opakoval na nejružnějších předmětech, od obutí až k pilířům chýše, avšak tady zřejmě neměl jenom výslovně zdobnou nebo symbolickou funkci. Když Ajla chvíli přihlížela, byla přesvědčená, že žena, která na stehenní kost hrála, používá vzor jako znaky, které jí umožňují udeřit přesně tam, kde měl vzniknout požadovaný tón.

Už slyšela hrát Degiji na buben z lebky a Torneka na mamutí lopatku. Ze všeho se daly vyloudit určité tónové variace, avšak ještě nikdy neslyšela tak plné a příjemné znějící tóny. Tito lidé se sice domnívali, že Ajla ovládá nějaké magické síly, avšak jí připadalo, že v tomhle je víc magie než všechno, co kdy sama udělala. Jeden muž udeřil paličkou do mamutí lopatky, jak to dělal Tornek. Zvuk měl zcela jinou barvu, měl v sobě něco řinčivého, avšak doplňovalo to hudbu, kterou vyluzovala žena na stehenní kosti, a dodávalo to celku plnost.

Velká trojúhelníková lopatka byla asi pětadesát centimetrů dlouhá, zužovala se nahoru v krčku a rozšiřovala na základně na padesát centimetrů. Hráč držel nástroj za krček kolmo před sebou, takže základna spočívala na zemi. I tahle lopatka byla zdobená zářivě rudými souběžnými klikatými čarami. Každý pruh byl rozdělen do stejných oddílů, z nichž každý měl dokonalý okraj. Ve středu hlubší části, kam taky palička nejčastěji dopadala, byl červený vzor setřený a kost byla od stálé hry tenká jako dech.

Když se přidaly všechny ostatní nástroje z mamutích kostí, Ajla zatajila dech. Zpočátku dokázala jenom nábožně naslouchat plnému zvuku hudby, skládajícímu se ze spousty

různých tónů, avšak pak se soustředila na každý nástroj zvlášť.

Starší muž hrál na větší z obou spodních čelistí, samozřejmě ne paličkou z paroží, ale koncem mamutího klu asi třicet centimetrů dlouhým, který byl na tlustším konci vyřezán do kulatého úchopu. Čelist byla pomalovaná jako ostatní kosti, ovšem jenom na pravé polovině. Byla otočená, takže z levé, nezdobené strany, která volně trčela nad zemí, stoupal jasný netlumený zvuk. Při hraní muž poklepával na souběžně probíhající červené klikaté čáry, které pokrývaly jak výduť, tak i vnější okraj čelisti, nebo přejížděl mamutím klem drnčivě po zubech, a tím vyvolával drsnější řinčivý zvuk.

Na druhou čelist, pocházející zřejmě z mladšího zvířete, hrála žena. Kost byla půl metru dlouhá, měřila na nejširším místě asi čtyřicet centimetrů a byla na pravé straně rovněž pomalovaná klikatým vzorem. V čelisti byla hlubší díra po zubu asi pětkrát dvanáct centimetrů, která výrazně měnila rezonanci nástroje.

Další žena hrála na nástroj z pánevní kosti tak, že jeden konec ležel na zemi. Klepala paličkou z paroží především na jedno místo ve středu, kde se kost přirozeným způsobem mírně prohýbala dovnitř. Tam se zvuky zesilovaly a změny tónu byly zřetelnější. Nebylo divu, že červené pruhy tu byly častým používáním opotřeбенé a téměř už nebyly vidět.

Silné, dunivé hluboké tóny z mamutí lebky, na kterou hrál mladý muž, Ajla dobře znala. Nelišily se od bubnování Degije a mamota, kteří tak dokonale ovládali tento nástroj. Na čelní ploše a na temeni lebky, kam nejčastěji dopadala palička, byl buben pomalovaný zřetelně rozeznatelným vzorem z nesouvislých čar a bodů.

Když hudebníci zakončili hru příjemně znějícím závěrečným tónem, rozvinula se živá zábava. Degije se jí účastnila, zatímco Ajla jenom naslouchala a snažila se

seznámit s výrazy, které neznala. Rozhodně se nechtěla vměšovat.

„Mělo by to znít vyrovnaně a harmonicky,“ řekla žena, která hrála na stehenní kost. „Myslím, že bychom mohli hrát na holení kost, než Kylije začne tančit.“

„Jsem si jistá, že bys získala Barzeka, aby zazpíval tuhle část, Taryje,“ řekla Degije.

„Bylo by ale lepší, kdyby se na ni hrálo až později. Kylije a Barzek, to by bylo příliš. Jeden by zastiňoval druhého. Ne, myslím, že jeřábí noha s pěti tóny by byla to správné. Vyzkoušejme to, Manene,“ řekla muži s čistě oholenou tváří, který k nim přišel od jiné skupiny.

Taryje začala opět hrát a tentokrát zněly tóny nově příchozím už trochu povědoměji. Ajla byla ráda, že smí naslouchat a dívat se. Nechtěla nic víc než jen tady tiše sedět a vychutnávat nový zážitek. Tajemné tóny, vyluzované z nástroje podobného flétně, který byl zhotoven z holení kosti jeřába, najednou Ajle připomněly tajemný hlas Ursuse, Velkého jeskynního medvěda při klanovém setkání. Jenom jeden mog-ur dokázal vyloudit tento tón – bylo to tajemství, které se v jeho tlupě předávalo z generace na generaci. I on držel u úst nějaký nástroj. Zřejmě to bylo totéž, pomyslela si.

Nic však nezaujalo Ajlu víc než Kylije, když začala tančit. Nejdřív si všimla, že má na každé paži volné náramky, podobně jako tanečnice Sungajů. Každý náramek byl z pěti tenkých kroužků z mamutoviny, do nichž byly vyryty úhlopříčně probíhající zářezy, které vycházely z kosočtverce ve středu. Spojením všech pěti náramků vznikl klikatý vzor. Na konci měly proraženou malou díрку, takže bylo možné je svázat. Kdykoliv se Kylije pohnula, náramky zacinkaly.

Kylije stála téměř na místě, zaujímala přitom často přímo neuvěřitelné postoje, v nichž nějakou dobu setrvávala, pak opět krkolomně propletla údy, a tím rozezněla volné náramky. Pohyby pružné ženy byly tak půvabné a vláčné, že

to vypadalo, jako by byl ten tanec velmi snadný. Ajla však věděla, že by nikdy nedokázala takhle tančit. Byla představením uchvácená, a když skončilo, bezděčně se zapojila do hovoru s ostatními hudebníky.

„Jak to děláš? Bylo to moc krásné! Všechno. Ty zvuky, pohyby, něco takového jsem ještě nikdy neviděla,“ řekla Ajla.

Vděčný úsměv na tvářích hudebníků jí prozrazoval, že je pochvala těší.

Degije cítila, že jsou hudebníci spokojeni. Byli mnohem uvolněnější než předtím, připraveni si odpočinout a taky trochu uspokojit svou zvědavost ohledně tajemné ženy, která se tu objevila jakoby z ničeho, a teď byla Mamutonka. Znovu rozdmýchali oheň, přiložili dříví, dali vodu do dřevěné misky na vaření a připravili kameny.

„Ale musela jsi už přece něco podobného vidět dřív,“ řekla Kylije.

„Ne, to rozhodně ne,“ odporovala Ajla.

„A co to bylo za rytmy, které jsi mi předvedla?“ zeptala se Degije. „To je něco docela jiného. To jsou prosté klanové rytmy.“

„Klanové rytmy?“ zeptala se Taryje. „Co jsou to klanové rytmy?“

„Jsou jenom zdánlivě prosté,“ řekla Degije, „ale vyvolávají silné pocity.“

„Nemůžeš nám nějaké předvést?“ navrhl mladý muž, který hrál na mamutí lebku.

Degije pohlédla na Ajlu. „Chceš, Ajlo?“ zeptala se, pak se obrátila na ostatní a prohlásila: „Už jsme to trochu zkoušely.“

„Ano, proč ne?“ projevila Ajla ochotu.

„Tak pojďme,“ řekla Degije. „Potřebujeme něco, na čem bychom vytvořily hluboký pravidelný úder bubnu, spíš tlumené tóny, které se nerozléhají, jako by se bušilo do země. Smí si Ajla půjčit tvůj buben, Marute?“

„Myslím, že kdyby se tahle palička omotala kůží, mělo by to jít,“ řekla Taryje a podala jim nástroj ze stehenní kosti.

Hudebníci byli návrhem nadšeni. Něco nového vždycky probouzí zájem. Degije poklekla na Taryjino místo na rohoži a Ajla si sedla na paty vedle bubnu a klepala na něj, aby se s ním obeznámila. Pak udeřila Degije na různá místa na nástroji ze stehenní kosti, dokud jí Ajla nenaznačila, že našla správné místo, a tím i správný tón.

Když byly připravené, začala Degije bubnovat pomalu, ale rovnoměrně. Sotva znatelně měnila tempo, dokud jí Ajla souhlasně nepřikývla. Tón se přitom ani v nejmenším nezměnil. Ajla zavřela oči, a když cítila, že je naladěná na rovnoměrné Degijino bubnování, přidala se. Bubínek z lebky příliš duněl, než aby mohla přesně vyloudit tón, na který si vzpomínala.

Připadalo jí těžké napodobit například burácení hromu. Ostré staccato úderů připomínalo spíš protáhlé hřmění, ale přece jenom už trochu cvičila na bubnu podobném tomuto. Brzy spustila zdánlivě náhodné staccato, které se v tempu lehce měnilo. Oba rytmy, Degijin i Ajlin, byly tak znatelně rozdílné, jako by k sobě neměly žádný vztah, a přesto každý Ajlou zvlášť zdůrazněný úder souzněl s každým pátým Degijiným rovnoměrným úderem, téměř jako by to byla náhoda.

Oba rytmy způsobily, že vznikla atmosféra očekávání, brzy se k tomu přidružil pocit strachu, až se oba úderů proti všemu očekávání nakonec přece jen sešly. A pokaždé, když se tak stalo, bylo napětí větší než předtím a ještě se stupňovalo. A v okamžiku, kdy to vypadalo tak, jako by to už nikdo nemohl snést, Ajla a Degije před očekávaným posledním úderem přestaly bubnovat, takže napjaté očekávání zůstalo viset ve vzduchu. Pak se k překvapení Degije i všech ostatních ozval pisklavý tón jako na rákosové stéblo. Byla to tajemná stísňující řada zvuků, která se nedala

označit za melodii a posluchačům vyvolávala mrazení v zádech. Skončila závěrečným tónem, ale pocit tajemná zůstal.

Dlouhou dobu nikdo nepromluvil. Nakonec řekla Taryje: „To byla velmi zvláštní a neodolatelná hudba.“ Pak chtělo několik hudebníků, aby jim Ajla zopakovala některé rytmy, a chtěli si je sami vyzkoušet.

„Kdo hrál na holení kost?“ zeptala se Taryje. Věděla, že to nebyl Maněn, který stál po celou dobu vedle ní.

„Nikdo,“ řekla Degije. „Tenhle tón nepřicházel z žádného nástroje. To pískala Ajla.“

„Pískala? Jak může člověk takhle pískat?“

„Ajla umí napodobit každé pískání,“ vysvětlovala Degije. „Měli byste někdy slyšet její ptačí hlasy! Splete dokonce i samotné ptáky. Dokáže, že k ní přilétají a zobou jí z ruky. To prostě patří k jejímu způsobu zacházení se zvířaty.“

„Předvedla bys nám, Ajlo, ptačí zpěv?“ zeptala se Taryje nevěřicně.

Ajle se zdálo, že tohle skutečně není správné místo, aby to ukazovala, ale přesto rychle předvedla cvrlikavé tóny několika ptáků, což mělo za následek naprosto ohromené tváře, jak Degije očekávala.

Ajla byla vděčná, když se Kylije nabídla, že ji provede po chýši. Hudebníci jí ukázali některá roucha a další vybavení. Ajla objevila, že ozdoby hlavy byly občas opravdové masky. Většina z těchto věcí byla pomalovaná ostrými barvami, avšak v noci a při svitu ohně budou barvy rouch rozeznatelné a budou působit naprosto normálně. Někdo rozetřel červený okr z váčku a smísil ho s tukem. Ajle přešel mráz po zádech, když si znovu připomněla, jak Kreb natřel před pohřbem Izino mrtvé tělo červenou okrovou pastou. Tady jí řekli, že takovou pastou si zdobí tváře a těla. Používali i bílou křídou a rozemleté dřevěné uhlíky.

Ajla přihlížela, jak jeden muž přiřívá perly na halenu a používá k tomu šídlo. Přitom ji napadlo, jak snadno se šije s

jehlou, a rozhodla se, že jim po Degiji jednu pošle. Už jí věnovali beztak příliš mnoho pozornosti a cítila se proto trapně. Prohlédla si šňůry perel a jiné šperky a Kylije jí přidržela u ucha dvě spirálovité mořské mušle.

„To je škoda, že nemáš propíchnuté uši,“ řekla, „tyhle by ti opravdu slušely.“

„Jsou hezké,“ řekla Ajla. Ted' si teprve všimla dírek v Kylijiných uších. I nosní dírky měla propíchnuté. Kylije se jí líbila, obdivovala ji a cítila k ní náklonnost, z níž by se mohlo vyvinout přátelství.

„Proč si je nevezmeš? Když promluvíš s Degiji nebo Tulijí, určitě ti to udělají. A měla bys mít tetování, Ajlo. Pak můžeš jít, kam chceš, a nemusíš zdlouhavě vysvětlovat, že pocházíš od ohniště Mamuta.“

„Ale já přece nejsem mamot,“ bránila se Ajla.

„Myslím, že jsi, Ajlo. Já se sice v nutných obřadech nevyznám, ale vím, že Lomi by určitě neváhala, kdybys jí řekla, že jsi připravena zasvětit se službě Matce.“

„Ale já si nejsem jistá, jestli jsem skutečně připravená.“

„Možná ještě nejsi, ale brzy budeš. Cítím to.“

Teprve když s Degiji opustily hudebníky, došlo Ajle, že byla svědkem něčeho naprosto mimořádného, totiž pohledu za scénu, a to je dovoleno jen nemnoha lidem. Směla vidět místo, tajemné i tehdy, když se jeho tajemství odhalí. A oč tajemnější pak muselo připadat těm, co sledovali veškeré toto počínání jenom z vnějšku.

Když vycházely z chýše, Ajla pohlédla k místu, kde se zdržovali výrobci nástrojů, ale Jondalar už tam nebyl. Připojila se k Degiji, která šla přes celý tábor k zadní části údolí, rozhlížela se po přátelích a příbuzných a snažila si udělat představu, kde jsou jednotlivé tábory. Tak procházely kolem místa, kde byly tři tábory skryté mezi křovím, sousedícím s mýtinou. Něco tady bylo zvláštní, ale Ajla na to nemohla nejdřív přijít. Pak si všimla několika podrobností.

Stany byly dost opotřebené a některé ani to ne. Zápach a bzukot much obrátily její pozornost na kus shnilého masa, který zůstal ležet mezi dvěma stany. Pak si všimla dalších odpadků, které se tam povalovaly. Věděla, že děti se často k nepoznání zmažou, avšak děti, které na ni zíraly, vypadaly, jako by se už delší dobu vůbec nemyly. Jejich oblečení bylo špinavé, vlasy měly neučesané a tváře umatlané.

Ajla si všimla, že před jedním ze stanů byl Chaleg. Zřejmě ho překvapilo, že se tady objevila, a na tváři se mu objevila nenávist. Ajlu to vyděsilo. Jenom Broud se na ni takhle díval. Pak se Chaleg neupřímně, zlomyslně usmál, ale to bylo snad ještě horší než nepokrytá nenávist.

„Pojďme odtud,“ řekla Degije a pohrdavě pokrčila nos. „Je vždycky dobré vědět, kde si tihle postavili stany, pak alespoň víš, kam nemáš chodit.“

Najednou se zvedl hlasitý křik. Z jednoho stanu vyběhly dvě děti, chlapec asi desetiletý a jedenáctiletá dívka.

„Vrať mi to! Slyšíš? Dej to sem!“ ječela dívka a hnala se za chlapcem.

„Tak to bys mě nejdřív musela chytit, sestřičko,“ posmíval se chlapec a něčím jí mával před tváří.

„Ty... ach ty... dej to sem!“ ječela znovu dívka a hnala se za ním.

Smích na chlapcově tváři zřetelně prozrazoval, že mu hněv a zoufalství dívky dělají potěšení, avšak když se po ní v běhu ohlédl, přehlédl kořen. Zakopl a vzápětí spadl. Hned nato na něho dívka skočila a vší silou do něho bušila. Nato ji on udeřil prudce do tváře, až jí z nosu vytryskla krev. Dívka vykřikla a rozehnala se vší silou. Zasáhla ho do tváře a chlapci praskl ret.

„Pomoz mi, Ajlo!“ řekla Degije a vrhla se hned na obě děti, které se válely po zemi. Nebyla sice tak silná jako její matka, ale když popadla chlapce, který v této chvíli seděl na

své sestře, nedokázal se jí ubránit. Ajla držela pevně děvče, které se bránilo a chtělo se znovu vrhnout na chlapce.

„Co si vlastně myslíte?“ řekla Degije přísně. „Jak se můžete takhle ostudně chovat? Bít se a rvát a k tomu ještě bratr a sestra! Nu, teď půjdete oba hezky se mnou. O to se hned postaráme!“ řekla a táhla zpěčujícího se chlapce za ruku za sebou. Ajla ji následovala s děvčetem, které se jí snažilo vytrhnout.

Lidé na ně zírali, když procházely kolem a táhly za sebou zakrvácené děti, ale pak se k nim přidali. Když Degije a Ajla konečně přivlekly obě děti k příbytkům ve středu tábora, zvěst už je předešla. Očekávala je skupina žen. Jak si Ajla všimla, byla tam Tulije, Marii a Brecije. Náčelnice, které tvořily radu sester.

„Ona si začala!“ křičel chlapec.

„On mi to vzal, moji...“ křičela dívka.

„Ticho!“ řekla Tulije pevně a hlasitě a oči jí zlobou blýskaly.

„Není omluva pro toho, kdo bije druhého člověka,“ řekla Marii neméně tvrdě a rozezleně. „Už jste oba dost velcí, abyste to věděli, a pokud to nevíte, pak se to dozvíte teď. Doneste kožené řemeny,“ přikázala.

Jeden mladík zmizel uvnitř příbytku a hned nato přišel Valez s několika koženými řemeny. Dívka se zatvářila zděšeně a chlapec vykulil oči. Pokusil se uniknout a už se mu to málem podařilo, avšak Talut, který právě přicházel z tábora Orobince, po něm skočil a přitáhl ho zpět.

Ajla měla strach. Oběma dětem bylo třeba obvázat rány. Avšak víc než to – co s nimi měli v úmyslu? Byly to přece ještě děti.

Zatímco Talut držel pevně chlapce, vzal jiný muž jeden z dlouhých kožených řemenů a omotal ho kolem něho tak, že mu pravou ruku přivázal k tělu. Zavázání nebylo tak pevné, aby bránilo oběhu krve, ale znemožňovalo, aby mohl ruku

používat. Pak někdo postavil dívku vedle něho, a ta se rozplakala, když i jí přivázali pravou ruku k tělu. „Ale... on mi...“

„Na tom nezáleží, co ti vzal,“ řekla Tulije.

„Jsou jiné možnosti, jak to dostat zpátky,“ řekla Brecije. „Mohla ses obrátit na radu sester. Proto je rada tady.“

„Co myslíš, že by se stalo, kdyby každý tloukl každého jenom proto, že má jiný názor nebo protože někdo někomu něco vzal?“ ozvala se jiná žena.

„Musíte se oba naučit,“ řekla Marii, když přivázali levý chlapcův kotník k pravému kotníku děvčete, „že není užší pouto než mezi bratrem a sestrou. Je to pouto dané zrozením. A abyste na to nezapomněli, zůstanete takhle spolu po dva dny, a ruka, kterou jste proti sobě pozvedli, bude přivázána k tělu, abyste ji nemohli pozvednout v hněvu. Jste teď odkázáni na to, abyste si vzájemně pomáhali. Jeden nemůže jít tam, kam druhý jít nechce. Jeden nemůže spát, pokud se i druhý neuloží ke spánku. Jeden nemůže ani jíst ani pít bez druhého. Musíte se naučit být na sebe odkázáni, stejně jako na sebe budete odkázáni po celý svůj život.“

„A všichni, kdo vás uvidí, budou vědět, jak ostudně jste se zachovali,“ oznámil Talut hlasitě, aby to všichni slyšeli.

„Degije,“ řekla Ajla tiše, „oni potřebují pomoc, to děvče pořád ještě krvácí z nosu a chlapci napuchl ret.“

Degije přistoupila k Tuliji a něco jí pošeptala do ucha. Žena přikývla a pak předstoupila. „Než se vrátíte do svého tábora, půjdete s Ajlou k ohništi Mamuta. Tam prohlídne vaše zranění, která jste si vzájemně způsobili.“

První lekce spolupráce, kterou se museli naučit, byla v tom, že museli přizpůsobit své kroky, aby vůbec mohli se svázanými kotníky jít. Degije odešla s Ajlou a sourozeneckým párem k ohništi Mamuta, a když Ajla vyčistila a ošetřila jejich rány, viděly obě ženy, jak děti společně odhopsaly.

„Vážně se poprali,“ řekla Ajla, když se vracely do tábora Orobince. „Ale ten chlapec jí skutečně něco vzal.“

„Na tom nezáleží,“ řekla Degije. „Bitím se nic zpátky nezíská. Musejí se naučit, že bití je prostě nepřijatelné. Že se to nenaučili ve vlastním táboře, to je jasné. Takže se to musejí naučit tady. Asi teď chápeš, proč Krocije jen nerada svolila, když se Fralije dala dohromady s Frebekem.“

„Ne, proč?“

„Ty jsi to nevěděla? Frebek pochází od nich z tábora. Ti tři jsou příbuzní. Chaleg je Frebekův bratranec.“

„Pak se tedy Frebek obrovsky změnil.“

„To je pravda, ale chci být upřímná, Ajlo. Já si nejsem ve vztahu k němu stále ještě jistá. Myslím, že se zdržím svého soudu, dokud to skutečně nedokáže.“

Ajla musela neustále myslet na ty děti. Tady se soudilo rychle, děti neměly možnost se hájit a na rány se nikdo ani nepodíval. Ajla nevěděla, jak se ti dva jmenují. Ostatně vážně zranění nebyli, a že se bili, bylo mimo vší pochybnost. Jistě, trest následoval vzápětí a jistě jim nedovolí na to zapomenout. I když nebyl nijak zvlášť bolestivý, bylo dobře možné, že na takové pokoření a zesměšnění nezapomenou po celá léta.

„Degije,“ řekla Ajla, „ještě k těm dětem. Levou ruku mají volnou. Co jim brání v tom, aby se zbavily pout?“

„To vědí všichni. I když je pro ně pokořující, že musí chodit takhle k sobě připoutaní, sundat pouta by bylo ještě mnohem horší. Pak by to znamenalo, že se jich zmocnil zlý duch hněvu a oni se nedokážou ovládnout ani natolik, aby poznali hodnotu vzájemné pomoci. Každý by jim pak šel z cesty a ostudu by měli ještě větší než teď.“

„Myslím, že na tohle nikdy nezapomenou,“ řekla Ajla.

„A mnoho dalších výrostků taky. Uvidíš, že tu teď nebudou ani žádné hádky, přitom to vůbec nevádí, když na sebe vzájemně trochu zařvou,“ řekla Degije.

Ajla se chtěla co nejdřív vrátit do tábora Orobince, kde se cítila doma. Poznala teď tolik lidí a viděla tolik nového, že bude potřebovat čas, aby všechno zažila. Když procházely kolem místa, kde se zdržovali výrobci nástrojů, neodolala a ohlédla se. Tentokrát viděla Jondalara, ale viděla i někoho jiného, koho by tu nečekala. Byla tam Mygije, usmívala se na modrookého muže a Ajle připadalo, že způsob, jak tam stála, měl v sobě něco velmi dráždivého. Jondalar se na Mygiji taky usmíval. Byl to lehký nezkalený úsměv, jaký u něho už dlouho postrádala. Kromě toho poznala v jeho očích výraz, který u něho rovněž dlouho neviděla.

„Myslela jsem, že se rudá chodidla mají starat o mladé muže,“ řekla Ajla a pomyslela si, že není nic, co by nějaká žena mohla Jondalara naučit.

Degije si všimla výrazu Ajliny tváře a poznala hned důvod jejího zamračení. Chápala to, ale taky věděla, že Jondalar má za sebou dlouhou tvrdou zimu.

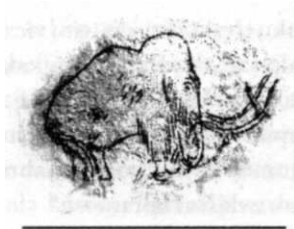
„Má tělesné potřeby stejně jako ty, Ajlo.“

Najednou Ajla zrudla. Sdílela Rankovo lůžko, zatímco Jondalar spával sám. Proč ji rozčiluje, když si tady při letním setkání najde ženu, aby s ní sdílel slasti? To se přece dalo čekat. Ale věděla taky, proč jí to vadí. Chtěla, aby sdílel slasti s ní. Nešlo ani tak o to, že si vybral Magyji, šlo o to, že si nevybral ji.

„Jestli si někoho hledá, pak je milá žena s rudými chodidly to nejlepší,“ pokračovala Degije. „Rudé nohy se nemůžou k ničemu vázat. Léto skončí a cit většinou nepřetrvá dlouhou zimu, pokud ovšem nebyl mimořádně silný. A to, myslím, v jeho vztahu k Mygiji není, Ajlo. Možná mu pomůže se uvolnit a jasněji myslet.“

„Máš pravdu, Degije. Jaký už v tom je rozdíl? Po lovu mamutů stejně odejde, alespoň to říkal. A já jsem zasnoubená s Rankem,“ řekla Ajla.

A když procházely mezi lidmi, říkala si: pak najdu klan a dojdou si pro Durka a dovedu ho sem. Může se stát Mamutonem a žít u našeho ohniště a spřátelit se s Rydagem. Uru může vzít s sebou, pak bude mít i družku... a já tu budu žít se všemi svými novými přáteli a s Rankem, který mě miluje, a s Durkem, se svým synem... svým jediným dítětem... a s Rydagem, a s koňmi a s Vlkem... A Jondalara už nikdy neuvidím, pomyslela si Ajla s pocitem chladného prázdna a zesmutněla.

Rugije a Tuši přiběhly se smíchem do hlavního prostoru stanu.

„Venku už zase někdo čeká,“ oznámila Rugije.

Ajla sklopila oči a Necije a Tulije na sebe významně pohlédly. Fralije se usmívala a Frebek se šklebil.

„Další poselstvo.“

„Mezi všemi poselstvy a povinnostmi náčelnice si vůbec neodpočineš, Tulije,“ řekla Fralije a uřízla kousek masa pro Tašera. Přitom dobře věděla, že náčelnice je velmi ráda ve středu zájmu, který všichni projevují táboru Lva a jeho členům.

Tulije a Ajla vyšly a Necije je následovala, aby je podpořila. Všichni ostatní už zřejmě byli venku. Fralije a Frebek přistoupili ke vchodu, aby se podívali, kdo je to tentokrát. Teď vyšel za ženami i Frebek, avšak Fralije zůstala ve stanu a dohlížela na děti, aby nerušily.

Na kraji teritoria, které Vlk vymezil táboru Lva, stála skupina lidí. Vlk označil neviditelnou hranici svým pachem a pravidelně ji strážil. Až k ní mohl přijít každý, avšak bez doprovodu někoho, koho Vlk znal, nemohl nikdo hranici překročit.

Mladý Vlk stál mezi skupinou lidí a stanem a zaujal obranné postavení. Vycenil zuby a nepřátelsky vrčel, a žádný z návštěvníků nebyl ochoten vyzkoušet, co by se stalo, kdyby se přiblížil. Ajla ho zavolala k sobě a dala mu znamení „přítel“, které ho usilovně učila celé jedno dopoledne. Musel přijmout toto znamení od ní a od každého člena tábora Lva. To proti jeho dobrým instinktům znamenalo, že takového člověka musí strpět i na území své smečky. I když ochotněji strpěl cizince, kteří přicházeli častěji, než naprosto neznámé lidi, dával všem jasně na srozuměnou, že jejich společnost nemá rád, a uklidnil se, teprve když zase odešli.

Aby ho Ajla přivykla na větší množství lidí, brala ho při svých pochůzkách táborem s sebou a vedla ho vždycky těsně u nohy. Na lidi to stále ještě působilo jako šok, když viděli jít ženu s vlkem po boku. Ajle to bylo nepříjemné, ale usoudila, že je to nutné. Vlkova smečka se skládala z lidí, a i když chování lidí a vlků zase není tak rozdílné, bylo stále ještě několik věcí, na které si musel zvykat. Lidé jsou rádi ve společnosti, i ve společnosti cizích lidí, a rádi se sdružují ve větších skupinách.

Avšak Vlk netrávil veškerý svůj čas uvnitř tábora Orobince. Často scházel s koňmi dolů na pastvinu, někdy se vydával sám na lov a občas doprovázel jednotlivé členy tábora Orobince, nejenom Ajlu, ale příležitostně taky Jondalara nebo Danuga nebo – což mnohé udivovalo – Frebeka.

Frebek zavolal Vlka k sobě a šel s ním k přístřešku pro koně, aby byl dál od lidí. Vlk lidem naháněl strach, a to mohlo mít nepříznivý vliv na poselstva, která přicházela ucházet se o Ajlu. Muži neměli zájem dát se s Ajlou dohromady, aby založili ohniště, protože věděli, že je zasnoubená s Rankem. Nehledali družku, ale sestru. Poselstva přicházela s nabídkou, že ji přijmou za svou.

Jakkoliv byla Tulije uvážlivá a znala zvyky svých lidí, ani ona hned nepochopila dosah této možnosti. Avšak když k ní poprvé přistoupila její známá, která měla jenom syny, a zeptala se, zda by vzali v úvahu nabídku od jejího ohniště a tábora, že by přijali Ajlu za vlastní, Tulije okamžitě pochopila, co to znamená.

„Měla jsem předpokládat od samého počátku,“ prohlásila Tulije později v táboře, „že žena vysoce vážená, která je sama a navíc je krásná a nadaná, by byla nanejvýš vítanou sestrou, navíc když ji ještě přijalo ohniště Mamuta. To přece není rodinné ohniště. My, nebo spíš Ajla, nemusíme přijmout nikoho z nich, pokud ovšem, to se rozumí, by ona nechtěla. Nabídky však zvyšují její cenu.“

V Tulijiných očích to radostně zablýsklo, když uvažovala, jak velice Ajla přispěla k vážnosti a hodnotě tábora Lva. V hloubi duše si téměř přála, aby se Ajla s Rankem nezasnoubila. Kdyby byla volná, její cena nevěsty by mohla být úžasně vysoká. Na druhé straně by to znamenalo, že ji tábor Lva ztratí, a mít poklad bylo mnohem lepší než o něj přijít. Pokud neurčili cenu, mohli ji ještě zvyšovat s ohledem na možné nabídky. Avšak nabídky, které teď docházely, otvíraly ještě zcela jiné možnosti. Ajla mohla být přijata jenom podle jména, nemusela by opustit tábor Lva. Mohla by se stát dokonce náčelnicí, pokud měl její případný bratr správné styky a nutnou ctižádost. A pokud by obě, Ajla a Degije, byly náčelnicemi s přímými svazky s táborem Lva, mělo to za jistých okolností obrovský vliv. Všechny tyto myšlenky procházely Tuliji hlavou, když předstoupila před nové poselstvo.

Ajla začínala chápat, že se podle variace ve vzoru ornamentů na oblečení nebo na obutí dá poznat, která skupina Mamutonů přichází. I když všichni používali stejný základní vzor, dal se například podle převahy rybího vzoru nad kosočtverci nebo způsobu, jak byly vzájemně propojeny,

poznat vztah k jiným táborům. Avšak na rozdíl od Tulije nemohla Ajla tak snadno rozeznat, kam je v celé hierarchii uvnitř Mamutonů zařadit.

Mnohé tábory byly tak vážené, že by se Tulije smířila s menším množstvím hmotných statků, protože by jejich prostřednictvím získali jiné hodnoty a styky. Jiné tábory přicházely v úvahu, pokud by byly ochotné dost zaplatit. S ohledem na už obdržené nabídky se Tulije rozhodla vzít poselstvo, které teď přišlo, velmi zkrátka. Téměř se ani nevyplatilo s nimi mluvit. Nemohli prostě nabídnout dost, aby se spojení s nimi zdálo výhodné. Tulije se k nim chovala sice přívětivě, nevyzvala je však ani, aby vstoupili, čímž bez vysvětlujících slov pochopili, že přišli příliš pozdě nebo s málem. Ovšem vyplatilo se jim předat i jenom nabídku. Tím se navázaly přátelské svazky s táborem Lva, což opět zvýšilo jeho vliv, a na to se jistě později nezapomene.

Zatímco stáli venku před stanem a vyměňovali si zdvořilosti, všiml si Frebek, že Vlk zaujal obranné postavení a vyrazil směrem k řece. Najednou byl pryč.

„Ajlo!“ vykřikl Frebek. „Vlk se za někým pustil!“

Ajla ostré a pronikavě pískla a běžela pak ke stezce, která vedla dolů k řece, aby ji přehlédla. Viděla Vlka vracet se s novou skupinou. Avšak ti, kteří teď přicházeli, nebyli cizí.

„To je tábor Mamuta,“ řekla Ajla. „Vidím Vinkaveka.“

Tulije se obrátila na Frebeka. „Podíval by ses, kde vězí Talut? Měli bychom je náležitě uvítat a můžeš říct Marii nebo Valezovi, že konečně přišli.“

Frebek přikývl a odběhl.

Poselstvo, které přišlo předtím, aby odevzdalo nabídku, bylo příliš zvědavé, než aby teď odešlo.

Vinkavek byl první z příchozích, kdo k nim dorazil. Viděl Ajlu a Tuliji a pochopil, oč tu asi běží. Sundal ze zad svůj náklad a s úsměvem předstoupil.

„Tulije, to musí být šťastné znamení, že jsi první, koho potkáváme, protože především tebe jsem chtěl vidět,“ řekl Vinkavek, chopil se její rukou, přiložil svou tvář na její a třel ji jako dobrý přítel.

„Cím to, že chceš vidět právě mě?“ zeptala se Tulije a proti své vůli se usmívala. Vinkavek byl mimořádně přitažlivý muž.

Neodpověděl na její otázku. „Řekni, proč jsou vaši hosté oblečeni do svých nejlepších šatů? Je to snad poselstvo?“

Jedna žena z poselstva se chopila slova. „Přišli jsme s nabídkou, že přijmeme Ajlu za vlastní,“ prohlásila důstojně, jako by jejich nabídka nebyla odmítnuta. „Můj syn nemá sestru.“

Každý viděl, jak Vinkavek horečně uvažuje, avšak trvalo mu jenom chvíli, než prohlédl situaci – a další okamžik, aby se rozhodl a jednal.

„Nuže, i já bych chtěl později přijít s nabídkou, ale abys měla o čem přemýšlet, Tulije, chtěl bych ti udělat zcela zvláštní návrh.“ S těmi slovy se obrátil na Ajlu a uchopil ji za obě ruce: „Chtěl bych navrhnout, abychom se dali dohromady, Ajlo. Chtěl bych, abys přišla ke mně a postarala se o to, aby jméno ohniště Mamuta nebylo jenom jménem. To můžeš udělat jedině ty, Ajlo. Ty můžeš přinést ohniště, avšak za to ti nabízím celý tábor Mamuta.“

Ajla byla zděšená a překvapená současně. Vinkavek věděl, že už je zasnoubená. Proč se tedy o ni teď uchází? I kdyby chtěla – copak si to mohla jen tak najednou rozmyslet a dát se s ním dohromady? Copak se dá slib tak snadno zrušit?

„Už je zasnoubená s Rankem,“ řekla Tulije.

Vinkavek pohlédl zpříma na velkou náčelnici a významně se usmál, pak vzal váček a přistoupil před ni se zavřenou dlaní. Když ji otevřel, ležely v ní dva překrásné, k sobě se

hodící leštěné jantary. „Doufám, že můžu zaplatit dobrou cenu nevěsty, Tulije.“

Tuliji přecházely oči. Co Vinkavek nabízel, to jí vzalo dech. Ve skutečnosti naznačoval, aby určila její cenu, a to v jantaru, pokud chtěla. Ale ona to neudělá, rozhodně ne jenom v jantaru. Oči se jí zúžily. „Nepřísluší mi rozhodnout o tom, Vinkaveku. Ajla se rozhodne sama.“

„Já vím, ale přijmi to jako dárek ode mě, Tulije – za pomoc při stavbě mého příbytku,“ řekl a vnutil jí oba šperky.

Tulije byla na vázkách. Pokud by je přijala, vydala by se mu tím na pospas. Na druhé straně se rozhodnout musela Ajla, a ať zasnoubená nebo ne, mohla se volně rozhodnout, co chce udělat. Proč by měla být ona, Tulije, proti tomu? Sevřela jantary do dlaně, viděla vítězoslavný pohled ve Vinkavekově tváři – a měla pocit, že si ji koupil za dva kousky jantaru. Vinkavek věděl, že už nebude uvažovat o jiné nabídce. Pokud se mu podaří přesvědčit Ajlu, byla jeho.

Ale Vinkavek Ajlu nezná, pomyslela si Tulije. Tu nezná nikdo. I když se nazývá Mamutonkou, byla stále ještě cizinka, a kdo mohl vědět, jak se zachová? Tulije přihlížela, jak muž s úžasně tetovanou tváří obrátil veškerou svou pozornost k mladé ženě, a sledovala Ajlinu reakci. Nebylo pochyb, zájem tu byl.

„Tulije! Jak rozkošné, že tě zase vidím.“ Avarije k ní přistoupila s rozevřenými pažemi. „Přicházíme tak pozdě, že nejlepší místa jsou už pryč. Nevíš o dobrém místě, kde bychom mohli postavit tábor? Kde máte tábor vy?“

„Tady,“ řekla Necije a přistoupila blíž, aby pozdravila náčelníci tábora Mamuta. To, co proběhlo mezi Tuliji a Vinkavekem, ji živě zajímalo. Ani jí neušel výraz v Ajlině tváři. Ranek určitě nebude šťastný, až se dozví, že chce Vinkavek přijít s nabídkou pro Ajlu. Necije si však nebyla jistá, zda náčelník tábora Mamuta u Ajly skutečně tak snadno uspěje, a to zcela nezávisle na tom, co nabízí.

„Tady? Tak daleko ode všeho?“ divila se Avarije.

„Museli jsme myslet na zvířata a tohle je pro nás nejlepší místo. Když se sejde moc lidí, jsou zvířata neklidná,“ řekla Tulije, jako by zvolila toto místo dobrovolně a úmyslně.

„Vinkaveku, když je tábor Lva tady, nepostavíme naše stany nablízku?“ zeptala se Avarije.

„Místo není špatné. Je výhodné, protože je tu volný prostor,“ řekla Necije. „Pokud tu bude kromě tábora Lva i tábor Mamuta, přeneseme se taky sem část zájmu, který normálně platí středu.“

Vinkavek se usmál na Ajlu. „Nic by mi nebylo milejší než mít svůj stan vedle tábora Lva,“ řekl.

V tom okamžiku přišel ráznými kroky Talut a pozdravil náčelníka a náčelnici tábora Mamuta hřmotným hlasem. „Vinkaveku! Avarije! Tak jste konečně tady! Co vás tak dlouho zdrželo?“

„Ještě jsme se cestou několikrát zastavovali,“ vysvětloval Vinkavek.

„Ať ti Tulije ukáže, co jí přinesl,“ řekla Necije.

Tulije byla stále ještě trochu v rozpacích a přála si, aby to Necije neřekla. Přesto otevřela ruku a ukázala bratrovi jantarové šperky, aby si je prohlédl.

„To jsou ale překrásné kousky,“ řekl Talut. „Jak vidím, chcete trochu obchodovat. Víte, že tábor Vrby má spirálovité bílé mořské mušle?“

„Vinkavekovi jde o víc než jenom o mušle,“ řekla Necije. „Chtěl by přijít s nabídkou pro Ajlu... chtěl by ji pro své ohniště.“

„Ale je přece zasnoubená s Rankem,“ řekl Talut.

„Zasnoubení je jenom zasnoubení,“ řekl Vinkavek.

Talut se obrátil na Ajlu, pak na Vinkaveka a pak na Tuliji. Najednou se zasmál. „Nu, jak vidím, na tohle letní setkání nikdo hned tak nezapomene!“

„Nezdržel nás jenom pobyt v táboře Jantaru,“ řekla Avarije.

„Když tě tak vidím s tou tvou rudou hřívou, něco mě napadá. Dlouhou dobu jsme se snažili vyhnout jeskynnímu lvovi s rudou hřívou, jenom se zdá, že chtěl pořád jít stejným směrem, kam jsme šli i my. Tlupu jsem neviděla, je to zřejmě samotář, ale uděláme dobře, když budeme lidi varovat, že jsou v krajině lvi.“

„Lvi jsou v krajině vždycky,“ řekl Talut.

„Máš pravdu, ale tenhle lev se choval opravdu podivně. Obvykle se lvi přece nijak zvlášť o lidi nezajímají, ale tenhle jako by nás celou dobu sledoval. Jedné noci přišel tak blízko, že jsme nemohli usnout. Tak obrovského jeskynního lva jsem ještě nikdy neviděla. Mně se ještě třesou kolena, jen když na to pomyslím,“ řekla Avarije.

Ajla pozorně naslouchala a pak zavrtěla hlavou. Ne. To je jistě jenom náhoda, pomyslela si. Je spousta velkých jeskynních lvů.

„Až budete mít stany postavené, přijďte na planinu. Budeme domlouvat lov mamutů a ohniště Mamuta chce připravit lovecký obřad. Nemůže škodit, když budeme mít ještě jednoho dobrého přivolávače. Jsem si jistý, že na svatební slavnost budete chtít mít mamutí maso, Vinkaveku!“ řekl Talut a měl se k odchodu, pak se však ještě jednou obrátil na Ajlu. „Chceš přece jít s námi na lov mamutů. Proč tedy nejdeš se mnou a nepřineseš svůj vrhač oštěpů? Stejně jsem chtěl pro tebe dojít.“

„Já vás doprovodím,“ řekla Tulije. „Musím ještě nutně navštívit Laciji.“

„Tahle jádra jsou velmi dobrá. Zvlášť se hodí pro čepelovité nástroje jako dláta, škrabáky a vrtáky,“ řekl Jondalar, poklekl a prohlédl si hladkou šedou vnitřní strukturu pazourku. Používal zvlášť tvarovaný kus paroží

jako hrabací hůl, která byla dost silná a pružná, aby se nezlomila a aby jí vydoloval uvolněnou pazourkovou hlízu z tvrdé křídly. Pak ji rozštípl otloukačem.

„Vymek tvrdí, že nejlepší pazourek pochází odtud,“ řekl Danug.

Jondalar ukázal na příkrou skalní stěnu rokle, kterou v průběhu let vyhloubila tekoucí voda. Další jádra tvrdého pazourku v neprůhledném křídovém obalu vyčnívala z trochu méně tvrdého křídového ložiska.

„Pazourek je vždycky nejlepší, když ho získáš od pramene. Tady to ložisko je hodně podobné Dalanarově dolu a v naší oblasti je to nejlepší kámen, jaký můžeš mít.“

„Tábor Vlka se domnívá, že tohle je nejlepší pazourek,“ řekl Tarneg. „Když jsem sem přišel poprvé, byl u toho Valez. Měl bys slyšet, jak zuřil. Tahle stěna je tak blízko jeho tábora, že to považují za své vlastnictví. Udělal jsi dobře, že jsi ho požádal o dovolení, Jondalare.“

„To už přikazuje zdvořilost. Já nakonec vím, jak si Dalanar cení svého dolu.“

„Co je tak zvláštního na tomhle kameni? Já jsem v naplavenině často našel pazourek,“ řekl Tarneg.

„Stane se, že najdeš i v naplavenině hlízy, které byly vyplaveny teprve před nedlouhou dobou, a ty získáš pochopitelně mnohem snadněji. Vyhrabávat je ze skalní stěny je tvrdá práce. Ale pazourek vysychá, když leží dlouhou dobu volně,“ řekl Jondalar. „Pak se odštěpují jen malé úštěpy a doslova od kamene odskakují.“

„Když pazourek dlouho ležel volně, zahrabává ho Vymek často do vlhké půdy, aby se dal zase snadněji zpracovat,“ řekl Danug.

„To jsem už taky dělal, a někdy to pomůže, ale záleží na velikosti jádra a na tom, jak už je vyschlé. Když je jádro hodně velké, nikdy tolik nevyschne. Nejlepší se pracuje s

malými kusy, jenom se nevyplatí s nimi pracovat, pokud nejsou zvlášť dobré.“

„My to děláme s mamutími kly podobně,“ řekl Tarneg. „Nejdřív obalíme kel vlhkými kůžemi a zahrabeme ho do teplého popela. Mamutovina se pak změní, získá větší hustotu a dá se snadněji opracovávat. Především ale snadněji ohýbat. To je nejlepší způsob, jak narovnat zahnutý kel.“

„Už jsem si říkal, jak to asi děláte,“ řekl Jondalar a zamyslel se. „O tom by se můj bratr jistě rád dozvěděl víc. Thonolan byl výrobce oštěpů. Dokázal dělat dobré rovné násady, ale taky dobře rozuměl vlastnostem dřeva a věděl, jak se ohýbá a tvaruje. Myslím, že on by pochopil váš postup. Vymek zná tenhle váš způsob, a proto ho asi napadlo, že se pazourek dá snadněji zpracovávat, když se zahřeje. Je nejlepším výrobcem nástrojů, jakého znám.“

„Ty jsi přece taky výborný roztloukač kamene, Jondalare,“ řekl Tarneg. „Vymek o tobě mluví moc pochvalně, a ten nikoho hned tak nepochválí. Víš, já jsem o tom dlouho přemýšlel. Budu potřebovat dobrého výrobce nástrojů pro tábor Tura. A taky vím, že mluvíš o tom, že se vrátíš tam, odkud pocházíš, ale mně se to zdá neuvěřitelně daleko. Neměl bys chuť zůstat, kdybys tady měl domov? Myslím, jestli bys neměl chuť připojit se k mému táboru?“

Jondalar svraštil čelo a snažil se vymyslet něco, jak by odmítl Tarnegovu nabídku a neurazil ho. „Já opravdu nevím. Musím o tom přemýšlet.“

„Já vím, že Degije tě má ráda, a jsem si jistý, že by souhlasila. A jistě bys neměl potíží najít někoho, kdo by s tebou chtěl založit ohniště,“ domlouval mu Tarneg. „Všiml jsem si žen, které tě obletují, dokonce rudé nohy. Nejdřív to byla jenom Mygije, ale teď nacházejí i jiné záminku, aby tě navštívily, když pracuješ. Je to určitě tím, že jsi tu nový. Ženy jsou vždycky zvědavé na muže, které neznají.“ Usmál se. „Slyšel jsem už několik mužů, jak říkali, že by neškodilo

být alespoň na chvíli vysokým urostlým cizincem! Všichni by rádi zase získali rudou nohu, ale tentokrát je na řadě Danug.“ Tarneg významně mrkl na svého mladého bratrance.

Ani Jondalar, ani Danug se necítily ve své kůži. Jondalar se zvedl a podíval se jinam, aby odvrátil pozornost od tohoto tématu, přičemž si náhodou všiml, že není větší než Danug nebo Tarneg. Všichni tři byli přibližně stejně velcí a Danug stále ještě rostl. Určitě bude jednou druhým Talutem. Na tomto setkání Mamutonů byli vidět muži všech velikostí, stejně jako na setkání Zelandonců.

„No, já bych byl rozhodně rád, kdybys uvážil nabídku od tábora Tura, Jondalare. Teď, když Degije a Branag budou dáni dohromady, začneme na podzim stavět, i když si stále ještě nejsem jistý, jestli mám postavit jediný příbytek, jaký má tábor Lva, nebo několik menších, pro každou rodinu jeden. Já sám se kloním k tomu, aby to bylo jako dřív. Mám rád velké společné obydlí, ale mnozí z mladších by chtěli mít příbytek sami pro sebe a své ohniště. Musím přiznat, že by se mi taky líbilo mít něco jenom pro sebe, kam by člověk mohl odejít, když se ostatní začnou hádat.“

„Vážím si tvé nabídky, Tarnegu,“ řekl Jondalar. „To myslím naprosto vážně, ale nechtěl bych slibovat, co nemůžu splnit. Já půjdu domů. Prostě musím zpátky. Mám pro to spoustu dobrých důvodů. Například ten, že musím říct svým lidem o smrti svého bratra. Ale pravda je taková, že vlastně vůbec nevím, proč musím jít. Prostě musím.“

„Kvůli Ajle?“ zeptal se Danug.

„Možná částečně i proto. Přiznávám, že se právě netěším, až ji uvidím, že sdílí ohniště s Rankem. Přitom jsem se snažil ji přimět, aby se se mnou vrátila, tehdy, když jsme se potkali. Teď to ale vypadá tak, že se budu muset vrátit sám... a na to se netěším, což na věci ostatně nic nemění. Přesto půjdu.“

„Nejsem si jistý, jestli tomu rozumím, ale přeju ti hodně štěstí. Ať tě Matka doprovází na tvé cestě. A kdy chceš vyrazit?“ zeptal se Tarneg.

„Hned po lovu mamutů.“

„Když už o tom mluvíme – měli bychom se vrátit. Dnes odpoledne se bude lov domlouvat,“ řekl Tarneg.

Šli podle říčky, která byla přítokem větší řeky tekoucí kolem osady. Přelezli skály a dostali se k místu, kde stěny rokle byly docela blízko sebe. Když vyšli z úžiny průsmyku, narazili na skupinu mladých mužů, kteří křikem doprovázeli dva z nich, kteří se spolu rvali. K divákům patřil i Druvek.

„Co se tu děje?“ řekl Tarneg, přebrodil se vodou a odtrhl od sebe oba rváče. Jeden krvácel z úst, druhý měl napuchlé oko.

„Oni se... jenom vsadili,“ řekl někdo.

„Ano, oni... trénují na zápas.“

„Tohle není zápas,“ prohlásil Tarneg. „Tohle je rvačka.“

„Ne, vážně, my se nepereme,“ prohlásil mladík s napuchlým okem. „My spolu jen tak trochu zápasíme.“

„Modré oko a vyražené zuby – a tomu říkáš, že spolu jenom zápasíte? Kdybyste jenom trénovali, nemuseli byste jít až sem, kde vás nikdo nevidí. Ne, tohle jste záměrně naplánovali. Myslím, že bude lepší, když mi řeknete, co se tu děje.“

Nikdo nechtěl vyrukovat s odpovědí, jenom přešlapovali z nohy na nohu.

„A co je s vámi ostatními?“ zeptal se Tarneg a obrátil se na diváky. „Co vy tu pohledáváte? Ty taky, Druveku. Co myslíš, že udělá matka a Barzek, až se dozvědí, že jsi tu byl a ostatní jsi povzbuzoval ve rvačce? Myslím, že bys mi měl raději říct, co se tu děje.“

Stále ještě nechtěl nikdo vyrukovat s pravdou.

„Takže bude lepší, když se vrátíte s námi a rada rozhodne, co se s vámi stane. Sestry už najdou možnost, jak vám

zchladit hlavy – a hned vás příkladně potrestají. Možná vám nedovolí zúčastnit se lovu mamutů.“

„Nežaluj na ně, Tarnegu,“ prosil Druvek. „Dálen se přece jenom pokoušel je zadržet.“

„Zadržet? Snad bys mi teď konečně mohl vysvětlit, oč při tomhle sporu jde,“ řekl Tarneg.

„Myslím, že to vím,“ řekl Danug. Všichni pohlédli na velkého mladíka. „Jde o to přepadení.“

„O jaké přepadení?“ zeptal se Tarneg. To znělo velmi vážně.

„Pár lidí mluvilo o tom, že přepadnou tábor Sungajů,“ prohlásil Danug.

„Víte přece, že přepady jsou přísně zakázané. Obě rady se pokusily jednat o mírový oheň a se Sungaji obchodovat. Mně je špatně, jen když pomyslím, jaké by mělo takové přepadení následky,“ řekl Tarneg. „Čí nápad to byl?“

„To nevím,“ řekl Danug. „Jednoho dne o tom všichni najednou mluvili. Někdo objevil několik dnů cesty odtud tábor Sungajů. Plán vypadal tak, že měli tvrdit, že jdou na několik dnů na lov, místo toho ale měli jít tam, tábor zničit, ukrást jim zásoby a je zahnat. Já jim řekl, že o to nemám zájem a myslel jsem si, že snad nebudou tak hloupí, aby něco takového udělali. Vždyť by si tím jenom přidělali pořádné nepříjemnosti a všem ostatní taky. Kromě toho jsme cestou sem u jednoho tábora Sungajů přenocovali. Tam právě zemřeli dva sourozenci. Možná to není tentýž tábor, ale zřejmě je to všechny postihlo. Já rozhodně nepovažoval za správné je přepadnout.“

„Danug si to může dovolit,“ prohlásil Druvek. „Tomu nikdo nenadává, že je zbabělec, protože si to s ním nikdo nechce rozdat. Ale když Dálen řekl, že se taky přepadu nezúčastní, prohlásil celý houf, že má prostě strach bojovat. Tak jim řekl, že jim ukáže, že nemá z nikoho strach.“

Rozhodli jsme se jít s ním. Někdo se musí postarat, aby se všichni nevrhli na jednoho.“

„Kdo z vás je Dálen?“ zeptal se Tarneg. Mladík s vyraženým zubem a krvácejícími ústy předstoupil.

„A kdo jsi ty?“ zeptal se Tarneg druhého, jehož oko už bylo modré. Mladík odmítal odpovědět.

„Říkají mu Kluve. Je to Chalegův synovec,“ řekl nato Druvek.

„Já vím, co máš v úmyslu,“ prohlásil nato Kluve temně. „Chceš obvinít jenom mě, protože je Druvek tvůj bratr.“

„Ne, nechtěl jsem vůbec nikoho obviňovat. Postarám se o to, aby o tom rozhodla rada bratří. Připravte se už teď na to, že všichni budete vyzváni dostavit se k radě – i můj bratr. A teď se raději dejte trochu do pořádku. Jestli přijdete k radě takhle zřízení, bude každý okamžitě vědět, že jste se rvali, a to by se před sestrami nedalo utajit. Nemusím vám snad říkat, co vás čeká, jestli zjistí, že jste se prali kvůli přepadu.“

Mladí muži se spěšně vzdálili, aby si to Tarneg nerozmyslel. Odcházeli ve dvou skupinách, jedna s Kluvem, druhá s Dálenem. Tarneg si dobře vštípil do paměti, kdo s kým odchází. Pak se společně s Danugem a Jondalarem vrátili do tábora.

„Jedno bych rád věděl, jestli proti tomu nic nemáte,“ řekl Jondalar. „Proč necháš radu bratří rozhodovat, co se má stát s těmito mladíky? Myslíš, že nic z toho nepředají radě sester?“

„Sestry nemají nejmenší pochopení pro rvačky a nevyslechly by žádné omluvy. Z bratří se naopak mnozí sami v mladších letech zúčastnili přepadů nebo spolu bojovali. Copak ty ses s nikým nerval, i když to bylo zakázané?“

„Hm, ano, to jistě. Dokonce mě přitom nachytali.“

„Bratři mají proto víc shovívavosti, zvláště vůči tomu, kdo bojoval za dobrou věc, i když měl Dálen vlastně říct někomu o tom, co chystají. Místo toho se s nimi rval jenom proto, aby dokázal, že nemá strach. Zřejmě připadá mužům snadnější

něco takového prominout. Sestry říkají, že každý boj má za následek jenom další boje, což je možná pravda. Ale v jednom má Kluge pravdu," řekl Tarneg. „Druvek je můj bratr. On vlastně nijak moc nepovzbuzoval rváče, ale pokoušel se pomoci svému příteli. A jak se mi zdá, dostane se kvůli tomu do nepříjemností.“

„A ty ses někdy pral, Tarnegu?“ zeptal se Danug.

Budoucí náčelník se na okamžik zadíval na svého mladšího bratrance a pak přikývl. „Jednou nebo dvakrát, ale není moc mužů, kteří by se odvážili si to se mnou rozdat. Stejně jako ty jsem větší než ostatní. Ale někdy jsou tyhle soutěže mnohem spíš bojem, i když to nikdo nechce přiznat.“

„Já vím,“ přikývl Danug zamyšleně.

„Ale soutěže se konají alespoň pod bdělým dozorem, takže se nikomu nemůže nic vážného stát. A kromě toho nevedou k pomstě.“ Tarneg pohlédl k nebi. „Je krátce před polednem, už je později, než jsem si myslel. Měli bychom si pospíšet, jestli chceme ještě něco slyšet o lovu mamutů.“

Když Ajla a Talut přišli na planinu, zavedl ji na malé, trochu stranou a výš položené místo, které se přímo nabízelo jako shromaždiště pro menší skupiny a kde se často konala náhodná, ale i oficiální setkání. V této chvíli se tu sešel dost velký dav lidí a Ajla se rozhlížela, jestli někde nezahledne Jondalara. V poslední době ho vlastně příliš často neviděla. Od okamžiku, kdy sem dorazili, jako by se ztratil v davu. Odcházel z tábora Orobince časně zrána a vracel se – pokud vůbec – pozdě v noci.

Když ho někdy skutečně objevila, byl většinou s nějakou ženou, obvykle pokaždé s jinou. Ajla se přistihla, že dělá pohrdavé poznámky o tom, jakou má spoustu partnerek. V tom nebyla sama. Tak například slyšela Taluta, který se ptal, jestli snad chce Jondalar dohnat, co této zimě zameškal. O jeho úspěších se mluvilo v celém táboře, často s humorem

nebo s uštěpačným obdivem, ať už se to týkalo jeho výkonnosti nebo přitažlivosti pro ženy. Nestávalo se zřídka, že jeho úspěchy u žen byly předmětem všeobecného zájmu. Zřejmě to ale bylo poprvé, kdy mu to bylo v podstatě lhostejné.

I Ajla se smála těmto poznámkám, avšak v temnu noci polykala slzy a ptala se, co to s ní vlastně je. Proč si nikdy nezvolí ji? Přece jenom bylo pro ni jistou útěchou, že se stýkal stále s různými ženami. Tak alespoň věděla, že nenašel žádnou určitou, která by ji nahradila.

Nevěděla ovšem, že Jondalar v podstatě z tábora Orovince prchá. V těsném stanu si uvědomoval víc než venku, že Ajla a Ranek spolu spí, i když ne každou noc v jednom lůžku, protože tu a tam potřebovala Ajla i samotu, ale přinejmenším vedle sebe. Přes den se zdržoval v blízkosti výrobců nástrojů, kde mu bylo nejlíp. Taky byl často vyzván, aby se s někým seznámil, nebo byl pozván k různým jídlům. Poprvé od doby svého mládí se sám seznamoval, tedy bez pomoci svého bratra, a zjistil, že to není vlastně nijak obtížné.

Ženy mu dávaly záminku, aby byl i v noci mimo tábor, a pokud ne na celou noc, tak alespoň na dlouhou dobu. Pravý cit nedal žádné z nich a trápily ho výčitky, že je používá jenom jako útočiště. Odškodňoval je tím, co uměl nejlíp a co ho činilo tak neodolatelným. Mnohé z žen udělaly zkušenost, že mužům, kteří byli tak pohlední jako Jondalar, víc záleželo na tom, aby sami našli ukojení, než aby uspokojili svou partnerku. On však byl natolik zkušený, že každé ženě dal pocit, jak velice mu na ní záleží. Pro něho to znamenalo především uvolnění. Nemusel už potlačovat své potřeby a současně se mohl pokusit srovnat si své zmatené pocity. Měl ženy rád, i když jenom povrchně. Toužil po hlubších citech, vždycky je hledal, ale žádná žena je v něm neprobouzela – až teprve Ajla.

Ajla ho viděla přicházet společně s Tarnegem a Danugem od pazourkového dolu tábora Vlka a jako tak často, když ho spatřila, rozbušilo se jí srdce a hrdlo se jí bolestivě sevřelo. Viděla, že k nim jde Tulije a pak odchází s Jondalarem, zatímco Tarneg a Danug pokračovali v cestě svým směrem. Talut na ně zamával, aby přišli k němu.

„Ráda bych se tě zeptala, jaký je zvyk u tvých lidí, Jodnalare,“ řekla Tulije, když našli místo, kde by mohli nerušeně hovořit. „Já vím, že uctíváš Matku, a to mluví pro tebe a Zela... Zelandonce. Ale znáte také obřad, při němž se z dívky stává žena, k němuž patří ohledy, pochopení a mírnost?“

„Myslíš obřad První slasti? Ale samozřejmě. Jak by mohlo být někomu lhostejné, jak bude mladá žena poprvé otevřena? Naše obřady zřejmě nebudou úplně stejné jako vaše, ale smysl mají stejný,“ řekl Jondalar.

„Dobře. Mluvila jsem s několika ženami. Pějí o tobě samou chválu a byl jsi nám vícekrát výslovně doporučen, a to je důležité. Ale ještě důležitější je, že o tebe požádala Lacije. Byl bys ochotný zúčastnit se jejího obřadu?“

Jondalarovi došlo, že to měl předpokládat. Ne že by už k tomu nebyl vyzván dřív, ale z nějakého důvodu si myslel, že Tulije skutečně jenom chce vědět, jak je tomu zvykem u jeho lidí. Dřív se vždycky s radostí účastnil obřadu První slasti, ale teď váhal. Později ho taky často přepadaly pocity viny, že zneužívá posvátný obřad, aby uspokojil vlastní potřebu hlubších pocitů, které v něm probouzel. Nebyl si jistý, jestli by se právě teď vyrovnal s protichůdnými pocity, navíc když šlo o někoho, koho měl tak rád jako Laciji.

„Tulije, já jsem se účastnil podobných obřadů a uvědomuju si, jaká je to pro mě čest. Přesto myslím, že to musím odmítnout. Je mi jasné, že nejsme skutečně příbuzní, ale žiju v táboře Lva už tak dlouho, že je pro mě Lacije téměř

jako sestra,“ řekl Jondalar, „jako mladší sestra, kterou mám obzvlášť rád.“

Tulije přikývla. „Škoda, Jondalare. V mnohém ohledu bys byl přesně ten pravý. Přicházíš zdaleka, nemůže být mezi vámi žádné příbuzenství. Ale chápu, že k ní můžeš cítit bratrské city. Nežil jsi sice právě u stejného ohniště, ale Necije se k tobě chovala láskyplně jako k synovi. V očích Matky není nic odpornějšího, než když dívku otevře muž, který pochází od stejné matky. A pokud k ní chováš bratrské city, obávám se, že by byl obřad nedokonalý. Jsem ráda, že jsi mi to řekl.“

Společně se vrátili k lidem, kteří se shromáždili na svahu a tam, kde svah přecházel do mýtiny. Jondalar si všiml, že Talut mluví. Ještě zajímavější však bylo, že Ajla stála vedle něho a v ruce držela vrhač oštěpů.

„Viděli jste, jak daleko dokáže Ajla vymrstit oštěp tímhle vrhačem,“ říkal právě Talut, „avšak já bych chtěl, aby vám to předvedla za příznivějších podmínek, abyste skutečně pochopili, co se s tím dá docílit. Já vím, že většina z vás dává přednost větším oštěpům s hrotem, jaký vyvinul Vymek pro lov mamutů. Ale tenhle vrhač oštěpů má skutečně mnoho předností. Někteří z tábora Lva si ho už vyzkoušeli. S ním se dá vrhat oštěp průměrné délky, ostatně je k tomu třeba cviku, stejně jako je třeba jistého cviku pro to, aby se vrhal oštěp jenom rukou bez vrhače. Mnozí s oštěpem vyrůstají a učí se s ním zacházet ve hře a při lovu, ale kdyby viděli, jak přesně se dá s vrhačem mířit, jsem přesvědčený, že mnozí z vás by si ho chtěli vyzkoušet. Ajla říká, že má v úmyslu použít vrhač při lovu mamutů, a Jondalar to zřejmě udělá taky. Někteří z vás tedy zažijí, co se tím dá dokázat. Mluvili jsme o soutěži, ale na ní jsme se ještě nedohodli. Hned po návratu z lovu bychom měli myslet na velkou soutěž, na slavnost, při níž se budou konat soutěže všeho druhu.“

S tímto návrhem všichni souhlasili, ale Brecije pak řekla: „Myslím, že velká slavnost se soutěžemi je dobrý nápad, Talute. Co mě se týče, může klidně trvat dva nebo tři dny. My zatím měli vrhací hůl. Někteří z nás dokážou z hejna srazit jedním vrhem hned několik ptáků. Ale nejdřív bychom my mamotové měli určit, kdy nastane příznivý den, abychom vyrazili a přivolali mamuty.“

Lidé se už začínali rozcházet, když najednou vznikl neklid. Na planinu přišel Vinkavek s celým svým táborem. Za jeho lidmi následovalo poselstvo, které učinilo táboru Lva nabídku, že přijme Ajlu za svou. Za nimi pak přišli poslední z tábora Lva, Necije a Rydag. Lidé z poselstva rozšířili zprávu, že náčelník tábora Mamuta je ochoten zaplatit za Ajlu jakoukoliv cenu nevěsty, kterou bude Tulije požadovat – a to navzdory tomu, že už je Ajla zasnoubená.

„Osobuje si právo nazývat svůj tábor podle ohniště Mamuta jenom proto, že je mamotem,“ slyšel Jondalar, jak říká jedna žena druhé, „ve skutečnosti ještě žádné opravdové ohniště nemá, vždyť se ještě nespojil s žádnou ženou. Žena přece přináší ohniště. Chce Ajlu jen proto, že je dcerou ohniště Mamuta, tím by obhájil ten svůj takzvaný tábor Mamuta.“

Jondalar stál náhodou vedle Ranka, když mu to někdo řekl, a ke svému překvapení zjistil, že se ho zmocňuje soucit, když viděl výraz ve tváři tmavého muže. Pokud někdo mohl vědět, jak Rankovi v této chvíli je, pak to byl on. Přinejmenším věděl alespoň to, že muž, kterému se podařilo Ajlu přimět, aby s ním žila, ji miloval. Bylo však zřejmé, že Vinkavek chtěl Ajlu jen proto, že to sloužilo jeho účelům, a ne proto, že by o ni nějak zvlášť stál.

I Ajla zaslechla zlomky rozhovorů, v nichž padalo její jméno. Nijak ji to netěšilo, že si to musela vyslechnout. U tlupy klanu by prostě odvrátila oči, aby nic neviděla, ale tam,

kde se lidé dorozumívali výhradně slovy, si těžko mohla zacpat uši.

A pak zaslechla posměšky několika výrostků, které ji zabořily.

„Podívej se na to zvíře, jak je vyšňožené, jako by to byl člověk,“ řekl starší mladík a ukazoval prstem na Rydaga a smál se.

„Když oblékají koně, tak proč ne ploskolebce,“ dodal někdo za smíchu ostatních.

„Ona tvrdí, že je to člověk, víš. A taky říkají, že prý rozumí všemu, co se říká, a že dokáže dokonce mluvit,“ řekl další výrostek.

„Jasně, a jestli naučí toho vlka chodit po zadních nohou, tak o něm zřejmě bude taky tvrdit, že je to člověk.“

„Měl by sis raději dávat pozor, co říkáš. Chaleg tvrdí, že ten ploskolebec může vlka přimět k tomu, aby tě napadl. Říká, že na něho vlka poštal. Chce s tím přijít před radu bratří.“

„Ano, nedokazuje to vlastně, že je zvíře? Když dokáže přimět jiné zvíře, aby někoho napadlo?“

„Moje matka říká, že se jí nezdá správné, že jim dovolili přivést na letní setkání zvířata.“

„A můj strýc říká, že proti koním by celkem nic neměl, ani proti vlkovi, pokud se s nimi drží stranou. Jenom si myslí, že se jim mělo zakázat vodit toho ploskolebce na shromáždění a na obřady, které jsou určeny jenom lidem.“

„He, ploskolebce, uхни, koukej mazat. Vrat' se ke své smečce, jdi k ostatním zvířatům, kam patříš.“

V první chvíli byla Ajla příliš ohromená, aby hned odpověděla na ty pohrdavé poznámky. Pak viděla, jak Rydag zavřel oči, svěsil hlavu a chystal se vrátit k táboru Orobince. Celá rozlícená se vyřítla na výrostky.

„Co to do vás vjelo? Jak jenom takhle můžete mluvit o Rydagovi? Copak jste slepí?“ vyjela na ně rozzlobeně.

Lidé se zastavovali, aby viděli, co se děje.

„Copak nevidíte, že rozumí každému vašemu slovu, všemu, co říkáte? Jak můžete být tak necitelní! To se vůbec nestydíte?“

„Proč by se měl můj syn stydět?“ řekla žena, která přispěchala, aby vzala svou ratolest do ochrany. „Ten ploskolebec je zvíře a mělo by se mu zakázat účastnit se obřadů, které jsou Matce posvátné.“

Za chvíli byli obklopeni celou řadou lidí, byli přítomni skoro všichni lidé z tábora Lva.

„Ajlo, nevšímej si jich,“ řekla Necije a snažila se ji uklidnit.

„Zvíře! Jak se můžeš opovážit tvrdit, že je zvíře! Rydag je stejně člověk jako ty,“ obrátila se Ajla rozhorleně na ženu.

„Já nemám zapotřebí nechat se urážet,“ řekla žena. „Já nejsem samice ploskolebců.“

„Ne, to nejsi! Ta by měla totiž lidštější srdce než ty! Ta by měla víc soucitu a pochopení.“

„A co že ty toho o nich tolik víš?“

„Nikdo to neví líp než já. Oni se mě ujali, vychovali mě, když jsem ztratila rodiče a neměla nikoho na světě. Byla bych umřela, kdyby se mě neujala žena z klanu,“ prohlásila Ajla. „Byla jsem hrdá na to, že jsem žena z klanu a navíc matka!“

„Zadrž, Ajlo! Nedělej to!“ slyšela Jondalara, avšak teď jí bylo všechno jedno.

„Jsou to lidé, stejně jako Rydag. Já to vím, protože sama mám syna, jako je on.“

„O ne!“ Jondalar se zděsil, když si razil cestu davem k ní a postavil se na její stranu.

„Neřekla, že má syna, jako je on?“ řekl jeden muž. „Syna smíšených duchů?“

„Teď sis to nadrobila, Ajlo,“ řekl Jondalar klidně.

„Porodila zrůdu? Pak bude lepší, když se od ní budeš držet daleko.“ Jeden muž přistoupil k ženě, která se přela s

Ajlou. „Jestli přitahuje takové duchy, mohli by proniknout i do některých zdejších žen.“

„Správně! Bude lepší, když odtud odejdeš,“ řekl muž těhotné ženě, která stála vedle něho, a hned ji odváděl pryč. I ostatní lidé se stáhli. Jejich tváře prozrazovaly hnus a strach.

„Říkala jsi klan?“ řekl jeden z hudebníků. „Ty rytmy, které jsi nám hrála, to jsou klanové rytmy? Mínila jsi tím ploskolebce?“

Když se Ajla otočila, cítila, jak se jí na okamžik zmocňuje panika a nutkání utéct před těmito lidmi, kteří na ni hleděli s takovým odporem. Pak zavřela oči, zhluboka se nadechla, vystrčila bradu a vyzývavě se postavila. Jaké právo mají na to, aby tvrdili, že její syn není člověk? Koutkem očí viděla, že Jondalar stojí přímo za ní, a byla mu vděčnější, než by to dokázala vyjádřit.

Pak k ní přistoupil ještě někdo. Obrátila hlavu a usmála se na mamota – a taky na Ranka. Najednou stála vedle ní i Necije a Talut – a kdo by to čekával právě od něho? – taky Frebek. Celý tábor se kolem ní sevřel v jednom šiku.

„Mýlíte se,“ obrátil se mamot na dav, a to hlasem, který vlastně zněl příliš silně, než aby mohl patřit tak starému muži. „Ploskolebci nejsou zvířata. Jsou to lidé a stejně tak děti Matky jako vy. I já jsem nějakou dobu u nich žil, chodil jsem s nimi na lov. Jejich léčitelka mi uzdravila paži a svou cestu k Matce jsem našel díky jim. Matka nemíchá žádné duchy, nejsou žádní koňští vlci nebo lví jeleni. Lidé klanu jsou jiní, ale rozdíl je nevýznamný. A nemohly by se narodit žádné děti jako Rydag nebo Ajlin syn, kdyby nebyli lidé. Nejsou to žádné zrůdy. Jsou to prostě děti.“

„Je mi jedno, co říkáš, starý muži,“ prohlásila těhotná žena. „Já nechci ani dítě ploskolebců, ani dítě smíšených duchů. Když už takové má, mohlo by se stát, že ten duch se kolem ní stále ještě vznáší.“

„Ženo, Ajla pro tebe nepředstavuje žádné nebezpečí,“ odpověděl starý šaman. „Duch, který byl vybrán pro tvé dítě, už tu dávno je. Na tom se teď nedá nic změnit. Nezáleželo na Ajle, že jejímu dítěti byla dána tvář muže klanu. Ona toho ducha nepřitáhla. Tak se to Matce zlíbilo. Nezapomeňte, že duch muže není nikdy daleko od muže samotného. Ajla vyrostla u klanu. Stala se ženou, když u nich žila. Když se Matka rozhodla darovat jí dítě, mohla si vybrat jenom mezi muži, kteří byli po ruce, a to všechno byli muži klanu. Samozřejmě pak zvolila ducha jednoho z nich, aby do ní vešel, ale teď tady v blízkosti nevidíš přece žádného muže klanu, nebo snad ano?“

„Starý mamote, co by se stalo, kdyby tady nablízku byli nějací ploskolebci?“ zvolala jedna žena z davu.

„Myslím, že by museli být hodně blízko, dokonce by museli sdílet se ženou společně ohniště, než by mohl být vyvolen jejich duch. Lidé klanu jsou lidé, i když tu jsou nějaké rozdíly. Protože ale pro Matku je každý život lepší než žádný život – a to je důvod, proč dala Ajle dítě, když si je přála – není snadné oba smísit. Kde je tolik mužů Mamutonů, vyvolila by některého z nich.“

„To říkáš ty, starý muži,“ ozval se jiný hlas. „Já nevím, jestli tomu tak skutečně je. Rozhodně ale budu držet svou ženu daleko od ní.“

„Není divu, že umí tak zacházet se zvířaty, když mezi nimi vyrostla.“

Ajla se otočila a poznala, že to promluvil Chaleg. „Má to znamenat, že je snad jejich magie silnější než naše?“ zeptal se Frebek.

Lidé přešlapovali z nohy na nohu nemile dotčeni.

„Já jsem slyšel, jak říkala, že to není vůbec žádná magie. Ona tvrdí, že to může dokázat každý.“

Frebek poznal hlas mamota z Chalegova tábora.

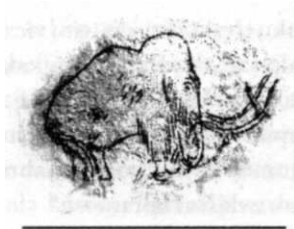
„Proč to tedy nikdo před ní neudělal?“ zeptal se Frebek. „Ty jsi mamot. Když to může dokázat každý, tak to dokaž – jdi ven a vrať se zpátky na koni. A proč neovládněš vlka? Já zažil, jak Ajla pískla na ptáky a oni k ní přilétali z nebe.“

„Proč se jí zastáváš, Frebeku – proti své vlastní rodině, proti vlastnímu táboru?“ zeptal se Chaleg.

„Který tábor je můj tábor? Ten, který mě vyhnal, nebo ten, který mě přijal? Mé ohniště je ohniště Jeřába a můj tábor je tábor Lva. Ajla u nás žila přes celou zimu. Ajla tu byla, když se narodila Bektyje, a ta není dítětem smíšených duchů. Dcera mého ohniště by tu vůbec nebyla, kdyby nebylo Ajly.“

Jondalar naslouchal Frebekovým slovům se staženým hrdlem. Bylo třeba pořádné porce odvahy, aby se postavil vlastnímu bratranci, svým příbuzným, táboru, kde se narodil. Jondalar ani nechtěl věřit, že je to tentýž muž, který zpočátku dělal Ajle takové potíže. Jak snadno Jondalar Frebeka odsoudil. A kdo se kvůli Ajle rozpaky propadal? Kdo měl strach z toho, co by mohli lidé říct, kdyby řekla něco o tom, odkud pochází? Kdo měl strach, že by ho vlastní rodina a vlastní lid ztratil, kdyby se jí zastal? Frebek mu ukázal, jak byl zbabělý. Frebek a Ajla.

Nikdy nebyl hrdější než v tomto okamžiku, když viděl, jak spolkla svůj strach a postavila se všem. A pak se celý tábor Lva postavil za ni a on to téměř nedokázal pochopit. Ti, kteří se jí zastávali, byli ti, pro něž něco znamenala. Když s hrdostí přemýšlel o Ajle a táboru Lva, zapomněl, že sám byl první, kdo pospíchal, aby se postavil na její stranu.

Lidé z tábora Lva se vrátili do tábora Orobince, aby si v klidu promluvili o nečekaném vývoji událostí. Počáteční návrh okamžitě odcestovat rychle zamítli. Tulije došla pro Laciji, aby se mohla zúčastnit porady. Chtěla ji připravit na možnost, že se bude o ní, o Ajle a o celém táboře Lva ošklivě mluvit. Zeptali se jí, jestli nechce raději obřad První slasti odsunout. Lacije se nedala ničím zastrašit a rozhodla se vrátit do tábora dívek. Jen ať se někdo pokusí mluvit špatně o Ajle nebo o táboru Lva!

Pak se zeptala Tulije Ajly, proč se už dřív nezmínila o svém synovi. Ajla jí odpověděla, že o něm nerada mluví, protože ji to stále ještě moc bolí. Necije prohlásila, že jí to Ajla řekla hned zpočátku. I mamot přiznal, že o jejím synovi věděl. I když by náčelnice ráda věděla, proč jí to neřekli, nic Ajle nevyčítala. Přemýšlela, jestli by o ní měla jiné mínění, kdyby to věděla, a přiznala si, že by jí možná nepřisoudila takovou hodnotu nebo vážnost. Pak se ptala, jak tomu teď s Ajlou bude. Proč by se však mělo najednou něco měnit? Byla snad Ajla jiná než dřív?

Rydag byl naprosto vyvedený z míry a velmi stísněný. Marně se ho Necije snažila rozptýlit. Nechtěl jíst ani vyjít ze

stanu, ani mluvit s ostatními. Nanejvýš jen odpovídal na přímé otázky. Jenom tam seděl a tiskl k sobě Vlka. Necije byla vděčná, že je Vlk tak trpělivý.

Ajla se rozhodla za ním zajít a podívat se, co by se dalo dělat. Našla ho v temném koutě stanu, seděl na kožešině na spaní s Vlkem na klíně. Vlk zvedl hlavu a bušil ocasem do země, když se Ajla přiblížila.

„Smím si k tobě sednout, Rydagu?“ zeptala se Ajla.

Pokývnutím hlavy jí dal najevo, že proti tomu nic nemá.

Sedla si vedle něho a zeptala se, jak se cítí. Mluvila s ním současně i znakovou řečí, až jí došlo, že je zřejmě příliš velká tma, aby něco viděl. V tom okamžiku pochopila, v čem byla vlastně přednost slov. Ne že by se signály a znameními ruky nedalo stejně dobře dorozumět, jenom k tomu bylo zapotřebí světlo.

Bylo to jako rozdíl v užívání oštěpu při lovu: muži klanu jím bodali, zatímco Druzí lidé oštěp házeli nebo vrhali. Pro opatrování masa byl oštěp velmi účinnou zbraní. Oštěp Druhých lidí měl větší dolet a širší možnosti využití. Zažila, jak užitečná jsou gesta a znamení, kterým nerozumí každý, především když šlo o tajné nebo soukromé dorozumívání. Avšak vcelku měla víc předností mluvená řeč, kterou bylo možné slyšet a chápat. Mluvenou řečí se člověk mohl dorozumět i s tím, kdo stál za nějakou zábranou nebo v jiném prostoru, mohlo se dokonce volat na velké vzdálenosti nebo se domluvit s velkým davem lidí. Dalo se mluvit i s odvrácenými zády nebo když se něco drželo v ruce. Slova uvolnila ruce pro všechno jiné, kromě toho se dalo povídat i ve tmě.

Ajla seděla chvíli tiše vedle Rydaga, nekladla mu žádné otázky, jenom ho chtěla povzbudit svou přítomností. Pak začala vyprávět.

„V mnohém ohledu mi to připomíná setkání klanu,“ řekla Ajla. „I když tady vypadám jako všichni ostatní, připadám si

jiná. Tam jsem však opravdu byla jiná... větší než všichni muži... byla jsem pro ně jedním velká ošklivá žena. Když jsme tam šli poprvé, bylo to strašné. Brunova tlupa se málem nesměla zúčastnit setkání jenom proto, že mě vzal s sebou. Říkali, že nepatřím ke klanu. Kreb však na tom trval, že ke klanu patřím. Byl mog-ur a oni se neodvážili mu odporovat. Bylo dobře, že byl Durk maličký. Když ho viděli, považovali ho za zrůdu, všichni na něho zírali. Ty víš, jak to bolí. Ale on nebyl znetvořený, byl jenom smíšený, stejně jako ty. Ty jsi možná víc podobný Uře. Její matka patřila ke klanu.“

„Říkala jsi, že Ura se dá dohromady s Durkem?“ zeptal se Rydag a obrátil se ke světlu ohniště, aby viděla jeho znamení. Proti očekávání ho to upoutalo.

„Ano, její matka ke mně tehdy přišla, a tak jsme to domluvily. Ulevilo se jí, když se dozvěděla, že žije ještě nějaké dítě jako její dcera, že je tu chlapec smíšených duchů. Měla strach, že Ura nenajde druha. Abych pravdu řekla, já o tom víc neuvažovala, byla jsem prostě vděčná, že tlupa Durka přijala do klanu.“

„Durk patří do klanu? Je smíšený, ale patří do klanu?“ zeptal se Rydag.

„Ano, Brun ho přijal a Kreb mu dal jméno. To mu už ani Broud nemůže vzít. Všichni ho měli rádi, jenom Broud ne. Dokonce Oga, Broudova družka. Kojila ho, když jsem ztratila mléko, společně se svým synem Grevem. Ti dva vyrostli jako bratři a dnes jsou jistě dobří přátelé. Starý Grod udělal Durkovi malý oštěp, přesně tak velký, aby ho unesl.“ Ajla se usmívala. „Nejraději ho ale jistě má Uba. Uba je moje sestra. Je teď Durkovou matkou. Když mě Broud donutil odejít, dala jsem ho Ubě. Durk možná vypadá trochu jinak, to jistě, ale Durk patří ke klanu.“

„Mně se to tu zdá hrozné,“ dal jí Rydag hněvivě na srozuměnou. „Přál bych si, abych byl Durk a žil u klanu.“

Ajlu vyděsilo, co Rydag řekl. Když spolu ještě dál mluvili a ona ho nakonec přiměla, aby přece jenom něco trochu snědl, a když ho pak přikryla kožešinami, stále ještě jí nešla jeho zloba z mysli.

Ranek nespouštěl Ajlu po celý večer z očí. Všiml si, že se zarazila uprostřed nějaké činnosti – třeba při jídle – zahleděla se do dálky nebo se v myšlenkách na něco soustředila. Věděl, že ji její myšlenky tíží, a vroucně si přál, aby ji utěšil a aby mohli toto její břemeno nést společně.

Večer zůstali všichni v táboře Orobince a ve stanu bylo velmi těsně. Ranek počkal, dokud Ajla konečně nezalezla pod kožešiny a taky si šel rychle lehnout.

„Nechceš dnes v noci přijít ke mně, Ajlo?“ Ranek sledoval, jak zavřela oči a svraстила čelo. „Nemyslím kvůli slastem,“ dodal rychle, „pokud bys ovšem sama nechtěla. Víím, že to byl pro tebe těžký den...“

„Myslím, že pro tábor Lva byl ještě těžší,“ řekla Ajla.

„To si sice nemyslím, ale na tom nezáleží. Chtěl bych ti prostě něco dát, Ajlo. Mé kožešiny, teplo, svou lásku. Chtěl bych být dnes v noci blízko tebe.“

Přikývnutím mu dala najevo souhlas a vklouzla pod jeho kožešiny, ale nemohla usnout, dokonce ani nedokázala klidně ležet, a Ranek si toho všiml.

„Ajlo, co tě trápí? Nechceš o tom mluvit?“ řekl.

„Přemýšlela jsem s Rydagem o svém synovi, ale nevím, jestli o tom dokážu mluvit. Musím o tom prostě přemýšlet.“

„Raději bys chtěla být sama, že?“ řekl nakonec Ranek.

„Vím, že bys mi chtěl pomoci, Ranku, a už to mi pomáhá víc, než ti dokážu říct. Taky ti nedokážu říct, co to pro mě znamenalo, když jsem tě viděla stát vedle sebe. Vůbec jsem vděčná celému táboru. Všichni byli ke mně tak hodní, báječní, ano, snad až příliš hodní. Kolik jsem se od nich naučila a jak jsem byla hrdá, že jsem Mamutonka, že můžu říct: to jsou moji lidé. Myslela jsem, že všichni Druzí – ti,

které jsem dříve tak nazývala – jsou jako tábor Lva, ale teď vím, že tomu tak není. Jako u klanu je tu většina lidí dobrých, ale ne každý jednotlivec je dobrý, a dokonce dobří lidé nejsou ve všem a ke každému hodní. Něco mě napadlo... o něčem jsem uvažovala... ale teď to musím promyslet.“

„A ve svých vlastních kožešinách můžeš přemýšlet líp než tady u mě, kde je tak těsno. Tak jen jdi, tam budeš mít větší pohodlí, vždyť přece stejně ležíš vedle mě,“ řekl Ranek.

Ranek nebyl jediný, kdo ji nespouštěl z očí, a když Jondalar viděl, že opustila Rankovo lůžko a šla si lehnout do svého, vyvolalo to v něm protichůdné pocity. Na jedné straně se mu ulevilo, že opět nemusí skřípět zuby, aby překonal zvuky, které slyšel, když spolu sdíleli slasti, na druhé straně měl ale taky soucit s Rankem. Kdyby byl na jeho místě, rozhodně by si přál držet Ajlu v náručí, chtěl by ji těšit a rád by z ní sejmul trochu její bolesti. Zranilo by ho, kdyby odešla z jeho lůžka, aby spala sama.

Když Ranek usnul a v táboře se rozhostilo ticho, Ajla tiše vstala, přehodila přes sebe lehký přehoz a vyšla do hvězdnaté noci.

Hned nato byl Vlk po jejím boku. Šli spolu k přístřešku koní, kde je pozdravilo tiché ržání Vítěze a mírné frkání Víhy. Když Ajla obě zvířata podrbala, poklepala a řekla jim pár mazlivých slov, vzala Víhu kolem krku a přitiskla se k ní.

Kolikrát jí už byla klisna oporou, když někoho potřebovala? Ajla se usmála. Co by asi řekli lidé klanu jejím přátelům? Dva koně a vlk! Byla vděčná, že je má, a těšila se z jejich společnosti, ale přesto v ní zůstávala hrozná prázdnota. Chyběl jí ten, po kterém ze všeho nejvíc toužila. A přesto tam byl. Dokonce dřív, než se tábor Lva kolem ní shlukl, a zastal se jí. Ani nevěděla, odkud se tam vzal. Jondalar tam najednou byl, stál po jejím boku a všem vzdoroval – proti jejich odmítání, jejich odporu. Bylo to strašné, ještě horší než tenkrát při setkání klanu. Nešlo přece o to, že by byla jiná.

Měli z ní strach, nenáviděli ji. Přesně to, co se stalo, se jí pokoušel Jondalar od počátku vysvětlit. Ale i kdyby to věděla, nic by to nezměnilo. Nemohla připustit, aby uráželi Rydaga nebo jejího syna.

Z otvoru stanu ji pozoroval ještě jeden pár očí. Jondalar nemohl spát. Viděl, jak vstala, a tiše ji sledoval. Jak často ji viděl takhle stát s Víhou? Byl rád, že má tato zvířata, ke kterým mohla jít se svým trápením. Avšak jak rád by teď byl na jejich místě! Ale bylo příliš pozdě. Nechtěla ho a on jí to nemohl mít za zlé. Pak mu náhle s novou jasností došlo, co udělal, pochopil, že na všem má sám vinu. Nebyl vůči Ajle upřímný, nenechal ji, aby se rozhodovala sama. Z malicherné žárlivosti se od ní odvrátil. Byl zraněný a chtěl proto sám zranit.

Ale není to jen to, jen si to přiznej, Jondalare, říkal si. Byl jsi zraněný, ale taky jsi věděl, jak byla vychována. Ona tvou žárlivost ani nepochopila. Když šla té noci s Rankem spát, byla jenom poslušná žena klanu. Hlavním problémem byla její výchova v tlupě klanu. Za to ses styděl. Styděl ses, že ji miluješ, měl jsi strach, že budeš vystaven tomu, čemu byla vystavena dnes ona. I když jsi ji ujišťoval svou láskou, měl jsi strach, že by ses i ty sám obrátil proti ní. Nuže, není ostuda ji milovat, ostudná byla jenom tvoje vlastní zbabělost. A teď je příliš pozdě. Nepotřebovala tě.

Sama se jim postavila na odpor a pak se celý tábor Lva postavil za ni. Vůbec tě nepotřebuje a ty si ji nezasloužíš.

Nakonec zahnal chlad Ajlu zpátky do stanu. Když vešla, rychle pohlédla na Jondalarovo lůžko. Obrátil se na bok a díval se jiným směrem. Vklouzla zase pod své kožešiny a cítila, jak ji ve spánku hledá těžká ruka. Ranek ji miloval, to věděla. A ona ho svým způsobem taky milovala. Ležela tiše a naslouchala Rankovu pravidelnému dechu. Po chvíli se obrátil na druhý bok a jeho ruka zmizela.

Ajla se pokusila spát, nemohla však přestat přemýšlet. Chtěla dojít pro Durka a přivést ho do tábora Lva, aby žil u ní. Teď se ptala, co je pro něho vlastně lepší. Zda by tu mohl být šťastnější, když měl přece možnost žít u tlupy klanu? Mohl by být vůbec šťastný mezi lidmi, kteří by ho nenáviděli? Kteří by mu nadávali do ploskolebců nebo ještě hůř: do zrůd? U tlupy klanu ho znali a měli rádi. Tam byl jedním z nich. Možná že ho Broud nenávidí, ale dokonce i na setkání klanu by našel přátele. Přijali ho, směl se dokonce účastnit soutěží a obřadů. Zdalipak měl Durk klanovou paměť? To by ráda věděla.

A pokud by ho nemohla vzít s sebou – bylo myslitelné, aby se sama vrátila k tlupě a žila s nimi? Teď, když našla lidi, jako je sama, dokázala by se někdy smířit se způsobem života klanu? V klanu by jí nikdy nedovolili, aby chovala zvířata. Byla by ochotná vzdát se Víhy a Vítěze a Vlka a být jenom Durkovou matkou? Potřebuje Durk matku? Když odcházela, byl malé dítě, ale teď už malý není. Teď už ho Brun učí lovit.

Jistě už zatím složil svou první kořist a přinesl ji domů, aby ji ukázal Ubě. Ajla se musela usmát při představě, která se jí rozvíjela před očima. Uba ho jistě velmi chválila a řekla mu, jaký je odvážný a silný lovec.

Vždyť Durk má matku, došlo jí. Uba je jeho matka. Uba ho vychovala, starala se o něho, ujímala se jeho malých odřenin a šrámů. Jak bych jí ho teď mohla vzít? Kdo by se o ni staral, až zestárne? Už když byl nemluvně a ztratila jsem mléko, byly ostatní ženy v tlupě pro něho matkou víc než já.

Jak bych jen vůbec mohla přijít a odvést ho? Jsem prokletá. Pro tlupu jsem mrtvá. I kdyby mě Durk viděl, jenom bych ho vyděsila, jako ostatně všechny ostatní. I kdybych nebyla prokletá – byl by šťastný, že mě vidí? Vzpomněl by si vůbec ještě na mě?

Když jsem odcházela, byl ještě dítě. Zatím už byl na setkání klanu a poznal Uru. Je sice ještě mladý, ale už musí

myslet na dobu, kdy utvoří pár. Má tedy v úmyslu založit ohniště, stejně jako já, pomyslela si. I kdyby se mi podařilo ho přesvědčit, že nejsem duch – Durk by musel vzít s sebou Uru, a ta by tu určitě nemohla být šťastná. Musí pro ni být těžké už to, že opustí vlastní tlupu a přijde k Durkovi. Ale vstoupit do nového světa, kde vůbec nic nezná, muselo by být ještě mnohem obtížnější. Zvlášť do takového světa, kde by ji nenáviděli nebo jí nerozuměli.

Co kdybych se vrátila do údolí? A pak došla pro Durka a Uru, aby tam žili se mnou? Ale Durk potřebuje lidi... a já taky. Nechci žít sama. Proč by si měl Durk přát žít sám se mnou v údolí?

Myslela jsem na sebe, ne na Durka. Rozhodně by to pro něho tady nebylo lepší. Nebyl by šťastný – to jenom já bych byla šťastná, že je se mnou. Přitom už vůbec nejsem Durkova matka. Uba je jeho matka. Já jsem pro něho jenom vzpomínka na matku, která umřela, a možná je to tak lepší. Klan je jeho svět, a ať se mi to líbí nebo ne, tady je zase můj svět. Nemůžu se vrátit ke klanu. Durk nemůže přijít sem. Na celém světě není místo, kde bych mohla žít se svým synem a kde bychom byli šťastni.

Když Ajla konečně usnula, nespala dobře. Stále znovu se probouzela, zdálo se jí o chvějící se zemi a padajících jeskyních a byla neklidná a stísněná. Příštího rána se probudila brzy. Pomohla Neciji ohřát vodu na polévku a nadrtit semena na ranní jídlo, a byla ráda, že má příležitost si s ní promluvit.

„Dělám si výčitky, do jak nepříjemné situace jsem vás všechny dostala, Necije. Teď se všichni vyhýbají celému táboru Lva,“ řekla Ajla.

„Tak vůbec nesmíš uvažovat. To není tvoje vina, Ajlo. My jsme se mohli rozhodnout, a taky jsme to udělali. Zastala

ses jenom Rydaga a ten taky patří k táboru Lva, přinejmenším my to tak cítíme.“

„Všechny ty potíže mi v jednom ohledu otevřely oči,“ pokračovala Ajla. „Po celou dobu, co jsem pryč od tlupy klanu, jsem myslela na to, že se tam jednoho dne vrátím a vezmu si svého syna. Teď jsem pochopila, že to nikdy nesmím udělat. Nemůžu ho přivést sem a sama se tam taky nemůžu vrátit. Ale vědomí, že už ho nikdy neuvidím, mi dává pocit, jako bych ho teď ještě jednou ztratila. Přála bych si, abych mohla plakat a truchlit pro něho, ale jsem úplně vysušená a prázdná.“

Necije probírala včera natrhané bobule a otrhávala zbylé stopky. Teď se zarazila a pohlédla s pochopením na Ajlu. „Každý prožije ve svém životě zklamání. Mnoho lidí ztratí někoho, koho milují. Ty jsi ztratila své lidi, když jsi byla ještě malá. To bylo zlé, ale nemůžeš na tom nic změnit. Dělat si kvůli tomu výčitky, s tím by ses daleko nedostala. Vymek si zřejmě bude do smrti vyčítat, že má vinu na smrti své ženy, kterou měl tak rád. Já myslím, že Jondalar si dává vinu za smrt svého bratra a ty jsi přišla o svého syna. Pro matku je tvrdé ztratit dítě, ale ty přece jenom ještě něco máš – víš, že žije. Rydag ztratil svou matku... a jednoho dne ztratím já jeho.“

Po ranním jídle Ajla vyšla ven. Většina lidí se zdržovala v prostoru tábora Orobince. Pohlédla ke středu všech táborů, pak k táboru Modřínu, nově postavenému letnímu příbytku tábora Mamuta. S překvapením zjistila, že ji Avarijské pozoruje, a ptala se, co ji asi přimělo, aby svůj tábor rozbila tak blízko tábora Lva.

Avarijské šla ke stanu, který její bratr určil za ohniště Mamuta, zaškrábala na kůži a vstoupila, aniž vyčkala odpověď. Vinkavek už rozbalil své lůžko, které zabíralo téměř polovinu podlahy. Uprostřed na stojanu z mamutích

kostí, které byly spojeny koženými řemeny, byla napnutá bohatě zdobená kůže. Vinkavek seděl na kožešinách a nedbale se o stojan opíral.

„Názory se různí,“ řekla bez úvodu.

„To si umím představit,“ odpověděl Vinkavek. „Tábor Lva nám pomáhal při stavbě příbytku a spousta našich lidí mezi nimi našla dobré přátele. A Ajla se svými koňmi a vlkem všechny uchvátila a vzhlíželi k ní přímo s úctou. Pokud teď chtějí dát na staré historky a na to, čemu odedávna věří, tak má tábor Lva u sebe zavrženíhodnou ženu, výplod zla, která přitahuje duchy ploskolebců jako v noci oheň mûry – a předává je dalším ženám. Co si o tom myslíš ty, Avarije?“

„Já nevím, Vinkaveku. Já mám Ajlu ráda a nevěřím, že by byla zlá. A ten chlapec na mě nepůsobí jako zvíře. Je jenom slabý a nemůže mluvit, ale myslím, že všemu rozumí. Možná je to člověk a možná jsou všichni ti ploskolebci taky lidé. Třeba má starý mamot pravdu. Matka prostě zvolila ducha jediných mužů, kteří byli kolem Ajly, když jí darovala dítě. Víš, že jsem netušila, že ona nebo starý mamot žili u ploskolebců?“

„Starý mamot žije tak dlouho, že zapomněl víc věcí, než se spousta mladších mužů vůbec kdy dozví, a často má pravdu. Mám neurčitý pocit, Avarije, že tohle nebude mít natrvalo špatné následky. V té Ajle je něco zvláštního. Já věřím, že s ní má Matka své úmysly. Možná vyjde z celé téhle věci mocnější, než byla už předtím. Měli bychom zjistit, co si bude myslet tábor Mamuta o tom, když se přidáme na stranu tábora Lva.“

„Kde je Tulije?“ zeptala se Fralije a rozhlížela se ve stanu. „Odešla s Lacijí zpátky do tábora dívek,“ řekla Necije. „Proč?“

„Vzpomínáš si ještě na ten tábor, co nám krátce před příchodem tábora Mamuta dal nabídku, že přijme Ajlu za svou?“ Ajla se tázavě podívala na Fraliji.

„Ano,“ řekla Necije. „To jsou ti, o nichž se Tulije domnívala, že nemají dost co nabídnout.“

„Jsou venku a ptají se opět po Tuliji.“

„Vyjdu a podívám se, co chtějí,“ řekla Necije.

Ajla čekala uvnitř a nechtěla se s nimi setkat, když to nebude bezpodmínečně nutné. Po krátké chvíli se Necije vrátila.

„Chtějí tě stále ještě přijmout do svého tábora,“ řekla. „Náčelnice toho tábora má čtyři syny. Chtějí tě přijmout za sestru. Říkají, že když už jednoho syna máš, dokazuje to jenom to, že budeš mít děti. Zvýšili svou nabídku. Možná bys měla vyjít a pozdravit je ve jménu Matky.“

Bok po boku a velmi sebevědomě kráčely Tulije a Lacije mezi stany, nedívaly se nalevo ani napravo a nestaraly se o zvědavé pohledy.

„Tulije! Lacije! Počkejte chvíli!“ volala Brecije a běžela za nimi. „Právě jsme k vám chtěli vyslat běžce, Tulije. Chtěli jsme vás pozvat, abyste s námi dnes večer v táboře Vrby společně pojedli.“

„Děkujeme, Brecije. Umím si vážit tvého pozvání. Rádi přijdeme. Věděla jsem, že se na tebe můžu spolehnout.“

„Už dlouhá léta jsme přítelkyně, Tulije. A staré historky se často vyprávějí jenom proto, že jsou staré. Fralijino dítě na mě udělalo moc dobrý dojem.“

„Přišla jenom příliš brzo na svět. A kdyby nebylo Ajly, Bektyje by dnes nebyla naživu,“ řekla Lacije rychle, aby vzala do ochrany svou přítelkyni.

„Chtěla jsem se vlastně zeptat, odkud k vám Ajla přišla. Všichni si mysleli, že přišla s Jondalarem, když jsou oba tak vysocí a světloušší, ale já věděla, že tomu tak není. Když

jsme vytáhli Jondalara a jeho bratra v blízkosti moře Beran z bahna, tak s nimi nebyla. Taky nemluví jako Mamutoni, jako Sungajové ostatně taky ne. Stejně nikdy nepochopím, jak dokáže ovládat ty koně a vlka.“

Když se blížily k údolí a k táboru Vlka, cítila se Tulije už podstatně líp.

„Kolikátí už to jsou?“ zeptal se Tarneg Barzeka, když se ohlásilo zase jedno poselstvo.

„Téměř polovina všech táborů učinila nějaké gesto usmíření,“ řekl Talut. „Pár dalších uvádí dost silné důvody proti nám. Někteří jdou dokonce tak daleko, že požadují, abychom odtáhli.“

„Ano, ale podívej se, kdo to je. Chaleg je jediný, kterého jsem slyšel říct, že máme odejít,“ řekl Tarneg.

„I oni jsou Mamutoni a říká se, že i semena roznesená špatným větrem mohou vzklíčit,“ řekla Necije.

„Mně se takový rozkol nelíbí,“ prohlásil Talut. „Na to je na obou stranách příliš mnoho dobrých lidí. Přál bych si, aby nás napadlo něco, jak bychom zase celou věc mohli urovnat.“

„Ajle se to taky zdá hrozné. Tvrdí, že přivádí tábor Lva jenom do nepříjemností. Viděl jsi, jak se zatvářila, když na ni ti výrostci, co se tam rvali, pokřikovali, že je zvířecí žena?“

„Myslíš snad ty, na které jsme narazili u řeky...?“ zeptal se Danug, ale Tarneg ho prudce přerušil.

„Necije myslí ty sourozence, které Ajla s Degijí přistihly, když se prali.“ Danug by si měl dávat pozor. Málem se poděklal a vyprávěl o té rvačce mladíků, pomyslel si Tarneg.

„Takhle zničeného jsem Rydaga ještě nikdy neviděla,“ pokračovala Necije. „Snáší letní setkání rok od roku hůř. Možná je to tím, že se v táboře Lva cítí tak dobře. Obávám se, že mu tohle všechno nesvědčí, ale nevím, co mám dělat. I Ajla si dělá starosti, a to mě zneklidňuje ještě víc.“

„Kde je vlastně Ajla?“ zeptal se Danug.

„Vyjela si na koni,“ řekla Necije.

„Myslím, že by to měla přijímat jako poklonu, když jí říkají zvířecí žena. Musíš přiznat, že dokáže se zvířaty zacházet přímo zázračně,“ řekl Barzek. „Mnozí dokonce věří, že dokáže mluvit s duchy z druhého světa.“

„Jiní zase tvrdí, že to jenom dokazuje, že se zvířaty žila,“ připomněl mu Tarneg. „A obviňují ji, že přitahuje jiný druh duchů, kteří tady nejsou právě vítáni.“

„Ajla ale nadále tvrdí, že každý může přimět zvířata k tomu, aby se chovala mírumilovně a důvěřivě,“ řekl Talut.

„Snaží se nedělat z toho žádnou velkou věc,“ řekl Barzek.

„Možná že mnozí tomu teď nebudou přisuzovat takovou váhu. Lidé jsou zvyklí spíš na někoho, jako je Vinkavek, na někoho, kdo neustále jiným strká pod nos, jak je důležitý.“

Necije pohlédla na Tulijina muže a uvažovala, proč asi je na Vinkaveka tak nabroušený. Tábor Mamuta byl jeden z prvních, který se postavil na jejich stranu.

„Možná že máš pravdu, Barzeku,“ řekl Tarneg. „Je stejně zvláštní, jak rychle jsme si zvykli mít kolem sebe zvířata, když se tak dobře chovají. Přitom mi to nepřipadá nijak nepřirozené. Jsou jako všechna ostatní zvířata, jenom se k nim můžeš přiblížit a smíš se jich dotknout. Ale když o tom uvažuješ, stejně mi to nejde na rozum. Čím to, že náš Vlk poslechne na znamení slabé dítě, které by snadno mohl roztrhat na kusy? A čím to, že ti koně strpí, aby jim někdo seděl na zádech? Jak vůbec někdo připadl na myšlenku, že by chtěl něco takového vyzkoušet?“

„Mě by nijak neudivilo, kdyby si to Lacije chtěla jednoho dne taky vyzkoušet,“ řekl Talut.

„Jestli to někdo udělá, tak to bude ona,“ prohlásil Danug. „Viděli jste ji, když tu byla? Ze všeho nejdřív šla k přístřešku pro koně. Postrádala je víc než kohokoliv z nás. Myslím, že je do těch koní zamilovaná.“

Jondalar naslouchal a neříkal k tomu nic. Situace, do které se Ajla dostala tím, že přiznala, odkud pochází, byla bolestivá a měla v sobě něco ponižujícího, ale v mnohém ohledu nebyla zdaleka tak zlá, jak se obával. Vlastně ho překvapilo, že ji neuráželi ještě mnohem víc. Očekával, že ji budou pronásledovat nenávisť nebo ji dokonce vyženou. Bylo toto tabu mezi jeho vlastními lidmi, mezi Zelandonci, o tolik silnější než tady, nebo si to jenom namlouval?

Když se tábor Lva postavil na její stranu, myslel si, že je to velká výjimka a že se zřejmě chovají ohleduplněji kvůli Rydagovi. Když však přišel Vinkavek a Avarije z tábora Mamuta, aby jim nabídli svou podporu, začal Jondalar přemýšlet o tom, jestli vidí všechno správně, a když víc a víc lidí z dalších táborů ze své vůle nabízelo svou podporu táboru Lva, musel si o tom opravit své vlastní představy.

Jondalar byl mužem hmatatelných a tělesných věcí. Nebyl by schopen vyjádřit pojmy jako láska, soucit, hněv. Sice dokázal mluvit o nehmotných představách a záležitostech ducha, ale nijak si v tom neliboval a bez větších výhrad se smířil s představami společnosti, ve které žil. Teď však viděl, jak se Ajla s důstojností a tichou velikostí postavila všem a že úcta k ní nezměrně stoupla. To ho přivedlo k zvláštnímu poznání.

Začínal chápat, že určité způsoby jednání, které většina lidí považuje za nesprávné, proto ještě zdaleka nesprávné být nemusejí. Jednotlivec může vzdorovat všeobecnému názoru a zasadit se za své osobní zásady. I když to může mít nepříjemné následky, nemusí tím zdaleka být všechno ztracené. Ano, za jistých okolností se tím získá něco důležitého, i kdyby to bylo jenom pro vlastní osobu. Ajlu neodvrhli lidé, kteří ji nedávno chtěli přijmout za vlastní. Nejméně polovina byla ochotna ji přijmout a považovala ji za ženu, která má mnoho zvláštních darů a velkou odvahu.

Druzí byli jiného mínění, avšak ne ze stejných důvodů. Mnozí viděli v nově nastalé situaci příležitost, jak upevnit svůj vliv a vážnost tím, že se postaví mocnému táboru Lva v okamžiku, kdy je jeho postavení ohroženo. Někteří byli upřímně pobouřeni, že ženě, která byla tak zavrženíhodná jako Ajla, by mělo být nadále dovoleno žít mezi nimi. V jejich očích zosobňovala zlo, a to tím spíš, že vůbec nebudila dojem, že je zlá. Vypadala jako každá jiná žena, byla snad jenom přitažlivější než ostatní, jenom je podvedla, a to svou schopností ovládat zvířata, trikem, který se musela naučit, když žila u těch zvířecích ploskolebců.

Mnozí se jí báli. Sama přiznala, že přivedla na svět jedno z těch neblahých polozvířat. Ať si starý mamot říká, co chce, každý přece ví, že se mužští duchové často cítí být přitahováni toutéž ženou. Tábor Lva dovolil Neciji ponechat si to zvířecí dítě, a teď je vidět, co jim to způsobilo! Přijali k sobě ještě další zvířata a tu příšernou ženu, kterou ta zvířata vychovala. Celý tábor Lva by měl být vyhoštěn.

Tábory Mamutonů udržovaly mezi sebou těsné vztahy. Téměř každý Mamuton měl v ostatních táborech přinejmenším jednoho přítele nebo příbuzného. Teď však hrozilo, že se předivo jejich života roztrhá a mnozí lidé, jako třeba Talut, si proto dělali vážné starosti. Rada bratří a rada sester se sešly, avšak jejich porady končily hádkami. Takovou situaci, jako je tato, ještě nikdo nezažil a oni neměli ani prostředky, ani zkušenost, jak se s tím vyrovnat.

Zářivé odpolední slunce sotva přispělo k tomu, aby zahnilo temnou atmosféru, která visela nad celým táborem. Když Ajla s Víhou stoupala k táboru Orobince, všimla si místa, kde někdo vyhrabal ze země červený okr, a to jí připomnělo návštěvu hudebníků. I když stále ještě nacvičovali a připravovali se na velký svátek po lovu mamutů, už tu nevládlo původní vzrušení a nadšené

očekávání. Rozštěpení názorů, které hrozilo zničit celé letní setkání, zkalilo dokonce štěstí, ve kterém se vznášela Degije pro nadcházející svatbu, i štěstí Lacije, která se nemohla dočkat, kdy bude konečně povýšena do stavu žen.

Ajla uvažovala o tom, že by odešla, ale Necije jí řekla, že tím by ničemu nepomohla, protože není příčinou problému. Její přítomností vyšly najevo jenom dva základní rozdíly mezi dvěma hlavními proudy. Celý problém narůstá od doby, kdy ona – Necije, se ujala Rydaga. Mnozí lidé jim stále ještě měli za zlé, že mu dovolili, aby žil u nich.

Ajla si dělala kvůli Rydagovi starosti. Usmíval se už jenom zřídka. Kromě toho si všimla, že ztratil svůj jemný humor. Neměl chuť k jídlu a předpokládala, že i špatně spí. Zdálo se, že rád naslouchá, když mu vypráví o svém životě u klanu, ale jinak se rozhovorů téměř neúčastnil.

Když zavedla Víhu do přístřešku, viděla Jondalara dole na velké pastvině na Vítězovi, jak míří k říčnímu brodu. Zdál se jí v poslední době jiný, už ne tak odtahitý, ale jako by měl ještě víc starostí než dřív.

Ajla se z náhlého popudu rozhodla zajít na planinu ve středu celého tábora a podívat se, co se tam děje. Tábor Vlka prohlásil, že jako hostitelský tábor nemůže stranit nikomu, avšak Ajla usuzovala, že v podstatě sdíleli názor tábora Lva. Nechtěla se schovávat. Koneckonců nebyla žádná zrůda, příslušníci klanu byli lidé a Rydag byl stejný jako její syn. Chtěla něco udělat, chtěla se ukázat. Třeba navštívit ohniště Mamuta nebo hudebníky nebo Laciji.

Odhodlaným krokem se vydala na cestu, kývala na pozdrav těm, kteří ji zdravili, a nevšímala si těch, kteří na ni zahlíželi. Když se blížila k chýši hudebníků, viděla vycházet Degiji.

„Ajlo! Tebe právě hledám. Kam jdeš?“

„Chtěla jsem jenom ven z tábora Orobince.“

„Dobře. A já jsem chtěla právě navštívit Tryciji a podívat se na její dítě. Nikdy tam nebyla, když jsem byla za ní, ale teď mi říkála Kylije, že je Trycije doma. Nemáš chuť jít se mnou?“

„Proč ne?“

Společně se vydaly k chýši náčelnice. „Chtěly bychom tě navštívit, Trycije,“ prohlásila Degije u vchodu, „a podívat se na tvé dítě.“

„Pojďte dál!“ vyzvala je Trycije. „Sice jsem ho právě uložila, ale zřejmě ještě neusnul.“

Ajla se držela v pozadí, zatímco Degije vzala chlapce do náruče, mluvila na něho a snažila se ho rozesmát.

„Nechceš se na něho taky podívat, Ajlo?“ zeptala se Trycije nakonec. Znělo to téměř vyzývavě.

„Ráda.“

Vzala dítě od Degije a zadívala se pozorně na malého chlapečka. Plet' měl světlou, až průsvitnou. Oči měl tak jasné modré, že působily téměř bezbarvě. Vlasy měl zrzavé, jinak ale kudrnaté, stejně jako Ranek. Jeho tvář byla neomylně Rankova – jenom mnohem menší. Ajla vůbec nepochybovala o tom, že Ralev je Rankovo dítě. Ranek způsobil, že Ralev vyrostl v Tryciji, stejně jako Broud způsobil, že v ní vyrostl Durk. Bezděčně se ptala, jestli bude mít i ona takovéhohle dítě, když budou spolu žít.

Ajla mluvila na dítě ve svém náručí. Hledělo na ni užasle, přímo uchváceně, pak se ozval nadšený smích. Ajla je k sobě přitiskla, zavřela oči a ucítila jeho hebké tvářičky na svých – a srdce jí roztálo.

„Není krásný, Ajlo?“ řekla Degije.

„Ano, není krásný?“ zeptala se i Trycije trochu vyzývavě.

Ajla pohlédla na mladou matku. „Ne, mně se nezdá krásný.“ Degije překvapením zadržela dech.

„Nikdo by nemohl tvrdit, že je krásný, ale... je to nejmilejší dítě, jaké jsem kdy viděla. Žádná matka na světě

by mu nedokázala odolat. Nemusí být nutně krásný. Má v sobě něco zvláštního, Trycije. Myslím, že ti ho všichni můžou závidět.“

Úsměv matky změkl. „Taky že ano, Ajlo. A musím ti dát za pravdu, Ralev není krásný. Ale je hodný a tak milý.“

Najednou povstal venku hluk. Byl slyšet křik a nářek. Mladé ženy pospíchaly ke vchodu.

„Ach, Velká Matko! Má dcera! Kdo jí pomůže!“ křičela nějaká žena zoufale.

„Co je s ní? A kde je?“ ptala se Degije.

„Lev! Má ji lev! Dole na pastvině. Pomozte jí někdo, prosím!“ Několik mužů ozbrojených oštěpy už sbíhalo dolů po stezce. „Lev? Ne, to nemůže být pravda!“ řekla Ajla, když běžela za nimi.

„Ajlo! Kam utíkáš?“ křičela Degije a pokusila se ji dohonit. „Pro tu dívku!“ volala na ni Ajla.

Běžela na stezku. Hrozen lidí stál nahoře a díval se za ozbrojenými muži, kteří sbíhali dolů. Vzadu, na zatravněné naplavenině na druhém břehu řeky, byl zřetelně vidět obrovský jeskynní lev s mohutnou narudlou hřívou. Kroužil kolem dívky, která byla strnulá a neodvažovala se ani pohnout.

Ajla si lva dobře prohlédla, aby si byla naprosto jistá, a honem se vrátila do tábora Orobince. Vlk na ni vyskakoval.

„Rydagu!“ volala. „Pojď sem a vezmi si Vlka! Já musím dolů pro tu dívku.“

Když Rydag vyšel ze stanu, poručila přísně Vlkovi: „Zůstaň!“ Pak přikázala chlapci, aby ho od sebe nepouštěl. Teprve potom pískla na Víhu.

Skočila klisně na záda a hnala se po stezce dolů. Muži s oštěpy už překročili řeku, když je dohonila. Jakmile měla Víha pevnou půdu pod nohama, Ajla ji pobídla, aby cválala ke lvovi a dívce. Lidé tlačící se nahoře na svahu na ni nechápavě zírali.

„Co to dělá?“ prohlásil někdo rozezleně. „Nemá u sebe ani oštěp. Té dívce se zatím nic nestalo, ale jestli takhle zaútočí na lva, mohlo by ho to vydráždit. Jestli se jí něco stane, bude to její vina!“

Jondalar zaslechl poznámku stejně jako někteří další členové tábora Lva, kteří se na něho tázavě obrátili. On však sledoval jenom Ajlu, spolkl veškerý strach, který se ho zmocňoval. Nebyl si jistý, ale Ajla přece musela mít jistotu, jinak by se k němu nikdy nerozjela.

„Vího, to je Drobek! To je skutečně Drobek!“ zvolala Ajla, zastavila koně a seskočila.

Běžela ke lvu a neuvažovala ani okamžik, že ji snad nepozná. Tohle byl její Drobek. Ona byla jeho matka. Od maličká ho vychovala, starala se o něho a lovila s ním.

A právě tahle nebojácnost probudila ve lvovi vzpomínku. Přiblížil se k ní, a než se Ajla nadála, vrazil do ní, aby ji povalil, a ona ho objala kolem mohutné hřívky, zatímco on kolem ní položil přední pracky – nejbližší podoba objetí, jakého byl schopen.

„Ach, Drobku, ty ses vrátil! Jak jsi mě jenom našel?“ volala Ajla a utírala si o jeho hřívku slzy radosti.

Nakonec se posadila a cítila, jak jí hrubým jazykem olizuje tvář. „Nech toho!“ bránila se se smíchem. „Jinak mi úplně sedřeš kůži.“ Drbala ho na místech, kde to měl nejraději, a on dával hlubokým vrčením najevo, jak se mu to líbí. Teprve pak si Ajla všimla dívky, vysoké a světlolasé, která tam stála s vytřeštěnými očima a zírala na ně.

„On mě hledal,“ řekla jí Ajla. „Myslím, že si tě spletl se mnou. Můžeš teď jít – ale pomalu, neutíkej!“

Ajla drbala Drobka na břicho a za ušima, dokud dívka nedoběhla do rozevřené náruče muže, který ji k sobě přitiskl a odváděl pryč. Ostatní muži, stále ještě s oštěpy připravenými k hodům, rovněž ustupovali. Mezi nimi poznala Ajla Jondalara s jeho vrhačem a vedle něho menšího muže s

temnou kůží. Talut stál na druhé straně Ranka a vedle něho Tulije.

„Musíš teď jít, Drobku. Nechtěla bych, aby ti někdo něco udělal. I když jsi největší jeskynní lev na světě, proti oštěpu nic nesvedeš,“ řekla a mluvila s ním onou zvláštní řečí, která se skládala ze znamení a slov klanu a zvířecích zvuků.

Drobek znal důvěrně tyto zvuky, stejně jako jisté signály. Překulil se na bok a zvedl se. Ajla ho znovu vzala kolem krku a přitiskla se k němu – a pak neodolala. Zvedla nohu, vyhoupla se mu na záda a držela se jeho mohutné hřívy. Nebylo to poprvé.

Cítila, jak se mohutné svaly pod ní stáhly, a pak Drobek vyrazil a v okamžiku letěl jako vítr. I když už na něm jezdívала dřívě, nikdy nevyvinula žádné signály, aby ho řídila. Běžel, kam chtěl, ale dovolil jí, aby jela na něm. Vždycky to byla vzrušující divoká jízda, a právě z toho důvodu ji milovala. Držela se jeho hřívy a vítr jí vál do tváře a ona cítila jeho silný, štiplavý pach.

Pak Ajla cítila, že Drobek zpomaluje. Lev není běžec na dlouhé tratě, na rozdíl od Vlka neměl vytrvalost. Rozhlédla se, kde uvidí Víhu. Trpělivě se pásla a čekala. Zaržála, když se přiblížili, a pohodila hlavou. Silný lví pach byl výrazný a zneklidňující, ale klisna pomáhala Drobka od malička vychovávat a svým způsobem mu byla druhou matkou. I když byl v kohoutku téměř tak vysoký jako ona a byl mnohem delší a těžší, z tohoto lva strach neměla, navíc když s ním byla Ajla.

Když se Drobek zastavil, sklouzla mu Ajla ze zad. Objala ho a ještě jednou ho podrbala, avšak pak mu přikázala signálem, který naznačoval vržení kamene, aby zase zmizel. Slzy jí tekly po tvářích, když ho viděla odcházet – s ocasem mávajícím ze strany na stranu. Když pak slyšela jeho nezaměnitelné zavrčení, které by poznala kdekoliv na světě, hlasitě se rozplakala. Slzy jí tekly proudem a obraz velké

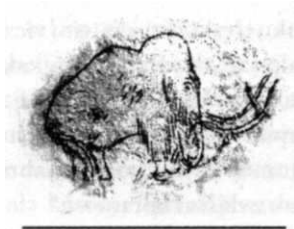
plavé kočky s načervenalou hřívou, která mizivě vysoké trávě, se jí rozplýval před očima. Tušila, že už na něm nikdy nepojede, že svého divokého, neuvěřitelného lvího syna víckrát neuvidí.

Jeho mručení neustávalo, dokud mohutný jeskynní lev – skutečně obrovský ve srovnání s pozdějšími příbuznými – nevyrazil ohlušující řev, který byl slyšet na míle daleko. Tímto svým řevem na rozloučenou rozezvučel celou zemi.

Ajla dala znamení Víze a vracela se s ní pěšky. I když tak ráda jezdila na své klisně, chtěla si v sobě co nejdéle uchovat pocit této poslední divoké jízdy.

Jondalar se konečně odtrhl od tohoto úchvatného pohledu a všiml si, jak všichni ostatní na to zírají s nechápavým výrazem ve tvářích. Doslova viděl, co si myslí. Koně, to by ještě šlo, dokonce vlk – ale jeskynní lev? Ve tváři se mu objevil široký, samolibý, hrdý úšklebek. Ať jen teď ještě někdo pochybuje o tom, co jim vyprávěl!

Muži se pustili za Ajlou nahoru po stezce a připadali si podivně se svými oštěpy, pro které neměli použití. Lidé, kteří všechno pozorovali a sledovali, ustupovali, když se Ajla přiblížila. Uvolňovali cestu pro ženu a koně a dívali se za ní nevěřícně, naplnění uctivou bází a stále ještě naprosto vyvedeni z míry. Dokonce lidé z tábora Lva, kteří znali Jondalarovo vyprávění a věděli o Ajlině životě v údolí koní, nemohli uvěřit tomu, co viděli.

Ajla prohlížela své oblečení, aby se rozhodla, co si vezme na lov. Jak jí řekli, noci by už mohly být chladné. Dojdou až do oblasti, kde byla vidět obrovská ledová stěna, která tvořila vnější okraj ledovce. Vymek jí přinesl několik pečlivě vyrobených oštěpů a vysvětlil jí výhody hrotů, které vyrobil zvláště pro lov mamutů. Právě ho chtěla požádat, aby přizpůsobil některé hroty tak, aby mohla používat svůj vrhač oštěpů, když přišel mamot.

„Mamoti s tebou chtějí mluvit, Ajlo. Chtějí, abys jim pomohla přivolat mamuty,“ řekl. „Věří, že když promluvíš s duchem mamuta, mohl by jim být nakloněn a hodně nám jich poslat.“

„Ale já jsem ti už přece řekla, že nemám žádné zvláštní síly,“ řekla Ajla téměř úpěnlivě. „Já nevím, jak se mluví s duchy.“

„Vysvětloval jsem jim, Ajlo, že máš možná dar přivolávače, ale že jsi naprosto neškolená. Oni přesto trvali na tom, abych tě o to požádal. Když tě viděli jet na lvu a zažili, jak jsi mu poručila, aby zmizel, jsou přesvědčeni, že máš silný vliv na ducha mamuta, ať už v tom jsi cvičená nebo ne.“

„Ale to byl přece můj Drobek, mamote. Lev, kterého jsem vychovala. To bych nemohla udělat s každým lvem.“

„Proč o tom lvu mluvíš, jako bys byla jeho matka?“ ozval se hlas od vchodu. Stála tam vysoká postava. „Jsi jeho matka?“ ptala se Lomi a na mamotovo zvoucí gesto vešla do stanu.

„V jistém smyslu ano. Já ho vychovala. Byl zraněný, přehnalo se přes něho splašené sobí stádo a musel dostat kopnutí do hlavy. Říkám mu Drobek, protože byl tak maličký, když jsem ho našla. Pak už jsem mu jiné jméno nedala. Byl pro mě pořád Drobek, i když pořádně vyrostl,“ vysvětlovala Ajla. „Já skutečně neumím přivolávat zvěř, Lomi.“

„Ale čím to, že se tenhle lev objevil v nejpříznivější době, když jsi ho nepřivolala?“ ptala se Lomi.

„To byla čistě náhoda a není v tomto nic tajemného. Zřejmě ucítil můj pach nebo pach Víhy a pak mě hledal. Dřív nás občas přišel navštívit, dokonce i potom, když našel lvici a založil vlastní tlupu. Zeptej se Jondalara.“

„Ale když nebyl pod tvým vlivem – jak to, že neudělal nic té dívce? Ta k němu neměla mateřský vztah. Říká, že ji srazil na zem a ona si už myslela, že ji sežere, ale on jí jenom olízl tvář.“

„Myslím, že to udělal, protože mi je trochu podobná. Je velká a má světlé vlasy. Vyrůstal s člověkem, ne s druhými lvy, a tak ještě považuje lidi za svou rodinu. A když mě někdy delší dobu neviděl, povalil mě na zem, když jsem mu to nezakázala. On si tak jenom hraje. Chtěl, aby ho objala a drbala,“ vysvětlovala Ajla. Všimla si, že se během rozhovoru stan zaplnil dalšími mamoty.

S vědoucím úsměvem ve tváři jim šel Vymek z cesty. Protože Ajla nechtěla jít za nimi, přišli oni za ní, pomyslel si. Ale s nelibostí sledoval, jak se k ní přiblížil Vinkavek. Syna jeho ohniště by těžce zasáhlo, kdyby místo něho Ajla zvolila

Vinkaveka. Ještě nikdy neviděl Ranka tak rozrušeného jako v okamžiku, kdy se dozvěděl o Vinkavekově nabídce. A Vymek si musel přiznat, že i jeho to docela pěkně vyvedlo z míry.

Vinkavek nespouštěl Ajlu z očí, když zodpovídala otázky. Na něho hned tak něco dojem neučinilo. Koneckonců byl náčelník a mamot a vyznal se v působení běžných jevů neméně jako v přestrojeních, v nichž vystupovaly nadpřirozené síly. Ale stejně jako ostatní mamoty přitahovalo i jeho ohniště Mamuta, protože si přál proniknout do podstaty věcí. Nevysvětlitelné tajemství nebo ukázka přesvědčivé moci ho vzrušovaly.

Od prvního okamžiku jejich setkání cítil v Ajle něco tajemného. Byla v ní tichá síla. Tušil, že má velkou moc. Jestli ji využije k blahodárnému nebo zlému účelu, to se prostě ukáže. Zlo a dobro tvořily jenom dvě tváře téže věci, jako léto a zima nebo den a noc. Nikdo by si nechtěl Ajlu znepřátelit. Když ovládala jeskynního lva – kdo ví, čeho by pak ještě byla schopná?

Vinkavek vyrostl společně se starým mamotem a ostatními mamoty ve stejném prostředí, ve stejné kultuře, a jejich názory a přesvědčení, které si osvojili, aby pochopili své bytí, jim přešly do masa a krve, byly součástí jejich duševní a morální existence.

Podle jejich představ byl život dokonale předurčen. Nemohli jeho průběh nijak ovlivnit. Nemoci se objevovaly bez zjevné příčiny. Dokonce když byly léčeny, mohli někteří na ně zemřít, zatímco druzí přežili. Nehody přicházely stejně nevyzpytatelně. Když k tomu došlo a člověk byl sám, znamenalo to často smrt. Nevídné podnebí stejně jako rychle se měnící počasí, jaké bylo v blízkosti obrovského ledovce, mohly vyvolat období sucha nebo záplavy, které ovlivňovaly jejich životní prostředí, na němž byli závislí. Příliš chladné nebo vlhké léto mohlo způsobit neúrodu rostlin, mohlo

drasticky zmenšit počet zvěře nebo ji přimět, aby změnila tah. To pak mohlo pro lovce mamutů znamenat zlé časy.

Řád, který nalézali v rozměrech metafyzického světa a vesmíru, odpovídal jejich fyzickému prostředí a byl do té míry užitečný, že jim dával odpovědi na neřešitelné otázky – otázky, které by bez přijatelných a jejich představám odpovídajících vysvětlení vyvolávaly velký strach. Ale každý řád omezuje. Zvěř táhla, kam se jí zachtělo, rostlinám se dařilo na nečekaných místech, a lidé se s tímto průběhem vnitřně smířili. Věděli, kde rostly určité rostliny a chápali chování zvěře. Nikdy by je však nenapadlo, aby chtěli změnit základní situaci. Ale zvířata, rostliny a lidé se narodili s vrozenou schopností se měnit a přizpůsobovat a bez této schopnosti by neměli možnost přežít.

Mamoti rozhodně nemohli pokládat za přirozené, že Ajla měla takovou moc nad zvířaty. Ještě žádný člověk se nepokusil zkrotit zvíře. Mamoti předvídali, že to budou muset vysvětlit, aby uchlácholili strach, vyvolaný tak děsivou novinou. Při hledání uspokojivých odpovědí prošli v duchu teoretickou oblast svého metafyzického světa. Nešlo přece jenom o prostou skutečnost, že Ajla zkrotila zvířata. Prokázala mnohem spíš nadpřirozené síly, jaké lidé ani ve svých nejsmělejších snech nepovažovali za možné. To se dalo vysvětlit jenom tím, že měla přístup k původní duchovní podobě, a tím k Matce samotné.

Vinkavek byl už zatím stejně jako všichni ostatní mamoti přesvědčený, že Ajla je nejen mamot – ta, jež slouží Matce –, ale že musí být ještě něco víc. Ztělesňovala nadpřirozenou skutečnost. Možná byla dokonce ztělesněním Matky samotné. To bylo tím věrohodnější, že se tím nechlubila. Ale ať její síla pocházela odkudkoliv, Vinkavek byl pevně přesvědčený, že jí je předurčen významný osud. Pro její bytí musel být nějaký zvláštní důvod a on vroucně toužil po tom, aby byl jeho součástí. Ona byla vyvolená Velké Matky Země.

„Všechna tvá vysvětlení mají něco do sebe,“ řekla Lomi lichotivě, když si vyslechla Ajliny námitky, „ale nebyla bys přesto ochotná zúčastnit se obřadu přivolávání, i když si sama myslíš, že pro to nemáš zvláštní nadání? Mnozí z nás věří, že přineseš štěstí a že lov mamutů proběhne úspěšně, když se zúčastníš přivolávání. Tobě to přece neuškodí a Mamutony by to velmi potěšilo.“

Ajla nemohla prosbu odmítnout, ale uvádělo ji do rozpaků, když ji tak přehnaně chválili. Necítila se dobře, když pak musela projít celým velkým táborem, vystavena pohledům všech, a přála si, aby konečně vyrazili na lov mamutů. Věřila, že se jí bude mnohem volněji dýchat, když se jí podaří na nějakou dobu se odtud dostat.

Ajla se probudila a dívala se do otevřeného trojúhelníkového otvoru cestovního stanu. Na západním nebi bylo jasno. Tiše vstala, snažila se nevzbudit Ranka ani nikoho jiného a vyklouzla ven ze stanu. Ve vzduchu byl vlhký chladný opar, ale dosud se ještě neukázal hmyz, a za to byla vděčná. Včera večer se před ním téměř nedalo uniknout.

Sešla dolů na okraj černé stojaté bahnité vody, líhniště hejn bodavého hmyzu, komárů, muchnic a hlavně moskytů, která se vznesla a vrhala se na lidi jako vzrušeně bzučící kouřový mrak. Hmyz pronikal pod oblečení, zanechával rudé, svědivé otoky a puchýře, usazoval se lovcům i koním kolem očí a koutků úst.

Na padesát mužů a žen, kteří byli vybráni, aby uspořádali první výpravu na mamuty tohoto roku, dorazilo ke stejné nepříjemným jako nevyhnutelným močálům. Hluboce promrzlá půda pod povrchovou vrstvou, která nyní změkla jarním a letním táním, nedovolila odtékat tajícím vodám, a tak bránila vysušení. Když bylo tající vody víc, než mohlo zmizet přirozeným odpařováním, vznikly stojaté vody. Spousty vod, které se nashromáždily v teplejší roční době,

tvořily mělká jezera, jejichž tiché hladiny zrcadlily letící mraky na nebi.

Odpoledne už natolik pokročilo, že se nevyplatilo překročit močál nebo ho obejít. Rychle se utábořili a rozdělali oheň, aby si udrželi létající mučitele co nejdál od těla. Ti, kteří ještě neznali Ajlin pyrit, nestačili první večer zírat a propukali v nadšené výkřiky. Zatím byli samozřejmě přesvědčeni, že to ona zapaluje oheň.

Stany, které používali, byly jednoduché příbytky, jejichž krytina byla sešita z několika kůží. Tvar stanů pak závisel na tom, co měli po ruce nebo co si vzali s sebou. Mamutí lebka s obrovskými kly mohla podpírat krytinu. Ale dal se pro to použít i ohebný kmen trpasličí vrby. Někdy posloužily za stanové tyče i oštěpy. Příležitostně položili kůže prostě jako rohož na zem. Tentokrát několik lovců z tábora Lva a pár dalších přehodilo kůže přes nakloněnou krokev, kterou jedním koncem zabodli do země a druhým vklínili do rozsochy stromu.

Když byly stany postaveny, prohlédla si Ajla nejdřív bujné rostliny na kraji močálu a potěšilo ji, když mezi nimi objevila temně zelené dlanité listy vlašovičnicku. Prohrabala se až ke kořenům, trochu jich nasbírala a uvařila je, aby připravila výtažek odpuzující hmyz a lék pro bolavé oči a krk koní. Když si sama namazala kůži popíchanou hmyzem, požádali ji o pomoc i ostatní. Nakonec léčila celou loveckou výpravu. Smíchala rozdrcený vlašovičnick s tukem, aby připravila mast na další den. Pak našla místo s jitrocelem blešníkem, vytrhla několik rostlin a hodila je do ohně, aby jeho silný kouř odpudil z malého tábořiště komáry.

Za ranního chladu dali konečně létající trýznitelé trochu pokoj. Ajla se otrásla a třela si paže, ale přesto se nemínila vrátit do teplejšího stanu. Dívala se na temnou vodní hladinu a téměř si nevšimla, jak od východu postupně stoupá jas a husté křoví dostává zřetelnější obrysy. Najednou ucítila na

ramenou teplou kožešinu a někdo ji objal kolem boků. Vděčně se otočila.

„Vždyť se celá třeseš, Ajlo. Jsi už dlouho venku,“ řekl Ranek.

„Nemohla jsem spát,“ odpověděla.

„Děje se něco?“

„Já nevím. Mám jenom takový nepříjemný pocit. Neumím si to vysvětlit.“

„Od toho obřadu přivolávání mi připadáš nějaká divná,“ řekl Ranek.

„O tom jsem ještě vůbec neuvažovala. Ale možná máš pravdu.“

„Přitom ses ho přece vůbec neúčastnila, jenom jsi přihlížela.“

„Nechtěla jsem se zúčastnit, ale nejsem si jistá. Je možné, že se něco stalo,“ řekla Ajla.

Ráno, sotva se lovci najedli, všechno zabalili a pochodovali dál. Nejdřív se pokoušeli močál obejít, ale zdálo se, že není taková cesta, která by neznamenal dlouhou okliku. Talut a řada dalších vůdců se snažili v ranním oparu prohlédnout změť rostlinstva, vzájemně se radili a nakonec se rozhodli pro trasu, která slibovala nejsnadnější cestu.

Vodou prosáklá zem na okraji brzy ustoupila třasovisku. Mnozí z lovců se zuli a bosi se brodili studenou bahnitou vodou. Ajla a Jondalar opatrně vedli bažinou neklidné koně.

Chladnomilné popínavé rostliny a dlouhé vousy šedozelených lišejníků visely ze zakrnělých bříz, vrb a olší, které rostly tak těsně u sebe, že tvořily malou arktickou džungli. Bez pevné země, ve které by zapuštěné kořeny zakotvily, stromy rostly v nejnemožnějších úhlech a často ležly těsně nad zemí. Lovci obtížně přelézali spadlé kmeny, propletená křoviska a zčásti zatopené kořeny. Chomáče ostřice a rákosové trsy působily klamné pevnějším dojmem,

než skutečně byly, a mechy a kapradiny kryly páchnoucí kaluže stojaté vody.

Postupovali kupředu jen pomalu a s velkou námahou. Když už dopoledne pokročilo, rozhodli se k odpočinku, protože se všichni potili, dokonce i ve stínu. Když zase vyrazili, praštil se Talut o zvlášť tuhou větev olše a zlostně vybuchl, což se u něho stávalo jen zřídkakdy. Vztekle zasekl těžkou sekeru do kmene stromu. Oranžová tekutina, která se objevila v ráně stromu, který mu stál v cestě, připomínala krev.

Nic nevíkali tak jako pevnou půdu pod nohama. Na okraji močálu, kde nebyly stromy, rostly vysoké kapradiny a i vyšší traviny, často vyšší než lidé. Lovci se vydali k východu, aby se vyhnuli vlhkým oblastem, vylezli pak na pahorek, který vystupoval z bažinaté pláně, a spatřili soutok široké řeky s menším přítokem. Talut, Vinkavek a náčelníci dalších táborů se zastavili, aby si porovnali mapy na destičkách z mamutoviny a kreslili do země noži další znamení.

Když se blížili k řece, procházeli menším březovým hájkem. Ve srovnání s urostlými, silnými břízami teplejších oblastí byly tyto stromy zakrnělé, ale přesto nepostrádaly jistou krásu. I když se zdálo, jako by byly úmyslně přisekané do nekonečné řady podivuhodných tvarů, měl každý jednotlivý kmen podivuhodný a něžný půvab.

Přesto vzhled tenkých křehkých svěšených větví klamal. Když se Ajla pokusila jednu ulomit, byla tak houževnatá a ohebná jako šlacha. Protože tu vítr vál nepřetržitě, bičovaly větve hustou vegetaci kolem sebe a potlačovaly ji.

„Těm se říká staré matky.“

Ajla sebou trhla a poznala Vinkaveka.

„Případné jméno, řekl bych. Připomínají člověku, aby nikdy nepodceňoval sílu starých žen. Tohle je svatý háj a oni bdí nad somuty,“ řekl a ukázal na zem.

Chvějící se malé březové lístky nebránily zcela přístupu slunci a malé světelné kroužky tančily na lesní půdě, pokryté dějícím listím. Teď objevila Ajla, že pod určitými stromy vyrůstají z mechu velké červené, bíle tečkované houby.

„Těmhle houbám říkáte somuty? Jsou jedovaté. Dokážou zabít,“ řekla Ajla.

„Ano, ovšem, pokud se nezná tajemství přípravy. To je chrání před tím, aby je někdo užíval nesprávným způsobem. Jenom ti, kteří jsou vyvoleni, smějí prozkoumat jejich svět.“

„Mají léčebné síly? Já žádnou neznám,“ řekla.

„To nevím. Já nejsem léčitel. To se musíš spíš zeptat Lomi,“ řekl Vinkavek. A pak, než se nadála, uchopil ji za obě ruce a pohlédl na ni, nebo jak jí spíš připadalo, do ní. „Proč ses při obřadu přivolávání proti mně vzpírala, Ajlo? Já ti připravil cestu do světa duchů, ale ty ses mi vzepřela.“

Ajla v sobě cítila podivný vnitřní svár. Vinkavekův hlas zněl srdečně a měl v sobě něco podmanivého. Mnohé v ní toužilo po tom, aby se ztratila v černé hloubce jeho očí, jen tak se nechala hnát v chladné temné vodě a souhlasila se vším, co požaduje. Současně v ní ale byla neodolatelná potřeba vytrhnout se mu, nenechat se vtáhnout a uchovat si vlastní totožnost. Vší mocí od něho odtrhla oči a zachytila pohled Ranka, který ji pozoroval a rychle se odvrátil.

„Možná jsi připravil cestu, ale já nebyla připravená,“ řekla a vyhnula se Vinkavekově pohledu. Teprve když se zasmál, vzhlédla. Jeho oči byly šedé, ne černé.

„Ty jsi dobrá! Jsi silná, Ajlo. Ještě jsem nepotkal takovou, jako jsi ty. Jsi přesně ta pravá pro ohniště Mamuta a pro tábor Mamuta. Řekni mi, že se mnou budeš sdílet ohniště,“ naléhal na ni a vložil do toho veškerou výmluvnost a všechnen cit, kterého byl schopen.

„Jsem zasnoubená s Rankem,“ řekla.

„To nevadí, Ajlo. Vezmi ho s sebou, jestli chceš. Neměl bych nic proti tomu, abych sdílel ohniště Mamuta s tak

nadaným řezbářem. Vezmi si nás oba! Nebo já si vezmu vás oba!“ Opět se zasmál. „Nebylo by to poprvé. I muž má určitou přitažlivost.“

„Já... já nevím,“ řekla, a když zaslechla tlumený dusot kopyt, vzhledla.

„Ajlo, jedu s Vítězem k řece a okartáčuju mu nohy. Je celý od bláta. Nemám vzít taky Víhu?“ zeptal se Jondalar.

„Udělám to sama,“ řekla Ajla, vděčná za to, že má důvod, aby odešla. Vinkavek byl fascinující, ale trochu ji i děsil.

„Klisna stojí naproti, u Ranka,“ řekl Jondalar a obrátil se k řece.

Vinkavekovy oči sledovaly vysokého světlavlasého muže. Rád bych věděl, jakou roli při tom všem hraje on, pomyslel si náčelník tábora Mamutů. Přišli spolu a on rozumí zvířatům možná stejně dobře jako ona, ale zřejmě nejsou milenci. Ale ne proto, že by si on nevěděl rady se ženami. Podle toho, co vyprávěla Avarije, mají ho ženy rády. Ale Ajly se ani nedotkne. Říká se, že dokonce odmítl obřad První slasti s Lacií, protože prý jeho city jsou příliš bratrské. Je to snad to, co cítí i k Ajle? Bratrské city? Je to důvod, proč nás přerušil a jí připomněl řezbáře?

Vinkavek se zamračil, opatrně pak sebral jednu z velkých hub a pověsil ji na šňůru kloboukem dolů do větví „starých matek“, aby uschla. Měl v úmyslu vzít si ji s sebou při zpáteční cestě.

Když překročili přítok, dorazili do sušší oblasti s občasnými holými mokřinami. Křik, kvákání a ryk vodního ptactva je varoval před větším jezerem z tající vody. Nedaleko odtud se znovu utábořili a pár lidí zašlo dál do vody, aby ulovili něco k jídlu. Pokud se taková dočasná jezera nespojila s nějakou řekou, neměli naději ulovit ryby, avšak mezi kořeny ve vysokém rákosí, orobinci a sítinách plavali pulci jedlých žab s ohnivě rudými břichy.

Z nějakého tajemného popudu přilétalo na sever každoročně neuvěřitelné množství ptáků, hlavně vodních, kteří se připojovali k sněžným kurům, zlatým orlům a sněžným sovám. Tání ledu a sněhu, které na jaře obnovilo růst rostlinstva a dalo vzniknout rozsáhlým bažinám, zvalo k pobytu nesčetné tažné ptáky, kteří tu stavěli hnízda a vyseděli mladé. Mnozí ptáci se živili mladými obojživelníky, jiní mloky už vzrostlými nebo hady, semeny a cibulkami rostlin, nezbytným hmyzem a i malými savci.

„Tady by se líbilo Vlkovi!“ řekla Ajla Breciji, když se s prakem v ruce dívala za kroužícími ptáky v naději, že přiletí blíž ke břehu, aby se nemusely pro ně daleko brodit. „Nosí mi ulovenou zvěř, to je velká výhoda.“

Brecije slíbila Ajle, že jí ukáže vrhací hůl, a chtěla vidět Ajlu, jak loví prakem, protože o tom slyšela samou chválu. Nejdřív jí předvedla svou zbraň. Byl to podlouhlý a přitom ploše opracovaný kus holenní kosti, jejíž kloub byl odstraněn. Okraje byly naostřeny. Když Brecije hůl vymrštila, hůl opsala kruh a zase se k ní vrátila. Když ji pak hodila do ptačího hejna, srazila hned několik ptáků najednou. Ajla usoudila, že se vrhací hůl hodí pro lov ptactva mnohem víc než její prak. Prak měl ale tu výhodu, že jím mohla lovit i zvěř na zemi.

„Vzala jsi s sebou koně, ale proč jsi nechala doma Vlka?“ zeptala se Brecije.

„Vlk je ještě mladý. Nebyla jsem si jistá, jak by se choval při lovu mamutů, a nechtěla jsem se vystavit nebezpečí, že by právě při tomhle lovu něco pokazil. Koně nám však můžou pomoci dopravit maso zpátky. Kromě toho si myslím, že by se Rydag cítil bez Vlka osamělý,“ řekla Ajla. „Mně teď chybějí oba.“

Brecije se chtěla zeptat, jestli má skutečně syna, jako je Rydag, ale pak si to rozmyslela. Téma bylo prostě příliš citlivé.

Dalších pár dnů postupovali na sever a krajina se viditelně měnila. Močály přestaly, a když za sebou nechali hlučné ptáky, svištěl vítr na otevřených holých pláních a nad vším leželo tajemné bolestivé mlčení a neutěšené ticho. Nebe se pokrylo kalnou šedí, beztvarou mračnou pokrývkou, která zatemňovala slunce a skrývala za noci hvězdy, ale přšelo málokdy. Naopak vzduch byl sušší a chladnější, ostrý vítr jako by odtrhával a požíral i vlhký dech od úst. Občas se mraky k večeru protrhaly a jednotvárnost nebe vystřídal tak plápolavý západ slunce, že všechny uchvátil svou krásou.

Byla to země dalekých obzorů. Jeden nízký pahorek následoval za druhým. Žádné rozeklané skály nečlenily obzor a nedávaly pocit perspektivy. Nekonečné šedé, hnědé a matné zlaté tóny nebyly vystřídány zelenými pasážemi rákosí. Pláně jako by se nekonečně táhly všemi směry, s výjimkou severu. Tam všechno pozřely chuchvalce mlhy, které skrývaly svět za nimi a nedávaly oku možnost ani přibližně odhadnout vzdálenosti.

Nebyly to ani travnaté stepi, ani zamrzlá tundra, ale obojí současně. Trsy trávy, odolávající jak mrazu, tak suchu, byliny s hustým kořenovým systémem. Dřevité malé pelyňkové keře se střídaly s arktickými pastvinami, trpasličími rododendrony a růžovými šíchami, které prorážely fialovými květy horského vřesu. Borůvky, které nedorůstaly výš než na půldruhé dlaně nad zemí, slibovaly velkou úrodu, a skrčené břízy se plazily nad zemí jako popínavé rostliny.

Avšak i trpasličí tvary stromů tu byly vzácností. V pravé tundře severu nestačí letní teplo na to, aby umožnilo semenům stromů vyklíčit a růst. Na stepích vysušují vyjící větry každou trochu vlhka a znemožňují růst stejně jako chlad. Kde vládne obojí, je země zmrzlá a suchá.

Snad ještě bezútěšnější pustina uvítala loveckou družinu, když pronikli do husté bílé mlhy před sebou. Neviděli nic než

holé kamení a suť porostlou lišejníky, šupinovými krunýři žluté, šedé, hnědé a dokonce jasné rudé barvy, které se spíš podobaly kamenům než rostlinám. Udrželo se tu několik málo kvetoucích bylin a nízkých keřů a tuhé traviny a ostřice pokrývaly stále ještě spoustu plochy. Dokonce v této divoké pustině s chladnými suchými větry, o níž by se dalo soudit, že se v ní nedaří žádnému životu, život pokračoval.

Objevovala se znamení, která svědčila o skrytých tajemstvích v mlžných chuchvalcích. Do oblých skal vyryté zářezy, rozsáhlé náplavy z písku, kamení a suti. Velké balvany, které sem podle všeho nepatřily a které vypadaly, jako by je sem upustila neviditelná obrovská ruka. Voda tekla v úzkých mělkých proudech a mléčných potůčcích po kamenitém dně.

Když lovce zahalila mlha, cítili konečně ve vzduchu chladnou vlhkost. Špinavý sníh se držel ve stinných koutech a v prohlubni vedle skály ležel starý firn kolem malé tůně, v níž byly vidět hluboko dole zářivě modré ledové vrstvy.

Odpoledne se vítr změnil, a když bylo načase postavit tábor, začaly vířit ve vzduchu sněhové vločky. Talut se radil s ostatními. Vinkavek několikrát vzýval ducha mamuta, avšak marně. Očekávali, že narazí na tato velká zvířata mnohem dříve.

Když Ajla ležela v noci na lůžku, vnímala tajemné zvuky, které se zdály vycházet z nitra země: ozýval se skřípot a dunění, klokotalo to a bublalo. Nebyla schopná určit, oč jde a odkud zvuky přicházejí, a to ji zneklidňovalo. Pokoušela se spát, ale sotva usnula, už se zase probouzela. Teprve k ránu ji únava zmohla a usnula hlubším spánkem.

Když se probudila, věděla, že je dost pozdě. Zdálo se jí nezvykle jasno a všichni ostatní už opustili stan. Popadla svůj přehoz, ale dostala se jenom ke vchodu do stanu. Zůstala stát jako přimražená a civěla s otevřenou pusou na obraz, který se naskýtal jejím očím.

Vítr, který se obrátil, odvál letní opar z vypařujícího se ledu. Zaklonila hlavu a zírala nahoru na stěnu ledovce, který čněl tak mohutně nad ní, že horní okraj byl skryt v mracích.

Ledovec byl tak obrovský, že se zdál být blíže, než ve skutečnosti byl, avšak několik obrovských bloků, které se kdysi odlomily z rozpukané příkré stěny, leželo sotva půl kilometru od ní. Kolem nich viděla několik lidí a podle nich si mohla udělat představu, jak obrovská je ve skutečnosti tato před ní ležící ledová bariéra.

Na ledovec byla neuvěřitelně nádherná podívaná. Ve slunečním svitu – Ajla si najednou uvědomila, že slunce vyšlo – zářily miliony a miliony rozdrčených ledových krystalků v jemných odstínech bledých spektrálních barev. Avšak ledová zář v hloubi jevila odstíny téže děsivé modři, kterou zahlédla už včera v tůni. Tato modř, nádhra a velkolepost se nedaly slovy vyjádřit.

Ajla se bleskurychle oblékla. Měla pocit, že jí něco uniklo. Nalila si pohár čaje, který tu našla. Už se na něm vytvořila slabounká vrstva ledu. Teprve když se napila, zjistila, že to nebyl čaj, ale masový vývar. Nejdříve zaváhala, ale pak usoudila, že i vývar jí udělá dobře, a vypila ho. Pak si nabrala do ruky plnou naběračku šlemovitě rozvařeného zrní, zabalila je do tlustého plátku pečeného masa a pospíchala za ostatními lovci.

„Už jsem si myslel, že se nikdy neprobudíš,“ smál se Talut, když ji viděl přicházet.

„Proč jste mě nevzbudili?“ zeptala se Ajla a vzala si poslední sousto do úst.

„Není rozumné budit někoho, kdo spí tak tvrdě, pokud to není bezpodmínečně nutné,“ odpověděl Talut.

„Duch potřebuje čas pro své noční cesty, aby se mohl vrátit osvěžený,“ dodal Vinkavek a přistoupil k ní, aby ji pozdravil. Tvářil se, jako by ji chtěl uchopit za obě ruce,

avšak ona mu uhnula, jenom rychle otřela svou tvář o jeho a odešla zkusit led.

Mohutné bloky se zřejmě kdysi zřítily a zabořily se hluboko do země. Zemi kolem sebe vytlačily. Tak bylo zřejmé, že tu už leží hodně let. Na jejich povrchu byl nános hrubé drti, kterou sem přivál vítr ze skal na okraji ledovce. Na bocích ledových bloků byla kamenitá země jemně rozrušená a hrubý a jemný písek tvořil tlustou temně šedou vrstvu půdy. Jak se střídala drť s vrstvami čistého ledu, byl ledovec místy pruhovaný. Na samotném povrchu ledu se vytvořily v průběhu let stálého střídání tání a zamrzání nepravidelné dolíky, krátery a trhliny a dokonce tady zapustily kořeny některé odolné rostliny.

„Pojď sem, Ajlo!“ volal Ranek.

Pohlédla vzhůru a viděla ho stát trochu předkloněného nahoře na jednom ledovém bloku. Udiveně si všimla, že Jondalar stojí vedle něho.

„Jde to docela snadno, když sem půjdeš z boku.“

Ajla obešla několik bloků a vylezla po ledových stupních nahoru. Hrubý písek, který byl v ledu, rozrušil obvykle hladký povrch tak, že noha našla dost jistou oporu. Když si dala trochu pozor, mohla poměrně snadno vylézt nahoru.

Když Ajla dolezla na nejvyšší místo, narovнала se – a zavřela oči. Vítr se na ni vrhl, jako by chtěl vyzkoušet, je-li mu schopna vzdorovat. Hlas mohutné ledové stěny nablízku hřměl, praskal a vzdychal. Obrátila se k zářivému světlu nahoře, které viděla dokonce i se zavřenýma očima, a cítila na tváři kosmický boj mezi teplem nebeského kotouče a chladem obrovské ledové stěny.

Pak oči otevřela. Led ovládl její rozhled, všude kolem viděla jen led. Obrovský podivuhodný majestátní led sahal až k nebi a pokrýval zemi, kam jen oko dohlédlo, z jedné strany na druhou. Hory byly proti tomu nevýznamné. Ten pohled naplnil Ajlu radostným vzrušením a úctou. Současně si

připadala bezmocně. Její údiv vyvolal chápavý úsměv na tvářích Ranka a Jondalara.

„Nevidím to poprvé,“ řekl Ranek, „ale mohl bych to vidět tolikrát, kolik je hvězd na nebi, a stejně by mě to neomrzelo.“

Jak Ajla, tak Jondalar souhlasně přikývli.

„Může to ale být i nebezpečné,“ dodal Jondalar.

„Jak se ten led sem dostal?“ zeptala se Ajla.

„Led se pohybuje,“ řekl Ranek. „Mnohdy se natahuje, jindy se scvrkává a zmenšuje. Tenhle, na kterém stojíme, se odlomil, když tu stála stěna. Tehdy byl podstatně větší než dnes. Scvrkl se stejně jako stěna sama.“ Ranek se zadíval na ledovec. „Myslím, že když jsme tu byli naposledy, byla stěna dál. Možná že led začíná zase narůstat.“

Ajla přelétla pohledem po nekonečné zemi. Jak mnohem dál dohlédla z téhle výšky!

„Podívejte!“ zvolala najednou a ukázala na jihovýchod. „Mamuti! Vidím stádo mamutů.“

„Kde?“ zpozorněl Ranek.

Jako oheň se rozšířila vzrušující zpráva mezi lovci. Jakmile Talut zaslechl slovo „mamuti“, hned oběhl ledový blok a už byl zpola nahoře. Několika kroky pak byl na vrcholu, dal si ruku k očím, aby odrazil ostré světlo, a díval se směrem, kterým mu Ajla ukázala.

„Má pravdu! Tamhle jsou! Mamuti!“ volal hřmícím hlasem, neschopen ovládnout své vzrušení nebo sílu svého hlasu.

I někteří další lovci hned lezli nahoru a každý si hledal dobré místo, aby mohl pozorovat velké tvory s mohutnými kly. Ajla trochu ustoupila, aby mohla Brecije na její místo.

Že Ajla objevila mamuty, přineslo všem na jedné straně úlevu, na druhé straně v nich probudilo chvějivé vzrušení. Konečně se tedy ukázali! Ať to bylo cokoli, nač čekal duch mamuta, konečně dovolil svým stvořením tohoto světa, aby se ukázali těm, které Matka vyvolila, aby mamuty lovili.

Žena z Brecijina tábora ujišťovala jednoho z mužů stojících proti ní, že viděla Ajlu na nejvyšším vrcholu ledovce, jak zavřela oči a natáčela hlavu, jako by něco hledala nebo možná jako by i něco přivolávala. Pak oči otevřela a hled'me – byli tady, mamuti. Muž přikývl, jako by tím bylo vysvětleno vše.

Ajla se dívala dolů na obrysy ledového bloku a už se chystala slézt, když se vedle ní objevil Talut a obdařil ji tak širokým úsměvem, jaký ještě nikdy předtím neviděla.

„Ajlo, ty jsi tohoto náčelníka udělala šťastným mužem,“ prohlásil rudovousý obr.

„Já jsem vůbec nic neudělala,“ řekla Ajla. „Jenom jsem je náhodou objevila.“

„To stačí. Ať by je kdokoliv spatřil jako první, udělal by ze mě šťastného muže. Ale jsem rád, že jsi to byla ty,“ řekl Talut.

Ajla se na něho usmála. Měla hromotluckého náčelníka ze srdce ráda. Pro ni byl jako bratr nebo přítel a cítila, že i on to cítí stejně.

„Co jsi hledala tam dole, Ajlo?“ řekl Talut a chystal se jít za ní.

„Nic určitého. Jenom mě napadlo, že se odtud seshora dá lépe rozeznat obrys tohoto bloku. Vidíš, jak se obrací dovnitř a pak zase vybíhá ven, tam, kde jsme vylezli nahoru, a jak se pak zase zaobluje?“

Talut se letmo podíval, pak sebou najednou trhl a podíval se ještě jednou pozorněji. „Ajlo! Ty jsi to zase jednou dokázala.“

„Co jsem dokázala?“

„Udělat z tohoto náčelníka hrozně šťastného muže.“

Jeho úsměv byl nakažlivý, neodolala mu.

„A co ti tentokrát udělalo takovou radost, Talute?“ zeptala se.

„Přivedla jsi mě k tomu, abych poznal obrysy téhle ledové hory. To je jako kaňon bez východu. Ne tak docela, ale to se dá změnit. Teď už vím, jak mamuty ulovíme.“

Neztráceli čas. Mamuti mohli odtáhnout nebo se taky mohlo změnit počasí, lovci se museli okamžitě chopit příležitosti. Vůdci lovu se radili, rychle vyslali několik stopařů, aby zjistili půdní podmínky i velikost stáda. Ostatní zatím navršili stěnu z balvanů a ledových bloků, aby uzavřeli ledovou rokli na druhé straně. Z hromady zřícené ledové masy tak vzniklo uzavřené místo jenom s jedním východem.

Po návratu stopařů se lovci shromáždili, aby domluvili plán, jak obrovská zvířata zaženou dovnitř do pasti.

Talut vyprávěl, jak Ajla a Víha pomohly táboru Lva zahnat do pasti bizony. Mnohé z přítomných to velice zajímalo, ale všichni usoudili, že jedna jediná žena na koni nemůže dokázat, aby přiměla tyhle obry táhnout určitým směrem. Může být ovšem velmi užitečná ve spojení s ostatními. Aby zahnali mamutí stádo do pasti, musí je napadnout ještě něco jiného.

A pak se rozhodli pro oheň. Bouřky pozdního léta zapálily častokrát suché pastviny, takže i mohutní mamuti, kteří se jinak téměř ničeho nebáli, měli z ohně strach. Samozřejmě se mohlo stát, že touto dobou budou mít potíže se zapálením stepi. Bude třeba, aby oheň roznesli loučemi.

„A jaké louče použijeme?“ zeptal se někdo.

„Smícháme dohromady suchou trávu a mamutí trus, to pak ponoříme do tuku,“ řekla Brecije. „Takové louče rychle chytanou a hoří dlouho.“

„Kromě toho se dají rychle zapálit Ajliným pyřitem,“ doplnil její návrh Talut.

Všichni souhlasně přikyvovali.

„Potřebujeme ale rozdělat oheň na více místech,“ řekla Brecije, „a to v dostatečných odstupech.“

„Ajla darovala každému ohništi tábora Lva pyrit. Máme jich několik s sebou. Já a Ranek máme po jednom a Jondalar taky,“ řekl Talut a okamžitě cítil, jak tábor Lva stoupl v mínění ostatních. Jaká škoda, že tu není Tulije, pomyslel si. Ta by takový okamžik vychutnala. Ajliny pyrity byly nezměrným bohatstvím, zvlášť když jich nebylo mnoho.

„Když už jednou mamuty přimějeme k pohybu, jak si můžeme být jisti, že budou prchat sem do pasti?“ chtěla vědět lovkyně z Brecijina tábora. „Tady je otevřená pláň.“

Plán, na kterém se dohodli, byl prostý. Od vchodu do ledového kaňonu vytvořili dvě rozbíhající se řady hromad z ledu a kamení. Talut se svou mohutnou sekerou pustil do bloků ledovce a rozbil je na menší kusy, které byli ostatní schopni odnést. Z padesáti lovců si jenom několik vybralo místo uvnitř samotného kaňonu, a to za ledovými bloky, které je dobře chránily a odkud mohli zaútočit proti zvířatům čelně. Ostatní zaujali postavení za hromadami z ledu a kamení. Zbývající lovci, zvláště nejrychlejší a nejvytrvalejší běžci – Mamutoni i při svých statných postavách byli rychlí běžci na krátké vzdálenosti – se rozdělili na dvě skupiny, aby sevřeli stádo do kleští.

Brecije vysvětlila mladším lovcům, kteří se poprvé zúčastnili lovu mamutů, některé zvláštnosti v chování zvířat a řekla jim, kde jsou tihle srstnatí tvorové nejzranitelnější. Ajla jí pozorně naslouchala a pak se odebrala s ostatními dovnitř do ledové rokle. Náčelnice tábora Losa měla vést zevnitř čelní útok, a chtěla si proto dobře prohlédnout past a najít si dobré místo.

Jakmile se ocitli mezi oběma ledovými stěnami, všimla si Ajla poklesu teploty. Protože hořely ohně, na nichž rozpouštěli tuk pro louče, a protože se zahřála při tahání ledových bloků, nijak chlad necítila. Přesto byli tak blízko velkému ledovci, že se musel i v létě přes den nosit přehoz. Uvnitř prostoru ohraničeného ledovými stěnami byl pořádný

chlad, avšak když se Ajla rozhlédla mezi změtí povalených ledových bloků, připadala si jako v jiném světě: v ledově modrém světě velké, i když mrazivé krásy.

Stejně jako ve skalních rozsedlinách v blízkosti jejího údolí ležely všude na zemi úlomky ledu spadlé ze stěn. Nad nimi strmělo zubaté cimbuří a bílé svítící věže, které v rozích a puklinách modravě zářily. Musela bezděčně pomyslet na Jondalarovy oči. Měkčí zaoblené strany starších desek a bloků, na nichž už hlodal čas a které byly pokryty vrstvou jemné priváté drtě, ji lákaly, aby na ně vylezla a prozkoumala je.

Přesně to pak udělala z čiré zvědavosti, zatímco se ostatní rozhlíželi po vhodných místech, kde by mohli zaujmout postavení. Jejím úkolem nebylo zůstat tady a vyčkat příchodu mamutů.

Měla na Víze stejně jako Jondalar na Vítězovi zahánět mamuty do pastí. V tom budou rychlí koně jistě velkou pomocí, kromě toho chtěli s Jondalarem dát každé skupině naháněčů kus pyritu.

Ajla si všimla, že se u vchodu do kaňonu shromáždilo víc lovců, a pospíchala ven. Víha následovala Jondalara a Vítěze, kteří přicházeli od tábora. Ajla pískla a klisna se k ní rozeběhla.

Obě skupiny naháněčů vyrazily kupředu tak, že velkým obloukem obcházely mamutí stádo, aby je sevřely do kleští a byly co nejméně nápadné. Ranek a Talut už zaujali postavení každý za jednou hromadou kamení a ledu, které byly seřazeny směrem k ledové rokli. Byli připraveni ve vhodném okamžiku zapálit louče.

Ajla zamávala na Taluta a usmála se na Ranka, když procházela kolem nich. Vinkavek byl, jak si všimla, na stejné straně jako Ranek. I na jeho úsměv odpověděla úsměvem.

Ajla šla před Víhou. Své oštěpy a vrhač měla v pouzdrech, připevněných na bocích nosných košů, v nichž

přpravovala louče pro skupinu. Řada lovců byla v její blízkosti, avšak nikdo příliš nemluvil. Všichni se soustředili na mamuty a doufali ve zdárný průběh lovu. Ajla se otočila na Víhu, pak na stádo před nimi. Mohutná zvířata se pásla, jak si teď všimla, stále ještě na stejné pastvině, na níž je před chvílí objevila. Všechno proběhlo tak rychle, že jí už ani nezbyl čas k přemýšlení. Musela během krátké doby zvládnout spoustu činností.

Odjakživa se chtěla zúčastnit lovu mamutů a teď, v očekávání toho, co přijde, se jí rozbušilo srdce. Měl to být koneckonců její první lov mamutů. Přitom to všechno bylo, když se to tak uváží, vlastně neuvěřitelné. Jak se mohli odvážit tvorové, kteří jsou tak malí a slabí, postavit tak obrovským huňatým chobotnatcům? A přesto tu byli, připraveni pustit se do největšího zvířete, jaké na této zemi žije, ozbrojeni jenom několika oštěpy. Ne, tak docela pravda to nebyla. Měli taky ještě svůj rozum, zkušenost a ostatní lovce, na něž se mohli spolehnout. A Jondalarův vrhač oštěpů.

Byla zvědavá, jestli se osvědčí nový vrhač, který Jondalar přizpůsobil pro větší oštěpy.

Teď se dalo mamutí stádo do pohybu. Zneklidnilo je snad, že se kolem nich pohybovali lidé? Její skupina zrychlila krok. Tedy i ostatní měli obavy. Pak byl dán signál k rozdání loučí. Ajla je rychle vytáhla z bočních košů na Víze a podávala je kolem. Nedočkavě vyhlíželi, kdy i druhá skupina bude připravená. Vůdce lovu dal konečně smluvené znamení.

Ajla si sundala palčáky a dřepla si nad malou hromádku troudu a rozmělněného trusu. Ostatní se shromáždili kolem ní a čekali. Udeřila pazourkem do šedožlutého pyritu. Jiskra zhasla. Ještě jednou udeřila. Jiskra přeskočila. Křísla ještě několikrát a pokusila se rozdmýchat plamínek. Pak jí přišel na pomoc nečekaný závan větru, plamen zapálil celý troud a rozdrcený trus. Přidala kousky loje, aby se víc rozhořel, a

posadila se, zatímco první lovci drželi své louče nad ohněm. Když louče vzplály, lovci se vějířovitě rozešli.

K počátku lovu nebyl žádný zvláštní signál. Začalo to zcela pomalu tím, že se lovci blížili rychlými přiskyky k obrovským zvířatům a křičeli a mávali čadícími loučemi. Mamutoni byli zkušené lovci mamutů a byli zvyklí společně lovit. Brzy přizpůsobili svůj postup druhým, obě skupiny naháněčů se spojily a huňatí obři se dali do pohybu směrem k hromadám ledu a kamení.

Obrovská mamutí samice, vedoucí zvíře celého stáda, zřejmě zvěřila nebezpečí a chtěla prchnout stranou. Ajla s křikem a s loučí vyrazila proti ní. Bezděčně si přitom připomněla, jak se kdysi, odkázaná jenom sama na sebe a pomoc kouřících loučí, snažila zahnat celé stádo koní určitým směrem. Všichni jí unikli, až na jednoho – ne, až na dva, pomyslela si. Klisna spadla do jámy, ne však malé plavé hříbě. Ohlédla se zpátky na Víhu. Ostré zatroubení vedoucí mamutí samice ji zastihlo úplně nepřipravenou. Obrátila se a viděla, jak se stará mamutice ještě jednou ohlédla na slabé nevýznamné tvory, kteří přinášeli pach nebezpečí, a pak si to těžkopádným klusem namířila přímo na Ajlu. Avšak tentokrát nebyla mladá žena sama. Když vzhlédla, viděla po svém boku Jondalara, pak ještě pár dalších, rozhodně jich bylo víc, než bylo mohutnému chobotnatci milé. Samice zvedla chobot, varovně zatroubila, vzepjala se na zadní, ještě jednou zatroubila a pak se obrátila.

Na pahorcích ležela suchá tráva, která z letního tání ledovce nedostala žádnou vláhu. Teď byla sice mlha, avšak už mnoho dní vůbec nepršelo. Ohně, které zapálili, aby udrželi louče hořící, zůstaly bez dozoru a šířily se v trávě, podporovány silným větrem.

Ohně si všimli mamuti nejdříve, nejenom pachem hořící trávy, ale i spálené země a ožehnutého křoví. Takhle páchly důvěrně známé a obávané stepní ohně. Vedoucí samice ještě

jednou zatroubila a teď se k jejímu troubení přidal ještě ryk ostatních roztroušených obrovských zvířat, starých i mladých, a všichni prchali vstříc mnohem většímu nebezpečí, které zatím netušili.

Ajla slyšela rychlé oddychování, když předjela na Víze mladou ženu z Brecijina tábora, která celou dobu utíkala a držela se v patách mohutným zvířatům. Jakmile už jednou byli v tom směru, který je neomylně zavede do chladné rokle, bude se těmto mohutným zvířatům těžko uhýbat do stran, a obě ženy se na sebe usmály, když stádo konečně zahrulo do propusti mezi hromadami ledu a kamení. Ajla jela napřed, byl to teď především její úkol, aby jim nedopřála klidu a poháněla je dál.

Dobře si všimla, jak se postupně z obou stran za hromadami rozhořívaly louče, těsně před blížícím se stádem. Lovci nechtěli zapálit louče příliš brzy, aby neriskovali, že teď stádo uhne stranou, když je tak blízko cíle.

Než se Ajla nadála, byla u vchodu do ledové rokle. Seskočila z Víhy, vzala si oštěpy a vrhač a nechala Víhu odběhnout stranou. Cítila, jak se země chvěje, když poslední mamut vběhl do rokle. Pustila se za ním a připojila se k ostatním lovcům. Přitom sledovala starého samce, jehož kly se vepředu křížily. Další hromada, kterou umístili u vchodu, vzplála, aby udržela vyděšená zvířata uvnitř. Ajla oběhla ještě jeden takový oheň a ocitla se znovu v ledovém kaňonu.

Už to nebylo místo velkolepé krásy. Místo toho tu znělo ustrašené troubení mamutů a odráželo se od ledových stěn, až jí v uších zaléhalo. Ten řev dráсал nervy. Ajly se zmocnilo přímo nesnesitelné napětí, zčásti strach, zčásti vzrušení. Přemohla strach a přiložila první oštěp do rýhy ve svém vrhači.

Mamutí samice pronikla až k zadnímu konci kaňonu a hledala východ pro stádo, avšak tam ji vysoko na ledovém bloku očekávala Brecije. Když stará samice zvedla chobot do

výše a zoufale zatroubila, náčelnice tábora Losa jí zabodla oštěp přímo do otevřeného chřtánu. Troubení naráz ustalo, z huby jí vytryskl proud krve, který rudě potřísnil chladný bílý led.

Mladý lovec z Brecijina tábora hodil druhý oštěp. Dlouhá ostrá pazourková špice pronikla tuhou kůží a zabořila se hluboko do břicha zvířete. Následoval ještě jeden oštěp a rovněž skončil v měkkém břiše. Tentokrát těžká násada roztrhla svou vahou velkou ránu. Mamutí samice vydala hluboký hrdelní zvuk plný bolesti, když se krev a lesklé bílé provazce vnitřností vyvalily z rány. Její zadní nohy se zamotaly do vlastních vnitřností. Ještě jeden oštěp zasáhl zvíře zasvěcené smrti, tentokrát však zasáhl žebro a odrazil se. Následující oštěp našel místo mezi žebry, takže dlouhá plochá špice mohla proniknout hluboko.

Stará vedoucí samice se zlomila v kolenou, pokusila se ještě jednou vstát a pak padla na bok. Ještě naposledy varovně zatroubila, pak se její zvednutý chobot pomalu a důstojně složil na zem.

Brecije se dotkla oštěpem hlavy statečné staré samice, pochválila její udatný boj a poděkovala Velké Matce za tuto oběť, která dovolí dětem země přežít. Brecije nebyla jediná, která se postavila vedle padlého zvířete a děkovala Matce.

Skupiny lovců postupovaly společně proti jednotlivým mamutům. Protože házeli oštěpy, byli z dosahu klů a chobotů a těžkých nohou mamutů, na které útočili. Současně však museli dávat dobrý pozor na mamuty, na které útočili ostatní lovci. Krev, která stříkala ze zraněných a umírajících zvířat, rozpouštěla led na částečně zmrzlé zemi a znovu pak zamrzala do zářivě rudých hladkých kaluží, na nichž mohli snadno uklouznout. Ledová rokle byla jedinou změtí křičících lovců a troubících a řvoucích mamutů, a zářivé stěny zesilovaly každý zvuk a stonásobně ho ozvěnou vracely.

Když Ajla chvíli přihlížela, vyhlédla si mladého mamuta, jehož těžké kly byly dlouhé a zahnuté, ale stále ještě představovaly užitečné zbraně. Vložila těžký oštěp do nového vrhače a snažila se soustředit. Připomněla si, že Brecije řekla, že břicho je nejzranitelnější část těla mamuta. Udělalo na ni velký dojem, jak usmrtili starou vedoucí samici. Zamířila a vrhla smrtící zbraň vší silou přes ledovou rokli.

Oštěp letěl rychle a rovně a zasáhl břicho mamuta. Avšak Ajla dostatečně nevyužila sílu, která byla ve zbrani, a kromě toho tu nebyl nikdo, kdo by jí mohl pomoci. Měla mířit na životně důležitější místo, protože oštěp ve vnitřnostech mamuta neusmrtil. Mladý mamut silně krvácel, byl smrtelně zraněn, avšak bolest ho rozzuřila a dala mu sílu, aby se obrátil proti své útočnici. Vyzývavě zatroubil, sklonil hlavu a vyrazil proti Ajle.

Jedinou Ajlinou výhodou bylo to, že s vrhačem zaútočila z větší vzdálenosti. Ted' upustila oštěpy a pokusila se zachránit úprkem za ledový blok. Když však chtěla vyšplhat nahoru, uklouzla. Ještě včas, než mladý mamut vší silou narazil do ledového bloku, se jí podařilo schovat se za ním. Mohutné kly narazily do ledu, rozrazily blok a tlačily ho před sebou tak daleko, že už Ajlu málem rozmačkal. Zuřivý mamut, vytrubující svou smrt, bodal kly do ledu a snažil se dostat k tvorovi za ním. Najednou v rychlém sledu přiletěly dva oštěpy a zasáhly mamuta rozzuřeného k šílenství. Jeden oštěp mu skončil v krku, druhý mu takovou silou pronikl mezi žebry, že hrot zasáhl srdce.

Mamut se zhroutil vedle ledových trosek. Krev mu stříkala z ran a tvořila na zemi temně rudé kaluže, rychle chladla a ztuhla na led. Ajla vylezla ven a stále ještě se celá chvěla.

„Jsi v pořádku?“ zeptal se Talut a podával jí ruku, aby jí pomohl nahoru.

„Ano, myslím, že ano,“ řekla a ještě trochu popadala dech.

Talut se chopil oštěpu, který trčel mamutovi z hrudi, zabral a vyrval ho ven. Krev znovu vystříkla. V té chvíli k nim přistoupil Jondalar.

„Už jsem si myslel, že tě dostane, Ajlo,“ řekl Jondalar. Na tváři se mu zračilo víc než jenom obava. „Měla jsi počkat, dokud bych nepřišel... nebo někdo jiný, kdo by ti pomohl. Vážně se ti nic nestalo?“

„Ne, nic, ale asi jsem měla štěstí, že jste vy dva byli nablízku,“ řekla s úsměvem. „Takový útok na mamuta může být pěkně vzrušující.“

Talut se na ni na okamžik pátravě zadíval. Zase jednou to dopadlo dobře. Málem by ji ten mamut dostal, avšak Ajla se proto nezdála nijak zvlášť vyděšená. Trochu bez dechu a vzrušená, ale to patří k lovu. Ušklíbl se a přikývl, pak si prohlédl hrot oštěpu a násadu. „Tak ten se dá ještě použít. Tím ještě jednoho vyřídím.“ S těmi slovy se vrátil opět do bitevní vřavy.

Ajla ho sledovala pohledem, avšak Jondalar měl oči jenom pro ni. Srdce mu stále ještě bušilo strachem o ni. Málem by ji ztratil! Málem by ji zabil mamut! Kapuci stáhla z hlavy a měla rozčuchané vlasy, oči jí svítily vzrušením. Tvář měla zarudlou a prudce dýchala. Jak byla krásná v tomto vzrušení! Účinek se dostavil okamžitě.

Má krásná žena, pomyslel si. Má překrásná, vzrušující Ajla, jediná žena, kterou jsem kdy skutečně miloval. Co by si počal, kdyby ji ztratil? Cítil, jak mu krev vystřelila do slabin. Strach, který ho přepadl při představě, že by ji mohl ztratit, a jeho láska probudily jeho žádost a naplnily ho nepřekonatelnou touhou vzít ji do náruče. Chtěl ji. Chtěl ji víc, než kdy dřív v životě. Mohl by si ji vzít hned tady na místě, uprostřed vřavy na studeném krvavém dně ledové rokle.

Vzhlédla k němu a poznala výraz v jeho očích, ten neodolatelný žár živých modrých očí, které byly tak hluboké jako ledovcová jezírka, ale přitom teplé, ne tak studené. Toužil po ní. Věděla, že po ní touží, a toužila po něm s žárem, který ji stravoval a který nemohla potlačit. Milovala ho víc, než by pokládala za možné, že by mohla někoho milovat. Zvedla paže, natáhla se k němu, hladověla po jeho polibku, po jeho dotyku, jeho lásce.

„Talut mi to právě pověděl,“ řekl s panikou v hlase Ranek, který k ní právě doběhl. „Kde je ten mamut?“ Vypadal vyděšeně. „Jsi skutečně v pořádku, Ajlo?“

Ajla chvíli zírala na Ranka a nechápala, co vlastně říká, a viděla, jak se Jondalarův pohled zastřel, když od ní odstoupil. Pak teprve pochopila, co mínil Ranek svou otázkou.

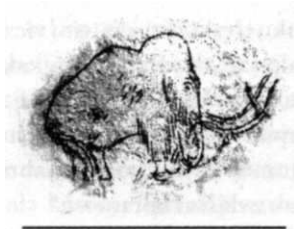
„Ne, nejsem zraněná, Ranku. Je mi dobře,“ řekla Ajla. Jenom si nebyla jistá, jestli je to pravda. Její nitro se bouřilo, když viděla, jak Jondalar vytrhl oštěp z krku mamuta a odchází. Dívala se za ním.

Už není moje a já sám mám na tom vinu! pomyslel si Jondalar. Najednou si připomněl příhodu ve stepi, když poprvé jel na Vítězovi, a naplnila ho stísněnost – a stud. Věděl, jak hrozný to byl zločin, a přesto by ho mohl spáchat znovu! Ranek byl pro ni nejlepším mužem. Co udělal on? Nejdřív se k ní obrátil zády a pak ji zhanobil. Nezaslouží si ji. Doufal, že se smíří s neodvolatelným, doufal, že jednoho dne, až se vrátí domů, na Ajlu zapomene. Dokonce se snažil vytvořit jisté přátelství k Rankovi. Avšak teď věděl, že bolest z její ztráty ho nikdy neopustí. Nikdy to nepřekoná!

Viděl mamuta, posledního, který ještě stál na nohou, mladé zvíře, které nějak vyvázlo z boje. Jondalar vypustil svůj oštěp s tak nesmírnou silou, že se zvíře okamžitě zlomilo v kolenou. Jondalar hned nato odešel dlouhými kroky z ledové rokle. Musel pryč, musel být sám.

Šel dál, dokud nevěděl, že už ho žádný z lovců nemůže vidět. Pak dal hlavu do dlaní a skřípěl zuby a snažil se zase se vzpamatovat. Padl na zem a bušil do ní pěstmi.

„Ach, Dono!“ zvolal a pokoušel se zbavit bolesti. „Já vím, že je to moje vina. Já to byl, kdo se od ní odvrátil a odvrhl ji od sebe. Nebyla to jenom žárlivost, styděl jsem se ji milovat. Měl jsem strach, že by nebyla dost dobrá pro mé lidi, strach, že by ji nepřijali a že by mě kvůli ní vyhnali. Avšak to je mi teď lhostejné. Já to jsem, kdo není dost dobrý pro ni, avšak já ji miluju. Ach, Velká Matko, já ji miluju a toužím po ní. Dono, já ji chci zpátky. Víím, že je příliš pozdě, ale já chci Ajlu zpátky“.

Při čtvrcení mamutů byl Talut ve svém živlu. Odhalený do půli těla a zalitý potem se rozmachoval svou obrovskou sekerou, jako by to byla dětská hračka. Drtil kosti a kly, přesekával šlachy a tuhou kůži. Měl čiré potěšení z práce a z vědomí, že pomáhá svým lidem, radost, že může využít své silné tělo a tím to druhým usnadnit, a spokojeně se šklebil, když nasazoval mohutné svaly způsobem, jak by nikdo jiný nedokázal. A všichni, kteří ho při práci sledovali, se rovněž museli usmívat.

Při stahování kůže z mohutných zvířat muselo pomáhat více lidí, stejně jako později, po návratu domů, vydělávali a barvili kůže společně. Dokonce by ani nešlo dopravit kožešiny domů, kdyby nebyli všichni ochotni zabrat. Z toho důvodu byli taky na lov vybíráni jen ti nejzdatnější. Avšak to všechno se týkalo nejen kůží, ale všech dalších částí obrovských zvířat, od klů až po ocasy. Při volbě masa postupovali Mamutoni zvlášť uvážlivě. Brali s sebou jenom nejlepší kousky, především ty, které byly pořádně prorostlé tukem, zbytek tam nechali ležet.

Ale plýtvání nebylo takové, jak by se mohlo zdát. Mamutoni museli všechno nést na zádech a na dopravu

libového masa, pro ně méně hodnotného, by vynaložili víc síly, než by tím získali. Při pečlivém výběru masa mohli dopravit domů potravu pro spoustu lidí a na dlouhou dobu, nemuseli tedy zase tak brzy táhnout na lov. Lidé, kteří žili téměř výlučně z lovu, nikdy nezabíjeli víc, než spotřebovali. Využili téměř všechno. Žili velmi blízko Velké Matky, věděli, že jsou na ní závislí. Nemrhali jejími zásobami.

Při porcování kořisti počasí vydrželo podivuhodně jasné, a tak se teploty mezi polednem a půlnoci výrazně měnily. Přes bezprostřední blízkost velkého ledovce mohly být jasné letní dny velmi teplé – rozhodně dost teplé na to, aby ve vysušujícím větru mohli Mamutoni usušit i část lihovějšího masa a taky je vzít s sebou domů. Noci však patřily ledu. V den, kdy vyrazili, se vítr otočil, honil na západě roztrhané mraky po nebi a znatelně se ochladilo.

Nikdy dřív se Ajliny koně nedočkali většího ocenění než v okamžiku, kdy je naložila pro zpáteční cestu. Každý lovec si pro sebe připravil těžké břemeno a všichni okamžitě pochopili užitečnost zvířat. Živý zájem vzbudil především smyk. Mnohý lovec se předtím potají ptal, proč Ajla trvala na tom, že vezme s sebou dlouhé tyče, které očividně nemohly sloužit jako oštěpy. Teď pochvalně přikyvovali. Jeden z nich dokonce žertem zvedl zčásti naložený smyk a táhl ho za sebou.

I když všichni byli na nohou už časně za ranního šera a naléhali, aby se vrátili domů, bylo už jasné dopoledne, když vyrazili. Někdy kolem poledne vyšli lovci na dlouhý úzký pahorek z písku, štěrku a většího kamení, který sem před dlouhou dobou před sebou přihnul a navršil ledovec. Když došli na mírně klesající konec mořenového násypu, odpočinuli si a ohlédli se zpět. Ajla poprvé viděla ledovec z určité vzdálenosti, kdy právě nebyl zahalen oparem nebo mlhou, a nemohla se na něj vynadívát.

Kam až oko dohlédlo, rozprostírala se ničím nepřerušená, jako hora vysoká ledová stěna a představovala hranici, kterou nikdo nemohl překonat. To byl skutečně konec světa.

Přední okraj se přizpůsobil menším nerovnostem krajiny. Kdyby vylezli nahoru, viděli by prohlubně, muldy a trhliny, hřebeny a výstupky, které by podle lidských měřítek musely být nazvány obrovské. Avšak z dálky vypadal ledovec jednotvárně hladký. Nesmírně obrovský a neúprosný ledovec potáhl čtvrtinu celé zemské plochy zářivým ledovým krunýřem.

Když se lovci měli znovu vydat na cestu, Ajla se ještě jednou ohlédla a viděla, že se na západě pohnuly mraky, mlha stoupla a tajemně zahalila led.

Přes těžká břemena probíhala zpáteční cesta rychleji než cesta sem. Krajina se proměňovala v průběhu každé zimy natolik, že trasa a i dobře známá krajina musela být znovu prozkoumávána. Avšak teď byla cesta k ledovci na severu známá, a tím byl i návrat snazší. Všichni byli v nejlepší náladě, měli radost z úspěšného lovu a nemohli se dočkat, až se vrátí do letního tábora. Nikdo se nezdál svým břemenem ubit, jenom Ajla. Pocit, že se k ní blíží něco zlého, který ji tížil už cestou sem, ještě zesílil. Avšak nikomu se o svých zlých předtuchách nezmínila.

Ranek se natolik zmítal mezi strachem a radostným očekáváním, že se už téměř neovládal. Obával se toho, že se Vinkavek nadále zajímá o Ajlu, avšak Ranek i neurčitě cítil, že jsou tu hlubší překážky než tato. Ajla s ním nadále byla zasnoubená a přinášeli teď s sebou domů maso na svatbu. Dokonce se zdálo, že i Jondalar se smířil s tím, že budou spojeni, a i když to nebylo výslovně řečeno, Ranek tušil, že v případě Vinkaveka je Jondalar na jeho straně. Zelandonec měl mnohé obdivuhodné vlastnosti a poznenáhlu se vyvíjelo mezi oběma muži přátelství. Přesto se Ranek nemohl zbavit pocitu, že Jondalarova přítomnost je neustálým nebezpečím

pro jeho spojení s Ajlou a že by mohla být překážkou jeho čistého štěstí. Věděl, že skutečně šťastný bude teprve tehdy, až Jondalar odejde.

Ajla se na svatební obřad vůbec netěšila, ale bylo jí jasné, že to vlastně musí udělat. Věděla, jak ji Ranek má rád, a věřila, že s ním bude šťastná. Nadchla ji představa, že by mohla mít dítě jako Trycije. Nepochybovala ani v nejmenším, že Ralev je Rankovo dítě. Ralev nevznikl tak, že se smísili dva duchové. Byla přesvědčená, že Ranek sdílel s Trycijí slasti. Ajla měla tuto rudovlasou ženu ráda a taky ji trochu litovala. Říkala si, že by neměla nic proti tomu, kdyby sdílela společné ohniště s ní a s Ralevem, pokud by Trycije chtěla.

Jenom v temnu noci si Ajla přiznala, že by byla ráda, kdyby nemusela žít u Rankova ohniště. Během lovu se tomu vyhýbala, aby s ním spala, a udělala to jenom několikrát, když se zdálo, že ji Ranek zvlášť potřebuje – ne čistě tělesně, ale její blízkost. Na zpáteční cestě s Rankem ještě nemohla sdílet slasti. Místo toho snila v noci jenom o Jondalarovi. Neustále jí procházely hlavou stejné otázky, ale nemohla dospět k žádnému závěru.

Pokud myslela na den lovu, kdy jen o vlasek unikla před mamutem, a na bolestně žádostivý výraz v Jondalarových očích, ptala se, zda ji přece jenom ještě nemiluje. Ale proč se k ní po celou zimu choval tak odmítavě? Proč s ní přestal sdílet slasti? Proč se odstěhoval od ohniště Mamuta? Musela myslet na onen den ve stepi, když poprvé jel na Vítězovi. Když pak myslela na jeho touhu, jeho žádost a jak byla šťastná, že ji zase chtěl, nemohla pak samou touhou po něm ani usnout. A pak jí vzpomínky zkalilo jeho odmítání, bolest a zmatek, do kterého upadla.

Po zvlášť dlouhém dni a pozdním večerním jídle patřila Ajla k prvním, kteří odešli od ohně a stáhli se do stanu. S úsměvem a s výmluvou, že je unavená, odmítla Rankovu

nevyslovenou prosbu, aby si přišla lehnout k němu, avšak když pak viděla, jak zklamaně se zatvářil, měla výčitky svědomí. Než zašla do stanu, viděla Jondalara u koní. Obrátil se k ní zády, ona ho pozorovala a byla proti své vůli zaujata pohledem na jeho tělo. Milovala způsob, jakým se pohyboval a jak tam stál. Zнала ho tak dobře, že myslela, že by ho mohla poznat podle stínu, který vrhá. Pak si všimla, jak její tělo nevědomky zareagovalo. Prudčeji dýchala, zrudla ve tváři a všechno ji to k němu táhlo.

Ale nemá to smysl, pomyslela si. Kdybych tam šla, abych s ním promluvila, prostě by se mi vyhnul, nebo by řekl nějakou omluvu a šel za někým jiným, aby se s ním bavil.

Stále ještě ovládána pocity, které v ní probudil, zalezla do stanu a do svých kožešin.

Byla unavená, ale nemohla usnout, převalovala se z boku na bok a pokoušela se potlačit svou touhu. Co to jen s ní bylo? On ji zřejmě nechce, tak proč ho chce ona? Ale čím to tedy bylo, že se na ni někdy tak podívá? Proč po ní tehdy ve stepi tak prudce zatoužil? Tam ho to k ní bezpochyby tak táhlo, že nemohl jinak, než se tomu poddat. Něco ji napadlo a svraстила čelo. Možná se k ní cítí přitahován, ale možná to nechce. Je snad tohle ten problém?

Cítila, že znovu zrudla, tentokrát ovšem hanbou. Když se na to podívala takhle, pak to celé najednou dávalo smysl – že jí šel z cesty a že před ní utíkal. Bylo to tím, že měl něco proti tomu, aby po ní toužil?

Když pomyslela, kolikrát se mu pokusila přiblížit, promluvit s ním, jak se ho snažila pochopit a on měl zatím jediné přání jít jí z cesty, cítila se najednou pokořená. Když ještě byli v údolí koní, Jondalar řekl, že ji miluje, a mluvil o tom, že ji vezme s sebou. Ale nikdy ji nepožádal, aby se dali dohromady. Nikdy neřekl, že chce sdílet ohniště s ní a s jejími dětmi.

Ajla cítila, jak se jí hrnou do očí horké slzy. Jak k tomu přijdu, že mám ráda někoho, kdo mě nechce? Vzlykala a utřela si hřbetem ruky oči. Po celou dobu, kdy jsem myslela jenom na něho a toužila po něm, chtěl on na mě jenom zapomenout.

Nakonec viděla, že jí nezbyvá než se s tím smířit. Ranek po ní toužil a slasti s ním byly příjemné. A jak k ní byl hodný! Chce s ní sdílet ohniště, a přitom k němu není ani nijak zvlášť milá. A jeho děti jsou rozkošné, přinejmenším Trycijino dítě je okouzlující. Pomyslela si, že by měla začít být k Rankovi milejší a na Jondalara zapomenout. Avšak už když si to umiňovala, znovu se jí řinuly slzy z očí. Mohla dělat cokoli, ale myšlenka, která jako by stoupala z jejího nejhlubšího nitra, se nedala potlačit. Ano, Ranek je ke mně hodný, ale Ranek není Jondalar, a já mám prostě ráda Jondalara.

Ajla stále ještě bděla, když lidé jeden po druhém přicházeli do stanu. Sledovala, jak Jondalar vešel otvorem, viděla, jak se podíval jejím směrem – a zaváhal. Na okamžik opětovala jeho pohled, pak vzdorovitě vystrčila bradu a podívala se jiným směrem. Právě v tom okamžiku vešel Ranek. Posadila se a usmála se na něho.

„Myslel jsem, že jsi unavená a že sis proto tak brzy šla lehnout,“ řekl Ranek.

„To jsem si taky myslela, ale pak jsem najednou nemohla usnout. Možná bych přece jenom měla jít k tobě,“ řekla.

Ranek se celý rozzářil. Kdyby svítilo slunce, nemohlo by se s ním rovnat.

„Jak já se mám, že mě nic neudrží vzhůru, když jsem unavený,“ řekl Talut a dobromyslně se ušklíbl, když usedl na kožešiny, aby si rozvázal řemeny obutí.

Ajle neušlo, že se Jondalar neusmívá. Zavřel oči, nedokázal však skrýt bolestný výraz stejně jako okolnost, že mu ramena odevzdaně poklesla, když šel ke svému lůžku.

Nakonec se však obrátil a rychle zase vyšel ze stanu. Ranek a Talut si vyměnili pohled, ale pak už měl Ranek oči jenom pro Ajlu.

Když dorazili k močálu, rozhodli se zjistit, jestli přece jenom nevede nějaká cesta kolem. Měli příliš těžký náklad na to, aby se jím ještě jednou prodírali. Vzali si na pomoc mapu z minulého roku a nakonec se rozhodli, že se příštího rána vydají jiným směrem. Talut byl přesvědčený, že to nebude trvat déle, i když udělají dlouhou okliku, avšak jen s obtížemi o tom přesvědčoval Ranka, který už se nechtěl smířit s žádným zdržováním.

Večer, ještě než se rozhodli vyrazit jinou trasou, se Ajla cítila neobvykle podrážděná. I na koních pozorovala po celý den neklid. Ani když je hladila a drbala, nedali se uklidnit. Něco nebylo v pořádku. Nevěděla, co to je. Byl to jenom podivný nepříjemný pocit. Aby se ho zbavila, vyšla ven do otevřené stepi a vzdálila se od tábora.

Spatřila několik sněžných kurů a chtěla sáhnout po praku, ale zapomněla si ho vzít. Najednou vzlétli bez viditelného důvodu. Pak se nad horizontem objevil zlatý orel. Se zdánlivě pomalým mácháním křídel se nechal nést proudy vzduchu a nezdálo se, že by nějak pospíchal. Avšak rychleji, než to stačila pochopit, se přiblížil k nízko letícím kurům. Vyrázil najednou šikmo dopředu a zaťal své velké drápy do oběti.

Ajlu přejel mráz po zádech a co nejrychleji se vrátila do tábora. Zůstala dlouho vzhůru, povídala si s ostatními a pokoušela se rozptýlit. Avšak když si lehla, trvalo dlouho, než usnula, a pak měla ještě řadu divokým snů. Probouzela se často, a když se někdy k ránu zase probudila, usoudila, že už neusne. Vyklouzla z kožešin, odešla ze stanu a rozdělala oheň, aby ohřála vodu.

Srkala svůj ranní čaj a dívala se nepřítomně na tenký stonek se zaschlým okvětím, který rostl nedaleko ohniště.

Nedojedené studené mamutí maso bylo na stojanu ze tří oštěpů vysoko nad ohništěm, aby bylo v bezpečí před náhodnými zvířaty. Pak jí najednou došlo, že je to květ karotky, a když jí padla do oka špičatá větev na hromadě dříví, použila ji jako hrabací hůl, aby uvolnila kořen. Pak si všimla dalších uschlých okvětí, a když rovněž vyhrabala kořeny, z nichž vyrůstaly, objevila několik bodláků, které jsou křupavé a šťavnaté, když se očistí od bodlin. Nedaleko bodláku našla velkou, ještě čerstvou pýchavku a denici s masitými mladými pupeny. Když se ostatní začali probouzet, měla už Ajla na ohni připravený velký košík polévky, kterou zahustila rozdrceným zrním.

„Hm, to je dobré!“ pochvaloval si Talut a nabral si ještě jednu naběračku. „Jak tě napadlo udělat dnes ráno tak výbornou snídani?“

„Už jsem nemohla spát, a tak jsem si všimla, že je tu kolem spousta zeleniny. To mě přivedlo... nu, na jiné myšlenky,“ řekla.

„A já spal jako medvěd v zimě,“ řekl Talut, pronikavě se na ni zadíval a přál si, aby tu byla Necije. „Máš starosti, Ajlo?“

Zavrtěla hlavou. „Ne... vlastně ano. Ale nevím, co to je.“

„Jsi nemocná?“

„Ne, to ne. Mám jenom takový zvláštní pocit. I koně něco cítí. Vítěz se vůbec nedá zkrotit a Víha je neklidná...“

Najednou Ajla pustila pohár, zvedla ruce, jako by se chtěla něčemu bránit a zírala zděšeně na nebe na východě. „Talute! Podívej!“

V dálce stoupal do výše temně hnědý sloup a stále víc dýmající temný mrak se šířil po nebi. „Co je to?“

„Nevím,“ řekl velký náčelník a zatvářil se stejně ustaraně jako ona. „Dojdu pro Vinkaveka.“

„Taky si nejsem jistý.“

Otočili se, když za sebou zaslechli hlas tetovaného šamana. „Přichází to z hor na jihovýchodě.“ Vinkavek se snažil ze všech sil zachovat zdání klidu. Od něho se očekávalo, že nikdy nedá najevo obavy, avšak ani pro něho to v tomto případě nebylo snadné. „Musí to být znamení Velké Matky.“

Ajla byla přesvědčená, že se Zemi přihodilo strašné neštěstí, že s takovou silou něco vyplivuje. Temně hnědý sloup musel být neuvěřitelně vysoký, když i z takové dálky působil tak mohutně. A mrak, který se hrozivě valil, se kvapem zvětšoval. Vysoké větry je hnaly směrem k západu.

„To je mléko z hrudi Matky,“ řekl Jondalar mnohem klidněji, než se ve skutečnosti cítil, a použil slovo ze své vlastní řeči. Všichni zatím vyšli ze stanů a zírali na hrozivý výbuch a mocně se valící mrak

„Co to znamená... to, co jsi právě řekl?“ zeptal se Talut.

„Je to hora, zvláštní druh hory, která chrlí oheň. Když jsem ještě byl velmi mladý, viděl jsem jednu takovou,“ vysvětloval Jondalar. „My je nazýváme ‚prsa Matky‘. Jeden starý Zelandonec o tom vyprávěl legendu. Ta hora, kterou jsem já viděl, byla daleko ve vnitrozemí. Později nám o tom vyprávěl jeden cestující, který přicházel odtamtud. Byla to hrozně vzrušující historka. Nejdřív prý bylo několik menších otřesů země a pak to prostě vrchol té hory odfouklo. Do výšky vystřelil plamen, z toho vznikl černý mrak, zrovna jako teď, a ten mrak zakryl nebe. Ale není to obyčejný mrak. Je z jemného prachu, jako z popela. Tenhle,“ – ukázal na obrovský černý mrak, který teď vítr hnál směrem k západu – „naštěstí pluje od nás. Doufejme jenom, že se vítr neobrátí. Když se popel snese, přikryje všechno, a často hodně vysoko.“

„Tenhle ale musí být hodně daleko,“ řekla Brecije. „Odtud ani nevidíme horu a neslyšíme taky vůbec nic. Žádné

hřmění a ani necítíme zemětřesení. Je vidět jen ten obrovský paprsek a ten velký černý mrak.“

„Snad by to pro nás ani nemuselo být tak zlé, i kdyby se ten popel dostal sem k nám. Jsme odtud dost daleko.“

„Říkal jsi, že se země otřásala? Když se země otřásá, jsou to vždycky znamení, která dává Matka. Tak to musí být i teď. Mamoti o tom musejí rozjímat a zjistit, co to znamená,“ řekl Vinkavek, který nechtěl vypadat méně vědoucí než ten cizinec.

Jakmile Ajla slyšela o zemětřesení, už nebyla schopna vnímat nic jiného. Ničeho na světě se nebála víc než zemětřesení. V pěti letech ztratila svou rodinu při strašném zemětřesení, při němž se země otevřela. A jiné zemětřesení zabilo Kreba, a pak ji Broud vyhnal z tlupy klanu. Zemětřesení pro ni vždycky znamenalo těžkou ztrátu a nějakou násilnou změnu. Jen s největší námahou se ovládala.

Koutkem oka náhle zaznamenala známý pohyb. V příštím okamžiku k ní přiletěl šedý blesk, vyskočil a položil jí vlhké a naprosto zablácené tlapy na prsa. Drsný jazyk jí olizoval bradu.

„Vlku! Vlku! Co tu děláš?“ zvolala a drbala ho na krku. Pak se jí najednou zmocnilo zděšení, zarazila se a zvolala: „Ach ne! Jde o Rydaga! Vlk přiběhl pro mě, aby mě přivedl k Rydagovi! Musím tam jít. Musím okamžitě k němu!“

„Pak tu musíš nechat smyk a celý náklad a jet tam,“ prohlásil Talut. Bolest v jeho očích se nedala přehlédnout. Rydag byl stejně synem jeho ohniště jako každé z Necijiných dětí, a náčelník ho miloval. Kdyby mohl a kdyby nebyl tak velký, nabídla by mu Ajla, aby jel na Vítězovi a vrátil se s ní.

Běžela do stanu, aby se oblékla, a viděla Ranka. „Je to Rydag,“ řekla.

„Já vím. Právě jsem tě slyšel. Pomůžu ti. Sbalím ti jídlo a vodu na cestu. Potřebuješ kožešinu na spaní? Tak sbalím i to,“ řekl, zatímco si zavazovala obutí.

„Ach, Ranku! Jak jen ti mám poděkovat!“

„Je to můj bratr, Ajlo.“

Samozřejmě, pomyslela si. Ranek ho taky měl rád. „Je mi to líto. Nějak mi to nemyslí. Nechceš jet se mnou? Myslela jsem na to, že se zeptám Taluta, ale on je příliš velký, aby jel na Vítězovi. Ty bys ale mohl jet.“

„Já? Abych se já posadil na koně? Nikdy!“ řekl Ranek a zděšeně o krok ustoupil.

Ajla se zachmuřila. Nikdy si neuvědomila, jak se choval ke koním. Avšak teď, když o tom uvažovala, jí došlo, že byl jedním z mála, kteří ji nepožádali, aby se mohli projet na koni. Uvažovala, proč asi.

„Neměl bych nejmenší tušení, jak bych ho měl vést, a... mám strach, že bych spadl, Ajlo. Ty to s ním umíš, to je jedna z věcí, které na tobě obdivuju – ale já, já nikdy nebudu jezdit na koni,“ prohlásil Ranek. „To dávám přednost svým nohám. Já nesnáším ani loď.“

„Ale někdo s ní musí. Neměla by jet sama,“ řekl Talut.

„To taky nemusí,“ prohlásil Jondalar. Už stál v cestovním oblečení vedle Víhy s Vítězem na uzdě.

Ajla si úlevou vydechla, ale pak přece jenom svraštila čelo. Proč ji chce doprovázet? Nikdy s ní nechtěl být sám. Vždyť mu přece na ní ve skutečnosti vůbec nezáleží. Byla ráda, že ho bude mít vedle sebe, ale nechtěla mu to říct. Na to už ji příliš často odmítl.

Když přehodila Víze cestovní koše, viděla, jak Vlk hltá vodu z Rankovy misky. Už měl v sobě pořádnou porci masa.

„Děkuju, žes ho nakrmil, Ranku,“ řekla.

„Nechci jet na koni, ale to ještě zdaleka neznamená, že nemám rád zvířata, Ajlo,“ řekl Ranek a připadal si zahanbený. Nerad jí přiznával, že má strach z jízdy na koni.

S úsměvem přikývla. „Uvidíme se, jakmile dorazíš do tábora Orobince,“ řekla. Objali se a políbili a Ajle připadalo, že ji drží v náruči trochu příliš pevně. Přitiskla k sobě i Taluta

a pak Breciji, přejela tváří po Vinkavekově tváří a nasedla. Vlk byl okamžitě Víze v patách.

„Doufám jenom, že Vlk není příliš vyčerpaný, když běžel celou cestu sem,“ řekla Ajla.

„Až se unaví, může přece jet s tebou na Víze,“ řekl Jondalar, který už seděl na Vítězovi a měl co dělat, aby ho udržel v klidu.

„Máš pravdu. Mohlo mě to taky napadnout, ale nějak mi to nemyslí,“ řekla Ajla.

„Dávej na ni dobrý pozor, Jondalare,“ řekl Ranek. „Když si dělá starost o někoho jiného, zapomíná dávat pozor na sebe. Rád bych, aby byla v pořádku na naší svatbě.“

„Já už na ni dám pozor, Ranku. Neměj starost, přivedeš ke svému ohništi dobrou a zdravou ženu,“ odpověděl Jondalar.

Ajla pohlédla z jednoho na druhého. Tady bylo řečeno víc, než prozrazovala slova.

Jeli vždycky až do poledne a pak zastavili, aby si chvíli odpočinuli a najedli se. Ajla měla takovou starost o Rydaga, že by nejraději vždycky hned pokračovala v cestě, ale koně potřebovali oddych. Uvažovala, jestli za ní Rydag poslal Vlka sám. Zřejmě. Každý jiný by vyslal člověka. Jenom Rydag věděl, že je Vlk dost chytrý, aby pochopil poselství a sledoval její stopu tak dlouho, dokud ji nenajde. Jistě, něco takového udělal jenom proto, že je to velmi důležité.

Úkaz na jihovýchodě jí nahnal strach. Velký sloup, který tam vystoupil k nebi a rozšiřoval se, už dál nerostl, ale mrak tam nadále byl a dál se šířil. Strach z nepochopitelných záchvěvů země se jí natolik stal druhou přirozeností a seděl tak hluboko, že byla naprosto vyvedená z míry. Jenom strach o Rydaga ji přinutil, aby se ovládala.

Avšak přes všechny obavy a strach si Ajla silně uvědomovala Jondalarovu přítomnost. Téměř zapomněla, jak

bývala šťastná v jeho společnosti. Snila o tom, že si vyjedou spolu na Víze a Vítězovi, jenom oni sami, nanejvýš ještě s Vlkem. Během odpočinku ho pozorovala, avšak kradmo, se schopností ženy klanu být naprosto nenápadná, vidět a sama nebýt viděna. Už jenom pohled na něho v ní probouzel pocit tepla a přání být mu ještě blíž, avšak její nové přesvědčení o jeho nevysvětlitelném chování a okolnost, že jí bylo trapné se mu vnucovat, když ji nechtěl, jí bránily, aby mu projevila svůj zájem. Když ji nechce, nebude ho taky chtít, přinejmenším si nesmí všimnout, že ho chce.

Jondalar ji rovněž pozoroval, hledal možnost, jak by s ní mohl promluvit a říct jí, jak velice ji miluje, chtěl se pokusit ji získat zpět. Ona se mu však zřejmě vyhýbala a nedařilo se mu zachytit její pohled. Věděl, jak je rozrušená kvůli Rydagovi – sám se obával nejhoršího – a tak na ni nechtěl naléhat. Nebyl si jistý, jestli je to ten správný okamžik, aby přicházel se svými pocity, a nakonec po tak dlouhé době ani nevěděl, jak by měl začít. Pohrával si při této zpáteční cestě s nejdivočejšími myšlenkami. Možná by se neměli v táboře Vlka vůbec zdržovat, ale hned jet dál, možná hned až k Zelandoncům. Ale věděl, že je to nemožné. Rydag ji potřebuje a kromě toho je zasnoubená s Rankem. Chtěli se spojit. Proč by si měla přát jít s ním?

Nezastavili se na dlouho. Jakmile Ajla usoudila, že si koně dost odpočinuli, pokračovali v cestě. Urazili však teprve krátký kus cesty, když viděli, že se k nim někdo blíží. Osamělý běžec na ně mával z dálky, a když přijeli blíž, viděli, že je to Ludeg, běžec, který jim přinesl zprávu o novém místě pro letní setkání.

„Ajlo! Právě tebe hledám. Necije mě pro tebe poslala. Bohužel mám pro tebe špatné zprávy. Rydag je velmi nemocný,“ řekl Ludeg. Pak se rozhlédl a zeptal se: „Kde jsou ostatní?“

„Ti přijdou za námi. My jeli napřed, když jsme se to dozvěděli,“ řekla Ajla.

„Ale jak jste se to dozvěděli? Jsem jediný běžec, který nese tuhle zprávu,“ řekl Ludeg.

„Ne,“ vysvětlil mu Jondalar. „Ty jsi jediný člověk, ale vlci jsou rychlejší než lidé.“

Najednou si Ludeg všiml mladého vlka. „Ten přece s vámi nešel na lov. Jak to, že je tady?“

„Předpokládám, že ho za mnou poslal Rydag,“ řekla Ajla. „Našel nás na druhé straně močálu.“

„A to se dá skutečně mluvit o štěstí,“ dodal Jondalar. „Mohl bys lovce minout. Rozhodli se totiž na zpáteční cestě močál obejít. Když jsou tak těžce naložení, je snadnější postupovat kupředu po suché zemi.“

„Takže jste tedy narazili na mamuty. To budou mít všichni radost,“ řekl Ludeg a podíval se pak na Ajlu. „Myslím, že by sis měla pospíšet. Je dobře, že už jsi tak blízko.“

Ajla cítila, jak jí mizí krev z tváří.

„Chceš se s námi svést?“ zeptal se Jondalar, než vyrazili. „Můžeme sedět dva na jednom koni.“

„Ne, jenom jedte. Ušetřili jste mi dlouhou cestu. Nevadí mi, když se vrátím pěšky.“

Ajla popoháněla Víhu celou cestu zpět a sesedla před stanem dřív, než si vůbec někdo všiml, že už je zpátky.

„Ajlo! Tak už jsi tady. Stihla jsi to včas. Už jsem měla strach, že přijdeš příliš pozdě,“ řekla Necije. „Ludeg si musel pořádně pospíšet.“

„Nenašel nás Ludeg, ale Vlk,“ řekla Ajla a pospíchala k Rydagovu lůžku.

Na chvíli musela zavřít oči. Způsob, jak tiskl zuby, a ostré rysy v jeho tváři jí prozradily víc než slova. Měl bolesti, strašné bolesti. Byl bledý a kolem očí měl temné kruhy. Lícní kosti a obočí mu vystupovaly zřetelněji než dřív. Každý dech

ho stál námahu a působil mu bolest. Podívala se na Neciji, která stála vedle lůžka.

„Co se stalo, Necije?“ Kvůli němu potlačila slzy.

„To kdybych věděla! Bylo mu dobře a pak ho najednou přepadly bolesti. Pokusila jsem se udělat všechno, co jsi mi řekla, a dávala jsem mu lék. Ale nic nepomáhá,“ řekla Necije.

Ajla cítila lehký dotek na paži. „Jsem rád, že ses vrátila,“ signalizoval jí chlapec.

Kde už to zažila? Tenhle boj, dát znamení tělem, které je příliš slabé, aby se mohlo pohnout? Iza! Tak slabá byla, když umírala. Ajla se tehdy právě vrátila z dlouhého pochodu, ze setkání klanu. Tentokrát však byla pryč jenom krátkou dobu. Co se s Rydagem stalo? Jak mohl tak rychle onemocnět? Nebo už se to pomalu chystalo?!

„Poslal jsi pro mě Vlka, vid’?“ řekla Ajla.

„Věděl jsem, že tě najde,“ sdělil jí chlapec. „Vlk je chytré zvíře.“

Pak Rydag zavřel oči a Ajla musela odvrátit hlavu a taky zavřít oči. Bolelo ji, když se měla dívat, jakou námahu ho stojí každý dech a jak trpí.

„Kdy sis vzal naposledy lék?“ zeptala se Ajla, když otevřel oči a ona se dokázala zase na něho podívat.

Rydag lehce zavrtěl hlavou. „Nepomáhá. Nic nepomáhá.“

„Co to má znamenat, že nepomáhá? Nejsi léčitel. Jak to můžeš vědět? Vím to jenom já,“ řekla Ajla a snažila se mluvit pevným hlasem, aby mu vlila důvěru.

Opět trochu zavrtěl hlavou. „Vím to.“

„Já tě prohlídnu, ale nejdřív ti donesu lék,“ řekla Ajla. Musela na chvíli odejít, aby se u jeho lůžka nezhroutila. Když se zvedla, dotkl se její ruky.

„Neodcházej!“ Opět zavřel oči a ona viděla, jak zmučeně zápasí o dech, pak ještě jednou – a stála tam bezmocná a nemohla nic dělat. „Je Vlk zase tady?“ zeptal se jí znakovou řečí.

Ajla písala. Venku se marně snažili udržet Vlka, najednou byl tady. Skočil chlapci na lůžko a pokusil se mu olíznout tvář. Rydag se usmíval. To už bylo nad Ajliny síly – vidět tento úsměv klanu na tváři, která patřila Rydagovi. Divoký mladý Vlk mu ale mohl ublížit, a tak ho Ajla raději zahnala dolů.

„Poslal jsem Vlka. Aby Ajla přišla,“ oznamoval Rydag. „Chtěl jsem...“ Zdálo se, že nezná správné znamení.

„Co jsi chtěl, Rydagu?“ povzbuzovala ho Ajla.

„Mně se to taky pokoušel vysvětlit,“ řekla Necije. „Ale já mu nerozumím. Snad to pochopíš ty. Zdá se, že to pokládá za hrozně důležité.“

Rydag znovu otevřel oči a svraštil čelo. Ajla měla pocit, že se pokouší na něco si vzpomenout.

„Durk šťastný. On... patří k tomu. Ajlo, já bych chtěl... mog-ura.“

Zoufale se snažil a tak ho to namáhalo. Ajla se pokoušela uhodnout, co chtěl říct. „Mog-ura?“ ptala se ho němým znamením. „Myslíš muže duchovního světa?“ řekla nahlas.

Rydag přikývl a opět se vzchopil. Avšak výraz v Necijině tváři byl nevyzpytatelný. „Je to to, co se pokoušel vyjádřit?“ zeptala se Ajly.

„Ano, myslím,“ řekla Ajla. „Pomůže to?“

Necije přikývla, krátce a roztěkaně. „Já vím, co chce. Nechtěl by být zvíře. Chtěl by jít do světa duchů. Chtěl by být pohřben... jako člověk.“

Rydag souhlasně přikývl. „Samozřejmě,“ řekla Ajla. „Je přece člověk.“ Nevěděla, co si o tom má myslet.

„Ne, není. Nikdy nebyl náležitě přijat mezi Mamutony. Nechtěli ho mezi sebe, tvrdí, že je zvíře,“ řekla Necije.

„Znamená to, že nebude mít pořádný pohřeb? Nemohl by jít do světa duchů? Kdo to tvrdí?“ V Ajliných očích to zablýsklo.

„Tábor Mamuta,“ řekla Necije. „Nechtějí to dovolit.“

„Nejsem snad dcera ohniště Mamuta? Já to dovolím!“ prohlásila Ajla.

„To nepomůže. Mamot to taky chtěl. Musí souhlasit tábor Mamuta, a oni odmítli souhlas dát,“ vysvětlovala Necije.

Rydag s nadějí naslouchal, avšak teď jeho naděje zmizela. Ajla viděla výraz v jeho tváři, poznala zklamání a byla plná hněvu.

„Tábor Mamuta nemusí souhlasit. Nemůžou rozhodovat o tom, kdo je člověk nebo není. Rydag je člověk. Je stejně málo zvíře jako můj syn. Tábor Mamuta si může svůj pohřeb nechat! Rydag je nepotřebuje. Až to bude zapotřebí, udělám to já, po způsobu klanu, tak jako jsem to udělala pro Kreba, mog-ura. Rydag půjde do světa duchů, ať s tím tábor Mamuta souhlasí nebo ne!“

Necije pohlédla na chlapce. Už se nezdál tak křečovitý. Ne, není uvolněný, ale je vyrovnaný. Úsilí, křeč, kterou jevil, zmizely. Dotkl se Ajliny paže.

„Já nejsem zvíře!“ signalizoval jí.

Zdálo se, že chce ještě něco říct. Ajla čekala.

Pak najednou pochopila, že už nepřijde žádný zvuk ani pohyb, Rydag už nezapasil z dechem. Už necítil žádnou bolest.

O to větší bolest však pocítila Ajla. Zvedla oči a viděla Jondalara. Stál tam celou dobu a jeho tvář byla bolestí zkřivená stejně jako její a Necijina. Najednou si všichni tři leželi v náručí a hledali vzájemně útěchu.

A ještě někdo dával najevo svůj zármutek. Ze země vedle Rydagova lůžka se ozvalo tiché kňučení, pak váhavé zavytí, které se protáhlo a prohloubilo. Vlk poprvé vyl, až se to daleko rozléhalo. Když mu došel dech, začal znovu, oznamoval svůj zármutek nad ztrátou tajemným, nezaměnitelným vlčím vytím, které lidem nahánělo husí kůži.

Lidé přicházeli ke vchodu do stanu, aby se podívali, váhali však vstoupit. Dokonce ti tři, kteří se zcela odevzdali

své bolesti, se zarazili, aby naslouchali a žasli. Jondalar si pomyslel pro sebe, ať zvíře nebo člověk – nikdo nemohl být dojemněji oplakáván.

Když prolili první srdceryvné slzy, usedla Ajla vedle drobného mrtvého tělíčka a nehýbala se. Avšak slzy jí nepřestávaly téct. Zírala do prázdna, mlčky vzpomínala na svůj život u klanu, na svého syna a na to, jak poprvé uviděla Rydaga.

Milovala Rydaga. V průběhu doby jí přirostl k srdci stejně jako Durk, ano, do jisté míry zaujal Durkovo místo. I když byla připravena o svého syna, Rydag jí dal možnost, aby se o něm dozvěděla víc, aby pochopila, jak vyrůstá a dozrává, dal jí představu, jak možná vypadá a jak asi myslí. Když se usmívala Rydagovu jemnému humoru nebo měla radost z jeho výmluvnosti a chytrosti, představovala si, že má Durk stejné vlastnosti. Teď Rydag odešel a toto jemné napojení na Durka zmizelo. Její bolest patřila oběma.

Necijina bolest nebyla sice menší než Ajlina, ale živí si žádali své. Rugije jí vylezla na klín. Byla celá rozrušená, že její druh her, přítel a bratr si s ní už nemůže hrát ani s ní dělat slova rukama. Danug ležel natažený na svém lůžku, strčil hlavu pod kožešiny a vzlykal. A někdo to taky musel říct Laciji.

„Ajlo? Ajlo, co musíme udělat, abychom ho pohřbili po způsobu klanu?“ řekla Necije nakonec. „Měli bychom začít s přípravami.“

Ajla potřebovala chvíli, než pochopila, že s ní někdo mluví. Nechápatě pohlédla na Neciji. „Cože?“

„Musíme ho připravit pro pohřeb. Co je k tomu třeba udělat? Já nemám tušení, jak se pohřbívá v klanu.“

To neví nikdo z Mamutonů, pomyslela si Ajla. Především to neví tábor Mamuta. Ona to však ví. Myslela na pohřby, které v tlupě zažila, a uvažovala, co je třeba pro Rydaga udělat. Než bude pohřben po způsobu klanu, musí se stát

jedním z nich. To znamená, že musí dostat jméno a potřebuje amulet s hrudkou červeného okru. Ajla se najednou zvedla a vyběhla.

Jondalar se rozběhl za ní. „Kam běžíš?“

„Jestli se má Rydag stát členem klanu, musím mu udělat amulet,“ řekl.

Ajla procházela viditelně rozhněvaná táborem a kolem tábora Mamuta přešla, aniž někomu věnovala byt' i jen pohled. Šla rovnou k místu výrobců nástrojů. Jondalar ji následoval. Už vytušil, co má v úmyslu. Požádala o pazourkové jádro, které jí nikdo nemohl odmítnout. Pak se rozhlédla, našla otloukač a udělala si místo, aby mohla pracovat.

Když začala hrubě opracovávat kámen, jak se to dělá v klanu, a roztlukači kamene pochopili, co dělá, všichni ji chtěli vidět při práci a tlačili se kolem ní tak blízko, jak jen se odvážili. Nikdo ji nechtěl rozzlobit víc, než už beztak byla, avšak toto byla velmi vzácná příležitost. Jondalar se jim pokusil jednou, když už Ajlin příběh vešel ve známost, vysvětlit způsob, jak roztloukají pazourek v klanu, ale přece jenom s tím neměl takovou zkušenost. I když se mu podařilo to vysvětlit, mysleli si, že je to jeho vlastní umění, a ne jim naprosto neznámý postup.

Ajla se rozhodla udělat dva různé nástroje, ostrý nůž a špičaté šídlo, a obojí chtěla vzít do tábora Orobince a dát to do amuletu. Sice se jí podařilo udělat použitelný nůž, ale byla tak rozrušená zármutkem i zlostí, že se jí ruce třásly. Při prvním pokusu vyrobit mnohem těžší špičaté šídlo se jí úštěp zlomil. Teprve tehdy si všimla, že ji při práci sleduje tolik lidí, a to ji ještě víc znervóznilo. Cítila, že si Mamutoni dělají představu o tom, jak opracovávají pazourek lidé klanu, a že to nepředvádí právě nejlíp. Kromě toho měla vztek, že jí na nich vůbec záleží. Při druhém pokusu šídlo znovu zlomila.

Nakonec jí vyhrkly horké slzy, které neustále stírala. Najednou u ní poklekl Jondalar.

„Je to tohle, co potřebuješ, Ajlo?“ zeptal se a podal jí šídlo, které udělala pro svátek jara.

„To je klanový nástroj! Odkud ho máš... to je šídlo, které jsem udělala já!“ řekla.

„Já vím. Tehdy jsem tam ještě jednou zašel a donesl je. Doufám, že se proto na mě nezlobíš.“

Byla překvapená, zmatená a podivně potěšená. „Ne, nezlobím se proto na tebe. Mám radost, že jsi to udělal – ale proč?“

„Chtěl jsem... chtěl jsem si to pořádně prohlédnout,“ odpověděl Jondalar. Nedokázal jí říct, že si je vzal, aby měl na ni vzpomínku, nemohl jí vysvětlit, že pomýšlel na to odejít sám.

Odnesla své nástroje zpátky do tábora Orobince a požádala Neciji o kus měkké kůže. Když ji dostala, Necije přihlížela, jak dělá prostý váček.

„Ty nástroje vypadají sice trochu hrubší, ale výborně slouží. K čemu je ten váček?“

„To bude Rydagův amulet, stejný, jaký jsem udělala pro svátek jara. Musím dát dovnitř trochu červeného okru a dát mu jméno, jak je zvykem u klanu. Taky totem potřebuje, aby ho chránil na cestě do světa duchů.“ Odmlčela se a pokrčila čelo. „Nevím, co dělal Kreb, aby určil totem člověka, ale vždycky to poznal... možná by mohl Rydag mít můj totem. Jeskynní lev je mocný totem a není vždycky snadné s ním žít. Ale Rydag musel obstát v mnohých zkouškách. Rydag si zaslouží silný totem, který ho ochrání.“

„Můžu něco udělat? Musí být ještě nějak jinak připraven? Oblečen?“ ptala se Necije.

„Já bych taky ráda pomohla,“ řekla Lacije. Stála s Tulijí u vchodu.

„A já taky,“ přidal se mamot.

Ajla zvedla oči a spatřila téměř celý tábor Lva. Všichni chtěli pomoci a žádali o pokyny. Jenom lovci chyběli. Cítla k těmto lidem velkou vděčnost, koneckonců to byli oni, kteří se ujali cizího osiřelého dítěte a přijali je za své – přičemž ji naplnil oprávněný vztek na tábor Mamuta, že mu nechtěl dokonce ani přiznat právo na pohřeb.

„Někdo by mohl donést červený okr a rozdrtit ho, jak to dělá Degije pro barvení kůže, a smíchat ho s rozpuštěným tukem, aby z toho vznikla mast. Tím ho musíme natřít od hlavy až po paty. Mělo by to být sádlo jeskynního medvěda pro správný klanový pohřeb. Jeskynní medvěd je u klanu posvátný.“

„My ale medvědí sádlo nemáme,“ řekl Tornek.

„Tady nežije mnoho jeskynních medvědů,“ dodal Manuv.

„Proč nevzít mamutí sádlo, Ajlo?“ navrhl mamot. „Rydag nepatřil jenom klanu. Zčásti byl Mamuton a pro nás je posvátný mamut.“

„Ano, myslím, že to půjde. Byl taky Mamuton. Na to nesmíme zapomenout.“

„A jak ho oblékneme, Ajlo?“ zeptala se Necije. „Má nové oblečení, které jsem mu udělala pro tento rok, ještě je neměl ani na sobě.“

Ajla zamyšleně přikývla. „Proč ne. Až bude natřený červeným okrem, měl by mít nejlepší oblečení jako Mamutoni, když jsou pohřbíváni. Ano, myslím, že je to dobrý nápad, Necije.“

„Nikdy bych si nepomyslel, že červená barva je posvátná barva i při pohřbu,“ řekl Frebek.

„A já jsem ani nevěděla, že oni pohřbívají své mrtvé,“ řekla Krocije.

„To v táboře Mamuta zřejmě taky netušili,“ řekla Tulije. „Tak to budou koukat.“

Ajla požádala Degiji o miskou, udělanou po způsobu klanu, kterou jí darovala při příležitosti svého přijetí a kterou

ted' chtěla použít, aby v ní smíchala červenou okrovou barvu s mamutím sádlem. Avšak byly to Necije, Krocije a Tulije, tři nejstarší ženy tábora Lva, které ho mastí natřely a pak ho oblékly. Ajla dala stranou trochu masti pro pozdější dobu a dala do váčku, který udělala, hrudku rudy.

„A jak to bude se zahalením?“ zeptala se Necije. „Nemá být zahalen, Ajlo?“

„Já nevím, co to znamená,“ řekla Ajla.

„My používáme kůži nebo kožešinu nebo něco, abychom mrtvého na ní vynesli, a pak ho do ní zabalíme, než ho uložíme do hrobu,“ vysvětlovala Necije.

To byl opět mamutonský zvyk, uvědomila si Ajla a zdálo se jí, když bude tak bohatě oblečen a se všemi šperky, že jeho pohřeb bude mít víc mamutonských prvků než klanových. Všechny tři ženy na ni s očekáváním hleděly. Ještě jednou pohlédla na Tuliji a pak se obrátila k Neciji. Ano, možná měla Necije pravdu. Mělo by se použít něco, v čem by ho nesli, nějakou podložku nebo přikrývku. Krocije na ni tázavě hleděla.

Ajla si vzpomněla na něco, nač už delší dobu nemyslela: Durkova kůže, kterou používala, aby ho nosila na prsou, když byl maličký. Později, když ještě neuměl dobře běhat, si ho kůží přidržovala na boku. Tahle kůže byla jediná věc, kterou si vzala z tlupy, i když nesloužila žádnému bezprostřednímu účelu. Avšak kolik nocí ji tahle Durkova kůže v její osamělosti spojovala s jediným bezpečným místem, které znala, a s těmi, které milovala? Kolik nocí spala s touhle kůží, tiskla ji k sobě a plakala do ní? Byla to jediné, co měla od svého syna, a nevěděla, jestli to má vydat. Ale potřebovala ji skutečně? Chtěla ji s sebou nosit po zbytek svého života?

Ajla si všimla, že na ni Krocije znovu pohlédla, a připomněla si bílý přehoz, ten, který Krocije udělala pro svého syna. Krocije ho celá léta nosila s sebou, protože pro ni tolik znamenal. A přesto ho použila k dobrému účelu –

darovala ho Vítězovi, aby ho ochránil. Nebylo důležitější, aby byl Rydag zahalen do něčeho, co pocházelo z klanu, když bude poslán na cestu do světa duchů, místo aby ona s sebou nadále nosila Durkovu kožešinu? Krocije se jednoho dne vzdala vzpomínky na svého syna. Možná je pro ni načase, aby se vzdala Durka a prostě byla vděčná za to, že Durk je víc než jenom vzpomínka.

„Mám něco, do čeho ho zabalíme,“ řekla Ajla, pospíchala ke svému lůžku a vytáhla úplně zespodu hromady svých věcí složenou kůži a roztřepala ji. Ještě jednou přidržela měkkou a hebkou kůži u tváře, zavřela oči a zavzpomínala. Pak se vrátila a podala ji Rydagově matce.

„Tady máš něco, do čeho ho zabalíš,“ řekla Neciji. „Pochází to z klanu. Kdysi patřila tahle kožešina mému synovi, ale teď pomůže Rydagovi do světa duchů. A děkuju ti, Krocije,“ dodala ještě.

„Proč mi děkuješ?“

„Děkuju ti za všechno, co jsi pro mě udělala – a za to, že jsi mi ukázala, že se matky jednoho dne musejí vzdát svých dětí.“

Stará žena se snažila tvářit přísně, ale její oči teple zářily. Necije vzala od Ajly kůži a přikryla jí Rydaga.

Zatím se setmělo. Ajla měla v úmyslu vykonat ve stanu prostý obřad, ale Necije ji požádala, aby počkala až do druhého dne a vykonala ho venku, aby všem, kteří přišli na letní setkání, dala najevo, že Rydag byl člověk. Kromě toho tím získají lovci ještě trochu času k návratu. Nikdo nechtěl, aby Talut a Ranek chyběli u Rydagova pohřbu, avšak nemohli příliš dlouho čekat.

V pozdním dopoledni příštího dne vynesli ven mrtvé tělo a položili je na kůži. Mnozí Mamutoni se shromáždili a stále další ještě přicházeli. Rozneslo se, že Ajla chystá pro Rydaga pohřeb po způsobu ploskolebců a všichni byli zvědaví. Měla u sebe malou misku s červenou okrovou masťou a amulet a

začala přivolávat duchy, aby se zúčastnili obřadu. Tak to vždycky dělával Kreb. Najednou v davu vznikl pohyb. K Necijině velké úlevě se vraceli lovci se vším mamutím masem. Střídali se a dotáhli domů oba smyky.

Obřad se odložil, dokud nebylo mamutí maso uloženo a dokud se Talut a Ranek nedozvěděli, co se přihodilo. Avšak nikdo nic nenamítal, když se brzy v obřadu pokračovalo.

Smrt dítěte smíšených duchů při letním setkání Mamutonů představovala vážný problém. Nazývali je zrudou, zvířetem, avšak zvířata se nepohřbívala. Maso zvířat se ukládalo. Jenom lidé se pohřbívali a oni nechtěli mrtvé dlouho nechat nepohřbené. I když Mamutoni nebyli zcela ochotni uznat Rydaga za člověka, věděli přesto velmi dobře, že nebyl skutečným zvířetem. Nikdo neuctíval ducha ploskolebců, tak jako uctívali ducha jelena nebo bizona nebo mamuta, a nikdo by nebyl ochotný uložit Rydagovo tělo vedle mamutího masa. Právě proto, že viděli, jak lidsky vypadá, byl pro ně zrudá. Jenom haněli toto lidství a nechtěli je uznat. Byli rádi, že tábor Lva naložil s Rydagovým tělem způsobem, které je problému zbavil.

Ajla stála na malé hromadě hlíny, aby znovu započala obřad, a snažila se připomenout si gesta, která Kreb užíval pro vstupní část. Nevěděla přesně, co všechna tato gesta znamenala, protože ta se předávala dál jenom mog-urům, ale vcelku dokázala pochopit smysl obřadu a vysvětlovala ho, aby tábor Lva a i ostatní Mamutoni pochopili, oč jde.

„Přivolávám teď duchy,“ řekla. „Ducha Velkého jeskynního medvěda, jeskynního lva, mamuta a všech ostatních a i pradávné duchy, jako je vítr, mlha a déšť.“ Pak se sklonila a zvedla malou miskou. „Ted’ mu dám jméno a tím ho učiním členem klanu,“ řekla, nabrala prstem trochu masti a udělala mu od čela až dolů na špičku nosu čáru. Narovнала se a prohlásila jak znakovou řečí, tak slovy: „Jméno tohoto chlapce budiž Rydag.“

Když se snažila rozpomenout přesně na správná gesta, měla v sobě něco zvláštního. Totéž platilo pro zvuk jejího hlasu a gesta, která prováděla, ano, dokonce pro její svéráznou výslovnost – to všechno na diváky neodolatelně působilo. Zvěst o tom, jak Ajla stála na ledové hoře a přivolala mamuty, se rozšířila rychlostí větru. Nikdo nepochyboval, že tato dcera ohniště Mamuta má veškeré právo vykonat tento obřad jako každý jiný, jedno, jestli je tetovaná nebo ne.

„Teď dostal jméno po způsobu klanu,“ vysvětlovala Ajla, „ale kromě toho potřebuje totem, který mu pomůže najít cestu do světa duchů. Protože neznám jeho totem, rozdělím se s ním o svůj, o ducha jeskynního lva. Jeskynní lev je velmi mocný strážný totem, ale Rydag si ho zaslouží.“

Pak odhalila Rydagovu malou hubenou pravou nohu a okrovou mastí mu udělala čtyři souběžné čáry na stehno. Narovнала se a oznámila slovy i gesty: „Duchu jeskynního lva, chlapec Rydag je svěřen do tvé ochrany.“ Pak mu dala kolem krku šňůru s amuletem. „Rydag teď má jméno a je uznán za člena klanu,“ řekla – a vroucně doufala, že tomu tak skutečně je.

Ajla zvolila místo trochu odlehlé od tábora a tábor Lva si vyžádal od tábora Vlka svolení – které dostal, aby tam Rydaga pochoval. Necije zabalila Rydagovo malé ztuhlé tělo do kůže, v které se nosil malý Durk, pak Talut chlapce zvedl a odnesl ho na vlastní pohřebiště. Nestyděl se za své slzy, které proléval, když uložil Rydaga do mělkého hrobu.

Členové tábora Lva stáli kolem malé ploché jámy a sledovali, jak dostává do hrobu některé věci. Necije přinesla jídlo, které položila vedle něho. Lacie mu dala malou flétnu, kterou měla zvlášť ráda. Tronyje přinesla na šňůře navlečené kosti a jelení obratle – Rydag je používal v zimě, aby zabavil děti tábora Lva, když na ně dával pozor, což bylo jedno z jeho nejmilejších zaměstnání, protože tím mohl být užitečný.

Naprosto nečekaně přiběhla i Rugije a upustila do hrobu svou nejmilejší panenku.

Na Ajlino znamení zvedl každý člen tábora Lva kámen a položil ho na postavu zahalenou do kůže: to vytvořilo počátek náhrobku z kamení, který nad něj navršili. Teď teprve začala Ajla s vlastním pohřebním obřadem.

Tentokrát se už nesnažila všechno vysvětlovat, protože všechno bylo naprosto zřejmé. Užila stejných gest jako Kreb při Izině pohřbu a jaká svého času udělala, aby uctila Krebův hrob, když ho našla pod hromadou suti v jeskyni. Svými gesty dala pohřebnímu obřadu význam, který byl mnohem starší, než mohl někdo vědět – a mnohem krásnější, než si kdo uměl představit.

Tentokrát neužila prostou znakovou řeč, kterou naučila i tábor Lva. Tentokrát to byla obšírná, bohatá řeč klanu, pohyby a držení celého těla vyjadřovala jemné významové rozdíly. I když mnohá gesta patřila k tajným znamením – jejichž plný význam neznala ani Ajla –, patřila k nim i mnohá obvyklá gesta, z nichž tábor Lva znal celou řadu. Rozhodně pochopili podstatné a věděli, že jde o obřad, jímž se někdo posílal do světa duchů. Všem ostatním Mamutonům připomínaly Ajliny pohyby zdrženlivý, ale výrazný tanec, který celý sestával z pohybů rukou a paží, postojů a gest. Jím zapřísahala s němým půvabem lásku a ztrátu, zármutek a mystickou, ve smrti dlící naději.

Jondalar byl uchvácený a stékaly mu slzy po tváři. Když viděl její krásný němý tanec, připomněl si dobu v jejím údolí – jak dávno mu to teď připadalo! – když mu podobně půvabnými pohyby něco chtěla vysvětlit. Tehdy sice nerozuměl, že šlo o řeč, ale z jejích výrazných gest vytušil hlubší význam. Teď, když věděl víc než tehdy, ho naplnilo úžasem, kolik toho nevěděl. A přesto – jak byla okouzující, když se tímhle způsobem pohybovala!

Musel myslet na to, jak před ním usedla, když se poznali: seděla na zemi s nohama pod sebou a čekala se skloněnou hlavou, až jí poklepe na rameno. Dokonce když už dokázala mluvit slovy, často takhle usedala. To ho vždycky uvádělo do rozpaků, zvlášť když se dozvěděl, že to je gesto klanu. Ona mu však řekla, že to je její pokus vyjádřit něco, pro co jí chybějí slova. Usmíval se pro sebe. Už si ani nedovedl představit, že při jejich prvním setkání neuměla mluvit. Teď mluvila plynule řečí Zelandonců a Mamutonů. A dokonce pochytila něco z řeči Sungajů při krátkém pobytu u tohoto kmene.

Když sledoval, naplněn vzpomínkami na údolí a vzpomínkami na jejich lásku, jak provádí klanový obřad, prudce po ní zatoužil. Avšak Ranek stál docela blízko vedle ní, i on byl zcela uchvácen. Kdykoliv Jondalar vzhlédl k Ajle, viděl taky tohoto muže s temnou kůží.

Hned při návratu lovců ji Ranek vyhledal, ale Ajla se zdála tak nedostupná, nedosažitelná. Několikrát se pokusil s ní mluvit, vyjádřit svůj zármutek, avšak po prvních okamžicích sdíleného utrpení se nezdálo, že by chtěla přijmout jeho pokusy ji těšit. Přemýšlel, jestli si to všechno jenom nenamlouvá. Byla tak zmatená, ale co jiného mohl očekávat?

Najednou zazněl jednotvárný zvuk a všichni obrátili hlavu. Marut, bubeník, zašel do chýše hudebníků a přinesl si buben. Při pohřbech Mamutonů obvykle hrála hudba, avšak zvuky, které teď vytvářel, neměly nic společného s rytmy Mamutonů. Byly to cizokrajné, podivně fascinující rytmy klanu, které ho Ajla naučila. Pak se přidal vousatý hudebník Maněn s prostými zvuky píšely, jak je pískala Ajla. Hudba odpovídala nevysvětlitelným způsobem pohybům ženy, která prováděla obřad pomíjivý jako zvuk hudby samé.

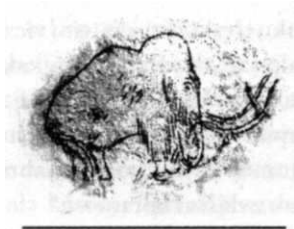
Ajla téměř dokončila obřad, avšak rozhodla se ho zopakovat, když slyšela klanovou hudbu. Později začali

hudebníci improvizovat. Obratně a s velkou zkušeností proměnili prosté zvuky klanu v něco jiného, co nebylo klanové ani mamutonské, ale směsicí obojího. Skutečně vhodný doprovod pro pohřeb chlapce smíšených duchů, pomyslela si Ajla.

Ajla chvíli tančila s hudebníky a nevěděla, kdy se jí začaly řinout slzy z očí. Samozřejmě poznala, že na tom je jako mnozí ostatní. Mnoho očí plakalo, a nejenom oči členů tábora Lva. Když dotančila, zakryl slunce těžký temný mrak, který přivál od jihovýchodu. Byla to doba bouří a mnozí lidé se rozhlíželi, kam by se skryli. Avšak místo vody padal jemný prach, nejdřív naprosto lehký. Později se sneslo velké množství sopečného popela z výbuchu v dalekých horách.

Ajla stála u Rydagova náhrobku a cítila, jak se na ni snáší lehký popel, ulpívá jí na ramenou, na obočí, dokonce na řasách, až ji proměnil ve světle šedou postavu.

Jemný popílek se ukládal na všechno, na kameny náhrobku, trávu, na hnědou hlínu pěšiny. Stromy a keře dostávaly postupně stejnou barvu. Popel pokryl i lidi u hrobu a pro Ajlu začínali všichni vypadat stejně. Tváří v tvář tak strašným silám, jako je zemětřesení a smrt, všechny rozdílly zmizely.

„Ten popel je odporný!“ stěžovala si Tronyje a vyklepávala na okraji příkopu přikrývku, ale tím popel jenom víc rozvířila. „Celé dny všechno čistíme, ale je to v jídle, ve vodě, v oblečení i v kožešinách. Ten popel pronikne do všeho a nezbavíš se ho.“

„Potřebujeme pořádný déšť,“ řekla Degije a vylila špinavou vodu, kterou omývala koženou krytinu stanu. „Nebo pořádnou sněhovou bouří. Ta by tomu udělala konec. Tohle je rok, kdy se člověk skutečně těší na zimu!“

„Umím si představit, že ty se těšíš,“ řekla Tronyje, dala hlavu na stranu, podívala se na ni a ušklíbla se. „Jenom si myslím, že se na to těšíš jen proto, že už budeš žít s Branagem.“

Degijinu tvář rozjasnil úsměv, když pomyslela na nadcházející svatební slavnosti. „To nepopírám, Tronyje,“ řekla.

„Je to pravda, že tábor Mamuta chtěl odsunout svatební obřady kvůli tomuhle popelovému dešti?“

„Ano, a obřady ženství taky. Proti tomu se však ostatní ohradili. Já vím, že Lacije nechce déle čekat a já taky ne. Nakonec souhlasili. Nechtějí dělat už víc zlé krve. Mnozí lidé

si myslí, že byli v nepravu, když odmítli Rydagovi pohřeb,“ řekla Degije.

„Ale jsou i takoví, kteří mají stejný názor jako my,“ řekla Fralije. Přišla k nim s košem popela, který vysypala do příkopu. „Ať by rozhodli jakkoli, vždycky by s tím někdo nesouhlasil.“

„Myslím, že bylo třeba žít s Rydagem tak jako my, aby se to skutečně vědělo,“ namítla Tronyje.

„To si nejsem tak jistá,“ řekla Degije. „Žil u nás přece celou dobu a pro mě pořád nebyl tak docela člověk, dokud nepřišla Ajla.“

„Mně se nezdá, že se ona tak těší na svatbu jako ty, Degije,“ řekla Tronyje. „Něco s ní není v pořádku. Není snad nemocná?“

„Nepřipadá mi jiná,“ řekla Degije. „Proč?“

„Prostě se nechová, jak by měla. Připravuje se na svatební obřad, ale jako by se ani trochu netěšila. Dostane spoustu dárků, ale nezdá se být šťastná. Měla by být přece jako ty! Pokaždé, když někdo s tebou mluví o tvé svatbě, usmíváš se a hned máš zasněné oči.“

„Ne každý se těší na svou svatbu stejným způsobem,“ řekla Fralije.

„Měla Rydaga moc ráda a truchlí pro něho, stejně jako Necije,“ řekla Degije. „Kdyby byl Mamutonem, zřejmě by se svatba odsunula.“

„To s Rydagem je mi taky ze srdce líto a chybí mi – jak ten se hezky choval k Hartalovi!“ řekla Tronyje. „Všem je nám to líto. Ale měl přece takové bolesti, takže to pro něho bylo vysvobození. Myslím, že Ajlu trápí ještě něco jiného.“

Neřekla, že od samého počátku příliš nevěřila v Ajlino spojení s Rankem.

Degije si pomyslela, že Ajla má raději Jondalara, i když si chce vzít Ranka. Viděla urostlého Zelandonce vycházet ze stanu. Zamířil do středu shromaždiště a zdál se stísněný.

Jondalar odpovídal kývnutím lidem na pozdrav, když kolem nich procházel, ale myšlenkami byl jinde. Namlouval si to, nebo se mu Ajla skutečně vyhýbá? Po vši té době, kdy se sám pokoušel jít jí z cesty, nemohl teď uvěřit, že se mu vyhýbá právě teď, když by s ní chtěl mluvit o samotě. Přestože byla zasnoubená s Rankem – stále v hloubi duše doufal, že stačí, aby se jí přestal vyhýbat, a už tu bude zase pro něho. Byla k němu přece vždycky tak vstřícná. Teď však jako by se uzavřela. Rozhodl se, že si s ní musí otevřeně promluvit. Jenom bylo obtížné zastihnout ji ve vhodném okamžiku a na místě, kde by mohli skutečně nerušeně spolu mluvit.

Viděl přicházet Laciji. S úsměvem se zastavil, aby si ji prohlédl.

Způsob, jak procházela kolem, měl teď v sobě něco nezávislého. Důvěřivě se usmívala na lidi, kteří jí kývali na pozdrav. Rozdíl je zřetelně znát, pomyslel si. Byl vždycky znovu překvapený, jaké změny obřad První slasti vyvolal. Lacije už nebyla dítě a ani už nebyla nejistá chichotající se dívka. I když byla velmi mladá, pohybovala se se sebejistotou dospělé ženy.

Pozdravila ho a s úsměvem se zastavila.

„Vypadáš šťastně,“ řekl Jondalar. Okouzlující mladá žena, pomyslel si. Jeho oči prozrazovaly, co se v něm odehrává.

Zadržela dech a pak se v její tváři objevil výraz, kterým odpověděla na jeho nevědomou výzvu.

„To taky jsem. Už to bylo dlouhé být pořád na jednom místě. Je to poprvé, co se jdu sama projít... nebo s někým, koho bych chtěla.“ Naklonila se trochu blíž k němu a vzhlédla k němu. „Kam jdeš ty?“

„Hledám Ajlu. Neviděla jsi ji někde?“ Lacijsi povzddechla a pak se přívětivě usmála. „Ano, byla se podívat na Trycijino dítě. Mamot ji ostatně taky hledá.“

„Neměla bys to všem vyčítat,“ řekl mamot. Bylo teplo a svítlo slunce a oni seděli ve stínu velkého olšového keře. „Bylo jich víc, kdo byli proti tomu. Například já.“

„Já ti nic nevyčítám. Nevím, jestli vůbec někomu něco vyčítám – ale proč to nemůžou poznat. Co vede lidi k tomu, aby je tak nenáviděli?“

„Právě proto, že vidí, jak velice jsme si podobní. Proto hledají rozdíly.“ Odmlčel se a pak pokračoval: „Měla bys ještě dnes zajít do tábora Mamuta, Ajlo. Bez toho nemůžeš být spojena. Ty jsi poslední, chápeš?“

„Ano, to bych asi měla udělat,“ řekla Ajla.

„Vinkavek si nadále dělá naděje, když tuší, že váháš. Dnes se mě znovu ptal, jestli si myslím, že budeš uvažovat o jeho nabídce. Říkal, že kdybys nechtěla zrušit své zasnoubení, byl by ochoten jít k Rankovi a promluvit s ním, jestli by nechtěl rovněž přijít k jeho ohništi. Jeho nabídka by mohla podstatně zvýšit tvou cenu nevěsty a vám všem vynést velkou vážnost. Co si o tom myslíš, Ajlo? Byla bys ochotná přijmout Vinkaveka za druhu společně s Rankem?“

„Vinkavek už něco takového naznačil při Jovu. Musela bych o tom mluvit s Rankem, abych viděla, co si o tom myslí,“ řekla Ajla.

Mamotovi se zdálo, že ani tak neprojevuje příliš nadšení. Když byl její zármutek ještě čerstvý, pak to skutečně nebyla nijak vhodná doba pro svatbu. Avšak vzhledem ke vši pozornosti a nabídkám, které dostali, bylo obtížné radit, aby posečkali.

Všiml si, že najednou něco odvedlo její pozornost, a obrátil hlavu, aby viděl, co to způsobilo. Přicházel k ní Jondalar. Zdála se neklidná a udělala krok, jako by měla

naspěch, ale nemohla přece jenom prostě jen tak ukončit svůj rozhovor s mamotem.

„Tady jsi, Ajlo. Všude jsem tě hledal. Chtěl bych s tebou mluvit.“

„Já ale právě o něčem hovořím s mamotem,“ řekla.

„Myslím, že už jsme hotovi, pokud chceš mluvit s Jondalarem,“ řekl mamot.

Ajla sklopila oči, pak pohlédla na starého muže a vyhnula se Jondalarovu ztrápenému pohledu. Pak řekla tiše: „Myslím, že si s Jondalarem nemáme vzájemně co říct, mamote.“

Jondalar cítil, jak mu mizí krev z tváře. Pak hned cítil horko a celý zrudl. Ona se mu vyhýbá! Ani mluvit s ním nechce. „Tak... nu ano... je mi líto, že jsem rušil,“ řekl a ustoupil. Nejraději by se propadl do země. Obrátil se a přímo prchal.

Mamot se zadíval Ajle do očí. Teď, když byl Jondalar pryč, dívala se za ním a v jejích očích bylo víc zármutku než předtím v Jondalarových. Zavrtěla hlavou, ale zakázala si o tom mluvit, když se vraceli do tábora Lva.

Když se přiblížili k táboru, viděla Ajla přicházet Neciji a Tuliji. Necije nesla Rydagovu smrt velmi těžce. Právě včera jí vrátila všechno, co ještě zbylo z jeho léků, a obě si poplakaly. Necije nechtěla, aby se jeho věci povalovaly kolem jako smutná upomínka, ale nebyla si jistá, jestli to má prostě vyhodit.

„Hledaly jsme tě, Ajlo,“ řekla Tulije. Zdála se rozradostněná, jako někdo, kdo chystá druhému velké překvapení, a to se stávalo u velké náčelnice málokdy.

Ajla se na ni zvědavě zadívala, zatímco obě ženy na sebe spiklenecky pohlédly.

„Každá nevěsta potřebuje nové šaty. Obvykle je zhotoví matka muže, ale já jsem chtěla Neciji pomoci.“

Byly to překrásné šaty ze zlatožluté kůže, krásně vyšívané a zdobené. Některé díly byly přebohatě vyšité perlami z

mamutoviny, v jejichž středu se zvlášť dobře vyjímaly malé kuličky jantaru.

„To je ale překrásné! A jakou to muselo dát práci! Jenom našít všechny ty perly muselo trvat celé dny. Kdy jste to jenom dělaly?“ ptala se Ajla.

„Začaly jsme vlastně hned, když jsi oznámila zasnoubení – a dokončily jsme to tady,“ řekla Necije. „Pojď do stanu a vyzkoušej si je!“

Ajla se podívala na mamota. Ten se usmál a přikývl. Věděl, co obě ženy chystají, ano, co se překvapení týče, byl s nimi dokonce domluvený.

Všechny tři ženy odešly do stanu k Tulijinu místu na spaní. Ajla se svlékla, ale nebyla si zcela jistá, jak by měla oblečení nosit. Ženy ji oblékly. Byly to zvláště vypracované šaty, vepředu otevřené a stahovaly se šerpou z mamutí vlny.

„Když je budeš chtít někomu jenom ukázat, můžeš je mít uzavřené,“ řekla Necije. „Ale pro obřad bys je měla otevřít – takhle!“ Horní díl roztáhla a šerpu nově upravila. „Žena by měla hrdě ukazovat své poprsí, když se vdává a její ohniště má vytvořit základ pro spojení s mužem.“

Obě ženy odstoupily, aby obdivovaly budoucí nevěstu. Má skutečně poprsí, na které může být hrdá, pomyslela si Necije. Mateřské prsy, jimiž uživí své děti. Každá žena by na ně byla hrdá.

„Můžeme teď dovnitř?“ zeptala se Degije a strčila hlavu do vchodu stanu. Hned nato se seběhly všechny žena tábora a obdivovaly Ajlu v její nové výbavě. Zřejmě věděly všechny o chystaném překvapení.

„A teď si šaty zavaž, ať můžeš jít ven a předvést se mužům,“ řekla Necije a uvázala jí znovu šerpu na prsou. „Na veřejnosti bys je měla nosit otevřené až při svatebním obřadu.“

Za obdivných úsměvů a k radosti mužů tábora Lva Ajla vyšla ven. Ostatní, kteří nepatřili k táboru Lva, rovněž

přihlíželi. Vinkavek se nějak dozvěděl o chystaném překvapení a sám přišel, aby byl nablízku. Když Ajlu spatřil, rozhodl se, že se s ní pokusí spojit, i kdyby s ní musel vzít k sobě k ohništi deset dalších mužů.

Trochu z povzdálí přihlížel ještě jeden muž, který nepatřil k táboru Lva, ačkoliv si to většinou o něm mysleli, Jondalar se vrátil do tábora. Nebyl ochotný jen tak se smířit s odmítnutím, ano, prostě nemohl uvěřit, že to Ajla myslela vážně. Danug mu pověděl o připravovaném překvapení, a tak čekal s ostatními.

Když Ajla vyšla ze stanu, aby se ukázala, nejdřív se těšil pohledem na ni, ale pak zavřel oči a bolestně se zachmuřil. Ztratil ji. Tímto oznamovala svůj úmysl spojit se příštího dne s Rankem. Zhluboka se nadechl a stiskl zuby. Nemohl tu zůstat a přihlížet, jak bude slavit svatbu s řezbářem tábora Lva. Bylo načase odejít.

Když si Ajla vzala opět své obvyklé oblečení a odešla společně s mamotem, pospíchal Jondalar do stanu. S uspokojením zjistil, že je sám. Sbalil si cestovní vak, v duchu opět poděkoval Tuliji, složil dohromady všechno, co si chtěl vzít s sebou, a přehodil pak přes všechno kožešinu na spaní. Umínil si počkat do rána, aby se se všemi rozloučil a hned po ranním jídle chtěl vyrazit. Do té doby o tom nemínil nikomu říct.

Přes den vyhledal Jondalar lidi, s nimiž během setkání uzavřel přátelství, neloučil se sice, ale myslel to tak. Večer strávil nějakou dobu s každým jednotlivým členem tábora Lva. Byli jako rodina. Bude mu připadat zatěžko odejít a vědět, že už je nikdy neuvidí. Ale ještě obtížnější mu připadalo najít možnost, aby promluvil s Ajlou – rozhodně ještě alespoň jednou. Pozoroval ji, a když vyšla s Lacijí k přístřešku koní, hned je následoval.

Co si spolu nakonec Jondalar a Ajla řekli, byly jen povrchní řeči. Jondalar byl podrážděný a Ajla cítila

nepříjemné napětí. Když odešla, ještě zůstal a hřebelcoval Vítěze, dokud se nesetmělo.

Připomněl si teď, že když Ajlu poprvé uviděl, právě pomáhala Víze přivést na svět hříbě. Něco takového předtím nikdy neviděl. Bude pro něho těžké rozloučit se i s Vítězem. Mladý hřebeček pro něho znamenal víc, než by považoval za možné.

Nakonec vešel do stanu a zalezl pod kožešiny. Zavřel oči, ale spánek se nechtěl dostavit. Bděl a myslel na Ajlu, na dobu v údolí koní a na jejich lásku, jak pomalu rostla. Ne, ne pomalu. Miloval ji od prvního okamžiku, jenom dlouho trvalo, než si to uvědomil, dlouho trvalo, než pochopil, co pro něho Ajla znamená – tak dlouho, že ji zatím ztratil. Odhodil její lásku, a za to teď bude muset platit po zbytek svého života. Jak jen mohl být tak hloupý? Nikdy na ni nezapomene, ani na bolest, kterou mu její ztráta působí, a nikdy si to neodpustí.

Byla to dlouhá těžká noc, a když první ranní paprsky pronikly otvorem stanu, nemohl to už vydržet. Nemohl se rozloučit ani s ní, ani s kýmkoliv jiným, musel prostě pryč. Tiše si vzal své cestovní oblečení, vak a spací kožešinu a vyklouzl ven.

„Rozhodl ses nečekat. To jsem si myslel,“ řekl mamot.

Jondalar sebou trhl. „Já... ehm... musím jít. Nemůžu to už vydržet. Je načase, abych... ehm...,“ koktal.

„Já vím, Jondalare. Přeju ti šťastnou cestu. Je to dlouhá cesta, kterou máš před sebou. Musíš se sám rozhodnout, co je nejlepší, ale jedno nezapomeň: kde není volby, tam se nedá volit.“ S těmito slovy se starý muž sklonil a zmizel ve stanu.

Jondalar se zamračil a šel k přístřešku pro koně. Jak to mamot myslel? Proč musejí vždycky ti, kteří slouží Matce, mluvit tak, že jim nikdo nerozumí?

Při pohledu na Vítěze pocítil Jondalar na chvíli pokušení odjet na něm, ale Vítěz byl Ajlin kůň. Poklepal oba koně po

zádech a vzal hnědého hřebečka kolem krku. Všiml si Vlka a i toho láskyplně podrbal. Pak se rychle vzchopil a vyrazil po stezce dolů.

Když se Ajla probudila, slunce už svítilo dovnitř. Zdálo se, že bude nádherný den. Pak ji napadlo, že tento den má být jejím dnem svatebním. Najednou už den nebyl tak krásný. Posadila se a rozhlédla se. Něco nebylo v pořádku.

Stalo se jí zvykem, že při probuzení ze všeho nejdřív pohlédla směrem k Jondalarovi. Nebyl tady. Jondalar vstal dnes ráno časně.

Vstala a oblékla se, vyšla ven, aby se umyla a našla si větvičku na vyčištění zubů. Necije seděla u ohně a podivně se na ni zadívala. Pocit, že něco není v pořádku, byl stále silnější. Pohlédla naproti k přístřešku pro koně. Víha a Vítěz tam stáli, i Vlk tam byl. Ne, tam se nic zvláštního nedělo. Zašla zase zpátky do stanu a znovu se rozhlédla. Mnozí lidé už byli vzhůru a pobývali někde venku. Pak si všimla, že Jondalarovo místo je prázdné. Nevyšel si jen tak. Jeho kožešina na spaní a cestovní vak, všechno bylo pryč. Jondalar odešel!

Zmocnila se jí panika a vyběhla ven.

„Necije! Jondalar je pryč. Není jenom někde v táboře Vlka, on odešel. A nechal mě tady.“

„Já vím, Ajlo. Čekala jsem to – ty ne?“

„Ale vždyť se se mnou ani nerozloučil! Myslela jsem, že zůstane až do svatby.“

„To bylo to poslední, co chtěl, Ajlo. Nechtěl se dívat na to, jak budeš spojena s jiným.“

„Ale... ale... Necije, on mě nechtěl. Co jsem tedy měla dělat?“

„Copak bys chtěla dělat?“

„Chtěla bych jít s ním. Ale teď je pryč. Jak mě jenom mohl opustit? Chtěl mě přece vzít s sebou. To jsme měli v

úmyslu. Co se stalo se všemi našimi plány, Necije?“ řekla a propukla v pláč.

Necije objala Ajlu a utěšovala ji.

„Plány se mění, Ajlo. Život se mění. Co je s Rankem?“

„Já nejsem pro něho ta pravá. Měl se spojit s Trycijí. Ta ho alespoň má ráda,“ řekla Ajla.

„Copak ty ho nemiluješ? On tě miluje.“

„Chtěla jsem, Necije. Pokusila jsem se ho milovat, ale miluju Jondalara. A teď je pryč.“ Ajla se znovu rozvzlykala. „On mě nemiluje.“

„Jsi si tím tak jistá?“ zeptala se Necije.

„Opustil mě a ani se se mnou nerozloučil. Proč odešel beze mě? Co jsem mu udělala?“ ptala se Ajla. „Myslíš, že jsi něco udělala?“

Ajla se zarazila a zamyslela se. „Včera se mnou chtěl mluvit, ale to jsem s ním zase nechtěla mluvit já.“

„Proč jsi s ním nechtěla mluvit?“

„Protože... protože mě nechtěl. Po celou zimu, a já ho tak milovala a chtěla jsem být s ním, celou dobu mě nechtěl. Ani mluvit se mnou nechtěl.“

„A když pak s tebou mluvit chtěl, nechtěla jsi s ním mluvit ty. Tak to prostě někdy chodí.“

„Ale já s ním chtěla mluvit, Necije. Chtěla bych být s ním. I když mě nemiluje, chtěla bych být s ním. Ale teď je pryč. Prostě zmizel a je pryč. Nemůže... přece nemůže být ještě daleko...“

Necije téměř nedokázala potlačit úsměv, když na ni pohlédla.

„Jak daleko asi mohl dojít, Necije? Když jde pěšky? Já umím utíkat rychle, třeba bych ho dohonila. Možná bych se měla za ním rozběhnout a pokusit se zjistit, o čem se mnou chtěl mluvit. Ach, Necije, já bych měla být u něho. Já ho miluju.“

„Tak za ním utíkej, Ajlo. Jestli ho chceš, jestli ho miluješ, tak za ním utíkej. Řekni mu, co cítíš. Přinejmenším mu dej příležitost, aby ti řekl, co ti chtěl říct.“

„Máš pravdu!“ Ajla si hřbetem ruky utřela slzy a pokusila se uvažovat. „To bych měla udělat. A to udělám. Ted’ hned,“ řekla a už utíkala po stezce dolů, než mohla Necije říct cokoliv dalšího. Skákala po kamenech v řece a vzápětí byla na pastvině. Pak se zastavila. Nevěděla kam, musela by sledovat jeho stopu, a to by mohlo trvat celou věčnost, než by ho našla a dohonila.

Najednou uslyšela Necije pronikavé písknutí. S úsměvem přihlížela, jak kolem ní proběhl Vlk. Víha zastříhala ušima a následovala ho. Vítěz se pustil za ní. Podívala se po stezce dolů, jak Vlk velkými skoky pádí k mladé ženě.

Když se přiblížil, dala mu Ajla znamení a řekla: „Hledej Jondalara, Vlk. Hledej Jondalara!“

Vlk běhal kolem s čenichem u země a větřil ve vzduchu, a když se pak rozeběhl, všimla si Ajla lehce sešlapané trávy a zlomených větviček. Vyhoupla se Víze na záda a sledovala Vlka.

Teprve když už jela, dohonily ji naléhavé otázky. Co mu ted’ řeknu? Jak mu mám vysvětlit, že slíbil, že mě vezme s sebou? A když mě nevyslechne? Jestli mě nechce?

Děšť smyl vrstvu sopečného popela ze stromů a lidí, avšak Jondalar rázným krokem procházel pastvinami a zalesněnými oblastmi a neměl oči pro krásu tohoto neobvykle krásného letního dne. Nevěděl nijak přesně, kam jde, jenom prostě sledoval řeku, avšak s každým krokem, s kterým se vzdaloval dál od tábora letního setkání Mamutonů, byl zachmuřenější.

Proč odcházím bez ní? Proč jsem na cestě sám? Nemám se ještě jednou vrátit a přece jenom se jí zeptat, jestli by nešla se mnou? Ale ona s tebou přece nechce jít. Je Mamutonka.

Tohle jsou její lidé. Zvolila si Ranka – ale nechal jsi jí jinou volbu? Zastavil se. Jak to říkal mamot? Něco o volbě? „Kde není volba, není co volit.“ Jak to jenom myslel?

Jondalar mrzutě potřásl hlavou, ale pak mu to došlo, najednou to věděl. Já jí nedovolil volit. Ajla si Ranka vůbec nezvolila, rozhodně ne zpočátku. Možná že měla možnost volit tu noc, kdy byla přijata za Mamutonku... skutečně? Vyrostla v klanu. Nikdo jí neřekl, že se smí sama rozhodovat. A já ji od sebe odvrhl. Proč jsem jí nedal možnost zvolit, než jsem odešel? Protože s tebou nechtěla mluvit.

Ne, protože jsi měl strach, že by nezvolila tebe. Přestaň si něco nalhávat. Nakonec se po vší té době rozhodla s tebou nemluvit a ty jsi měl strach, že by tě nezvolila.

Proč se nevrátíš a nedáš jí možnost zvolit? Proč jí přinejmenším neučiníš nabídku? Co jí ale jenom chceš říct? Připravuje se teď přece na velký obřad. Co jí chceš nabídnout? Máš jí vůbec co nabídnout?

Můžeš jí nabídnout, že zůstaneš. Můžeš jí dokonce nabídnout, že budeš jejím druhem společně s Rankem. Sněls bys to? Mohl by ses o ni dělit s Rankem? Kdyby jediná další volba spočívala v tom, nemít ji vůbec – mohl bys zůstat tady a dělit se o ni s někým jiným?

Jondalar se zastavil, zavřel oči a vraštil čelo. Jenom kdyby neměl jinou volbu. Že všeho nejvíc chtěl vzít ji s sebou domů. A svůj domov učinit jejím domovem. Mamutoni ji přijali. Budou Zelandonci méně ochotni ji přijmout? Někteří ano, možná ne všichni – ale slíbit nemohl nic.

Hanek má tábor Lva a mnoho dalších styků. Ty jí nemůžeš nabídnout ani své lidi, ani své styky. Vždyť nevíš, jestli by ji přijali – nebo tebe. Nemáš jí co nabídnout, jenom sám sebe.

Pokud jí nemůže nabídnout nic víc, co by si tedy potom počali, kdyby je jeho lidé nepřijali? Mohli bychom jít jinam. Mohli bychom se dokonce vrátit. Zachmuřil se. To by

znamenaloby být hodně, hodně dlouho na cestě. Možná by jí měl prostě nabídnout, že tu zůstane, a usadit se tady. Tarneg říkal, že hledá výrobce nástrojů pro svůj tábor. Ovšem co Ranek? A co je ještě důležitější, co Ajla? Co jestli ho vůbec nechce?

Jondalar byl tak hluboko ponořený do svých myšlenek, že vůbec neslyšel tlumený dusot koňských kopyt, dokud na něho najednou nevyskočil Vlk.

„Vlku? Co tu děláš...“ Vzhlédl a nevěřícně zíral, když viděl Ajlu, jak seskakuje Víze ze zad.

Šla k němu, teď plachá a plná obav, že by jí znovu mohl ukázat záda. Jak mu to má říct? Jak ho přimět, aby jí naslouchal? Pak si připomněla první dny s ním a způsob, jak se v první polovině svého života naučila někoho žádat, aby ji vyslechl. Půvabně, protože na to byla dlouho zvyklá, klesla k zemi, sklonila hlavu a čekala.

Jondalar na ni ohromeně zíral, chvíli nechápal, ale pak si to znovu uvědomil. To bylo její znamení. Když mu chtěla říct něco důležitého, ale neznala pro to slova, použila toto znamení klanu. Ale proč s ním mluví řečí klanu? Co mu chce říct tak důležitého?

„Vstaň,“ řekl. „To nemusíš dělat.“ Pak si však vzpomněl, jak bylo třeba na to odpovědět. Dotkl se jejích ramen. Když Ajla vzhlédla, měla v očích slzy. Klesl na kolena, aby jí je setřel. „Ajlo, proč to děláš? Co tu děláš?“

„Jondalare, včera jsi mi něco chtěl říct, a já tě nechtěla vyslechnout. Dnes bych ti chtěla něco říct. Je těžké to vyjádřit, ale chtěla bych, abys mě přesto vyslechl. Proto tě o to prosím tímhle způsobem. Vyslechneš mě a neodvrátíš se hned?“

Jondalara se tak prudce zmocnila naděje, že nebyl schopen slova. Jenom přikývl a držel ji za ruce.

„Kdysi jsi chtěl, abych šla s tebou,“ začala, „a tehdy jsem nechtěla opustit údolí.“ Odmlčela se a zhluboka se nadechla.

„Teď bych chtěla jít s tebou, ať půjdeš kamkoliv. Kdysi jsi mi řekl, že mě miluješ a toužíš po mně. Teď si myslím, že už mě nechceš, ale přesto bych chtěla jít s tebou.“

„Vstaň, Ajlo, prosím,“ řekl a pomohl jí nahoru. „A co je s Rankem? Myslel jsem, že ho chceš za druha.“ Stále ještě ji držel v náručí.

„Nemiluju Ranka. Miluju tebe, Jondalare. Nikdy jsem tě nepřestala milovat, a nevím, co jsem udělala, že jsi mě přestal milovat.“

„Ty miluješ mě? Ty mě stále ještě miluješ? Ach, Ajlo, moje Ajlo,“ řekl Jondalar a prudce ji k sobě přitiskl. Pak na ni pohlédl, jako by ji viděl poprvé, a z jeho očí mluvila láska. Natáhla krk a jeho ústa našla její. Objímali se s něžně oddanou náruživostí.

Ajla to nemohla pochopit, že je v jeho náručí, že ji Jondalar drží, že po ní touží, že ji po vši té době miluje. Slzy jí vhrkly do očí. Pokusila se je potlačit, protože měla strach, že by to mohl špatně pochopit, ale pak jí najednou bylo všechno jedno a nechala je volně stékat.

Podíval se jí dolů do tváře. „Ty pláčeš, Ajlo.“

„Ale jenom proto, že tě miluju. Musím prostě plakat. Je to tak dlouho a já tě pořád tak miluju,“ řekla.

Líbal ji na oči, slíbal její slzy, a když ji políbil na ústa, cítil, jak se otvírají, jemně a přesto rozhodně.

„Ajlo, jsi skutečně tady?“ řekl. „Myslel jsem, že jsem tě ztratil, a teď vím, že to byla moje vlastní vina. Miluju tě, Ajlo, nikdy jsem tě nepřestal milovat. Přitom vím dobře, proč sis to myslela.“

„Ale nechtěl jsi mě milovat, že je to tak?“

Zavřel oči a na čele mu vystoupily vrásky, tak velice bolela pravda. Přikývl. „Styděl jsem se, že miluju někoho, kdo přišel z klanu, a nenáviděl jsem se za to, že se stydím za ženu, kterou miluju. Nikdy jsem nebyl tak šťastný jako s tebou! Miluju tě, a když jsme byli sami jenom my dva, bylo

všechno dokonalé. Avšak když k tomu přibyli další... pokaždé, když jsi udělala něco, co ses naučila v klanu, bylo mi trapně. A neustále jsem měl strach, že něco řekneš a celý svět bude vědět, že miluju ženu, která... která přivedla na svět zrudu.“ Téměř to slovo nemohl přenést přes rty.

„Všichni mi vždycky říkali, že můžu mít každou ženu, kterou si umíním. Žádná žena mi neodolá, říkali, dokonce ani Matka sama. A taky to vypadalo, že je to tak. Co ale nevěděli, bylo to, že jsem nikdy nepotkal ženu, kterou jsem skutečně chtěl – dokud jsem nepotkal tebe. A co by řekli, kdybych si tě přivedl domů? Když může mít Jondalar každou, kterou se mu zachce mít, proč musí přivést domů zrovna... matku ploskolebce... zrudu? Měl jsem strach, že by tě nepřijali a že by i mě vyhnali, kdybych se tě nevzdal. A já měl strach, že bych přesně to mohl udělat, kdybych měl volit mezi svými lidmi a tebou.“

Ajla sklopila oči. „To jsem nechápala. Přitom to pro tebe bylo těžké rozhodnutí.“

„Ajlo,“ řekl Jondalar a zvedl její tvář tak, aby ho zase viděla. „Miluju tě. Možná chápu teprve teď, jak je to pro mě důležité. Nejenom to, že mě miluješ, ale že já miluju tebe. Teď vím, že je pro mě jenom jedna volba. Ty jsi pro mě důležitější než mí lidé nebo kdokoliv jiný. Chtěl bych být vždycky tam, kde budeš ty.“

Znovu se jí zalily oči slzami, ať se je sebevíc snažila zadržet.

„Jestli chceš zůstat tady a žít mezi Mamutony, zůstanu tady a stanu se Mamutonem. Jestli chceš žít zároveň se mnou a s Rankem, přijmu i to.“

„Ty bys to chtěl?“

„Pokud bys to chtěla ty...“ Avšak pak si připomněl mamotova slova. Možná by jí měl říct, co by sám nejraději chtěl. „Chtěl bych být s tebou, to je pro mě to nejdůležitější,

ale jestli se mě ptáš, co bych chtěl, tak musím říct: chtěl bych se vrátit domů a vzít tě s sebou.“

„Vzít mě s sebou? Pak už se tedy za mě nestydíš? Nestydíš se kvůli klanu a kvůli Durkovi?“

„Ne, nestydím se za tebe. Ty a Rydag, vy jste mě naučili něco moc důležitého, a možná je načase pokusit se vysvětlit to i ostatním. Naučil jsem se toho tolik, co bych rád přinesl svým lidem. Chtěl bych jim ukázat vrhač oštěpů a Vymekův postup při zpracování pazourku, tvůj pyrit a jehlu a koně a Vlka. Když se člověk vrátí s tolika věcmi, může být, že ho dokonce vyslechnou, když se jim pokusí vysvětlit, že i lidé klanu jsou dětmi Velké Matky.“

„Jeskynní lev je tvůj totem, Jondalare,“ řekla Ajla s rozhodností toho, kdo si je naprosto jistý.

„To už jsi říkala. Jak to, že si tím jsi tak jistá?“

„Vzpomínáš si, že jsem ti jednou řekla, že není snadné žít s tak mocným totemem? Zkoušky, kterým se člověk musí podrobit, nejsou snadné, ale dary, které tím dostane a čemu se tím naučí, to všechno mnohonásobně vyváží. Ty teď máš za sebou těžkou zkoušku, ale lituješ jí? Tento rok byl pro nás pro oba tvrdý, ale co jsem se přitom všechno naučila o sobě a o Druhých lidech! I ty ses toho spoustu naučil, o sobě samém a o lidech klanu. Myslím, že ses jich jistým způsobem bál, a teď jsi tento strach překonal. Jeskynní lev je klanový totem. Už je nemusíš nenávidět.“

„Asi máš pravdu, a jestli to znamená, že jsem tím pro tebe přijatelný, jsem rád, že si mě tento totem vyvolil. Já ti nemůžu nabídnout nic než sám sebe, Ajlo. A nemůžu ti nabídnout ani rodinné vztahy, ani své lidi. Nemůžu ti nic slíbit, protože nevím, zda tě Zelandonci přijmou. Když tě nepřijmou, najdeme si jiné místo. Pokud budeš chtít, stanu se Mamutonem, ale raději bych se vrátil domů a chtěl bych, aby zelandon pro nás svázal uzel.“

„Znamená to, aby nás dal dohromady?“ zeptala se Ajla. „Ještě nikdy jsi mě nepožádal, abych se s tebou dala dohromady. Sice jsi mě požádal, abych šla s tebou, ale abych s tebou založila ohniště, o to jsi mě nikdy nepožádal.“

„Ajlo, Ajlo, co to jen s tebou je? Jak to, že vycházím s takovou samozřejmostí z toho, že už všechno víš? Možná je to tím, že ses v tak krátké době naučila tolik, že naprosto zapomínám, jak krátká je to teprve doba. Možná bych se měl naučit znamení, abych vyjádřil věci, pro které neznám slova.“

Pak s pobaveným radostným úsměvem na tváři před ní poklekl. Neseděl s nohama pod sebou a se skloněnou hlavou, jak to vždycky dělala ona, ale díval se na ni.

Ajla byla zděšená, přinejmenším jí to bylo nepříjemné, a to ho těšilo, protože to přesně odpovídalo pocitu, který vždycky sám měl, když udělala toto znamení klanu.

„Co to děláš, Jondalare? Muži tohle nedělají. Ti nepotřebují žádat o dovolu, když chtějí něco říct.“

„Ale já tě musím požádat, Ajlo. Vrátiš se se mnou a spojiš se se mnou a dovolíš, aby zelandon pro nás svázal uzel? A založíš se mnou ohniště a dáš mi děti?“

Ajla se znovu rozplakala. Připadalo jí to hloupé, že pořád jenom prolévá slzy. „Jondalare, nikdy jsem nechtěla nic jiného. Ano, to všechno chci. A teď, prosím, vstaň.“

Vstal a objal ji a byl šťastnější, než byl kdykoliv předtím ve svém životě. Líbal ji, tiskl ji k sobě, jako by se obával ji pustit, jako by měl strach, že ji ztratí, jak se mu málem stalo.

Opět ji políbil a touha po ní ho přemohla. Cítila to a její tělo odpovědělo a bylo pro něho připravené. Ale tentokrát si ji nechtěl prostě jenom vzít! Tentokrát ji chtěl celou. Odstoupil o krok a sundal vak, který měl stále ještě na zádech. Pak vytáhl rohož a rozprostřel ji na zemi. Najednou na něho vyskočil Vlk.

„Teď budeš muset chvíli pryč,“ řekl Jondalar a usmál se na Ajlu.

Dala Vlkovi příslušný povel a odpověděla na Jondalarův úsměv. Ten si sedl na rohož a vztáhl k ní ruce. Když k němu přisedla, chvěla se očekáváním a touhou.

Pak ji líbal, opatrně a sáhl jí na prs a vychutnával tu důvěrnost. Rychle si stáhla halenu, on se po ní natáhl oběma rukama a hned nato ležela na zádech s ústy přitisknutými na jeho ústa. Jeho ruka laskala jeden prs a našla bradavku. Hned nato ležela jeho vlhká teplá ústa na druhé bradavce. Sténala, když v ní savý pocit vyvolal vlny rozkoše, které jí zasahovaly až do nitra, až na ono místo, které po něm nejvíc hladovělo. Třela mu pažemi široká záda, pak rukama putovala do jeho týla a k jeho vlasům. Na prchavý okamžik ji překvapilo, že nejsou jemné a kudrnaté, ale ta myšlenka zmizela tak rychle, jak se objevila.

Opět ji líbal a jemně ji prozkoumával jazykem. Ona se do něho vpíjela a připomněla si, že jeho dotek nikdy nebyl příliš prudký nebo příliš uspěchaný, ale plný něhy a citu. Těšila se, že znovu učiní stejnou zkušenost. Bylo to téměř jako poprvé, kdy ho poznala, a přesto si připomněla, jak dobře ji znal. Kolik nocí po něm toužila? Cítila slastné zamrazení, když jí přejížděl bradu a pak po krku. Líbal jí ramena, lehce ji kousal a hrál si s citlivým místem, které tam znal. Nečekaně vzal znovu do úst její bradavku. Zavzdychala, když tento pocit náhle zesílil. Pak vzdychala rozkoší, když si pohrával s oběma bradavkami.

Posadil se a pozoroval ji, zavřel oči, jako by si to všechno chtěl dobře vštípit do paměti. Když znovu otevřel oči, usmívala se.

„Miluju tě, Jondalare, a tolik jsem po tobě toužila.“

„Ach, Ajlo, už jsem to nemohl vydržet, tak bolestně jsem po tobě toužil – a přesto bych se tě málem vzdal. Jak jen jsem mohl, když tě tak miluju?“ Opět ji políbil, držel ji těsně přitisknutou k sobě, jako by se stále ještě obával, že ji ztratí. A ona se k němu tiskla neméně vroucně. Najednou už na nic

nečekali. Jondalar rozvázal její opasek, Ajla se zvedla v bocích a kopáním se zbavila lehkých letních kalhot, zatímco on se taky vysvlékl z kalhot, přetáhl halenu přes hlavu a sklepal obutí.

Její dech byl rychlý, lapala po dechu, volala ho jménem. Přitáhla ho k sobě a sáhla pak dolů, aby ho zavedla do své teplé hluboké studny.

Hluboce si povzdechla, když do ní pronikl a nořil se do ní hlouběji a hlouběji, dokud ho plně neobjala. To byla jeho Ajla. To byla žena, ke které se hodil, která se hodila k němu. Zastavil se na okamžik, vychutnával, jak ho zcela objímá. Tak tomu bylo hned poprvé u ní a pak pokaždé. Jak jen mohl pomýšlet na to, že se jí vzdá? Matka musela Ajlu stvořit přímo pro něho, aby ji tak plně a naprosto uctívali, svými slastmi ji potěšili, tak jak si přála, aby to dělali. Vlka rozkoše se zvedala, dosáhla vrcholu a přelila se přes ně, když oba v chvějivé rozkoši našli uspokojení.

Odpočinek potom byl součástí slasti. Ajla na sobě ráda cítila jeho tělo. Nikdy se jí nezdál příliš těžký. Obvykle se zvedl dřív, než ho chtěla nechat odejít. Třela se o něho a musela se usmívat, připomínalo jí to slasti, které právě sdíleli. Nikdy se necítila dokonalejší než v tomto okamžiku, když se pomilovali a on tu ještě byl, byl ještě v ní.

Jondalar rád cítil pod sebou její pevné tělo, a bylo tomu tak dávno, tak nesmyslně dávno! Ale ona ho milovala. Jak jen ho mohla milovat po tom všem? Čím si zasloužil tolik štěstí? Nikdy, nikdy už ji nenechá odejít.

Nakonec se překulil na bok a usmíval se na ni.

„Jondalare?“ řekla Ajla po chvíli.

„Ano?“

„Pojďme si zaplavat. Řeka není daleko. Zaplaveme si, jako jsme to dělali vždycky v údolí, a teprve potom se vrátíme do tábora Vlka.“

Sedl si vedle ní a usmíval se. „Tak pojďme!“ řekl, byl okamžitě na nohou a pomohl jí nahoru. I Vlk se zvedl a vrtěl ocasem.

„Ano, teď smíš jít s námi,“ řekla Ajla, když vzali své věci a šli dolů k řece. Vlk horlivě skákal kolem nich.

Vykoupali se v řece, zaplavali si a dováděli chvíli s Vlkem. Koně se vyváželi na zemi, napásli se a odpočali si. Ajla a Jondalar byli sami daleko od ostatních lidí. Nakonec se oblékli, cítili se osvěženi a měli hlad.

„Jondalare?“ řekla Ajla, když stáli u koní.

„Ano.“

„Pojďme spolu na Víze. Ráda bych tě cítila blízko sebe.“

Celou cestu domů si Ajla lámala hlavu, jak by to měla Rankovi sdělit. Netěšila se na to. Sotva dorazili, už na ni čekal a vypadal nešťastně. Všichni ostatní se připravovali na svatební obřad, který se měl konat večer – buď jako diváci, nebo jako účastníci. Taky ho nepotěšilo, když ji viděl jet na Víze společně s Jondalarem, zatímco Vítěz klusal za nimi.

„Kde jsi byla? Už jsi měla být dávno oblečená.“

„Musím s tebou mluvit, Ranku.“

„Nemáme na řeči čas,“ řekl s uštváním pohledem v očích.

„Je mi to líto, ale přesto si musíme spolu promluvit. Někde, kde budeme nerušeni.“

Nezbylo mu nic jiného než souhlasit. Avšak Ajla nejdřív zašla do stanu a ze svých věcí si vzala sošku ženy, kterou pro ni Ranek vyřezal. Pak sešla po svahu dolů k řece a šla podél břehu. Nakonec se zastavila, sáhla do haleny a vytáhla Rankův dárek.

„Musím ti to vrátit, Ranku,“ řekla Ajla a podávala mu ji.

Jako by ho spálil plamen, Ranek ucukl. „Co to má znamenat? Tu mi nemůžeš vrátit. Tu potřebuješ, abys mohla

založit ohniště. Tu potřebuješ pro naši svatbu,“ řekl a v hlase mu zaznívalo zoufalství.

„Právě proto ti ji musím vrátit. Nemůžu s tebou založit ohniště. Odcházím.“

„Odcházíš? Ty nemůžeš odejít, Ajlo. Jsi se mnou zasnoubená. Všechno je dohodnuté. Svatební obřad se koná dnes večer. Řekla jsi, že se se mnou spojíš. Miluju tě, Ajlo. Copak to nechápeš? Miluju tě.“ S každým slovem, které vyřážel, se Rankovo zoufalství zvětšovalo.

„Já vím,“ řekla Ajla tiše. Bolest, kterou viděla v jeho očích, ji trýznila. „Zasnoubila jsem se s tebou a všechno je domluveno. A přesto musím odejít.“

„Ale proč? Proč tak najednou?“ řekl Ranek nepřirozeně vysokým hlasem, jako by ho někdo dusil.

„Protože teď musím odejít. Je to nejlepší doba pro cestování a máme před sebou dlouhou cestu. Odcházím s Jondalarem. Miluju ho. Nikdy jsem ho nepřestala milovat. Myslela jsem, že mě už nemiluje...“

„A když sis myslela, že tě nemiluje, tak jsem ti byl dobrý? Bylo to tak?“ řekl Ranek. „Celou dobu, kdy jsme byli spolu, sis přála, abych já byl on. Nikdy jsi mě nemilovala.“

„Chtěla jsem tě milovat, Ranku. Mám tě ráda. Není pravda, že bych vždycky toužila po Jondalarovi, když jsem byla s tebou. Mnohokrát jsem s tebou byla šťastná.“

„Ale ne vždycky. Nebyl jsem dost dobrý. Ty jsi dokonalá, ale já dokonalý nejsem!“

„Nikdy jsem nehledala dokonalost. Miluju ho, Ranku. Jak dlouho bys mě mohl milovat s vědomím, že miluju někoho jiného?“

„Až do smrti bych tě miloval, Ajlo, a i na onom světě. Nikdy nebudu žádnou milovat tak, jako miluju tebe. Nemůžeš mě opustit.“ Umělec, který byl tak přitažlivý, ji prosil se slzami v očích. Nikdy v životě o nic takhle neprosil.

Ajla cítila bolest a přála si, aby ho mohla utěšit. Ale to jediné, co chtěl, mu nemohla dát. Nemohla ho milovat tak, jak milovala Jondalara.

„Je mi to líto, Ranku. Vezmi si tu sošku.“ Opět mu ji podávala.

„Nech si ji!“ řekl a v hlase měl tolik jedu, kolik jen do něho dokázal dát. „Možná pro tebe nejsem dost dobrý, ale já tě nepotřebuju. Já můžu mít, koho chci. Jen si jdi, jen si utíkej za svým Jondalarem. Mně je to lhostejné.“

„Nemůžu si ji nechat,“ řekla Ajla a položila ji na zem k jeho nohám. Sklonila hlavu a obrátila se k odchodu.

Šla podél břehu a trápila se kvůli bolesti, kterou Rankovi způsobila. Nechtěla mu ublížit a dala by nevímco za to, kdyby měla jinou možnost. Doufala vroucně, že už nikdy nebude milována někým, jehož lásku by nemohla opřevzat.

„Ajlo?“ zavolal Ranek. Obrátila se a čekala, dokud k ní nedošel. „Kdy odcházíš?“

„Jakmile se sbalím.“

„Víš, není to pravda. Vůbec mi to není lhostejné.“ Utrpení se zračilo v jeho rysech. Chtěla k němu, chtěla ho utěšit, ale neodvažovala se ho povzbudit. „Ale tolik jsem tě miloval, tolik jsem po tobě toužil – tak hrozně, že jsem to nechtěl vidět. Pokoušel jsem si namluvit, že mě miluješ, a celou dobu jsem v to doufal.“

„Ranku, je mi to tak líto,“ řekla. „Kdybych nepoznala dřív Jondalara, milovala bych tebe. Mohla bych být s tebou šťastná. Byl jsi ke mně tak hodný a vždycky jsi mě uměl rozesmát. Miluju tě taky, víš, jenom ne tak, jak bych chtěla. Přesto tě budu vždycky mít ráda.“

Jeho oči byly plné utrpení. „Nikdy tě nepřestanu milovat, Ajlo. Nikdy na tebe nezapomenu. Vezmu si svou lásku s sebou do hrobu,“ řekl Ranek.

„To neříkej! Ty si zasloužíš víc štěstí než jen to.“

Zasmál se, ale byl to hořký smích. „Neměj obavy, Ajlo. Ještě se nechystám do hrobu. Rozhodně zatím ne. A možná se skutečně jednoho dne spojím s některou ženou a založím ohniště a ona mi dá děti. Možná dokonce, že ji budu milovat. Ale žádná jiná žena tě nikdy nenahradí a nikdy nebudu k některé ženě cítit to, co cítím k tobě. Něco takového pocítí muž v životě jen jednou.“

Chystali se společně se vrátit.

„Bude to Trycije?“ zeptala se Ajla. „Miluje tě.“

Ranek přikývl. „Možná, když mě bude chtít. Teď, když má syna, bude ještě žádanější než dřív, a dostala už spoustu nabídek.“

Ajla se zastavila a pohlédla na Ranka. „Myslím, že by Trycije chtěla tebe. V téhle chvíli je uražená, ale to je jenom proto, že tě miluje. Ale je tu ještě něco, co bys měl vědět. Její syn, Ralev, je tvůj syn, Ranku.“

„Ty myslíš, že je synem mého ducha?“ Ranek sraštil čelo. „Zřejmě máš pravdu.“

„Ne, nemyslím, že je synem tvého ducha. Já myslím, že Ralev je tvůj syn, Ranku. Je synem tvého života, tvého bytí. Ralev je stejně tak tvým synem jako Trycijiným. Když jste spolu sdíleli slasti, způsobil jsi, že v ní začal růst.“

„Odkud víš, že jsme spolu sdíleli slasti?“ zeptal se Ranek a zatvářil se trochu zaraženě. „Byla loňského roku rudou nohou a brala svůj úkol velmi vážně.“

„Já to vím, protože se narodil Ralev a Ralev je tvůj syn. Tak začíná všechen život. To je důvod, proč se slastmi ctí Matka. Jsou počátkem života. Já to vím, Ranku. Slibuju ti, že to je pravda, a tento slib nemůže být porušen,“ prohlásila Ajla.

Ranek usilovně přemýšlel. To byla podivná nová představa. Ženy byly matky. Rodily děti, dcery a syny. Ale mohl mít muž syna? Mohl být Ralev jeho synem? A přesto to Ajla tvrdila. Tak to tak musí být. Ona skrývá bytí Matky. Je

duchovní žena. A je dokonce možné, že je ztělesněním Matky Země samotné.

Jondalar ještě jednou přezkoušel, jestli jsou zavazadla dobře upevněna, pak odvedl Vítěze na začátek stezky, kde se Ajla loučila. Víha byla naložená a trpělivě čekala, avšak Vlk rozčileně pobíhal mezi nimi a věděl, že ho čeká něco neobvyklého.

Když byla Ajla vyhnána z tlupy klanu, bylo pro ni těžké opustit lidi, které měla ráda, ale nic jiného jí nezbývalo. Neměla jinou volbu. Ale dobrovolně se rozloučit s blízkými lidmi, a to s vědomím, že je už nikdy neuvidí, bylo možná ještě těžší. Už dnes prolila tolik slz, že se ptala, jestli vůbec ještě nějaké má. A přesto jí vždycky znovu zvlhly oči, když objala dalšího přítele nebo přítelkyni.

„Talute,“ vzlykala a objala velkého rudovlasého náčelníka. „Řekla jsem ti někdy, že to byl tvůj smích, který mě přiměl, abych k vám přišla? Měla jsem takový strach z Druhých lidí, že jsem byla připravená hned se vrátit do údolí – ale pak jsem viděla, jak se směješ.“

„A teď mě přiměješ k pláči, Ajlo. Byl bych rád, kdybys u nás zůstala.“

„Já už taky brečím,“ řekla Lacije. „Taky bych chtěla, abys zůstala. Víš ještě, jak jsi mi poprvé dovolila jet na Vítězovi?“

„Já si pamatuju, jaké to bylo, když nechala jet Rydaga na Víze,“ řekla Necije. „Myslím, že to byl nejšťastnější den jeho života.“

„Mně budou chybět i koně,“ zvolala Lacije žalostným tónem a přitiskla se k Ajle.

„Třeba jednoho dne sama získáš malého koně, Lacije,“ řekla Ajla.

„Mně taky budou chybět koně,“ řekla Rugije. Ajla ji zvedla do výšky a přitiskla ji k sobě. „Tak potom možná i ty dostaneš malého koníka.“

„Ach, Necije,“ zvolala Ajla. „Jak ti mám za všechno poděkovat? Ty víš, že jsem ztratila svou matku, když jsem byla ještě malá, ale štěstí při mně skutečně stálo. Měla jsem druhou matku, která ji nahradila. Iza se o mě starala, když jsem byla malé děvče, ale ty jsi matka, kterou jsem potřebovala, abych se sama stala ženou.“

„Tady,“ řekla Necije, podávala jí balíček a pokoušela se neutopit se v slzách. „To jsou tvé svatební šaty. Chtěla bych, abys je měla na sobě, až se spojíš s Jondalarem. I on je pro mě jako syn. A ty jsi moje dcera.“

Ještě jednou objala Ajla Neciji a pak pohlédla na jejího velkého, zdravím a silou kypícího syna. Když objala i Danuga, vřele a bez rozpaků ji k sobě přitiskl. Cítila, jak zmužněl, a na okamžik na ni přeskočila jiskra jeho přitažlivosti, když jí pošeptal do ucha: „Tak bych si přál, abys byla mou rudou nohou.“

Odstoupila o krok a usmála se. „Danugu! Jaký je z tebe muž! Přála bych si tu zůstat jenom proto, abych viděla, jak z tebe bude druhý Talut.“

„Možná podniknu jednou později, až budu starší, dlouhou cestu a navštívím tě.“

Jako dalšího objala Ajla Vymeka a rozhlížela se po Rankovi, ale ten nebyl nikde vidět. „Je mi to líto,“ řekla Vymekovi.

„Mně taky. Tolik jsem doufal, že u nás zůstaneš. Rád bych zažil děti, které bys přinesla k našemu ohništi. Ale Jondalar je dobrý muž. Ať Matka doprovází vaši cestu svým úsměvem.“

Ajla vzala od Tronyje Hartala, kterého držela v náručí, a měla radost, jak se směje. Pak zvedl Manuv do výše Nuvi, aby ji Ajla políbila.

„Kdyby tě nebylo, dnes by tu taky nebyla. To ti nikdy nezapomenu a ona taky ne,“ řekl Manuv. Ajla ji objala, pak Tronyji a Torneka.

Frebek držel Bektyji, zatímco se Ajla loučila s Fralijí a s oběma chlapci. Pak sevřela do náruče Krociji. Ta nejdřív ztuhla, ale Ajla cítila, jak se celá chvěje. Pak ji stará žena přitiskla k sobě a v oku se jí zablýskla slza.

„Nezapomeň, jak se dělá bílá kůže,“ řekla zhurta.

„To určitě nezapomenu. A mám přece halenu s sebou,“ řekla Ajla a dodala ještě se šibalským úsměvem: „A ty, Krocije, by sis ale měla něco zapamatovat. Nikdy neházej kůstky s někým od ohniště Mamuta.“

Krocije na ni udiveně pohlédla, ale pak propukla v mečivý smích, zatímco se Ajla obrátila na Frebeka. Vlk přišel k nim a Frebek ho drbal za ušima.

„Tohle zvíře mi bude chybět,“ řekl.

„A to zvíře tě bude postrádat,“ řekla, když ho objímala.

„A ty mi budeš taky chybět, Ajlo,“ řekl.

Najednou Ajlu obklopili lidé od ohniště Tura, všechny děti a Barzek ji vzali do svého středu. Byl tam TarNEG se svou družkou, Degije čekala na Branaga, a pak si padly obě mladé ženy do náruče, a opět se obě rozplakaly.

„V mnohém ohledu je to těžší se loučit s tebou než s někým jiným, Degije. Nikdy jsem neměla přítelkyni, jako jsi ty, s níž bych o všem mohla mluvit.“

„Já vím, Ajlo. Já to taky pořád ještě nemůžu pochopit, že skutečně chceš odejít. Jak se teď dozvíme, která z nás bude mít dřív dítě?“

Ajla o krok ustoupila, pozorovala pátravě Degiji a pak se usmála. „Ty. V tobě už jedno roste.“

„Taky už jsem se ptala, jestli by to mohla být pravda. Myslíš opravdu, že to tak je?“

„Ano. Tím jsem si docela jistá.“

Ajla uviděla vedle Tulije Vinkaveka. Lehce se otřela tváří o jeho tetovanou tvář. ,

„Překvapila jsi mě,“ řekl. „Nevěděl jsem, že to bude právě on. Ale každý má prostě své slabiny.“ Obdařil Tuliji výmluvným pohledem.

Vinkavek rozhodně nebyl nijak potěšen tím, že tak naprosto nesprávně odhadl situaci. Vysokého světlovlasého muže nikdy vlastně nebral do úvahy. Taký byl trochu rozmrzelý na Tuliji, protože přijala oba jantary, i když věděla, že se vši pravděpodobností nedostane to, v co doufal. Přitom jí je vlastně vnutil. Udělal špičatou poznámku a naznačil, že přijala jeho jantary jenom proto, že má pro ně slabost, ale že za ně nevrátí plnou hodnotu. Protože však byly tak velkodušně dány jako dar, nemohla mu je vrátit, a tak se teď mstil pichlavými poznámkami.

Tulije pohlédla na Vinkaveka, než přistoupila k Ajle, a ujistila se, že to i on skutečně uslyší. Teprve pak ji srdečně a upřímně objala.

„Něco pro tebe mám. Jsem přesvědčená, že se mnou budou všichni souhlasit, a určitě ti budou moc slušet,“ řekla a upustila do Ajliny dlaně dva překrásné, k sobě patřící kusy jantaru. „Ty se hodí k tvým svatebním šatům. Třeba si je vezmeš do uší.“

„Ach, Tulije, to je příliš velký dar,“ řekla Ajla. „Jsou překrásné.“

„Ne, není to příliš, Ajlo. Byly zamýšleny pro tebe,“ řekla Tulije a vrhla vítězoslavný pohled na Vinkaveka.

Ajla si všimla, že se i Barzek usmívá. Necije pochvalně přikývla.

I Jondalarovi připadalo zatěžko opustit tábor Lva. Srdečně ho přijali a on si je zamiloval. S mnohými se loučil se slzami v očích. Poslední, s nímž mluvil, byl mamot. Objali se a třeli o sebe tváře, pak k nim přistoupila Ajla.

„Chtěl bych ti poděkovat,“ řekl Jondalar. „Myslím, že jsi od počátku věděl, že musím dostat za vyučenou.“

Starý šaman přikývl.

„Ale naučil jsem se od tebe a od Mamutonů velmi mnoho. Naučil jsem se, co je důležité a co povrchní, a poznal jsem, jak hluboká je má láska k Ajle. Teď už nemám žádné výhrady. Budu vždycky stát při ní, proti nejhorším nepřítelům i nejlepším přátelům.“

„Ještě jedno musíš vědět, Jondalare, a já ti to řeknu,“ prohlásil mamot. „Věděl jsem od začátku, že jsi její osud, a když sopka vybuchla, věděl jsem, že brzy s tebou odejde. Ale nezapomeň jedno. Ajlin osud je větší, než kdokoliv tuší. Matka ji vyvolila, bude muset v životě vzdorovat mnohým výzvám, a ty s ní. Je odkázána na tvou ochranu a na sílu, kterou získala tvá láska. To je důvod, proč jsi musel dostat tuto lekci. Není nikdy snadné být vyvolený, ale je v tom i mnoho dobrého. Ochraňuj ji, Jondalare.“

Ty víš, že když má starost o druhé, zapomíná na sebe dávat pozor.“

Jondalar přikývl. Pak Ajla objala starého muže a usmívala se vlhkýma očima.

„Přála bych si, aby tady byl Rydag. Tolik mi chybí. I on mě naučil mnohé chápat. Chtěla jsem jít zpátky pro svého syna, ale Rydag mě naučil, že musím nechat Durka žít vlastní život. Jak ti mám za všechno poděkovat, mamote?“

„Není zapotřebí, abys mi děkovala, Ajlo. Naše cesty se měly zkřížit, tak to bylo předem dáno. Aniž jsem to věděl, čekal jsem na tebe, a ty jsi mi darovala hodně radosti, dcero moje. Nebylo ti nikdy určeno, aby ses vrátila a přivedla Durka. On je tvým darem klanu. Děti jsou vždycky radost, ale připravují i zármutek a starosti. A musejí se naučit žít svůj vlastní život. Dokonce Matka nechává své děti jednoho dne jít svou vlastní cestou, avšak běda nám, kdybychom ji někdy chtěli zanedbat. Když zapomeneme ctít naši Velkou Matku Země, odvrátí od nás své požehnání a už o nás nebude pečovat.“

Ajla a Jondalar nasedli na koně, mávali a naposledy se loučili. Většina lidí z tábora přišla, aby jim popřála šťastnou cestu. Když vyrazili, ohlížela se Ajla po jednom člověku, ale Ranek se s ní už rozloučil a nedokázal ji naposledy obejmout před očima všech ostatních.

Nakonec, když už začínali sestupovat po stezce, ho zahlédla stát stranou zcela o samotě. Zastavila koně a zamávala.

Ranek taky zamával, ale druhou rukou držel na prsa přitisknutý kousek mamutoviny – malou vyřezávanou sošku ženy, která se proměňuje v ptáka. Do každé rýhy, kterou vyřezal, a do každého rysu vkládal s láskou všechny své naděje. Vyřezával ji pro Ajlu s očekáváním, že ji soška okouzlí a získá pro jeho srdce. Když viděl ženu, kterou miloval, odjíždět, usmíval se, ale v jeho usmívajících se černých očích stály slzy.

Jean M. Auelová
U LOVCŮ MAMUTŮ 2
Děti země 3

Z anglického originálu The Mammoth Hunters
přeložila Klára Vávrová.
Odborná spolupráce prof. dr. Jan Jelínek, DrSc.
Obálku navrhla Jana Šťastná
s použitím kresby Pavla Dvorského.
Vydala Euromedia Group k. s.,
v Praze roku 2001 jako svou 1515. publikaci.
Odpovědná redaktorka Eva Lapáčková.
Technický redaktor David Dvořák.
Počet stran 400.
Sazba SF SOFT, Praha.
Tisk Finidr, spol. s r. o., Český Těšín.
Vydání druhé.

V třetím díle grandiózního eposu vyprávějícího o našich předcích, kteří obývali planetu Zemi před třiceti tisíci lety, nám J. M. Auelová líčí další významnou etapu života krásné Ajly, jež si získala srdce milionů čtenářů a čtenářek na celém světě. Autorka vykresluje dobrodružství, která naši hrdinku potkávají mezi Mamutony, u nichž Ajla našla svůj nový domov. Lovci mamutů žijí poněkud odlišným způsobem života, mají jiné zvyklosti – nebydlí už v jeskyních, ale v pohodlných chýších – a Ajla, jež přišla z jiné kultury, nutně vzbuzuje velký zájem, respekt, ba obdiv: je totiž nadána léčitelskými dovednostmi, uměním zacházet se zvířaty, ale i krásou...

Jaké životní zkušenosti získá Ajla mezi Mamutony? Jak se bude vyvíjet její vztah k Jondalarovi a jakou roli bude hrát Ranek, nový muž, který vstupuje do jejího života? Odpověď na tyto otázky najdete v tomto svazku, kterým se uzavírá třetí díl mimořádně úspěšného díla, jímž si J. M. Auelová získala mezinárodní věhlas.

Románový cyklus DĚTI ZEMĚ obsahuje:

Klan Velkého medvěda 1/2

Údolí plavých koní 1/2

U lovců mamutů 1/2

Širé pláně 1/2

ISBN 80-242-0628-5

9 788024 206288